

1.1.1.3. LANDBOUW (vervolg van pag. 1152)

—1. Landbewerking

—1.1. Bewerking van akkerland en weidegrond

—1.1.0. Het land bewerken (algemeen)

BEWERKEN, GEZEGD VAN DE AKKER

Bearbeiten, bestellen, vom Acker gesagt — to till, said of the field — labourer, dit du champ (L 5, 24b; znd 37, 11c; Ceusters; Jacobs; Meulemans; Vanduffel)

[In dit lemma zijn de meer algemene benamingen gegeven voor werk dat men op de akker of op onontgonnen land verricht van het ploegen tot en met het zaaien of planten.]

labeuren: *labeurən*, K 203, 206, 209, 226, 238, 255, 272, 277, 286, 296, 302, 344, 346, 351, P 5, 26, 35a, 37, 74, 94, 136, 137, 171, 212; *labeurə*, O 70, 74, P 1, 3, 4, 35, 61, 62; *labòjrə*, P 66, 72, 127; *labòwrə*, P 66, 75, 76, 78, 81, 126, 129, 131, 133, 135; *lábèùwrə*, O 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 125, 198, 199; *lábèùjrə*, P 169, 171; *láburrə*, K 307, P 23, 35, 81; *laburrən*, K 286; *lääburrə*, P 25, 94, 109, 161; *lábèùwrn*, O 178, 250; *labòjrə*, O 290, P 128; *láburrə*, P 39; *labeerə*, K 339; *labeerə*, K 320; *labeerən*, O 68, P 56, 84; *lääburrən*, O 157; *lábuirən*, K 221, 288, P 96a; *lääbuirən*, P 139; *lábèjrn*, P 89; *lábèjrn*, P 89; *labeurən*, P 157a; *labeujərən*, K 352; *lábúurən*, K 311; *labeuren*, ploegen (of andere zware arbeid doen) (Meijerij), Lixa 2; *labeuren*, 't land bewerken (Meijerij), Kremer I; *labeuren*, bebouwen, bewinnen, Corn. Vervl.; *omlabeuren:* *omlabeuren*, omploegen en bemesten, Corn. Vervl.; *gedaan maken:* *gədaon maakə*, het ploegwerk op een perceel voltooiën (Huisseling), Elemans; *gereedmaken:* *gəriètmookə*, P 127; *gereedleggen:* *gəriètléggə*, P 66, 75, 126, 129; *gəriètlèjə*, P 131; *gəriètléé*, P 72; *gəriètlèè*, P 78, 81, 133, 135; *klein leggen:* *kläänléggə*, P 62; *land kleinen:* *lántklèjnə*, O 285; *lántklàana*, O 255, 289; *opbreken:* *òbreekən*, opbreken, ene weg opbreke (een weg te niet doen, en bewerken tot bouwgrond), De Bont; *bewinnen:* *bewinnen*, bebouwen, beploegen en beplanten of bezaaien, Corn. Vervl.; *wroeten:* *vruütŋ*, O 178, 250; *vruütta*, O 255, 285, 286, 287, 288, 289, P 125, 198, 199; *früütə(n)*, 2) veel en hard op het land werken, in welke zin het woord enigszins ongunstig is, De Bont; *bewerken:* het type *bewerken* in: K 212; *bəwaarkə*, K 204; *veld bewerken:* *vèjltsjbəwèrkə*, O 178; *vèjltsjbəwèrkə*, O 286, 290; *vèjltsjbəwèrkə*, O 288; *vèjltsjbəwèrkə*, O 250; *land bewerken:* *lántbəwèrkə*, O

287, P 198, 199; *lántbəwèrkə*, K 301, P 93; **land banen:** *land banen*, land bebouwen, Hoeufft; **rijden:** *rijdən*, P 152; *rij(d)en*, ploegen, eggen, mest voeren, volgens het landwerk medebrengt, Corn. Vervl. A.; **uitrijden:** het type *uitrijden* in: P 152; **aanwerken:** *aanwerəkə(n)*, aanwerken, door te bewerken (bemesten, ompspitten enz.) in goede staat brengen, ontginnen, De Bont; **zwaar werk doen:** het type *zwaar werk doen* in: P 76; **zwaar werk verrichten:** het type *zwaar werk verrichten* in: P 76; **landarbeid verrichten:** het type *landarbeid verrichten* in: P 40; **zware arbeid verrichten:** het type *zware arbeid verrichten* in: P 25; **bebouwen:** het type *bebouwen* in: K 201; **boeren:** het type *boeren* in: K 203, 246; **beboeren:** *bəbòərə(n)*, beboeren, bebouwen ə *stuk grond* *bəboerə* d.i. bemesten, ploegen, bezaaien enz, De Bont; *beboeren*, bebouwen, beakkeren, Corn. Vervl.; **schoon labeuren:** *schüünlábòwrə*, P 133.

AKKERBEWERKING

Bodenbearbeitung — tillage — labourage (znd 37, 118; Jacobs)

[Onder akkerbewerking verstaat men de bewerking van de akker in het algemeen.]

labeur: *labeur*, K 277, 302, 344, 351, P 35a, 37, 89; *labeur*, P 109; *labèur*, K 312, 313; *labeer*, K 287; **labeurwerk:** *labeurwèrrək*, P 59; **veldwerk:** *vèltwèrrək*, O 70, 165, P 2, 10, 61; **landwerk:** *lántwèrrək*, O 70, P 62; **handwerk:** *ántwèrrək*, O 70, P 62.

—1.1.1. Bemesting

—1.1.1.1. Stalmest en de verwerking daarvan

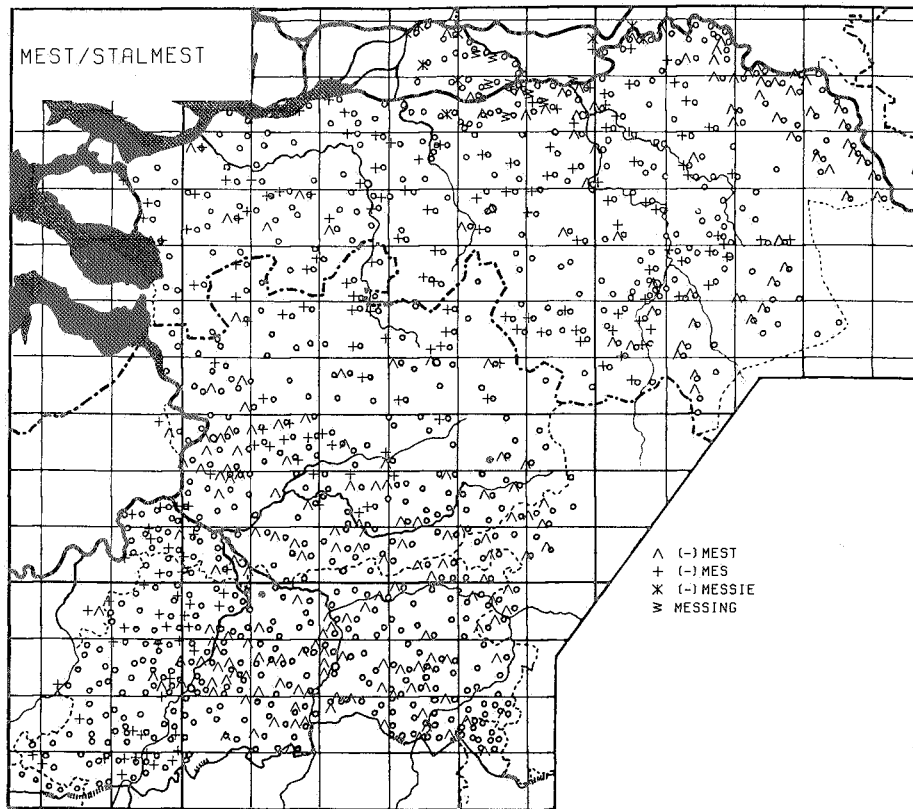
MEST/STALMEST (zie kaart)

Dung, Mist/Stallmist, Stalldünger — manure, dung/farmyard manure — fumier, engrais/fumier de ferme

(NE I, III; N M, 10c; N P, 7; N 5, 115; N 5, 120; N 11, 12; N 11, 13a; N 11, 13b; N 11, 15; N 11, 22; N 11, 27; sgv; Go 1b; znd 1a-m; znd a1-200; DC 4 (I 78a); DC 9, 25; DC 9, 26; DC 9, 28a; DC 18, 3f; Alaers, Ceusters; Elst; Jacobs; Meulemans; Vanduffel)

[Naast een aantal algemene benamingen zijn in dit lemma ook een aantal samenstellingen opgenomen die in het eerste deel de substantie aangeven waaruit de mestsoorten bestaan of het doel aangeven waarvoor ze gebruikt worden.]

mest: het type *mest* in: I 79, K 102, 147, 148, 149, 150, 151, 168, 226, 244, 245, 287, 295, 300a, 304, 330, 332, 333, 349a, L 180*, 185,

259, 264, 283a, P 10, 25, 27, 41, 60a, 65, 77, 88, 103, 147, 154, 172; *mest*, L 188, P 13, 99, 102, 148; *mést*, I 180, K 141, 201, 227, 231, 235, 237, 240, 244, 245, 246, 248, 249, 251, 253, 254, 255, 262, 268, 274, 281, 282, 291, 301, 303, 307, 308, 310, 314, 315, 316, 318, 330, 332, 333b, 335, 339, 340, 341a, 342, 346, 348, 349, 350, 352, 353, 354, 357, 358, O 63a, P 16, 18a, 25, 27, 28, 29, 94, 167, 212, 240, 261, 264; *mèèjst*, L 244*; *mèjst*, K 277; *méjst*, K 277; *mi-jst*, P 76; *mêèst*, K 141; *miest*, K 141, 176; *méèst*, K 313; *mêèst*, L 112, 242; *meest*, L 157, 157a, 158, 159, 160, 162, 184, 185, 186, 188, 189, 243, 244, 261, 262, 263, 283; *méèst*, K 276, 312, L 162, 208a, 242, 258, 263a, 285, O 173, P 44; *mèèst*, L 177, 256; 29a, 30a, 33, 39, 41, 44, 45, 46, 47, 48, 61, 62, 63, 65, 66, 67, 68, 69, 69a, 70, 72, 75, 76, 78, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 88, 89, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 104, 105, 107, 126, 127, 129, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137, 137a, 145, 154, 154a, 161, 163, 166, 171, 176; *mèst*, K 146, 187a, 244, 250, 274, 330, L 93, 100, 228, O 178a, P 10, 61, 62, 80; *mist*, I 79, K 133a, 174, 180, 183, 184a, 248, 281a, 283, 331, 335, 351a, 356, L 95; 100, 102, 103, 104, 109, 110, 150, 153, 154, 154a, 155, 159, 160, 161, 187, 190; *mest*, ook mes, mist en mis,

znw., Fr. engrais, fumier, Corn. Vervl.; *mest*, *mest*, hs Mischgofsky L 95; *mést*, znw., o., *mest*, Goemans; *mist*, *mest*, Cuijpers 3; *mist*, *mest*, Van Gerwen L 264; *mīst*, *mest*, Brabantius; *mes*: *mes*, I 220, 266, K 210, 211, 213a, 219, 239, 257, 262, 273, 300a, L 148, 179, 180b, 241, O 67, 162, 274, 286, P 2; *mès*, I 220, 268, 271, 275, K 145a, 147, 149, 171, 179a, 212, 216, 221, 221a, 229, 232, 237, 241, 254, 256, 258, 261, 264, 265, 268, 273, 274, 281, 286, 287, 295, 301, 302, 305, 322, 324, 329, L 144a, 149, 152, 200, 208, 208a, 226, 229, 236, 241, 259, 280, O 63a, 68, 72, 74, 158, 165, 239, 275, 276, 290, P 4, 125, 198, 199; *mès*, I 180, K 168, 169, 172, 216a, 218, 237, 240, 241, L 93, 99, 144, 145, 147, 149, 177c, 180, 180**, 183, 199, 200a, 201, 207, 208, 235, 236, 237, 239, 257, 258, 260, 281, O 70, 74, 165, 178, 178a, 250, 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 1, 2, 3, 4, 8, 59, 60, 125, 198, 199; *mis*, I 57a, 78, 78a, 79, 269, 273, K 124a, 126, 151, 157, 158a, 161, 163c, 165, 173a, 173b, 175, 182, 183c, 184, 185, 189a, 192, 194, 204, 205, 207, 210, 213, 253, 254, 295, 296, O 162, P 4, 5; *mīes*, K 125a, 153, 157, 158b, 159, 163, 164, 179b, 180, 181, 182, 182a, 188a, 190, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 201, 205, 207, 208; *mīes*, K

125a, 157, 160, 163, 174, 175a, 176, 179a; *maes*, K 170; *mees*, K 174, 179a; *mèes*, K 171, 215, 220, L 151, 180, 280; *mèès*, K 220, L 91, 148, 233, 255, 279; *mas*, I 171; *màs*, L 152; *mès*, mest, hs Renders L 226; *mès*, mes, mest, De Bont; *mis*, mest, Leopold; **stalmest**: het type *stalmest* in: K 150, 172, 177, 251, 354, L 201, P 27, 29, 76; *stalmést*, K 137, 244, 291, 314, 315, 316, 318, 340, 341a, 353, 357, P 41, 44, 45, 46, 47, 48, 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133; *stálmést*, K 225, 245, 252; *stálmést*, K 249, 250, P 82, 83, 86, 130, 131, 132, 133, 135, 137a; *stawlímést*, K 333b; *staalmést*, K 358; *stòlmést*, K 307, 310, 329, P 25, 137, 145, 163; *stalmést*, L 156; *stálmést*, P 10, 61, 62; *stalmíst*, L 209a; *stòlmíst*, K 339; *stalmééat*, K 313; *stalmeest*, L 184, 244, 263; *stalmest*, mest van hoornvee, Goossenaerts; **stalmes**: *stalmes*, K 186, L 241; *stalmés*, K 241; *stòlmés*, K 237, 329; *stalmés*, L 144a, 205, 206, 208, 255, 258; *stálmés*, O 178, 250, 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 125, 198, 199; *stálmés*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 59, 60; *stalmis*, K 124a, 183b, 184, 195; *stalmiës*, K 191, 207; *stálmíës*, K 179b, 180, 181, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 205, 207, 208; *stòlmíës*, K 201; *stalmies*, K 160, 163; *stalmèès*, K 220; *stalmes*, stalmis, znw., stalmest, Corn. Vervl.; *stalmès*, znw., o., stalmes, stalmest, De Bont; **messie**: *mèsie*, L 94; *misie*, K 100, 100a, 101a, 102, 133c, L 91, 93; *mīesie*, L 93; **messing**: het type *messing* in: K 107a, 109, 135, 143, 145a; *mésing*, K 148; *mésing*, K 137; *mising*, K 133a, 133d, 143; *mīésing*, K 133a; *mīésing*, mest, hs K 133a; **aardappelmes**: *èèpalmès*, znw., o., aepelmes, aardappelmest, mest bestemd voor de te poten aardappelen, De Bont; **beemdemes**: *bèmdamès*, K 237; **bladerenmest**: *blòdòwàrmést*, K 339; **cacaomest**: het type *cacaomest* in: K 349; **dekmes**: *dekmes*, dekvette, mest dat men niet onderspit, noch onderploegt, maar op de oppervlakte van de bodem laat liggen, Corn.; **drijfmest**: *drééfímést*, P 136, 137a; *dràáfímést*, P 83, 130, 131, 132, 135; *dròdàáfímést*, P 82, 133; **evenmes**: *éjvàmès*, znw., o., evenmes, mest die voor even bestemd is, De Bont; **groesmest**: het type *groesmest* in: L 261; *groesmist*, L 187; *gròesmíst*, L 159; *gròesmīést*, L 160; *groesmeest*, L 263; *gròesmeest*, L 263; *groesméést*, L 263a; **groesmes**: *groesmès*, K 187, 217; *groesmès*, L 200a; **havermes**: *haavàrmès*, K 217; **kortmest**: *kortmèèjàst*, L 244*; *kétmest*, K 341a; *kétmést*, K 340; **kortmes**: *kortmes*, L 180b; **korenmes**: *kooranmès*, K 217; *kòrramīès*, K 237; *koràmès*, znw., o., korenmes, mest bestemd voor rogge, De Bont; **landmes**: *laantmès*, L 183; **mestpacht**: *méstpacht*, K 243; **pachtmes**: *páchtmiës*, K 189; **potstalmest**: *potistalmeest*, L 263; **schepmest**: het type *schepmest* in: K 320; **schepmes**:

schepmes, K 320; *schépmés*, K 322, 324; *schīèpmés*, I 268; *schīèpmés*, I 220; *schīèpmis*, I 221a; **speldenmest**: *spéllamíst*, K 339; **spurriemes**: *spòrrièmès*, znw., o., spurriemes, mest die tot voedsel van spurrie zal dienen, De Bont; **stropmes**: *stropmies*, K 175a*, 190a; **toementmes**: *toemàntmès*, znw., o., toementmes, stalmest, geschikt voor toemaat, De Bont; **turfmest**: *túurràfmést*, P 69a; *tòrfmest*, stalmest met tórfstrootisel, Corn. Vervl. A; **turfmes**: *turfmis*, K 173a, O 162; **zaaimest**: *zòdòwámést*, K 274; **gemengde mest**: het type *gemengde mest* in: L 144a; **uitgeschoten mest**: *uitgàschootà meest*, L 263; **vaste mest**: het type *vaste mest* in: L 283a; **verse mest**: *vésmést*, P 47; **bocht**: het type *bocht* in: K 145a, 190a, L 179; **kortaaarde**: *kotjér*, K 292; *kutjééjr*, K 254; *kajjééar*, K 290; **pek**: *pòdàk*, K 313; **pelzen**: *pélsà*, P 16; **sprei**: *sprei*, laag op de akker uitgespreiden mest, Corn.; **stront**: *stront*, K 150; **strooimessie**: *stroojmisie*, K 132; **terreau (fr.)**: *téroow*, K 334; *téròw*, P 127, 171; *tàròw*, P 137a; **terreau-grond**: *tàroogrònt*, K 291; **vette**: het type *vette* in: P 77; *vette*, mest, Corn. Vervl.; **bijvette**: *bijvette*, hulpmest, Corn.; **bosmaaierij**: *bòs máájàrij-j*, K 153; **burgersmes**: *bòrgàrsmis*, K 184; **zoei**: *zoej*, K 186; **mengeling**: *mīènnàlièngk*, mengeling, mengsel van allerlei meststoffen, hs Schrevens P 86; **[brulmès]**: *brulmès*, L 200a; **[mòèkàmèst]**: *mòèkàmèst*, P 89; **[òffà]**: *òffà*, K 330.

RUIGE MEST

Frischer Stallmist – fresh manure – fumier frais

(N M, 10b; N M, 10a; N M, 10c; N 11, 22; N 11, 27; DC 9, 25; D C 9, 28a; DC 18, 3f; Jacobs)

[Ruige mest is jonge mest die veel onverteerd en lang stro bevat. Daardoor is hij meestal slecht van kwaliteit.]

droge mest: *dròggà mést*, K 197; *dròggà meest*, L 159; *dreuge mist*, L 110; **droog mest**: *droeijch meest*, L 263a; *droeijach mieest*, L 264; *drùuch meest*, P 94; *drùuch mést*, P 137a; **droog mes**: *drooch mis*, I 57a; **jonge mest**: het type *jonge mest* in: K 137, 145a, L 99; *jongà maest*, L 160; **jong mest**: *jòngk mést*, K 352; *jòènk mést*, P 22; **jong mes**: *jong mes*, L 180; *joong mis*, L 241; *joeng mies*, K 190a; *jonk més*, K 241; *joengk més*, K 274; **lang mest**: *lang meest*, P 77; *lang mést*, P 60a; *lang maest*, L 189; *langk mést*, P 35; *laank mést*, K 351; **lang mes**: *lang més*, P 1; *lang mèès*, K 216; *lang mis*, I 57a; *lang miës*, K 175; *lang miës*, K 189; *láng mis*, K 173a; *laang mis*, I 57; *langk més*, P 4; *lank més*, O 69; **rauwe/rouwe mest**: *rawà meest*, K 145a, 176, 215, L 144a; *rawà mést*, L 244; *ruiwà meest*, L

255a; **rauw/rouw mest:** *row mést*, P 145; *rouw mest*, K 184b, 197a, L 200; *rouw mist*, L 160; *rów maest*, L 184; *ròw mést*, K 342; *ròw mist*, L 187; *roow maest*, L 184; *raw mest*, K 320, P 32; *raw mést*, K 146; *raw maest*, L 242; *raa mest*, P 29a, 33; *raa mést*, K 351, P 29, 35a, 84, 86, 136a; *ràà mést*, K 243, 250; *ra mést*, K 350, P 23; *rauw mest*, niet fijn verdeeld mest, Van Dam 4; **rauw/rouw mes:** *rouw mes*, L 144, 200; *rouw més*, K 167, 169; *rouw mès*, K 187, L 180b; *rouw méés*, K 174; *rouw mis*, K 157, 173a; *rouw mies*, K 175a, 188; *rouw miës*, K 153; *ròð mès*, L 200a; *zrouw mes*, L 180b; *raaw mès*, L 208; *raw mes*, K 215; *raw mès*, L 183; *raw mis*, K 165; *ràw més*, L 178; *raa més*, I 221a, 268, K 322; *ràá més*, I 269; *roouw mes*, tot mest gemaakt stro, ruw in tegenstelling met kort, hs Renders L 226; *ròðw mès*, znw. o. rouw mes, ruwe d.i. vnl. uit lange strohalmen bestaande jonge mest, De Bont; **rauwe/rouwe mes:** *rawe mès*, L 180; *raawə mès*, L 180; **reeuwe mest:** *rééjəwə mést*, K 313a; **ree mest:** *ré mest*, P 18a; **rede mes:** *rèa mès*, O 174a; **verse mest:** het type *verse mest* in: K 135; *vèssə mést*, I 220; *vorsə meest*, L 160; *vorsə mist*, I 79, L 153; *vorsə mīēst*, L 262; *vorsə mest*, K 137; **vers mest:** *vés mést*, K 309, 348; *vors mest*, L 200, 202, 203; *vórs mist*, L 159; *vàs mest*, P 149; **verse mes:** *versə mies*, K 179a; *vèssə més*, K 292; **vers mes:** *vors mes*, L 180, 200, 202, 203; *vors mès*, L 199, 205, 206, 207a; *vors mies*, K 188a; *vòrs mès*, L 235; *vòrs mès*, K 216; *vos mies*, K 178*; *vös mis*, K 174; **mest:** het type *mest* in: P 147; *míst*, L 100, 159; **mes:** *més*, K 266; *mès*, L 179; *mis*, K 124a, 295; **stromest:** *stroomest*, K 333; *stròeméést*, P 35a; *stròemést*, K 350; *stròemèst*, P 88; *striemest*, K 333; **stromes:** *stroomés*, O 72; *strooimis*, stromest, Goossenaerts; **aardsmes:** *erismès*, L 200a; **broeimest:** het type *broeimest* in: K 178; **elfuren-mest:** *ulf üürrə mést*, K 310; *elf-ure(n) mest*, slechte mest, Corn. Vervl. A; **elf-uren-mes:** *ullaf üürə mès*, K 268; **erfmes:** *èèrvmès*, L 235; **hoopjesmest:** *hupkasmest*, L 257; **koemest:** *kòjmeest*, L 263; **stalmes:** *stalmiës*, K 163; **kwaad mest:** *kwaaj mest*, K 163; **nieuw mes:** *nèj mès*, L 199; **verse messie:** *versə misie*, K 102*; *vorsə misie*, K 100a; **verse messing:** *vorsə mesing*, K 136a, 143, 147; *vorsə miesing*, K 133a; **lichte messing met veel stro:** [*lichte messing*] *mee veul strooj*, K 145a; **aarde: èèrt**, K 157; *ert*, K 178; **aardhoop: aerdoop**, K 174; **ashoop: ashoowp**, K 240; **overvoersel:** *oov-ərvoersəl*, K 312; *oovərviürsəl*, K 277; *oov-ərviürsəl*, K 312; **overvoedersel:** *oovərviüj-ərsəl*, K 313a; **overvulsel:** *oovərvulsəl*, K 313; **rouwigheid:** *rawəchhijt*, L 180; **schitten: skitta**, L 280; **stront:** de volgende opgave is meervoud: *strontən*, K 312; de volgende types zijn bijvoeglijke naamwoorden: **lang:** *làngk*, O 70,

74, 165, P 1, 3, 4, 59, 60; **rauw:** *rouw*, van mest: lang vooral uit stro bestaande, met zeik door-trokken mest, Goossenaerts; **ree:** *réé*, P 2, 8, 10, 61, 62; *rêè*, P 127; **vers:** *vors*, K 150.

VERTEERDE MEST

Verrotteter Mist (Dünger) – well-rotted manure – fumier décomposé (NM, 10a; NM, 10c; N 11, 22; N 11, 27; DC 9, 25; Jacobs)

mest: het type *mest* in: P 147; *mést*, L 244; *maest*, L 242; *mist*, L 100, 153, 159; *miest*, K 164; **mes:** *més*, K 237; *mis*, K 124a, 295; **goed mest:** *goej mest*, K 163; *goe mest*, P 33; *göë mest*, K 333, *göë mést*, K 352; **goed mes:** *göëj mès*, O 177; *goej mès*, L 179; **kort mest:** het type *kort mest* in: K 176, 215; *kort mest*, K 184b, 197a, 320, P 77; *kort mèt*, K 146; *kort mēējəst*, L 244*; *kort maest*, L 184, 189, 242; *kort mist*, L 242; *kórt mist*, L 187; *kòrt mèt*, L 228; *kòrt méést*, L 242; *kört mést*, P 35; *kurt mést*, K 243; *köt mést*, K 353; *kut mést*, K 309, 330, 334, 350, 351, P 23, 35, 60a; *kut mist*, P 18a; *két mést*, K 342; **kort mes:** *kort mes*, K 147, L 241; *kort mès*, K 167, 169, L 180b; *kort mès*, L 180b; *kort mis*, I 57, 57a; *kort mies*, K 179a; *kort miës*, K 153; *kòrt mès*, K 216; *kòrt mis*, K 175; *kört mis*, K 173a; *kurt mès*, K 256; *kurt miës*, K 189; *koot mès*, I 269; *kut mès*, I 220, 221a, 268, 269, K 266, 268, 274, 322, O 69, 174a, P 1, 4; *kort mès*, goed verteerde mest, hs Vissers L 180; **oud mest:** *ouw mest*, L 99; *aaw mest*, L 200, 202, 203; *aw mest*, L 237; **oude mest:** het type *oude mest* in: K 135, 137, 145a; *ouwə mest*, L 200, 257; *aowə mist*, L 159; *awə maest*, L 160; **oud mes:** *ouw mis*, K 174; *ouw mies*, K 175a, 178*, 188; *aaw mes*, L 152, 200, 202, 203, 241; *aaw mès*, L 199, 205, 206; *aw mes*, K 150, 215, L 180; *aw mès*, L 207a; **oude mes:** *ouwə mes*, L 200; *ouwə mis*, I 79; *aaəwə mès*, L 180; **rot mest:** *rot mést*, P 145; *rót mést*, P 136a, 137a; *rót mist*, P 94; *ròt mést*, P 84; *ròt mèt*, P 88; **rotte mest:** *rottə mīēst*, L 262; *rottə mistə*, K 143; **rot mes:** *rot mies*, K 188, 188a; **mullig mes:** *mulləch miës*, K 153; **nat mest:** *naat mést*, P 22; **nat mes:** *nat mes*, L 149; **vettig mest:** *véttəch mést*, P 98; **warm mes:** *wérm mès*, I 269; **zwaar mes:** *zwaor mies*, K 190a; *zwoor mes*, L 180b; **zwart mest:** *zwét meest*, P 35a; **gebrand mest:** *gəbrant mést*, P 29; **geteerd mest:** *gətéərt mést*, K 250; **verbrand mest:** *vərbrant mést*, P 35; **vergane mes:** *vərgaonə mes*, L 144; **verrot mest:** *vrót mést*, P 171; **goed rot mest:** *göëj rót mést*, P 149; **goed gebrand mest:** *goet gəbrant mest*, P 32; **stal mest:** het type *stal mest* in: P 29a; *staalmést*, K 348; *stal-meest*, L 263; *stalmiēst*, L 153; **stalmes:** *stal-mes*, L 182; *stalmies*, K 174; **korte stal mest:** het type *korte stal mest* in: L 255a; **oud stalmes:**

aaw stalmès, L 183; **rotte stalmest**: het type *rotte stalmest* in: L 255a; **oude messie**: *ouwə misie*, K 102*; *awə misie*, K 100a; **korte mesing**: *kortə miesing*, K 133a; **oude mesing**: *ouwə mesing*, K 147; *aawə mesing*, K 136a, 143; *aawə miesing*, K 133a; *awə mesing*, K 145a; **overjarige mesing**: *oovərjaorəgə mesing*, K 145a; **weimessing**: *wèjmesing*, K 145a; **humus**: *hūumməs*, K 241; *hūümüüs*, K 266; *hūūməʹs*, K 310; *hūūmʹs*, K 310; *hōēmōēs*, K 290; **brok mest**: *brók mést*, K 318; **grasmes**: *grasməs*, K 187; **groesmest**: *groesméést*, L 263a; **groesmes**: *grōēsməs*, L 280; **potmes**: *pótmes*, K 292; **straatmest**: *strootmést*, P 88; **weimes**: *wajmes*, K 186; *waajmis*, K 184; **aardhoop**: *jéérōēp*, K 251; **compost**: het type *compost* in: K 163; *kómpót*, K 292; **drabbik**: *drēbbək*, L 183; **karsel**: *kārsel*, znw., vette aarde of korte mest die over eenen beemd of eene weide gevoerd wordt, Corn. Vervl.; **korteling**: *késliēng*, P 86; **kortigheid**: *kuttəchaaət*, K 351a; **vergaan gras**: *vərgòdn grəs*, K 256; **korte hoop**: het type *korte hoop* in: K 339; *kutūup*, P 126; de volgende types zijn bijvoeglijke naamwoorden: **kort**: *kōt*, P 127; *kut*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62; *kort*, meestal attributief bij mest, mest wat in tegenstelling met lang mest veelal drek is, Goossenaerts; **verteerd**: *vərtéēt*, P 61, 62; *vortīēt*, P 86; het volgende type is een woordgroep: **kort geteerd**: *kut gəti-jrt*, P 23.

DIERLIJKE MEST

Tierischer Mist – animal manure – fumier d'animaux (DC 9, 28a)
droge stront: *drōggə strònt*, L 244; *drōggə strònt*, K 149; **gedroogde stront**: *gədreugdə strònt*, L 144a; **droograuw**: *drōchraw*, K 187a; **plaggen**: het type *plaggen* in: K 100; *plaggə*, K 100a; **plakken**: het type *plakken* in: K 100; **schitten**: het type *schitten* in: L 258; **vlaggen**: het type *vlaggen* in: L 160; **veek**: *veek*, K 124a.

DUIVEMEST

Taubenmist – pigeon-manure – colombine, fiente de pigeon (N 11, 27)
duivemest: het type *duivemest* in: K 332; *dōəvəmést*, K 333b, 341a; *dōjvəmést*, K 226; *dōvvəmést*, K 291; *dōdōvəmést*, K 330, P 85; *dōdōvəmist*, K 287; *dōēvəmést*, P 88; **duivemes**: *dōdōvəməs*, K 273; *dōdōvəmis*, K 287; **duivestront**: *dōdōjvəstrònt*, O 72.

GEITEMEST

Ziegenmist – goat-manure, goat-dung – fumier de chèvre (N 11, 27; DC 9, 28a; Go 1b)
geitemest: *géétəmést*, K 274; **geitemes**: *géétəməs*, L 208; *geitemes*, geitenmest, Corn. Vervl. A.; **geitekeutels**: het type *geitekeutels* in: L 258; *gijtakeutəls*, K 187; **geitestront**: *géétəstrònt*, P 167.

KIPPEMEST

Hühnermist – chicken-manure – fumier de poule (N 11, 27)
hennemest: *hinnəməst*, K 312; *hinnəmést*, K 348; *innəmést*, P 163; **hennemes**: het type *hennemes* in: L 180b; *hennəməs*, L 149; *hənnəməs*, L 208; *hinnəməs*, K 241; *hīənnəməs*, K 273; **kippemest**: *kjepəmist*, L 153; *kījepəmést*, K 137; **tietemes**: *tietəməs*, K 160.

KOEMEST

Kuhmist – cow-manure, cow-dung – fumier de vache (DC 9, 25; N 11, 27; DC 9, 28a; N M, 10 (L 182 toeg.); Alaers; Meulemans)
koemest: het type *koemest* in: K 148; *koemist*, L 159; *kōēmést*, L 185; *kōēmeest*, L 263a; **koeimest**: *koejmést*, K 137; *kōējmést*, K 314; *kōējmést*, K 226, 229a, 243, 249, 250, 257, P 33, 41, 136, 163; *kōējmist*, K 248; *kōējmést*, K 307; *kōējmist*, K 287; *kōjmést*, P 95; *keujmest*, K 312; *kujmést*, K 235; de volgende opgave is waarschijnlijk meervoud: *koejmistə*, L 109; **koeiemest**: *koejmist*, L 159; *kōējəməst*, K 332; *kōējəmést*, K 281, P 85, 88, 89; *kōējəmist*, K 335, L 159; *kōējəmést*, K 330; *kōjəmést*, K 245, P 72; *kujəmést*, K 274, 346; **koemes**: *koemaes*, L 258; *kōēməs*, znw., o., koemes, koeienmest, De Bont; **koeimes**: *koejmes*, K 147; *koejməs*, K 185; *koejmis*, K 124a, 183c; *koejmies*, K 179a; *kōējmes*, I 269, K 228; *kōējmis*, K 287; *kūūj-məs*, K 273; *koeimes*, in 't N. koeimis, znw., koemest, Corn. Vervl.; **koeiemes**: *kōējəmies*, K 160; *kōējəmis*, I 266; **koestront**: het type *koestront* in: L 182; *kōēstrònt*, L 185; *kōēstroont*, znw., m., koestront, De Bont; **droge koestront**: *dreugə kōēstrònt*, L 208a, 283; *drōggə kōēstrònt*, L 262; **droge koeistront**: de volgende opgave is meervoud: *drōggə kōējstròntən*, K 135; **harde koeistront**: *hərdə kōējstrònt*, L 144a; **koeiflaters**: *kooflātərs*, L 285; **koeieplaten**: *kōējəplattə*, K 244; **rundveemes**: *rūūntsviəməs*, K 237; **kalvermest**: *kalveremest*, vaste uitwerpselen van mestkalveren, Goossenaerts.

1.1.1.3

KONIJNEMEST

Kaninchenmist – rabbit-manure, rabbit-dung – fumier de lapin
(N 11, 27; DC 9, 28c; Go 1b)
konijnemes: *kónaanamés*, K 273; **konijnekeutels:** *konijnænkeutals*, L 258; **konijnestront:** *kanéénastrónt*, P 167.

KUIKENMEST

Kükenmist – chicken-manure – fumier de poulet
(N 11, 27)
kiekenmest: het type *kiekenmest* in: K 349; *kiekamést*, K 332; *kiekkamést*, K 235, 274, 291, 341a; *kiekkamist*, K 287; *kiekkamést*, K 226, 281, 340; *keekamést*, P 85, 88; **kiekenmes:** *kiekkænmes*, I 269; *kiekamiës*, K 191; *kiekkamiës*, K 192, 201; *kiekkamis*, K 287; *kiekkamiës*, K 191; **kiekerenmes:** *kiekkæramis*, I 266, O 162; **kiekenstront:** *kiekkæstrónt*, O 72, 275; *kiekkæstrónt*, O 275.

PAARDEMEST

Pferdemist – horse-manure, horse-dung – crottin, fumier de cheval
(N 11, 27; N M, 10 (L 182 toeg.)
paardemest: *paardænmet*, K 349, P 77; *paardænmet*, L 201; *péerdamést*, K 249, 250; *péærdamést*, K 245, 281; *péerdamist*, K 248; *péëdamést*, K 235; *pjaaramést*, K 274; *pjeeramést*, K 307; *pjéeramést*, K 291, 330, 341a, P 16, 89; *pjéeramist*, K 335; *pjéeramést*, K 333b, P 88; *pééjramést*, P 85; *pééramést*, K 310; *péëjramést*, P 85; *péajramést*, P 72; *péjramést*, K 346; *pjèrramést*, P 33; *pajaramést*, K 240; *pjarramést*, P 95; **paardemes:** *péerdamés*, K 237; *péërdamèès*, K 220; *péërdamies*, K 160; *péërdamiës*, K 191, 192; *pèërdamis*, K 124a; *pèërdamies*, K 179a; *pèërdamiës*, K 191; *péëdamés*, P 125; *pjéëramés*, I 269, K 329; *pjéëramis*, K 296; *pjèrramés*, O 275; *pjèrramis*, I 266; *pjèrramés*, K 241; *pèrramis*, K 157; *pèërdemes*, *pèërdemis*, znw., paardenmest, Corn. Vervl.; **paardsmest:** *pertsmeest*, L 184; *pertsmist*, L 109; *pértsmist*, L 159; *pértsmist*, L 153; *péétsmést*, K 313; *pétsmest*, K 312; *pétsmest*, K 314; *pjétsmést*, K 307; *persmeest*, L 263; **paardsmes:** *pertsmes*, L 180b; *pértsmes*, L 241; *persmes*, K 147, L 182; *persmies*, K 163; *pèrsmis*, K 183c, 184; *pèrsmiës*, K 207; *pèrsmès*, L 207, 235; *pèrsmis*, K 143; *pèrsmiës*, K 191; *pèrsmiës*, K 191; *pjèrsmès*, L 208; *pjétsmés*, K 273; *pèërdsmes*, znw., paardenmest, Corn.; *pàrsmàs*, znw., o., perdsmes, paardemest, De Bont; **paardsrauw:** *persraw*, K 186; **paarderouw:** *pèërdaròòw*, znw., o., paarderouw, ruwe on-

verstikte paardemest, De Bont; **paardsrouw:** *paersrow*, L 258; *persrow*, L 177b; **paardejus:** *péërdændzjüü*, K 244.

SCHAPEMEST

Schafmist – sheep-manure, sheep-dung – fumier de mouton
(N 11, 27; DC 9, 28b)
schapemest: *schòpamést*, K 281; *schaopamést*, K 312; *schaopamist*, L 153; *schoopamést*, P 88; *schòpamést*, K 314; *schòppamist*, K 287; **schapemes:** *schaopamèès*, K 220; *schòppamis*, K 287; **schaapsmest:** *schòpsmést*, P 163; *schòpsmist*, K 248; **schaapsmes:** *schapsmés*, K 240; *schapsmaes*, L 258; *skopsmes*, L 180b; *schòpsmès*, znw., vr., schaapsmes, schapemest, De Bont; *schaapsmes*, znw., schapenmest, Corn. Vervl.; **schaapmes:** *schaapmés*, I 269; **schapebollen:** *schòpabòllà*, K 244; **schapekeutels:** het type *schapekeutels* in: L 258; *skaopækeutals*, K 187; **droge schaapskeutelen:** *dreugà schòpskuttalàn*, L 208a; **schaperouw:** *schòpæròòw*, znw., o., schaperouw, ruwe schapemest, De Bont; **schaapschollen:** *skaopskollà*, L 208; **[schòpstees]:** *schòpstees*, L 285.

VARKENSMEST

Schweinemist – pig-manure – fumier de cochon
(N 11, 27)
varkensmest: het type *varkensmest* in: L 201; *varrakamést*, P 163; **varkensmes:** het type *varkensmes* in: K 147; *varkamiës*, K 191; **verkensmest:** *vérkamést*, K 137, 348, P 72, 85; *vèrrakamést*, K 307, P 89; *vaerakamist*, L 153; de volgende opgave is waarschijnlijk meer-
voud: *vèrkamistà*, L 109; **verkensmes:** *verkansmies*, K 163; *vèrkansmés*, I 269; *verkasmes*, L 180b; *vèrkasmes*, L 241; *vaerkasmaes*, L 258; *vèérkammiës*, K 201; *vèèrkasmès*, L 208; *vèèrkasmèès*, K 191, 207; *vèrrakasmès*, K 187; *vèrrakasmis*, K 184; *vèérekasmés*, K 273; *vèérekasmis*, K 183c; **verkensmessing:** *verkasming*, K 143; **verkensrouw:** *vèèrkasròòw*, znw., o., varkensrauw, rauwe onverstikte varkensmest, De Bont.

MESTEN

Mit Mist düngen, misten – to manure – engraisser, fumer
(N 11, 14; N 11, 15; N 11, 25; znd 1, a-m; znd 31, 18; sgv)
mesten: het type *mesten* in: K 197a, 210, 212, 213a, 221, 237, 241, 244, 255, 265, 268, 277a, 295, 304, 307, 330, 332, 335, 336, 348, 351, 352, O 153, 275, P 17, 18a, 25, 73, 77, 88, 89, 105,

157a; *mestān*, K 205, 206, 209, 210, 213a, 233, 237, 240, 272, 307, 311, 312a, P 26, 31, 150; *mestā*, K 189a, 197a, 206, 210, 221, 237, 240, 244, 245, 248, 250, 257, 267, 269, 284, 286, 287, 293, 296, 300a, 307, 312, 325, 330, 339, 348, 349, L 91, 94, O 251, P 13, 24, 25, 60a, 73, 86, 88, 98, 102, 128, 136, 139, 157a, 160; *méstān*, K 203, 240, 307, 309, 348, P 61, 64, 68, 94, 111; *mésta*, K 206, 235, 237, 244, 248, 251, 254, 264, 265, 267, 268, 274, 281a, 283, 291, 296, 301, 306, 307, 312, 314, 315, 316, 318, 322, 330, 340, 341a, 348, 350, 353, 354, 357, 358, P 16, 23, 24, 27, 28, 33, 41, 44, 45, 46, 47, 48, 65, 68, 69a, 70, 72, 76, 80, 81, 82, 83, 84, 86, 88, 89, 94, 95, 96, 98, 99, 104, 107, 112, 126, 129, 133, 137, 137a, 145, 154, 154a, 163, 167; *méstān*, K 220, 239, 305, 352, L 185, 255; *méstā*, K 235, 237, 244, P 80; *meestān*, K 237, 272, 273, 312a; *meestā*, K 213a, 237, 285, L 157, 158, 160, 184, 186, 189, 261, 263, 264, 283; *maestān*, K 250; *mééstān*, K 240, 241; *mééstā*, K 237, 239, 241, 312a, 313; *mèéstān*, K 241, L 162, 177, 229, 285; *mèéstā*, L 256; *mīstān*, I 79, K 143, 201, 240, L 150, 154a, 261; *mīstā*, K 102, 165, 204, 243, 335, L 93, 94, 100, 102, 104, 109, 150, 153, 154, 154a, 155, 159, 184, 187, 190, 212, 257, 260, P 89; *mèejāsta*, L 244*; *mīēsta*, K 205, 356, L 109, 153; *miestān*, L 184; *miestā*, K 133a; *mīēstān*, L 157, 264, 283; *mīēsta*, L 261; *mèéstān*, K 241, 275, L 285; *mèēsta*, L 162, 229; *mustā*, P 89; *mijsta*, K 237; *méstā*, wkw. *mesten*, Goemans; *méstā*, bemesten, hs Schrevens P 86; *méstān*, vet maken, hs Renders L 226; *mīstān*, *mesten* (van het land), Brabantius; *mīste*, *mesten*, Elemans; het land wordt – *gemest*, K 150, L 180b; *messen*: *mæssān*, I 119, 266, 271, 275, 275a, K 168, 329, L 144, 148, 179, 199, O 67, 68, 156, 158, 162, 166, 168, 174a, 241, 244, 246, 274; *mæssā*, I 120, 220, K 287, L 199, O 286, 287, 288, P 2, 5, 10; *mæssān*, I 265, K 195a, O 68, 72, 162, 166, 275; *mæssā*, I 220, 268, 269, 271, K 208, 256, 286, 287, 324, 329, O 74, 165, 250, 255, 287, 288, P 2, 3, 4, 10, 60, 125; *mæssān*, I 180, 265, L 144, 145, 148, 149, 152, 177b, 177c, 180, 183, 207, 208, 236, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62; *mæssān*, K 241, 275, O 173; *maessān*, L 145; *missān*, K 124a, 151, 184, 185, 186, 195a, 207, 213, 216, 218, 219, 220, 240, L 258, 279, 280, O 67; *missā*, I 57a, K 175a, 183a, 184, 196, 204, 207, 218, 219, 240, 287, L 200a, 208, 235, 241, 242, 244, 279, 280; *mīæssān*, K 163, 176, 204, 240; *mīæssā*, K 160, 174, 175a, 176, 179a, 188a, 191, 192, 291, 204, 207; *mesʹn*, O 157, 243; *mésʹn*, K 314, O 272; *mésn*, I 273, O 63a, 157, 158, 239; *mīsn*, I 266, O 162, 274; *mussān*, O 157, 162; *massān*, O 158; *mèēsa*, K 171, 215; *masaān*, O 68; *mīsa(n)*, zw. ww. tr. *missen*, *mīsten*, *mesten*, van mest voorzien, De Bont; **bemesten**: het type *bemesten* in: K 147, 210, 226, 237, 268, 301, 332, 341,

348, 354, O 166, 177, 241, P 25, 41, 125, 127; *bamestān*, K 226, 231, 273, 301, 307b, P 145, 150; *bamestā*, K 236, 237, 244, 307, 330, 351a, O 178, P 41, 85, 86, 152, 198; *baméstān*, K 137, 237, O 68; *baméstā*, K 206, 225, 226, 244, 268, 274, 281, 307, 310, 341a, 346, 357, P 25, 29, 48, 64, 65, 85, 87, 95, 145, 171; *baméstān*, P 76; *bameestān*, K 237, 272, 273; *bameestā*, K 236, 237; *bamééstān*, K 237, 241; *bamééstā*, K 312, 333b; *bāmīstān*, L 187; *bāmīstā*, K 240, 248, L 159, P 41, 67, 68; het land wordt – *bāmést*, hs Schrevens P 86; **bemessen**: *bamæssān*, I 257, K 329; *bamæssā*, P 3; *bamæssān*, K 203, O 243; *bamæssā*, O 285, 286, 290; *baméssn*, O 178, 250, 289, P 198, 199; *bāmīssān*, K 187, 196, 240; *bāmīssā*, K 211, 240; *bāmīsa(n)*, zw. ww. tr. *bemissen*, *bemesten*, De Bont; **opmesten**: het land wordt – *opgāmīst*, K 174; **opmessen**: *opmīssān*, K 157; *opmīssā*, I 79, K 173b, 174; **vetten**: het type *vetten* in: O 241; *vettā*, O 174a; *véttn*, O 275; *vétta*, O 174a, P 86; *véttn*, O 241; *véttn*, O 275; *vétta*, P 69; *vetjān*, O 243; *vātʹān*, O 157; *vatjān*, O 239; *vatjn*, O 243; *vajtān*, O 241; *vōjʹ*, O 162; *vaata*, P 72; **beren**: *beerā*, K 237; *béera*, K 204, 291, 332; *bijrān*, K 188a; *beëre*, *beren*, met beer (aal) *mesten*, den hof *beëren*, Tuerlinckx; **mes schuiven**: *mīes schaaafān*, K 141; **in het mes doen**: *in at mīes doen*, K 213; **mes in het land doen**: *mīes iēnt laantōēn*, K 201; **doen mesten**: *méstān dōēn*, K 353; **voeden**: *voejān*, O 68; **opleggen**: *oepleggān*, K 335; **ree in het land doen**: *ree in ʹt land doen*, land *bemesten*, Breda e.o., Hoeyff; de volgende typen zijn zelfstandige naamwoorden: **messerij**: *mīæssārēéj*, znw. vr. *missen*, *rij*, de daad van *missen* (d.i. *mīsten*, *mesten*, *bemesten*), De Bont; **bemesting**: *bāméstiēng*, P 130, 136; *bāméstiēngk*, P 131, 132, 135; *bāméstiēngk*, P 62, 66, 72, 75, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135.

WEINIG BEMESTEN

Dürftig *mīsten* – to manure frugally – mal engraisser (N 11, 26)

[Vraag N 11, 26 luidde: „Kent U ook een uitdrukking als: *hij boert op krij* in verband met de bemesting. A.u.b. uitspraak en betekenis.” Aan de hand van de door de respondenten verschaft informatie bleek een opsplitsing in twee lemmata gewenst, resp. WEINIG BEMESTEN en NIET BEMESTEN. In beide gevallen gaat het erom, dat de boer met een zo gering mogelijke investering een zo groot mogelijke opbrengst krijgt.

Door de respondenten in P 41 en 154a werd opgemerkt, dat het weinig *bemesten* geschiedde in verband met het (moeten) afstaan van de grond na I of 2 jaar.

1.1.1.3

Het lemma is ingedeeld in twee groepen, te weten: I: weinig bemesten, gezegd van het land; II: weinig bemesten, gezegd van de boer.]

I: weinig bemesten, gezegd van het land: **kree mesten**: het land wordt — *kraa gəmést*, K 310; **uitzuigen**: *utsòòàgə*, K 251; **uitwinnen**: *utwīēnnə*, P 41; *aatwīēnnə*, P 154a; **uitpinnen**: *òòwətpīēnnə*, K 351a; *utpīēnnə*, K 351a; **uitpinnen**, uitmageren, uitputten, sprekend van den grond, Corn. Vervl.; **uitpiëren**: *[uit]pīērə*, K 191; *utpīērə*, K 237; **uitpiëren**, uitmageren, uitputten, sprekend van den grond, Corn. Vervl.; **piëren**: *pīērə*, K 191; II: weinig bemesten, gezegd van de boer: **op kree boeren**: hij boert — *òēp krée*, K 307; **op de kreeg boeren**: hij boert — *op de krijg*, K 240; **op de krimp boeren**: hij boert — het type *op de krimp* in: K 184; **zo maar schraal mesten**: hij mest — *zo mer schraol*, K 147; **een boord aandoen**: de boer — *duugət nən boort èn*, L 235; **met de peperbus strooien**: de boer — *stroojt méé də péépərbiēs*, P 28; **van de haak mesten**: *van dən hòòk méstə*, K 301; **dun van pinnetjes zijn**: het is — *vən pinnəkən dun*, K 268; *fan pīēnnəkən dūūn*, K 274; **aan de ploegstaart hangen van de mest**: de mest — *hangt òòn də plōechstjéét*, K 301; **uitnuchteren**: *uitnuchteren*, het land uitnuchteren, weinig of niet bemesten, het jaar, dat de pachter de hoeve verlaat, Corn.; het volgende type is een bijwoord: **kree**: *kréj*, alleen in de zegsw. *hij boert op kréj*; dit wordt gezegd als een boer aan de einden van zijn veld veel mest gooit, opdat de veldvruchten daar goed zouden wassen en hij t.o.v. de voorbijgangers zou kunnen pronken, De Bont; het volgende type is een zelfstandig naamwoord: **schrale boer**: *skraolən boer*, K 187.

NIET BEMESTEN

Nicht misten — to manure not — ne pas engraisser (N 11, 26)

[Zie de toelichting bij het lemma WEINIG BEMESTEN. Door de respondenten in K 174, L 241, 242, 261 en 263 werd opgemerkt, dat de boer niet bemestte in verband met het (moeten) afstaan van de grond na 1 of 2 jaar.

Het lemma is ingedeeld in twee groepen, te weten: I: niet bemesten, gezegd van het land; II: niet bemesten, gezegd van de boer.]

I: niet bemesten, gezegd van het land: **uitboeren**: *utboerən*, L 261; **uitmageren**: *uitmageren*, de grond uitmageren, hem bezaaien of beplanten zonder hem te bemesten, Corn.; **uitmageren**, uitputten, mager, onvruchtbaar maken, spr. v.d. grond, Corn. Vervl.; II: niet bemesten, gezegd van de boer: **op uitzaaien boeren**: hij boert — *op uitzaaja*, K 174; **voor het**

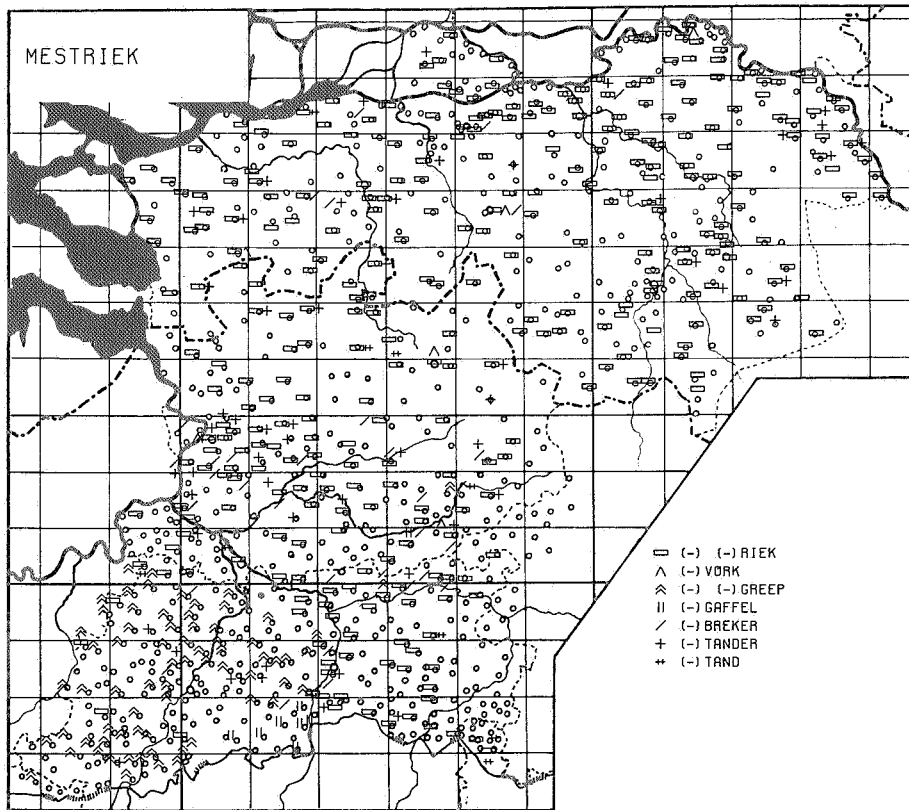
laatste jaar boeren: hij boert — *vrət lèèst jaor*, L 242; **op het laatste jaar boeren**: hij boert — *op at lèèst jaor*, L 241; *op at lest jaor*, L 242, 263; **van de hemelse dauw leven**: *van dən imməlsən daa léeəvə*, K 291; de volgende typen zijn zelfstandige naamwoorden: **gadder**: *gaddər*, K 291; **gatboer**: *gatbòòdwr*, K 330; **pinboer**: *pīēnbōēr*, K 310.

MESTRIEK (zie kaart)

Mistgabel, Mistforke — dung-fork, manure-fork — fourche à fumier (N 11, 28; N 18, 21d; N 18, 23a; N 18, 23b; N 18, 24; N 18, 57; NE II, 79; DC 28, 4a; DC 28, 5a; L 6, 4a; N 15 (P 128 toev.); Alaers; Ceusters; Elst; Van Gerwen; Jacobs; Meulemans; Vanduffel)

[De mestriek is de twee- tot zestandige ijzeren vork met houten steel waarmee de boer de mest opschept.]

riek: het type *riek* in: I 57, 57b, 102a, 274, K 101, 101a, 102, 109, 124a, 125, 125a, 127, 128, 129, 131, 133a, 136a, 138, 138, 139, 140, 142, 143, 145a, 146, 147, 148, 150, 151, 153, 154, 155, 157, 158a, 158b, 160, 161, 161b, 162, 163, 164, 169, 171, 172, 173, 173a, 173b, 173*, 174, 175a, 176, 177, 177b, 179, 179a, 179b, 182, 183, 183b, 184, 184a, 185, 186, 187, 188a, 190, 190a, 191, 193a, 195, 196, 197, 203, 204, 206a, 210, 212, 213, 216, 217, 218, 225, 226, 234, 237, 242, 249, 268, 273, 276, 281, 281a, 286, 287, 295, 296, 299, 307, 309, 310, 311a, 312, L 93, 94, 95, 96, 96a, 96b, 99, 100, 103, 104, 109, 112, 145, 145a, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 151a, 152, 153, 154, 154a, 155, 157, 158, 158a, 159, 159b, 160, 161, 177, 177c, 178, 178a, 179, 179a, 180, 180a, 180b, 180**, 181, 182, 183, 185, 189, 190, 199, 200, 200a, 203, 205, 206, 207, 208, 209a, 226, 226*, 228, 229a, 234a, 236, 240, 241, 242, 243, 244, 255, 255b, 260, 261, 263, 263a, O 265, 279, O 238; *rīēk*, I 220, 271, 273, 275, K 179b, 180, 181, 189b, 190, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 205, 207, 208, 221, 226, 240, 244, 245, 246, 248, 251, 256, 287, 291, 301, 307, 320, 337, 349, 350, L 112, 156, 181, 184, 185, 200, 204, 205, 212, 226, 235, 237, 241, O 153, P 16, 23, 25, 27, 29, 84, 86, 89; *rīēk*, I 275, K 204, 204c, 207, 235, 237, 274, 276, 276b, 287, 292, 304, 307, 311, 354, L 151, 158, 264, P 25, 35; *rīēk*, K 243, L 187; *rīēk*, K 245, 260, L 244; *riējk*, L 241, 263, 280, 281, 281*; *rīējk*, L 207, P 41; *rīējk*, P 41; *rieuwkw*, K 240; *riējk*, K 240; *rik*, K 173a, L 109, P 105; *reek*, K 143, 216a, 243, 251, L 283, 285, P 27, 88, 136, 139, 148, 168; *réējk*, K 250, 291, 330, L 263a; *reejk*, L 244; *réējk*, K 244; *reekə*, K 204; *rèuək*, P 154a; *reuwkw*, P 145; *sīējk*, L 207; *zriek*, L 180b; *ri-jk*, P 167; *riek*, gereedschap voor het breken van mest, hs Kapteijns L 177; *riek*, mestvork (land van

Cuyk) v.W. 3; *riek*, mestvork Kempen, hs 1229a; *riek*, mestvork, hs Mischgofsky; *ri:k*, riek, hs Schrevens P 86; **mestriek**: het type *mestriek* in: K 109, 129, 133a, 141, 142, 150a; 174, 176, 189, 238, 245, 246, 248, 252, 253, 254, 287, 289, 291, 292, 307, 309, 311a, 333, 336, 344, 349, 355, L 144b, 147, 200, 243, 261, 263a, P 23, 30, 33, 39, 86, 93, 96a, 171; *mestriek*, L 104, P 22; *mestriek*, K 221, 227, 243, 244, 245, 249, 252, 255, 281, 281a, 287, 324, 332, 339, 346, 348, 349, P 17, 25, 29, 89, 94; *mestriek*, K 225, 245, 274, 276, 307, 320, 346, 351, P 16, 26, 27, 39, 41, 86, 99; *mestriek*, K 253; *mestriek*, K 253; *mistriek*, I 79, K 133, 163, L 104, 145, 150, 153; *mistriek*, K 287, 309, 350, L 185, 187, P 84; *mistriek*, K 274; *mistriek*, K 245; *meestriek*, L 185; *meestriek*, K 276; *meestriek*, L 184, 187a, P 29, 35a; *mėjstriek*, K 276a; *mestrik*, P 25; *mestrik*, P 149; *mestreek*, L 285; *mestreek*, K 250, 330, P. 83, 136, 136a, 137a, 166; *mistreek*, K 330; *meestriek*, L 186; *mestriek*, P 152; *mestruik*, P 95; *mestruwk*, P 145; *mèjastriek*, L 244*; *mesriek*: *mesriek*, K 149, 151, 263, 297, 302, L 144, 178a, 180b, 200, 200a, 208, 225a, 241, 243; *mèstriek*, K 208, 221, 228, 229, 229a, 237, 253, 254, 256, 258, 261, 262,

266, 287, O 68; *mèstriek*, K 218a, 251; *mèstriek*, K 206, 210, 212, 221a, 225, 226, 235; *mesriek*, L 241; *mèstriek*, K 240, L 152; *mèstriek*, L 235; *mesriek*, L 260; *mèstriek*, K 260; *mesrik*, K 156; *mesriek*, P 88; *misriek*, I 57a, 57b, 78, K 123*, 124a, 125, 151, 173b, 174a, 188, 204, L 283a; *mèstriek*, K 204c; *misriek*, K 204, 295; *misriek*, K 138a, 161a; *mèstriek*, L 183; *meestriek*, K 191; *mèstriek*, L 182; *mèstriek*, *mesriek*, riek met smalle, ronde, puntige tanden die vooral voor het werken in en met stalmeest wordt gebruikt, De Bont; *mesriek*, hs Renders L 226; *mesriek*, mestriek, bij landbouw, riek om mest te laden, Corn.; **messingriek**: *missingriek*, K 133d; **gewone riek**: *gawdena riek*, K 281a; **kromme riek**: het type *kromme riek* in: K 249; **laadriek**: *lojriek*, K 302; **afgesleten mesriek**: *afgæsleetan misriek*, K 174; **straatmesriek**: *stràatmèstriek*, K 229a; **ropriek**: *røpriek*, K 254; **vijftandse riek**: het type *vijftandse riek* in: K 147; **gewone drietandige riek**: het type *gewone drietandige riek* in: L 150; **vork**: *vork*, K 237; **mestvork**: het type *mestvork* in: K 188, L 96a; *mistvork*, K 183, L 283a; *mestvurak*, K 244; *mèstverk*, K 330; *mèstverrak*, K 330; *mestvork*, riek, Breda e.o. Hoeufft; *mestvork*,

1.1.1.3

vörk (m.) Zeeland, Brabantius; **greep**: het type *greep* in: O 153, 158, 159, 242, 243, 244, P 10, 77, 81, 84; *greep*, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62, O 70, 74, 165, 244, 273, 274a; *gréep*, I 275, O 63a, 68, 69, P 82, 125; *grèp*, O 72, 154; *grééap*, P 72, 128; *greejp*, O 175, P 64; *grééjp*, I 175, O 74, 165, 178a, 255, 274a, 286; *grijp*, I 274, O 67, 69, 162, 250, 278, 289, 290, P 1; *grép*, O 63a, 158, 165; *grèp*, O 153, P 198; *gréjp*, O 165; *graaap*, O 177; *graajap*, P 76; *grééjp*, een greep, riek, gebruikt bij het uitmesten van de stal, met drie of vier tanden, soms ronde, soms platte, Eylenbosch O 253; **mestgreep**: het type *mestgreep* in: K 307, O 174a, P 1, 60a, 84, 128; *mestgreep*, P 84; *méstgréep*, P 4, 72; *méstgrééjp*, P 76; *méstgrééap*, P 128; *méstgréjp*, P 4; *méstgrèp*, P 60; *méstgrép*, P 10; *méstgrijp*, O 69, P 5; *méstchréep*, P 62, 66, 70; *méstchrééjp*, P 18; *méstchrèjp*, P 72, 75, 76, 78, 81; *méstchrèp*, P 127; **mesgreep**: het type *mesgreep* in: P 4; *mésgréep*, P 4; *mésgrééjp*, O 165; *mesgrijp*, O 69, 247; *mésgrép*, O 63a, P 5; *mésgréjp*, O 178, 250, 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 25, 198, 199; *mésgréjp*, O 177; **Engelse greep**: het type *Engelse greep* in: P 60a; **topgreep**: *tòpgrééjp*, P 69a; **mestlader**: *méstlòdär*, K 283; **mestlader**: *mieslaojær*, K 178*; **mestschepper**: *méstschéppær*, K 339; **schepper**: *schéppær*, K 260; **mestlo**: *méstloo*, P 86 mest-riek hs Schrevens; **gaffel**: het type *gaffel* in: P 131; *gaffäl*, K 330; **mestgaffel**: *méstgäffäl*, P 130, 131, 132, 133, 135; *méstgöffäl*, P 131, 133; *méstchaffäl*, P 126, 129, 131, 133, 135; *méesichaffäl*, P 133; **mestbreker**: het type *mestbreker* in: K 127, 287, 291, 307, P 1, 33; *mestbreekær*, K 350; *méstbreekær*, K 244, 266, 281a, 346, P 25; *méstbréékær*, K 251, 262, P 89, 128; *mestbrèékær*, K 141; *méstbrééjkær*, K 249, 330, O 174; *méstbréjkær*, P 22, 25; *méstbrèékær*, K 307; *meestbreekær*, K 276b, P 35a; *mistbreekær*, K 274, 287, 309, P 25; *mistbreejkær*, P 84; *mistbrééækær*, K 250, 281; **mesbreker**: *mesbreekær*, L 144; *misbreejkær*, K 183; *miesbreekær*, K 176, 178*; *mestbreker*, *mestbreker*, bij landb.; halfver-sleten riek met lange steel zonder kruk om mest te breken (St. Antonius-Brecht) ook: noodvriend, Corn.; **drietander**: het type *drietander* in: K 188a, 245, P 33; *drietandær*, K 287; *drèetandær*, K 244; *drietaandær*, K 157; *drietäändær*, K 178*; *drèejtaandær*, K 205; *drèetaandær*, K 274; *drèétòndær*, K 260, P 145; *drèétòndä*, K 260; *draatandær*, K 309; *draaästäändær*, K 243; *dròajtandær*, K 241; *dròjtaanær*, K 241; *dròataandær*, K 276b; *dròatòndær*, K 320, P 89, 128, 136a; *dròòtòndær*, P 72; **viertander**: het type *viertander* in: K 102*, 174, 179a, 245, 309, 312, L 144, 185, 187, 187a, 243, O 174a; *viertandær*, K 287; *viertaandær*, K 163, 174, 174a, 188a, L 160; *viertäändær*, L 184; *viertaandær*, K 157; *vieljrtèndær*, L 235; *vier-*

tendær, L 200; *vièrtandær*, K 241; *vièrtaandær*, K 249, 254, 274; *vièrtòndær*, I 271, K 320, 346; *vièrtònnær*, O 73; *vièrtaanær*, K 241; *viètaandær*, K 276b; *vièrtòndær*, K 346; *vièjætòndær*, K 260; *vièjætòndä*, K 260; *virtòndær*, P 149; *viertòndær*, K 240; *véértäändær*, K 250; *veertòndær*, P 69a, 128, 136a, O 286; *vièrtäändær*, K 253, 254, 257; *vèurtòndær*, P 145; **vijftander**: het type *vijftander* in: K 127, 179a, 204c, 291, 312, L 187a; *vijftandær*, K 287; *vijftaandær*, K 163, 174, 188a, L 160; *vijftäändær*, L 263b; *vijftäändær*, K 178*; *vijftendær*, L 241; *vèftaandær*, K 165; *vèftäändær*, K 191; *vééftòndær*, P 149; *vééjftèndær*, L 235; *vaofftaanær*, K 241; *vaofftòndær*, K 294; *vòæftandær*, K 241; *vòæftòndær*, K 276b; *vòjftòndær*, K 240; **zestander**: het type *zestander* in: K 179a, P 77; *zestandær*, K 287; *zéstäändær*, K 287; *zéstòndær*, P 69a; *zistaandær*, K 254, 274; **drietand**: het type *drietand* in: P 169; *drietaant*, K 124a; *drèjtant*, P 171; *drèjtant*, K 205; *drèjætònt*, P 169; **viertand**: *viertaant*, K 124a; *vièrtant*, K 210, 235, 307; *vièrtònt*, I 275; *vièrtònt*, P 169; **vijftand**: het type *vijftand* in: P 169; *vèjftaant*, K 307; *vèjæftònt*, P 169; *vòæftant*, K 330; *vòæftònt*, P 39.

HANDVAT VAN DE MESTRIEK

Handgriff der Mistforke — grip of the manure-fork — poignée de la fourche à fumier (Alaers)

[Het handvat heeft ofwel de vorm van een houten dwarsgreepje ofwel de vorm van een „echt” handvat waar men de hand in kan steken.]

kruk: *krüük*, K 221, 221a, 225, 226, 227, 228, 229, 229a, 243, 245, 252, 254, 255, 256, 257, 258, 261, 262.

MESTHAAK

Misthacke — dung-hoe — croc à fumier (N 11, 28; N 12, 68; N 18, 21d (P 95); N 18, 23 (K 249); N 18, 24; N 18, 37; N 18, 55; N 18, 56; N 18, 57; N 18, 60; N 18, 61; N 18, 62; N 18, 63; N P, 14; DC 28, 5a; L 6, 5a; Go 1b; PA 28, 1e; N P, 9; Alaers; Ceusters; Jacobs; Vanduffel)

[De mesthaak wordt gebruikt om de mest uit de stal of van de kar te trekken. Er blijken verschillende modellen te bestaan. Het aantal tanden kan variëren van twee tot vijf. De plaats waar het haakse deel begint kan verschillen:

- in de huls
- na de huls, d.i. bij het begin van de tanden
- halverwege de tanden

Omdat te weinig informanten een precieze beschrijving geven van het door hen bedoelde model hebben we er van af moeten zien de

diverse modellen binnen dit lemma te onderscheiden.]

mesthaak: het type *mesthaak* in: I 274, K 129, 133, 135, 142, 146, 158b, 189, 190, 195, 197, 203, 204, 208, 237, 238, 248, 249, 251, 252, 253, 281, 281a, 286, 287, 289, 291, 295, 307, 310, 311, 311a, 312, 318, 333, 344, 349, L 145, 146, 157, 180a, 187, 205, 206, 241, 243, 259, 261, 262, 262a; O 69, 162, P 1, 5, 23, 33, 35, 60a, 74, 77, 81, 84, 86, 88, 92, 111, 131, 137, 144, 152; *mésthaak*, K 311, 348, 353, P 86, 148; *meesthaak*, L 263b; *mīestháák*, L 244; *miesthaak*, K 176; *mesthaok*, K 109, 146, 147, 150a, 183b, 212, 299, 310, 312, 314, 333, 355, L 144, 146, 148, 159b, 183, 226*, 243, P 10, 39, 110, 138, 161; *mésihaok*, K 210, 307, 309, 310, 339, 349, 357, L 144, O 255, P 22, 35, 95; *misthaok*, K 101a, 102*, 133, 142, 143, 276, 309, L 112, 159, 185, 187, 240, 242, 263a; *miesthaok*, K 140, 141, 176; *mīesthaok*, K 141; *mīesthaok*, K 176, L 283; *méesihaok*, K 276, L 160; *mesthook*, I 57b, L 96, 151a, P 23; *mésthook*, K 318, P 44, 46, 86; *misthook*, L 104, 150, 153, 209a; *meesthook*, L 263; *mesthòòk*, L 206; *mesthóòk*, P 44; *mésthòòk*, K 212, 241, 260, 274, 276, 295, 301, 304, 307, 314, 315, 318, 346, 358, P 17, 29, 48, 145, 166; *misthòòk*, K 250, 254, 274, 281, 350, 358, P 166; *meesthòòk*, L 184, 263b; *mééjsthòòk*, K 276a; *méésthòòk*, K 266, 276, 276b; *méstaaok*, I 271, K 281a, 330; *mistaak*, I 79, K 330; *mestaok*, K 157; *méstaaok*, K 210, 225, 235, 244, 251, 294, 330, 337, P 16, 18, 41, 70, 127, 139, 171; *méstaaok*, K 287; *mistaok*, K 245, 330; *mééstaok*, L 160; *mis'aaok*, K 174a; *méstààk*, K 287, 291; *mistààk*, K 227, 243, 245, 253, 255, 262, 283; *méstóòk*, K 243, 250, P 29, 136a; *mistóòk*, P 29; *méstòòk*, K 235, 237, 243, 244, 245, 248, 249, 251, 260, O 177, 286, P 16, 26, 29, 70, 72, 82, 84, 89, 94, 99, 127, 128, 136a, 139, 145, 149, 152, 166, 171; *mistòòk*, K 244, 245, 250, 281, P 84, 166; *méstòòk*, I 220, K 173b, O 63a, 68, 177, 178, 250, 255, 287, 288, 289, P 125; *méstook*, K 250, 281, P 70, 86, 88, 89, 104, 125, 127, 167; *mistook*, P 88; *méstaaak*, I 275; *mésthaaak*, I 275; *mesthaoak*, K 169, 184, L 200, 226; *mésthaowak*, K 357; *mesthaak*, P 109; *méstháak*, K 348; *mesthawk*, L 201; *misthàjæk*, O 153; *mesthòòk*, P 146; *mésthòòk*, P 39; *mésthòòak*, K 245, 312, P 45; *mésthòòwk*, K 307, P 41; *mésthòòwak*, K 357; *mésthòak*, P 22; *mesthowk*, K 291; *mésthòwk*, K 307, 348; *misthoojk*, K 254; *mésthùjæk*, K 332; *mistaak*, K 226; *méstaaak*, P 1; *mesthòk*, P 60a; *místawk*, P 75, 76, 78, 81; *méstòòk*, P 86; *méstòòk*, P 69b, 169; *méstoojk*, K 251; *méstòòak*, K 245, P 62, 66, 72, 94, 126, 129, 131, 133, 135; *méstòòwk*, K 320, P 41, 76; *mestouk*, P 41; *mééstōèk*, O 173; *méstōèwk*, P 131; *méstüük*, P 133; *mésthòak*, P 22; *mèèjasthak*, L 244*; de volgende opgaven zijn vermoedelijk

meervoud: *mésthèùk*, K 314; *misthèùk*, P 25; *méstèùk*, P 25; de volgende opgaven zijn meervoud: *misthaokə*, L 242; *méstaaokə*, K 243; *mesthaak*, een werktuig met vier ijzere tanden en een over een hoek van $\pm 45^\circ$ gebogen „buis”; met lange houten steel, om mest van op een kar tot hoopjes over een veld te trekken, Goossenaerts; *misthaok*, mesthaak, Leopold; *misthòòk*, kromgebogen, langgesteelde riek, waarmede mest van de kar getrokken wordt, (Huisseling) Elemans; *misthòòk*, drietandige haaks gebogen mestvork, Elemans; **meshaak:** het type *meshaak* in: I 274, K 212, 213, 234, 269, 273, O 67, 69, 154, 247, 275, P 1, 4, 5; *mésaaak*, O 165; *mishaak*, I 57a, 57b, K 138, 139, 177b, 188, 208; *meshaak*, K 176, 179, 190, 190a; *meshaok*, K 145a, 171, 186, 187, 217, 263, 268, 296, 297, L 93, 145, 148, 149, 200, 200a, 225a, 241, 260, O 242; *mésaaok*, K 212, 241, 287; *mésaaok*, K 240, 242, L 145, 180, 181, 207, 280; *meshaok*, K 125a, 138a, 161a, 161b, 163, 164, 174, 176, 178*, 179a, 190; *mèèshaok*, K 218b, 220; *máshaok*, L 182; *meshook*, L 145, 148, 151a, 178a, O 160; *méshook*, K 241, 292, L 180b; *méshook*, L 152, 177c; *mishook*, K 295; *miéshook*, L 148; *maeshook*, L 148; *meshòòk*, K 145a, L 183, 241; *méshòòk*, K 212, 241, 295, L 241, P 47, 48; *mèshòòk*, L 183, 200, 235; *mishook*, K 295; *mīeshòòk*, K 192, 207; *meeshaok*, K 217, L 160, 185, 187a, 263, 0265, 281, 281*, P 35a; *mishaok*, K 127, 138, 143, 157, 162, 165, 173, 174, 183, 183c, 184, 193a, 196, 204, 256, L 200; *meeshòòk*, L 184; *máshòòk*, L 182; *mashòòk*, L 182; *mésaaak*, K 191, 237, O 69, 73, 165, P 4; *mézaak*, K 206a, 221, 287; *misaak*, I 78, P 5; *mies-aak*, K 153; *mijsaak*, I 275; *mazaak*, I 275; *mesaok*, O 278; *mésaaok*, K 238, 287, O 173, 174a, 175, 177, P 4, 60; *mezaok*, K 156; *mézaok*, K 324; *misaok*, I 57a, K 124a, 151, 173, 173b, 174a, 256, 287; *mizaok*, K 324; *miesaok*, I 102a, K 157, 158a, 160, 174, 188a; *mīesaok*, K 237; *mīezaok*, K 205; *miezaok*, K 188a; *mézàák*, K 291; *mèsààk*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 59, 60; *misààk*, K 248, 252, 258; *mézààk*, K 320; *mészòòk*, K 237; *mizòòk*, K 204; *mīezòòk*, K 179b, 180, 181, 189b, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 204c, 205, 207, 208; *mesook*, O 244; *mésook*, P 27; *meshòòk*, L 200a; *mishòòk*, K 295; *maeshaoak*, K 216a; *méshòòak*, K 206; *méshòak*, K 206, P 69a; *meshouk*, L 208, O 159; *meshouwkw*, L 203; *mieshaek*, K 163; *mesāòk*, O 244; *mijsaaak*, I 275; *mésááak*, O 74; *mésáájk*, O 74; *messòòk*, O 160a; *mésòòwk*, O 63a, 158; *mézowkw*, I 273; *mésòwk*, O 63a; *mézòjk*, K 225; *mésòèk*, O 274a; *mézòèk*, O 274; *mésòèk*, O 158, P 64, 82, 83, 86, 89, 104, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137a; *mésòewkw*, O 153; *mésèèjk*, I 275; de volgende opgave is vermoedelijk meervoud:

mèshèùk, L 180**; *meshaok*, mesthaak, drietandige, omgebogen haak om het mest uit de stal of van de kar te trekken, Corn. Vervl.; *meshaok*, gereedschap om de mest van de kar te trekken, hs Kapteijns L 177; *mèshaok*, hs Renders L 226; *mésòèk*, mesthaak, gebruikt om mest bijeen te werken op de mesthoop bij het uitmesten van de stal, Eylenbosch O 253; *mèshòòk*, meshaak, mesthaak; tweetandige kort gesteelde vork, waarmee een boer, al kappende de mest van de kar op het land trekt tot hoopjes (± 4 op een kar), De Bont; **haak**: het type *haak* in: P 108a, 157a; *haok*, L 263a, P 35a, 110; *hòòk*, P 154a; *hook*, P 44, 105; *aok*, P 168; *òòk*, P 145; *òòak*, K 248; *òwk*, P 41; **mes-singhaak**: *mesinghaok*, K 136a; *miesinghaak*, K 133a; **missiehaak**: *misiehaok*, K 102, 102*; **beerhaak**: *bèrhaok*, pikhaak, Van Dam 4; **lochte meshaak**: *lòchtà mésaok*, O 173; **kleine meshaak**: *klàənà méshaok*, P 22; **kromme mesthaak**: *kròēmā mésthaok*, P 22; **gesmede mesthaak**: *gəsmēedə mésthòòk*, P 48; **twee-tandse meshaak**: *twee taantsə miezaok*, K 174; **drietandse meshaak**: *drietaantsə miezaok*, K 174; **echte meshaak**: *échtà mésaok*, O 173; **rechthaak**: *réchthaok*, P 22; **driehaak**: *drééüük*, P 133; *drééjòòk*, P 99; *drajhaok*, P 93; *draaòòk*, P 41; *draaòòk*, P 69b; *draoòwək*, P 131; *draajòòk*, P 127; **vierhaak**: *vīēròòk*, P 99; *vīēr-èùk*, P 25; **riekhaak**: *rikhaowək*, K 357; **trekhaak**: het type *trekhaak* in: K 129; *trekhaok*, K 173*; *trékhaak*, K 221; **aardhaak**: *éérthaok*, K 178*; *erthaok*, K 179a; **pikhaak**: *pikhaok*, K 187; **kwebhaak**: *kwebhaok*, K 101; **kothaak**: *kothaok*, K 149, L 144b; **tweetander**: het type *tweetander* in: K 133; *twietandər*, K 210, 235; **drietander**: het type *drietander* in: K 151; *drietaandər*, K 127, 173a; *driejtaandər*, K 174a; *drijtandər*, K 312; *dréétaondər*, P 44; *drao-tandər*, P 86; *drijtander*, drietand, mesthaak met drie tanden, Corn. Vervl. A.; **viertander**: *veertònnər*, P 70; **drietand**: *drietaant*, K 125; *dréjtaont*, O 173; *dréétaont*, P 48, 95; *draoj-taant*, K 237; **viertand**: *vīértònt*, P 1; *vīértònt*, P 171; *veertònt*, O 288; *vōjrtònt*, P 95; **drieklaauw**: *drieklaaw*, K 133a; **mestklaauw**: het type *mestklaauw* in: L 96a; **krabber**: het type *krabber* in: K 251, L 150; *krabbər*, P 35, 35a; *kraabər*, P 25; *kròbbər*, I 275, K 241, 346, P 48, 84, 88; *krèbbər*, L 144, 184, 201; *krèbbər*, K 237, L 183, P 48, 70; *krèbbər*, L 183, P 48; *kràbər*, znw. m. krebber, krabber, werktuig om strauwsel (strooisel) af te doen, De Bont; **mestkrabber**: het type *mestkrabber* in: L 236; *meestkrèbbər*, L 185; **krabzeis**: *krapsèsie*, L 148; **kapper**: *kàppər*, O 255; *kàppər*, P 22; **mestkapper**: *méstkapər*, K 313a; **meskapper**: *meskapər*, O 243; **mestriek**: *mestriewək*, P 131; **kromme riek**: het type *kromme riek* in: K 123*, 125, 129, 249, L 96b; *króm mā rīèk*,

mestriek met omgebogen tanden. Men trekt er de mest mee van de kar, hs Mischgofsky L 95; **mesttrekker**: *méstrékkər*, P 1; **mestaftrekker**: *méstàftrékkər*, K 287; *méstòftrékkər*, K 287; **[onsròemòrtrekkər]**: *onsròemòrtrekkər*, I 275; **messtik**: *mésttīèk*, K 251; **mestgreep**: *méstgrééjp*, P 128; *méstgrééap*, P 128; **gritsel**: *grīètsəl*, K 301, P 70; **rijf**: het type *rijf* in: K 179; **mestrijf**: *mistraf*, K 244; **breker**: *bréèkər*, P 88; **mestbreker**: het type *mestbreker* in: P 88, 171; *méstbréèkər*, P 88, 89, 152; *méstbréjkər*, P 99; *mistbréjkər*, P 88; *mistbrijkər*, P 88; *mést-brékkər*, P 70; **mestbraker**: *méstbraokər*, K 332; **mestbraak**: *miestbraak*, K 176; **mesbraak**: *misbraok*, K 124a; **mestspreider**: *mestspraar*, K 279; **zware oplichter**: *zwaorə óplīèchter*, O 173; **mestzwikker**: *méstswīèkkər*, P 95.

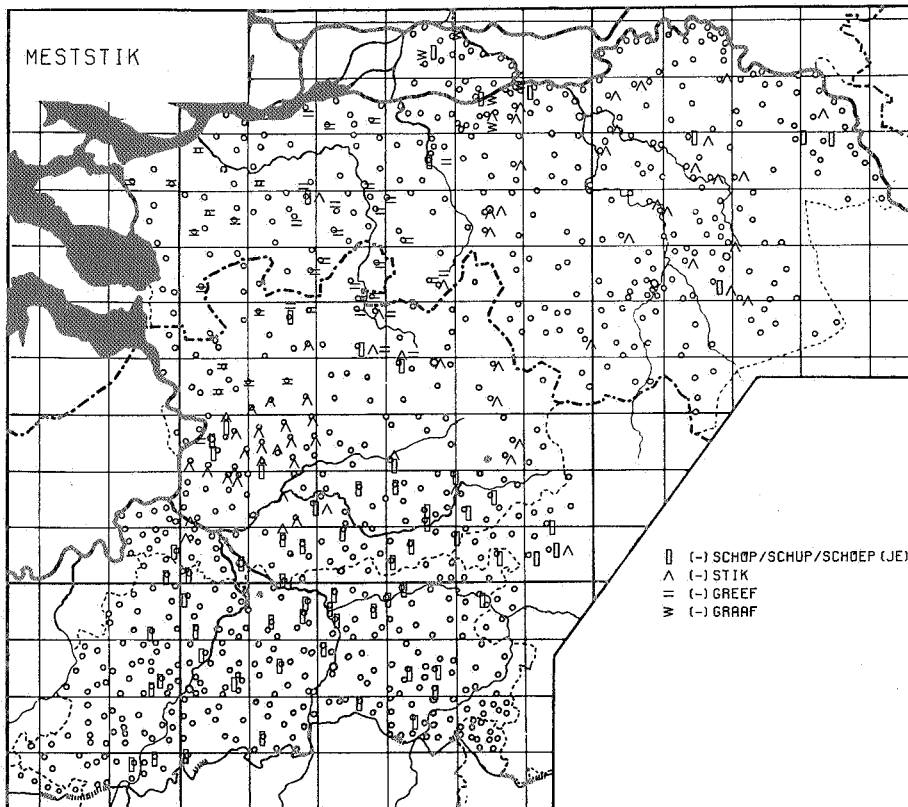
MESTSTIK (zie kaart)

Mistgabel – dung-shovel – pelle à fumier (N 18, 15; N 18, 21d; N 11, 28; N 5, 120 (K 177b toev.); N 15 (P 128 toev.); Alaers; Elst; N L)

[Dit lemma bevat benamingen voor steek-, snij- en kappereedschap waarmee opeengeperste mest in de potstal (vroeger) en in de mestvaalt werd kort gemaakt. Van een mestspade of -steker bediende men zich ook wel bij het afsteken van ingekuuld groenvoeder en opeengepakt hooi.

Sommige van de onderstaande termen zijn niet specifiek voor de mestschop als zodanig. Zij noemen veeleer een bepaald soort gereedschap dat niet alleen bij het losmaken van mest, maar ook voor andere doeleinden gebruikt werd.]

stik: het type *stik* in: K 141, 143, 165, 184, 220, 240, 245, 253, 257, 261, 262, 274, 281a, 287, L 148, 200a, 242; *stik*, K 208, 235, 240, 241, 281a; *sīèk*, K 195a, 229a, 274, L 241; *sték*, K 249; *stik*, znw. vr. stik, stikschop, ijzeren puntig toelopende schop die ook aan de beide kanten is geslepen, met steel en brede kruk, waarmee een boer de harde mestlagen van een potstal kruisgewijze doorsteekt; De Bont; *stik*, znw. soort van schup, dienende om den mest loodrecht af te steken, ook meststik en in 't N. der Kemp. *grèèf* genaamd. -Scherp en puntig tuig om de gerst te stikken, Corn. Vervl.; *stik*, gereedschap om de vast op elkaar gepakte stalmest te delen, hs Kapteijns L 177; **meststik**: het type *meststik* in: K 136a, 245, 250, 251, 254, 281, 291, L 144, 180b, 201, 206; *miststik*, L 150; *míststīèk*, K 291; *méststik*, K 276, 307, 358; *méststīèk*, K 243, 245, 281, 332; *méjststik*, K 276a; *mèèststik*, L 160; *meststik*, gebruikt om het mest op de achterstal in blokken te snijden, Van Dam 3; **messtik**: *messtik*, L 145, 200, 200a, 241; *missstik*, K 183; *mèsstik*, L 180,

183, 235; *miessteek*, K 176; *mestik*, K 253, 257, 261, 262, 295; *méstik*, K 210, 235, 241, 276, 320; *mèstik*, L 235; *mèstïèk*, K 287; *mèstïèk*, K 183b, 206, 227, 229, 243, 245, 252, 254, 255, 256, 258, 260, 274, 287, 294; *mistïèk*, K 295; *mïèstïèk*, K 237; *méjstik*, K 276a; *mesteeek*, K 287; *másték*, L 182; *messtik*, aparte schop om een gedeelte mest van een grote mesthoop te steken, hs Vissers L 180; *mástik*, znw. vr. mes(t)stik, hetz. als stik, De Bont; *messtik*, meststik, znw. v. — groote en breede driekantige schop om lang mest door te steken en klein te maken, in 't N. der Kemp. *grèèf*, Corn. Vervl.; *mestek*, daarmee snijdt men de mest in moten, hs Mischgofsky L 95; *strooiselstik*: *strusselstik*, K 212; *steker*: *stikkør*, L 243; *messteker*: *meessteekør*, L 263; *mesafsteker*: *mésòfstéèjkar*, O 288; *graaf*: het type *graaf* in: K 102, 102*; *graof*, K 133a, 141; *graaf*, platte schop om de stalmest te graven (Wouw), hs Vos; *mestgraaf*: *mestgraof*, K 135; *hooigraaf*: *hooigraof*, K 135; *greef*: *gréèf*, K 179b, 180, 181, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 204, 204c, 205, 207, 208, 210, 221, 221a, 225, 226, 228, 235, 244; *grèèf*, I 57, K 124a, 125a, 127, 157, 160, 163, 173b, 174, 174a, 177b, 178*, 188a,

190, 193a; *grïjf*, I 57a, K 179a; *greejf*, K 124a, 191; *gref*, K 151; *garèèf*, K 225; *grèèf*, znw., v. — bij landb; *mestschup*, eene driekantige ijzere schop met korte steel, dienende om den mest loodrecht af te steken (N. der K.) elders *Meststik* genaamd, Corn. Vervl.; *grèèf*, spade, aan alle kanten scherp, met korte steel (om mest en stro te steken), Wijnen GR 12; *gref*, scherpe schop om mest af te steken, Wijnen EV 8; *grèf*, om mest mee te steken, AG 253; *mestgreef*: *mestgrèèf*, znw. vr. — Z. *grèèf*, Corn. Vervl.; *mistgrèèf*, znw. vr. — Z. *grèèf*, Corn. Vervl.; *mesgreef*: *miesgrèèf*, K 176; *mesgrèèf*, znw. vr. — Z. *grèèf*, Corn. Vervl.; *misgrèèf*, znw. vr. — Z. *grèèf*, Corn. Vervl.; *trancheerschup*: *traansjéèschüüp*, P 133; *steekschup*: het type *steekschup* in: P 77; *stéèjkschüüp*, O 177; bij de volgende opgaven is niet steeds duidelijk of de bedoelde gereedschappen specifiek gebruikt worden om mest te steken of vooral om mest op te scheppen: *schop*: het type *schop* in: L 241; *schup*: het type *schup* in: K 137; *schüüp*, P 27, 128; *schoep*: *schoep*, P 105; *mestschop*: *méstschop*, K 309; *mèstschóp*, K 358; *mistschóp*, K 307; *mestschup*: het type *mestschup* in: K 309, 312, 333, P 33; *méstschup*,

1.1.1.3

K 304, 307, 310, 312, 318, 357, P 149; *métschüüp*, I 271, K 243, 244, 248, 295, 330, 332, 336, 339, 346, 349, 354, P 1, 16, 17, 18, 25, 26, 41, 60, 69a, 99; *mistschüüp*, K 301; *métschüüp*, K 346, 348; *métsjchup*, K 307; *mistsjchüüp*, K 274, 330; *métsjcheup*, K 307; *métschup*, P 27; *métschjēp*, P 22, 29; **mes-schup**: *méschup*, K 210, 235; *miesschup*, K 176; *mischup*, K 204; *messkup*, L 180b; *mésschüüp*, K 248; *méschüüp*, I 275, K 260, 311, O 73, 177, 286, 288; *mischüüp*, K 295, P 4; *mísjchüüp*, K 295; *meeschüüp*, I 275; *méschup*, P 27; *méschjēp*, K 324; **mestschoep**: het type *mestschoep* in: P 137; *mistschōēp*, K 309; *meestschōēp*, L 187a; **messchoep**: *misschoep*, K 163; **mestschupje**: *métschüüppəkə*, I 275; *mistschüüppəkə*, P 25; **messingschup**: *miesingschup*, K 133a; **zeikschoep**: *zajkschōēp*, P 95; **strontschup**: het type *strontschup* in: K 102*; **stalschup**: *stòlschüüp*, P 16, 17; **hooischupje**: *hojschupkə*, L 184; **platte schop**: *plattəschòp*, P 198; **spade**: *spaoj*, L 153; *spòə*, P 128; **mestspaan**: *méstspòwən*, P 99; *místspòdn*, spits toelopen ijzeren schopje, waarmee men de mesthoop in mootjes steekt, Elemans; **messpaan**: *méspòdn*, K 276b; *misspaon*, K 163; **mestspade**: *méstspaoə*, P 22; **ballast**: *balast*, K 124a; **ballaster**: het type *ballaster* in: K 174; de volgende typen zijn moeilijk duidbaar maar zijn op grond van hun functie toch hier opgenomen: **bijl**: *bool*, mestbijn, hs Schrevens P 86; **mesbijn**: *mesbijn*, mestbijn, znw., m. (Lippeloo) weinig gebruikt, Corn.; **mestpiek**: *místpiek*, L 153; **mestzwikker**: *méstswiēkkər*, P 95; **groep**: het type *groep* in: K 146.

STRO STROOIEN OP DE STALBODEM

Streu im Stall ausbreiten — to litter down the stable — faire la litière dans l'étable (Ceusters; Go 1b; Jacobs; Meulemans; Vanduffel)

[Vergelijk het lemma DE KOEIEN STROOIEN (z. Af. 1, 97).]

strooien/strouwen: *stròēja*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62; *strüün*, O 178, 250, 255, 285, 286, 287, 288, 290, P 125, 198, 199; *strüü*, P 82, 83, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137a; *stròē*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; *stroon*, O 289; *stràda*, P 167; het volgende type duidt het stro onder de dieren aan: **stro**: *stròē*, P 167; *stròēj*, P 167.

STROOISEL KEREN

Streu wenden — to turn the litter — remuer la litière (Ceusters)

[Het strooisel wordt gekeerd om een intensieve mestvorming mogelijk te maken.]

strooisel keren: *strüüsjəl kīērə*, O 290; *strüüsjəl kīērən*, O 287; *strüüsjəl kīērə*, O 285, P 198, 199; **stro keren**: *strüü kīērən*, O 250; *strüü kīērə*, O 255, 286, 287, 288, P 125; *stròē kīērərə*, O 289; **stro opschudden**: *strüü ópschüüddə*, O 286; *strüü ópschüürrə*, P 198, 199; *stròē ópschüürrə*, O 289.

MEST ACHTER DE DIEREN WERPEN

Stallmist hinter die Tiere befördern — to throw manure behind the animals — rassembler le fumier derrière les animaux (Elst)

[Vergelijk het lemma DE MEST VERPLAATSEN NAAR DE ACHTERSTAL (z. Af. 1, 96).]

terugzetten: *truchsétta*, K 179b, 180, 181, 190a, 191, 192, 193, 195, 205, 207; **terugschieten**: *truchschiétta*, K 195a; **afzetten**: *áfsétta*, K 208.

STAL UITMESTEN

Den Stall ausmisten — to muck out the stable — enlever le fumier de l'étable

(Ceusters; Elst; Jacobs; Meulemans; Vanduffel; Go 1b; N M (L 182); N 2 (L 244))

[De stal uitmesten als het strooisel vuil is. Uit een aantal opgaven blijkt, dat deze slechts voor bepaalde stallen gelden. Vergelijk verder het lemma DE STAL UITMESTEN (z. Af. 1, 96).]

stal uitmesten: *stəl óðətméstə*, P 132, 135; **uitmesten**: *óðətméstə*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; **uitemessen**: *ójt-mèsən*, O 178; *ójtmèssə*, O 287; *óējtmèssə*, O 70, P 4, 8, 62; *ótmíèssə*, K 180, 190a, 191, 192, 193, 195a, 205, 207, 208; *ówtmíèssə*, K 179b, 181, 195; **stal mesten**: *stəl méstə*, P 82, 83, 130, 131, 133, 136, 137a; **mesten**: *méstə*, P 61; **messen**: *mèsən*, O 250; *mèssə*, O 74, 165, 250, 255, 285, 286, 289, 290, P 1, 2, 10, 59, 60, 125, 198, 199; **afmessen**: *áfmíèssə*, K 205; **stal uitdoen**: *stal ootòēn*, varkensstal reinigen (een à twee maal per week), hs Schrevens P 86; **verkenskot uitdoen**: *vèrrəkaskót ootòēn*, varkensstal reinigen, hs Schrevens P 86; **stal schoonmaken**: *stəl schòēnmàākə*, P 167; **uitgooien**: *uitgooien*, het varkenskot —. Het mest uit het varkenskot gooien met behulp van een riek, Goossenaerts; **uittrekken**: *óējtrèkkə*, P 1, 3; **stal schoontrekken**: *stəl schòēntrèkkə*, P 167; **buitenkruien**: *buitenkruien*, b.v. mest uit een geitenstal, Goossenaerts; **kuisen**: *kòsjə*, O 288; **verkens droogleggen**: *vèrrəkəs dròēchléʔə*, varkensstal reinigen, hs Schrevens P 86; het volgende type is een zelfstandig naamwoord: **uitemesting**: *ótméstíēng*, znw. vr. uitemesting, de daad van uitmesten, De Bont.

HOOP MEST

Misthaufen – manure-heap, dung-heap – tas de fumier

(DC 26, 16e; L 4, 16e)

[Uit het materiaal is niet op te maken waar de hoop mest lag: op de akker, in de stal of op het erf. Zie ook de lemmata MESTHOOP OP HET ERF, MESTKUIL en MESTHOOP IN DE ACHTERSTAL in aflevering 1 en MESTHOOPJE in afl. 7.]

mesthoop: *misthoop*, L 112, 160; *misthòwp*, L 263a; *meesthòwp*, L 264; *meesthōap*, L 0265; **meshoop:** *meshòp*, K 143; *meshawp*, L 204, 204a; *mesjhoop*, L 145; *mishoop*, K 151, 182b; *mishaop*, K 162; *miesoop*, K 153; *misòèp*, O 68; **mestkuil:** *meestkuul*, L 0265; **mestput:** *mèstput*, K 190; **mestvaalt:** *mestvaolt*, K 183; *mestvalt*, L 260; **hoop:** *hoep*, P 4, 138; **hoop mest:** *hoep mest*, O 244; **hoop mes:** *hoop mis*, K 196; **poel:** *pool*, O 250; de volgende typen duiden een kwaliteit van mest of soort mest aan: **gebrand mest:** het type *gebrand mest* in: P 86; **dik:** het type *dik* in: P 104; **terreau (fr.):** het type *terreau* in: P 131; *turoow*, K 294; de volgende typen duiden het onderste gedeelte van de hoop mest aan: **mestkuil:** *mestkuil*, K 183; **mesput:** *miespièt*, K 152; **strouwsel:** *strawsæl*, L 260; **kortmest:** *kortmejt*, K 234a, 263, 263b.

BEGIETEN

Den Misthaufen begiessen – to wet the manure-heap – arroser le tas de fumier (Vanduffel)

[Wanneer de mesthoop te droog wordt, bv. doordat teveel mestvocht weggesijpeld is, begiet de boer de mest met mestwater.]

hozen: *ūūza*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; **aanberen:** *aanbèren*, met beer aangieten, Corn. Vervl. A.; **beberen:** *bebèren*, met beer begieten, Corn.; **overberen:** *overbère(n)*, met beer overgieten, Corn. Vervl.; **overzeiken:** *overzeiken*, met zeik, aal, mestgier overgieten, Corn.

KOEKEN, GEZEGD VAN MEST

Klumpen bilden, klümperig werden, von Mist gesagt – to coagulate, said of manure – se compriemer, dit du fumier

(Ceusters; Jacobs; Meulemans; Vanduffel)

bijeenschuiven: de mest – *schèùwftbájtēn*, O 250, 285, 286, 289, 290, P 125; *schōjftibájtēn*, O 178; **bijeenpakken:** *baātpakkə*, P 75, 76, 81; **ineenzakken:** de mest *zákt iēniē*, P 82, 130, 136; **ineendrogen:** de mest *drūucht iēniē*, P 83; **vast ineenpakken:** *vast iēniēpakkə*, P 62, 66; **vergaan:** de mest *vərgôē*, P 131, 132, 135; de mest *vərgôēt*, P 137a; **verkorten:** de mest

vərkôēt, P 133; **stroppen:** *stròppə*, O 74, 165, P 3, 4, 10, 60; **verstroppen:** *vəstròppə*, P 8, 78, 127, 135; **opstroppen:** *òpstròppə*, P 72; de mest *stròpdòp*, O 255, 287, 288, P 198, 199; **stropen:** *strúûpə*, P 1, 2; *strúûpə*, P 1, 2; *striêpə*, O 70, P 59; **sluizen:** *slòðazə*, P 131; **versluizen:** *vərslòðazə*, P 126; **verwurgan:** *vərwurrəgə*, P 129, 133; **blijven hangen:** *blààvəvəvəngə*, P 3; **blijven ondersteken:** *blààvəvəvəvəngə*, O 74, P 62.

MEST AFSTEKEN

Mist abstechen – to cut off manure – couper le fumier

(N 5, 120)

[Vergelijk het lemma DE STAL HAKKEN (z. Afl. 1, 96).]

stikken: het type *stikken* in: K 177b; *stikken*, de vast op elkaar geplakte stalmest delen, hs Kapteijns L 177; **reden:** *rêêe*, met een bepaalde spade stalmest of groenvoer in moten steken, rêêe (Dongen), W.

PLAG MEST

Ein Placken Mist – a sod of manure – tranche de fumier

(Elst; Jacobs)

[Elk van de vierkant gestoken brokken mest.]

moot: *môêt*, K 179b, 180, 190a, 191; **slok:** *slòk*, K 181, 195; *slòk*, K 195a; **teerling:** *téerlèng*, K 192, 193, 205, 207, 208; *teerling*, Elk van de vierkante deeltjes waarin de mest gegreefd wordt met het oog op het uitrijden van de stal, Goossenaerts; **pak:** de volgende opgaven zijn meervoud: *pàkkə*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62.

MESTKAR (zie kaart)

Mistwagen, Mistkarre – dung cart – tombeau à fumier

(N 17, 15b; DC 42, 8a; DC 42, 8b; N 17, 15a; N 11, 28; DC 18, 3e; N 17, 2a (P 60a, toeg.))

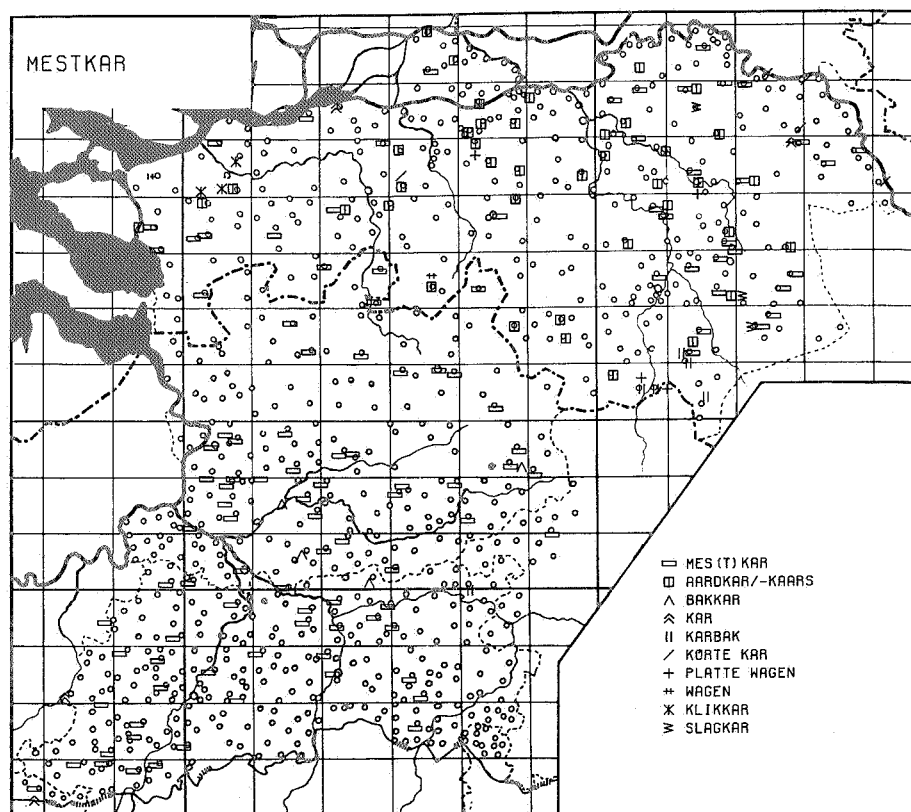
[Het lemma is ingedeeld in 3 groepen, te weten: I: tweewielige karren;

II: driewielige karren;

III: vierwielige karren.

Deze indeling is gebaseerd op antwoorden van de respondenten op vraag DC 42, 8b: „Hoeveel wielen heeft het voertuig waarmee de boeren de stalmest naar het land rijden?” alsmede op de vragen N 17, 15a en -b, welke specifiek naar tweewielige karren hebben gevraagd. De antwoorden op laatstgenoemde vragen zijn – tenzij uitdrukkelijk anders werd opgegeven – in groep I ondergebracht.]

I: tweewielige karren: **mestkar:** het type *mestkar* in: K 101a, 173, 237, 262, 287, 289, 305,

336, L 96a, 144, 150, 153, 185, 187; *mistkar*, I 79; *meestkar*, L 184, 185; *mestkâr*, K 250, 281; *méstikèr*, P 70; *mistkèr*, K 183; *méstikòr*, K 281, P 104; *méstikòrrè*, O 288; *mestkaor*, L 200a; *méstkaor*, K 295, P 29, 149; *mestkaor*, K 251, L 180, 200, 205, 206; *méstkaor*, K 243, 245, 251, 260, 268, 276, 276a, 307, 311, 324, 330, 339, 349, L 177c, 236, P 16, 22, 25, 29, 36; *mèstkaor*, L 244; *mistkaor*, K 244, L 261, 262; *meestkaor*, K 254, L 243, 262, 263, 264; *méstkaár*, K 283, 318, 338, P 27; *méjstkaár*, K 277; *méstkéér*, P 17, 84, 125; *méstkaaar*, P 95; *méstkéjèr*, P 88; *mistkéjèr*, P 5; *méstkéjèr*, O 173, P 60a; *méstkéér*, P 69b; *meskar*: het type *meskar* in: K 292; *mèskar*, L 149; *miskar*, I 78, K 152a; *mieskar*, K 158b, 190; *mïèskar*, K 124a; *meskèr*, O 170; *miskèr*, K 193a, 196, 204; *meeskèr*, K 191; *meskaar*, L 241; *méskaar*, K 206, 210, 235, 238, 296, 330, L 177c; *mèskaar*, L 183, 235; *miskaar*, K 173, 177, 188a; *maeskaar*, L 148; *méskaár*, K 265, 268; *méskéér*, O 63a; *miskèèr*, K 295; *mieskèèr*, K 178*; *mïèskéér*, K 304; *méjstkéèr*, I 275; *miskéèr*, K 204; *méskòèr*, K 241; *méskaoar*, K 241; *mèskaar*, *meskar*, *hs Renders* L 226; *aardkar*: het type *aardkar* in: I 78, K 195; *èèrtkar*, K 140; *értkar*, K 100a, 138,

164a, 173a, L 145; *èrtkar*, K 137, 164; *èrkar*, L 149; *éèrtker*, K 164; *èrtkèr*, K 183b; *értkèr*, K 165; *èrkèr*, K 161; *értkaor*, L 279; *aertkaor*, L 148; *értkaor*, K 101b, 133a, 137, 143, 146, 171, 215, 218a, L 147, 177, 178a, 180a, 200, 201, 204, 241, 262; *èrtkaor*, L 180**, 183; *èrkaor*, K 153; *jèrtkaor*, L 183; *értkààr*, K 196; *értkaor*, K 179a, 218c; *èèrtkèèr*, K 161b, 178*; *éèrtkaars*, L 152; *értkaars*, L 208a; *èrtkaars*, L 183; *jèrtkaars*, L 183; *bakkar*: het type *bakkar* in: K 291; *bakkaor*, K 344; *bàkààr*, K 333; *bàkààr*, K 276; *kar*: het type *kar* in: K 125, L 184; *karbak*: het type *karbak* in: L 262, 281, 281*, 283a; *kàrbak*, L 285; *kèrbak*, L 285; *kaorbak*, K 355; *korte kar*: het type *korte kar* in: K 161b, L 112, 158a, 190; *kòrtè kèr*, L 110; *klikkar*: het type *klikkar* in: K 152, 173a; *klikkaor*, K 153; *slagkar*: *slachkaor*, L 241, 264; *slachkaer*, L 151; *aardkarretje*: *éèrkèrkè*, K 235; *aardkarbak*: *jèrkàrbàk*, K 276; *beerkar*: *béèrkààr*, K 338; *handkar*: *hentkar*, K 207; *lage kar*: *lèegkaor*, L 145; *lijach kàars*, L 244; *messingkar*: het type *messingkar* in: L 92; *miesingkaor*, K 133a; *stortkar*: het type *stortkar* in: L 92; *strontkar*: *strontkaor*, L 148; *stulpkar*: *stulpkèèr*, K 195; *vuilkar*: *vòòwèlkaor*, K

307; **wipkar**: het type *wipkar* in: K 100; **kiepwagen**: *kiëpwaagən*, K 100; **wipwagen**: het type *wipwagen* in: K 100; **mestkruigen**: *mèjəst-krajgə*, L 244*; **mestbreker**: het type *mestbreker* in: K 305; **mestsloep**: het type *mestsloep* in: K 184; II: driewielige karren: **mestkar**: *méstkérrə*, O 286; *méstkéèrə*, O 288; **meskar**: het type *meskar* in: O 278; *méskarə*, O 274a; *meskèr*, O 170, 247; *mèskèr*, O 74; *mèskérrə*, O 244; *mèskerrə*, O 160a; *mèskéèrə*, O 273; *mèskéèr*, O 160a, 162; **kar**: het type *kar* in: O 158; *kéèrə*, O 273; **driewielkar**: *drawielkèr*, O 170; *drojwilkéjr*, O 153; **stortkar**: *stutkèr*, O 247; **camion** (fr.): *kami-jon*, O 273; *kami-joen*, O 274; **kamenoel**: *kaamənoel*, O 255; het volgende type is waarschijnlijk een meervoud: **rellen**: *rellən*, O 247; III: vierwielige karren: **mestkar**: het type *mestkar* in: K 173b; **meskar**: *méskarrə*, O 274a; *méskaar*, L 145; *méskajr*, O 250a; **platte wagen**: *plattə waogən*, K 164a; *platta waagə*, L 180*; *platta waogə*, L 281, 281*; **meswagen**: *méəswôdgən*, O 160a; **wagen**: het type *wagen* in: K 195, L 184; *waogən*, I 57b; **rolslee**: het type *rolslee* in: K 100.

MESTPLANK

Brett der Mistkarre — board of the dung cart — planche du tombereau à fumier (Van Hoof)

[Een middelmatig hoge plank aan de achterkant van de mestkar die weggenomen kan worden wanneer de mest afgeladen wordt.]

mestplank: *mééstplāngk*, K 276, 277; *mééplāngk*, K 209, 231, 238, 241, 273, 275; **mestbed**: *mééstbét*, K 312, 313, 315, 353; **schofje**: *schófkə*, K 307; **bed**: *bét*, K 310.

MEST LADEN

Mist aufladen — to load manure — charger le fumier

(N P, 7; Jacobs; Meulemans)

laden: het type *laden* in: K 135, 145a, L 258; *laajən*, L 201; *laojan*, L 280; *lòdjən*, L 91b; *lòdwən*, K 275; *lowən*, K 310; *lōen*, O 245; *laadə*, P 26; *laojə*, K 124a, 198, 215, 218c, L 100, 148, 199; *lòdajə*, K 359; *lòdwajə*, P 211; *loowə*, P 157a; *lówə*, K 349; *lòdə*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 23, 59, 60, 61, 62; *lòə*, K 348; *lao*, P 85; **mest laden**: het type *mest laden* in: K 174, 232, P 29a; *mest loudən*, O 177; *mest laadə*, O 290; *mest laajən*, K 214, 215, 217, 218, 243; *mist laajən*, I 79; *mest laojən*, K 137, L 257; *meest laojən*, L 264; *meejst laojən*, L 157; *mest laon*, K 147; *mest laon*, K 310; *mest lōdn*, K 279; *mest laojə*, L 187, 200; *meest laojə*, L 160, 184, 244; *mist làdjə*, I 79; *mest laojə*, K 146; *mist laojə*, K 183, L 153; *mést lòdjə*, K 293; *méést lòdajə*, K 276a; *meest loojə*, L 262;

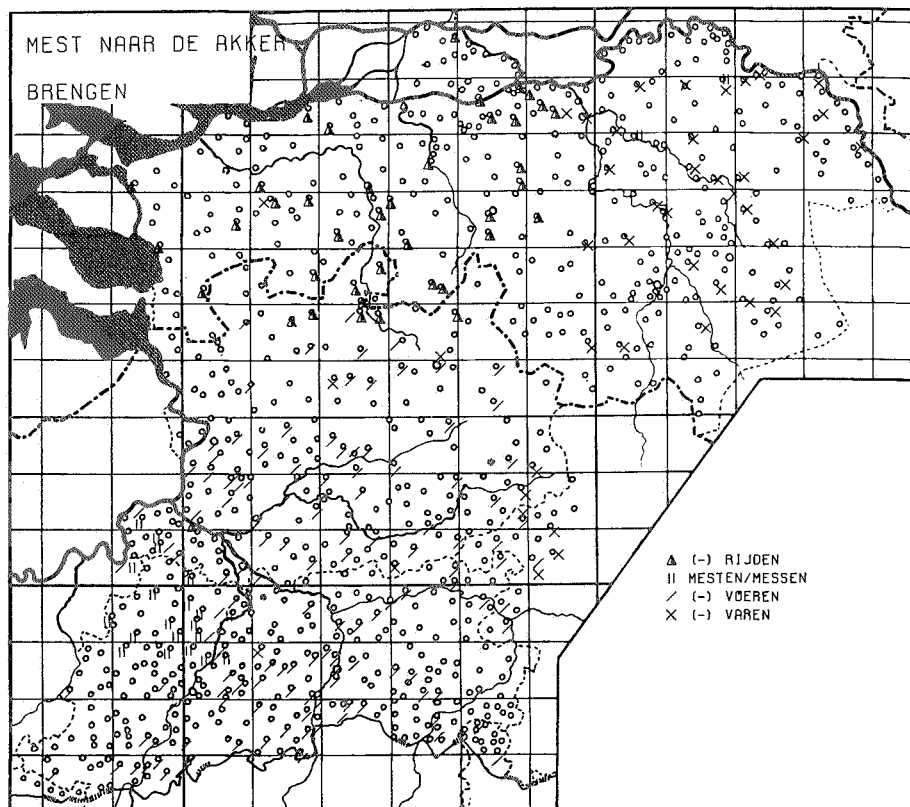
mest lowajə, K 312; *mést lòwajə*, P 152; *mést lowə*, P 24; *mést lòwə*, P 126; *mést lòdwə*, K 284, 307; *mést lòw*, P 66; *mést lòdə*, K 307a, P 30, 82, 84, 131, 132, 133, 135, 161; *mést lòə*, P 81, 129, 131; *mest lòo*, K 293; *mést lòo*, P 22; *mést lòd*, P 72; *mést lòè*, P 127; *mést léə*, P 130, 136; *mest lao*, K 334; *mést lòd*, P 62, 72, 75, 76, 78, 127, 133, 135; *mést loo*, P 70; **mes laden**: *mes laajən*, L 180, 205, 206; *mès laajən*, L 205, 206; *mis laajən*, K 188a; *mes laojən*, K 186, L 180b; *mès laojən*, L 200; *mès laojən*, L 200; *mèəs laojən*, K 216; *mèəs laojən*, K 172; *mies laojən*, K 175a*; *mès loojən*, K 187; *mès lòjn*, O 178, 288, 289, P 198, 199; *mès lòwən*, K 271; *mès laon*, L 180; *mès lōen*, O 253; *mès lòdn*, O 73; *mes loon*, I 274; *mès lōen*, O 241; *mès lōen*, O 250, 255, 285, 286, 287, 290, P 125; *mis làdjə*, I 79; *mes laojə*, L 144, 182; *mès laojə*, K 217; *mis laojə*, K 173a, 173b, 174, 184; *mies laojə*, K 153, 178*, 179a, 188, 188a; *mīəs laojə*, K 163; *mes lòdjə*, K 210; *mès lòdjə*, L 177c, 183, 207a; *maes lòdjə*, K 172; *mis lòdjə*, K 193; *mīəs lòdjə*, K 179b, 180, 181, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 205, 207, 208; *mīəs lòdjə*, K 176; *mès lòdwə*, K 264; *mès lao*, K 262, P 4; *mès lòd*, P 8; *mès lòd*, K 267; **messing laden**: *mesing laojən*, K 145a; *mesing laojə*, K 136a, 143; *miesing laojə*, K 133a; **messie laden**: *misie laojə*, K 102*, 128; **mestkar laden**: het type *mestkar laden* in: P 94; **meskar laden**: *méskaar lòdə*, K 206; **kar laden**: *kar laajən*, K 197; *kaar laojə*, K 307; **kar volladen**: *kaar vol-laajən*, K 150; **mest op de kar laden**: *mist op də kaar laojən*, L 262; *mést òep də kéér lòdjə*, P 137a; **mest op de kar smijten**: *mést òep də kéér smàtə*, P 83; **kar mest laden**: *kar mest laajən*, I 57a; **kar laden met mest**: het type *kar laden met mest* in: K 277; **volschieten**: *vol-schieta*, L 241; **optassen**: het type *optassen* in: L 187; *òeptassə*, K 330; **aanstopen**: *aan-stòempə*, I 275; **vaststopen**: *vaststòempə*, I 275; **aanzetten**: het type *aanzetten* in: K 145a; **opsteken**: *òpsteekjə*, K 124a; **opzetten**: *òpzétta*, O 69; **opsnijten**: *òèpsmáàtə*, K 348; **aandammen**: het type *aandammen* in: I 275; **mest zetten**: *mest zétta*, O 290; **ophopen**: *òphòèpə*, O 69; **mes steken**: het type *mes steken* in: L 148.

MEST NAAR DE AKKER BRENGEN (zie kaart)

Mist zum Acker fahren — to transport manure to the fields — porter le fumier au champs

(N 11, 16; N 11, 14; N 11, 15; N P, 7; DC 9, 27; znd 31, 18; Go 1b)

mesten: *mistən*, L 150; *mèjəstə*, L 244*; **mes-** het type *messen* in: O 67; *méssən*, O 72; *mesn*, I 266, O 162; *mésn*, O 63a; *messə*, I 273; *méssə*, I 268, 269, K 324, O 74; *méssə*, L 177c, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 59, 60, 62; **gaan messen**: *gò méssə*, I 220; **mest rijden**: het type

mest rijden in: K 135, 147; *mést rija*, K 166; *miest rija*, K 141; *mist rijan*, K 151; *mist rééja*, *mest rijden*, (Huisseling), Elemans; **mes rijden**: *mes rijən*, K 186; *mes réja*, K 204; *mes rééja*, K 211; *mes ròə*, K 287; *mis rijən*, K 143; *mis rija*, I 57a, 79, K 124a, 157, 174, 183a, 184; *mis réja*, K 192; *mis rééja*, K 165, 191; *mis roeja*, K 191; *mies rijən*, K 163, 176; *mies rija*, K 160, 174, 175a, 179a; *mies rij-jə*, K 188a; *mies reéja*, K 176; *mies rajə*, K 125a; *mies réja*, K 180, 190a, 191, 192, 193, 195a, 205, 207, 208; *mies réja*, K 179b, 181, 195; **messie rijden**: *misie rija*, K 102; **messing rijden**: *mesing rija*, K 109, 145a; *mésing rija*, K 137; *miesing rija*, K 133a; **mesput leegrijden**: *misput leechrijən*, I 57a; **met de mestkar rijden**: *met də mestkaar rija*, K 307; **met de meskar rijden**: *mé də mès-kéer ràan*, O 165; **mest varen**: het type *mest varen* in: L 201, 242; *mést vaarə*, K 147; *mést vaarə*, K 349; *mést vaorə*, K 237; *mést vòdrə*, K 318; *mést vòdrə*, K 357; *mést fòdrə*, P 70; *mest vòarn*, K 314; *meest vaarə*, L 160, 184, 263; *meest vaorə*, L 243; *méést vaorə*, L 263a; *méést vòdrə*, K 313, L 242; *mééjst vāārə*, K 277; *mist vaarən*, L 242; *mist vaarə*, L 159, 187; *mist vòarə*, L 187; *mist vaorən*, L 261; *mist vaorə*, L

109, 150, 153; *mést vāārə*, K 277; *mést faorə*, K 358; *mèèjəst vaorə*, L 244*; *mist fòdrə*, *mest rijden* (Huisseling), Elemans; **mes varen**: *mes vaorə*, K 150, L 148, 177b, 182, 241; *mès vaorə*, L 180b; *mès vaorən*, K 187; *mès vaarə*, L 235; *mès vaorə*, L 145, 149, 180, 200a, 207; *mès vòdrə*, L 183; *mès vòèaorə*, L 208; *maes vaorə*, L 258; *mèès vaorə*, K 220; *mes vourən*, K 230; *mis faorə*, *mest rijden*, Zeelst, W.; *mes vaorə*, *mest rijden*, hs Jansen L 200; **messie varen**: *mèssə vaorə*, L 149; **meskar varen**: *miskarrə vaorə*, K 175a; **met de meskar varen**: *mi də mèskaar vaorən*, K 187; **mest voeren**: het type *mest voeren* in: K 295, 339, P 77, 131; *mest voerən*, K 212; *mest vòèrrən*, P 94; *mést vòerən*, K 240; *mést vòèrrə*, K 307; *mést voejərə*, P 145; *mest vùurn*, K 314; *mest vùura*, K 287, 332; *mést vùurə*, K 244, 274, 353, 354, P 25, 33, 81; *méést vùurə*, K 312; *mést vùurə*, K 348, 351a; *mést vùürrə*, K 267, 291, 346, P 16, 27, 48, 84; *mist vùürrə*, K 307; *mést vùüjra*, P 41; *mest fùurə*, K 248, 331; *mést fùurə*, K 235, 244, 251, 268, 274, 281, 283, 310; *mést fùurə*, P 61; *méést fùurə*, K 276; *mést fùurən*, K 314; *mést fuurə*, K 331; *mést fùurə*, K 226, 281; *mést fùürrə*, K 249, 250, P 44; *mést fùüjərə*, K 357; *mést vièrn*, K 340;

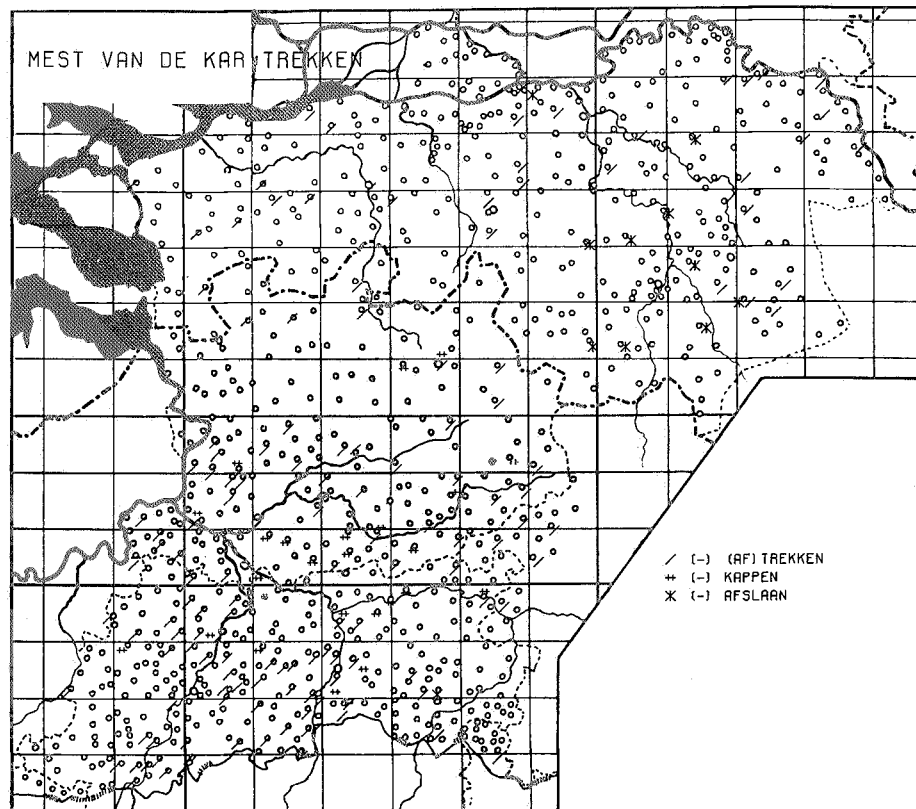
mést viera, P 86; *mést vīera*, K 341a, P 28, 89; *mist vīera*, P 27; *mést fīera*, K 333b, 339, P 85; *méést fīera*, P 29; *mést fīerra*, K 341a; *mést veera*, P 89; *mést feera*, P 88; *mést veura*, K 330, P 82, 83, 105, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137, 137a; *mést veura*, P 105; *mést veuwra*, P 41; *mést veuwra*, P 126; *mést feura*, K 335; *mést feura*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 95, 104, 126, 127, 129, 131, 133, 135, 163; *mést vèuwra*, P 154a; *mést feūra*, K 330; *mést vurrā*, P 67, 68, 69a, 171; *mést furrā*, K 245; **mes voeren**: *mes voeren*, K 210, 232; *mes vöerran*, K 262, 296; *més vōera*, K 281a; *més vōjəran*, K 240; *més vōjəra*, K 240; *mes vuuran*, K 262, 267, O 67; *mes vūuran*, K 296; *més vūuran*, K 267, 269; *més vūurn*, O 178, 250; *més vūurrān*, K 241, 275; *més fūurrān*, O 275; *mes vuura*, K 206, 231; *mes vūura*, I 266, 269, 271, K 237, 241, 254, 256, 273, 295, 296, 301; *més vūura*, O 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 125, 198, 199; *mīēs vūura*, K 207; *més fūura*, P 8; *més fūura*, K 265, 301, 329; *més fūura*, K 264, 268, 274; *més vūurrā*, I 220, P 4; *mis vūurrā*, P 5; *mīēs vūurrā*, K 201; *més vīern*, O 158; *més veura*, P 125, 198; *més veura*, O 173; **stalmest voeren**: *stōlmést feura*, K 248; **mest vervoeren**: *mest vər vūura*, K 287; **mes opvoeren**: *méz óp fūuran*, O 275; *més op fūurrān*, O 275; **mest opvoeren**: *mést oep veura*, K 330; **mest uitvoeren**: *mést ootvīera*, P 86; **mes op het land voeren**: *mes op at lant voeren*, K 282; **mest op het land voeren**: *mest op at lant voeren*, K 351; **hopen voeren**: *ope(n) vuren*, bij landb. Het mes(t) open vuren; m.e. kruiwagen in kleine hoopkens op de akker voeren, Corn. Vervl. A.; **voeren**: *vōjə*, I 220; *vuren*, mes vuren, den mest naar de akker voeren, Corn.; **mes op het land doen**: *més oep at lant dōen*, K 267; **mes op de akker doen**: *més oep dan akkər dōen*, K 209; **brengen**: *brēnge*, het mestrijden naar de akker, al tegengesteld aan *hōde* = oogsten, (Huisseling), Elemans; **karren**: *karra*, I 79.

MEST VAN DE KAR TREKKEN (zie kaart)

Mist vom Wagen ziehen – to pull manure off the cart – retirer le fumier du tombereau (N 11, 17; Ceusters; Elst; Jacobs; Meulemans; Vanduffel)

aftrekken: het type *aftrekken* in: I 271, K 341, P 77; *aftrekkān*, I 273; *aftrékkān*, O 63a; *aftréʔan*, K 241; *ōftrékkān*, O 72; *ōftréʔn*, K 340; *afirekka*, K 176, 184, 248, L 153, 177c, 187, 241, 242; *aftrékkā*, K 248, 274, 291, 296, L 184, O 165; *āftrékkā*, K 281a; *āftrékkā*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 4, 8, 10, 59, 60; *aaftrékkā*, K 287; *ōftrékkā*, K 204, 295, 329, P 44, 67, 68, 72, 85, 125, 171; *ōftréʔa*, K 277; *ōftréjka*, P 95; **mest aftrekken**: *méést òvtrékkā*, K 312; *méést òftrukkā*, K 313; *mést āftrékkā*, *mest aftrekken*,

het type *mest aftrekken* in: K 135, 147, P 5; *mist afirekkān*, L 109; *mest afirekkā*, P 27; *meest afirekkā*, L 243; *mest òftréʔa*, K 353; *mést aftrékkā*, K 249, 250, 274, 283, 349, 357, P 28, 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135, 154a; *mést āftrékkā*, K 281; *mést āftrékkā*, P 82, 83, 130, 131, 132, 133, 135; *mést afirekké*, P 81; *mést òftrékkā*, K 268, 307, 310, 318, 346, 351a, 353, P 69a, 89; **mes aftrekken**: *mis afirekkān*, K 143; *mies afirekkān*, K 176; *mis afirekkā*, K 124a, 157, 174, 175a; *mes afirekkā*, K 262; *mies afirekkā*, K 160, 179a, 188a; *mies òftrékkā*, K 125a; *més āftrékn*, O 178, 250; *més āftrékkā*, O 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 125, 198, 199; *més òftrééʔan*, K 240; *més òftrékkān*, O 158; *més afirekkā*, K 237, 254, 301, 324, O 74, P 198; *maes afirekkā*, L 183; *mis afirekkā*, K 165, 183c; *mīēs afirekkā*, K 192; *mīēz afirekkā*, K 191; *més āftrékkā*, K 265; *méz āftrékkā*, K 268, 274; *més òftrékkā*, I 220, 268, 279; *méz òftrékkā*, K 301; *més òftrékkā*, K 256; *més aftréʔa*, K 240; **messing aftrekken**: het type *messing aftrekken* in: K 145c; **hoopjes aftrekken**: *hōpkās afirekkā*, L 160; **mest [trebbā]**: *mést trebbā*, K 166; **mes trekken**: *mies trekkā*, K 174; *més tréʔa*, K 240; **trekken**: *trekken*, bij landb., slaghoopen trekken, Corn. Vervl. A.; **mest van de kar trekken**: *mést vān dā kéer trékkā*, P 136, 137a; **op hopen trekken**: *ōēp òēpā trékkā*, K 281a; **in hopen trekken**: *in òēpā trékkā*, K 195a; **hoopjes trekken**: *ūūpkās trékkā*, P 62; **op hoopjes trekken**: *ōp ūūpkās trékkā*, P 61; *ōp ūūpkās trékkā*, P 72; **in hoopjes trekken**: *in òpkās trékkā*, K 191, 192, 193, 207, 208; *in òpkās trékkā*, K 179b, 180, 181, 190a, 195, 205; **mest op kleine hoopjes trekken**: *mést òēp klāān ūūppkās trékkā*, P 83, 130, 136, 137a; *mést òp klāān ūūppkās trékkā*, P 82, 131, 132, 133, 135; **aftrekken op hoopjes**: *afirekkān op upkās*, P 76; **aftrekken in slaghoopen**: *ōftrékkā in slōchōēpā*, P 84; **kar aftrekken**: het type *kar aftrekken* in: I 57a, L 150; *kar afirekkā*, P 41; *kaar afirekkā*, L 177b, 263; *kéer òftrékkā*, I 266; *kar afirekkā*, L 159; *kaar afirekkā*, K 251, 273; *kèer afirekkā*, K 207, 244; *kaar òftrékkā*, K 237; *kér òftrékkā*, K 201; *ka òftrékkā*, K 307; *kawar afireʔan*, K 241; *kaar afireʔn*, K 314; *kaor òftrékkā*, L 207; **leegtrekken**: *laechtrekkā*, K 173b; **opentrekken**: *ōwpatrékkā*, P 104; **mest kappen**: *mést kōppā*, K 235; **mest afkappen**: het type *mest afkappen* in: K 332; *mest afkappā*, K 341a, P 27; *mést afkappā*, K 251, P 89; *méést afkappā*, K 276; *mest òfkōppā*, K 331, 335, 339, 348; *mést òfkōppā*, K 307, P 25; **afkappen**: *afkappā*, P 4, 29; *òfkappā*, K 287; *aafkaapā*, K 333b; *òfkōppān*, O 162; *òfkōppā*, K 237, P 27, 33, 41, 70; *òfkōpn*, K 340; **kar afkappen**: *kér òfkōppā*, P 86; **afhakken**: het type *afhakken* in: K 186; *afhōkkā*,

L 153; **afslaan**: *afslō'n, de kaar afslōon*, met behulp van een mesthaak de stalrest van de mestkar in hoopjes op de akker neerleggen, De Bont; **mest afslaan**: *mést aafslōowə*, P 105; **mes afslaan**: *mès afslan*, K 187; **kaar afslaan**: het type *kaar afslaan* in: K 137; *kaar afslāon*, L 261; *kaar afslōon*, K 220; *kaar afslon*, L 201; *kaar afslōn*, L 200a, 235; *kaar afslōn*, L 258; *kāār afslōd*, L 242; *kaars afslāon*, L 180b; **mest afladen**: *mést oflōwə*, P 163; *mést oflōe*, P 88; **mes afladen**: *mès aflaoja*, L 145; **kaar afladen**: *kaar aflōdjə*, K 330; **lossen**: *losn*, I 273; **mest lossen**: *mest lossə*, K 335; **kaar lossen**: *kēr lossən*, K 163; **afkluuwen**: *afklaawə*, K 102; **kaar afkluuwen**: *kaar afklaawə*, K 133a; **afklinken**: *ofkliēngjə*, K 340; **mes halen**: *mes hāāla*, K 211; **mest afhale**: *mést avōlla*, K 330; **te hoofde stoten**: *tə heuj stootən*, L 148; **slaghopen**: *slōch-hoopə*, P 86; **mest van de kar duwen**: *méest van də kar dōwə*, L 263a; **mest van de kar doen**: *meest van də kaar doen*, L 263; **op zijn hoopjes doen**: *op sèn üupkəz dōen*, P 3; **kaar leegmaken**: *kaar laechmaokə*, L 149; **kaar leegtrekken**: *kāars lèechttrēkkə*, L 244*; **afkarren**: *afkarrə*, I 79; **kaar kiepen**: *kaar kiepə*, K 141; **afbreken**: *afbrēkkə*, K 264; **mes kleinen**: *méés*

klaanə, O 173; **uitzetten**: *uitzetten*, mesthoopjes uitzetten; kleine hoopjes mest van de mestkar trekken om ze daarna, als de voor uitgeploegd is, te breken of open te spreiden, Corn.

LATEN KIPPEN, GEZEGD VAN DE KAR

Umkippen lassen, vom Wagen gesagt – to tip it over, said of the cart – faire basculer, dit du tombereau (Vanduffel)

kaar afkappen: *kèer afkappə*, P 62, 75, 76, 78, 81, 127; **kaar opkappen**: *kèer opkappə*, P 66; **afbakken**: *afbakkə*, P 72, 126, 129, 131, 133, 135.

WEIDENAARDEN

Im Frühjahrg feingemachten Mist auf den Acker auftragen – to put cut manure on the fields in early spring – apporter le fumier pulvérisé aux champs à l'avant-printemps (N 11, 22)

[In het vroege voorjaar fijngemaakte mest op het land brengen.]

weidenaarden: *wijə errə*, K 175a*; **weidenaar-**

den, „korte” (fijngemaakte mest in het vroege voorjaar op de weiden rijden, hs Vos K 173; **weiaarden:** *waoj éérə*, K 331; **aarden:** *órrə*, K 201; de weiden werden — *gæèert*, K 174; **kort mes voeren:** *kut més vüürən*, K 273; *kut més vüürə*, K 273; **kortaarde voeren:** *köijer vöërrə*, K 262; **korte hoop voeren:** *kut ôêp füürə*, K 296; *kut ôewəp füürə*, K 296; **kort vet voeren naar de wei:** *kut vét füürə nõ də wò*, K 310; **weimes voeren:** *waajmés vüürrə*, K 241; **strooiling voeren:** *strüüjəlink voerən*, K 348; **weimes rijden:** *waajmis rijə*, K 183c; **[kéérəl] rijden:** *kéérəl réjən*, K 207; **kortaarde wegdoen:** *kutjarrə wéchdöèn*, K 268; **aardkar wegbrennen:** *aertkaar wechbrenğə*, K 176; **karren:** *köërə*, K 191; **wei karren:** *waəə kaarə*, K 248; *waaj kéérə*, K 244; *waaj koerə*, K 191; **verteerd mest opleggen:** *varteejrt mést ôèpleggə*, K 330; **weiden:** *waəjən*, P 29; **korte vetten:** *körtə vétta*, K 237; *kuttə vétta*, K 353; **groes mesten:** *groes mistə*, L 145, 150; **groes messen:** *groews missən*, L 263; **aarde strooien:** *aert straojə*, K 160; **aarde breken:** *aert braekə*, K 160; **stronten:** het type *stronten* in: L 201; het volgende type duidt waarschijnlijk op het omzetten van de mesthoop: **hoop kleinmaken:** *höëwəp kléén mèùkə*, K 307.

RIJEN MESTHOOPJES MARKEREN

Reihen Misthäufchen markieren — to mark rows of dung-heaps — marquer des rangées ou des lignes de petits tas de fumier (N M, 11)

[Op het land aangeven waar een hoopje mest moet worden afgeladen. Sommige woordtypen duiden eerder aan het „mest van de kar halen”.]

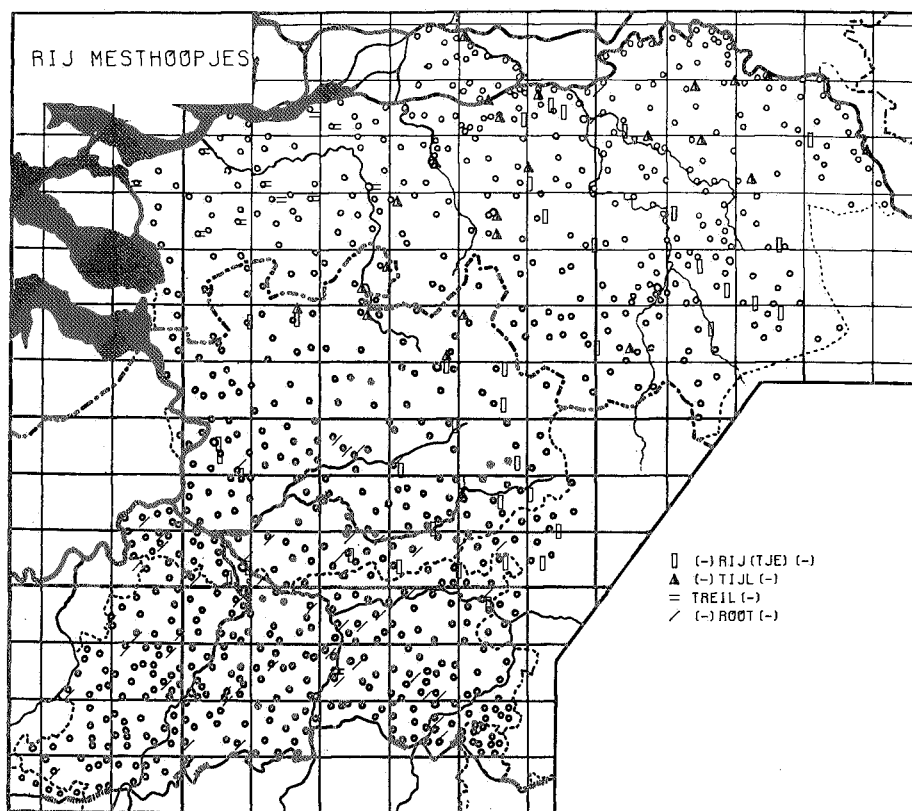
tekenen: *tiekənə*, K 190a, P 35a; **aantekenen:** *aontiekənə*, P 35; *aoontiekənə*, P 22; **aftekenen:** *afitiekənə*, I 221a; *ôftiëjakənə*, K 351; **treden:** *treejə*, I 79; **aftreden:** *aftreejən*, K 352; *aftreejə*, I 79, L 262; *aftrijən*, P 33; *âftrèëjə*, L 159; *aaftrijə*, K 133a; *aftrèjə*, K 350; **afstappen:** *afstappə*, P 23, 137a; *ôfstöppə*, K 342; **afpassen:** het type *afpassen* in: I 79; **aanschrijven:** *aonschrijvə*, K 188a; **schreven maken:** *schréjvə mòðkə*, P 84; **bakenen:** *bijkənə*, K 188; **uitmeten:** *uutméétə*, K 100a; **afsteken:** *ôfstækə*, K 309; **wijzen:** *wòðjə*, P 1; **aanwijzen:** het type *aanwijzen* in: L 262; **wijzen waar dat moet liggen:** *wéézə wao dat moe liggə*, P 18a; **uitzetten:** het type *uitzetten* in: L 200, 202, 203, 222; **aanvegen:** *ôngéévnə*, K 348; **plaatsjes maken:** *plòsjkəs mòðkə*, P 60a; **in slaghopen trekken:** *ien slach-hôepə trékkə*, K 274; **hoopje trekken:** *hupkə trékkə*, K 312; **hoopje aftrekken:** *hòpkə aftrékkə*, L 200; **roten trekken:** het type *roten trekken* in: P 4; **root mes aftrekken:** *ròwt més ôftrékkə*, O

174a; **mest verdelen:** het type *mest verdelen* in: K 145a; **op de rij afslaan:** het type *op de rij afslaan* in: K 135; **tijlen:** *tüelə*, L 159; **treilen:** *trijlə*, K 153; **treilen zetten:** *trijlə zettə*, K 175a*; **treilen trekken:** *trijlə trekkə*, K 173a; **treilen aftrappen:** *trèèlə aftrappə*, K 174; **een hoop tikkelen:** *nən oep tiekələ*, P 149; **stijlen:** *stijlə*, P 145; **mes rijen:** *mès réjn*, L 207a; de volgende twee typen zijn een woordgroep: **om de zoveel treden:** *um də zooveul tréjə*, L 244; **op die plek:** het type *op die plek* in: K 145a; het volgende type is een zelfstandig naamwoord: **treden:** *treejə*, L 182; **[hiep-plak]:** *hiep-plak*, K 215.

RIJ MESTHOOPJES (zie kaart)

Reihe Misthäufchen — row of dung-heaps — rangée ou ligne de petits tas de fumier (N 11, 19)

rij: *rééj*, K 307, L 235; *réé*, K 274, 312; *réj*, K 204; *raaj*, K 248; *rij*, K 145a; *rij-j*, L 200a; *ree*, L 261; *rááj*, K 273; *ròj*, K 248; *râä*, K 273; *raa*, P 41; *reej*, L 184; **rij mest:** *raa mést*, K 251, 310; *rééj mést*, K 318, 354; *reej meest*, L 160; *réj méést*, K 276; *réé mést*, K 307; *réé méést*, K 313; *raj mést*, K 357; *rao mést*, K 341a; *rèèj mèèjəst*, L 244*; de volgende opgave is meervoud: *ròðjə mést*, K 330; **rij mes:** het type *rij mes* in: K 147, L 241; *raj mès*, K 240; *rèj mèès*, K 220; de volgende opgave is meervoud: het type *rijen mes* in: K 186; **rijtje mes:** *rijke mis*, K 143; **rij hoopjes:** *rij hòpkəs*, L 159; *rij hupkəs*, L 148; de volgende opgave is enkelvoud: *raa huppəkə*, K 349; **rij hoopjes mest:** *rááj ôèppəkəs mést*, K 244; **rij hoopjes mes:** *rij hòðpkəs mès*, K 187; **rij mesthopen:** *râáj mést-hòðwəpən*, K 240; **rij mesthoopjes:** *rij meest-hupkəs*, L 263; *rij mésthòpkəs*, K 166; *rò mést-hupkəs*, K 310; de volgende opgave is enkelvoud: *rèj méésthòpkə*, L 242; **rij meshoopjes:** *réé meshiëupkəs*, L 208; **mestrij:** *mésttraa*, K 351a; **mesrij:** *mīəsréj*, K 201; *mésrèj*, K 237; *mésròðə*, K 329; **rij over:** het type *rij over* in: L 263; **tijl:** het type *tijl* in: K 102, 133a, 163, 179a, 204, L 150; *téél*, K 165, 183a, 207, 211, L 177c; *tèèl*, K 192, L 258; *tajl*, K 237; *tèùl*, K 191; *téjəl*, L 183; *tijl*, K 141; *teel*, K 137; *tiel*, L 187; *tael*, L 109; *tèl*, L 149; **tijl mes:** *tèèl mis*, K 184; **mestijl:** *méstijl*, L 180b; *méstéél*, K 307; **treil:** het type *treil* in: I 57a, K 124a, 125a, 151, 173b, 176, 188a; *trèl*, P 88; *trèèl*, K 157; **treil mes:** *trijl mies*, K 175a, 176; *trijl mis*, K 175a; **treil hopen:** *trijl hoopən*, I 57a; **treil meshopen:** *trijl miesöppə*, K 174; **[trijgəl] mes:** *trijgəl mies*, K 160; **root:** *root*, I 266, 273, K 264, 339, O 162, P 25, 33, 41, 86; *ròwt*, P 84, 104, 125, 126; *ròðwt*, P 81, 154a; *roul*, O 173, P 67-68; *roowt*, I 268; *ròôt*, P 76; *raat*, P 89; **root mest:** *root mést*, K 331, 341a, 346; *roowt mést*, K 251, P 28;

ròdwt mést, K 330, 335; *ròwt mést*, P 16; *ráawt mést*, K 249, 250; *rawt mést*, P 145; *róúút mést*, P 145; *rèút mést*, K 340; de volgende opgave is waarschijnlijk meervoud: *rootā mést*, P 105; **root mes**: *root més*, I 220, 269, K 268, 274, 287, O 63a, 72; *ròdwt més*, P 198; *root méés*, K 265; de volgende opgave is waarschijnlijk meervoud: *rootā mis*, P 5; **mestroot**: *méstroot*, K 353; **mesroot**: *mésroot*, K 264; **root met mes**: *root mé més*, O 74; **root hopen**: *root òewəpə*, K 324; *ròwt òəppə*, O 165; **root mesthopen**: *ròwt méstòəpə*, P 69a; **root mesthopen**: *root més-òəpən*, O 158; *ròèt méshúupən*, O 275; *ròëtta mézòepən*, O 275; **root mesthoopjes**: *ròdwt méstúupkəs*, P 163; *rawt mesthoepkəs*, P 95; **root slaghopen**: *root slòghòewəpə*, K 348; *ròòt slachòəpə*, P 89; *rot slagòepə*, P 27; *ròdwt slag-òepə*, P 27; *ròwt slaghoopən*, P 29; **schrank**: *schraangk*, K 274; *schrank*, K 268; **slaghoopjes**: *slachhòpkəs*, K 301; **hoopjes**: *úupkəs*, P 72; *hupkəs*, K 150; **mesthoopjes**: *mésthúupkəs*, P 171; **oppertjes**: *òpparkəs*, K 330; **mestvlaggen**: *méstvlaggə*, K 353.

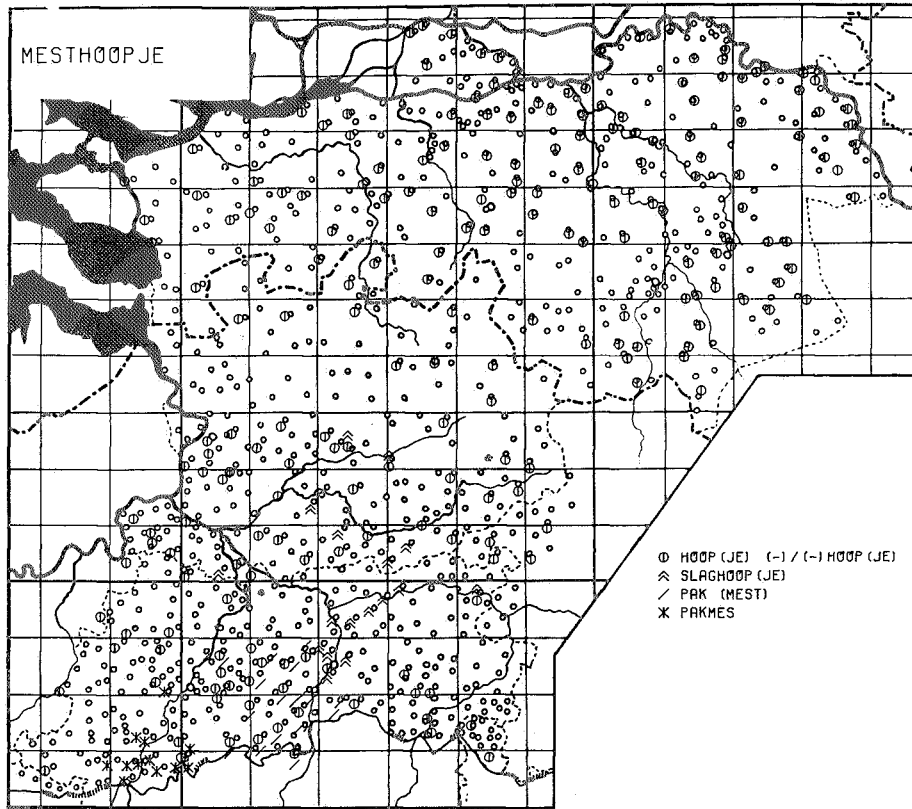
MESTHOOPJE (zie kaart)

Misthäufchen auf dem Acker – small dungheap in the fields – petit tas de fumier dans le champ

(N 11, 18; DC 9, 31; Ceusters; Meulemans; Vanduffel)

[Dit lemma bestaat onder andere uit opgaven bij de vragen „een op de akker liggend hoopje mest” (N 11, 18) en „mesthoopjes op het land” (DC 9, 31). Als gevolg van laatstgenoemde vraagstelling komen er in het lemma veel meervoudsopgaven voor.]

hoop mest: *hòep mést*, P 105; *òep mést*, K 251; **hoop mes**: *hoop mes*, K 186; *òep més*, I 220, O 74; **hoopje mest**: *hòpkə mést*, K 307, 354; *hupkə mést*, K 346; *hupkə mest*, K 147; *hòpkə mist*, L 159; *jòpkə mést*, K 340; *òəppəkə mést*, K 244; *òəppəkə mist*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; *úupkə mést*, P 95, 171; *upkə mést*, K 291; *hòpkə meest*, L 160, 263; *hòòpkə méést*, K 313; de volgende opgave is meervoud: *hupkəs mest*, L 95; **hoopje mes**: *hòòpkə més*, K 187; *hòepkə més*, K 287; *òepkə més*, K 237; *uppəkə més*, I 220; *húupkə més*, O 72; *úupkə més*, O 63a; *hoopkə mis*, K

175a; *hōpka mis*, K 157; *hupka mis*, K 143; *hōpka mis*, K 124a; *ōpka mies*, K 160; *ōpka mis*, I 57a; *ōpka mies*, K 179a; de volgende opgave is meervoud: *hopkas mies*, K 182a; het volgende type is meervoud: **hoopjes messie**: *hopkas miste*, K 100a; **hoopje messing**: *hōpka miesing*, K 133a; de volgende opgave is meervoud: *hopkas mising*, K 133d; **hoopjesmest**: *hoopkasmist*, K 135; **mesthoop**: *mésthoop*, K 307; *meesthoop*, L 243; *méstōēp*, K 245, 330, P 137; *méstōēp*, K 249, 250, 281, P 70; *mésthōēwəp*, K 318, 353, 357; *mésthōēp*, K 318; *méstooowp*, P 104; *mésthōēp*, K 333b; *méstōēp*, K 237; *méstōēwp*, P 145; *méstāōēwp*, P 145; *mestheup*, L 281; *mesthūwp*, L 186; *misthoop*, K 163c, L 187; *mistōēp*, K 331; *misthūwp*, L 103; de volgende opgaven zijn meervoud: *misthoopə*, K 101a; *méstooəpə*, K 330; **meshoop**: *mésōēp*, O 158; *mésōēp*, I 271; *mésōēp*, P 198; *mèshoop*, K 220; *mèshoop*, L 149; *mézōēp*, K 256; *mézōēp*, O 275; *mézōēp*, P 125; *meshōwp*, L 241; *mieshoop*, K 163; *miesēwp*, K 174; *mēzōēp*, I 268; *mizōēp*, I 273; *méshōēp*, K 273; *méshōēwəp*, K 264; de volgende opgaven zijn meervoud: *méshōēwəpə*, K 274; *mieshoopən*, K 164; **mesthoopje**: het type *mesthoopje* in: K

332; *méstōpka*, K 301; *mesthōpka*, K 301; *mésthōēpka*, K 207; *méstōēpka*, P 67, 68; *méstōēppaka*, K 248; *méstūwpka*, P 163; *méstjōppaka*, K 341a; *méstjōpka*, K 341a; *méstōēpaka*, K 251; *mésthēwpka*, K 307; *méstūwpka*, P 88; *misthōpka*, K 312, L 150, 153, 244; *mistōēpaka*, K 287, 335; *misthwōpjə*, L 242; *meesthōpka*, L 242; *méésthōpka*, K 312; *meestheupka*, K 276; *meesthupka*, L 157a, 280; *méésthupka*, L 263a; *mèējasthupka*, L 244*; de volgende opgaven zijn meervoud: het type *mesthoopjes* in: K 168, 194, L 144a, L 180*; *mesthopkas*, K 107a; *mesthupkas*, K 143, L 258, 259; *mésthupkas*, K 310; *mésthōpkas*, K 166; *meesthoopkas*, L 112; *meesthupkas*, L 263; *meesthōpkas*, L 159, 162, 185, 262, 263; *mestōpkas*, I 79; *mistooopkas*, I 79; *mistōpkas*, I 79; *misthupkas*, L 104, 110, 161, 209a, 240; *misthōpkas*, L 153, 156; *mieshoopkas*, K 141; **meshoopje**: *meshoopka*, K 176; *meshupka*, L 145, 149; *méshupka*, L 177c, 183; *méshōpka*, K 237, 265; *méshoepka*, K 268; *méshōpjən*, K 241; *méshōp'ien*, K 241; *mézōppaka*, K 254; *mésūwpka*, I 269; *méshupka*, K 240, L 207; *méshjupka*, L 200a; *méshjōpka*, L 235; *méshēwpka*, L 208; *meshupka*, L 149; *mes-*

1.1.1.3

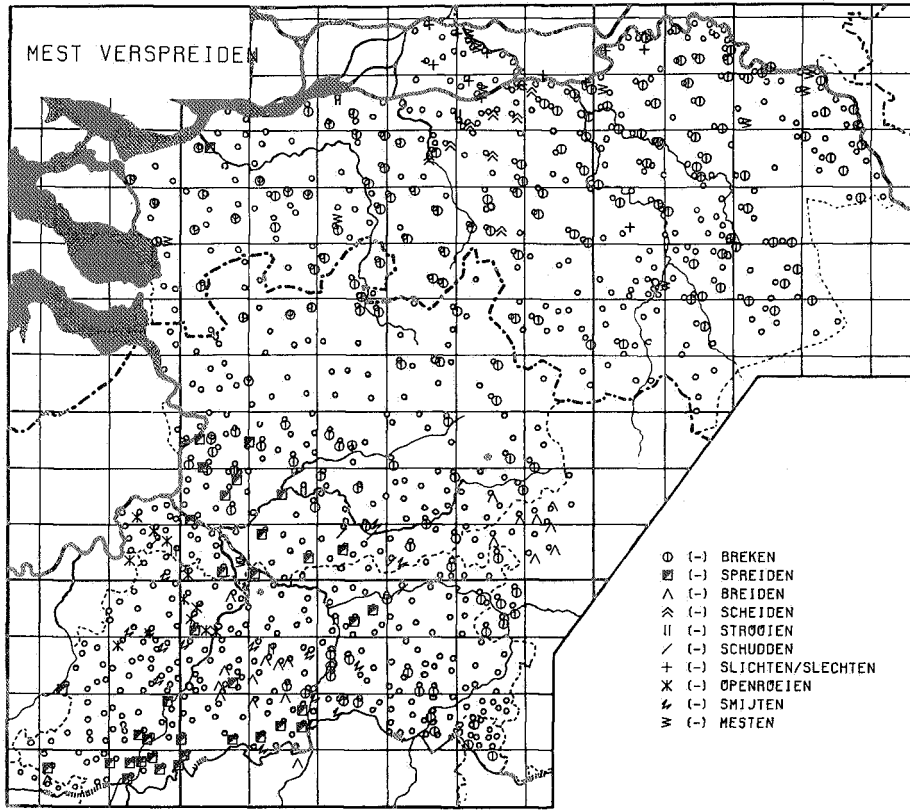
heupkə, L 151; *mëshawpkə*, L 180b; *maeshupkə*, L 258; *maeshoepkə*, L 93; *mishupkə*, K 165, 183c, 184; *miswupkə*, K 204; *mīeshwoopkə*, K 201; *mīezhwoopkə*, K 176; *mīezhōewəpkə*, K 191; *mīeshōopkə*, K 125a; *mīeswōopkə*, K 188a; *mīeshupkə*, K 192; *mīesupkə*, K 192; *mīeshōejkə*, K 191; *mīezwəwəpkə*, K 191; de volgende opgaven zijn meervoud: *meshupkəs*, K 145a, 147, 148, 149, 150, 172, 185, 187a, L 144a, 178, 199, 200, 208, 208a; *meshupks*, L 208; *mëshupkəs*, K 171, L 145, 180**; *mëshupkəs*, L 241; *mëshōpkəs*, L 180, 236; *mëshsheupkəs*, K 216a, L 144a, 145, 147; *meshōpkəs*, L 145a, 205, 206; *meeshēupkəs*, L 255; *maeshupkəs*, L 91, 201; *mis hoopjes*, K 100, 151; *mishoopkəs*, K 126, 132, 177, 180, 182, 195; *mishopkəs*, I 78, K 184a; *misopkəs*, K 173a; *misaopkəs*, K 173a; *mīzaopkəs*, K 175; *mishupkəs*, K 183b, 184; *mīshwoopkəs*, K 132; *mīeshoopkəs*, K 159, 163, 190; *mīesoopkəs*, K 125a; *mīeswopkəs*, K 188a; **messiehoopjes**: *mīsiehōēpkə*, L 93; het volgende type is meervoud: **messinghoopjes**: *mīesinghōpkəs*, K 133a; **slaghoop**: *slachhōēp*, K 295, P 41; *slachhōēwap*, K 274; *slagōēp*, P 27, 29; *slāāchōēp*, P 89; *slōghoop*, P 86; *slōgōēp*, P 27, 84, 89; *slōgōēp*, P 85; *slōgōēp*, K 329; *slōghōēwap*, K 348; *slōchhōēwap*, K 339; *slōchōēp*, P 25; *slōchhōēp*, K 268; *slōchhūup*, P 28, 33; *slōchūup*, P 28; **slaghoop**, slaghoopen trekken, den mest van de kar in kleine hoopkens op de akker zetten, Corn. Vervl. A.; *slachōēpa*, slaghopen, kleine hopen mest, hs Schrevens P 86; **slaghoopje**: *slaghuppəkə*, K 349; **hoop**: *ōēp*, I 266, O 162, P 126; *ōēp*, P 69a, 154a; *hūup*, O 275; *ūūwəp*, K 324; **hoopje**: *hupkə*, K 145a, 150, 184, 235, 240, L 148, 261; *hōpkə*, K 262, 310, L 109, 184; *hoepkə*, P 76; *ōēpkə*, K 248, O 165; *hōēpkə*, K 248, O 165; *ōēppəkə*, P 81; *hūūpkə*, K 277; *ūūpkə*, P 41, 72; *ūūppəkə*, P 5; *ūupəkə*, I 266; *oopkə*, K 174; de volgende opgaven zijn meervoud: het type **hoopjes** in: K 151; *hoopkəs*, K 109, 158a; *haopkəs*, K 124a; *hopkəs*, K 102; *hupkəs*, K 169, 211, L 185, 239; *hōpkəs*, L 100, 179, 201, 285; *heupkəs*, L 283a; *ūūpkəs*, O 173; *owpakəs*, K 287; **pak**: *pak*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; **pak mest**: *pāk mēst*, P 82, 83, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137a; **pakmes**: *pāk mēs*, O 178, 250, 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 125, 198, 199; **klad mest**: *klōt mēst*, K 310; **mestklad**: *mestklad*, mesklad, mesklad, klad mest, Corn. Vervl. A.; **klad**: *klad*, K 314; **kletsje**: *klētskə*, P 16; het volgende type is meervoud: **mestoppers**: *mēstoppers*, L 228; **oppertje**: *ōppərəkə*, K 330; **stort**: *stōrt*, K 240; **mes**: *mis*, I 78a; **tijl**: *tijl*, L 99; *tīēl*, L 187.

MEST VERSPREIDEN (zie kaart)

Mist streuen – to spread manure – épandre le fumier

(N 11, 14; N 11, 20; DC 9, 27; Go Ib; N P, 7; Ceusters; Elst; Jacobs; Meulemans; Vanduffel)

breken: het type *breken* in: K 157, 172, 177; *braekən*, K 145a; *braekə*, I 79, K 184; *breekə*, K 348, P 45; *bréekə*, K 264, P 46, 48, 167; *brèekə*, L 160, 187; *bréjka*, K 295; *bréekə*, P 85; *brīēkkə*, P 41; **mest breken**: het type *mest breken* in: K 145a, 147, 148, 151, 158a, 168, 197, 256, L 144a, 180*, 185, 261; *mest braekən*, K 187a; *mēst braekən*, L 239; *mīst braekən*, I 79, L 104, 153; *maest braekən*, L 244; *mēst braekə*, K 235; *mīst braekə*, L 109, 150, 153, 187; *meest braekə*, L 185, 186, 243, 263; *mēst breeʹən*, K 340; *mest bréekən*, L 201; *mīst bréekən*, L 242; *mest brèekən*, L 110; *mest brèekən*, L 100; *mīst brèekən*, L 95, 161, 162; *mēst breekə*, K 248, 274, 307, 310, 346, P 41, 163; *mēést breekə*, K 276, 313, P 25; *mēzt breekə*, P 44; *mēéjst breeʹə*, K 277; *mèèjst brèekə*, L 244*; *mēst bréekə*, K 226, 244, 274, 289, 351a, 354, P 44, 171; *mēzt bréekə*, K 245, 249, 250; *mīst bréekə*, L 159; *mēst brèekə*, K 166; *meest brèekə*, L 159, 184, 263; *mēést brèekə*, L 242, 263a; *mēst brééjka*, P 27, 81, 85, 105, 137, 154a; *mēst breejka*, K 251, P 89; *mēst bri-jkə*, P 89; *mēst bréjka*, P 82, 88, 137a; *mēst brajkə*, P 104, 145; *mēzt brajkə*, P 95; *mīst brajkə*, L 209a; *mīst brijkə*, L 240; *mēst brikka*, K 237, 268; *mēst brékkə*, K 307; *mīst bèekə*, L 103; **mest breken**, over het land verspreiden, Van Dam 4; *mest breken*, mest uiteenspreiden op den akker om het onder te ploegen (Kempen), Corn. Vervl.; *mīzd bréekə*, het uitbreken van de mesthoopjes over de akker (Huisse-ling), Elemans; **mes breken**: het type *mes breken* in: K 125a, 150, 186, 262, L 144a, 148, 149, 179, 201; *mes braekən*, K 147; *mēs braekən*, K 169, L 147; *mas braekən*, L 152; *mīs braekən*, I 78a, K 125a, 126, 161, 182, 182a, 183b, 190, 194, 195; *mīes braekən*, K 158b, 163, 176; *mīes [b]raekən*, K 159; *mīes braekn*, K 188a; *mes braekə*, K 149, 171, 185, L 151, 200; *mēs braekə*, K 174, L 145, 145a, 177c, 207; *méz braekə*, K 268; *mīs braekə*, I 57a, K 157, 173b, 175a, 184, 184a; *mīes braekə*, K 160, 174, 176, 179a; *mes breeken*, L 244; *mēs breeʹən*, K 241; *mes breekə*, L 145; *mēs breekə*, K 237, 296, 301; *mēs breekə*, K 187, L 144a, 180b; *maes breekə*, L 201; *mīs breekə*, K 191, 204, 211, 301; *mīes breekə*, K 125a; *mīēs breekə*, K 192, 201, 207; *mīēz breekə*, K 179b, 180, 181, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 205, 207, 208; *mēs breeʹə*, K 240; *maes brèekə*, L 99; *mēs brèkkən*, K 273; *mēs brèkka*, K 273; *mes bréekən*, L 201; *mīs bréekən*, K 173a; *mes bréekə*, L 178, 199;

més bréekə, L 241; *mès bréekə*, L 183, 235; *méz bréekə*, K 265, 274; *mis bréekə*, K 165, 175; *mies bréekə*, K 188a; *mes bréekən*, L 205, 206, 208, 208a; *mès bréekən*, K 216a, L 180, 180**, 236; *més bréekə*, L 180, 200a, 241; *maes bréekə*, L 258; *mèes bréekə*, K 220; *mès brajkən*, K 215; *mis braejkə*, K 124a, 174, 183c; *mès breejkə*, L 208; *més breejkə*, K 237, 254; **messie breken**: *misie breekə*, L 93; **uitbreken**: het type *uitbreken* in: K 157; **openbreken**: *oopanbreekən*, P 86; **spreiden**: *spréejn*, K 333b; *spròjə*, K 248; *spraan*, P 125; *spràà*, P 126, 129, 131, 133; **mest spreiden**: *mést spraajə*, K 244; *mést sprèen*, K 333b; *mést spréén*, K 341a; *míst spraaən*, K 331; *màst spràà*, K 281a; *míst spròðə*, K 287; *mest spraa*, P 29; *mést spraa*, P 126; *mést spràà*, K 283, P 131, 132, 135; *mést spròð*, P 28; **mes spreiden**: *mis sprijən*, K 151; *mis sprijə*, K 151; *més spraoən*, O 158; *més spraaən*, P 198; *mès sprààn*, O 178, 250, 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 125, 198, 188; *més spròð*, K 329, 335; *més spròan*, O 275; *méspraa*, K 291, P 69a; **openspreiden**: *oopaspràà*, P 4; *òwpaspraan*, P 198; **mest uiteenspreiden**: het type *mest uiteenspreiden* in: K 256; **scheiden**: *schaajən*, K 141; *schèejə*, K 163c; *schaajə*, K

184; **mest scheiden**: *miest schaajə*, K 141; **mes scheiden**: *mies schaajən*, K 163, 164; *mies schajən*, K 163; *mis schaajə*, K 143; **messing scheiden**: *mesing schijən*, K 135; *mesing schaajən*, K 143; *mesing schaajə*, K 133a; *mèsing schaajə*, K 137; *miesing schaajə*, K 133a; **breiden**: *brajən*, K 316; *braajə*, K 318; *bréén*, K 357; *braan*, K 312, 314, 315, 353; *braə*, P 67, 68; *bràà*, P 66, 72, 76, 81, 127, 135; *brien*, O 275; **mest breiden**: *mest brijən*, P 77; *mést braajə*, K 318; *mést bréén*, K 357; *mést bréén*, K 358; *mést braa*, P 72, 76, 81; **mes breiden**: *més braoə*, P 5; *més brien*, O 275; **schudden**: *schïeddə*, K 339; **mest schudden**: *mést schüuddə*, K 349, P 33; **mes schudden**: *més schïe*, I 269; **mest uiteenschudden**: *mést òwati-jən schïedn*, K 340; **slichten**: *slichtə*, K 107a, 133a; *slichte*, uitspreiden (van mest), Elemans; **mest slichten**: het type *mest slichten* in: K 135; **mes slichten**: het type *mes slichten* in: K 148, L 201; **messing slichten**: *mesing slichtəən*, K 133c; *mesing slichtə*, K 133a; **messie slichten**: *misie slichtə*, K 100a, 101a, 102, L 93; **slechten**: *slechtən*, K 102; **mest slechten**: *mèést slechtə*, L 91; **kleinen**: *klèènən*, O 63a; *klaən*, O 162; *klàànə*, P 62; **mest kleinmaken**: *mést*

1.1.1.3

klàan mooka, mest kleinmaken, hs Schrevens P 86; **strooien**: het type *strooien* in: P 77; *strôê*, K 291; **mest strooien**: het type *mest strooien* in: I 271; **mes strooien**: *mis strooijn*, K 132; *mies strooijə*, K 125a; **messie strooien**: *misie strooijn*, K 132; **mest openstrooien**: *mest òwpəstrië*, P 27; **mest smijten**: *mést smaata*, K 349; **opensmijten**: *òppəsmajtan*, O 72; *òpəsmajta*, P 70; *oppəsmajta*, P 4; *oppəsméjta*, O 165; *òwpəsməta*, P 75; **mest opensmijten**: *mést òwpəsméeta*, P 136; *mést oopəsmàata*, P 133; *mést òwpəsmàata*, P 83, 130; *mist oopəsméjtan*, P 86; *mést òwpəsmootə*, mest open spreiden, hs Schrevens P 86; **mes opensmijten**: *mīēs òòbsmaajta*, O 173; *mes oppəsməatn*, I 273; *mēs oopəsmòòata*, O 74; **mest uiteensmijten**: *mést òwətiejən smòʹn*, K 340; **mes uit mekaar gooien**: *mis uit məkaorə goojə*, K 175a; **mest opengooien**: *mest owpəgòjə*, P 48; **openroeien**: *oopəròjən*, O 162; *oopəròjə*, K 324, O 74, P 1, 2, 3, 4, 10; **mes openroeiən**: *mēs oopəròjə*, I 268; *mēs oppəròjə*, I 220, 269; *mes oopəruiun*, I 266; **opendoen**: *oopədòèn*, K 287; **mest opendoen**: *mést oopəndòèn*, P 16; **uiteendoen**: *afèjən*, *dòèn*, K 353; **kluiteren**: *klèuwətərn*, O 275; *kluttərn*, O 275; **slodderen**: *sloddəra*, K 281a; **mesten**: het type *mesten* in: I 79, K 102, 149; *méstən*, L 156, 228; *místən*, I 79, K 133a, L 112; *meestən*, L 112, 157a; *méstə*, K 107a; *méstə*, K 244, 330; **land mesten**: *lant mistən*, K 180; **land messen**: *lant missən*, L 255; **land opmessen**: *lant opmīessen*, K 153; **messen**: *missən*, K 100; *missə*, K 173a; het volgende type duidt de persoon aan die mest verspreidt: **mestbreker**: *mestbreker*, persoon, die het mest op 't land openspreidt, Tuerlinckx; *mestbreker*, degene die het mest over het land verspreidt, Van Dam 4.

MEST SCHUDDEN

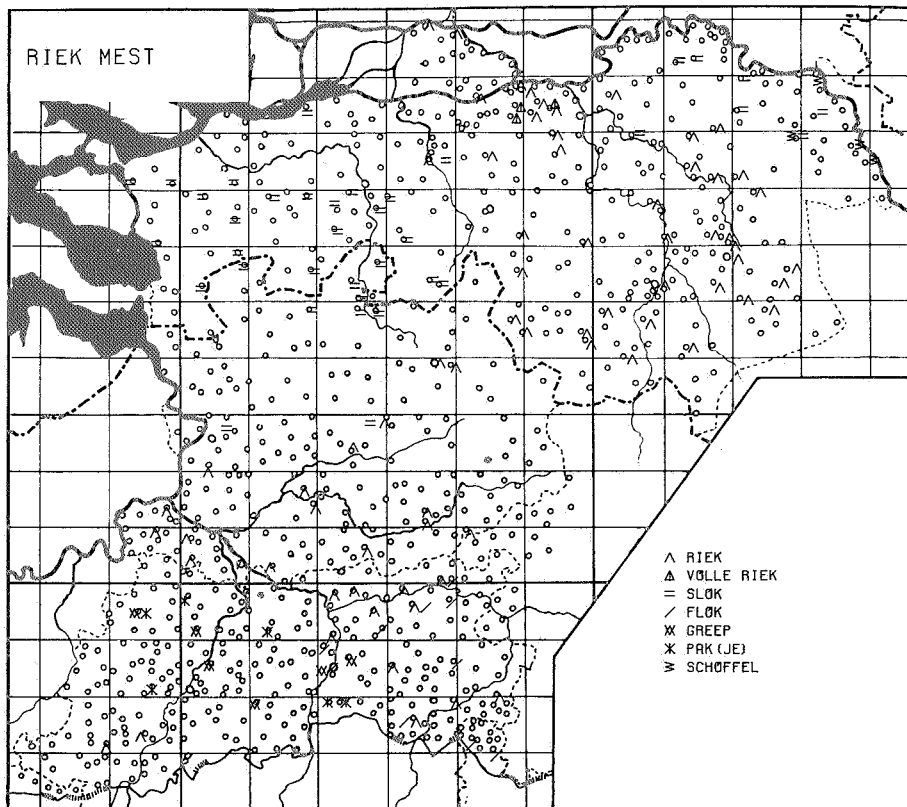
Mist schütteln — to shake the manure — secouer le fumier

(N M, 12b; Go 1b; znd 13, 18; Meulemans, Jacobs, Vanduffel)

[De mesthoopjes werden met de riek verder over de akker verspreid. De riek werd daarbij al schuddend geleegd.]

breken: het type *breken* in: L 257; *breekən*, L 99; *bréekə*, L 187; *brèèkə*, K 216, L 180, 241; *bri-jka*, K 243; *bréjka*, P 86, 137a; *brajka*, P 149; *bre.kə(n)*, breken, openwerpen, uiteenspreiden, mäs, molsheup (mv.), aerd (eerd, aarde), graas, hōoi breke, De Bont; **mest breken**: het type *mest breken* in: K 145a, 163, 176, 237, 312, L 152, 243, P 32, 33; *meest breekən*, L 157; *mest bréekən*, L 200, 202, 203, 222; *mest brèèkən*, K 215, L 255a; *mést brèèkən*, L 244; *meest brèèkən*, L 189; *mist brèèkən*, L 262; *mest brijkən*, K 145a; *míst braekə*, I 79, L 153;

mest breekə, L 200, P 112; *mést breekə*, K 348, P 98; *mèst breekə*, L 148; *míst breekə*, L 100; *míst bréekə*, L 159; *mést bréekə*, P 35a; *mest brèèkə*, K 146, L 237, 242; *míst brèèkə*, L 160; *meest brèèkə*, L 184, 262; *mést brikka*, K 309, 350; *mést bréjka*, P 88; *mést bréjka*, P 84, 94; *mést brijk*, P 145; **mes breken**: het type *mes breken* in: K 178, 187, L 144, 180; *mēs braekən*, K 167, 169; *mis braekən*, I 57, 57a, K 184b, 188a, 197a; *mēs breekən*, K 274; *mēs brèèkən*, L 205, 206; *mes bréekən*, L 200, 202, 203, 222; *mēs brèkn*, L 207a; *mes breekən*, K 268; *mes braekə*, L 180b; *mēs braekə*, K 237; *mis braekə*, I 57; *mies braekə*, K 175a, 179a, 188, 190a; *mes breekə*, L 200; *mēs breekə*, K 266; *mēs breekə*, L 199; *mis breekə*, K 174; *mées bréekə*, L 280; *mies bréekə*, K 188a; *mīēs bréekə*, K 189; *mis breekə*, K 124a; *mīēs breekə*, K 153; *mes bréjka*, K 290; *mēs brajka*, K 292; **messing breken**: *mesing brèèkən*, K 145a; **schudden**: *schuddən*, K 315, 316; *schuddə*, K 314, 353, 357, 358, L 183, P 44, 46, 48; *schüüddə*, P 22, 62, 82, 83, 125, 126, 127, 129, 133, 137a, 198, 199; *skuddən*, L 99; *sjuddə*, P 47; *schüürn*, O 178; *schurn*, O 244; *scheurən*, K 241; *schurra*, K 318; *schüürrə*, O 255, 286, 287, 288, 289, P 60a, 66, 72, 75, 76, 81, 131, 135; *sküürn*, O 250; *sküürrə*, O 250, 285, 290; *schöddə*, P 167; **mest schudden**: *mést schéddə*, K 342; **mes schudden**: *mes skuddə*, L 182; **openschudden**: *oopəschuddə*, I 221a; *òwpəschüürrə*, P 78; *oopəschurrə*, P 18a; **mest openschudden**: *mést òpəschüüddə*, P 35; **mes openschudden**: *mēs oopəschüüddə*, I 220; **opschudden**: het type *opschudden* in: L 262; **kleinschudden**: *kléén-schuddə*, P 45; **schuddelen**: het type *schuddelen* in: I 79; **spreiden**: *sprááda*, K 250; *sprijən*, L 179; *spraə*, I 268, P 18a; **mest spreiden**: het type *mest spreiden* in: K 320, 333; *mést spraa*, P 23, 29; **mes spreiden**: *mis sprèèn*, K 295; *mis sprijə*, K 124a; **verspreiden**: *vərspraajə*, K 164; **uitspreiden**: *uitspraajə*, K 133a; **openspreiden**: *òwpəspraaan*, O 177; **breiden**: *braan*, K 312, 313a; *braa*, P 127; **mest breiden**: *mést breejn*, K 310; **mest scheiden**: het type *mest scheiden* in: K 163; *mest schaajən*, K 147; **messing scheiden**: het type *messing scheiden* in: K 137; *mesing schaajə*, K 136a, 143; **slechten**: het type *slechten* in: K 135; **slichten**: *slichtə*, K 102*; **messie slichten**: *misie slichtə*, K 100a; **slichten van de mest**: het type *slichten van de mest* in: K 137; *slichtən van də mest*, K 137; **kleinen**: *klàànə*, P 130, 131, 132, 133, 135; *klàànə*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62; **mes kleinen**: *mēs klaanən*, O 69; *mēs klòòənə*, P 4; **kleinmaken**: *klààn-mòèkə*, P 136; **mes uit elkaar doen**: *mes ut məkaar doen*, K 187; **mest opendoen**: *mést òpədòèn*, P 35; **opensmijten**: het type *opensmijten* in: P 29a; *òwpəsmàata*, O 174a; **mest opensmijten**: *mést oopəsmàata*, P

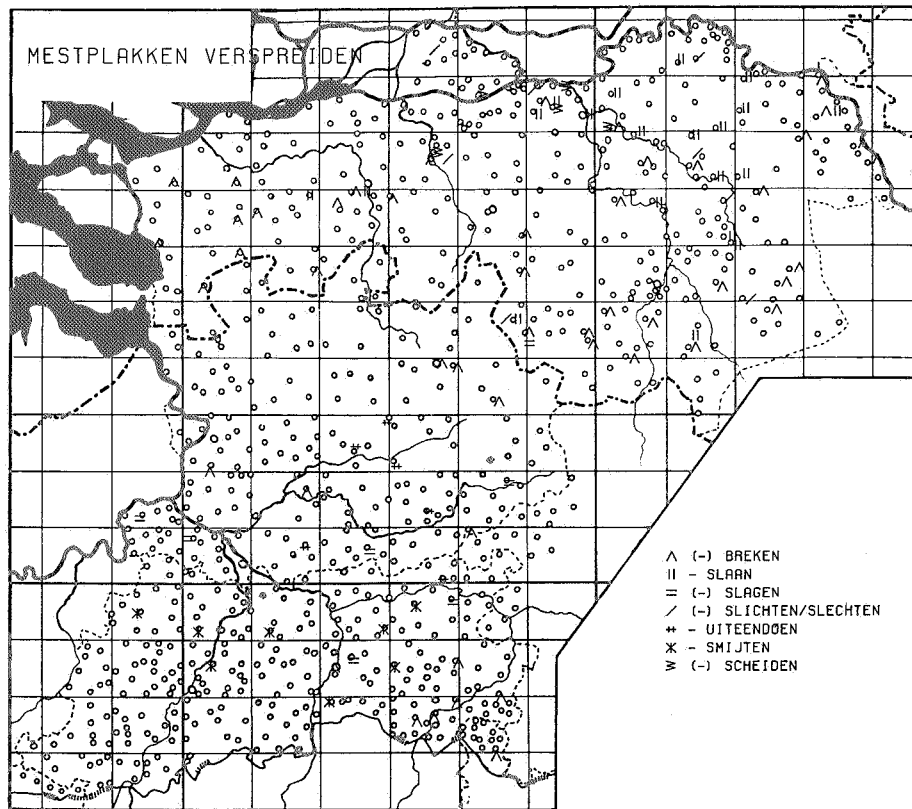
136a; **smijten:** *smajtə*, P 18a; **schokkelen:** *schokkalə*, L 160; **opheffelen:** *ophiffelen*, opschudden met de hand of met de riek, van stroo, mest, haksel enz., Corn. Vervl.; **mest verschieten:** *meest vārschējta*, L 263; **uiteenstrooien:** *ātiējān strūūjə*, K 307; **openstrooien:** *oopenstrōējə*, K 330; *oopenstrōē*, K 322; **strouwen:** *strouān*, L 180; het volgende type duidt wrsch. aan, dat de mest in de voor geschud wordt: **mest onderin schudden:** *meest ōndarin schuddə*, L 263.

RIEK MEST (zie kaart)

Eine Gabel Mist – a fork full of manure – une fourchée de fumier
(N M, 12a; Go 1b)

[De vraagstelling luidde: „Hoe noemt u de hoeveelheid mest, die men in een keer op de riek kan nemen?” Mede tengevolge van deze vraagstelling heeft een aantal respondenten een woord voor „mest” opgegeven. Deze woorden zijn niet in het lemma opgenomen.] **riek:** het type *riek* in: I 221a, K 135, 137, 145a, 215, 250, 320, L 152, 180, 200, 202, 203, 228, 237, 243, 255a, P 147; *riek*, K 100a, 102, 133a,

146, 147, 163, 164, 167, 169, 184b, 187, 197a, 215, 219, 220, 268, L 144, 180, 180b, 200, 202, 203, 228, 262, 257, P 29a, 33; *riek*, K 238, 310, O 244, P 35; *riek*, L 182, 205, 206, 241, 242, 263; *riek*, L 244; *ri-jk*, L 183; *riek*, I 268, K 216, 237, 266, 292, 295, 322, 330, 334, 342, 350, 352, L 207a, 262, 280, O 250, P 22, 23, 29, 94; *riek*, P 112; *reek*, P 149; **riek mest:** *rek mest*, K 315; *rek mest*, K 314, 316, 318, 353, 357, 358, P 44, 45, 48; **volle riek:** *volla riek*, K 136a, 143, 145a; **slok:** het type *slok* in: I 57, 79, K 174, 188a, L 177c; *slok*, I 57, 57a, 79, K 124a, 174, 178, 179a, 188, L 99, 100, 157, 160; *slók*, K 175a*, 176, 178*, 179b, 180, 181, 188a, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, L 153, 160, 184; *slök*, K 153, 173a, 189; *slök*, K 205, 207, 208, 266; *sloek*, K 163, 243; **flok:** het type *flok* in: P 32; *flók*, K 314, 351, P 44, 47, 98; *flök*, P 35, 35a, 84, 88, 149, 167, 171; **flok mest:** *flók mest*, P 44, 46; *flök mest*, P 48; **greep:** *grēép*, O 69; *grēép*, P 60a, 88; *grējp*, P 4, 86, 127; **pak:** het type *pak* in: P 18a; *pak*, O 69, P 137a; *pök*, P 1, 136a; **pakje:** *pökskə*, O 177; **schoffel:** *schöëffəl*, L 159, 184, 187, 189; *schoefəl*, L 159; **homp:** *homp*, K 241; **hoop:** *hōep*, K 276; **klad:** het type *klad* in: K 320; *klòt*, K 348; *klad*, verkleinw.

kladdeke, alleen van en bij mest; een kleine hoeveelheid ervan, Goossenaerts; **klomp**: *klōemp*, K 330; **lok**: *lòk*, I 220; **ruk**: *ruuk*, P 145; **speet**: *speet*, L 243; **steek**: *steek*, K 100a, 307; **stoep**: *stoep*, I 79; **teerling**: het type *teerling* in: K 290; *téerliëg*, K 274; **vlag**: *flàg*, K 312; **voeder**: *vōējār*, L 92; **goede brok**: men zegt: het was een — *goojān brok*, K 150.

MESTPLAKKEN VERSPREIDEN (zie kaart)

Kuhfladen zerstreuen — to scatter cow pats —
épandre des bouses
(N M, 8b)

[Het verspreiden van dierlijke uitwerpselen in de wei.]

breken: het type *breken* in: K 237; *braekā*, L 148; *breekā*, L 199; *bréekā*, K 216; **mest breken**: het type *mest breken* in: P 147; *mést breekā*, P 112; *mést bréekā*, K 250; *mést bréjka*, P 88; **mes breken**: *mēs braekān*, K 219, 220; *mis braekā*, K 178; *mēs brèekān*, L 180; *mis braekā*, I 57; *mes brèekā*, L 241; *mis breejka*, I 79; *mīēs breejka*, K 153; *mēs brajka*, K 292; **messing breken**: *mesing brèekān*, K

145a; **stront breken**: *stroont braekān*, I 57; *stront breekān*, L 189; *stront braekā*, K 174; *strónt bréekā*, L 159; *strònt bréekā*, L 187; *stront brèekā*, L 160, 184; *strónt brèekā*, L 184; **stronten breken**: *stròntā braekān*, K 163; *stròntā breeʔā*, K 352; *strontā bri-jka*, P 145; *strontā brajka*, P 149; **koestront breken**: het type *koestront breken* in: K 175a*, L 243; *koestront brèekān*, L 244; **koeistront breken**: het type *koeistront breken* in: K 188a; *koejstront braekā*, K 188; *koejstront breekā*, K 178*; **koeiestront breken**: *kōējāstrónt breekā*, P 171; **koeievlaai breken**: *koejvlaaj brèekā*, L 207a; **schitten breken**: het type *schitten breken* in: K 184b, 197a; *schétān breekān*, K 241; *schittā braekān*, K 179a, L 257; *schittā braekā*, K 190a; *schittā brèekā*, K 238, L 255a; *skittā brèekā*, L 280; **strontschitten breken**: *strontschittān brèekān*, L 262; **schitbossen breken**: *schètbossā bréekā*, K 188a; **flatsen breken**: *flatsā braekān*, L 179; **mesthopen breken**: *mésthōēppā brikka*, P 98; **mesthopen wegbreken**: *meesthoopā əwechbreekā*, L 263; **kortslaan**: *kortslaon*, K 146, L 205, 206; **uiteenslaan**: het type *uiteenslaan* in: K 176; **uit mekaar slaan**: *uit mōkaār slaon*, K 178; *ut*

makaarə slaon, L 144; *ut makoora slaon*, K 150; *uit makaar slaon*, L 262; **schitten slaan**: het type *schitten slaan* in: K 215; **stront slaan**: *stront sloon*, L 153; *stroont sloon*, L 157; *stront slaon*, L 180b; *strònt slòdn*, L 160; **stronten slaan**: *strontə slon*, K 145a; **stront kapotslaan**: *stront kapotsloon*, L 177c; **stronten kapotslaan**: *strontən kapotslaon*, L 99; **koestront kapotslaan**: *koestront kapotslon*, L 182; **stront uiteenslaan**: *stront uitənsloon*, L 152; **koestronten uiteenslaan**: *koestrontən òwtiənslón*, L 183; *koestrontən òwtiənslón*, L 183; **stront uit mekaar slaan**: *stront uit makaar slaon*, L 200; **slagen**: *slaogə*, K 216; *slógə*, P 86; **flatsen slagen**: *flatsə slòdgə*, P 35a; **uiteenslagen**: *ətənslòdgə*, K 313a; *ətə-jənslòdgə*, K 313a; **stront uiteenslagen**: *strònt òwtiənslòdgə*, K 342; **openslagen**: *oopəslaagə*, I 220; **met riek openslagen**: het type *met riek openslagen* in: K 320; **slichten**: het type *slichten* in: K 163, L 180; **stront slichten**: *stront slichtə*, K 100a, 102*; **stronten slichten**: *strontən slichtən*, K 137; **koeistront slichten**: *koeistront slichtən*, K 145a; **koeischitten slichten**: het type *koeischitten slichten* in: K 215; **schittebossen slichten**: *schaetabossə slichtə*, L 100; **slechten**: het type *slechten* in: K 135; **stront slechten**: *stront slechtən*, L 242; **koestronten slechten**: het type *koestronten slechten* in: K 137; **mest uiteendoen**: *mést òwtèndòèn*, K 350; **schitbossen uiteendoen**: *schitbossə uitèndòèn*, K 268; *schitbòssə ə tiəndòèn*, K 274; **schijtbossen uiteendoen**: het type *schijtbossen uiteendoen* in: K 333; **koeistront uiteendoen**: *koeistront uitəjəndoən*, K 309; *koejstrònt ətiəjəndòèn*, K 309; **koeischitten uiteendoen**: *kujschietə ətiəndòèn*, K 266; **koestront uit mekaar doen**: het type *koestront uit mekaar doen* in: K 187; **koeistront omdoen**: *kujstront òəmdòèn*, K 295; **stront uit mekaar gooien**: *strònt uit makaorə gòdjə*, K 173a; **schitbossen uit mekaar gooien**: *schetbossən uit makaorə gooə*, K 174; **mest opengooien**: *mést oopəGòdjə*, K 330; **uiteenwerpen**: het type *uiteenwerpen* in: P 33; *ətəjənwurrəpə*, K 348; **openwerpen**: *òp-pəwurrəpə*, K 351; **opsnijten**: *òpsmòdajtə*, P 4; *òəpsmòdətə*, P 35; **opensnijten**: *oopəsméətə*, P 18a; *òwpəsméətə*, P 94; *òdwpəsməəətə*, P 60a; **stront opensnijten**: *strònt oppəsmòətə*, P 136a; **koeistront opensnijten**: *koejstront oop-ənsmėjətn*, P 32; **opensnijten met de greep**: [*opensnijten met de*] *gréép*, O 69; **openstrooien**: *òppəstróə*, I 221a; **stront openstrooien**: *strònt oopəstróu*, P 1; **uitstrouwen**: *òdwt-stroowə*, K 334; **verspreiden**: *vərsprəajə*, K 164; **openspreiden**: *òdwpəsprəàn*, O 244; **scheiden**: *schèjə*, L 148; **stronten scheiden**: *stròntə scháájə*, K 163; **koeistront scheiden**: *koejstront schaaájən*, K 147; *koejstront schaaájə*, K 133a; **messaging scheiden**: *mesing schaaájən*, K 145a;

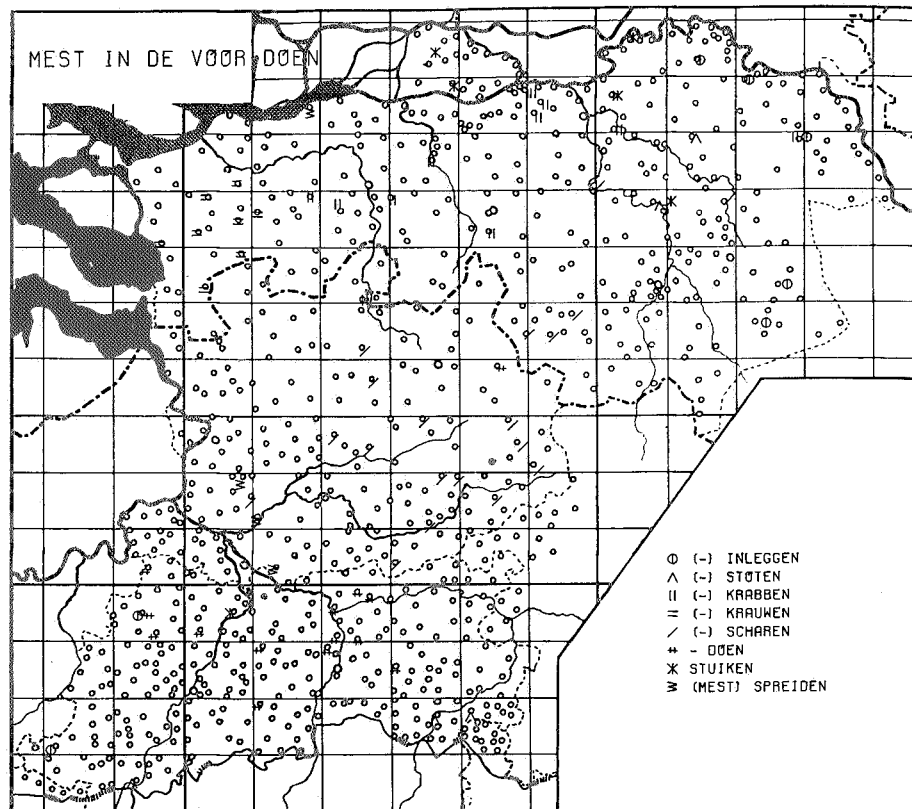
uiteenhozen: *ətəjənhuuəjəsn*, K 310; *ətənhúújəsn*, K 310; *ətəjənhúújəsn*, K 310; **klodderen**: *kluddərə*, O 177; **stronten flatsen**: *strontə flatsən*, L 180; **koeiestront kletsen**: *kòjəstrònt klétə*, P 84; **stront vrijven**: *stront vrijvən*, K 167, 169; **schitten klieven**: *schétətn klīvən*, K 241; **breiden**: *braan*, K 312; **openroeien**: *oopəròjə*, I 268; **slepen**: *sléépə*, K 189; **stront openmesten**: *strònt òwpəméstə*, P 137a; **messen**: *missə*, K 124a; **messingen**: *mesingə*, K 136a, 143; **mest voeren**: *mést vúúrrə*, P 22.

MEST IN DE VOOR DOEN (zie kaart)

Mist in die Furche tun, schieben – to put manure in the furrow – pousser le fumier dans le sillon
(N P, 14)

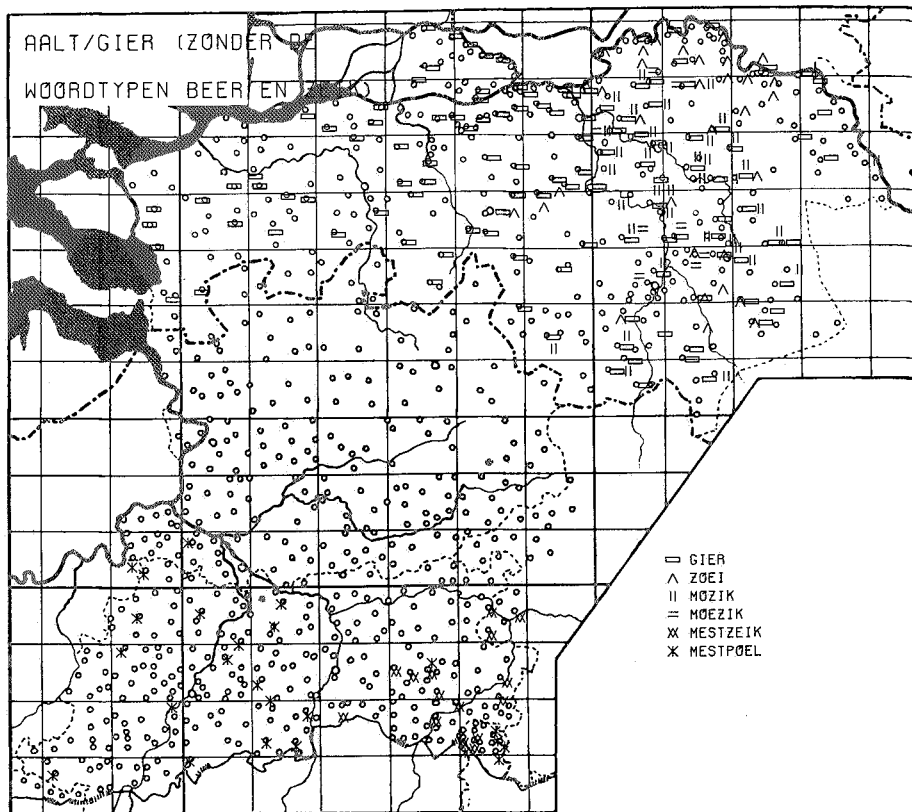
[De over de akker verspreide mest werd bij het ploegen of spitten in de voor gedaan en vervolgens ondergewerkt. Vergelijk de lemmata ONDIEP ONDERPLOEGEN VAN MEST, VOORSCHAAR en BOVENLAAG AFLLEGGEN.]

mest inleggen: het type *mest inleggen* in: L 243; *mist inleggə*, L 100, 153; *meest inleggə*, L 184; *mist inlégge*, de mest in de voor leggen (Huisseling), Elemans; **mes inleggen**: *més inléggə*, O 69; **inleggen**: *inléggən*, O 241; *inleggə*, L 264; **mest stoten**: *mest stowətə*, P 157a; *mest stuttə*, O 290; **instoten**: *instòəwətə*, P 145; **mest instoten**: *mest instootə*, L 180b; **mes instoten**: *mes instootə*, L 180b; **mest afstoten**: *mest afstootə*, L 200; **krabben**: het type *krabben* in: K 145a; *krabbə*, K 145a, L 148, 184; **mest krabben**: het type *mest krabben* in: K 163; **in de voor krabben**: *in də voor krabbə*, K 146; **inkrabben**: het type *inkrabben* in: L 148; **mes inkrabben**: *mis inkrabbə*, K 184; *mies inkrabbə*, K 178*, 179a; *mīəs inkrabbə*, K 176; **messaging inkrabben**: het type *messaging inkrabben* in: K 137; **mes uitkrabben**: *mis èutkrabbə*, K 193; **krauwen**: *kraawə*, K 173a; **mest inkrauwen**: *mist inkrawən*, I 79; **mes inkrauwen**: *mies inkrawən*, K 175a*; *mis inkrawə*, I 79; *mis inkraawə*, K 173b; *mies inkraawə*, K 188, 188a; *mies inkráawə*, K 153; *mis inkrouwə*, K 174; **scharen**: *schaarə*, K 349; *schaʔrən*, K 275; *skáárə*, K 172; **mest scharen**: het type *mest scharen* in: K 312; *mest schaarə*, K 310; **inscharen**: het type *inscharen* in: K 218, 264; *inschaorən*, K 216; *inscháárə*, K 267, 276a; *ĩənscháárə*, K 284; *inscheerə*, K 210, 271; *inschārren*, het mest in inschārren, achter den ploeger de mest in de ploegvoor scharen, Corn. Vervl. A.; **mest inscharen**: het type *mest inscharen* in: K 232, 277, 310; *mest inschaarə*, K 307; *mést inscháárə*, K 307a; *mést ĩənscháárə*, K 307; **mes inscharen**: *més inschaorə*, K 217; **indoen**: het type *indoen* in: P 26;

iëndöen, O 73; **mest indoen**: het type *mest indoen* in: P 29a, 94; *mést indöen*, P 23, 84; *mést iëndöen*, P 30; *mést iëndöen*, P 84; *mést indden*, K 359; *mést iëndüün*, P 24; *mést iëndoe*, P 70; *mést indeuw*, P 127; **mes indoen**: het type *mes indoen* in: I 274; *més indoen*, P 4; *més indöen*, O 69; **mest in de voren doen**: *mest in de voren dēwn*, K 240; **ree in het land doen**: het type *ree in het land doen* in: K 240; **strooien**: *ströe*, K 267; **mest strooien**: *míst stroojän*, K 183; **mes ingraven**: *méz iëngroovn*, O 253; **mes inrijden**: *méz iënaaan*, O 253; **inrijden**: *inrijden*, (*inrijä*), uitrijden in den zin van ploegen, en in, in den grond ploegen, *mest inrijä*, Tuerlinckx; **spreiden**: *srijän*, K 124a; *sprááä*, K 284; *spraak*, K 293; **mest spreiden**: *mést spraajä*, K 293; *mést spraaä*, K 293; *mest sprááä*, K 334; **steken**: *stéékän*, L 262; *steeka*, P 176; **mest insteken**: *míst instèékä*, L 187; **stuiken**: *steukä*, L 200; *sjtüüka*, K 128; *stóökä*, L 144; *stookä*, K 102*, L 91b; *stóekä*, P 8; **inrijven**: het type *inrijven* in: L 180; **inbreken**: *imbreekä*, K 267; **aanstoken**: het type *aanstoken* in: K 188a; **keuteren**: het type *keuteren* in: K 214, 215; **mes breken en inscharen**: *més breekän én iënschääraä*, K 206; **mest inslagen**: het type *mest inslagen* in: I

275; **voren mesten**: *voorä méstä*, K 348; **mest in de voor krassen**: *míst in dá voor kraasä*, L 262; **hullen**: *hullen*, bij landb. en hoveniers, *mest* enige centimeters diep in den grond werken, Corn. Vervl.; **inhullen**: *inhullen*, *mest* ter diepte van enige centimeters in den grond inwerken, Corn. Vervl.; de volgende typen duiden aan „een laag aarde met mest in de voor gooien”: **schoepen**: het type *schoepen* in: L 244; *schoepä*, L 182; *sköëppä*, L 148; **afschoppen**: het type *afschoppen* in: K 145a, 186, 217, L 200; *afschoeppä*, L 144, 207a, 241, 262, 280; *afskoepä*, K 172, L 180; **stroken**: *stroukän*, O 177; **afzetten**: het type *afzetten* in: K 136a, 143; **afhakken**: *afhakkä*, L 184; **afstuijen**: *afstui-jä*, L 205, 206; **afleggen**: het type *afleggen* in: K 215; *aafleggä*, K 215; *aflengän*, K 275; *äfléngä*, K 276; de volgende typen duiden aan „mest verspreiden in het algemeen”: **mest breken**: het type *mest breken* in: K 147; *mest bréékä*, P 152; *mést bréékä*, P 84; **mes breken**: *més breekä*, K 262; *mís breekä*, K 174; **mest breiden**: *mést brááä*, P 72; **schudden**: *schuddä*, K 349; **slechten**: het type *slechten* in: K 135; **onderberjen**: *onderbèren*, *berjen* voor het ploegen heet *onderbèren*, Corn. Vervl. A.; de vol-

gende typen duiden aan „met de ploeg eerst de mest in de voor doen en dan uitsluitend onderploegen”: **twesneeploegen**: het type *twesneeploegen* in: K 215; **met de teulmik werken**: *mè dān teulmik werkān*, L 205, 206; de volgende typen duiden aan „mest onderploegen of onderspitten (in één bewerking)”: **onderploegen**: het type *onderploegen* in: L 257; **messing onderploegen**: *miesing ondārploegā*, K 133a; **messing onderspāden**: *miesing ondārspāojā*, K 133a; **spitten**: het type *spitten* in: K 215; **mest onderbouwen**: *mist ōnderbōdōwen*, de mest onderploegen (Huisseling), Elemans.

—1.1.1.2. Vloeibare mest en de verwerking daarvan

AALT/GIER (zie kaart)

Jauche — liquid manure — purin
(N 11, 27; N 11, 21; DC 4, 24; znd 20, 24; znd 2, 12; znd B 2, 269; znd 1a-m; N 17, 8; N 5, 117 (O 67); N M (L 182 toev., L 199 toev.); sgv; Go 1b; Ceusters; Elst; Van Gerwen; Jacobs; Meulemans; Vanduffel)

[Bedoeld wordt de urine die van de vaste bestanddelen gescheiden en later als meststof gebruikt wordt. Waar deze meststof bestaat uit later uit de mesthoop gesijpeld vocht, wordt dit aangegeven.]

zeik: het type *zeik* in: I 275, K 110a, 150, 157a, 173a, 179b, 196, 204, 205, 208, 210, 224, 231, 235, 240, 255, 269, 272, L 159, 183, 185, 190, 208, 264, 264a, 283, 285, O 67, 286, P 40, 41, 84, 88, 89, 96, 132, 133a, 136, 171, 199; *zijk*, L 187, 244, 262; *sijk*, K 301; *zèjk*, K 141, 179b, 181, 195a, 339, 358, L 156, 264, P 107a; *zèjk*, L 201, 207b, 212, O 178, 250, 255, 285, 286, 287, 288, 290, P 125, 198, 199; *zèéjk*, K 307, L 158, O 67; *zèèjk*, K 173, 286, L 109; *zajk*, K 315, 341a; *zàjk*, K 180, 195; *zaajk*, K 190b, 191, 204, 209, 210, 214, 216a, 218, 219, 240, 245, 276, 305, 307, 312, 314, 315, 348, 353, 354, L 262, O 178a, P 5, 15, 18, 41, 68, 95, 102, 137; *zààjk*, K 190a, 192, 193, 205, 207, 208; *saajk*, K 213; *zojk*, P 27, 82, 83, 136, 137a; *zòòjk*, P 89; *zojch*, P 88; *zütijk*, K 262; *zajek*, L 283a, P 126; *zaajək*, K 350; *zoojək*, P 89; *zèək*, P 37; *zæk*, K 240, 273, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; *zàək*, P 130, 131, 132, 133, 135; *zèèk*, L 186; *zèèək*, K 272, 299, 305, L 158;

zèèak, L 244, 263a; *zaaak*, K 206, 235, 241, 275, 307a, L 261, P 13, 80, 126, 129, 131; *zààak*, P 8, 10, 60; *zoaak*, P 32; *zòòak*, P 30; *zòak*, P 29; *zéék*, K 163, 188, 201, 212, 274, 276, 307a, 316, 318, 357, 358, L 158, 189, 190, 244, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 42, 42a, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 59, 60, 61, 62, 96, 97, 98, 100, 106, 107, 108a, 109, 167; *zèèk*, K 136a, 167, 191, 240, 301, L 112, 146, 162, 184, 185, 187, 187a, 190, 208, 242, 244, O 238, P 96a, 145, 154; *zeek*, L 185, O 274; *zaak*, K 237, 244, 250, 256, 257, 263, 291, 292, 295, 296, 300, 300a, 310, 311, 330, 339, P 25, 41; *záák*, O 289; *zàák*, O 289; *zaok*, P 88; *zook*, P 144; *zòòk*, K 310, 332; *zòèk*, K 191; *zek*, K 278; *zék*, L 154, P 10; *zèk*, K 168, 228, 235, L 149, 156, 160; *zjèk*, O 275; *zaj*, K 277; *zaat*, K 287; *zijk*, menselijke en dierlijke urine, hs Kapteijns L 177; *zeik*, vloeibare uitwerpselen der dieren, ale, mest-gier. In gemene taal ook v. pis, water van menschen, Corn. Vervl.; *zook*, aal, hs Schre-vens P 86; *beer*: het type *beer* in: I 180, 275, K 168, 183b, 185, 214, 215, 216, 272, 283, 292, 295, 300a, 304, 349, L 148, 234a, 236, O 68, 162, P 84, 88, 102; *beer*, K 357, L 109, 145, O 165, 274; *béér*, I 220, 269, K 157, 189a, 190a, 191, 201, 204, 208, 210, 212a, 213, 228, 235, 237, 240, 244, 250, 256, 268, 273, 274, 276, 277, 279, 286, 291, 300, 307, 307a, 310, 313, 330, 332, 335, 339, 349a, 356, L 91, 100, 154, 155, 159, 162, 186, 208, 233, 237, 258, 262, 279, 280, 283, O 70, 74, 165, 178a, 238, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 13, 15, 18, 25, 29a, 41, 59, 60, 60a, 61, 62, 82, 83, 94, 137a, 198; *bèèr*, K 161, 274, 275, 305, 356, L 180, 208, 285, P 126, 129; *bèèr*, K 174; *bier*, P 88; *bīēr*, P 126, 127; *baar*, K 301; *bōēr*, K 332; *bér*, K 267, 286, 333; *bēr*, K 170, 185, 204, 239, 240, 241, 245, 304, L 207, O 286, P 80; *bèər*, K 205, 305; *béar*, K 251, 276, 308, P 131, 154; *bèèr*, K 273; *bééar*, K 204, 231, 245, 247, 250, 257, 332, O 162, 286, P 94, 95, 99, 154; *biēr*, P 42a, 43, 96, 96a, 97, 98, 99, 100, 106, 107, 107a, 108, 108a, 109; *bie-èr*, I 180; *beejr*, K 244; *bééjr*, P 5; *bijr*; K 204, 205, 208, 210, 213a, 234, 235, 240, 255, 263, 276, 296, L 244, O 67, 167a, P 96; *béjr*, K 226, 287, 322, 350, P 2; *bajr*, I 271; *bééjər*, K 353, P 112; *béjər*, K 245, P 95, 145; *bij-jər*, L 205, 206; *beerə*, K 213; *béerə*, K 171; *bèerə*, K 304; *bééran*, K 240; *beer*, aal, Wouters p. 48; *bééar*, mest, hs Schre-vens P 86; *beer*, gier, aal, Van Dam 5; *gier*: het type *gier* in: I 78, 78a, 79, 102a, K 100a, 101a, 102, 107a, 109, 124a, 125a, 127, 127a, 128a, 131, 132, 133a, 133b, 135, 136a, 137, 142, 145a, 147, 148, 148a, 149, 150, 153, 156, 157, 158a, 161, 161a, 161b, 163, 164, 165, 168, 170, 171, 171a, 172, 173a, 174, 175; 176, 177, 180, 182a, 183, 183b, 184, 184a, 185, 188a, 194, 195, 197, 199a, 214, 218, L 97, 99, 109, 110, 112, 144a, 145, 145a, 146, 147, 148, 149, 152, 160, 177c, 178, 179, 180,

180a, 180b, 182, 183, 184, 185, 200, 201, 202, 203, 203b, 204a, 207, 208a, 236, 237, 242, 255, 258, 262, 263, 264, 280, 281, 283, 283a; *gīēr*, K 106, 138, 140, 163, 179b, 181, 183, 187, L 93, 146, 147, 159, 180, 181, 226, 243, 279, 280; *gīēr*, K 175, L 200, 260; *gīējr*, L 207; *giejər*, L 208; *geejər*, L 240; *gier*, zijk die als mest gebruikt wordt, hs Kapteijns L 177; *gīēr*, gier, aal, hs Mischgofsky L 95; *giejr*, = zoej, mózzik; „een algemeen woord, dat er later ingekomen is’ (zegsman), hs Van Bakel L 235; *zoei*: het type *zoei* in: K 148, 170, L 91, 94, 95a, 99, 100, 101, 104, 109, 145, 147, 149, 150, 153, 154, 157, 183, 200, 234a, 240, 241, 255, 264; *zoej*, K 149, 183, 185, L 93, 104, 109, 145, 152, 153, 154a, 157, 236, 242, 261, 263a; *zöej*, L 93, 242; *zoei*, aalt van koeien (Zeeland), Brabantius; *zoej*, gier, vloeibare mest die over het weiland wordt uitgereden (Huisseling), Elemans; **mozik**: *moozik*, L 144, 147, 177b, 200, 279; *moozak*, L 148, 208, 258; *maozik*, L 180**, 199, 244; *maozak*, L 181; *mozik*, L 189; *mozzak*, L 152, 180, 180a, 182, 183, 200, 203, 207, 226, 237; *mòzzak*, L 152, 180; *mòzik*, L 152, 200a; *mósik*, L 201; *moowzak*, K 218, L 145, 145a, 147, 148, 149, 178a, 179, 180b, 205, 206; *maowzak*, L 179; *mozèèjk*, L 226, 283a; *mojzik*, L 180*; *moojk*, L 177c; *mozik*, zeik, die als mest gebruikt wordt, hs Kapteijns L 177; *moozik*, of: mōzerik, urine van vee, gier, beer, Van de Biezen; **moezik**: *moezik*, L 201, 226, 234a; *moezek*, L 148, 149, 226, 234a; *mōèzzak*, L 203b; *moewzak*, L 146; *muzak*, resp. *mu.uzak*, urine van koeien en varkens, De Bont; *mōè-zek*, gier; werd gestort uit de stal in een daarvoor aangelegde hoop grond, die in het voorjaar groewsmès (= mest voor het weiland) leverde, hs Van Bakel L 235; **mozerik**: *moos-ørik*, L 177c; *moowzørik*, L 144, 178; **mozelik**: *moowzølik*, L 177c; **moos**: *moos*, K 135; **pis**: het type *pis* in: P 94, 95, 96, 96a; *pis*, L 187; **drek**: het type *drek* in: L 244; *drèk*, K 166; **aalt**: *aolt*, L 154, 208; **aal**: het type *aal* in: K 196, 349; *aol*, K 320; *òòl*, K 353; **mest**: *mést*, K 291, P 41; **stront**: *stront*, L 152, 236; **mestzeik**: het type *mestzeik* in: P 41a, 162a; *mestzèèk*, P 167; *méstzèèk*, P 112; *méstszèèk*, P 46, 47; **mes-zeik**: *meszijk*, P 96; *messéjk*, P 136; *méssajk*, P 147; *mészéèk*, P 145; *méséjk*, P 166; *mesaajk*, P 94; *mésaajk*, P 94, 95; *méséèk*, P 109; *mésèèk*, P 105; *mesèèk*, P 145; **mestnat**: *méstnat*, K 316, 318; **mestwater**: *méstwòòtər*, P 15, 18; **mest-plas**: *méstplas*, P 44; **mesplas**: *mésplas*, P 48; *mésplòs*, P 109; **messagingwater**: *mésiènkwòòtər*, P 14; **zeikwater**: *zéèkwòòtər*, P 45; **mespoel-water**: *mespoelwaatar*, O 274; **natte mest**: het type *natte mest* in: L 263a; **koezeik**: het type *koezeik* in: K 183; *koozèjk*, O 250; *kōzèèk*, O 276; *kōzèèk*, znw., m., koezeik, mestgier uit een koestal, De Bont; **koeizeik**: *kōèjzèèk*, O

251; *kõējzòòk*, K 331; *kojzèék*, K 274; **koeie-zeik**: het type *koeiezeik* in: K 110; *kõējzajjk*, L 262; *koejzèèk*, L 202; **koeigier**: *koejgier*, K 179b; **mestpoel**: het type *mestpoel* in: O 162, P 2, 15, 18, 96, 167, 171; *mestpoel*, P 169; *méstpool*, P 62, 72; **mespoel**: *mespoel*, I 266, O 275, P 133a, 164, 198; *mespöel*, P 80, 129; *méspöel*, K 320, O 69, P 13, 133; *méspöelj*, P 165; *méspöel*, P 167; *méspöel*, P 80, 129; *mespöel*, P 129; *messpoel*, I 266, 274; *mésspoel*, O 69; *méspool*, O 178; **verkenszeik**: *vérkasajk*, K 341a; *vä.rkasä.k*, vaerkeszaek, varkenszeik, mestgier uit een varkensstal, De Bont; **schaapszeik**: *schöpzèjk*, schape-urine (Huisse-ling), Elemans; **kalverenzeik**: *kalverenzeik*, vloeibare uitwerpselen van mestkalveren, Goossenaerts; **ossebloed**: *òssablood*, K 331; **bloed**: het type *bloed* in: L 150; **gaswater**: *gaaswòdär*, K 324; **huissjesmes**: *huiskasmès*, L 152; *höskasmès*, L 199; *höskasmis*, K 184, 197a; *huiskasmès*, K 187; **huisje**: *huiskä*, L 152; *hojskä*, L 236; **palie**: *pali*, znw. m., vloeibare koedrek, al of niet met stro vermengd, onder de koeien in een potstal, De Bont; **[zeldär]**: *zeldär*, L 112; **[struskä]**: *struskä*, P 112; bij de volgende types werd opgegeven, dat ze betrekking hebben op de uit de mesthoop gesijpelde vloeistof: **beer**: *béér*, K 241, O 63a; *bèèr*, K 191; *bijr*, O 67; *bééjr*, K 330; **zeik**: *zèéjk*, L 183; *zaajk*, P 137; *zòòjk*, K 340; *zawæk*, K 241; *zòòak*, P 76; *zòæk*, P 89; *zèèk*, K 357, L 160; *zaok*, P 27; *zòòk*, K 339; *zèùjk*, K 191; **zoei**: het type *zoei* in: L 180b; *zoej*, L 109, 153, 183, 258; *zòèj*, aal, gier, mestvocht, hs Mischgofsky L 95; **meszeik**: *méséék*, P 163; *méssoojk*, mestwater, hs Schrevens P 86; **mestpoel**: het type *mestpoel* in: O 67; **sap van het mest**: *zap fant mést*, P 76, 131; **koeizeik**: *koeizeik*, mestgier uit een koestal, Goossenaerts; *koeizeik*, aal, mestgier, vloeibaar mest uit eenen koestal, Corn. Vervl.; **dun**: *tüün*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62; *tüèn*, het dun, hs Schrevens P 86; **mozik**: *moozek*, L 180b; *mozzik*, L 182, 199; *mózzik*, *mózzik*, zoej, koemestvocht, hs Van Bakel L 235; **gier**: het type *gier* in: L 180b; *gijär*, L 183.

DIK VLOEIBARE MEST

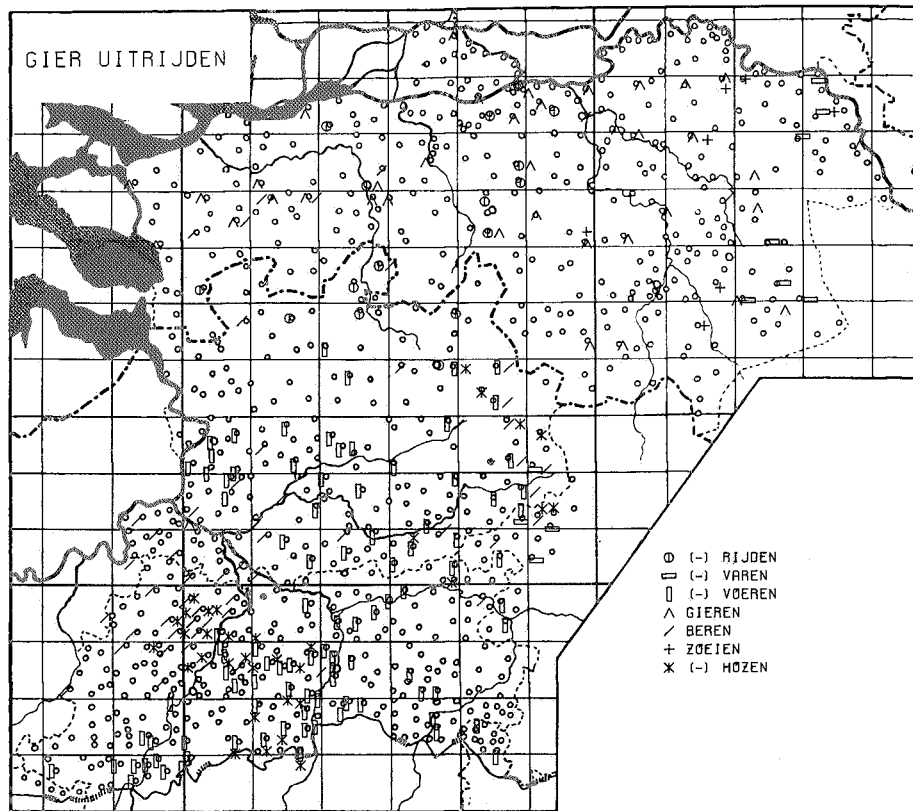
Schwemmist, Gülle – slurry, sludge – lisiert, fumier semi-liquide (N 11, 27)
[In dit lemma zijn alleen die opgaven opgenomen waarbij opgemerkt werd dat ze betrekking hadden op dik vloeibare mest. Daar- onder valt ook het mengsel van urine en faecaliën.]
beer: het type *beer* in: K 143, 145a, L 150, 261; *béér*, K 226; *béér*, „pappmest” (Huisse-ling), Elemans; **mozik**: *moozek*, L 180; *mózzik*, L 183; *mòzzik*, beer (faecaliën), hs Vissers L 180.

GIERBEZINKSEL

Jauchesatz – sediment of liquid manure – dépôt dans le purin
(N 11, 27; Ceusters; Jacobs; Meulemans; Vanduffel)
dik: het type *dik* in: L 160; *dëék*, O 178, 250, 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 62, 66, 72, 75, 76, 81, 82, 83, 125, 126, 127, 129, 130, 131, 133, 135, 136, 198, 199; *[d]jèék*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62; *düük*, P 137a; *[d]jèék*, (het) dik, hs Schrevens P 86; **moezik**: *moezak*, resp. *mòèzak* znw. m. moezik, drek of bezinsel van het gootwater, De Bont.

GIER UITRIJDEN (zie kaart)

Jauche aufs Feld fahren – to transport liquid manure to the fields – enlever le purin
(N 11, 21; znd 31, 18; Ceusters, Meulemans; Vanduffel; Van Hoof; Van Gerwen)
gier rijden: het type *gier rijden* in: K 135, 147; *gier rija*, K 166, 183c, 191; *gïèr rija*, K 141; *gier rééjà*, K 165; *gier raja*, K 125a; **zeik rijden**: *zèék réjàn*, K 207; *zijk rija*, K 160, 184, 188a; *zaajk réjà*, K 204; *zaajk rëjà*, K 192; *zèék rija*, K 183c; *zèék ri-ja*, K 211; *zèèk rëèjà*, K 191; **met de zeikkar rijden**: *méj dà zajkaar raja*, K 237; **gier varen**: *gier vaarä*, L 184; *gi-jär vòdrä*, L 183; **zeik varen**: *zijk vaarä*, L 159, 160; *zaajk vaarä*, K 277; *zèèk vaarä*, L 160; *zèk vaarä*, L 263; *zèèk vaorä*, L 242, 243, 244*, 263a; *zèék vòdrä*, K 357; *zeek vòdrä*, K 318; *zèéjk voorä*, L 183; *zèèk vòè-aorä*, L 208; *zòjk vowärn*, K 314; **beer varen**: *bèèrä vaarä*, L 263; **met de ton varen**: *mi dà toon vaarä*, L 263; **aal voeren**: *òl vòèrrä*, K 354; **meszeik voeren**: *méséék feurä*, P 163; **mestpoel voeren**: *méstpool veurä*, P 171; **mespoel voeren**: *méspool veurä*, P 135; **zeik voeren**: het type *zeik voeren* in: P 77; *zijk voerä*, K 307; *zijk vòèrrä*, K 262; *zaajk vòèrrä*, K 354; *zòjk vòèjara*, K 240; *zaajk vòèjara*, K 240; *zeek vòèjara*, P 145; *zèék vèùwrä*, P 154a; *zaæk feürä*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133; *zòjk veurä*, P 82, 83, 136, 137, 137a; *zaajk veurä*, P 69a; *zàæk veurä*, P 130, 131, 132, 133, 135; *zèék veurä*, O 286, P 105, 125; *zèk veurä*, P 198; *zaæk veuwrä*, P 126; *zaajk feurä*, P 95, 104; *zòòæk feurä*, P 72, 76; *zòæk veerä*, P 89; *zòæk feerä*, P 88; *zèjk vüürn*, O 178, 250; *zaajk vüürä*, K 313, 348, P 81; *zaaæk vüürä*, K 273, 351a; *zèék vüürä*, K 274, 307; *zèèk vüürä*, K 301; *zàæk vüürä*, O 289; *zjèék füürän*, O 275; *zèjk vüürä*, O 255, 285, 286, 287, 288, 290, P 125, 198, 199; *zèèjk füürä*, K 307, 312; *zaajk füürä*, K 244; *zaaæk füürä*, K 209, 231, 238, 273; *zèék füürä*, K 274; *zèèk füürä*, K 264, 274, 301; *zèk füürä*, K 265, 310; *zaæk füürä*, K 283; *zawæk vüürrän*, K 241; *zaajk vüürrä*, K 312, 349; *zajk vüürrä*, P 33; *zaæk*

vüürä, K 254; zök vüürä, P 84; zaak vüürä, K 295, 346, P 25; zèk vüürä, P 48; sjèk füürän, O 275; zèk füürä, K 307, P 44; zèk füürä, K 268; zaak füürä, K 296; zòjk vièrñ, K 340; zäjk vièrñ, K 341a; zaäjk vièrñ, K 341a; zoajak vièrñ, P 28; zök vièrñ, P 27; zök vièrñ, P 89; zaäjk fièrñ, K 333b; zòäk fièrñ, P 85; zök fièrñ, P 29; zoäjk vièrñ, aal uitvoeren, hs Schrevens P 86; **beer voeren**: het type beer voeren in: P 81; béér veurä, K 248, P 70; bééar veurä, K 245; beer veuwra, P 126; beejär vüürn, K 314; beer vüürä, P 16; béér vüürä, K 241, 251, 274, 276, 301, 332, P 10, 61; bèèr vüürä, K 283; bèr vüürä, K 268; bééjr vüürä, P 81; béér vüürä, K 249, 250; bééar vüürä, K 281; bèèr vüürä, K 264; beer vièrn, K 340; bièr vièrñ, P 89; bééarä vièrñ, aal uitvoeren, hs Schrevens P 86; **gieren**: het type gieren in: I 79, K 149, 151, 173a, 176; giera, I 57a, 79, K 102, 124a, 133a, 137, 143, 145a, 151, 157, 160, 163, 165, 174, 175a, 176, 179, 179a, 184, 186, 187, 220, L 145, 148, 149, 150, 174, 177c, 180b, 187, 201, 242, 258, 263; gièrä, K 287; gièjrä, L 207; giejara, L 200a; gi-jara, L 183; gieren, werkwoord bij gier, hs Kapteijns L 177; gièrä, gieren, gier wegvoeren, hs Mischgofsky L 95; **stront gieren**: stront

giera, K 150; **beren**: beern, O 158; bééran, K 240, 273; béérñ, O 63a; bèèarän, K 315, 353; bééjrän, O 72; béjrän, O 162; beera, K 174, 256, 339, P 27, 88; bééra, I 220, 266, 268, K 160, 175a, 191, 201, 235, 244, 291, 324, 331, 335, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 41, 59, 62; bèèra, K 173b, 176, 241, 275, 277, 310, 313; bëèra, K 174; bijrän, O 67; bëèrä, K 150; bëèara, K 276; béjara, K 281a; bééjra, K 329, 330, O 173; béjra, I 271, K 287, P 4, 5; **beren**, gier naar het land voeren (per slede), Van Dam 5; **uiteenhozen**: öitenhüüzan, K 310; öitenhüüza, K 238, 241, 275, 276, 313, 315, 351; öitenhüüza, K 275; **openhozen**: oopänüüza, P 60; öwpänüüzza, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; **uithozen**: öèjtüüza, O 74, P 1, 2, 8, 10, 61, 62; **hozen**: üüza, O 70, 165, P 3, 4, 59; **onderberen**: onderbereren, beren voor het ploegen, Corn. Vervl. A.; **beer brengen**: béjr briènga, P 67, 68; **stronten**: het type stronten in: L 201; **gaan stronten**: gaon strontä, L 148; **zoeien**: het type zoeien in: L 160; zoejan, L 161; zoeja, K 187, L 150, 153, 180b, 241; **zoeije**, gier in de wei brengen, Elemans; **moeziken**: möèzzakä, L 235; **zeiken**: zij-jka, P 86; zaäjkä, K 237, P 41; **zeiken**, (zääke), met aal be-

sproeien, land zääke, Tuerlinckx; **bezeiken**: *bazéjka*, L 212; **hommelen**: *hommələ*, K 143, L 148, 200a; *hommelen*, St. Michielsgestel, gier in giertonnen uit de stad halen, W.; *hommelen*, gier halen in de stad in giertonnen, hs Kapteijns L 177; *hommelen*, het beer halen, P.A, 9 (L 177); **uiteengieten**: *utēgiētta*, K 277; *ōtēgiētta*, K 209, 231, 312; *ōtēgiētta*, K 307; **uitsmijten**: *ōējtsmāāta*, P 62.

GIER OPROEREN

Jauche aufrühren – to stir liquid manure – remuer le purin

(Go 1b; Meulemans; Jacobs; Vanduffel; Ceusters)

roeren: *rūūrən*, K 314, 316; *rūūrən*, O 178, 250; *rūūrə*, K 315, 318, 353, 358, O 70, 74, 165, 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 48, 59, 60, 61, 62, 125, 198, 199; *rūūjra*, P 44, 47; *rujərə*, K 357; *rujra*, P 167; *ruwra*, P 45, 46; *reurə*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 83, 126, 127, 129, 131, 132, 133, 135, 136; **oproeren**: *ōprūūrə*, P 2, 59, 62; *ōpreurə*, P 130, 137a; *ōpreurə*, P 82, 133.

GIERROERDER

Jaucherührstock – stick for stirring liquid manure – agitateur à purin

(N 11, 28; Ceusters; Ēlst; Jacobs; Vanduffel; Meulemans)

[De gierroerder wordt gebruikt om de dikke en dunne bestanddelen van de gier door elkaar te mengen.]

roerder: *reudər*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; *rīerdər*, roerstok P 86, Schrevens; **zeikroerder**: *zējkrūūdər*, O 78, 250, 256, 285, 286, 287, 288, 290, P 125, 198, 199; *zààkrūūdər*, O 289; *zaokrīerdər*, P 27; **beerroerder**: *bērūūrdər*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62; **roerstok**: *rūūrstōk*, K 180, 190a, 191, 193, 205, 207, 208; **zeikvoerder**: *zōjkveudər*, P 82, 83, 136, 137a; *zààkveudər*, P 130, 131, 132, 133, 135; **giertrekker**: *gīertrēkkər*, K 179b, 181, 195, 195a.

GIER PUTTEN

Jauche schöpfen – to draw liquid manure – puiser le purin

(Ceusters; Van Hoof; Jacobs; Meulemans; Vanduffel)

beer putten: *bèèər puttə*, K 275, 276, 277, 310, 312, 315, 353; **beer scheppen**: *bèèər schēppə*, K 209, 231, 238, 241, 273; *bèèər schōppə*, K 307, 313; **scheppen**: *schuppə*, O 255, 286, 287, 288, 289, P 125, 198, 199; *schupn*, O 178; *schōppə*, P 82, 133; *schōppə*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62; *sjōppə*, P 83, 130, 131, 132,

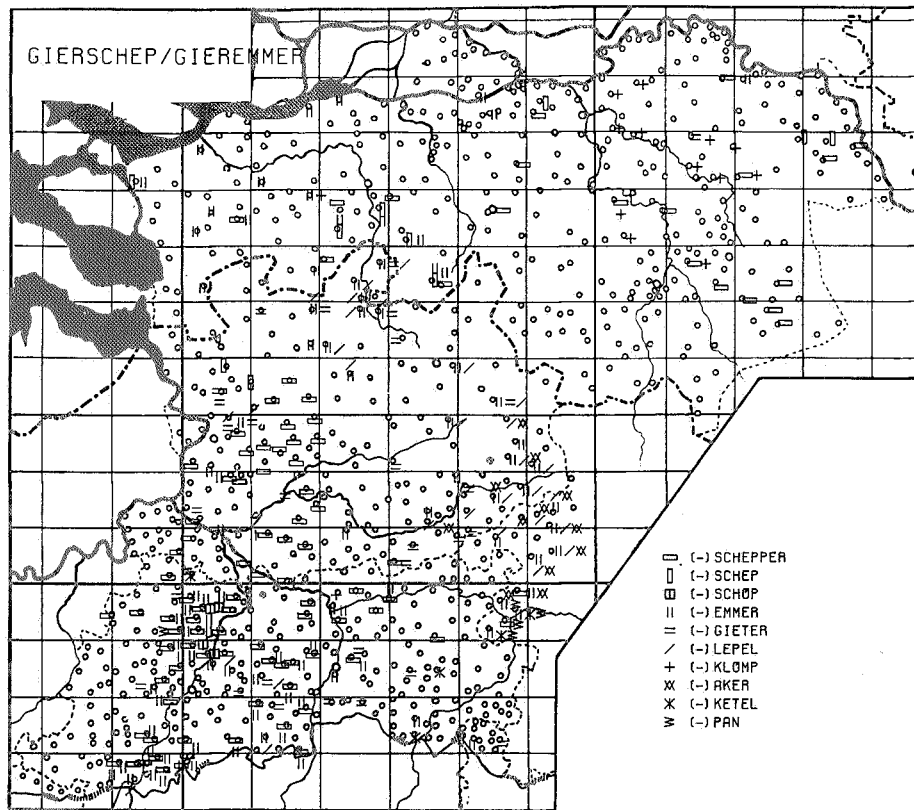
135, 136, 137a; *skupn*, O 250; *skuppə*, O 285, 290; **uitscheppen**: *éətschōppə*, P 137a; *éətsjōppə*, P 83; **hommelen**: *hōmələ(n)*, hommelen, verbloemende uitdrukking voor het ledigen van de beerput, De Bont.

GIERSCHEP/GIEREMMER (zie kaart)

Jaucheschöpfer, Jaucheeimer – liquid manure scoop, liquid manure bucket – puisoir à purin, seau à purin

(N 18, 120; N 18, 123; N 11, 28; Go 1b; Van Hoof; Jacobs; Vanduffel; Ceusters; Alaers)

beerschepper: het type *beerschepper* in: K 249, 295, 349, L 150; *beerscheppər*, P 27, 77; *beerschéppər*, P 29, 39; *béerschéppər*, K 225, 229, 229a, 245, 252, 255, 260, 261, 262, 281, 281a, 287, 294, 320, 331, O 63a; *bèèrschéppər*, K 174; *bérschéppər*, K 190, 195a, 228, 254, 256, 257, 258; *bièrschéppər*, K 292; *bijrschéppər*, P 23; *béjrschéppər*, P 86; *béèrschippər*, K 287; *bijrschippər*, K 333; *baerschuppər*, I 275; *bérschuppər*, K 335, O 69, 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 25, 59, 60, 61, 62, 70; *béèrsjchuppər*, K 331; *bééjrschuppər*, K 330, 332; *béjrschuppər*, I 171, O 174a, P 4; *bièrscheupər*, O 165; *bijrscheupər*, P 76; *béèrschōppər*, K 336, P 17; *bééjrschōppər*, K 330; *béjrschōppər*, P 5; *bièrschūūppər*, P 25; **strontschepper**: het type *strontschepper* in: K 146, 178*, 179a; *stróntschēppər*, K 165, 183; *strontschuppər*, L 263; *strontskuppər*, L 200a; *strontschōppər*, L 241, 243; *strontskōppər*, L 199; *stróntschōppər*, L 183, 263b; *stróntskōppər*, L 235; *strontschuupər*, L 242; **zeikschepper**: het type *zeikschepper* in: L 185, 187; *zjkscheppər*, P 77; *zējkschuppər*, O 178, 255, 286, 287, 288, P 125, 198, 199; *zējkskuppər*, O 250, 285; *zéékschuppər*, P 45; *zaakschuppər*, O 289; *zààkschuppər*, P 62, 75, 76, 78, 81, 127, 129; *zààksjuppər*, P 126, 135; *zòòàkschuppər*, P 70; *zòàkschuppər*, P 16; *zòàkschōppər*, P 131; **gierschepper**: *gierschéppər*, K 183; **schepper**: *schuppər*, O 173, P 18, 48; *skōppər*, L 241; *schepper*, alle werktuig dienende om te scheppen, Corn. Vervl. A.; **schoop**: *schōēp*, P 8, 61, 62; **beerschop**: *béèrschūūp*, P 2, 60; **beerschep**: *béèrschēp*, K 221, 221a, 226; *bérschēp*, K 179b, 180, 181, 195; *bijrschep*, I 57a; **zeikschep**: *zéékschēp*, L 184; **moosschep**: het type *moosschep* in: K 145a; **waterschep**: het type *waterschep* in: L 187a; **emmer**: *émmer*, K 353; *èèmer*, K 209; *iemər*, O 178, 250, 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 46, 125, 198, 199; *iemər*, K 231, 238, 241, 273, 307, 313, 318, 325, 353, 358, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 44, 45, 47, 59, 60, 61, 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; *iemər*, P 167; *uūmər*, K 277; *jaamər*, K 318; **beeremmer**: het type *beeremmer* in: K 174; *beerémmer*, L 153; *bèèremmər*, K 157, 173b;

bèerjemmar, K 188a; béerjējammar, P 26; béer-iēmmar, P 60; béer-iēmmar, K 331; bèremmar, K 176; béer-iēmmar, K 312; bir-iēmmar, K 179b, 180, 181, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 205, 207, 208; bijremmar, I 57a; béjriēmmar, O 174a; **strontemmer**: het type *strontemmer* in: K 135, 141; **zeikemmer**: zéékiēmmar, K 357; zéékiēmmar, K 316; zikeejammar, K 250, 281; zookiēmmar, P 86; zóokiēmmar, P 27; **koezeikemmer**: kōe-zééjkiēmmar, O 177; **gieremmer**: het type *gieremmer* in: K 133a, 135, 174a; giēriēmmar, K 206; **zoeiemmer**: zoejēmmar, L 153; **tuitemmer**: tōjtiēmmar, P 89; tootemmar, K 312; tootiēmmar, K 339; **gietemmer**: giētiēmmar, P 25; giētiēmmar, P 166; geetiēmmar, K 245; geetiēmmar, P 149; giētēēmmar, K 309; giētūūjammar, K 276, 276a; **schepemmer**: het type *schepemmer* in: K 124a, 125a, 141, 151, 157, 176; **gieter**: het type *gieter* in: P 137; giētтар, K 291, 307, 346, P 86; giētтар, K 191, 204c, 205, 208, 212, 225, 241, 243, 274, 287, 291, 346, 248, 349, 352, P 1; giētтар, P 169; geetar, P 69b, 72, 128; jeetar, P 136a; gittar, O 177; gujtar, P 95; **beergierter**: béérgiētтар, K 245; **mozikgieter**: mozekgietar, L 180b; **beerlepel**: beerleepal, K 209, 307; béerleepal, K 241, 275, 277, 307, 310, 316, 353; béerléepal, K 357;

béerléepal, K 318; béerléjpal, K 243; béer-arleepal, K 231, 238, 273, 276, 315, 353; béer-arleepal, K 313, 315; béerjarléepal, K 311; béerleepal, K 191, 192, 193, 205, 207, 208; béerléjpal, K 227, 253; béerjarleepal, K 312; **beërlepel**, ronde lepel met langen steel, dienende om den beër uit te scheppen en over het land te spreiden, Corn. Vervl.; **zeiklepel**: zéékleepal, K 358; **pollepel**: pōltēepal, O 290; pōléepar, P 66; pō-lējpar, P 72, 133; **strontklomp**: strōntklōmp, L 183; **mozikkomp**: mozekklomp, L 180, 180b; **gietklomp**: het type *gietklomp* in: K 176, L 144, 145, 148, 177c, 180, 181, 199, 201; *gietklōmp*, L 183, 235; giētklōmp, L 182; giēt-klōmp, P 22; *gietklomp*, strontschepper, Van de Biezen; *gietklomp*, een houten klomp waaraan een steek zit en die gebruikt wordt om te scheppen, hs Jansen L 200; **aker**: aakar, K 275, 276, 310, 312, 357, 358, P 44, 45; aaʔar, K 314; òðkar, K 318; òðʔar, K 314, 315; **zeik-aker**: zéékòðkar, K 316; zaajkòðʔar, K 314; **ketel**: kéétal, P 46; kééjtal, P 47; **beerketel**: béérkéétal, K 324; **zeikketel**: zòðjkkajtal, P 152; **tuitketel**: tēùwtalkééjtal, P 99; **beerpan**: beerpanna, O 74; **zeikpan**: zéékpan, P 44, 46, 48; **juspan**: sjeupan, P 47; **schuppan**: schōpán,

P 167; **beerloeter**: *béjrlōētār*, I 275; *béerlootār*, K 330; **beerloeder**: *beerlōēdār*, P 2, 59; **beerloet**: *baerloet*, beeremmer, Weijnen; **beerschotel**: *béerschootal*, O 70, 165, P 59; **beerijzer**: *béjriēzār*, K 287; **gietblok**: het type *gietblok* in: L 263; **steelputs**: het type *steelputs* in: K 102*; **smoutriëk**: *smówtrōók*, K 266; **gietelmuts**: *gitalmōts*, znw. m. gietblok, werktuig om het land te beren. Oorspr. bestond het uit een blok d.i. een klomp met lange steel, later is die blok gewoonlijk door een kleine emmer vervangen. Hij wordt ook strontblok genoemd, De Bont; **luts**: *luts*, K 251; **jager**: *jaogār*, K 163; **hozer**: *ūūzār*, O 165, P 1, 2, 4, 8, 10; **top**: *tóp*, P 167; **dopper**: *dōppār*, K 248, 295; **[artəzaajər]**: *artəzaajār*, K 174; **[artəzettər]**: *artəzettār*, K 174.

GIER POMPEN

Jauche pumpen – to pump liquid manure – pomper le purin (Go 1b; Ceusters; Jacobs; Vanduffel; Meulemans)

pompen: *pōmpə*, K 315, 318, P 45, 46, 167; *pōmpən*, K 314; *poompə*, K 316, 357, 358; *pōēmpə*, K 353, O 70, 74, 165, 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 44, 47, 48, 59, 60, 61, 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 82, 83, 126, 127, 129, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137a; *pōēmpn*, O 178, 250; **zeikpompen**: *zējkrpōēmpə*, O 255, 285, 286, 287, 288, 290, P 125, 198, 199; *zējkrpōēmpn*, O 178, 250; *zààkrpōēmpə*, O 289; **trekken**: *trèkkə*, P 3, 4.

GIERPOMP

Jauchepumpe – liquid manure pump – pompe à purin (N 18, 121; N 11, 28; N 5, 118; N 12; N H; Meulemans; Van Hoof; Elst; Vanduffel; Ceusters; Alaers; Go 1b)

gierpomp: het type *gierpomp* in: K 102*, 124a, 125a, 135, 141, 143, 145a, 146, 151, 157, 163, 165, 173b, 174, 174a, 176, 178*, 179a, 193a, 220, L 145, 150, 177c, 180, 180b, 201, 206, 242, 263; *gierpómp*, L 241; *giejrpómp*, L 235; *giērpómp*, K 179b, 181, 195, 195a; *giējarpómp*, L 182; *gierpoomp*, K 183; *giērpōēmp*, K 206, 243; *gierpump*, L 144; *gi-jarpómp*, L 183; *geerpōēmp*, K 251; *gúúrpoomp*, L 200a; *giērpómp*, gierpomp, hs Mischgofsky L 95; **beerpomp**: *beerpómp*, K 237, 318; *béerpómp*, K 208, 212, 241, 275; *béējarpómp*, K 273, 315, 353; *bééarpómp*, K 231, 276; *béērpómp*, K 205; *bèērpomp*, K 141, 173b, 193a; *béerpomp*, K 204; *béerpómp*, K 180, 191; *bèerpomp*, K 188a, 190; *béērpōēmp*, K 276; *béējarpoomp*, K 276a, 276b; *beerpōēmp*, K 244, 281a, 287, 295, 307, 339, O 165; P 1; *beerpōēmp*, K 307; *béērpōēmp*, I 275, K 204c, 209, 210, 221a, 227, 229a, 235,

238, 240, 243, 245, 251, 253, 254, 266, 274, 287, 291, 305, 310, 320, 324, 330, 331, 336, 350, O 63a, 69, 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 17, 25, 27, 41, 59, 60, 61, 62, 69a, 70, 84, 131; *béējrpōēmp*, K 249, O 73, P 18; *béējrpōēmp*, K 244; *béēarpōēmp*, K 245, 250; *bèērpōēmp*, I 275, K 248; *bèērpōēmp*, I 275, K 248; *bèērpōēmp*, O 255; *béerpōēmp*, I 271, K 225, 226, 228, 229, 254, 255, 256, 257, 261, 262; *béjrpōēmp*, K 245, 287, 330, 332, O 163, 174a, 177, P 4, 5, 86; *biērpōēmp*, K 292; *biērpōēmp*, P 88; *bijrpump*, K 333; *biērpump*, P 88; *bijrpūūmp*, P 86; *bèūrpōēmp*, P 25; *beērpomp*, pomp om de beër uit eenen beërput over te pompen, Corn. Vervl.; **zeikpomp**: het type *zeikpomp* in: K 349; *zijkpomp*, L 243, P 77; *zējkrpómp*, K 277, 312; *zējkrpōēmp*, K 307, O 178, 250, 255, 285, 287, 288, 289, 290, P 35a, 125, 198, 199; *zējkrpūūmp*, K 294; *zēékpomp*, L 184, 187a; *zēékpómp*, K 316, 318; *zèékpomp*, L 160, 263; *zēékpoomp*, K 318, 357, 358, L 263b, P 44; *zeekpōēmp*, P 47; *zēékpōēmp*, K 274; *zēékpōēmp*, K 260, 307, O 286, P 44, 45, 46, 48, 95, 104; *zēéjkrpōēmp*, O 173, 288, P 125; *zēékpōēmp*, K 274; *zēéakpōēmp*, K 307; *zékpōmp*, K 281; *zékpōēmp*, K 225, 226, 227, 228, 229, 229a, 243, 245, 252, 253, 256, 258, 261, 262, 266, 292, 295, 357, P 48, 145; *zajkpómp*, K 315; *zajkpōēmp*, K 312, P 95, 145; *zajkpōēmp*, P 128; *zājkrpōēmp*, P 23; *zaajkpómp*, K 313a, 314; *zààjkrpómp*, K 190a, 192, 193, 205, 207, 208; *zaajkpòmp*, K 352; *zaajkpōēmp*, K 245, 349, 353, O 255, P 22, 41, 69a; *zakpomp*, K 309; *zaèkrpómp*, K 241; *zaèkpoomp*, K 276; *zaèkpōēmp*, K 350, P 69b; *zààkrpōēmp*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 130, 131, 132, 133, 135; *zaakpómp*, K 309; *zaaèkrpómp*, K 313; *zaèkrpōēmp*, K 311, 346, 348, P 86; *zààkrpōēmp*, K 283; *zààkrpōēmp*, O 286; *zaakpeump*, K 310; *zòjkrpómp*, K 237; *zòjkrpòmp*, K 205; *zòjkrpōēmp*, P 82, 83, 136, 137a; *zojkrpōēmp*, P 86; *zòjkrpòmp*, K 237; *zòjkrpōēmp*, K 244; *zòokpōēmp*, P 27; *zòòkrpōēmp*, P 29; *zòàkrpōēmp*, P 17, 25, 72, 76, 84, 131, 136a; *zòàkrpōēmp*, P 39; *zòàkrpeump*, P 89; *zòwàkrpōēmp*, K 351, P 33; *zòòàkrpōēmp*, P 70, 89; *zòòkrpōēmp*, P 29; *zòllàkrpómp*, K 241; *sèùàkrpōēmp*, P 94; **zeikpomp**, pomp waarmede men de zeik uit eenen zeikput in de zeikkar overpompt, Corn. Vervl.; *zààkpōēmp*, aalpompe, Tuerlinckx; **koezeikpomp**: *kòē-zééjkrpōēmp*, O 177; **koeizeikpomp**: *kòēj-zòòjkrpōēmp*, P 152; **mestzeikpomp**: *mést-sèèkrpōēmp*, P 99; **meszeikpomp**: *meséèkrpōēmp*, P 166; **mespoelpomp**: *mèspòēlpōēmp*, P 169; *mispowlpómp*, P 167; **aalpomp**: *dòlpōēmp*, P 26; **zoeipomp**: *zoejpomp*, L 153; *zòējrpómp*, gierpomp, hs Mischgofsky L 95; *de zoejpomp*, de gierpomp, Elemans 175; **citernepompe**: *stij-èrpōēmp*, P 112; **pomp**: *pump*, P 88; **kattékop**: het type *kattékop* in: L 185, 187.

1.1.1.3

ZUIGER

Kolben – piston – piston
(Ceusters; Jacobs; Melemans; Elst; Vanduffel)

[De zuiger is het onderdeel van de gierpomp waarmee de gier uit de kelder wordt gezogen.]
zuiger: *zèuwgar*, O 290; *zoejgar*, P 61, 62; *zòjgar*, O 289, P 125; *zòaggar*, P 131, 132, 133; *zéaggar*, P 136; **emmer:** *iēmār*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62, 72, 76, 78, 81, 82, 83, 86, 126, 127, 129, 130, 131, 133, 135, 137a; *iēmār*, K 179b, 180, 181, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 205, 207, 208; *iēmār*, O 178, 250, 255, 285, 286, 287, 288, P 198, 199; **stamper:** *stampar*, P 62.

KLEP

Ventil – valve – clapet
(Ceusters; Meulemans; Jacobs; Vanduffel)
[De klep is het onderdeel van de gierpomp dat de zuiger afsluit.]

klep: *klép*, O 250, 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 62, 66, 75, 125, 127, 133; *klèp*, P 83, 130, 133, 137a; **slot:** *slòt*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 82, 86, 129, 131, 132, 135, 136; **tong:** *tòèng*, O 178, P 198, 199; **leer:** *lèèr*, P 126.

STANG

Pumpenstange – pump-rod – barre
(Meulemans; Ceusters)
[De stang is het onderdeel van de gierpomp dat de zuiger met de zwengel verbindt.]
stang: *stàng*, P 136; **ijzer:** *eézar*, P 137a; *àazar*, P 82, 83, 130, 131, 133, 135; **baar:** *bààr*, O 290, P 198, 199; **roede:** *ròèt*, O 178, 250, 255, 285, 286, 287, 288, 289, P 125.

ZWENGEL

Pumpenschwengel – pump-handle – manivelle
(Elst; Van Hoof; Jacobs; Meulemans; Vanduffel; Ceusters)

[De zwengel is het onderdeel van de gierpomp waarmee de zuiger op en neer wordt bewogen.]
zwengel: *zwéngal*, K 179b, 180, 181, 190a, 191, 192, 193, 195, 205, 207, 208; *zwingal*, K 195a; **zweng:** *zwéng*, K 277; **zwong:** *zwòèng*, P 10; **arm:** *èrràm*, P 82, 83, 130, 131, 133, 136, 137a; *èrm*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 131, 133, 135; *èrràm*, O 70, 74, 165, 178, 290, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62, 86, 198, 199; *èèrà*, K 191, 209, 231, 238, 273, 275, 276, 307, 310, 312, 315, 353; *àrràm*, O 250, 255, 285, 286, 287, 288, 289, P 125; **zwierder:** *zweedar*, P 129; **trekker:**

trèkkar, K 313, O 74, P 4; **slang:** *slàng*, P 3; **pompsteel:** *pòèmpstéjl*, P 132, 135.

TUIT

Pumpenschnauze – pump-spout – bec de pompe
(Elst; Ceusters; Jacobs; Meulemans; Vanduffel)

[De tuit is het onderdeel van de gierpomp waar de gier uit komt en van waaruit de gier in de giergoot terecht komt.]
tuit: *tòjt*, P 131; *teut*, K 179b, 180, 181, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 205, 207, 208; *toot*, O 70, 74, 165, P 2, 3, 4, 8, 59, 60, 62; *tòòt*, O 250, 255, 287, 288, 289, P 198, 199; *tàwt*, pompmuul (tuit?), hs Schrevens P 86; **gat:** *gàt*, P 10, 82, 83, 133; **pompgat:** *pòèmpgàt*, P 136; **mond:** *mònt*, P 1; **bek:** *bèk*, O 178, 285, 290, P 62, 66, 75, 125, 130, 137a; **bakkes:** *bàkkas*, P 61; **kop:** *kòp*, O 286, P 72, 76, 78, 81, 126, 131, 132, 133, 135; **afloop:** *aflòèp*, P 127; **goot:** *gòjt*, P 129.

GIERGOOT/GIERBUIS

Jaucherinne, Jaucherohr – gutter for liquid manure, pipe for liquid manure – gouttière à purin, tuyau à purin
(Ceusters; Elst; Van Hoof; Jacobs; Meulemans; Vanduffel)

[De giergoot of gierbuis is de verbinding tussen de gierpomp en het vat waarin men de gier vervoert.]
goot: *goot*, K 238, 273, 275, 277, 307, 310, 313; *gòòt*, O 178, 250, 255, 287, 288, 289, P 82, 125, 133; *gòòt*, K 209; *gòwt*, P 72, 75, 76, 78, 126, 127, 129, 131, 135; *gòwt*, P 83, 130, 131, 132, 135, 136, 137a; *gòt*, O 285, 286, 290, P 198, 199; **beergoot:** *béérgoot*, O 70, 74, 165, P 1, 8, 10, 59, 60, 61, 62; *bérgoot*, K 190a, 191, 192, 193, 205, 207, 208; **buis:** *bòòas*, K 231, 276, 312, 315, 353, P 66, 133; *bòòjs*, K 241; *boos*, buis, hs Schrevens P 86; **beerbuis:** *béérbòèjs*, P 2, 3, 4; **zeikbuis:** *zàègbòòas*, P 81; **aflaatbuis:** *aflòòtòòas*, P 62; **bak:** *bák*, K 195a; **gierbak:** *gièrbák*, K 181, 195; **beerschuijf:** *béèrschòèjff*, P 61; **beerloop:** *bérlòèp*, K 179b, 180.

GIER LADEN

Jauche laden – to load liquid manure – charger le purin
(Go 1b; Meulemans)

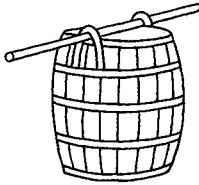
ingieten: *in-gi-jtə*, P 167; **zeik vullen:** *zàèk vùùlla*, P 130, 132, 135; **zeik laden:** *zòjk lòèja*, P 137a; *zòjk léə*, P 83, 136; *zòjk lòòə*, P 82; *zàèk lòòə*, P 131, 133.

DRAAGTON (zie tekening)

Tragfass – carrying cask – tonneau transportable

(N 18, 124; N 11, 28; Ceusters; Elst; Van Gerwen; Vanduffel)

[De draagton werd gebruikt om kleine hoeveelheden gier te vervoeren, vrnl. om gier naar het veld te dragen. Het is een houten ton met bovenaan twee lussen waardoor een stok wordt gestoken, zodat men met tweeën de ton kan vervoeren.]

draagvat: het type *draagvat* in: K 333, L 243, 263; *draochvat*, L 241; *dreuchvat*, P 88; *dráachvát*, L 263b; *draaachvaot*, K 309; *draochvòt*, K 339; *dròachvòt*, K 206; *draawchvòt*, P 149; *draochfat*, K 274; *dròochfat*, K 244; *dròochfát*, K 245; *drèchfat*, K 330; *draochfát*, K 241, 248; *draochfòt*, P 145; *drèuchfòt*, P 25; **draagton:** het type *draagton* in: K 176, L 144, 200a; *draochton*, K 179a; *droochton*, K 292; *draachtòn*, L 182; *drááachtòn*, K 124a; *draochtòn*, K 276a, 307, 346, P 22; *drooichtòn*, K 191; *dròchtòn*, K 225, P 70; *draachtòn*, I 271, K 266, P 171; *draaachtòn*, K 309; *draochtòn*, K 210, 235, 243, 245, 250, 276, 281, 295, 307; *draoachtòn*, K 244; *dròochtòn*, O 173; *dròochtòn*, P 39; *dròchtòn*, K 281; *dròòchtoon*, L 183; *draachtònna*, O 73; **draagtob:** *draachtòp*, L 235; *draochtòp*, znw. m. draagtob, tobbe waarin beer versjouwd wordt, strontton, De Bont; **beervat:** *béervát*, K 251, 254, 324, 350, P 27; *bèervát*, K 283; *béjrvát*, K 249; *béjervát*, K 311; *bèervát*, K 312; *béervát*, P 88; *bervát*, K 225; *bèrvát*, P 86; *bīervát*, K 274; *biervát*, P 89; *bièrvát*, P 88; *biervát*, P 88; *béervát*, K 245; *baervát*, K 287; *beervòt*, O 165; *béervòt*, K 241, 335, 349, P 17, 70, 131; *bèervòt*, P 25; *béervòt*, K 245; *béjervòt*, K 276b; *béjrvòt*, O 174a, 177; *biervòt*, P 99; *burròvòt*, O 177; *béervut*, K 260; **beervaatje:** *béjrvòtsjə*, K 287; *béjrvòtsjə*, K 287; *beervutsjə*, K 295; **zeikvat:** *zaakvat*, K 309; *zajkvat*, K 312; *zòðakvat*, P 88; *zòakvat*, P 35; *zòwàkvat*, P 33; *zèjkvát*, O 178, 250, 285, 286, 288, 290, P 125, 198, 199; *zààk-vát*, O 289; *zèkvòt*, K 295; *zajkvòt*, P 23; *zòakvòt*, P 136a; *zòakvòt*, P 131; *zaokvòt*, P 84; *zìkfat*, K 245; *zaakfat*, K 350, P 66, 72, 75, 76, 78, 126, 127, 129, 131, 133, 135; *zaajkfat*, P 41; *zaakfat*, K 283; *zaokfat*, P 27; *zòðakfat*, P 70;

zèékfòt, O 286; *zaajkfòt*, P 41; *zaakfòt*, P 41; **zeikvaatje:** *zijkvaatjə*, P 77; *zìkvutsjə*, K 245; *zòakfòjkə*, P 72; **huisvat:** *òèjəsvòt*, K 237; **koeizeikvat:** *kòèjzəojkvòt*, P 152; **kruiwagelvat:** *kròewoochəlvòt*, P 86; **roomvat:** *ròəmvòt*, P 18; **beerton:** het type *beerton* in: K 145a, L 150; *bèerton*, K 141, 173b, 193a; *beertòn*, K 307; *béertòn*, K 204c, 330; *bértòn*, K 179b, 180, 181, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 204, 205, 207, 208; *beertòn*, P 69a; *béertòn*, K 205, P 25, 41, 62; *béjrtòn*, I 275, K 330; *béjrtoon*, K 348; *béertònna*, P 60; **beertonnetje:** *bèertonnakə*, K 174; **zeikton:** *zaakton*, K 276; *zaajktòn*, K 313a; *zèktòn*, K 310; *zaèktòn*, P 81; *zəojktòn*, K 237; *zèjktònna*, O 255, 287; *zèéjktònna*, O 288; **gierton:** het type *gierton* in: K 163, L 180b; **strontton:** *strontton*, K 179a, L 200a, 206; *strònttòn*, K 165; *strònttoon*, L 183; **warterton:** *wòwtərtòn*, K 307; **zoëiton:** *zoëjtòn*, L 153; **ton:** het type *ton* in: L 148; *tòn*, K 274, P 169; *tònna*, O 63a; **beerkuip:** *béerkòəp*, K 287; *béerkòəp*, O 69; *béerkaop*, K 287; *béjrkəəp*, K 249; *béerkòəp*, K 320; *bèerkòəp*, I 275; *béjrkòəp*, P 5; *béerkòəwəp*, K 324; *beerkuip*, znw. kuip, waarin men beër draagt, Corn. Verl.; **beerkuipje:** *béerkòəppəkə*, K 291; **roomkuip:** *ròəmkòəp*, K 294; *ròəmkòəp*, K 332; **trechter:** *trèchtər*, K 251; **beerketel:** *béerkéetal*, K 243.

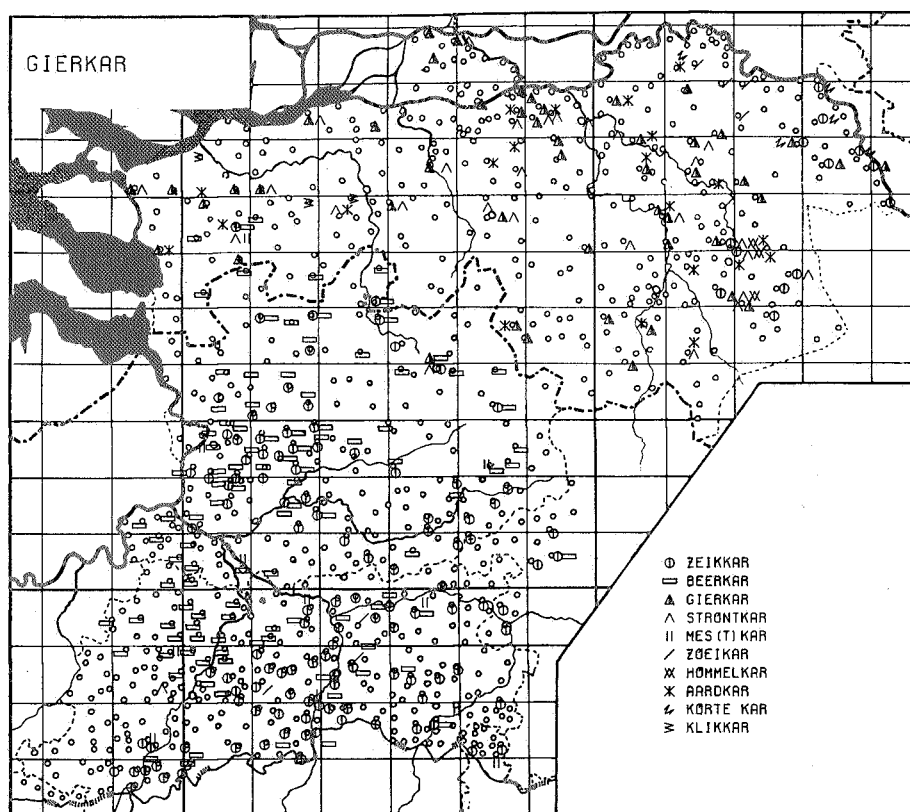
GIERKAR (zie kaart)

Jauchewagen – liquid manure cart – tombeureau à purin

(N M, 9b; N 17, 8; N 17, 9a; N 18, 122, N 11, 28; N 17, 5b; N H (P 145, toeg.); N M (L 199, toeg.); P.A. 26 (L 226); Go 1b; Alaers; Ceusters; Jacobs; Meulemans; Vanduffel)

[Op basis van het materiaal is dit lemma in drie groepen onderverdeeld:

- 1) betrekking hebbend op karren die hoofdzakelijk voor het vervoer van gier worden gebruikt;
 - 2) betrekking hebbend op karren die daarnaast en vermoedelijk hoofdzakelijk voor andere doeleinden worden gebruikt;
 - 3) betrekking hebbend op slede-achtige voertuigen waarop een (gier)ton wordt geplaatst.]
- de volgende typen hebben betrekking op karren die hoofdzakelijk en het merendeel uitsluitend voor het vervoer van gier worden gebruikt: **zeikkar:** het type *zeikkar* in: K 174, 291, 349, L 159, 185, 187, 189; *zèjkkar*, L 212; *zajkkar*, P 77; *zaajkkar*, K 313a; *zeekkar*, L 243; *zèèkkar*, L 184; *zèèkkar*, L 160; *zakkkar*, K 309; *zaəkar*, K 350; *zèkar*, K 281; *zèkar*, K 310; *zèèkar*, K 225; *zààjkàr*, K 312; *zèèkàr*, K 291; *zikkajr*, K 262; *zèkkèr*, P 98; *zajkkèr*, K 193a; *zaokkèr*, P 137a; *zəəkkèr*, P 131; *zəəkkèr*, P 29a; *zèjkèar*, P 167; *zəəkèar*, P 69b; *zèkòr*, K 281; *zəakkaor*, P 149; *zèjkaor*,

K 294; zéékaor, P 104, 145; zèèkaor, P 94; zaajkaor, P 149; zékaor, K 295; zaoəkaor, K 241; zijjkaor, K 237, L 205, 206, 243, 263; zééjkaor, L 241; zajjkaor, P 22; zaajjkaor, P 22; zikkaor, K 254; zékkaor, K 310; zéékkaor, K 339; zèèkkaor, L 244; zajkaor, K 237, 245, P 23; zéjkaor, K 307; zèjkaor, K 212; zééjkaor, P 35a; zèjkaor, K 212; zaajkaor, K 352, P 25, 41, 95; zikaor, K 245, 250, 281; zékaor, K 245, 249, 251, 260, 287, 292, 342, 349; zéékaor, K 274, 307, 318, O 288, P 104, 145; zaokaor, P 27, 29, 35; zaoəkaor, P 29; zòəkaor, P 16, 36; zaakaor, K 311, 346, P 25, 41; zaaəkaor, K 206, P 35; zukaor, K 251; zijjkaor, L 263b; zao-kàar, P 27; zàjkkàar, O 289; zèkkàar, K 268; zèekkaor, P 145; zikàar, K 225, 227, 228, 229, 229a, 243, 245, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 261, 262; zaokàar, P 27; zàakàar, K 283; zéékeor, K 358; zaaəkeor, P 17; zajkéer, K 204c; zaojkeer, P 139; zòjkeer, P 82, 83, 130, 132, 135, 136, 137a; zéékéer, K 208, 357, 358, P 44, 48, 133; zaokéer, P 70, 84, 139; zàakéer, P 131; zaəkéer, P 17; zòakéer, P 76, 88; zòə-kéer, P 70; zèekkeor, O 255, P 125; zèjkkéer, P 127; zéékkeer, K 358; zòakkeer, P 84; zèkkèer, K 295; zèjkkèer, P 169; zòakkeer, P 86; zaoəkkéer, P 69a; zèéjkkéer, O 250, P 199; zèèkèer, P 99; zéékèer, K 295; zaəkèer, P 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; zòakèer, P 88, 89, 136a; zòəakèer, P 89; zjékèer, K 295; zaajkéer, P 60a; zaoəkéer, P 69a; zaojkeer, K 205; zajkéer, P 128; zaajkéer, O 255; zòakéer, P 72; zijjkeer, P 112; zèjkkàarra, O 285, 286, 288; zèéjkkèerra, O 187, 290; zèkaors, L 244; beerkar: het type beerkar in: K 174, 175a*, 237; beerkar, P 29; béerkar, K 291, O 69; beejrkar, P 145; bééjkar, P 95; béjkar, K 189, 334; birkar, K 307; bijrkar, K 290; beerkàr, P 29; béerkaor, P 70; béerkaor, K 291; béerkaor, P 18a; beerkèr, P 29a; béerkaor, K 191, P 131; bèerkaor, K 193a; béerkaor, K 204; beerkòr, P 29; béerkaor, K 250, 281, P 70; bèerkaor, K 281a; beejrkaor, K 281a; béjkaor, I 271; beerkaor, I 268, K 188a, 307, P 29; béerkaor, K 206, 210, 235, 240, 243, 244a, 274, 276, 287, 320, 322, 324, 330, P 25, 35; bèerkaor, K 173b, 188a; béerkaor, K 225, 250, 260, 281; bééj-orkaor, K 276a, 276b; bééjkaor, K 249, 287; béjkaor, K 243, 244, 287, 348; bèrkaor, K 188a, 190a; bijrkaor, I 221a, K 268; béerkaor, K 227, 237, 238, 243, 245, 253, P 27; bèerkaor, K 283; béerkaor, K 250; béerkaor, K 221, 221a,

225, 226, 228, 229a, 252, 254, 255, 256, 257, 258, 261, 262; *béerkàar*, K 266, 292; *beerkeer*, O 165; *béerkeer*, K 204c; *beerkéer*, K 358; *béerkéer*, I 220, K 208, O 63a, 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62, 125, 130; *bèerkèèr*, I 275; *bièrkéèr*, P 88; *bièrkèèr*, P 89; *beerkeèr*, K 295; *béèjrkèèr*, I 275, O 162; *bèrkèèr*, K 205; *bèrkoor*, K 190a; *béjrkéj*, O 174a, P 4, 5; *beerkeejr*, P 198; *beerkéj*, P 69a; *béèjrkéj*, P 18, 60a; *bijrkéj*, P 86; *béerkaor*, K 241; *béerkaor*, K 241; *béèrkéèr*, O 255; *béèrkáwār*, K 241; *béékáwār*, K 241; *gierkar*: het type *gierkar* in: I 79, K 100a, 102, 102*, 124a, 127, 135, 137, 145a, 146, 215, L 144, 149, 152, 180, 184, 185, 189, 242; *gierkár*, I 57; *gièwrkàr*, L 207a; *gierkèr*, K 183; *gièrkér*, K 163; *gierkaor*, L 200a, 257; *gièrkaor*, K 216; *gièrkaor*, K 216; *gierkaar*, I 57a, K 133a, 136a, 145a, 157, 167, 169, 173a, 188, L 144, 152, 177c, 179, 180, 180b, 241, 255a; *gièrkaar*, K 237; *gij-jərkaar*, L 183; *gierkàár*, L 280; *gièrkàár*, K 153; *gierkàar*, L 200, 202, 203; *gierkaer*, K 187; *gierkèèr*, K 179a; *gierkaars*, L 180b; *gij-jərkaars*, L 183; *strontkar*: het type *strontkar* in: I 57a, K 102, 124a, 150, 174, 237, L 262; *strontkawr*, L 201; *strontkèr*, K 163, 183; *strontkaor*, L 200a; *strontkaar*, K 143, 146, 147, 157, 163, 179a, L 148, 180, 205, 206, 242, 244; *stróntkaar*, L 241; *strōntkaar*, I 57a; *strónkàar*, L 148; *strontkéèr*, K 178*; *strónkéèr*, K 183c; *strontkèèr*, K 165, 178*; *stróntkéj*, P 88; *stróntkéj*, O 173; *stronkaars*, L 180b; *mestkar*: het type *mestkar* in: P 147; *mestkaar*, P 16; *méstkaar*, P 35; *mistkaar*, K 244, 330; *mééstkaar*, K 276b; *méstkéèr*, P 82, 171; *meskar*: *miskar*, K 174; *méskeer*, O 165; *méskéòr*, O 250; *messiekar*: *méséékár*, P 166; *zoeikar*: het type *zoeikar* in: L 100, 150, 153, 157; *zóékaor*, P 29; *zòèkéèr*, P 72; *zoojkéj*, aalkar, hs Schrevens P 86; *zouwkar*: *zaawəkaar*, K 351; *zaowəkaar*, P 33; *aalkar*: *òòlkaar*, K 244a; *butkar*: *butkaar*, L 180; *hommelkar*: het type *hommelkar* in: L 205, 206; *hommalkaar*, L 241; *hómmalkaar*, znw. vr. hommelkar, kar (met een strontton erop) die vloeibare mest naar de akker vervoert, De Bont; *koezeikkar*: *kōžezékkéj*, O 187; *kōžezékarra*, O 244; *spoelingkar*: *spūülləkaar*, K 245; *zeikbaar*: *zaajkbaar*, K 314; *zeikwagen*: het type *zeikwagen* in: L 242; *beerwagen*: *bèrrəwaogə*, K 124a; *gierwagen*: het type *gierwagen* in: K 135; de volgende typen hebben betrekking op karren die behalve voor het vervoer van gier ook en vermoedelijk hoofdzakelijk voor andere doeleinden worden gebruikt: *aardkar*: *aertkar*, K 174; *èertkar*, I 79; *ertkar*, K 164, 215, L 99, 144, 182, 200, 262; *artkar*, K 145a; *ertkaar*, L 177c, 179, 205, 206, 255a; *jèrtkaar*, L 235; *erkaar*, K 136a, 143; *aertkàár*, K 173a; *èrtkàar*, L 237; *ertkéèr*, K 178*; *aardkaars*: *èertkaas*, K 173b; *kar*:

kaar, L 235; **kar en paard**: *kaar en péert*, K 244; **korte kar**: het type *korte kar* in: L 99, 159, 160, 184; *kórta kar*, L 187; **lage kar**: *leeg kár*, L 262; *lèèg kar*, L 99; **klikkar**: het type *klikkar* in: K 151, 176, 178; **karbak**: het type *karbak* in: L 262; **slagkar**: *slagkaar*, L 263; de volgende typen hebben betrekking op een sledeachtig voertuig waarop een (gier)ton wordt geplaatst: **slee**: het type *slee* in: L 226; **strontslee**: het type *strontslee* in: L 199; **aardslee**: *ertslee*, L 205, 206; **sleep**: *sléjpp*, slede, waarop men de ton met gier naar het land vervoert, hs Van Bakel L 235; **brouette (fr.)**: *bérrəwét*, O 174a; **[kwòsjkèj]**: *kwòsjkéj*, O 177; **[zòlləkaar]**: *zòlləkaor*, K 241.

HOUTEN RAAMWERK

Hölzerner Schragen – wooden frame – tréteau de bois

(Jacobs; Vanduffel)

[Het houten raamwerk bestaat uit twee of drie korte ribben die dwars op de gierkar of -wagen liggen en waarin een uitholling gezaagd is waarin het vat past.]

gestel: *gəstél*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; **liggers**: *lièggərs*, P 2, 131; **kepers**: *kéjpers*, P 72; **hondjes**: *òjngkəs*, P 127; **beergestel**: *béergəstèl*, O 70, P 3, 4, 10, 59, 60, 61, 62; **beerstuk**: *béerstüük*, O 74, 165; **onderstel**: *òndərstél*, P 1; **raam**: *rààm*, P 1; **kadrement**: *kádrəmənt*, P 8.

GIERBAK (zie kaart)

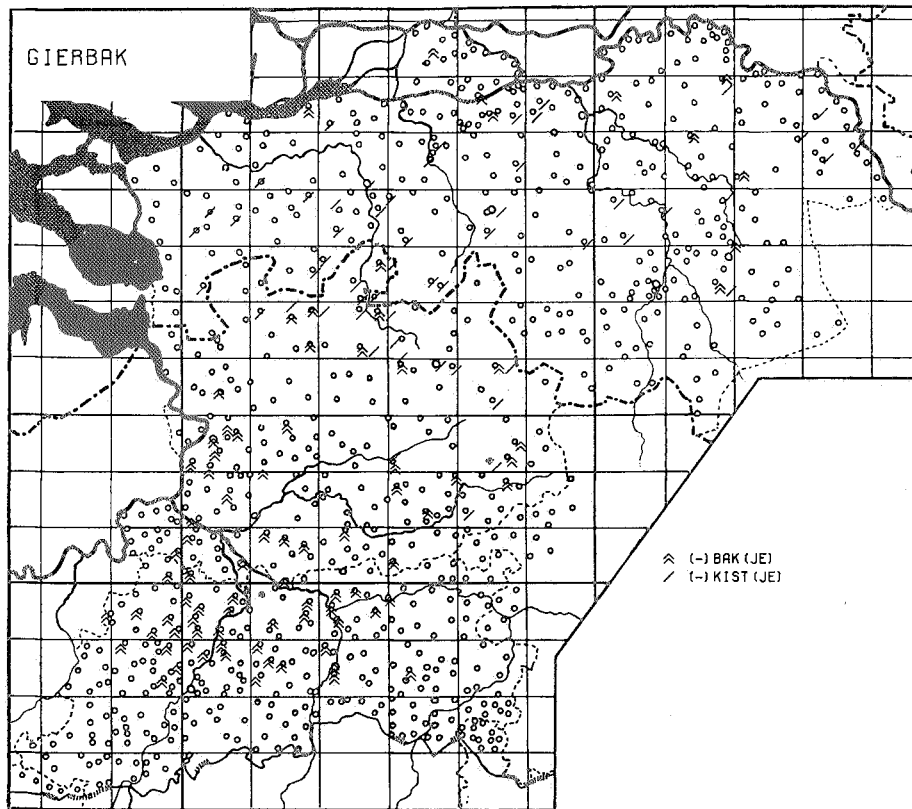
Jauchebehälter – liquid manure trough – purinière, fosse à purin

(N 18, 122; N 17, 9b; N M, 9b; N M, 9a; N 17, 8; N 17, 9a; Elst; Jacobs; N P, 6 (K 187 toeg.); N M (L 199 toeg.))

[Bedoeld is een houten bak of kist die geplaatst kan worden op een kar waarmee men gier naar het land brengt.]

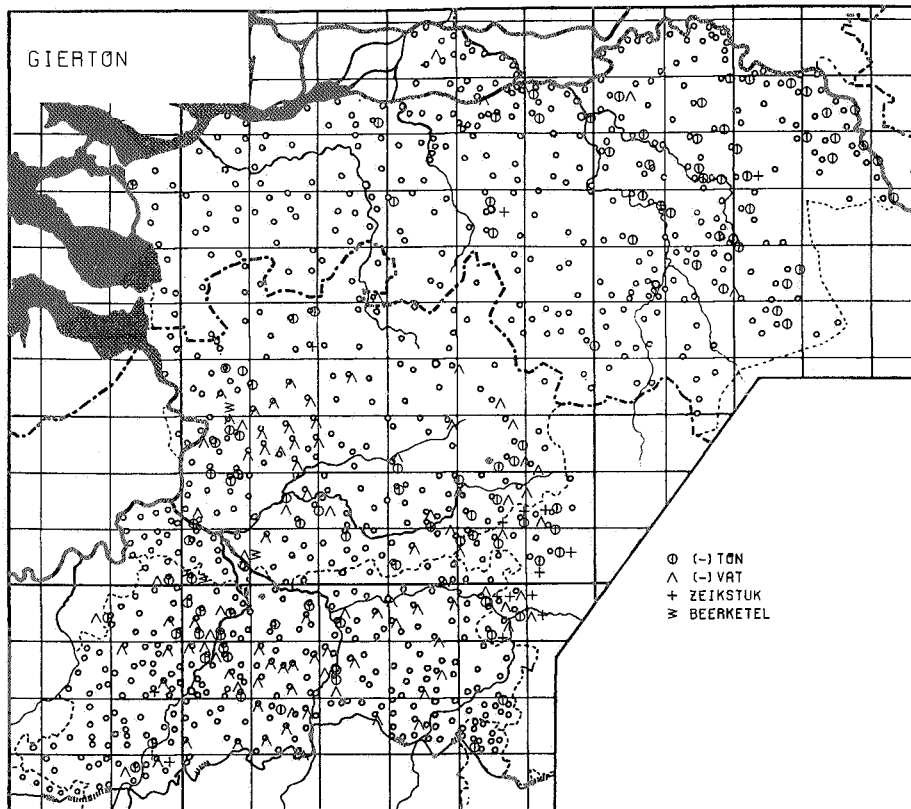
beerbak: het type *beerbak* in: K 244; *béèrbak*, K 243, 274, 287, 324, 330, O 63a, 69, P 25, 27; *bèèrbak*, K 141, P 25; *béèjrbak*, K 244, 249, 287, 330; *bijrbak*, K 320, 333; *bejrbak*, K 333; *béjrbak*, P 5, 33; *bèrbak*, K 225; *béèrbàk*, K 208, P 70; *béèrbàk*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62; *béèrbàk*, K 250; *béjərbaak*, K 276a; *bèèrbaok*, I 275; *beerbòk*, K 191, P 84; *béèrbòk*, K 210, 235, 240, 331, 336, O 73, P 1, 25, 60; *béèrbòk*, K 245; *béèjrbòk*, O 162, 173, P 18; *beejərbòk*, P 95; *bierbòk*, P 88; *béjrbòk*, I 271, 275, K 287, 332, O 174a, P 5; *bèrbòk*, P 26; *bèèrbòk*, K 248; *bèrbèk*, K 204; *bèèrbak*, znw. een bak om bèèr te vervoeren, Corn. Vervl.; **beerbakje**: *béèrbakskə*, O 63a; **beerbak met een ton**: *béèrbak mi-j ən tón*, K 330; **zeikbak**: *zijkbak*, P 77; *zéèkbak*, K 274; *zeikbak*, K 254;

1.1.1.3

zékbak, K 266, 295, 310; *zéchbak*, K 260; *zikbak*, K 254; *zaokbak*, P 16, 27, 29; *zajkbak*, P 77; *zaakbak*, K 276; *zaajkbak*, K 313a; *zaajchbak*, K 349; *zaaakbak*, K 235; *zaaachbak*, K 349; *zòdjchbak*, K 244; *zòdæchbak*, P 70; *záákák*, K 283; *zaakbaok*, K 309; *zaokbaak*, P 16; *zòjkbak*, K 205; *zòakbaak*, P 29; *zòkbaak*, P 16; *zèjkbòk*, K 307; *zèéhbòk*, K 260; *zèkbòk*, K 304, 339; *zaajkbòk*, P 22; *zàjkbòk*, P 23; *zòakbòk*, P 17, 72, 76, 89; *zeikbak*, bak, waarin men zeik n.d. akker voert, Corn. Vervl.; **gierbak**: het type *gierbak* in: K 102*, 124a, 133a, 141, L 144, 150, 180b, 206, 241; *gi-jàrbak*, L 183; *gièrbòk*, K 206, 243; *gerbak*, K 245; **huisbak**: *hòesbòk*, K 212; **meestbak**: *mèstbak*, P 99; **mesbak**: *méesbòk*, O 177; **mespoelbak**: *mèspòèlbòk*, P 169; **meszeikbak**: *miséèkbòk*, P 166; **mozikbak**: *mozzakbak*, L 148; **zeefbak**: *zèfbòk*, K 304; **zoeibak**: het type *zoeibak* in: L 153; **houtenbak**: het type *houten bak* in: K 250, 281; **bakbak**, K 295; **beerkist**: het type *beerkist* in: K 237; *bèerkist*, K 210, 235, 240; *bèrkist*, K 204, 212; *beerküst*, K 237; *béerküst*, K 204c, 208,

241, 274; *bèerküst*, K 179a; *beejrküst*, K 191; *béejàrküst*, K 276b; *béerküst*, K 193a; *bèrküst*, K 179b, 180, 191, 204c; *bèrküst*, K 190a; *beerküst*, K 174; *béerküst*, K 160, 174; *bèerküst*, K 173b, 174, 174a, 179a, 188a; *bèerküst*, K 193a; *bèrküst*, K 174, 188a, 190; *bèerküst*, K 238; **zeikkist**: *zeekkist*, L 160; *zèèjkist*, K 212; *zèékküst*, L 184; *zèéküst*, K 274; *zèjküst*, K 237; *zàèjküst*, K 190a, 192, 193, 205, 207, 208; *zaaküst*, K 311; *záawaküst*, K 241; *zòaküst*, K 241; *zòkkaküst*, K 241; **gierkist**: het type *gierkist* in: K 176, L 150, 185, 241; *gièrkist*, L 200a; *gièrküst*, K 181, 195, 195a; *gierküst*, K 125a, 145a, 146, 157, 163, 163b, 176, 178*, 187, L 187; *gièrküst*, K 165, 183; *gierküst*, K 143; *gièrküst*, *gierkist*, hs Mischgofsky L 95; **gierkistje**: *gierkiesja*, L 199; **hommelkist**: *hommalküst*, L 148; **strontkist**: het type *strontkist* in: L 201; *strontküst*, K 163, 178*, 184; *stróntküst*, K 165; **zoeikist**: *zoejküst*, L 153; **gierketel**: het type *gierketel* in: K 151; **[gièrbòllak]**: *gièrbòllak*, K 307; **[zaalæküst]**: *zaalæküst*, K 241.

DEKSEL VAN DE GIERBAK

Deckel des Jauchehalters — lid of the liquid manure trough — couvercle de la purinière (Jacobs; N 18, 123 (K 245)
deksel: *dèksal*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62; **val:** *vàl*, K 245, P 8.

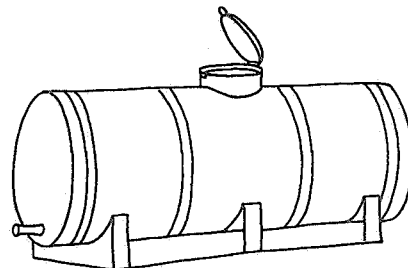
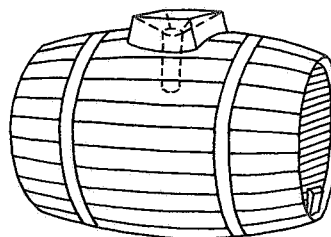
duidelijk betrekking hebben op de houten gierton, achteraan geplaatst. Zie ook het lemma METALEN GIERTON.]

GIERTON (zie kaart en tekeningen)

Jauchefass — liquid manure barrel — tonneau à purin (N 17, 9b; N 17, 9a; N 18, 122; N 11, 28; Go 1b; N M, 9b; N M, 9a; N M (L 199 toev.); N H (O 163); Alaers; Van Gerwen; Van Hoof; Jacobs; Vanduffel)

[Bedoeld wordt een langwerpige, ronde ton of rond vat, te plaatsen op de kar, om gier naar het land te brengen. Hij was gemaakt van hout of — thans gebruikelijk — van zink.

Uit de meeste opgaven was niet op te maken of de respondenten een houten dan wel een zinken ton of vat bedoelden. In dit lemma zijn de opgaven welke volgens de respondenten

beerton: het type *beerton* in: K 244, 291, L 179, 180**, 182, 200, 241, 243; *béerton*, L 155; *béjrton*, K 291; *béértón*, K 221, 226, 244, 330, P 27; *bééartón*, K 312; *béjrtón*, K 243; *béjærtón*, K 276a, 276b; *bértón*, K 204, 221a; *bèrtón*, K 287; *beertón*, K 307, 339, P 27; *béértón*, K 205, 251, 276, 287, 304, 320, 324, 330; *bëertón*, K 291; *bèertón*, K 245; *bééartón*, K 250, 281, O 255, P 128; *beejrtón*, I 275; *béjrtón*, K 291, P 18; *bèrtón*, K 294; *béértónnə*, O 63a, 74, P 1, 2, 4, 8, 10, 60, 61, 62; *béjrtónnə*, P 4; *birtoon*, L 263; **zeikton**: het type *zeikton* in: K 349, L 185; *zijkton*, P 112; *zéékton*, L 184, 187a; *zèekton*, L 160, 244; *zaajkton*, K 314; *zééktón*, K 316, 318, 357, 358, L 156, 185, P 46, 47, 167; *zéjktón*, L 161, 212; *zèjktón*, K 310; *zéktón*, L 189; *zèk-tón*, L 155; *zòəktón*, P 88, 89; *zaajktón*, K 312, 352; *zaaktón*, K 311, 346; *zaajtón*, K 314; *zééktón*, K 274, 307, 318, 339, 358; *zéjktón*, K 307; *zéktón*, K 294, 295; *zaajktón*, K 353, P 41; *zaaktón*, K 346; *zaəktón*, P 69b; *zaoktəən*, P 16; *zòktəən*, P 16; *zejktoon*, L 243, 263b; *zééktónt*, O 286; **gierton**: het type *gierton* in: I 57a, K 127, 137, 141, 146, 150, 220, L 144, 149, 150, 152, 177c, 180, 180b, 187, 200a, 205, 206; *giərtón*, L 184; *gi-jərtón*, L 182; *giərtón*, K 183c; *giərtón*, L 180; *giejrtón*, L 235; *giərtón*, K 245; *giertón*, K 245; *gi-jərtón*, L 183; *giərtón*, gierton, hs Mischgofsky L 95; *aalton*: *òdltón*, K 251; **hommelton**: *hómməltón*, znw. vr. hommelton, ton waarmee vloeibare mest naar de akker wordt gebracht, De Bont; **honington**: *hòənəngtón*, znw. vr. hoenington, honington, (schertsende ben. voor) strontton, De Bont; **meszeikton**: *mésééktón*, P 166; **mozikton**: *mó-zikton*, L 180b; *maozikton*, L 177, 200b; *moozəktón*, L 152; *moowzikton*, L 179; **strontton**: het type *strontton* in: K 179a, 184, L 144, 201, 207; *strónttón*, L 235; *strónttoon*, L 241, 263; *stróntón*, znw. vr. strontton, ton waarin vloeibare mest naar de akker gebracht wordt, De Bont; **zoeiton**: het type *zoeiton* in: L 150, 151, 153, 181, 203; *zoejtón*, gierton, Elemans; *zòéjtón*, gierton, hs Mischgofsky L 95; **ton**: *tón*, K 251; **ton voor de beer**: *tón vur dun bééjr*, K 281a; **beervat**: het type *beervat* in: K 244, 291; *béérvat*, K 330, 350, O 63a, P 125; *bèèrvat*, K 241, 275, 277, 307, 310; *béérvat*, K 225; *bèè-ərvat*, K 231, 238, 273, 276, 353; *bèjərvat*, K 312, 313, 315; *béjrvat*, K 291, P 86; *biervat*, P 88; *bérrərvat*, O 63a; *béérvat*, K 227, 229, 229a, 243, 245, 253, 255, 256, 257, 261, 262; *bérvat*, K 225, 228, 252, 254, 258; *béérvat*, K 331, O 70, 165, P 3, 4, 8, 59, 60; *bèèrvát*, I 275; *beervaat*, O 165; *béérvaat*, P 25; *bééjrvaat*, K 287; *bér-vaat*, K 346; *biervaat*, K 292; *beervòt*, K 307, O 165, P 29, 69a; *béérvòt*, K 307, P 35, 70, 131, 133; *bééjrvòt*, O 162, 173; *bièrvòt*, P 88; *béjrvòt*, K 348; *bèèrvat*, znw. vat, dat dient om den beër naar het land te voeren op een kruiwa-

gen, Corn. Vervl.; **zeikvat**: *zijkvat*, K 295; *zajkvat*, P 41, 77; *zaokvat*, P 27; *zòəkvat*, P 86; *zaakvát*, K 309; *zòəkvát*, P 88; *zéékvaat*, P 104; *zajkvaat*, P 128; *zéékvòt*, K 307, P 48; *zaakvòt*, K 346, P 149; *zaokvòt*, P 84; *zòəkvòt*, P 76, 131; *zééjksfat*, P 125; *zeekfat*, K 274; *zééksfat*, P 44, 45, 46, 48; *zaakfat*, K 350, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; *zaaəksfat*, P 17; *zaokfat*, P 29; *saokfat*, P 89; *zéjksfát*, P 35a; *zééjksfòt*, O 173, 288; *zééksfòt*, O 286; *zaajksfòt*, P 127; *zajksfòt*, P 128; *zòəksfòt*, P 99, 139; *zòəksfòt*, P 36, 39, 72; *zòəksfòt*, P 89; *zòéksfòt*, P 29; *ziekfòt*, K 346; de volgende opgave is meervoud: *záajksfòdətəš*, K 244; *zeikvat*, een vat waarin men zeik naar het land voert, Corn. Vervl.; *zoojksfat*, aalvat, hs Schrevens P 86; **giervat**: het type *giervat* in: K 102, 133a, 135, 193a, L 144, 241; **aalvat**: *òdòlvát*, P 41; **koei-zeikvat**: *kòéjzòjksvaat*, P 152; **vat**: *vat*, P 77; *vòt*, P 149; **beerstuk**: *béjrstüük*, O 163; *béérstüek*, O 63a; **zeikstuk**: *zééjksstuk*, L 183; *zééksstuk*, K 357, 358, P 44, 45, 46, 47; *zèksstuk*, K 183; *zaajksstuk*, K 314, 353, O 255, P 41; *zajksstuk*, K 315; *zaaəksstuk*, P 41; *zaakstuk*, P 41; *zééjksstüük*, O 177; *zééksstüük*, O 288; *zaajksstüük*, P 41; *zaakstüük*, P 41; *zòəksstüük*, K 206; in de volgende variant is het lidwoord *het* opgenomen: *tsééksstuk*, K 357; **beerketel**: *béérkéətəl*, K 243, 324, 330; **gierketel**: *gier-keejtəl*, K 124a; **ketel**: *kèttəl*, K 324; **zeikbak**: *zaaəksbak*, K 209; **zeikkot**: *zéjkkòt*, P 32; de volgende typen hebben betrekking op de houten gierton: **strontton**: het type *strontton* in: L 199; **zoeiton**: het type *zoeiton* in: L 153; **beerkist**: het type *beerkist* in: I 79; **strontkist**: het type *strontkist* in: K 163.

METALEN GIERTON

(N M, 9a; N P, 6 (K 267 toeg., P 94 toeg.))
[De vraagstelling van N M, 9a luidde: „Hoe noemt u: het metalen giervat?” De opgaven welke volgens de respondenten betrekking hebben op een houten gierton zijn ondergebracht bij het lemma GIERTON, zie aldaar. De typen ‘beerbak’, ‘zeikbak’, ‘gierbak’, ‘beerkist’ en ‘gierkist’ zijn benamingen voor het metalen giervat welke vroeger gebezigd werden voor de gierbak, maar welke benamingen zijn overgegaan op de thans gebruikte metalen giervaten.]
Metallener Jauchekübel – metal liquid manure barrel – tonneau à purin en métal
beerton: het type *beerton* in: K 163, 188a; *béjrton*, K 243, 250, 268; *bértón*, L 200, 202, 203; *beertón*, K 307; *béértón*, K 290; *béértón*, P 1; *béértòən*, L 205, 206; *birtoon*, L 263; **zeikton**: *zijkton*, L 200, P 112; *zèekton*, L 160; *zejkton*, L 189; *zaajkton*, K 313a; *zejktón*, L 159; *zéjktón*, L 187; *zéktón*, L 244; *zééktón*, L

184; *zejtòn*, L 160; **gierton**: het type *gierton* in: K 100a, 124a, 133a, 136a, 143, 145a, 147, 164, 167, 169, 184b, 187, 197a, 215, L 99, 144, 152, 177c, 179, 180, 180b, 182, 200, 202, 203, 255a, 257, 262, 280; *gierton*, L 189; *gierton*, L 148, 199; *giertón*, L 159; *giertón*, K 216, L 184; *gi-jartoon*, L 183; *giertòon*, L 207a; *giertòon*, L 242; **button**: het type *button* in: L 180; **strontton**: het type *strontton* in: L 237; *stronttoon*, L 263; *strònttòon*, L 241; *strònttòon*, L 242; **zoeiton**: het type *zoeiton* in: L 100; *zoeitoon*, L 157; **beervat**: het type *beervat* in: K 237, P 29a; *beervat*, P 29; *béervat*, K 266, 267, 274, 322, 330, 348; *bejrvat*, K 320, 334, O 174a; *bi-jrvat*, I 221a, K 333; *béervát*, O 69; *béervát*, K 250; *beervòt*, K 307; *béervòt*, K 295; *béejrvòt*, K 351; *béjrvòt*, K 348, P 4, 86; *bi-jrvòt*, K 243; *bérravòt*, O 177; **ijzeren beervat**: *aaazər bejrvat*, P 60a; **zeikvat**: het type *zeikvat* in: P 18a; *zeekvat*, L 243; *zèjkkvat*, P 32, 94; *zèkkvat*, O 250; *zèkkvat*, K 310; *zaajkkvat*, K 352; *zàajkkvat*, K 312; *zaaakvat*, P 29a; *zajkkvat*, P 23; *zòjkkvat*, P 127; *zòwakkvat*, P 33; *zòakkvat*, P 35; *zeekvát*, P 145; *zèkkvát*, K 292; *zèkkvòt*, P 94; *zaajkkvòt*, P 22; *zaakvòt*, K 309; *zaokvòt*, P 84; *zòòkkvòt*, P 137a; *zoakvòt*, P 86; *zòòkkvòt*, P 136a; *zèjkkfat*, P 35a; *zaakkfat*, K 350; *zòwakkfat*, P 88; *zèkkfòt*, K 295, P 98; *zaakkfòt*, P 149; de volgende opgave is meervoud: *zaakfawəta*, P 149; **zeikvaatje**: *zaakfakkə*, P 149; **giervat**: het type *giervat* in: K 102*, 137, 163, 174, 179a, 187, 188; **koezeikvat**: *kòzèzèkkvat*, O 244; **strontvat**: het type *strontvat* in: K 150; **gierketel**: het type *gierketel* in: I 57, K 135, 174, 175a*; *gierkeetal*, K 173a; **giertank**: het type *giertank* in: I 79; **beerbak**: *béerbak*, I 268; *béerbòk*, I 220; **zeikbak**: *zèkkbak*, K 268; *zèkkbòk*, K 342; **gierbak**: het type *gierbak* in: K 124a; **beerkist**: *bèrkkest*, K 188a, 190a; *bèjrkkest*, K 189; *béerəkkest*, K 241; **gierkist**: het type *gierkist* in: K 137, 178*; *gierkest*, K 136a, 143, 145a, 146; *gièrkkest*, K 153.

BOVENSLUITING VAN DE HOUTEN GIERTON

Oberschluss des hölzernen Jauchefasses – bung of the wooden liquid manure barrel – fermeture supérieure de tonneau à purin en bois

(Go 1b; Ceusters; Van Hoof; Meulemans; Vanduffel; N M (L 199, toeg.))

deksel: *déksəl*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135, 167; *dèksəl*, O 178, 250, 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 125, 198, 199; **stop**: *stóp*, K 209, 231, 238, 241, 273, 275, 276, 277, 307, 310, 312, 313, 314, 315, 316, 353, 357, 358, P 45, 46, 47, 48; *stòp*, K 318; **strooien wis**: *strûu wîes*, P 83, 130, 136, 137a; *strûu wês*, P 82, 131, 132, 133, 135; **wis stro**: *wîes stròēt*,

busseltje stro, hs Schrevens P 86; **baalzak**: *baolzak*, L 199; **bom**: *bóm*, K 353; **scheel**: *scheel*, K 209, 231, 238, 241, 273, 276, 277, 307, 310, 312, 315, 353; **stamper**: *stèmpər*, stamper, stok om de opening van de aalton toe te stoppen, hs Schrevens P 86; **zak**: *zak*, P 62, 66, 72, 75, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135.

DEKSEL VAN DE METALEN GIERTON

Deckel des metallenen Jauchekübels – lid of the metal liquid manure barrel – couvercle du tonneau à purin en métal

(Go 1b; Ceusters; N 18, 123 (K 320 toeg.))

deksel: *déksəl*, P 44, 46, 47, 48, 167; *dèksəl*, O 178, 250, 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 125, 198, 199; *déksəl*, deksel, hs Schrevens P 86; **scheel**: *scheel*, K 314, 315, 353; *schéél*, K 316, 320, 357; *schéél*, K 318, P 45.

VULLEN VAN DE GIERTON

Füllen des Jauchefasses – to fill the liquid manure barrel – remplissage du tonneau à purin

(Go 1b; Ceusters; Jacobs; Vanduffel)

ingieten: *ingīētə*, K 315, 353; *ingīējtə*, P 47; *inggīētə*, O 70, 74, 165, P 1, 3, 4, 10, 59; *iēgīēʹn*, O 178, 250; *iēgīētə*, O 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 125, 198, 199; *iēngiēn*, O 178, 250; *eengīētə*, K 358; *iēnggeeta*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; **gieten**: *giētən*, K 314; *giēta*, K 316; *giēta*, K 318; *giējtə*, P 44; *gi-jtə*, K 357, P 45; **omgieten**: *umgi-jtə*, P 46; *umgoetə*, P 48; **uitgieten**: *ōējtichīētə*, P 61; **inklinken**: *iēnkliēngkə*, P 8, 60, 62; **omklinken**: *ōēmklīēngkə*, P 2; **vullen**: *vūüllə*, O 70, 74, 165; **inkappen**: *iēnkāppə*, P 2.

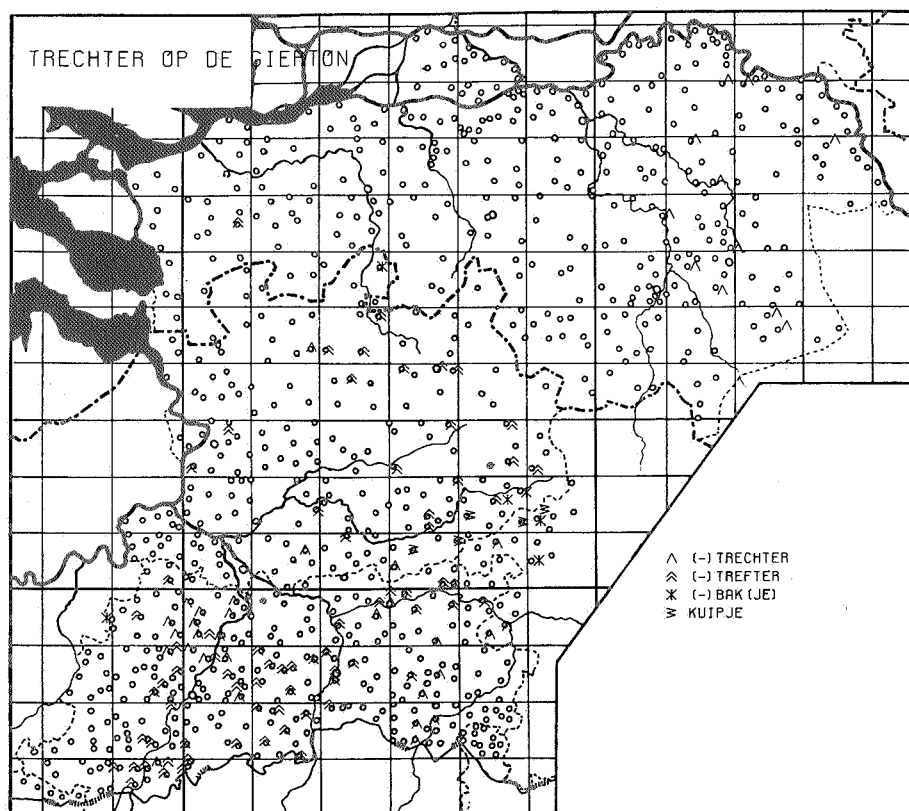
TRECHTER OP DE GIERTON (zie kaart)

Trichter auf dem Jauchefass – funnel at the liquid manure barrel – entonnoir sur le tonneau à purin

(N 18, 123; Go 1b; Van Hoof, Ceusters, Jacobs; Vanduffel)

[Deze trechter is een trechtervormige bak boven in de gierton om het inbrengen van de gier in de ton te vergemakkelijken en het terugklotsen van de gier naar buiten te verhinderen. Dit laatste wordt versterkt door een zak over de trechter te leggen of door er een vod, een biet of iets dergelijks in te stoppen.]

trechter: het type *trechter* in: K 333, L 187a, 200a; *trèchtər*, K 206, 349, 353, O 70, 74, 165, 288, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 25, 29, 47, 48, 59, 60, 62, 104; *trèchtər*, L 153; *trèèchtər*, L 235, 241, 263, 263b; *trachtər*, L 182; *triechtər*, P 152; **trefter**: *trèftər*, P 33, 84; *tréftər*, K 208, 209, 210, 235, 241, 249, 295, 307, 309, 310, 312, 350, 351, O

173, 178, 250, 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 4, 25, 27, 41, 62, 66, 69a, 72, 75, 76, 78, 81, 89, 95, 125, 126, 127, 128, 129, 131, 133, 135, 136a, 198, 199; *treeftar*, P 35a; *tréeftar*, K 238, 241, 273, 275, 276, 277; *traaftar*, K 231; *truftar*, O 69; **zeiktrechter**: *zaaktréchtar*, P 69b; *zéektréchtar*, P 145; *zaajktrachtar*, P 149; *zòaktréchtar*, P 39; **zeiktrefter**: *zijktrefstar*, P 77; *zèjktrefstar*, K 307; *zòðaktréftar*, P 70; *zòaktréftar*, P 35, 72, 88; *zòaktréftar*, P 84; **beertrechter**: *bèjtrichtar*, P 5; *biertrechter*, P 99; **beertrefter**: *bèertrefstar*, K 174; *beertréftar*, K 237, 339, O 165, P 29; *béertrefstar*, K 238, 243, P 25, 131; *bèertrefstar*, I 275; *bèjrtrefstar*, O 174a, 177; *bijrtrefstar*, P 86; *biertrefstar*, P 88; *béertrefstar*, K 274, P 41; **giertrechter**: het type *giertrechter* in: L 180b; *giertrechter*, L 150; **strontrechter**: het type *strontrechter* in: L 206; **koezeiktrefter**: *kòzèzèjktrefstar*, O 177; **bakje**: *békska*, K 357; **beerbak**: *beerbok*, K 191; **beerbakje**: *beerbakskə*, K 312; *béerbakskə*, O 63a; **zeikbak**: *zəkbak*, K 313, 315; **kuipje**: *kupka*, K 314, 315, 346, 348; *kòpka*, K 311; **tonnetje**: *tunnəka*, K 358; **beerstuk**: *bèjrstiūk*, O 73; **zwik**: *swiék*, P 18.

VULOPENING VAN DE GIERTON

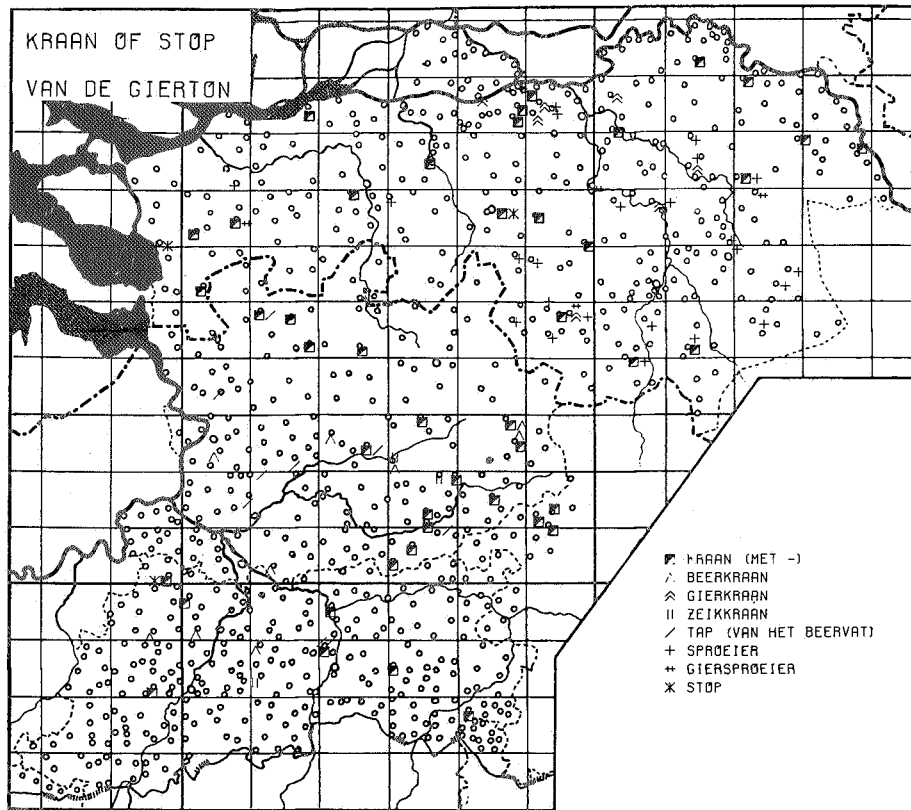
Einfüllöffnung des Jauchefasses — filling opening of the liquid manure barrel — orifice de remplissage du tonneau à purin (Vanduffel; N 18, 123)

gat: *gat*, opening, hs Schrevens P 86; **bomgat**: *bòemgàat*, P 16; *bòemgat*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; **mangat**: *mòngòt*, K 241; **kraan**: *kraən*, K 309.

KRAAN OF STOP VAN DE GIERTON (zie kaart)

Hahn oder Stöpsel des Jauchefasses — cock or plug of the liquid manure barrel — robinet ou bouchon du tonneau à purin (N P, 6; N 18, 123; Go 1b)

[De oorspronkelijke vraagstelling in N P, 6 luidde: „Hoe noemt u het onderdeel van het giervat, waardoor de gier, zich wijd verspreidend, naar buiten stroomt?“. Sommige respondenten hebben bij hun opgave vermeld, dat deze betrekking had op de houten, resp. de metalen gierton. Deze opgaven zijn overgebracht naar de lemmata TAP VAN DE

HOUTEN GIERTON resp. KRAAN VAN DE METALEN GIERTON. In dit lemma zijn de overige opgaven bijeengebracht. Zie verder de genoemde lemmata.]

kraan: het type *kraan* in: I 275, K 163, L 184, P 26; *kraæn*, K 309; *kraawæn*, P 157a; *kraæn*, P 1; *kran*, P 1; *krawn*, O 177; *kraon*, K 124a, 136a, 137, 143, 173b, 174, 183, 186, 187, 188a, 218c, 310, L 100, 153, 187, 280; *kroon*, L 148; *kròdn*, K 204, 204c, 206, 210, 267, 271, 275, 276a, 315, 316, 318, 348, L 183, P 84; *kròðan*, K 312; *kron*, P 94; **beerkraan:** *béérkraan*, K 264, P 4; *bejrkraan*, K 334; *bi-jrkrawn*, P 70; *béérkrán*, O 73; *béérkròdn*, K 248, 274, 275, 276a; **gierkraan:** het type *gierkraan* in: K 217; *gierkraon*, K 145a, 146, L 144, 180, 200; *Gierkraon*, K 133a; **zeikkraan:** *zéékròdn*, K 274; *zééchròdn*, P 72; *záákreun*, K 307a; **kraan met waaier:** *kròdn [met] wòór*, K 349; **kraan met lip:** *kráán mé lip*, K 307; *kraon mé liëp*, K 307; **kraan met sproeier:** *kraon meej sproejær*, K 178*; *kraon méé sproejær*, L 262; **tap:** het type *tap* in: K 204c, 225, 267, 310, P 29a; *tap*, K 262, 284, O 290, P 84; *táp*, P 8; *tòp*, K 260; **sproeier:** het type *sproeier* in: I 79, K 135, 147, 179a, 197, 215, 218, 218c, L 180, 180b, 199, 205, 206, 243,

257, 262, 264, 280; *sproejær*, K 145a, 153, 198, 217, L 183, 200, 244; **giersproeier:** het type *giersproeier* in: K 172, 174, 217, L 207a; **sproeikraan:** *sproejkraon*, L 205, 206; **sproei-plaat:** *spròëjplòdt*, K 193; **spreider:** *spraajær*, K 128; **gierspreider:** *gierspraajær*, K 214, 215; **spuiter:** *spiëtær*, I 274; **gierspuit:** *gierspuit*, K 215; **spuitbed:** *spiëjætbt*, O 69; **gierstrooier:** het type *gierstrooier* in: K 188a; **spoelblad:** *spoelblét*, K 279; **goot:** het type *goot* in: K 188; **gierbuis:** het type *gierbuis* in: K 172; **uitlaat:** *uitlaot*, K 174; **sponstok:** *spònstòk*, P 70; **stop:** het type *stop* in: I 275, K 183; *stòp*, I 79; **schuif:** *schòðwaf*, K 284; *schëuf*, K 184; **beerschuif:** *béerschòðaf*, K 293; **stemper:** het type *stemper* in: P 94; **bom:** het type *bom* in: P 161; *bòem*, P 152; **klep:** *klép*, P 127; **krul:** *król*, K 276a; **tuit:** *teut*, K 277; **klepper:** *kléppær*, P 24; **lip:** *lép*, K 176; **lup:** *lòp*, K 359; **lepel:** *leepal*, K 174; *lippal*, L 91b; **strontbui:** *strontbèul*, K 172; de volgende typen hebben betrekking op de opening waardoor de gier naar buiten stroomt: **gat:** het type *gat* in: L 160; **aalgat:** *aalchat*, P 85; *dòlchat*, P 85; **giergat:** *giërgat*, K 173a; **tapgat:** het type *tapgat* in: P 8; *tapgat*, K 330; **zoeigat:** *zòëjgat*, L 187; het volgende type duidt een

1.1.1.3

blik, hangend onder de gierkraan, aan: **gierlepel**: *giērleepal*, K 153; het volgende type wordt onder voorbehoud gegeven: **gierbak**: het type *gierbak* in: K 175a*, 188a.

STOK VAN DE GIERTON

Stock des Jauchefasses – stick of the liquid manure barrel – bâton du tonneau à purin (Vanduffel)

[Om de aalt uit de ton te laten lopen moet men de stok die door de houten gierton heensteekt en onderaan een gat afsluit uit de ton trekken.]
stok: *stòk*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 135; **zwik**: *swiëk*, P 133.

TAP VAN DE HOUTEN GIERTON

Zapfen des hölzernen Jauchefasses – tap of the wooden liquid manure barrel – bonde du tonneau à purin en bois

(N P, 6; Go 1b; Ceusters; Van Hoof; Jacobs; Meulemans)

[In dit lemma zijn de opgaven bijeengebracht welke specifiek betrekking hebben op de tap van de houten gierton. Zie de toelichting bij het lemma KRAAN OF STOP VAN DE GIERTON.]

tap: *táp*, O 178, 241, 250, 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 125, 133, 198, 199; *tàp*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 47, 48, 59, 60, 61, 62; **beertap**: *bejrtap*, K 334; **sluitstok**: *sléatstòk*, P 83, 130, 136, 137a; *slòatstòk*, P 82, 131, 132, 135; **stop**: *stóp*, K 209, 231, 238, 241, 273, 275, 276, 277, 307, 310, 312, 313, 314, 315, 353, 357, 358, P 167; **stopsel**: *stòpsal*, P 1, 10, 61; **schuif**: het type *schuif* in: K 163; **slot**: *slót*, P 46; **stemper**: *stèmpær*, P 44, 45; **wip**: *wip*, P 45; **zeikpin**: *zaajkpin*, K 353; **zwik**: *zwiëk*, P 1.

KRAAN VAN DE METALEN GIERTON

Hahn des metallenen Jauchekübels – cock of the metal liquid manure barrel – robinet du tonneau à purin en métal

(N P, 6; Go 1b; Ceusters; Elst; Meulemans; Vanduffel)

[In dit lemma zijn de opgaven bijeengebracht welke specifiek betrekking hebben op de kraan van de metalen gierton. Zie de toelichting bij het lemma KRAAN OF STOP VAN DE GIERTON.]

kraan: *kraan*, K 353, 358; *krawn*, P 72, 76; *kròdn*, K 179b, 180, 181, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 205, 207, 208, 314, 315, 316, 318, P 45, 47, 62, 66, 126, 131, 133, 135; *kròðan*, K 357, P 44, 46, 48, 82; *kròan*, P 167; *kròen*, O 178, 241, 285, 286, 290; *kròên*, P 83, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137a; *kròē*, O 250, 255, 287, 288, 289, P 125, 198, 199; **zeikkraan**: *zoojk-*

kroon, aalkraan, hs Schrevens P 86; **slot**: *slót*, P 62, 66, 75, 76, 78, 127, 129.

UITEENVLOEIEN, GEZEGD VAN GIER

Zerfliessen, von Jauche gesagt – to diverge, said of liquid manure – découler, dit du purin (Ceusters; Jacobs; Meulemans; Vanduffel)

uiteenlopen: *èewfiēnlūpā*, O 286; **uiteenspreiden**: *èūwfiēnsprādn*, O 285, 290; **uiteenspruiten**: *èatfiēsprēatā*, P 137a; **openvloeiën**: *oopavvlōējā*, P 1; **opensproeiën**: *oopasprōējā*, P 3, 4; *awpasprōējā*, opensproeiën, hs Schrevens P 86; **openlopen**: *ōwpalōēpā*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; *oopalūūpā*, O 255, 288, 289, P 125; *oopalōēpā*, P 82, 131; **openspreiden**: *oopasprādn*, O 70, 74; *ōdp-ansprādn*, O 178, 250, 287; *ōppansprādn*, P 198, 199; **openspruiten**: *oopasprōējā*, P 59; *ōwpasprēatā*, P 136; **openvliegen**: *oopavliēgā*, O 165; *oopavleegā*, P 132, 135; **openspringen**: *oopasprīēngā*, O 165, P 2, 3, 4, 8, 10, 60, 61, 62; *ōwpasprīēngā*, P 83, 130; **opendressen**: *ōwpa-drēssā*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; **spruiten**: *spròðatā*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135.

GIERPLANK

Brett, dienend als Jaucheverteiler – board, serving as a device to spread the liquid manure – planchette, servant à épande le purin (N 11, 28; N 18, 123; N P, 6; Jacobs)

[De gierplank is een plank die achter de opening in de gierton geplaatst is. Doordat de gier er tegen aan stroomt verspreidt zij zich over het veld.]

plank: *plångk*, O 70, 74, 165, P 3, 4, 59; **beerplank**: *béérplångk*, P 60; **zeikplank**: *zaoakplångk*, P 84; *zaoajakplångk*, P 30; **springplank**: *sprīēngkplank*, K 293; *sprīēngplångk*, P 2, 62; **spreidplank**: *sprīj-plank*, L 201; **spatplank**: *spatplångk*, K 287; **zeikbed**: *zékbét*, K 291; **springbed**: *sprīēngbét*, P 1, 8, 10; **spatbord**: *spétbòrt*, K 287; **spreidbord**: *sprījbòrt*, K 173a; **zeiklat**: *zoojklat*, K 244; **tong**: *tōēng*, P 61.

–1.1.1.3. Groenmest en compost

GROENMEST

Gründung – green manure – engrais vert (N M, 13; N M, 10c; N Q, 4a; N 11, 27; Vanduffel)

[Groenmest is het gewas dat gebruikt wordt voor groenbemesting. Hieronder verstaat men het verbouwen en daarna onderploegen van een groen gewas dat in symbiose met stikstofbindende organismen leeft. De stikstof dient

als een meststof voor een volgend gewas. De gewassen die hiertoe dienen zijn nogal verschillend.]

groenbemesting: het type *groenbemesting* in: I 57a, 79, K 124a, 135, 137, 176, 178*, 268, 333, L 144, 242, 262, P 32; [*groen*]bämisting, I 79; *groenbämesting*, K 174; *gruun[bemesting]*, K 290; *gruunbämesting*, K 178, 188a, L 180; *gruunbämèsting*, K 215; *gruunbämïesting*, K 133a; *grüünbämèsting*, K 243, 350; *grüünbämèsting*, K 216; *grüünbäméstang*, P 149; *grüünbämèsting*, I 220, K 266, 322; *grüünbämèsting*, O 69; *grüünbämèsting*, L 237; *grüünbämèsting*, K 100a; *gröwnbämèstïeng*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; *grïenbämèsting*, K 340; **groenbemesing:** *grunbämésienk*, O 177; **groenmest:** *groenmest*, P 29a; *gröënmést*, P 18a; *grüünmést*, P 35; *grüünmést*, K 352; *grïenmést*, P 84; **groenmes:** *groenmïs*, I 57, K 173a; *groenmïes*, K 167, 169, 175a; *gruunmès*, K 215; *gruunmïes*, K 188a; *grunmés*, O 174a; *grüünmés*, I 268, P 4; *grüünmes*, L 180; **groesmest:** *groeswmest*, mest voor grasland, Van Dam 4; **groesmes:** *groesmes*, L 182; *groeswmèes*, K 220; *groeswmès*, L 200a; *gröwsmees*, L 183; *groeswmès*, mest voor weiland, hs Van Bakel L 235; *gru.usmäs*, znw. o. groesmes, mest voor het grasland, De Bont; **weimes:** *wijmes*, K 147; **groen:** *groen*, K 153; *gruun*, L 257; *grun*, O 250; *grujn*, P 98; *chrun*, O 244; *grüün*, K 348, L 99, P 35a; *grëün*, L 244; **groene bemessing:** *gruuna bämésing*, K 136a, 143; **groene messie:** *gruuna misie*, K 102*; **groengewas:** het type *groengewas* in: L 262; **groenvoedsel:** *grüünvèdzjā*, P 171; **schietgroen:** *schïëtgrüün*, K 292; de volgende typen noemen de aard van het gewas dat als bemesting dient: **koren:** *kóóræn*, L 244; *kórræn*, L 255a; *koora*, K 313a; *kôôra*, P 1; *kôwra*, O 174a; **snijkoren:** het type *snijkoren* in: K 320; *snéjkoora*, K 189; *snéjkôôra*, K 312; *snéékowr?*, P 145; *snèëkoowra*, K 295; *snaakooora*, K 342; *snaakôôra*, P 29a; *snaakôwra*, K 292; *snaakórra*, K 351; *snáákoora*, K 250; *snáákôwra*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; *snakowra*, P 23; *snòkórra*, K 330; *snòokawra*, P 88; *snòkôôra*, P 86; **snijrogge:** het type *snijrogge* in: K 145a; *snijroch*, K 145a, 146, L 159; *sneijroch*, K 145a, L 182; *snáárøggā*, K 250; *snaorøggā*, K 334; **bonkkoren:** het type *bonkkoren* in: L 262; **boonrog:** *boonroch*, L 200; **vetboontjes:** *vëbungkās*, K 348, P 33; **knolgroen:** *knolgreujān*, L 207a; **rapen:** *raapā*, K 327; **stoppelknollen:** het type *stoppelknollen* in: L 160; **stoppels:** het type *stoppels* in: K 150; **gerst:** *gōs*, P 22; het volgende type duidt een kruisbloemige plant, wilde mosterd of krodde aan: **klaver:** het type *klaver* in: L 160; het volgende type duidt een plantesoort van het geslacht kool uit de fami-

lie der kruisbloemigen aan: **prol:** *prol*, L 200, 202, 203; het volgende type duidt het geslacht van muurachtige planten, inz. de soort *Spergula arvensis*, aan: **spurrie:** het type *spurrie* in: K 128, 150, L 99; *speuār*, K 352; het volgende type is een algemene benaming voor soorten van het plantengeslacht wikke: **vitse:** het type *vitse* in: P 143a; *viṣā*, P 157a; het volgende type duidt het vlinderbloemig plantengeslacht *Vicia* aan: **wikke:** het type *wikke* in: I 57, K 128, L 99; **zandwikke:** het type *zandwikke* in: L 205, 206; de volgende typen zijn werkwoorden: **groenbemesten:** *grüünbämistā*, L 159; **groenmesten:** *grïenméstā*, P 89; **stropen:** *stroopā*, P 137a; de volgende typen zijn werkwoordelijke uitdrukkingen: **boonrog onderen:** *bonroch ondæraerā*, L 152; **het korenveld inteulen voor de mest:** *a kóórænvelt inteulā vur dā meest*, L 263; **omrijden voor mest:** *oemrao vòj mést*, P 136a; **spurrie en groen onderploegen:** *spurrie en gruun ondærploegān*, K 187.

COMPOST

Kompost – compost – compost
(N M, 10c; N 11, 27; Alaers)

compost: het type *compost* in: K 135, 164, 167, 169, L 152, 180, 189, 207a, 255a, 262; *kompost*, K 133a, 151, 349, L 237; *kómpòst*, O 69; *kómpòst*, K 241, L 159; *kòmpòst*, K 250, 268, 352, P 4, 149; *kumpost*, K 216; *kòmpòt*, P 35, 35a; **humus:** het type *humus* in: K 163; *hōëmōēs*, K 333; *umüüs*, O 174a; *üümüüs*, K 251; **straatmest:** het type *straatmest* in: K 176; *straatmist*, I 79; *strååtmist*, I 79; *straotmest*, P 18a; *strootmést*, P 89; *stròòtmést*, P 84; *ströëtmist*, P 89; *strouëtmest*, straatmest, Tuerlinckx; **straatmes:** *straatmis*, I 57a, K 188a; *strååtmés*, K 229a; *straotmis*, I 57, 57a, K 157, 173a; *straotmïes*, K 188; *stròòtmés*, K 238, 274; *stratmïes*, K 179a; *strotmïes*, K 178*, 188a; *stroatmes*, straatmest, Corn. Vervl.; **straatvuil:** het type *straatvuil* in: K 135; *stròòtvóæl*, P 29; *stròòtvòjl*, K 241; **vuil:** *vaaæl*, P 22; **huisvuil:** *hòjsvòæl*, K 241; **afval:** *òfòl*, P 1, 136a; **afvalmest:** het type *afvalmest* in: K 215; **bijeenveegsel:** *bijaenvèchsæl*, L 200; **overvoersel:** *oovæveursæl*, K 312; **rommelmest:** het type *rommelmest* in: K 215; **rotzooi:** *rotzooj*, L 180; **stort:** *stòt*, K 330.

COMPOSTHOOP

Komposthaufen – compost heap – tas de compost
(N M, 10c; N 11, 27; Alaers; Ceusters; Elst; Roukens 3 (K 176))

composthoop: *kòmpòåstòep*, P 163; **mesthoop:** het type *mesthoop* in: K 145a; *meesthoop*, L 263; *mïesthoop*, L 262; *meesthoop*, L 242; **rauwe mesthoop:** *rawā mésthòwp*, L 244; **mes-**

1.1.1.3

hoop: *mèshowp*, L 205, 206; *meshôep*, K 136a, 143; *mèshôep*, K 256; *mèsûup*, O 178, 255, 285, 287, 290; **messaging:** *mèsiēnk*, O 250, 286, 288, P 125, 198, 199; **aardhoop:** *aertôôp*, K 174; *èrt-hoop*, K 174; *aertoop*, K 176; *érôêp*, P 127; **hoopsel:** *hōēpsəl*, L 255a; **broeihoop:** *brōēj-hoop*, L 180b; **heihoop:** *hèjôêp*, K 191, 192, 193, 207, 208; **kafhoop:** het type *kafhoop* in: K 137; **korthoop:** *kéthôep*, P 86; *körthoop*, hoop of stapel korte mest en allerlei dierlijken en plantaardigen afval ondereen gemengeld, Corn. Vervl. A.; **krabselhoop:** het type *krabselhoop* in: L 200, 202, 203, 222; **sintelhoop:** *sintəlhojp*, K 136a, 143; **strouwselhoop:** *strawsəlhoop*, L 200, 202, 203, 222; **toverhoop:** *tòðvərhoop*, K 215; **vlaghoop:** *vlāgôêp*, K 191, 192, 193, 207, 208; **vlaggenhoop:** *vlāggənôêp*, K 205; *vlāggənôêp*, K 181, 195, 195a; **vuilhoop:** *vòðəlôêp*, P 60a.

ENTAARDE

Impferde — grafting earth — terre à greffer (Elst)

[Aarde van een akker waarmee men een andere akker of een pas ontgonnen stuk grond bestrooit.]

aarde: *éért*, K 179b, 180, 181, 190a, 195, 195a; **karsel:** *kèèrsəl*, K 191, 192, 193, 205, 207, 208.

AKKER ENTEN

Einen Acker impfen, einem Acker bakterienhaltige Erde eines kultivierten Ackers zuführen — to engraft a field, to improve the soil by adding earth from a cultivated field — greffer un champ, améliorer le sol en y apportant de la terre d'un champ cultivé (N 11, 25)

[Een akker bestrooien met aarde van een akker waar het te kweken gewas eerder heeft gegroeid. Dit gebeurde niet overal en niet voor alle gewassen, getuige de opgave van L 242: *alleen lupine ent men hier.*]

land enten: *lant intən*, K 176; **enten:** het type *enten* in: L 148, 150, 187, 261; *entə*, K 204, 220, L 109, 149, 200, 241, 263; *éntə*, K 201, 207, 237, 268, 274, 287, 295, 301, 349, L 235, P 41; *éntə*, L 242; *intə*, L 160, 184; *ééntə*, K 235; *énʔn*, K 314; *iéntə*, L 208; *iēn*, O 162; *énten*, het bezaaien van een akker met aarde van een perceel waarop het gewas, dat voor het eerst op die akker wordt verbouwd, reeds geteeld is, Elemans; **inenten:** *inéntə*, K 312, P 4, 89; **aan-enten:** *anéntə*, L 159; **serradelle enten:** *serdel entə*, L 263; **entstof eropdoen:** het type *entstof eropdoen* in: L 258; **mergelen:** *mérgələ*, P 72; **strooien:** *strôê*, P 72; **goede grond overstrooien:** *Gòjə Grònt èuvərstrïejən*, K 340; **overstrooien:** *òwvərstrïejə*, P 29; **aarde uitstrooien:**

jéér òòəstrïu, K 283; **aarde mengen:** *aardə méngələ*, K 354; **grond mengen:** *grònt mingələ*, P 88; **teulgrond geven:** *teulgront gaevə*, L 180b; **goede grond oversmijten:** *Gòjə Grònt èuvərsməðʔn*, K 340; **het land overwerpen:** *laant oovərwurrəpə*, K 307; **verkarren:** *vərkaarzə*, L 263a; **potten:** *pòttə*, K 330; **uitpotten:** *òòətpòttə*, K 245, 281; *òwtpòttə*, K 249, 250; de volgende typen duiden op het toedienen van teelaarde: **aarden:** *jééjə*, O 173; **aarde uiteenvoeren:** *jééər aotéènvòèrə*, K 281a; **korte hoop uitvoeren:** *kéttən hòèwəp òòwatfièrə*, K 339; **karren:** *kèèrə*, K 248; *kéèrə*, K 211; de volgende typen hebben waarschijnlijk betrekking op egaliseren: **ophogen:** *òèpòégə*, K 331, 335; **een laagte uitmaken:** *ən licht étmakkə*, P 198; **[bəkèùw maakə]:** *bəkèùw maakə*, P 154a.

—1.1.1.4. Kunstmest en de verwerking daarvan

KUNSTMEST (zie kaart)

Kunstdünger — fertilizer, artificial manure — engrais chimique ou artificiel

(N 11, 23; N 11, 27; Go 1b; Alaers; Ceusters; Elst; Jacobs; Meulemans; Vanduffel; N 11, 12 (K 150); N 11, 25 (K 330))

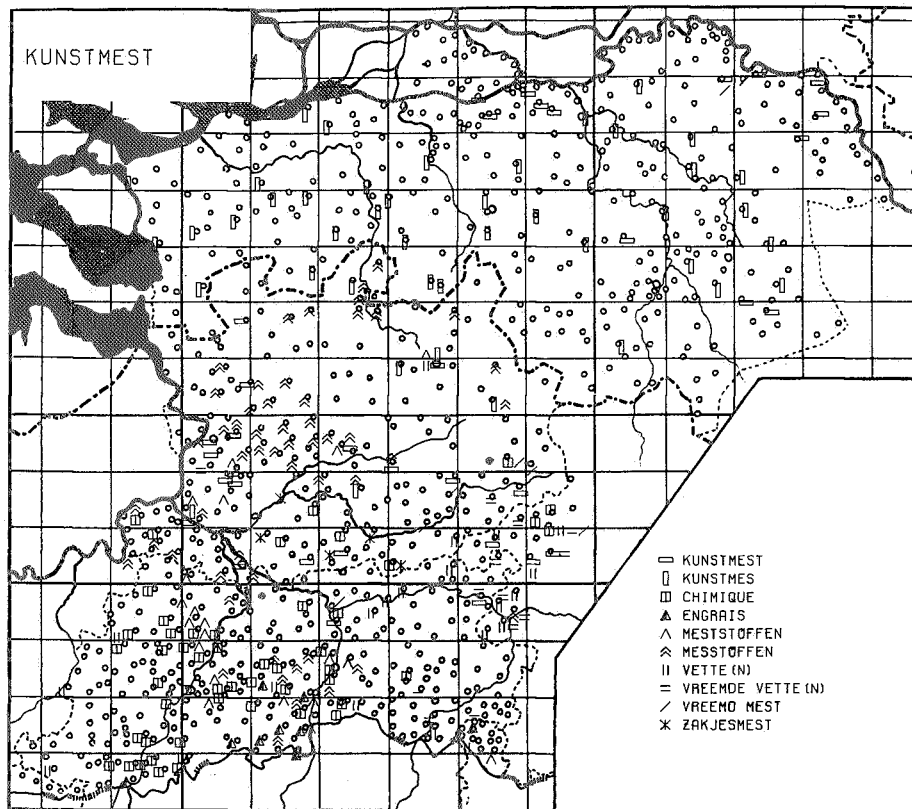
[Onder kunstmest verstaat men meststoffen die — anders dan (stal)mest, compost, gier, e.d. — geen organische stoffen bevatten, maar kunstmatig bereid zijn.

Dit lemma is een verzameling van de antwoorden op vraag N 11, 23 („Kunstmest”) en van die antwoorden op vraag N 11, 27 („Welke verschillende benamingen voor meststoffen kent U en wat is de juiste betekenis?”) waarvan uit het materiaal kon worden opgemaakt dat deze betrekking hadden op kunstmest.

Of en waar de woordtypen „vette(n)” en „vreemde vette(n)” als enkelvoud dan wel als meervoud moeten worden opgevat, kon uit het materiaal niet worden opgemaakt.

Zie verder de lemmata KUNSTMESTSOORTEN en GUANO.]

kunstmest: het type *kunstmest* in: K 154a, 147, L 201; *kunstmést*, K 137, 237, 245, 268, 313, 353, 357, 358; *kunstmist*, L 109, 150, 159, 242; *kunstmíest*, K 141; *kunstméest*, L 160, 184, 263; *kunstméést*, L 242, 263a; *kunstmèjəst*, L 244*; *küünstmést*, K 201, 226, 244, 251, 274, 281, 281a, 287, 307, 330, P 27, 41; *kungstmést*, K 248; *keunstmést*, K 133a; *kïenstmést*, K 333b, 341a; **kunstmes:** het type *kunstmes* in: K 150, L 148; *kunstmés*, K 235; *kunstmès*, K 187, L 145, 180; *kunstmis*, I 57a, K 165, 184; *kunstmæs*, L 258; *kunstmíes*, K 176, 179a; *küünstmés*, K 237, 301; *küünstmis*, K 287;

kujnstmés, K 241; *kustmes*, K 150; *kunsmes*, K 186, L 180b, 241; *kunsmès*, L 183, 200a, 207, 235; *kunsmis*, I 79, K 157, 173b, 174, 175a, 183c; *kunsmees*, L 208, 243; *kunsmiës*, K 192; *kunsmies*, K 160, 163, 174, 176; *küünsmés*, K 301; *küünsmis*, K 124a, 174; *kuunsmies*, K 188a; *këüsmiës*, K 179b, 180, 181, 190a, 195, 195a; *këüsmies*, K 125a; **kunst**: het type *kunst* in: K 151; **kunstmessie**: *kunstmisie*, K 102; **kunstmessing**: *kunstmising*, K 143; **kunstmeststoff**: *kunstmeststoffən*, K 273; **chimique (fr.)**: *chiemiek*, P 77; *schimiek*, K 349; *sjämiek*, I 220, K 295, 318, 339, O 162, P 62, 69a, 72, 76, 78, 81, 95, 125, 127, 129; *sjamek*, K 316, 318; *sjemik*, O 72; *sjemiek*, I 268; *sjamaeka*, P 16; *sjimik*, K 276, O 165, P 88; *sjämiek*, O 70, 74, 165, 173, 178, 250, 255, 285, 286, 287, 288, 289, P 4, 10, 27, 59, 60, 67, 68, 76, 84, 89, 125, 198, 199; *sjömieik*, P 136, 137a; *sjémiek*, K 332; *sämiek*, I 220, K 315; *sämiek*, P 65; *sämiekkən*, O 67; **engrais (fr.)**: *angrèj*, P 126, 133, 135; *àngrèj*, O 290; *àngrèj*, P 82, 131, 132, 135; *angrè*, P 72; *àngrè*, P 163; *àngree*, P 133; *òngrèj*, P 126; **meststoffen**: *méststoffə*, K 237, 251, 265, 283, P 67, 68, 81, 83, 85, 86, 130; *méststoffə*, P 1, 2, 3, 4, 10, 60, 61; *míststoffə*, K

287; de volgende opgaven zijn enkelvoud: het type *meststof* in: K 324; *méststòf*, P 171; **messtoffen**: *mésstoffə*, K 301; *méststoffə*, I 220, 271, K 241, 256, 268, 274, 296, 329, 330, P 66, 75, 76, 78, 81, 89, 129, 131; *méststoffə*, K 264, 301, P 46; *méststoffə*, K 240; *míststoffə*, K 335, P 5; *míststoffə*, I 266, K 204, 211, 287; *müéststoffə*, K 191, 192, 193, 205, 207, 208; *mi-jstóffə*, I 269; *mééststoffə*, K 254; *méstója*, K 221, 221a, 225, 226, 227, 228, 229, 229a, 243, 245, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 261, 262; de volgende opgaven zijn enkelvoud: *méststòf*, K 244; *müéststòf*, K 191; *messtof*, *meststof*, *kunstmest*, *Corn.*; *méststòf*, *kunstmatische mest*, *hs Schrevens P 86*; **samengestelde meststoffen**: het type *samengestelde meststoffen* in: K 249, 250; **vette(n)**: het type *vetten* in: K 353; *vétta*, K 237, 346, 351a, 353, P 25, 29, 33, 154a; *vòt?*, O 158; *vatta*, P 137; *védta*, K 318, 357, P 44, 45, 47, 48, 167; *vedde*, *meststof*, *Tuerlinckx*; *vette*, *vedde*, *meststof*, *Tuerlinckx*; **vet**: *vét*, O 275; *vaet*, O 162; *vajt*, P 72; **vreemde vette(n)**: *vrémtdə vétta*, K 354; *vrumdə vétta*, K 358; *vrumdə vétta*, K 314, 318; *vrimdə vittə*, K 248; *vrüumdə vétta*, P 104; *vrémtdə véddə*, P 41; *vrumdə véddə*, P 145; *vrumdə véddə*, P 44, 46, 48, 145, 163; *vrömdə*

1.1.1.3

véʔən, K 314; **vreemd vet**: *vrèumt vét*, K 312; **kunstmattige vette**: *kunstmówətəchə védda*, P 105; **vetstoffen**: *vajstòffə*, P 62; **vreemd mest**: *vremt mist*, L 150, 153; *vrémt mést*, K 307; *vrémt méést*, K 276, 310; *vrimt mist*, P 27; *vrimt mééjst*, K 277; *vrumt méést*, K 318; **vreemd mes**: *vrémt més*, K 301; *vrimt mès*, L 149; **zakjesmest**: *zakskəsmést*, K 291, 341a, 349; *zòkskəsmést*, K 340; *zòkskəsmist*, K 331; **zakjesmes**: *zakskəsmés*, P 4; het volgende type is een woordgroep: **van de zak**: kunstmest noemt men mest – het type *van de zak* in: P 27; *vòn də zòk*, P 28, 84; **as**: *òs*, P 69a; de volgende opgave is meervoud: *òssən*, O 72; *aase*, as, afval van de houtoven, vroeger een belangrijke meststof, Elemans; **houtassen**: *hòwítəssə*, K 264; **potas**: *pòtas*, K 244, 274, O 165; *podas*, P 41; **turfassen**: *tòrrəfassən*, K 241; **roet**: *ròèt*, O 74, P 69a; **root**, P 198; **terreau (fr.)**: het type *terreau* in: K 330; *térou*, P 89; *teeroo*, P 86; *troow*, K 330; **voedsel**: *vòètsəl*, I 273; *vòèjtsəl*, I 273, O 63a, P 1; **décomposé (fr.)**: *dékòmposéj*, P 126; **[pòèdroo]**: *pòèdroo*, P 69a.

KUNSTMESTSOORTEN

Kunstdüngerarten – kinds of fertilizer – espèces d'engrais artificiel (N 11, 27; Meulemans; N 11, 23 (L 149, P 70); N P, 8 (K 348, L 200)

[In dit lemma is een aantal (verzamel-)termen voor moderne kunstmestsoorten bijeengeplaatst. De opsomming is verre van volledig. Het lemma is een verzameling van die antwoorden op vraag N 11, 27 („Welke verschillende benamingen voor meststoffen kent U en wat is de juiste betekenis?") die verwezen naar een specifieke kunstmestsoort. Zie verder de lemmata KUNSTMEST en GUANO.]

ammoniak: *òmòniòk*, P 70; **beendermeel**: het type *beendermeel* in: L 150; *bindərméél*, L 263a; **chili**: het type *chili* in: K 174; *sili*, znw. m., chilisalpeter, De Bont; *sjili*, chilisalpeter, AG K 157; **chilisalpeter**: het type *chilisalpeter* in: L 150; **chloor**: *kloor*, K 211; **fosfaatammon**: *fòsfaatammón*, kunstmeststof, Elemans; **fosformeststof**: *fòsfoormeststóf*, K 251; **kaïniet**: *kaajnièt*, P 70; *kòjənièt*, K 211; *kájənit*, K 348; **kali**: *kaalie*, kali, kunstmeststof, Elemans; **kalk**: het type *kalk* in: P 198; *kállək*, K 274; *kòlk*, O 173, P 69a; *kòllək*, K 211; **kalk**, kunstmeststof, Elemans; **kalkammon**: *kalkammón*, kunstmeststof, Elemans; **kalksalpeter**: *kalksalpie:ter*, kalksalpeter, kunstmeststof, Elemans; **mergel**: *mérgəl*, P 198; **metaal**: *matòd*, K 274; **metaalschuim**: *matòlschèùm*, K 211; **metaalslakken**, metaal, staalslakken, een fosforzuurhoudende meststof, Corn. Vervl. A.; **metaalslakken**: *metaòlslékkə*, P 70; *matòdòlslékkə*, K 301; **ijzerslakken**: *aajz-*

òrslékkə, O 173; **nitraat**: *nitrat*, O 165; *nìètrat*, K 251; *nìètraot*, P 70; *nìètrá1a*, K 274; *nitrat*, K 348; **salpeter**: *sálpéjtər*, P 130, 136; *sòlpeetar*, P 82, 83, 132, 135, 137a; *sòlpéjtər*, P 131, 133; *salpie:ter*, salpeter, Elemans; *solpeter*, salpeter, Corn.; *salpeter*, ook salpeeter, znw., Corn. Vervl.; **slakken**: *slékkə*, L 263a; **slakkenmeel**: het type *slakkenmeel* in: I 57a; *slékkeméél*, slakkemeel, kunstmeststof, Elemans; **slakkenmest**: *slékkemist*, slakkemeel, kunstmeststof, Elemans; **schuimaarde**: *schòjmeéert*, afvalstof van suikerfabrieken, als kunstmest gebruikt, Elemans; **siroopaarde**: *saroopéerd*, afval uit de suikerfabrieken, vroeger als meststof gebruikt, Corn. Vervl. A; **stroopaarde**: *stroopéert*, K 179a; **stikstof**: *stikstóf*, stikstof, kunstmeststof, Elemans; **stikstofmest**: *sìèkstòfmést*, K 251; **super**: *süüppər*, K 301; *suupper*, super, kunstmeststof, Elemans; **superfosfaat**: *süüppərfòsfaot*, P 70; **zout**: het type *zout* in: I 57a; **zoutmes**: het type *zoutmes* in: L 149; **[siròjsjmis]**: *siròsjsjmis*, O 162; **[siènámièt]**: *siènámièt*, K 274.

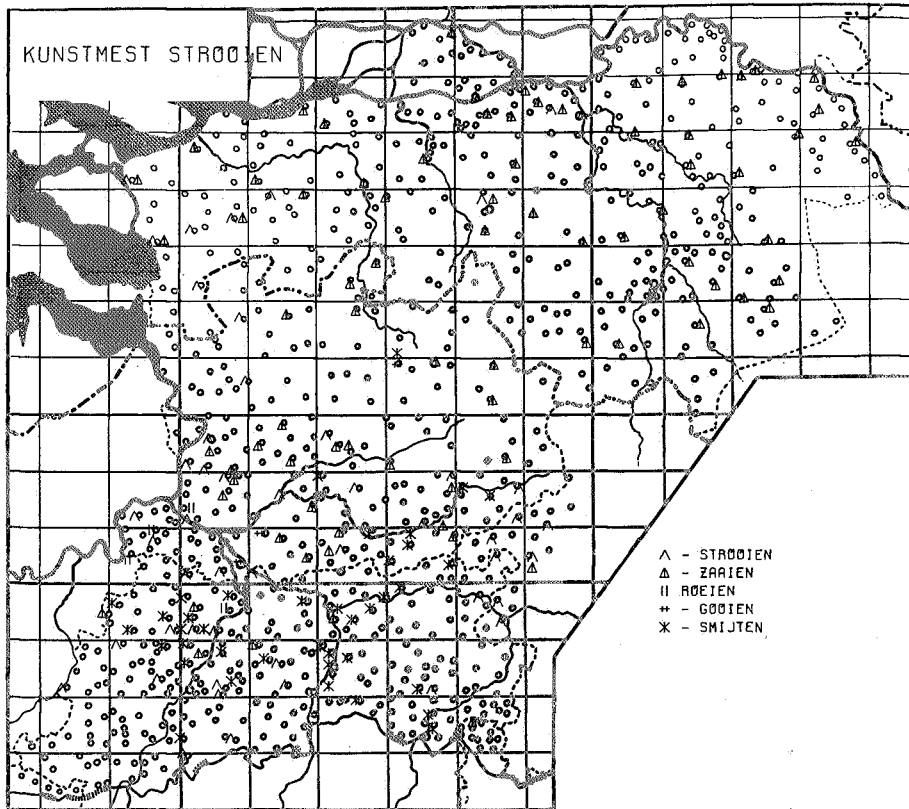
GUANO

Guano – guano – guano (N P, 8; N 11, 27; N 11, 23)

[Guano is een poedervormige meststof, vervaardigd van uitwerpselen, veren en kadaverresten van zeevogels, waarvan zich in de loop van de tijd dikke lagen hebben gevormd op onbewoonde eilanden en klippen, m.n. aan de westkust van Zuid-Amerika (Peru, Chili).

Guano werd beschouwd als de oudste of eerst bekende kunstmest, vandaar dat, toen de echte kunstmest zijn intrede deed, deze aanvankelijk ook guano werd genoemd.]

guano: het type *guano* in: K 153, 173a, 173b, 183, 186, 187, 188a, 197, 210, 215, 217, 262, 264, 267, 272, 275, 279, 293, 307, 307a, 310, 312, 330, 334, 348, 349, L 144, 180, 180b, 183, 187, 199, 200, 201, 205, 206, 262, O 69, 177, 241, 290, P 4, 22, 23, 26, 30, 86, 152, 161; *guwano*, L 263a; *güüwaanoo*, K 251, 349; *güüwááno*, K 274; *güüaanoo*, P 70; *güüaonə*, L 280; *güüaon*, L 264; *güüaana*, I 274; *guaanoo*, K 310; *gəwaanoo*, I 57a; *gəwaanə*, L 214, 215, L 258; *gəwaanə*, K 184; *gəwèènoo*, K 301; *gəwaan*, L 244; *gəwaon*, L 180, 200; *gəwaa*, P 70; *gīəaanoo*, O 173; *goewaanoə*, K 174; *goeaon*, K 178*; *gwaanoo*, L 263; *gwanò*, P 198; *gwaonə*, K 216, L 182; *gwaonoə*, K 174; *gwi-jano*, L 241; *granoo*, L 243; *zwoeaono*, K 174; *zwaanə*, L 184; *jaanoo*, P 86; *guano*, znw., Corn. Vervl.; *gəwaon*, fianon, perugvano, bep. kunstmest, Van Dam 4; *fiejaonə(n)*, fianen, (peru)guano, De Bont; *piejaonə(n)*, piejanen, (oudtijds een vorm van) (peru)guano, De Bont; **peru-guano**: het type *peru-guano* in: K

▲ - STROOÏEN
 ● - ZAAIEN
 || ROEIEN
 ++ - GOOÏEN
 * - SMIJTEN

173a, 188, L 150, 187; *paeruugawaana*, K 174; **vogelmest**: *voochalmest*, P 161; *voogalmist*, L 262; *voowgalmést*, K 284; **vogelmest**: *voogalmés*, K 187; **patattenmest**: *patáátámést*, P 24; **vreemd mest**: *vrémt mést*, K 307; **blauwe kunstmest**: *blaawa [kunstmest]*, K 174; **bruine kunstmest**: *bruina [kunstmest]*, K 174; **zwarte mest**: *zwéttá méést*, K 276a; **zwart mes**: *zwa'í-més*, K 275; **engrais (fr.)**: *éngé*, P 72; **super**: het type *super* in: I 57a.

KUNSTMEST STROOÏEN (zie kaart)

Kunstdünger streuen – to spread fertilizer –
 épandre de l'engrais
 (N 11, 24; Jacobs)

mesten: *méstá*, K 330; **zaaien**: het type *zaaien* in: K 143, 147, 157, 186, L 149, 201, 242, 261; *zaaja*, I 79, K 102, 124a, 125a, 133a, 137, 141, 163, 176, 183c, 184, 220, 237, 262, L 187, 208, 258; *zaja*, K 145a; *zāja*, K 237; *zaeja*, L 153, 200a; *zaa*, K 281a; *zòdjan*, K 240; *zòdja*, I 57a, K 151, 160, 179a, 204, 207, 237, 240, 248, 277, P 171; *zòdaja*, K 248, 251; *zòaja*, K 256; *sòwaja*, K 276; *zòja*, K 240; *zòwan*, K 241, 339; *zòdwa*, K 274; *zòwa*, K 264; *zòdwò*, K 274; *zòdan*, K

310; *zòan*, K 341a; *zòda*, K 254, 283, 332, P 2, 60, 70; *zòá*, K 333b, P 163; *zò-é*, P 27; *zéejan*, L 109; *zijan*, L 150, 180b; *zéen*, K 357; *zèèja*, K 165, L 159, 160, 177c, 180, 183, 184, 235, 241, 243; *zèja*, K 192, L 145, 242, 263; *zija*, K 174, 187; *zèèje*, kunstmest zaaien, Elemans; **mes zaaien**: *mìèsdòja*, K 191; *més sòwan*, K 241; *mès zèèja*, L 207; **kunstmest zaaien**: *kunstméést zèèja*, L 263a; *kunstmèèjast zèèja*, L 244*; *kunstmist sèèja*, kunstmest zaaien (Huisseling), Elemans; **kunstmest zaaien**: *kunstmies zaajan*, K 176; **vreemd mest zaaien**: *vrémt mést zèuwò*, K 307; **messtoffen zaaien**: *méstòffá zòwá*, K 265, 268, 274; **voedsel zaaien**: *vòèjtsal zòan*, O 63a; **vette zaaien**: *vétta zòwan*, K 346; **opzaaien**: *òèpzòda*, P 27; **uitzaaien**: *òdàtzòda*, K 295; **strooien**: het type *strooien* in: I 57a, K 147, 150, 249, 250, P 67, 68, 77, 89; *strooja*, I 79, K 173b, 174, 175a, 183c; *stròdja*, K 313; *strwòdja*, K 188a; *strwooja*, K 201; *stròèjn*, I 220; *stròèja*, K 281; *stròèja*, K 226; *stròèja*, K 335; *stròèwaja*, K 353; *sjtròèja*, K 244, P 4, 10; *stròèn*, O 158; *stròen*, K 310, O 74, P 198; *stròe*, P 41; *stròè*, K 291, P 81; *strüüjan*, K 301; *strüüjn*, K 314; *strüüja*, K 301, 353, 357, P 44, 105; *strüüja*, I 269, K 264, 354; *sträu*, O

173, P 48, 126; *strûû*, K 329; *strêjə*, K 324; *strien*, O 162; *strie*, K 341a; *straan*, K 318; *strêun*, K 287; **vreemd mest strooien**: *vrémt mést strêwə*, K 307; **messtoffen strooien**: *méstòffə strûûjə*, K 274; *méstòffə strûûjə*, K 268; **afstrooien**: *òfstrêùjə*, K 268; **gooien**: *gòejə*, K 211, 331; *gûûjə*, K 235; **messtoffen gooien**: *méstòffə gòejə*, K 330; **smijten**: *sméjtə*, K 307; *sméétə*, K 312, P 145, 154a; *smajtan*, O 72; *smajtə*, P 4; *smaatə*, K 235; *smaaatə*, K 351a; *smaatə*, K 296, 310, 349; *smattə*, P 137; *smòjtə*, P 125; *smòdətə*, P 85, 89; *smòdòtə*, P 16, 28; *smòttə*, K 310, 348, P 25, 33; *smòd'ən*, K 340; *smààtə*, O 70, 74, 165, P 1, 3, 4, 59, 60, 62; **meststoffen smijten**: het type *meststoffen smijten* in: P 5; **voedsel smijten**: *vòejtsəl smaatn*, O 63a; **vette smijten**: *vétta smòdətə*, P 29; *védđə sméétə*, P 104; **chimique smijten**: *sjimik sméjtə*, O 165; *sjəmīek smajtə*, P 69a; *sjimik smòdətə*, P 88; *sjiemiek smééətn*, chimique smijten: mest aan het grasland toevoegen, Eylenbosch O 253; **opsnijten**: *oopəsmi-jtə*, P 86; *òjəpsmòdətə*, P 27; **van de zak op het land smijten**: *vòn də zòk òp at lònt smòdətə*, P 84; **van de zak smijten**: het type *van de zak smijten* in: P 77; **van de zak geven**: *vòn də zòk gééəvə*, P 72; **van de zak werpen**: het type *van de zak werpen* in: P 77; **vreemd mest werpen**: *vrémt mést wòrpə*, K 307; *vrémt mést wurrəpə*, K 307; **vetten**: *vetn*, O 275; *vétta*, P 95; *vajtə*, P 72; **voeden**: *vòejən*, I 273; **roeien**: *ròejə*, I 268, P 8; *ròejə*, K 287; *rúün*, I 266; **kalken**: *kalkə(n)*, kalken, met kalk (als bemesting) bestrooien, De Bont; *kalken*, bij landbouw, met kalk bestrooien, Corn. Vervl.; **chiliën**: *silije(n)*, sieliën, chiliën, met Chilisalpeter bezaaien (bemesten), bv. een stuk land, De Bont; **betempelen**: *bətəmpələ(n)*, een beetje kunstmest aan een of andere veldvrucht geven, De Bont.

KUNSTMEST STROOIEN MET DE HAND

Kunstdünger mit der Hand streuen – to spread fertilizer by hand – épandre l'engrais artificiel à main (N P, 10a)

mesten: *méstə*, K 284, P 85; **messen**: *missən*, K 218c; **zaaien**: het type *zaaien* in: K 145a, 214, 215, L 257, 258, 262; *zààjə*, I 79; *zajə*, L 100; *zòdjən*, K 216; *zòdjə*, K 178*; *zoon*, O 69; *zòə*, K 349; *zèejə*, L 91b, 148, 184; *zèejə*, L 184, P 176; *zìjən*, L 180; *zèjə*, L 200; **mest zaaien**: het type *mest zaaien* in: K 145a, L 230, 264; *mést zòə*, K 334; *mést zòə*, K 267; *mést sòdwa*, K 307; *mīést zèjən*, L 244; **mes zaaien**: *mès zòdjə*, K 217; *mès zèejə*, L 177c, 183; *mes zèejə*, L 241; *mes sèejə*, L 182; *mès zìjən*, L 200; *mès zèjən*, L 200; **meststoffen zaaien**: *méststoffə zaawən*, K 264; **messtoffen zaaien**: het type *messtoffen*

zaaien in: P 29a; *méststoffə zòwan*, K 271; **stikstof zaaien**: *stikstof zòdjə*, K 210; **engrais zaaien**: *àn-gré zoowəjə*, P 211; **kunstmest zaaien**: het type *kunstmest zaaien* in: I 57a, K 137, 163, 217, L 243; *kunstmest zìjən*, L 180b; *kunstmist zèjə*, L 187; *kunstmist zaejə*, L 153; *kunstmest zèejə*, L 207a; **kunstmest zaaien**: het type *kunstmest zaaien* in: L 199; *kunstmist zaajə*, K 173b, 184; *kunstmīēs sàájə*, K 176; *kūnsmis saajə*, K 124a; *kunsmīēs zòdjə*, K 193; *kunsmes zaejən*, L 144; *kunstmès zèjən*, K 187; *kunstmæs zèèən*, K 172; **kunstmessie zaaien**: *kunsmisje zaajən*, K 128; **kunstmessing zaaien**: *keunstmiesing zaajə*, K 133a; **kunstmest zaaien met de hand**: *kunstmest zaajən mit də haant*, K 136a, 143; *kunstmēest zèjə meet də haant*, L 160; **vreemd zaaien**: *vrunt zawə*, P 157a; *vrunt zòd*, P 161; **breedwerpig zaaien**: *braetwerpəch zòdjən*, K 215; **met de hand zaaien**: *mi də hant zòdjə*, L 280; **messtof zaaien met hand**: *méstof zòdwa mét àànt*, K 206; **met de zaaikorf zaaien**: *mée də zòdjəkurf zòdjə*, K 276a; **strooien**: het type *strooien* in: L 148; *stroojə*, I 79; *strojən*, L 205, 206; *stròon*, K 150; *stròə*, P 85; *streujən*, K 307; *strujə*, K 349; *stroejə*, K 307; *stròejə*, K 293; *stròe*, K 348; **mest strooien**: *mist strêwəjə*, P 152; **mes strooien**: *mes strojən*, L 180; **meststof strooien**: *méststof stròəən*, K 293; **messtoffen strooien**: *méstòffə strêu*, K 262; **kunstmest strooien**: het type *kunstmest strooien* in: K 215; *kunstmest stroojə*, K 174; *kunstmies stroojə*, K 188a; *kunsmies stroojə*, K 188; *kònsmis stròdjə*, K 173a; *kēūnsmies stròdjə*, K 153; **kunstmessie strooien**: *kunstmisje stroojən*, K 102*; **vette strooien**: *vétta stroojə*, K 359; **chimique strooien**: *chamiek stroojən*, O 245; *chemiek stroejən*, O 177; **guano strooien**: *zwoe-òònoo stroojə*, K 174; **met hand strooien**: *mét ant stròejə*, O 290; **uitstrooien**: het type *uitstrooien* in: K 188a; **met de kunstmestbak strooien**: *met də kunstmistbak stròdjən*, I 79; **smijten**: *smajtə*, P 70; *smajətan*, O 73; *smáàtə*, O 69; *smaatə*, K 349, P 23, 26; *smáátə*, K 348; *smòdətə*, P 84; **mest smijten**: *mést smáátə*, K 284, P 22, 24; *mist sméétə*, P 152; **messtoffen smijten**: *méstòffə smaatə*, K 307a; *méstòffə smáátə*, K 267; **vette smijten**: *vétta smijətan*, P 94; *vétta smòdətə*, P 30, 84; *védđə sméétə*, P 145; **chimique smijten**: *chimiek smajətan*, I 275; *sjimiek smajətan*, P 4; *səmīek smééətn*, O 253; **chemie smijten**: *sjamie smajətan*, I 274; **engrais smijten**: *in-gé sméétə*, P 72; **roeien**: *ròe*, K 279; **mest roeien**: *mést ròejə*, K 330; **meststoffen roeien**: *méststoffə ròəən*, K 310; **werpen**: *wurpən*, K 275; **mest werpen**: *mést wurrəpə*, K 277; **vet werpen**: *vát wurpən*, O 241; **vetten**: het type *vetten* in: K 312; **gooien**: *goojə*, K 198; bij de volgende typen is geen werkwoord opgegeven: **met de hand**: het type *met de hand* in: K 146; *mee də*

haant, K 275; *mè dā haant*, L 157; **uit een korf**: het type *uit een korf* in: K 146.

STROOIBAK VOOR KUNSTMEST

Gefäss zum Streuen von Kunstdünger mit der Hand — trough for spreading fertilizer by hand — jatte pour l'épandage manuel d'engrais artificiel

(N P, 9; N P, 10a; N P, 10b; N 11, 28; Go 1b; Jacobs)

[Dit lemma bevat opgaven waarbij sprake is van kunstmest strooien met de hand. Zie ook het lemma KUNSTMESTSTROOIER.]

zaaibak: het type *zaaibak* in: K 135, 217, 218, 220, 232, L 200; *zòðjbāk*, K 210, 277; *zajbak*, L 100; *zèjèjbak*, L 244; *zoowòbak*, K 274; *zòðbāk*, O 165, P 1, 2, 8, 10; **chimique-bak**: *sjēmīēgbāk*, P 62; **mestbak**: *méstbak*, K 284; **mesbak**: *mès-bāk*, P 61; **messtoffenbak**: *méstóffānbōk*, I 220; **draagbak**: *drāāchbāk*, P 3; **bak**: het type *bak* in: K 301; *bak*, P 167; **bakje**: *bākskə*, O 70, 74, P 2, 3, 4; **strooibak**: het type *strooibak* in: K 174; de volgende typen duiden niet een bak aan: **zaaikorf**: het type *zaaikorf* in: K 217; *zajkurf*, L 262; *zeejkōrf*, L 241; *zejkōrf*, L 205, 206; *zejkurf*, L 200; *zèjkurf*, L 205, 206, 244; *zòakurrāf*, K 348; *zèjkōrf*, L 177c; **strooikleed**: het type *strooikleed* in: K 174; **zaaischolk**: *zajscholk*, L 100; **emmer**: *iemər*, P 22; *tējəmər*, K 301; **mand**: *mānt*, P 22; **[zòðəpbāk]**: *zòðəp-bāk*, P 84; **[zòðəpkōēm]**: *zòðəpkōēm*, P 84; het volgende type duidt een werktuig aan waarmee de kunstmest over het land wordt verspreid: **riek**: het type *riek* in: P 85.

KUNSTMEST STROOIEEN MET DE MACHINE

Maschinelles Streuen von Kunstdünger — to distribute fertilizer — distribuer l'engrais artificiel

(N P, 10b)

mesten: *méstə*, P 85; **strooien/strouwen**: het type *strooien* in: K 214, 215, L 262; *strooja*, I 79, L 241; *stròðjə*, L 91b; *stroejə*, K 307; *stròèjə*, P 176; *stròèjə*, K 293; *stròèjə*, K 293; *stròèwə*, K 307; *stròè*, P 70; *stròe*, P 26; *streujən*, K 307; *strujə*, K 349; de volgende opgave is een voltooid deelwoord: het type *gestrooid* in: K 150; **mest strooien**: *mest stròèjə*, K 277; *mést stròèjə*, P 24; **mes strooien**: *mes strojən*, L 180; **kunstmest strooien**: het type *kunstmest strooien* in: I 57a, K 174, 175a*; **kunstmes strooien**: *kunstmis stròðjə*, K 184; *kunsmis strooja*, K 193; *künsmis strooja*, K 124a; *kunsmies strooj*, K 188, 188a; *könsmis stròðjə*, K 173a; *kēünsmies stròðjə*, K 153; *kunsmiēs stərooja*, K 176; **kunstmessie strooien**: *kunstmisie stroojən*, K 102*; **chimique**

strooien: het type *chemique strooien* in: O 245; *chāmiek stròen*, I 275; *chemiek stròèn*, I 275; *sāmīēk strūūn*, O 253; **chemie strooien**: *sjämie stroejən*, I 274; **strooien met het machien**: *stroojən met ət məsien*, L 148; *stròèjə mét məsjīēn*, O 290; **machinaal strooien**: het type *machinaal strooien* in: K 215; **vette strooien**: *vétta stroojən*, P 94; *vétta stroojə*, K 359; *vétta stròèjə*, P 30; *vétta stròè*, P 84; **vetten**: het type *vetten* in: K 312; **messtoffen strooien**: *mestóffān stroejən*, O 177; *méstóffə stròèwə*, K 271; *méstóffə strūūjə*, K 267; *méstóffə strūū*, K 307a; *méstóffə strēu*, K 262; **meststof strooien**: het type *meststof strooien* in: K 293; **zaaien**: het type *zaaien* in: L 257, 258; *zaajən*, K 218c; *zajə*, L 100; *zòðjən*, K 216; *zòðjə*, K 178*; *zòðən*, K 275; *zòðə*, P 84; *zówə*, K 349; *zoon*, O 69; *zèèjə*, L 148, 184; *zèéjə*, L 184; *zèjən*, L 205, 206; **mest zaaien**: het type *mest zaaien* in: L 230*, 264; *mīēst zèjən*, L 244; **mes zaaien**: *mès zèèjə*, L 177c, 183; *mes sèèjə*, L 182; *mès zijən*, L 200; *mès zèjən*, L 200; **kunstmest zaaien**: het type *kunstmest zaaien* in: K 137, 145a, 163, 217, L 243; *kunstmist zaajən*, K 183; *kunstmist zaejə*, L 153; *kunstmest zèèjə*, L 207a; *kunstmist zèjə*, L 187; **kunstmes zaaien**: het type *kunstmes zaaien* in: L 199; *kunstmis zaajə*, K 173b; *kunstmès zèèjən*, K 187; **kunstmessing zaaien**: *keunstmiesing zaajə*, K 133a; **meststoffen zaaien**: *meststoffān zaawajən*, K 264; *meststoffə zaon*, K 310; **stikstof zaaien**: *stikstof zòðjə*, K 210; **engrais zaaien**: *āngré zoowəjə*, P 211; **mest zaaien met het machien**: het type *mest zaaien met het machien* in: K 334; **met het machien mes zaaien**: *meet məsien mès zòðjən*, K 217; **messtof zaaien met het machien**: *méstóf zòðwə mét məsjīēn*, K 206; **kunstmest zaaien met het machien**: *kunstmest zijən mit məsien*, L 180b; **machinaal zaaien**: *masjiēnaal zèjə*, L 200; **vreemd zaaien met de machine**: *vrumt zòð met dā məsjīēn*, P 161; **met het machien zaaien**: *mi ət məsien zaajə*, L 280; *méēt məsjīēn zòðjə*, K 276a; *mit məsjien zaejən*, L 144; *mi ət məsien zijən*, L 180; **zaaien met het machine**: *zèjə met ət məsien*, L 160; **smijten**: *smajətan*, O 73; *smááəta*, O 69; **mest smijten**: *mest sméētə*, P 152; **chimique roeien**: *sjimiek roejə*, P 4; **kunstmessie rijden**: *kunsmisie rijən*, K 128; **spreiden**: *spréén*, P 23; *sprááə*, K 279; **sproeien**: *spròèjə*, K 284; bij het volgende type is het werkwoord niet opgegeven: **met het machien**: *meet məsjīēn*, K 275; *meej ət məsīēn*, K 198; *mèt məsien*, L 157.

KUNSTMESTSTROOIER

Machine zum Streuen von Kunstdünger — fertilizer distributor — distributeur d'engrais artificiel

(N P, 9; N P, 10b; N 11, 28; Jacobs)

1.1.1.3

[Dit lemma bevat opgaven waarbij sprake is van kunstmest strooien met een machine. Zie ook het lemma STROOIBAK VOOR KUNSTMEST.]

kunstmeststrooier: het type *kunstmeststrooier* in: I 57a, 79, K 135, 137, 146, 163, 172, 174, 175a*, 186, 215, L 144, 180b, 205, 206, 230*, 257, 258, 264, 280; *kunstmeststrôdjær*, I 79; *kunstmeststroijær*, K 136a, 143; *kunstmeststrojær*, L 207a; *kunstmeststroojær*, L 160, 184; *kunstmeststroowær*, L 184; *kunstmiststroojær*, L 262; *kunstmiststrôdjær*, I 79; *kunstmiststrôdjær*, machine om kunstmest te strooien, Elemans; **kunstmeststrooier:** het type *kunstmeststrooier* in: K 147, L 180, 205, 206, 258; *kunstmeststroojær*, K 215, L 183; *kunstmeststrooi-jær*, K 187; *kunstmisstraajær*, K 184; *kunstmiststroojær*, K 174; *kunstmiejæsstroojær*, K 218c; *kunstmæesstroojær*, K 172; *kunstmèesstroojær*, K 216; *kunstmiesstroojær*, K 179a; *küünstmiesstaroojær*, K 176; *kunsmesstrôdær*, L 91b; *kunsmesstreuær*, K 217; *kunsmisstroojær*, K 173b; *kunsmiesstroojær*, K 188; *kunsmiesstrooi-jær*, K 188a; *künsmisstroojær*, K 124a; *köñsmisstrôdjær*, K 173a; *këünsmiesstrôdjær*, K 153; **kunstmessiestrooier:** *kunstmiesstroojær*, K 102*; **kunstmessingstrooier:** *keunstmiesingstrôdjær*, K 133a; **meststrooier:** *meststroojær*, P 26; *meststroejær*, K 334; *meststraar*, P 157a; *meststrôdjær*, P 24; *meststrôewær*, K 307; *meststrüüjær*, K 349; *müeststroojær*, L 244; **messtrooier:** *messtroojær*, L 180, 182; *meststroojær*, L 200; *meststrüüær*, K 275; **meststofstrooier:** *meststofstraajær*, K 293; *meststofstroejær*, I 274; *meststôfstroejær*, P 70; *meststôfstrôer*, P 70; *meststôfstrôejær*, K 237; **messtofstrooier:** *meststôfstrôejær*, P 30; *meststôfstroewær*, K 271; *meststôfstroojær*, K 193; **meststoffestrooier:** [*meststoffen*]strüüær, P 8; **messtoffestrooier:** *meststôffastrüüær*, K 262; *meststôffæstreuær*, I 220; *meststôffæstrôdjær*, O 165, P 4, 62; *meststôffæstrüüjær*, O 70, 74, P 1, 2, 3, 8, 10, 59, 62; *meststôffæstrôejær*, hs Schrevens P 86; **vettestrooier:** het type *vettestrooier* in: P 94; *vêttæstrôedær*, P 84; *vêddæstrôewajær*, P 145; **vetstrooier:** *vætstrüüær*, O 241; **chimiquestrooier:** *sjämëkstrôedær*, O 245; *sjimiekstroejær*, P 4; *sjmëkstrôdjær*, O 73; **vreemdstrooier:** *vrumi-strôdær*, P 161; **voedselstrooier:** *vôetsærstrôdjær*, O 69; **strooier:** het type *strooier* in: K 218, L 148, 205, 206, 262; *stroejær*, K 307; *strôor*, K 348; **kunstmeststrouwer:** *kunstmiststraawær*, L 187; **kunstmestzaaijer:** *kunstmestzâdjær*, I 79; *kunstmistzaajær*, K 183; *kunstmistsêejær*, machine om kunstmest te zaaien, Elemans; **kunstmessiezaaijer:** *kunsmisiezæai-jær*, K 128; **messtofzaaijer:** *meststôfzôdæwær*, K 206; **meststofzenzaaijer:** [*meststoffen*]zôdæwær, K 264; *meststôffænzaaor*, K 310; **messtoffenzenzaaijer:** [*meststoffen*]zôdæwær, K 264; **mestzaaijer:** *mestzôwær*,

K 349; **meszaaijer:** *mészôdjær*, K 275; **kunstmestmachien:** *kunstmestmesien*, L 262; **chimi-quemachien:** *chimiekmasjien*, I 275; **engrais-machien:** *ångrimasjien*, P 152; *ångrémæsjin*, P 211; *ångrémæzjien*, O 275; *ångrémôsijien*, O 275; **meststofmachien:** [*meststof*]mâsjien, O 290; **vetmachien:** *vætmasjien*, O 241; **strouw-machien:** *stroewæmasjien*, K 267; **zaaimachien:** *zejmesien*, L 157; *zôjmæsjien*, K 275; **mest-sproeier:** *mestsprôdjær*, K 284; *mestsprôjær*, P 23; **messproeier:** *misprôer*, O 275; *misprüur*, O 275; *mêsprîer*, O 275; **chimiquesproeier:** *chimiëksproejær*, I 274, 275; **engraisproeier:** *ên-gêsprêur*, P 72; **sproeier:** het type *sproeier* in: I 275; **kunstmestspreider:** *kunstmestsprêdjær*, L 148; *kunstmestspraajær*, K 183; **meststofspreider:** het type *meststofspreider* in: O 177; **mest-spreider:** *mestspraajær*, K 145a; *mâstspâær*, K 279; **spreider:** *spraajær*, K 145a; **mestverspreider:** *mestvæspræi-jær*, K 137; **messtofferoeier:** *meststôffrôdjær*, P 61; **chimiqueroeier:** *sjëmüekrôdjær*, P 60; **molen:** *meulæ*, K 293, 330; **tourmiquet (fr.):** het type *tourmiquet* in: P 157a; het volgende type betreft duidelijk een strooier van stalrest: **stalmeststrooier:** *stalmest-strôdjær*, K 237.

—1.1.1.5. Niet bemesten

BRAAK LATEN LIGGEN

Brach lassen — to let lie fallow — laisser en guérets (N 11, 5; N 27, 4b; Go 2, 7; sgv; znd 1, (a-m); znd 22, 13; Jacobs)

[Met braak laten liggen wordt het ongebruikt laten van een bepaald stuk bouwland aangeduid. Zie ook de toelichting bij het lemma BRAAKAKKER.]

Binnen dit lemma is een onderscheid gemaakt tussen het niet en wel bewerken van de braakakker. Onder I (niet bewerken) zijn tevens de typen opgenomen waarvan daaromtrent geen duidelijkheid bestaat. Het criterium voor deze opsplitsing vormde het eventuele commentaar van de respondent.

Bij gebrek aan aanwijzingen hiervoor is geen onderscheid aangebracht ten aanzien van de periode die een akker braak lag.

De varianten van de werkwoorden *laten* (*liggen*) zijn niet fonetisch gedocumenteerd.]

I: **braak laten liggen:** *braak* [*laten liggen*], K 246, 307, 331, 335, 351a, 357, L 235, P 68, 154a; *braok* [*laten liggen*], K 143, 173b, 186, 191, 226, 235, 241, 244, 246, 254, 301, 310, 313, 318, 333b, 339, 341a, 353, L 243, P 41, 68, 95, 104; *bréek* [*laten liggen*], I 266, P 8, 10; *brèek* [*laten liggen*], K 296; *brèjk* [*laten liggen*], O 165; *breuk* [*laten liggen*], P 163; *brook* [*laten lig-*

gen], P 27, 105; *brôök* [laten liggen], K 340; *brök* [laten liggen], O 275, P 67, 68; *bròjk* [laten liggen], K 264; **braak laten:** *braok* [laten], K 265; **laten braken:** [laten] *braokā*, K 310, P 41, 89; [laten] *bréekā*, O 74, P 1, 2, 59; [laten] *bréjka*, P 5; [laten] *brookā*, P 28, 85; [laten] *brôekā*, P 126; **braken:** het type *braken* in: K 169; *braokā*, K 354; *braokān*, K 151; *braokā*, K 124a, 125a, 175a*, 300a, P 76, 84; *breekā*, O 275; *bréekān*, O 275; *bréekā*, K 324; *brookā*, P 29, 88; *brô'η*, K 314; *brôkkā*, P 25; de volgende opgaven zijn voltooiden deelen: *gabraokt*, K 174, 179a; **braakland laten liggen:** *braaklant* [laten liggen], K 283; **braak leggen:** *brèuk léggā*, K 307; *brök léggā*, K 307; **braak rijden:** het type *braak rijden* in: K 295; *braok raajā*, K 256; **vogelwei laten liggen:** *voogālwāā* [laten liggen], P 59, 60, 61, 62; *vôogālwōā* [laten liggen], P 89; *vôegālwōā* [laten liggen], O 275; **in vogelwei laten liggen:** *iēn vōggālwāaj* [laten liggen], K 188a; **vogelwei laten dragen:** *vōggālweej laotān draogā*, L 242; **zomervoren:** *zōmmārvoorā*, K 281a, L 160; *zōmmārvoorā*, K 244; *zōmmārvoorā*, L 150, 153, 180b; *zōmmārvoorā*, L 183, 212; *zōmmārvoorā*, L 187; *zōmmārvoorā*, K 163, L 109, 149; **laten zomervoren:** [laten] *zōmmārvoorā*, K 248; **op de zomervoor leggen:** *ōp dā zōmmārvoor léggā*, K 165; **aan de zomervoor laten liggen:** *aon dā zōmmārvoor* [laten liggen], L 153; **in de zomervoor laten liggen:** *iēn dā zōmmārvoor* [laten liggen], K 137; **op een zomervoor laten liggen:** *ōp ān zūmmārvoor* [laten liggen], P 67, 68; **laten verzomerer:** [laten] *varzōmmārā*, P 33; **zomervagen:** *zōmmārveegā*, K 145a; *zōmmārveegā*, K 133a; **doorwinteren:** *dēūwrwīentārā*, P 72; **op wintervoor laten liggen:** het type *op wintervoor* [laten liggen] in: K 204; **leeg laten liggen:** *leeg* [laten liggen], K 147, L 177c, P 77; *lèég* [laten liggen], K 220; *leech* [laten liggen], K 192, 240, 268, 273, 274, O 158; *lèéch* [laten liggen], K 248, O 70, 74, P 3, 4; *lèjg* [laten liggen], K 287; **leeg laten:** *lèjch* [laten], O 173; **laten liggen:** *laatā lèggā*, K 330; *loowtā lèggā*, L 208; *lootā lèggā*, 2) een akker d.i. niet meer opzaaien; s.v. liggen. De Bont; **laten bloot liggen:** [laten] *blôēt* [liggen], O 165; **hard laten (liggen):** *hart* [laten], L 148; *hoert* [laten liggen], K 191; **laten rusten:** [laten] *rūstā*, K 245, 249, 250, 276, 281; **rauw laten liggen:** *rauw* [laten liggen], L 200; **vaagt laten liggen:** *vaagt* [laten liggen], I 269; **vast laten liggen:** *vaast* [laten liggen], K 241; **vast leggen:** *vaastlèggā*, K 313; **afwenden:** *ōfwēnnā*, K 268; **niet bewerken:** *nīē bāwérkān*, O 158; **omhoogrijden:** *ōēmōēchraojā*, K 330; *ōēmōēchraan*, K 291; **stoppelvoren:** *stōppalvoorā*, K 237; **zwartbraken:** *zwartbraokān*, K 207; **zwarthouden:** *zwart hawān*, L 199; *zwēt haavā*, K 346; *zwēt haawān*, K 240; II: de vol-

gende typen hebben betrekking op het regelmatig ploegen van de braakakker: **braken:** *braken*, overg. zw. ww. 2. Ook met verzwijging van het objekt en dus schijnbaar intrans. Het bouwland gedurende den herfst, den winter en de lente herhaaldelijk ploegen doch onbezaaid laten, om den grond daardoor rust te geven, hem weder vruchtbaar te maken, en het onkruid te vernielen. Goossenaerts; *braken*, w., b. — Bij landb. Land braken, land bewerken, maar een seizoen onbezaaid laten. Men braakt eenen akker, als men hem omploegt, nadat de zomervruchten eraf zijn, zonder hem te bezaaien of te beplanten. Corn. Vervl.; **braak houden:** *braokhaawā*, K 184; **aan de ploeg houden:** *aon dā ploeg houwā*, L 177b; **zomervoren:** *zōmmārvoorā*, braakliggend land herhaaldelijk blijven ploegen tot in augustus, Elemans; **zwart laten liggen:** *zwart* [laten liggen], K 187.

BRAAKAKKER

Brachacker — fallow field — guéret (N 11, 2d; N 11, 2f; N 11, 5; N 11, 6; N 14, 54; N 14, 55; N 27, 3b; N 27, 4a; N 27, 4b; DC 10, 4; sg; Go 1b; znd 22, 13; znd 1 (a-m); Roukens; Jacobs; Vanduffel)

[Een *braakakker* is een stuk land dat men gedurende één of meer seizoenen, bewerkt of onbewerkt, maar in elk geval onbezaaid, laat rusten teneinde de grond niet te zeer uit te putten.

Het bewerken van de akker hield in dat men hem regelmatig ploegde om zo het onkruid te verdelgen.

Binnen dit lemma zijn onder I opgenomen de benamingen voor een akker die slechts één seizoen ongebruikt bleef plus de benamingen waaraan niet een specifieke tijdsduur valt te verbinden. Onder II zijn de benamingen opgenomen voor een braakakker die meer dan één seizoen en soms zelfs een aantal seizoenen ongebruikt bleef. Als criteria voor deze opsplitsing zijn enerzijds de vraagstelling, anderzijds het eventuele commentaar van de respondent gebruikt. Er kon echter geen onderscheid gemaakt worden tussen al dan niet bewerkte braakakkers.]

I: **vogelwei(de):** het type *vogelwei* in: I 57a, K 174, 187, 245, 262, L 187, 224a, 243, 257, 261, 285, O 78, P 77; *voogālwāaj*, K 184, 197a, 201, 237, 240, 241, 273, 276, 197a, 201, 237, 240, 241, 273, 276, 277, 312; *voogālwāa*, K 281a, 291, 310, 332, 351a, O 74, P 4, 86; *voogālwā*, P 4; *voogālwāo*, K 331, 339; *voogālwāā*, K 356; *voogālwāāā*, K 281, 318, P 5; *voogālwāāā*, I 273, O 63a; *voogālwēj*, P 46; *voogālwēē*, K 301; *voogālwāaj*, K 183c, 244; *voogālwāa*, I 268, P 81; *voogālwā*, P 84; *voogālwēj*, K 165;

1.1.1.3

foogalwao, P 13; *voggalwaaj*, K 163, 188a, L 258; *voggalwaj*, K 186, L 242; *voggalwaoa*, O 162; *voggalwaa*, P 4; *voggalwáá*, K 356; *voggalwééj*, L 241, 260; *voggalwéj*, L 262; *voggalwi-j*, L 177b; *voggalwaaj*, K 188a, 211, 240, 276, 312; *voggalwaj*, K 237; *voggalwaa*, K 334; *voggalwaada*, K 240; *voggalwa*, P 41; *voggalwáá*, O 158; *voggalwáa*, K 356; *voggalwao*, K 287, O 72; *voggalwéj*, L 242; *voggalwé*, K 268, P 5; *voggalwooj*, P 89; *voggalwò*, P 27; *voggalwaj*, K 237; *voggalwaa*, K 254, P 32; *voggalwééj*, K 307; *vóchalwaj*, K 237; *vówgálwaa*, K 294, P 84; *vówgálwéa*, P 167; *vówgálwīē*, K 294; *vówgálwaa*, P 16, 84, 125, 126; *vówgálwa*, P 69a; *vóðgalwaaj*, K 141; *vóðgalwaa*, P 76; *vóðgalwáá*, K 248; *vaogálwaaj*, K 249, 250; *vaogálwáá*, K 245; *vaogálwao*, K 329; *vaogálwaoa*, K 287; *vaogálwaaj*, P 154a; *vaogálwaa*, K 330, O 173, P 27, 137, 198; *vaowgalwééj*, P 163; *vaowgalwéj*, P 105; *vaowgalwéé*, P 105; *vaowgalwò*, K 335; *vaagalwò*, P 89; *vawgalwaaj*, P 145; *vawgalwaa*, P 72, 96a, 126; *vawgalwa*, P 126; *vawgalwaaj*, P 154; *vawgalwééj*, P 152; *veugálwéj*, I 57a, K 157; *veuwgalwīē*, P 67, 68; *vōggálwaoa*, O 275; *vōggálwò*, O 275; *vougálwaaj*, P 145; *vougálwéé*, P 47; *vōggálwaaj*, K 204; *vōggálwòwə*, P 88; *vuggálwéj*, K 175a*; *vogelwei*, braakland, leegliggende bouwland, hs Renders L 226; *vōngálwééj*, znw. vr. vogelwei, braakliggende grond. De Bont; *vogelwei*, znw., vr. — Akkerland, dat ledig en onbebouwd liggende, vol onkruid gegroeid is. Corn. Vervl.; **vogelenwei(de)**: het type *vogelenwei* in: K 256; *voogálwaaj*, K 201, 204c; *voogálwaj*, K 241; *voogálwaa*, K 341a; *voogálwaaj*, K 201; *vōggálwaaj*, K 204; *vōggálwaa*, K 305; *vōggálwaa*, K 284; *vōggálwánwá*, K 334; *vaogálwaoa*, K 248; **vogeltjeswei**: *voogáltjəswaaj*, K 125a; *veugáltjəswej*, K 151; **vogelveld**: het type *vogelveld* in: K 240; **braakland**: het type *braakland* in: I 119, K 237, 240, 267, 274, 305, 311, L 154, 155, 159b, 229; *braaklaant*, K 274, 330, L 185, 186, P 112; *braaklant*, K 239, 309, 353; *braaklánt*, P 167; *braajklaant*, I 271; *braklant*, K 216; *braaklaant*, K 173b, 179a, 184, 185, 189a, 197a, 208, 213a, 226, 235, 237, 256, 273, 274, 301, 313, 314, 340, L 94, 162, 208; *braakláánt*, K 264, 265, 274; *braaklant*, K 148, 168, 204, 210, 214, 215, 219, 236, 240, 267, 268, 274, 284, 287, 299, 300a, 304, 305, 310, 311, 341, L 150, 244, 257, 261, 264, 279, 280, O 63, P 80, 94, 95, 99, 129, 132; *braaklajnt*, K 274; *braoklènt*, K 256; *braoklònt*, K 215, 333b, 340, 353, L 236, 255, P 95; *braoklánt*, K 267; *braoəklaant*, K 205; *braowlánt*, K 341; *brooklaant*, L 104, 109, 144, 145, 152, 180b; *brooklant*, K 287, 338; *brooklònt*, P 85; *bròðklánt*, K 299; *bròklánt*, K 237; *bròəklánt*, P 96; *bròəklánt*, P 107; *bròəklánt*, P 129; *brouklaant*,

K 274; *brouklánt*, I 180, K 304, 332, 350, P 88; *bréəklánt*, I 272, K 324, 330; *bréəklònt*, P 125; *bréəjklánt*, O 67; *bréəklánt*, O 162; *bréklánt*, O 274, 286; *bréklánt*, O 157; *bréjklánt*, P 2, 4; *bréjklònt*, O 165; *brèùklaant*, P 25; *brèùklònt*, K 349a, P 25; *bruoklònt*, P 33; *bròèwəklánt*, L 208; *braakland*, znw., o. — Bij landb. Land dat braak ligt. Corn.; *braakland*, (broukland), z.o. Bouwland, dat men bewerkt, maar een seizoen onbezaaid laat. Tuerlinckx; **braakgrond**: het type *braakgrond* in: K 212, 272, 274, 279, L 224a; *braakgrònt*, K 330; *braakgrònt*, K 354; *braokgroont*, K 268; *braokgrònt*, K 235, 315, 318, 330, 346; *braokgrònt*, K 207, 251, 287, 341a, 353, P 69a; *braokchrònt*, K 276, P 48; *brookgrònt*, K 295; *brookchrònt*, P 44; *bròkgrònt*, K 296; *bròkgrònt*, P 70; *brakgrònt*, K 296, P 86; *brèukgrònt*, K 307; *bròkgrònt*, P 25; *braakgrond*, znw., m. — Bij landb. Grond, dien men bewerkt, maar een seizoen onbezaaid laat. Corn. Vervl.; *braakgrond*, znw., m. — Bij landb. Braakliggende grond. Corn.; *braakgrond*, (broukgrond), z.m. Grond, dien men bewerkt, maar een seizoen onbezaaid laat. Tuerlinckx; **braak**: het type *braak* in: K 291, 350; *braok*, K 200, 237, L 179, 261, 262, 283, P 29, 41, 66, 94; *braoək*, P 154; *brook*, P 27, 28, 29, 32, 102; *bròðk*, K 340; *bréjk*, O 67; *braak*, znw.v. Grond die een boer na het oogsten van de zomervruchten soms enige tijd, bewerkt of onbewerkt, onbemest en onbeplant of onbezaaid, laat liggen om hem niet te zeer uit te putten, vooral echter om hem te zuiveren van onkruid. Goossenaerts; *braak*, znw., v. — Bij landb. Braakliggende akker. Corn. Vervl. A.; **braakveld**: het type *braakveld* in: K 236, 265, 267, 268, 274; *braakfélnt*, P 112; *braokvélt*, K 274, 277, 307; *brookvélt*, K 236; *bròwəkvélt*, K 237; *brékvélt*, O 286; *braokvélt*, K 236; **braakhoek**: het type *braakhoek* in: K 310; *braakhòek*, K 310; **blok braak**: *blok braok*, K 124a; **brakeling**: *braaklītēngk*, K 330; **braakliggende akker**: *braaklītēggəndə ékkər*, P 171; *braaklītēggəndənakker*, P 104; **braakliggend land**: *braaklītēggənt laant*, K 141, 176; **braakliggende grond**: *braaklītēggəndə grònt*, K 157; **gebroken land**: *gəbrookə laant*, L 153; **zwartbraak**: *zwartbraak*, zwertbraak, znw., v. — Bij landb. Land dat tot de volgende lente braak blijft liggen, nadat er de zomervruchten af zijn. Korenland zwertbraak laten liggen. Corn. Vervl.; **zwartland**: het type *zwartland* in: L 199; *zwétlònt*, K 353; **onland**: het type *onland* in: L 100; *onlaant*, L 149; **leegland**: het type *leegland* in: K 171, 197a, 213, L 148, 256; *leeglaant*, K 133a, 143, 147; *leeglant*, K 241; *léégləont*, O 72; *lééchlònt*, I 220; *léglaant*, K 211; *lèeglant*, L 158; *lèəglant*, K 305; *līēchlánt*, L 236; **ledig land**: het type *ledig land* in: K 211; **lege grond**: *leegə gront*, L 263; *lééə groont*, K

274; *lëggə grònt*, K 354; *lëegə grònt*, K 250; *liëggə grònt*, L 263; *leege grond*, (onbebouwde grond), Corn.; **leegveld**: het type *leegveld* in: K 195a; **lege akker**: *lëggə òkkər*, K 192; **vaagland**: *vaochlant*, I 220; **vage grond**: het type *vage grond* in: K 255; *vaagə groont*, K 235; *vāgə grònt*, K 237; *vaggə groont*, I 119; *vaogə groont*, K 235; *vaogə grònt*, K 240, 349; *vōggə gròwt*, K 310; **vaagveld**: *vaochfèlt*, K 348; **winterland**: *wiēntərlònt*, P 89; **zomerland**: *zómmerlaant*, L 212; **dries**: het type *dries* in: L 190; *drees*, O 178a; **echte hei**: *échtə haajə*, K 307; **harde grond**: *hartə grònt*, K 204; **rustende grond**: het type *rustende grond* in: K 157; **ruwe grond**: *rōwə grònt*, L 239; **saffraanakker**: *saffraonékkər*, K 240; **smeel**: het type *smeel* in: K 218; *sméjl*, K 220; *smeel*, vogelwei, i.e. een braakliggend stuk grond vol onkruid, Van de Biezen K 242a; **vuile akker**: *vōjlanè²ər*, K 240; **woeste grond**: het type *woeste grond* in: K 249, 250, L 241, 241a; II: **vogelwei(de)**: het type *vogelwei* in: I 57, 273, K 174, 187, 188, 188a, 290, 295, L 261; het type *vogelweide* in: K 333; *voogəlwaaj*, K 163, 179a, 188a, 197, 217, 318, 352, L 280; *voogəlwaaj*, K 189; *voogəlwa*, K 283, O 69; *voogəlwaaj*, K 240; *voogəlwa*, K 250, 287, O 73; *voogəlwée*, P 44, 46; *voogəlwèè*, K 358, P 41; *voogəlwa*, O 74; *voogəlwèèj*, K 165; *voogəlwój*, K 214; *vōggəlwaaj*, K 238; *vōggəlwa*, K 330, O 175, P 4; *vōggəlwée*, K 358; *vōggəlwéj*, L 242; *vōggəlwa*, P 133; *vōwgəlwéjda*, P 93; *vōogəlwéèa*, P 48; *vaogəlwéj*, K 174; *vaogəlwōa*, K 336; *vaowəlwa*, O 250, P 12, 66, 128; *vaowəlwáa*, K 283; *vaowəlwa*, O 177; *vaowəlwaaj*, P 149; *vaowəlwa*, O 238, P 127; *vawəlwa*, P 74; *veugəlwéj*, K 174; *vuggəlwa*, P 69; *vogelwei*, znw.v. Akkerland, dat ledig en onbebouwd liggende, vol onkruid gegroeid is. Goosenaerts; **vogelenwei**: *voogələnwaaj*, K 237; *voogələwaa*, K 249, 296; *voogələwaaj*, K 237; *voogələwao*, K 334; *vōggələwao*, O 171; *vōwgələwa*, K 292; *vagləwéj*, K 291; *vuggələwaa*, P 29; **vogelland**: *vaowəgəlaont*, P 127; **braakland**: het type *braakland* in: L 160, 243; *braaklant*, I 268; *braaklònt*, P 48; *brawklònt*, O 68; *braaklaant*, K 102*, 146, 163, 174; *braaklāánt*, K 210; *braaklant*, K 251, 346, 348, P 18a, 29a, 32, 171; *brooklònt*, K 295; *brōōklant*, K 225a; *brōklant*, P 35; *brōklònt*, K 304; *brōèklant*, P 60a; *bréèklànt*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 7, 8, 10, 59, 60, 61, 62; *brèèklant*, K 237, 329; **braakgrond**: het type *braakgrond* in: I 79, P 23; *braakgrònt*, K 291; *braakgrònt*, K 353, O 170; *braakchrònt*, K 330; *braakgroont*, K 307; *braochchroont*, K 307; *braokgront*, K 215, 241, P 35a; *braokgrònt*, K 299, P 98; *braochchrònt*, K 350; *braokgrònt*, K 354, O 244; *braochchrònt*, K 296; *brookgroont*, K 244; *brookgront*, P 45; *brookgrònt*, P 46, 48; *brōkgrònt*, P 35; *brèèk-*

grònt, P 12; *bréèjkgrònt*, O 165; *brukgrònt*, P 25; **brake grond**: *brakkə gront*, L 152; **braak**: het type *braak* in: L 157, 180; *braak*, K 268, 334, 336; *brawk*, K 349a, P 33, 35a; *braok*, I 57b, K 312, 342, P 32, 35, 84, 94, 128, 149; *brook*, P 29, 88, 136a; *brōōk*, P 83, 152; *brōok*, P 86, 171; *brōak*, P 22, 86; *bréèk*, I 221a, K 330; *brèèk*, I 221; **braakliggend land**: *braakliëggənt lant*, L 205, 206; **braakliggende grond**: het type *braakliggende grond* in: K 172; *braakliëggənda grònt*, K 330; *braokliëggənda grònt*, L 180; *braoklējənda grònt*, K 310; **braak stuk land**: het type *braak stuk land* in: L 180; **braak stuk grond**: *braok stuk gront*, K 151; **dries**: *driēs*, K 288; *driēs*, K 349; *dries*, braak liggend onverzorgd land, hs L 212; *dries*, znw., m. — Ook fig. gezeid van eenen grond die vaag ligt en waar veel onkruid en gras op groeit. Corn. Verl. A.; **onbewerkte grond**: *ōēnbəwérkta grònt*, P 18; **onland**: *onlaant*, L 100, 180b; *onlāánt*, L 153; *ónlāánt*, L 99; **smeel**: het type *smeel* in: K 220; *smeel*, = braakland = bouwland, dat men vroeger, bij gebrek aan mest, nu en dan enkele jaren liet liggen. Dus arm, mager land. cf. smalle gemeente. hs Renders L 226; **smeelgrond**: *smèèlgrònt*, K 241; **vaag**: *vaag*, K 243; *vōch*, K 225a; **vaagt**: *vaacht*, I 221; **vage grond**: het type *vage grond* in: K 245; *vaagə groont*, K 270; *vaagə graoənt*, K 255; *vaggə grònt*, K 266, 296; *vaogə groont*, K 267; *vaogə grònt*, K 241, 309, 348; *vaogə grōēnt*, K 310; *voogə grònt*, K 295; **vaste grond**: *vaasta grònt*, L 207; **vergame grond**: het type *vergame grond* in: K 245; **verwaarloosde grond**: *vərwaordə-loozə grònt*, K 135; **vuile hoek**: *vōwállənhōèk*, K 348; **vuile grond**: *vuile grond*, (grond waar veel onkruid op groeit), Corn.; **vuil land**: het type *vuil land* in: K 215; *vōèjl lōnt*, O 174a; **vuile messing**: *vèùlə méssiēngk*, O 286a; **wilde grond**: het type *wilde grond* in: K 333; *wīèlda grònt*, K 330; *wuldə groont*, K 307; **woeste akker**: *wōēstə ékkər*, K 220; **woeste grond**: het type *woeste grond* in: K 333.

BRAAK LIGGEN

Brachliegen — to lie fallow — être en guérets (N 11, 5; N 11, 6; N 27, 4a; N 27, 4b; Go 1b; sgv; znd 22, 13; znd 1, (a-m))

[Met *braak liggen* wordt bedoeld het ongebruikt liggen van een stuk bouwland. Zie verder de toelichting bij het lemma BRAAKAKKER.]

Binnen dit lemma is geen onderscheid aangebracht ten aanzien van de periode die een akker braak ligt noch ten aanzien van het al dan niet bewerkt worden.

Vormen van de werkwoorden *liggen* en *zijn* zijn niet fonetisch gedocumenteerd.]

braak liggen: het type *braak [liggen]* in: I

1.1.1.3

221b, 266, K 210, 237, 255, 277, 312, 350, L 154, 155, 187, O 275; *braak* [liggen], I 221b, 268, K 237, 255, 276, 277, 307, 330, 343, L 185, 186, 189, 229, P 112, 145; *braawk* [liggen], I 271; *brak* [liggen], K 216, 330; *brák* [liggen], K 301; *brák* [liggen], K 237, 276, O 158; *brawk* [liggen], I 180, 266, P 41; *braok* [liggen], I 220, K 135, 148, 168, 176, 178*, 184, 185, 189a, 204, 205, 206, 207, 208, 210, 213, 214, 215, 219, 235, 236, 237, 239, 244, 245, 251, 257, 262, 267, 269, 272, 273, 274, 276, 277, 296, 300a, 301, 305, 314, 316, 330, 339, 343, 348, 352, 356, 358, L 94, 100, 150, 159b, 162, 208, 212, 236, 244, 255, 258, 260, 262, 264, 279, 280, 283, P 41, 70, 80, 94, 95, 98, 107; *braoak* [liggen], K 267, 296, 357, P 41, 80, 96a, 154; *breejk* [liggen], K 323; *bréek* [liggen], I 220; *bréek* [liggen], O 162; *brèek* [liggen], I 221, P 198; *brèeka* [liggen], O 274; *brèèjk* [liggen], K 323; *brèjk* [liggen], O 67, 162, P 4; *brèk* [liggen], O 253, 274, 286, P 198; *brèuk* [liggen], K 349a, P 25; *briek* [liggen], K 276; *brijk* [liggen], P 2; *bròek* [liggen], P 60a; *bròek* [liggen], K 237; *brook* [liggen], K 235, 237, L 104, 109, 144, 145, 152, P 32, 102; *bròok* [liggen], P 96a; *bròok* [liggen], P 96, 129; *brouk* [liggen], K 247, 273, 304, 332, 350, 352, O 162, P 88; **voegelwei liggen**: het type *voegelwei* [liggen] in: K 276, L 257, O 68; *voogalwaa* [liggen], K 332; *voogalwaj* [liggen], K 241; *voogalwèj* [liggen], L 241; *voogalwèè* [liggen], P 99; *voogalwaa* [liggen], P 81; *voogalwaaj* [liggen], K 183c; *vóggalwaa* [liggen], K 330; *vóggalwaaj* [liggen], L 258, P 89; *vóggalwa* [liggen], O 289; *vóggalwáa* [liggen], K 356; *vóggalwao* [liggen], P 13; *vóggalwéj* [liggen], L 200a; *vawgalwaaj* [liggen], P 155; *vougalwaa* [liggen], O 174a; *vōēgalwáa* [liggen], O 274; *vōēgalwaa* [liggen], O 274; **voor vogelwei liggen**: het type *voor vogelwei* [liggen] in: K 236; *veur vóggalwaaj* [liggen], K 237; *veur vóggalwaj* [liggen], K 237; *vêuj vōwgálwee* [liggen], O 251; *vér vóggalwaaj* [liggen], K 236; **voor de vogelwei liggen**: het type *voor de vogelwei* [liggen] in: K 312; **in vogelwei liggen**: *ïen vóggalwaa* [liggen], K 235; **in vogelenwei liggen**: *ïen vóggalanwaaj* [liggen], K 204; *ïen vóggalanwaa* [liggen], K 305; **op vogelwei liggen**: *ó vōwgálwa* [liggen], P 69a; **vogelwei dragen**: *vóggalwèj draoga*, L 233; *vóggalwèj*, als men een akker in het voorjaar laat liggen (onbewerkt) dan „*draacht ie in de zómmar vóggalwèj*”, hs Van Bakel L 235; **leeg liggen**: het type *leeg* [liggen] in: K 171, 213; *leeg* [liggen], K 237, 277, 330, L 148; *leech* [liggen], K 240; *lèèg* [liggen], K 250, L 158; *lég* [liggen], K 237; *léch* [liggen], I 220; **leegland liggen**: *leeglant* [liggen], L 256; **vaag liggen**: het type *vaag* [liggen] in: I 266, K 224; *vaog* [liggen], K 224, 349; *vaok* [liggen], I 266; *vook* [liggen], I 266; *voug* [liggen], I 266, 272;

vòch [liggen], K 268, 348; *faach* [liggen], I 221; **vaagt liggen**: *vaocht* [liggen], I 220; *vaowcht* [liggen], I 266; *vougt* [liggen], I 272; **vast liggen**: *vast* [liggen], K 352; *fòst* [liggen], K 277; **vuil zijn**: het type *vuil* [zijn] in: K 206; *vōējal* [zijn], K 314; *fōējl* [zijn], O 286; **rusten**: het land — *rust*, K 255; **inliggen**: *ïen* [liggen], K 204; **smeel liggen**: *smeel* [liggen], K 218; **in smeel liggen**: *ïen smeejl* [liggen], K 217; *ïen sméjl* [liggen], K 220; **stijl liggen**: *stīel* [liggen], K 187, 240, L 241; **stoppelbloot zijn**: het type *stoppelbloot* [zijn] in: L 159; **dries liggen**: *driēs* [liggen], O 275, 295; **van de zomervoor liggen**: *ván dā zómmarvoor* [liggen], L 153.

—1.1.1.2. Ploegen

—1.1.1.2.1. Ploeg en ploegsoorten

PLOEG

Pflug — plough — charrue, araire (N 11, 24; N 11, 25; sgv; znd 37, 11a; Go 1b; Ceusters; Elst; Van Hoof; Jacobs)

[Landbouwwerktuig om de aardoppervlakte om te leggen. Bedoeld wordt de ploeg in het algemeen; aangenomen mag worden, dat met „ploeg” dat ploegtype wordt aangeduid dat in een bepaald gebied gebruikt wordt.

In dit lemma zijn bij „ploeg” tevens opgenomen de fonetische varianten van het woord of woorddeel *ploeg* voorkomend als eerste lid van een samenstelling (II), als tweede lid van een samenstelling (III) of als woord binnen een woordgroep (IV). In alle hiernavolgende lemmata m.b.t. de ploeg en het ploegen wordt voor de fonetische documentatie van het woord of woorddeel *ploeg* naar dit lemma verwezen.]

ploeg: I: Algemeen; het type *ploeg* in: I 57a, 79, K 102, 124a, 125a, 133a, 141, 143, 145a, 147, 148, 150, 151, 157, 160, 163, 165, 171, 174, 176, 179a, 183c, 184, 185, 186, 187, 188a, 197, 207, 215, 219, 220, 268, 332, 354, L 94, 100, 104, 109, 144, 145, 148, 150, 152, 153, 154, 158, 159, 177c, 180, 180b, 183, 184, 185, 186, 187, 190, 200a, 212, 229, 236, 241, 242, 243, 244, 256, 257, 258, 260, 263, 280, O 67, P 5, 77; *plöech*, K 173b, 176, L 235, 244*, 263a; *plöëch*, I 220, 271, K 201, 204, 209, 231, 235, 238, 240, 241, 264, 265, 268, 273, 274, 275, 276, 277, 287, 295, 307, 310, 312, 313, 314, 315, 316, 318, 341a, 346, 353, 357, L 109, 189, 207, 255, O 162, 163, 165, 275, P 4, 16, 27, 44, 45, 48, 84; *plöëch*, I 266, 268, 269, 273, K 137, 179b, 180, 181, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 205, 207, 208, 211, 216, 218, 220, 226, 237, 241, 244, 248, 251, 254, 256, 273, 274, 281, 281a, 283, 287, 291, 296, 301, 307, 310, 312, 313, 314, 324, 329,

333b, 339, 340, 348, 351a, 353, 357, L 153, 162, 279, O 70, 72, 74, 158, 165, 173, 178, 250, 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 25, 28, 29, 33, 47, 48, 59, 60, 61, 62, 65, 70, 81, 85, 86, 89, 105, 125, 198, 199; *ploewch*, L 149; *plōewch*, P 145; *plōewch*, P 41; *plōewch*, P 95; *pluch*, L 261, P 88; *plōch*, K 358, P 46, 67, 68; *plōwch*, P 167; *plooch*, K 245, 248, 330, 331, 335, P 69a, 72, 125, 126, 137, 163, 171, 198; *plōōch*, P 76; *ploowch*, O 286a; *plouch*, K 330, P 41, 104, 154a; *ploeg*, Goossenaerts; *ploech*, Elemans; *plōēg*, Brabantius; *plōēch*, hs Mischgofsky L 95; *plōēch*, Goemans; *plōēch*, Eylenbosch O 253; *ploeg*, AG K 157; II: Eerste lid van een samenstelling: het type *ploeg*- in: I 57a, 268, 271, K 126, 129, 133a, 133d, 135, 137, 141, 143, 145a, 147, 150, 151, 152, 157, 160, 163, 165, 166a, 171, 173, 174, 175, 175a, 175a*, 176, 177b, 178a, 179a, 183c, 184, 184a, 186, 187, 188a, 189a, 191, 198, 202a, 206, 207, 208, 209, 210, 213, 216a, 217, 233, 236, 240, 244, 251, 257, 261, 262, 265, 272, 274, 277, 281a, 283, 284, 287, 289, 307, 309, 311a, 312a, 318, 320, 329, 330, 332, 333, 337, 339, 342, 346, 348, 354, L 91a, 100, 102, 109, 145, 148, 150, 152, 153, 157, 159, 160, 177c, 179, 180, 180a, 180b, 183, 184, 185, 187, 190, 200, 200a, 204, 205, 206, 208, 209a, 211, 233, 236, 241, 242, 243, 244, 258, 261, 263, 263a, 264, 280, 283a, O 67, 68, 166, 241, 275, P 16, 23, 84, 86, 99, 105, 112, 126, 154a; *plōēg*-, I 266, K 137, 189, 207, 237, 241, 244, 249, 250, 251, 281, 283, 301, 313, 324, 329, 349, 351a, O 69, 178, 250, 285, 286, 289, 290, P 25, 29, 69a, 81, 125, 198, 199; *plōēg*-, K 145a, 171, 173a, 191, 192, 193, 195, 195a, 207, 208, 240, 264, 265, 268, 276, 287, 310, 313, 315, 316, 341a, 353, L 110, 159, 180, O 275, P 5, 27, 44, 84, 86; *ploe*-, K 307; *plōē*-, O 285; *plōēch*-, K 249, 250; *plōēch*-, I 269, K 191, 192, 206, 207, 210, 211, 237, 241, 244, 248, 251, 257, 265, 273, 274, 281, 281a, 283, 295, 301, 307, 310, 311a, 312, 314, 329, 330, 331, 333b, 340, 351a, 353, 354, 357, O 70, 72, 74, 158, 165, 173, 178, 250, 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 13, 28, 29, 33, 48, 59, 60, 61, 62, 86, 96, 105, 125, 198, 199; *plōēch*-, I 220, 273, K 145a, 180, 181, 191, 192, 193, 195, 195a, 201, 204, 207, 208, 211, 235, 240, 248, 249, 250, 251, 265, 268, 274, 276, 277, 295, 307, 310, 311, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 332, 341a, 346, 348, 349, 353, 357, O 74, 165, 275, 285, 289, 290, P 4, 5, 27, 44, 44, 45, 46, 47, 84, 86; *plōēch*-, I 220, K 173b, 191, 193, 211, 235, 240, 249, 250, 265, 275, 317, 318, 332, 349, L 145, 244*, 263, 263a, P 16, 41; *ploog*-, K 245, 248, 330, 331, O 170, P 10, 152, 163, 171, 199; *plōōg*-, P 126; *plooch*-, K 245, 246, 251, 330, 331, 335, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135, 163, 198; *plōōch*-, P 72; *plōōch*-, P 70; *plōg*-, P 46; *ploojg*-, K 245; *pluug*-, K 245; *plug*-, P 88;

pleuch-, P 82, 83, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137a; *pluch*-, K 273; *plug*-, P 88; *ploewg*-, L 149; *plōēwg*-, K 330; *plōēwg*-, P 95; *plōēwch*-, P 41, 145; *plōēwch*-, K 237, 318, P 145; *ploowg*-, K 330; *plōōwch*-, P 154a; *ploowch*-, K 330; *plōwg*-, P 76; *pluōēch*-, O 251; *plōōēwch*-, P 95; *ploug*-, P 157a; III: Tweede lid van een samenstelling: het type *ploeg* in: I 57a, K 106, 125a, 133, 135, 147, 150, 165, 166, 174, 175a, 176, 179a, 184, 186, 188a, 189a, 191, 201, 207, 209, 210, 220, 240, 249, 251, 262, 281a, 287, 295, 301, 307, 310, 312, 320, 330, 331, 332, 335, 339, 340, 341a, 348, 349, L 109, 145, 149, 150, 153, 159, 160, 177c, 180b, 183, 200a, 208a, 242, 243, 258, 263, O 69, P 4, 77, 95, 145; *-ploech*, I 57a, K 133a, 135, 141, 147, 150, 157, 163, 165, 173b, 174, 175a, 176, 183, 183c, 184, 186, 187, 188a, 201, 207, 208, 216, 244, 249, 250, 251, 262, 281a, 283, 287, 295, 307, 310, 320, 331, 333b, 340, 349, L 109, 145, 150, 153, 159, 160, 177c, 180b, 183, 184, 187, 200a, 208, 241, 242, 243, 244*, 258, 263, 263a, P 4, 81; *-plōēch*, I 266, 268, 269, 273, K 137, 179b, 181, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 201, 205, 207, 208, 211, 221, 221a, 225, 226, 227, 228, 229, 229a, 237, 241, 243, 244, 245, 248, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 261, 262, 268, 273, 274, 281, 283, 287, 301, 310, 313, 324, 333b, 340, 353, 354, 357, O 69a, 70, 72, 74, 154, 156, 158, 160, 165, 168, 170, 171, 172, 176, 178, 237, 238, 250, 254, 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 2, 3, 33, 60, 61, 62, 70, 77, 81, 84, 105, 125, 132, 135, 198, 199; *-plōēch*, I 220, 269, K 191, 204, 209, 211, 231, 235, 237, 238, 240, 241, 243, 254, 268, 273, 274, 275, 276, 277, 307, 310, 312, 313, 314, 315, 316, 318, 324, 341, 346, 353, L 235, O 67, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 153, 155, 157, 159, 160a, 161, 162, 162a, 163, 164, 165, 167, 169, 175, 177, 178, 245, 247, 247b, 249, 250a, 252, 253, 275, P 4, 27, 48, 59, 81; *-pluch*, P 88; *-pluuch*, L 200a; *-plug*, P 88; *-plōēg*, I 268, K 310, 346, P 23, 29, 84, 86; *-plōēg*, I 266, K 241, O 178, 250, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 86, 125, 198, 199; *-plōēch*, K 249, 250; *-ploog*, P 69a, 171; *-plooch*, K 245, 248, 330, 331, 335, O 72, 163, 174a, P 62, 66, 69a, 72, 75, 76, 78, 81, 125, 126, 127, 129, 131, 133, 135, 163, 171, 198; *-pleuch*, P 82, 83, 88, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137a; *-plōch*, K 330; *-plōch*, K 335, 358, P 163; *-plōch*, O 177; *-ploewg*, L 149; *-plōēwch*, P 41; *-ploewch*, L 149; *-ploowch*, P 33b, 104; *-plōōwch*, P 154a; IV: Woord binnen een woordgroep: het type *ploeg* in: K 147, 176, 206, 231, 237, 267, 277, 293, 301, 307, L 242, O 166, 238, 272, 274, P 25, 198; *plōēg*, K 346; *ploech*, K 147, 160, 184, 201, 203, 220, 235, 237, 239, 240, 251, 268, 272, 274, 275, 281a, 287, 301, 307, 331, 335, 339, 340, 352, L 159, 180b, O 63a, 67, 68, 70, P 3, 5, 33, 35a, 77, 98, 129, 145, 163; *plōēch*, K 207, 221a, 226, 228, 241,

1.1.1.3

244, 245, 248, 254, 255, 257, 258, 262, 268, 274, O 72, 178, 250, 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 29, 32, 70, 80, 86, 94; *plöëch*, I 220, 273, K 235, 250, 254, 265, 268, O 73, 255, 288, P 45, 47, 125, 198, 199; *plöëjch*, O 253; *plooch*, K 335, P 69a, 198; *plöëch*, P 163; *pleuch*, P 136, 137a; *pleug*, P 88; *plüuch*, O 71; *plówch*, P 167; *ploowg*, P 104; **gewone ploeg**: *gəwoona ploech*, K 307, 330, 332, 339, P 29; *gəwoon ploech*, K 295; *gəwòdnə plöëch*, O 165; *gəwòdnə plöëch*, K 191; *chəwòdnə plöëch*, K 268; *gəwòèn plooch*, K 330; *gəwòèn plöëch*, K 256, 324; *gwòèn plöëch*, K 291; **klein ploegje**: *klèèn plöëchskə*, K 205; *kláá plöëchskə*, O 74, P 60; **teul**: *teul*, L 261, 263; *töwl*, ploeg, De Bont; **teulploeg**: *toulplöëch*, K 249, 250; **labeur**: *labuir*, O 165; **alaam**: *àlààm*, O 70, P 59; *àlààm*, P 1, 2; **getrek**: *gətrèk*, O 70, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62; **materieel**: *màtèriëjèl*, O 165.

BALANSPLOEG

Schwingpflug – swing plough – charrue, araire

(N 11, 25)

[De balansploeg is het meest eenvoudige type ploeg. Kenmerkend voor dit type ploeg is dat het aan de voorzijde niet wordt ondersteund

door middel van een ploegvoet of ploegwiel-tje. Zie de lemmata VOETPLOEG en ROLPLOEG. De daar gegeven toelichtingen zijn eveneens van toepassing op de balansploeg. Niet uitgesloten is dat in beide genoemde lemmata typen voorkomen die eigenlijk betrekking hebben op de balansploeg.

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.

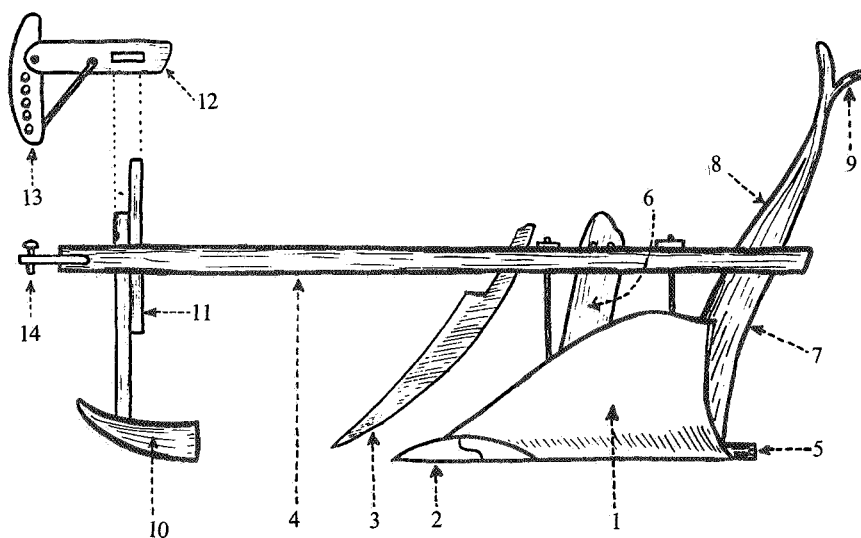
balansploeg: het type *balansploeg* in: K 147, 179a, L 187, 200a; *balääns[ploeg]*, K 174; *balans[ploeg]*, L 235.

VOETPLOEG (zie kaart en tekeningen)

Pflug mit Stützfuss – swing plough with dragfeet, trussed-beam plough – charrue à sabot

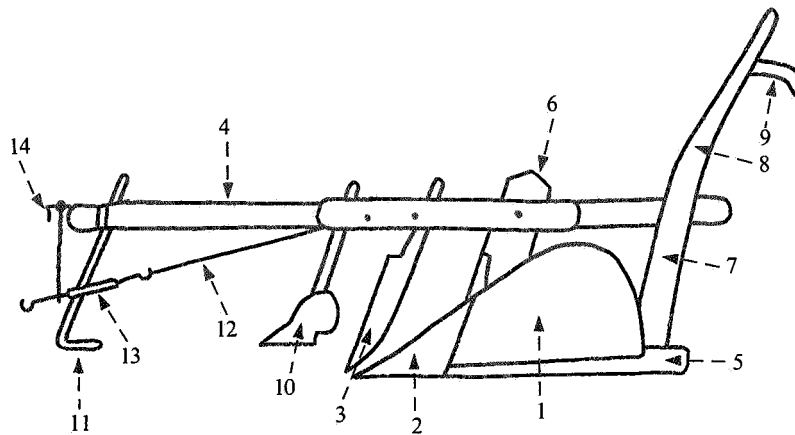
(N 11, 25; N 11, 24; N 11, 31; Ceusters; Meulemans; Jacobs; Elst; Alaers)

[De voetploeg is een ploeg zonder wielen die door de ploeger zelf in evenwicht gehouden moet worden. Bij al deze ploegen is dus een ploegstaart noodzakelijk. Deze ploegen worden gekenmerkt door een zogenaamde ploegvoet, die de ploeg aan de voorzijde ondersteunt. Soms is deze ploegvoet vervangen door een wiel: vergelijk het lemma ROLPLOEG.

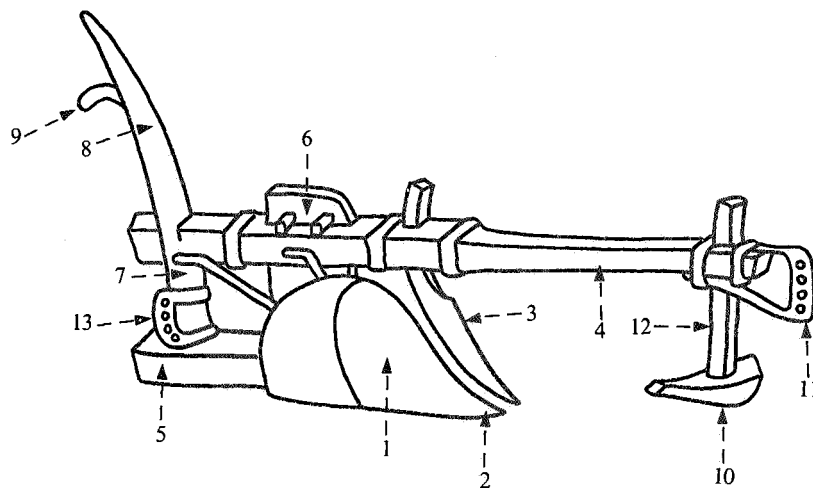
Balansploeg, voetploeg

1. rister	8. ploegstaart
2. ploegmes	9. handvat van de ploegstaart
3. kouter	10. ploegvoet
4. ploegbalk	11. diepteregelaar
5. ploegzool	12. deel van ploegbalk
6. ploegschei	13. ploegkam of kenef
7. verlengde van de ploegstaart	14. pin waarmee de kenef wordt vastgezet

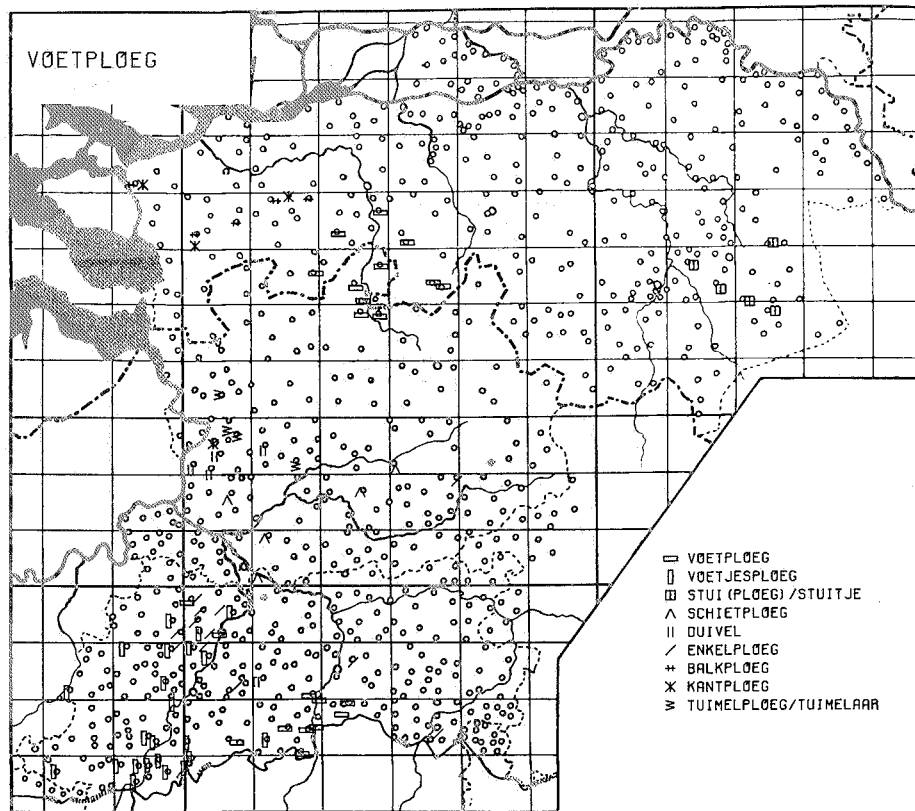
Balansploeg, voetploeg

1. rister	8. ploegstaart
2. ploegmes	9. handvat van de ploegstaart
3. kouter	10. voorschaar
4. ploegbalk	11. schaats
5. ploegzool	12. trekhaak of grindelstang
6. ploegschei	13. regelijzer of diepteregelaar
7. verlengde van de ploegstaart	14. diepteregelaar aan de voetploeg

Balansploeg, voetploeg

1. rister	8. ploegstaart
2. ploegmes	9. handvat van de ploegstaart
3. kouter	10. ploegvoet
4. ploegbalk	11. ploegkam of kenef
5. ploegzool	12. ploegsteun
6. ploegschei	13. geperforeerde ijzeren plaat waardoor de drieshaak gestoken wordt
7. verlengde van de ploegstaart	

Van de voetploeg bestaan allerlei uitvoeringen: zware en minder zware, met of zonder voorschuur (vgl. het lemma VOORSCHAAR), met een of twee staarten. Bovendien kan deze ploeg op verschillende manieren aangespannen worden. Maar al deze verschillen in uiterlijk worden klaarblijkelijk niet woordelijk onderscheiden.

De bouw van de voetploeg is zeer eenvoudig: een lange ploegbalk waarin vooraan de ploegvoet bevestigd is en naar achter toe achtereenvolgens de (eventuele) aflegger, het kouter, de ploegschei en de staart. Het ploegrist is bevestigd op de ploegzool die loopt van de ploegschei tot de ploegstaart. Soms is het rister ook bevestigd aan het laagste gedeelte van de ploegstaart; de voetploeg heeft dan geen ploegschei. Dit laatste is vooral het geval bij de kleinere typen voetploeg.

Van de voetploeg zijn zowel houten als ijzeren exemplaren bekend waarbij de ijzeren natuurlijk geëvolueerd zijn uit allerlei typen houten voetploegen. De ijzeren voetploeg zal vaker een vereenvoudigde constructie hebben (zonder ploegschei), omdat ijzer altijd al een stevigere bouw garandeert.

De voetploeg is een eenrichtingsploeg die voor normaal ploegen gebruikt wordt; er zijn echter ook voetploegen zonder rister die gebruikt worden om de ondergrond te breken (vgl. het lemma WROETPLOEG) of met een dubbel rister om voren te trekken of planten aan te aarden (vgl. het lemma AANAARDPLOEG). Zie voor de fonetische documentatie van het woord of woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

voetploeg: *vōēt[ploeg]*, K 179b, 180, 181, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 207, 208; *vōēt[ploeg]*, K 221a, P 1, 10; *voot[ploeg]*, P 126; *veut[ploeg]*, P 82, 83, 130, 131, 132, 135, 136, 137a; **ijzeren voetploeg:** *éézərə vōēt[ploeg]*, K 225; *ájzərə vōēt[ploeg]*, K 243; **houten voetploeg:** *ōwtə vōēt[ploeg]*, K 225, 243; **voetjesploeg:** *voetjəs[ploeg]*, P 4; *vōētjəs[ploeg]*, O 173; *vōētsjəs[ploeg]*, O 178, 250, 285, 286, 287, 290, P 198, 199; *vōējtəs[ploeg]*, O 162; *vōējkəs[ploeg]*, O 70, 165, 255, 288, P 8, 59, 60, 125, 198; *vōēkkəs[ploeg]*, O 289, P 133; *vōētətəs[ploeg]*, O 275; *vōētés[ploeg]*, O 158; *vōējəs[ploeg]*, O 275; *vutəsplu.ich*, Eylenbosch O 253; **ploeg met een voetje:** *[ploeg] me ən voetjə*, L 200a; **schietsploeg:** het type *schiets[ploeg]* in: K

330, 331, 335; *schiet[ploeg]*, K 274; *schiet[ploeg]*, K 283, 301; **schuifploeg**: *scheuff[ploeg]*, L 242, 244*, 263, 263a; *skeuff[ploeg]*, L 183; **balkploeg**: het type *balk[ploeg]* in: I 57a, K 174, 175a; *ballək[ploeg]*, K 173b, 176; **balk**: *balək*, een ploeg, De Bont; **balkse ploeg**: de volgende opgave is meervoud: *balksə ploegə*, K 188a; **handploeg**: *hant[ploeg]*, P 76; *hònt[ploeg]*, P 72; **staartploeg**: het type *staart[ploeg]* in: K 179a; *steert[ploeg]*, K 137; *stert[ploeg]*, K 151; **enkelploeg**: *èngkəl[ploeg]*, P 2; *éenkəl[ploeg]*, K 307; *ïëngkəl[ploeg]*, O 74, 165, P 1, 3, 4, 8, 60, 86; *ïënkəl[ploeg]*, O 74, P 69a, P 154a; **enkele ploeg**: *ïëngkələ [ploeg]*, P 62; **enkelscharige ploeg**: *enkəlscharəgə [ploeg]*, K 220; **dobbelploeg**: *dòbbəl[ploeg]*, K 287; **dubbele ploeg**: *dubbələ [ploeg]*, K 339; **enkelploeg met aflegger**: *eenkəl[ploeg] mee òfléggər*, K 307; **aflegploeg**: het type *afleg[ploeg]* in: K 330, 339, 340; **aflegger**: *afleggər*, K 330; **blekploeg**: het type *blek[ploeg]* in: K 240; *blek[ploeg]*, L 244*; **kantploeg**: *kant[ploeg]*, K 175, 244; *kaant[ploeg]*, I 57a, K 173b; **kantelploeg**: *kaantəl[ploeg]*, K 137; **tuimelaar**: *tèumalər*, K 225; *tóomalər*, K 243; *tòwòmáléér*, K 348; **tuimelploeg**: *tèuməl[ploeg]*, K 262; *tóomal[ploeg]*, K 245; **draaiploeg**: *dròd[ploeg]*, K 256; **rechtse**: *richtsə*, P 198; **slinkse ploeg**: *slinksə [ploeg]*, K 331, 335; **stuiploeg (?)**: *stui[ploeg]*, L 208a, 241; *steuj[ploeg]*, L 235; *stèùj[ploeg]*, L 207; **stuitje**: *stuiək*, L 208, 242; **stui**: *stui*, L 263; **[schaafəl]**: *schaafəl*, P 76; **[schòffəl]**: *schòffəl*, P 72; **duivel**: *duuvəl*, K 256; *dùuvəl*, K 248; *deuvəl*, K 248, 249, 250, P 72; *duvel*, ook de benaming van een soort van ploeg, Corn. Vervl. A.; **scheiploeg**: *schīj-[ploeg]*, K 287; **stoppelploeg**: *stoppəl[ploeg]*, K 157; **korenploeg**: *koorən[ploeg]*, K 240; **veldploeg**: *vèlt[ploeg]*, K 265; **[kokspløeg]**: *kokspløeg*, K 151; **klein ploegje**: *klijn ploechskə*, K 204; **Kempische ploeg**: het type *Kempische ploeg* in: K 251; **Zeeuwse staartploeg**: *zeewsə start[ploeg]*, K 133a; het volgende type duidt op de fabrieksnaam 'Pol': **polploeg**: *pòl-[ploeg]*, K 205; **brabander**: *braabandər*, K 314.

ROLPLOEG

Stelzplflug – single-wheel plough – charrue à roulette porteuse
(N 11, 29; N 11, 25; N 11, 31; Ceusters; Vanduffel)

[Deze ploeg is dezelfde als de balansploeg, alleen is hier de ploegvoet vervangen door een wiel: de ploegrol. Vgl. het lemma BALANSPLOEG.]

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

rolploeg: *rol[ploeg]*, K 184, L 109, 145, 149, 150, 160, 177c, 180b, 184, 200a, 208, 241;

ròl[ploeg], L 183, 235, 241, 242, P 76; *ròl-[ploeg]*, K 349; *rul[ploeg]*, P 135; **rolploegje**: *ròlpluujchka*, L 235; **rollenploeg**: *ròllə[ploeg]*, K 335; *rulle[ploeg]*, P 72, 127; **wieploeg**: *wiël[ploeg]*, K 204; *wiël[ploeg]*, K 281; *wéél-[ploeg]*, K 245, 249, 260; *weel[ploeg]*, P 88; *wi-ijl[ploeg]*, K 357; **wieltjesploeg**: *wiëlkas-[ploeg]*, P 126; *wiëlləkəs[ploeg]*, K 324; **schuifploeg**: *scheuff[ploeg]*, L 243; **balansploeg**: het type *balans[ploeg]* in: K 174; **brabander**: *braabòndər*, K 346; de volgende typen verwijzen naar gebruiksmogelijkheden: **peller**: *pèl-lər*, O 178, 287, 288, 289, P 125; **pelder**: *pèldər*, O 255, 285, 290; **schrapploeg**: *skrap[ploeg]*, L 180b; **witlofploeg**: *wuulòeff[ploeg]*, P 4.

PLOEG MET WIEL(EN)

Pflug mit Rad oder Rädern – plough with wheel(s) – charrue avec roue(s)
(N 11, 25; Alaers; Elst)

[De wieploeg is een ploeg van onbepaald type met een of twee wielen. De naamgeving geschiedt om een onderscheid te maken tussen wiellose ploegen, zoals de balansploeg (vgl. de lemmata BALANSPLOEG en VOETPLOEG), en van wielen voorziene ploegen (vgl. bv. de lemmata STELLINGPLOEG, ROLPLOEG, KARPLOEG en WENTELPLOEG).]

Zie voor de fonetische documentatie van het woord of woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

wieploeg: *wiël[ploeg]*, K 174; *wiël[ploeg]*, I 266; *wiël[ploeg]*, K 190a; **wielenploeg**: *wiëla[ploeg]*, K 221, 221a, 225, 227, 243, 245; **radploeg**: *raaj[ploeg]*, K 135; **Brabantse ploeg**: *brábántsa [ploeg]*, K 221a.

STAARTPLOEG

Pflug mit einem Sterz – plough with a stilt – charrue avec un mancheron

(N 11, 25; DC 33, 1a; Alaers; Vanduffel; Jacobs; Meulemans)

[De staartploeg is een ploeg van een onbepaald type met een staart, door middel waarvan de boer de ploeg met de hand kan besturen. Het betreft hier oudere typen, zoals de balansploeg, voetploeg en rolploeg, die minder vast lopen en steviger in bedwang gehouden moeten worden. De benaming dient om de oudere typen te onderscheiden van de moderne, bijna geheel staartloze typen.]

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

staartploeg: *staert[ploeg]*, K 176; *stéé-ært[ploeg]*, K 248; *stéet[ploeg]*, P 84; *stéér-[ploeg]*, K 313; *stjéét[ploeg]*, K 252, 258, 261, 262; de volgende opgave is meervoud: *stjèt-*

1.1.1.3

plöeggə, K 265; **staartploeg**: *stjééts[ploeg]*, I 266; **ijzeren staartploeg**: *ájzərə stéért[ploeg]*, K 229, 229a; *ájzərə stéért[ploeg]*, K 227; *èézərə stéért[ploeg]*, K 253; **houten staartploeg**: het type *houten staart[ploeg]* in: K 106; *òttə stéért[ploeg]*, K 227; *òwtə stjéért[ploeg]*, K 229, 229a, 253; **handploeg**: *hant[ploeg]*, P 81; *ant[ploeg]*, K 237, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; *ànt[ploeg]*, P 61, 131, 132, 135; *ònt[ploeg]*, P 84; *òn[ploeg]*, P 69a; van de volgende opgaven is het onduidelijk, of zij doelen op de staartploeg dan wel op het zelf voort te trekken ploegje (vgl. het lemma TREKPLOEG): het type *hand[ploeg]* in: K 175a, P 77, 95; *hònt[ploeg]*, P 105; *and[ploeg]*, P 171.

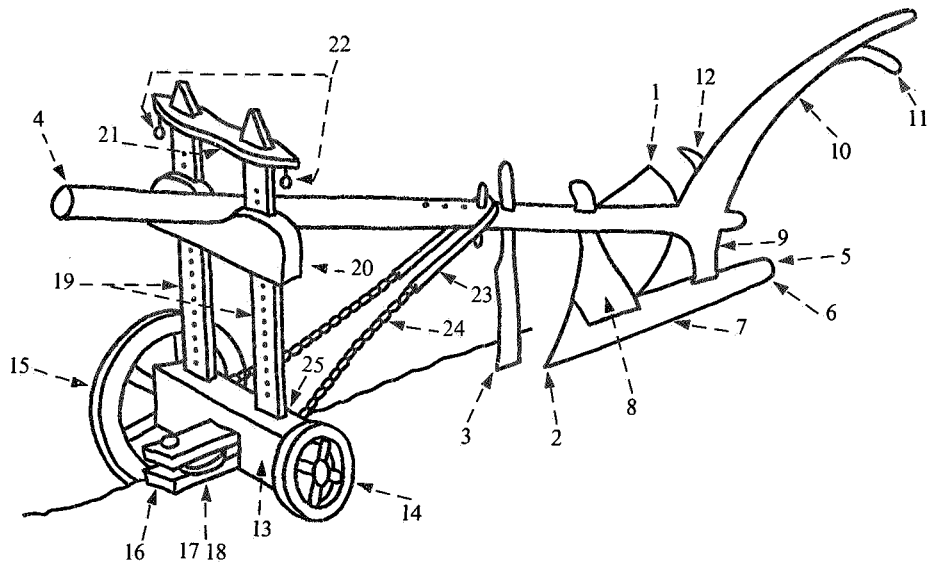
STELLINGPLOEG (zie kaart en tekening)

Karrenpflug — gallows-plough — charrue à deux roues-supports

(N 11, 25; N 11, 30; N 11, 31; N 11, 33j; DC 33, 1a)

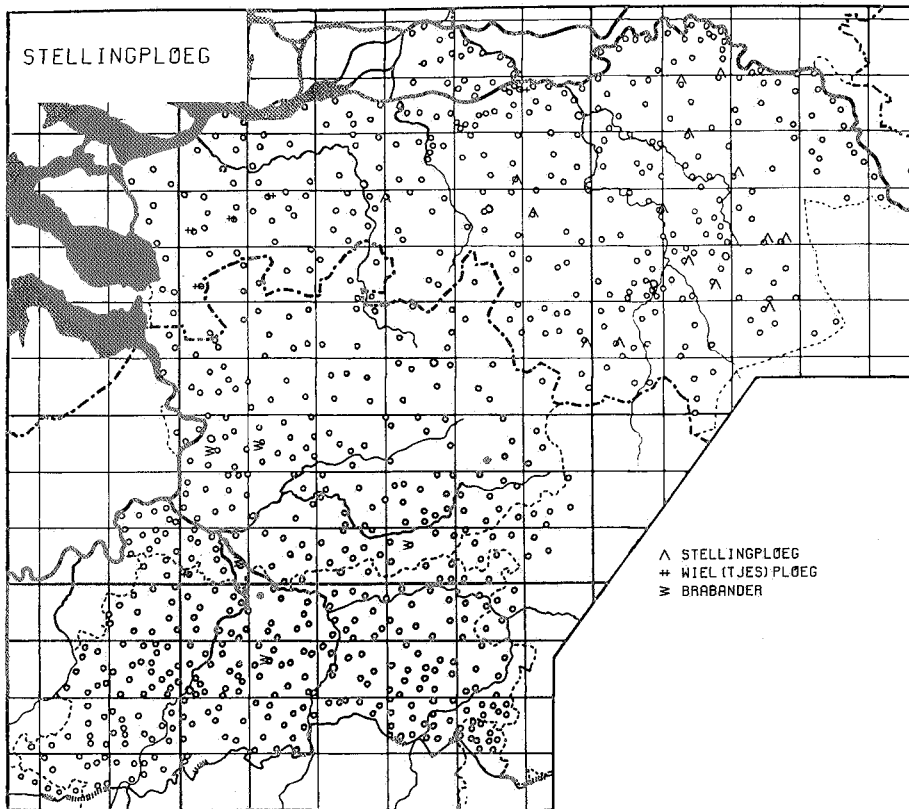
[De stellingploeg is een ploeg met een voorstel waarop verticaal twee latten zijn bevestigd waartussen zich een verstelbare dwarslat bevindt. Door deze tussenverbinding te bewegen gaat de ploegbalk waaraan zich de werkende onderdelen bevinden naar beneden of naar boven, waardoor diep of minder diep geploegd kan worden.

De stellingploeg is een eenrichtingsploeg waarbij het voor de hand ligt, dat het voorstel voorzien is van een groot en een klein wiel waarbij het rechte grote wiel in de ploegvoor rijdt. De aarde wordt door het rister naar rechts geworpen.

Stellingploeg, karploeg

1. rister	14. klein ploegwiel
2. ploegmes	15. groot ploegwiel
3. kouter	16. pin waarmee de kenef wordt vastgezet
4. ploegbalk	17. schevelplaat
5. ploegzool	18. tong
6. ploeghiel	19. ploeglatten
7. schuurplaat	20. verstelblok
8. ploegschei	21. versterkingslat
9. verlengde van de ploegstaart	22. de ringen waardoor de leidsels lopen
10. ploegstaart	23. zaalpont
11. handvat van de ploegstaart	24. zaalpontkettingen
12. knechtje van de ploegstaart	25. ramskop
13. asblok	

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

stellingploeg: het type *stelling[ploeg]* in: L 208a; *stelling[ploeg]*, K 166, 179a, 186, 220, L 149, 150, 180b, 183, 200a, 208, 241, 244*, 258, 263, 263a; *stélling[ploeg]*, L 235; **kettingploeg:** het type *ketting[ploeg]* in: I 57a; *keting[ploeg]*, K 137; **wielploeg:** *wiel[ploeg]*, K 173b, 175a, 188a; *wiēl[ploeg]*, K 137; **wieltjesploeg:** *wiēllakas[ploeg]*, K 324; **enkele wielploeg:** *enkələ wiēl[ploeg]*, K 174; **rollenploeg:** *rulla[ploeg]*, P 72; **rolletjesploeg:** *rōllakas[ploeg]*, P 198; **brabander:** *braabandər*, K 330, P 76; *braabōndər*, K 348; *brōðbēndər*, K 256; *brōðbaandər*, K 248; *brōðbōndər*, K 348; **omganger:** *umgengər*, L 184; **linkse:** *liēnksə*, P 198; **schietploeg:** *schiet[ploeg]*, K 340; **kantelploeg:** *kāāntəl[ploeg]*, K 174; **staartploeg:** *staart[ploeg]*, K 179a; **heiploeg:** *hèj[ploeg]*, K 265; **wroeter:** *wrēʔər*, K 340; de volgende twee typen duiden op een merknaam, afgeleid van de naam van de Franse fabrikant A. Mélotte: **mélotte-ploeg:** *məlot[ploeg]*, K 173b, 273; **mélotte:** *malottə*, K 174; het volgende type duidt

op een merknaam, afgeleid van de naam van de Duitse fabrikant Rudolf Sack: **sacks:** *saks*, K 133a; *saks*, bepaalde ploeg, genaamd naar de fabrikant Sachs, Elemans.

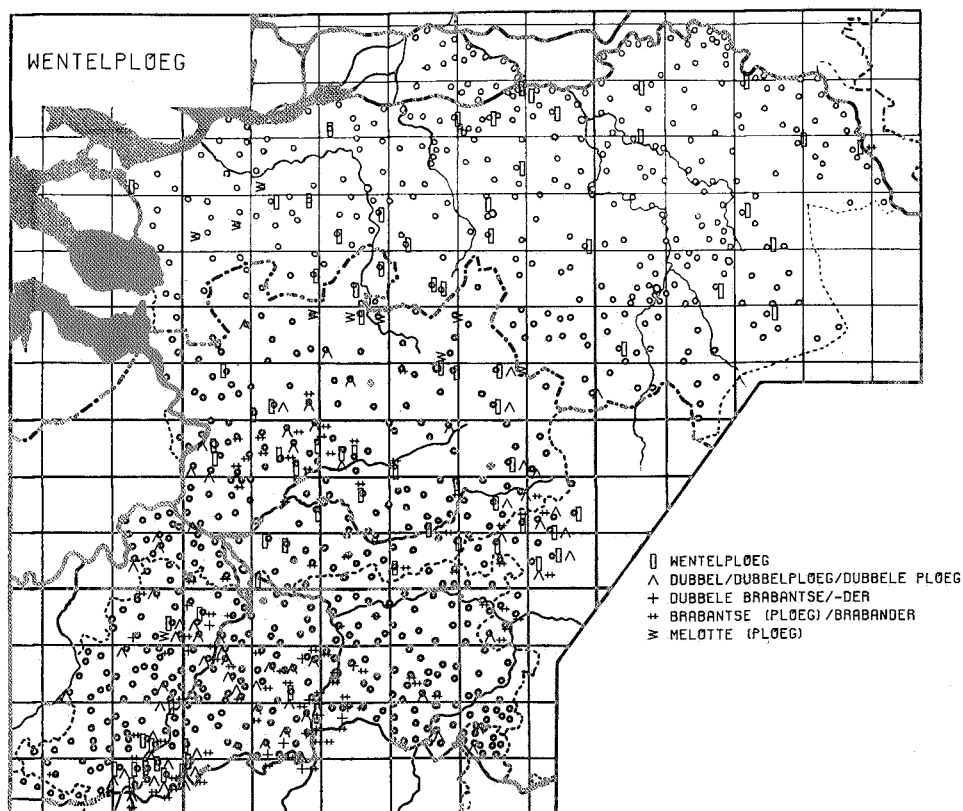
KARPLOEG

Pflug mit Vorderwagen — plough with fore-carriage — charrue à avant-train
(N 11, 25)

[De karploeg is een ploeg van onbepaald type met een tweewielig voorstuk. Door deze naamgeving wil men een onderscheid maken tussen de karploegen (zoals stellingploegen, andere soorten rondgaande ploegen en wentelploegen) en balansploegen die niet op een tweewielig voorstuk steunen.

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

karploeg: het type *kar[ploeg]* in: K 179a, L 145; *kár[ploeg]*, L 207; **wagenploeg:** *waogə[ploeg]*, K 184.

WENTELPLOEG (zie kaart en tekening)

Drehpflug – half-turn plough – Brabant double

(N 11, 25; N 11, 31; Go 1b; Meulemans; Al-aers; Jacobs; Elst; Ceusters; Vanduffel; Van Hoof)

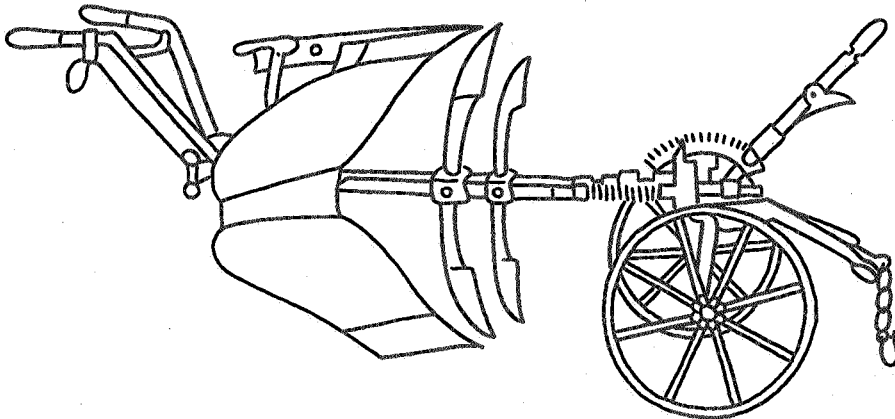
[De wentelploeg is een ploeg met een voorstel waaraan zich twee even grote wielen bevinden. Deze ploeg is niet, zoals de stellingploeg, voorzien van een groot en een klein wiel, omdat de wentelploeg weer door dezelfde voor terug moet kunnen rijden, nadat deze omgedraaid is. Het omschakelen, waarbij het bovenste rister naar beneden gaat en het onderste rister naar boven, geschiedt door middel van een handel die zich bevindt op de zeer kleine ploegstaart. De wentelploeg is vaak afgeleid van de enkele Brabantse ploeg, d.w.z. men heeft de voorschaar, het kouter en het rister, die zich aan de onderzijde van de ploegbalk bevinden, nogmaals aan de bovenzijde van de ploegbalk aangebracht en het geheel omwentelbaar gemaakt.

Naast de oude, maar toch al ijzeren, typen wentelploegen bestaan er ook zeer geperfec-

tioneerde nieuwere ploegen die door tractoren getrokken worden of die bevestigd zijn aan de hefinrichting van de trekker. Er zijn zelfs 6- of 8-scharige wentelploegen die door zware machines voortbewogen moeten worden. Wanneer de wentelploeg bevestigd is aan de hefinrichting van de tractor, dan is het voorstel niet aanwezig.

Zie voor de fonetische documentatie van het woord of woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

wentelploeg: *wental[ploeg]*, I 57a, K 125a, 147, 175a, 176, 184, 187, 191, 207, 240, 295, 301, 307, 310, 312, 331, 332, L 145, 153, 187, 208, 241, 244*, 263; *wëntal[ploeg]*, K 141, 165, L 207, O 70, P 2, 10, 81; *waental[ploeg]*, L 258; *wéntal[ploeg]*, K 132, 135, 137, 137a, 179b, 180, 181, 183c, 190a, 191, 192, 195, 195a, 221, 221a, 227, 229, 237, 248, 258, 261, 262, 265, 268, 274, 276, 307, 310, 317, 335, 346, 353, 357, L 177c, O 178, 250, 255, 285, 286, 287, 288, 289, P 125, 198, 199; *wéental[ploeg]*, K 238; *wintal[ploeg]*, K 353, L 184; *wingtal[ploeg]*, K 244, 248; *wiëngtsjal[ploeg]*, O 290; *wendal[ploeg]*, K 262, 349; *wëndal[ploeg]*, K 241, 268, 310, 318, 358; *wénʔal[ploeg]*, K 314; *wèèal-*

Wentelploeg

[ploeg], K 240; *wéntelploech*, ploeg met twee scharen boven elkaar, die men gemakkelijk om beurten in het werk kan stellen, Elemans; **rolwentel**: *rolwentel*, L 200a; **stellingwentel**: *stellingwentel*, L 200a; **keerploeg**: *kiër[ploeg]*, K 191; **duikelaar**: *dèukjlòr*, K 204; **tuimelploeg**: *tòjmal[ploeg]*, K 237; *tòwaamal[ploeg]*, K 301; *tòdmal[ploeg]*, K 273; *tèùmäl[ploeg]*, K 211; **dubbelploeg**: *dubbäl[ploeg]*, K 244, 251; *döbbäl[ploeg]*, K 240, 265, 316, 357, O 70, 165, 178, 250, 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 3, 10, 60, 61, 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 125, 126, 127, 129, 131, 133, 135, 198, 199; *döbbäl[ploeg]*, K 209, 228, 229, 231, 241, 257, 273, 275, 276, 277, 310, 312, 313, 315, 318, 353, 358, P 104; de volgende opgave duidt op een wentelploeg zonder wielen: *döbbäl[ploeg]*, K 229a, 255; **dubbele ploeg**: *döbbälä [ploeg]*, O 67; *döbbälä [ploeg]*, P 47; *döbbälä [ploeg]*, P 167; *düübbälä [ploeg]*, P 69a; **dubbele Brabantse ploeg**: *dubbele brabantse ploeg*, een sedert 1914-'18, ter vervanging van de traditionele, eenvoudige, houten ploeg, hoe langer hoe meer gebruikte ijzeren ploeg; waaraan hoofdzakelijk drie deelen worden onderscheiden: het „voorstel”, het eigenlijke „lichaam”, waaraan de dubbele risters met scharen, kouters en voorscharen bevestigd zijn en de aan het vooreind bevestigde „regulateur” met trekstang, die met zijn ander uiteinde boven de scharen aan het lichaam bevestigd is; met dergelijke ploegen wordt steeds naar dezelfde kant geploegd; het lichaam wordt derhalve omgekeerd en vandaar de naam keerploeg; merk: meestal Mélotte, Goossenaerts; **dubbele brabantse ploeg**: *döbbälän brääbändär*, P 83, 130, 131, 132, 135, 136, 137a; *döbbälän bröðbändä*, P 82; *döbbälän bräbää*, P 133; *döbbälän brääbändär*, O 70, 74, P 1, 3, 4, 10, 59; *döbbälä brääbändär*, hs Schrevens P 86; **dubbele brabantse**: *düübbälä braaböntsä*, O 72; **brabander**: *braabandär*, I 271, K 310, 324,

341a, 349, O 178, 250, 255, 285, 286, 287, 288, 289, P 29, 41, 62, 66, 72, 75, 76, 77, 81, 88, 95, 125, 127, 129, 198, 199; *brääbändär*, P 83, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137a; *brääbändär*, O 74, P 2, 61; *brabaandär*, K 301; *bräbäändär*, K 229a, 245, 252, 253, 254, 255, 256, 258, 261, 262; *braabaandär*, K 307; *braaböndär*, K 235, P 25, 70, 84, 86, 105; *brääböndär*, K 351a; *braböndär*, K 268; *bröðböndär*, P 84, 104; *bröðböndär*, K 340; *bröbandär*, P 69a; *bröðbändär*, P 8, 82; *bröðböndär*, P 137; *bräbää*, P 133; *bräbää*, O 165; *brabö*, O 290; **Brabantse ploeg**: *braabantsä [ploeg]*, K 251, 281a; *brabantse ploeg*, zie dubbele brabantse ploeg, Goossenaerts; **rollenploeg**: *rullä[ploeg]*, P 77; **turnwrist (eng.)**: *turnis*, K 166; **polysoc (fr.)**: *pölläsòk*, O 275; *pölläsòk*, P 135; de twee volgende typen duiden op een merknaam, afgeleid van de naam van de Franse fabrikant A. Mélotte: **mélotte-ploeg**: *mälöt[ploeg]*, K 205, 207, 208, 211, 237, 240; *mälöt[ploeg]*, K 157; **mélotte**: *mälötta*, O 74; **omslager**: *dëmsläägär*, K 226; het volgende type duidt op een merknaam, afgeleid van de naam van de fabrikant Degreëve te Halle (België): **degreëve**: *dägréëff*, O 286; van de volgende typen is het onzeker of zij ook betrekking hebben op de wentelploeg; er bestaan namelijk omwentelbare en niet-omwentelbare Brabantse ploegen; de verschillende typen worden klaarblijkelijk niet altijd in naamgeving onderscheiden (vgl. het lemma RONDGAANDE PLOEG): **Brabantse ploeg**: *braabantsä [ploeg]*, K 307, O 67; *bräbääntsä [ploeg]*, K 265, 268; **brabantse**: *bröböntsä*, K 353; *bröbantsä*, K 354; **brabander**: *braabandär*, K 262, 274, 353, L 187, P 89; *brabäändär*, K 268, 274; *braaböndär*, K 329, P 27; *braböndär*, K 301, O 275; *bröbandär*, K 291; *bröbandär*, P 44, 47; *bröðbandär*, K 314, 315, P 48; *bröbandär*, K 357; *bröðbaandär*, K 313; *bröðböndär*, K 333b; *bröbëndär*, P 46; de volgende opgave is meervoud: *braböndärs*, K

1.1.1.3

353; **Franse ploeg:** *fraansə [ploeg]*, P 45; van de volgende typen is het onzeker of met *dubbel* bedoeld wordt, dat er twee scharen boven elkaar dan wel naast elkaar zitten; in het laatste geval zal er sprake zijn van een gewone rondgaande tweescharige ploeg (vgl. het lemma TWEESCHARIGE PLOEG): **dubbelploeg:** *dubbəl[ploeg]*, K 201, 249, 250, 287, 318, P 4; *döbbəl[ploeg]*, I 269, K 254, 273, O 158, 165, 173, P 154a; *dóbbəl[ploeg]*, I 273, O 74; *döëbbəl[ploeg]*, O 162; **dubbele ploeg:** *döbbala [ploeg]*, P 163; **dubbel:** *döbbəl*, I 266, P 125; *düübbəl*, I 268; bij het volgende type is het onzeker, of met het omgooien bedoeld wordt het bovenste rister naar beneden draaien dan wel het linkse rister, al of niet scharnierend, naar rechts bewegen en omgekeerd (vgl. het lemma KEERPLOEG): **omgooiploeg:** *òm-gôej[ploeg]*, K 192.

KEERPLOEG

Wendepflug – reversible plough, one-way plough – charrue tourne-oreille (N 11, 25; Elst)

[De keerploeg, ook wel wendploeg genoemd, is een ploeg die zijn werk in twee richtingen (links- en rechtswerp) kan verrichten. Nadat een voor geploegd is, wordt het ploeglichaam (een rister met aan boven- en onderzijde een schaar) ontgrendeld en om een as, vlak onder en evenwijdig aan de ploegbalk, onderlangs naar rechts of naar links gewenteld. Deze ploeg is dus de moderne representant van de aloude Drentse *umsmieter*, waarbij, nadat men een voor geploegd had, het rister van de rechter- naar de linkerkant van de symmetrische ploegschaar geplaatst werd, of omgekeerd.

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

keerploeg: *keer[ploeg]*, K 179b, O 72; *kiër[ploeg]*, K 181, 193, 195, 268; *kier[ploeg]*, K 274; **wendploeg:** *wént[ploeg]*, K 277, O 72; van het volgende type is het onzeker, of met het omgooien bedoeld wordt het bovenste rister naar beneden draaien dan wel het linkse rister, al of niet scharnierend, naar rechts bewegen en omgekeerd (vgl. het lemma WENTPLOEG): **omgooiploeg:** *ingôej[ploeg]*, K 192.

KIEPPLOEG

Kippflug – balance-plough – charrue balance (N 11, 25; N 11, 31)

[De kiepploeg is een ploeg met twee ploeglichamen die tegenover elkaar bevestigd zijn aan een lange ploegbalk welke in het midden,

op een draaipunt, door twee wielen van gelijke grootte wordt ondersteund. De ploeg is aan twee zijden aanspanbaar: nadat een voor geploegd is, wordt het paard aan de andere zijde ingespannen; vervolgens laat men de ploegboom kiepen, waarbij het op de heenweg nog niet gebruikte ploeglichaam de grond raakt en men in tegenovergestelde richting verder kan ploegen. Deze vrij bewerkelijke methode van keren met de ploegen zal er beslist toe bijgedragen hebben, dat dit ploegtype niet zo ver verbreid is.

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

kiepploeg: het type *kiep[ploeg]* in: L 153; *kip[ploeg]*, K 174; **kapploeg:** het type *kap[ploeg]* in: K 220.

SCHIJFPLOEG

Scheibenpflug – disc-plough – charrue à disques (N 11, 25)

[De schijfploeg is een moderne zware ploeg waarbij het rister en het ploegmes vervangen zijn door meerdere half-bolvormige ijzeren schijven die schuin ten opzichte van de ploegbalk gemonteerd zijn. Deze ploeg heeft, doordat de ploegzool ontbreekt, het voordeel dat de bodem niet meer verhard wordt door de druk van voornoemde ploegzool.

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

schijfploeg: *schaajf[ploeg]*, K 244.

AFLEGPLOEG

Schälpfflug – skim, shallow, topsoil plough – déchaumeuse (N 11, 25; Vanduffel)

[In dit verzamellemma is een aantal opgaven ondergebracht dat moeilijk op verantwoorde wijze bij de andere lemmata kon worden ondergebracht bij gebrek aan gegevens van de zijde van de respondenten. De opgaven hebben gemeenschappelijk, dat zij duiden op ploegen die betrekkelijk ondiep ploegen en dientengevolge gebruikt worden voor werkzaamheden zoals het omleggen van graszoden en het onderploegen van graanstoppels.

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

aflegploeg: *afléch[ploeg]*, K 310; *öfléch[ploeg]*, K 330; **stoppelploeg:** het type *stoppel[ploeg]* in: K 176, 201, L 180b; *stóppəl[ploeg]*, K 244; *stóppəl[ploeg]*, P 125; **wroeter:** *vriëjter*, K 310; **stropper:** *stroepər*, P 126, 133, 135.

BIETENPLOEG

Rübenpflug – beet-plough – charrue de bet-teraves

(N 11, 25)

[De bietenploeg is een ploeg van onbepaald type. Het kenmerkende van deze ploeg is, dat het raster en het mes vervangen zijn door twee veerkrachtige, gebogen, van de ploegbalk naar elkaar toelopende, stalen armen, voorzien van enigszins schuin gestelde stalen punten. Deze lichten de bieten uit de grond, zodat ze gemakkelijk op te nemen zijn. Vaak is de inrichting om bieten te rooien ook los verkrijgbaar en wordt dan gemonteerd op allerlei typen ploegen.

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

bietenploeg: *bīētā[ploeg]*, P 171; *bīeta[ploeg]*, P 163.

AANAARDPLOEG

Häufelpflug, Furchenzieher – ridger, furrow opener – buttoir, butteur, silloneur

(N 11, 25; N 11, 31; N 11, 33j; Eylenbosch)

[De aanaardploeg wordt gebruikt om planten aan te aarden en voren te trekken. Het is een zoolloze ploeg met een symmetrische ploegpunt waaraan links en rechts een raster is bevestigd. De door de ploegpunt losgemaakte aarde wordt langs de risters naar links en rechts omhoog gestulpt. Zodoende kan men bedden opwerpen waarin o.a. aardappels gepoot worden. Ook is het mogelijk om een wal zand te leggen onder tegen de voet van reeds aangeplant goed. Vaak wordt de aanaardploeg gebruikt om voren te trekken door het land om de afwatering te verbeteren.

De aanaardploeg is meestal een vrij kleine balansploeg met twee staarten en vooraan ondersteund door een zgn. ploegrol.

Er zijn ook aanaardploegjes die door de boer zelf voortgeduwd of getrokken worden (vgl. de lemmata PLANTENAANAARDER en TREKPLOEG).

Zie voor de fonetische documentatie van het woord of woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

aanaardploeg: *aanaart[ploeg]*, K 176, 201, L 200a; *aanjer[ploeg]*, K 262; *òdnèr[ploeg]*, P 81; *oonjèr[ploeg]*, P 27; *òdnjèr[ploeg]*, P 27; *òdnjèr[ploeg]*, K 301; **aanaarder:** *òdnèjardər*, K 346; **aanhoopploeg:** het type *aanhoop[ploeg]* in: P 4; **aanhopersploeg:** *òndèp-ərs[ploeg]*, I 220; **aanhoper:** *aanhūpər*, K 329; *aanlepər*, K 324; *òdnlepər*, K 324; *áánūpər*, P 3; *òdnūpər*, P 10; *anūpər*, P 2; **hoper:** *ūpər*, P 4; **vorentrekker:** *voorəntrekkər*, K 176; **aflegploeg:** het type *afleg[ploeg]* in: K 249, 295,

331, 332; *òflich[ploeg]*, K 333b; **damploeg:** het type *dam[ploeg]* in: K 331; **rangeploeg:** *rangijr[ploeg]*, K 287; **molploeg:** *molploeg*, soort van ploeg met dubbel ploegijzer, dienende om de aarde langs weerskanten in ruggen te ploegen, Corn. Vervl.; **witlofploeg:** *wīētlōef[ploeg]*, O 162; **cichoreiploeg:** *sòok-əraa[ploeg]*, P 69a; **aardappelploeg:** *eerpel-ploeg*, soort van ploeg om de aardappelen te planten, ook pataatploeg, Corn.; **patattenploeg:** *patàttā[ploeg]*, O 153, 162, 167, 178; *patattā[ploeg]*, O 74, 165, P 171; *patàttā[ploeg]*, K 274, O 69a, 70, 72, 73, 74, 155, 157, 158, 159, 160, 160a, 161, 163, 165, 168, 170, 171, 172, 175, 177, 237, 238, 245, 247, 247b, 249, 250a, 253, 254, P 59; *patattā[ploeg]*, O 156; *patàttā[ploeg]*, O 154, 162a, 164; *patàttā[ploeg]*, O 173, 176, 257; *patòttā[ploeg]*, K 310, O 158, P 70, 163; *patateplu.ich*, Eylenbosch O 253; **patatwroeter:** *pòtatfruttər*, P 69a; *pòtaatfrutter*, P 69a; **patattenwroeter:** *patattā-vrūüttər*, P 60b; **korenploeg:** *korenploeg*, = schietploeg, Corn. Vervl.; **schietploeg:** het type *schiet[ploeg]* in: K 262, 281a, 295, 310, 312, 332, 348, 349; *schīēt[ploeg]*, K 268, 301, 310, 346, 353; *schīēt[ploeg]*, K 268, 274, 333b, 341; *schijit[ploeg]*, K 201; *schééjt[ploeg]*, K 330; *schietploeg*, soort van ploeg om de aarde uit de voren over de gewenten te schieten, Corn. Vervl.; **overschietploeg:** *oowvərschīēt[ploeg]*, I 269; **wroeter:** *vroetər*, P 95; *vrūüttər*, K 346; *vrūūtər*, P 60, 62, 66, 69, 69a, 81, 126, 127, 133; *vrūūtər*, P 61; **wroet:** *vrūūt*, K 207; de volgende opgave wordt onder voorbehoud gegeven, onzeker is het of een ploegonderdeel dan wel een ploegtype bedoeld wordt (vgl. het lemma WROETER): *vrūūt*, K 191; **wroetelaar:** *vreutali-jər*, P 154a; **dubbele ploeg:** *dòbbələ[ploeg]*, I 220; **wielenploeg:** *wīēllā[ploeg]*, I 220; **staartploeg:** *stjēt[ploeg]*, K 276; **ploegje:** *plōēchskə*, K 341a; **[veel]:** *veel*, K 249, 250; **bonoor:** *bònèùr*, O 178, 275; *bòneur*, O 241; *bònèùr*, O 275; *bòneurə*, O 273, 274, 281, 232; *bònèùrə*, O 275; *bònurrə*, O 272; *bōēnūū*, O 278, 285; *bònūū*, O 240, 243, 244, 277; *béndè*, O 286a; *bənoē*, P 198; *bənoē*, O 286; *bənūū*, O 250, 288, 287; *bénūū*, O 254a; *bòndè*, O 290; *bònūūrə*, O 281a; *bònūūr*, O 274a, 289; *bònūūr*, O 242, 276; *mənūū*, O 255; **holvoorploeg:** het type *holvoor[ploeg]* in: K 240; *holvoorploeg*, bijzondere ploeg om te holvoren, Corn.; **hakploeg:** het type *hak[ploeg]* in: K 251; **kuiler:** *kòèlər*, P 199; **kuilder:** *kòldər*, P 125; **aankuilder:** *òdnkòòəldər*, O 68; *òdnkòldər*, O 174; **kuilersploeg:** *kòòələrs[ploeg]*, O 69a; **kuilploeg:** *kòòəlploeg]*, O 71; *kòèlploeg]*, O 252; *kòèlploeg]*, O 169; **aankuilploeg:** *òkòjl[ploeg]*, O 69; *ànkòjl[ploeg]*, O 67; **patattenkuilder:** *pataatəkuldər*, O 256; *patattəkeular*, O 166; **zaai ploeg:** *zòòj[ploeg]*, K 244.

PLANTENAANAARDER

Häufelpflug – ridger – buttoir, butteur
(N J, 8b)

[De plantenaanaarder is een één- (soms twee)wielig duwwerktuig met twee staarten dat erop is ingericht om planten aan te aarden of voren te trekken. Het ploegende onderdeel van dit werktuig bestaat uit een symmetrisch ploegmes met links en rechts een rister.

Mogelijk bevinden zich in dit lemma benamingen die ook doelen op de aanaardploeg en het zelf voort te trekken ploegje (vgl. de lemma's AANAARDPLOEG en TREK-PLOEG).

Zie voor de fonetische documentatie van het woord of woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

aanaarder: *aanaardar*, I 57a; *aanèrdar*, K 151; *aanijrdar*, K 174; *aanéárdar*, K 312; *àanjèrdar*, K 268; *anerdar*, L 262; *anèrdar*, K 220; *anèèrdar*, L 182; *anéérdar*, K 358; *aonaordar*, L 180b; *aonaerdar*, K 137; *aonerdar*, K 175a; *aonèrdar*, L 180; *aonèèrdar*, K 163; *aonéérdar*, I 57; *aonijrdar*, K 188; *òdnéérdar*, K 352a; *òdnèrdar*, P 25; *òdnèrrar*, K 318; *òdnjaardar*, K 274; *òdnjéérdar*, K 267, 274, 296, 299; *òdnjèddar*, P 60; *ònjèrdar*, K 292; *ònéárdar*, K 354; *ònéèrdar*, K 348; *òni-jar*, K 266; *òwnéárdar*, K 349a; *òwnéjrdar*, P 33; *òdjéérdar*, K 310; *òdjèrrar*, K 241; *oojéérdar*, K 255; *òjéérdar*, K 304; *òojèrdar*, K 309; **aanaardploeg:** het type *aanaard[ploeg]* in: O 69; *aanjar[ploeg]*, K 320; *òdnèèr[ploeg]*, K 237; *òdnèr[ploeg]*, K 237; *oonéjar[ploeg]*, P 29; *ònjèr[ploeg]*, P 23; **èenjaart[ploeg]**, K 243; **aanaardploegje:** het type *aanaardploegje* in: K 202a; *aanaartploechskà*, K 290; *òdnèjèrplòèchskà*, K 309; **aanaardmachien:** *òdnéèrmàsjièn*, K 22; *òdnjèrmòsjièn*, K 287; **aanaardmachientje:** *àdnjèèrmàsjièntsja*, K 283; *òdnjaarmàsjièntsja*, K 246; **handaanaarder:** *aantaonaordar*, K 174; **patattenaanaarder:** *pàtèttàneejrdar*, K 245; **hoper:** *hòepər*, P 88; *iepər*, P 84; *üüjər*, P 137; *ùupər*, P 88; **aanhoper:** *aanùupər*, K 329, P 7; *ànùupər*, P 4; *aonòopər*, I 221a; **aanhopersploeg:** *ànòèpərsplòèchskà*, I 268, 268a; **hoger:** *üüggər*, P 149; **aanhoger:** *éènhüüjər*, P 46; **aanvaller:** het type *aanvaller* in: L 153; **aanriller:** het type *aanriller* in: K 135; **wroeter:** *wròètər*, P 18a; *wrìètər*, P 32; *wrèùtər*, P 66; *wrùüttər*, K 350, 351, P 35b, 44; *wrütər*, P 12, 35, 94; *wreutər*, K 244, P 60a, 128, 137a; *wrutər*, P 60a, 136a; *wrujtər*, P 127; *wròjtər*, P 83; *wrèjtər*, P 133; **wroetje:** *wruutjə*, K 193a; *wrutjə*, K 210; **wroetelaar:** *wrujtələejər*, P 152; **patattensploeg:** *pàtattà[ploeg]*, O 174a; *pòtattà[ploeg]*, K 241; *pàtattà[ploeg]*, K 238; *patattən[ploeg]*, O 177; *pàtòtìtə[ploeg]*, O 74, 175; **patattensploegje:**

pàtòtìtəplòègskà, K 189; **aardappelploeg:** *èrpəl[ploeg]*, K 216; **aardappelploegje:** *èrrəpəlplüügskà*, K 215; **aardappelteul:** *èrpəl-teul*, L 242; **ploeg:** *[ploeg]*, K 317, P 22; **ploegje:** *ploegskà*, K 193a, 348; *plòègskà*, K 270; *plòègskà*, K 348; *plüügskà*, K 215; *plüügskà*, L 184; *plüüjchskà*, P 41; **schietploeg:** het type *schiet[ploeg]* in: K 320; *schìèt[ploeg]*, K 310; *scheet[ploeg]*, K 331, 336; **platte ploeg:** *plòttə [ploeg]*, O 73; **rilploeg:** het type *ril[ploeg]* in: K 133; **aardploegje:** *èèrtploegskà*, K 146; **vorentrekker:** het type *vorentrekker* in: K 151, 187, 217, L 228, 243; *voorəntrekkər*, K 216; *voorətrekkər*, K 179a, 188a, L 261; *voorətrekkər*, K 165, L 159; *vòdərəntrekkər*, L 157; *vòdərəntrikkər*, K 251; *voerəntrekkər*, L 189; *vórrəntrikkər*, L 183; *voorntré?ər*, K 240; **voortrekker:** *voortrekkər*, L 180b; **éénrijgje vorentrekker:** *eenrijggə voorəntrekkər*, K 163; **aantrekker:** *òntrekkər*, P 89; **rotentrekker:** *ròwtəntrekkər*, P 60; **ploeg voor aan te kuilen:** *[ploeg] jè òwn tə kòoln*, I 273; **kuilploeg:** *kójl[ploeg]*, O 165; **aankuiler:** *akójlər*, O 171; **aankuiler:** *ankójldər*, O 165; **aankuilmachien:** *unkoelmasjièn*, O 250; **kuilder:** *kójldər*, O 68; **bonoor:** *bònheera*, O 273; *bonur*, O 241; *bənùu*, O 238; *bənòè*, O 286a; **binette (fr.):** *bənét*, K 307, 340; *bənìt*, P 35a; *bìneet*, K 349; *pənìt*, K 309; **binetje:** *bónéttakà*, P 171; **handbinette:** *hòndbìnèt*, P 93; **binette met een wroeter:** *bənìt m-i-j nə vrùüttər*, P 35; **duivel:** *düüvəl*, I 268, 268a, K 249; **hakmachien:** *hakmàsjièn*, K 309; *àkmàsjièn*, K 291; *akmàsjièn*, K 225, 225a; *akmàsjièng*, K 250; **hakmachientje:** *hakmàsjièntsja*, K 295; **machien:** *masjièn*, K 330; **aanwalmachien:** *ànwalmasjièn*, L 91b; **plantmachien:** *plòntmòsjièn*, P 88; **patattmachien:** *pàtattmàsjièn*, K 283; **bietmachientje:** *bìetmàsjièngtsja*, K 243; **klein bietmachientje:** *klaan bìetmàsjiènnakà*, O 287; **aanhakmachien:** *ònhakmàsjièn*, K 295; **rolhak:** *ròlak*, K 336; **krabber:** *krèbbər*, P 149; **moller:** *mòllər*, K 342; **schroever:** *schròòdwər*, P 149.

WROETPLOEG

Untergrundpflug – subsoil-plough – charrue sous-soleuse

(N 11, 25; N 11, 31; N 11, 33j)

[De wroetploeg is een kleine en vrij eenvoudige balansploeg waarvan het voorste stuk van de ploegbalk door een ploegvoet ondersteund wordt. (Bij de latere ijzeren typen is de bouw zeer verschillend, vooral omdat een los ondergrondsploegstuk op verschillende universale ploegtypen gemonteerd kan worden.) Onder aan de ploegstaart is naar voren toe een spits ploegmes bevestigd. Het gebruikelijke rister is hier echter weggelaten. Dit ploegmes

wordt tijdens het ploegen zeer diep de grond in getrokken. De wroetploeg dient om de harde ondergrond die ontstaan is door de druk van de ploegzool op de bodem los te maken en zodoende de water- en zuurstofhuishouding van de grond te verbeteren. Tegenwoordig is de functie van de wroetploeg veelal overgenomen door allerlei typen spitmachines.

Er bestaat ook een ijzeren werktuig dat tegen de ploegzool aan bevestigd wordt en tijdens het ploegen de ondergrond breekt (vgl. hiervoor het lemma WROETER).

Zie voor de fonetische documentatie van het woord of woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

wroetploeg: *vrūūt[ploeg]*, K 268; **wroeter:** *vrūūtər*, I 220; *vrūūtər*, P 41; *vrūūtər*, K 296, 310; *vreutər*, P 72; *vreetər*, P 89; *vrējtər*, K 348, P 41; *wrueter*, soort van ploeg, Corn.; de volgende opgaven worden onder voorbehoud gegeven, onzeker is het of een ploegonderdeel dan wel een ploegtype bedoeld wordt (vgl. het lemma WROETER): *vrūūtər*, K 307, 318, 353, P 44; *vrūūtər*, K 351a, 353, 357, P 5, 70; *vreutər*, P 76, 95; *wrēttər*, P 86; *frūūtər*, K 274; **wroet:** *vrūūt*, K 137, 150, 160, 175a, 237, 287, 341a, L 180b, 242, P 81; *frūūt*, K 176; *vrūūt*, K 251; *vrūūt*, K 204, 237, 268, 314; *wruūt*, ploeg zonder risters om te diepvoren, Corn. Vervl.; de volgende opgaven worden onder voorbehoud gegeven, onzeker is het of een ploegonderdeel dan wel een ploegtype bedoeld wordt (vgl. het lemma WROETER): *vrūūt*, K 179a, 188a; *vrūūt*, K 307; *vrūūt*, K 201, 237, 265; **ondergrondploeg:** het type *ondergrond[ploeg]* in: I 57a; **ondergrondsploeg:** het type *ondergronds[ploeg]* in: K 150, L 177c, 200a, 258; *dōndəgrōdntis[ploeg]*, K 141; **ondergrondse ploeg:** het type *ondergrondse [ploeg]* in: K 147, L 242; *ondergrondse ploeg*, gebruikt in Reusel en Hoge- en Lage Mierde, een ploeg voorzien van een but, d.i. een werktuig om onder in de voor de grond om te woelen, De Bont; **ondergrondse:** *ōngdəgrōngtsə*, K 244; **bultploeg:** het type *bult[ploeg]* in: K 184; **molploeg:** het type *mol[ploeg]* in: K 135, 331, 332; *mōl[ploeg]*, K 283, 287, 333b; *molploeg*, ploeg zonder rister of strijkbord, welke de aarde losmaakt zonder ze om te keren; bijzonder ploeg om de grond in de voren te breken; slechts weinige boeren bezitten deze, Corn.; **molleploeg:** *mōllə[ploeg]*, K 335; *mōllə[ploeg]*, K 330; met het volgende type wordt waarschijnlijk een wroetploeg bedoeld: **dieprijdploeg:** *dīēpraa[ploeg]*, I 268.

AARDAPPELROOIPLOEG

Kartoffelrodeplflug — potato digging-plough — charrue arracheuse

(N 11, 31)

[De aardappelrooiploeg is een kleine diepgaande ploeg die de aardappels boven de grond brengt. Dit type is reeds in 1860 bekend. Het werktuig voldeed echter niet, omdat er meer aardappels in de grond bleven zitten dan bij het ompsitten met de aardappelriek het geval was.

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

uitroeploeg: *òatrōēj[ploeg]*, P 81.

WEILANDPLOEG

Wiesenpflug, Umbruchpflug — grassland-plough — charrue pour prairies

(N 11, 25)

[De weilandploeg is een ploeg van onbepaald type, ook wel greppelploeg of greppelsnijder genoemd. De boer gebruikte deze bij de verzorging van het weiland, met name bij het scheuren van het weiland. Dit geschiedde om de afwatering te verbeteren.

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

groesploeg: het type *groes[ploeg]* in: L 263; *grōēs[ploeg]*, L 159; **rusploeg:** *rōsplōēch*, ploeg die van een kouter is voorzien en waarmee de boer weiland scheurt, De Bont; **draineerploeg:** *drénээр[ploeg]*, K 244.

RECHTSE PLOEG

Rechtswendender Pflug — right-handed plough — charrue à droite

(N 11, 25)

[De rechtse ploeg is een ploeg van onbepaald type; bedoeld wordt de ploeg die de aarde naar rechts werpt. Dit in tegenstelling tot de linkse ploeg die de aarde naar links werpt (vgl. het lemma LINKSE PLOEG). De meeste vaste en dus rondgaande ploegen zijn rechtse ploegen. Alle moderne ploegtypen zijn verstelbaar en kunnen de aarde zowel naar rechts als links werpen; op deze typen is de benaming rechts of links niet meer van toepassing. Daar de benaming rechts of links slechts van toepassing kan zijn op de oude vaste ploegen, moeten de representanten van de rechtse ploeg gezocht worden onder de balansploeg en de stellingploeg.

Zie voor de fonetische documentatie van het woord [ploeg] het lemma PLOEG.]

rechtse ploeg: *rechtsə [ploeg]*, K 220, 251, 335, 340; *rechtse (ploeg)*, ploeg welke men bij het rijden met de rechterhand vasthoudt; keert de

1.1.1.3

grond van rechts naar links, Corn. Vervl. A.; **rechtse**: *réchsa*, I 266; het volgende type duidt waarschijnlijk op een rechtse ploeg: **rechte ploeg**: *réchtsa* [ploeg], P 70.

LINKSE PLOEG

Linkswendender Pflug – left-handed plough – charrue à gauche (N 11, 25)

[De linkse ploeg is een ploeg van onbepaald type; bedoeld wordt de ploeg die de aarde naar links werpt. Dit in tegenstelling tot de rechtse ploeg die de aarde naar rechts werpt. (vgl. het lemma RECHTSE PLOEG) Een linkse, en vaste en dus rondgaande, ploeg komt minder vaak voor dan een rechtse ploeg. Alle moderne ploegtypen zijn verstelbaar en kunnen de aarde zowel naar links als naar rechts werpen; op deze typen is dus de benaming rechts of links niet meer van toepassing. Daar de benaming rechts of links slechts van toepassing kan zijn op de oude vaste ploegen, moeten de representanten van de linkse ploeg vooral gezocht worden onder de balansploeg en de stellingploeg.

Zie voor de fonetische documentatie van het woord [ploeg] het lemma PLOEG.]

linkse ploeg: *linksə* [ploeg], K 220, 251, 340; *linkse (ploeg)*, ploeg welke men met de linkerhand vasthoudt; keert de sneden van links naar rechts, Corn. Vervl. A.; **linkse**: *liēksə*, I 220; **slinkse ploeg**: *slinkse ploeg*, ploeg welke gesteld is voor iemand, die links gehand is, Corn. Vervl. A.; **averechtse**: *eevərəchsə*, I 266.

RONDGAANDE PLOEG

Beetpflug – one-way plough, circulating plough – charrue simple, pour labour en planches

(N 11, 25; Go 1b)

[De rondgaande ploeg is een ploeg van onbepaald type met een of soms twee ploegristers die de aarde naar rechts werpen. (Voor de zeldzame linkswerpende ploegen vgl. het lemma LINKSE PLOEG.) De oudere ploegtypen zijn alle éénscharig en dus rondgaand: representanten van de rondgaande ploeg moeten dan ook gezocht worden bij de balansploeg of de stellingploeg.

Achtereenvolgens zullen behandeld worden: ploegen waarvan alleen vaststaat dat ze rondgaand zijn, ploegen waarvan zeker is dat zij slechts één schaar bezitten en ploegen waarvan zeker is dat zij éénscharig zijn en voorzien zijn van wielen die niet van gelijke grootte behoeven te zijn. Van de tweescharige rondgaande ploegen die wel bestaan is geen woordmateriaal binnengekomen.

Zie voor de fonetische documentatie van het woord of woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

ploegen waarvan alleen vaststaat dat ze rondgaand zijn: **rondgaande ploeg**: *rōngtgaonda* [ploeg], K 244; de volgende opgave is meervoud: *rontgaanda ploegə*, K 147; **rondgangploeg**: *rontgang*[ploeg], K 184; **rondganger**: *rontgengər*, L 153; **rondploeg**: *rōnt*[ploeg], K 183; **omganger**: *umgenger*, L 187; **éénrichtingploeg**: het type *éénrichting*[ploeg] in: K 165; **balansploeg**: *blaans*[ploeg], K 163; **hoofd**: *hēūt*, K 184; ploegen waarvan zeker is dat ze slechts één schaar bezitten: **éénscharige ploeg**: *eenschaorigə* [ploeg], K 147; *eenskarigə* [ploeg], L 180b; *iēnschéérəgə* [ploeg], O 72; **enkelscharige ploeg**: *enkəlschaorigə* [ploeg], L 159; **enkele ploeg**: *enkələ* [ploeg], K 331, P 145; *enkələ* [ploeg], K 254; **enkelploeg**: *enkəl*[ploeg], K 201, 244, 249, 250, 251, 262, 281a, 287, 307, P 4; *enkəl*[ploeg], K 211, 240, 248, 265, 268, 273, 318, 357; *inkəl*[ploeg], O 165, P 88, 163; *éenkəl*[ploeg], K 192; *iēnkəl*[ploeg], I 269, 273, P 104; **enkel**: *enkəl*, I 268; *inkəl*, P 125; *iēnkəl*, I 266; **éénschaar**: *iēnschéér*, K 241; **éénschaars**: *eenschars*, L 177c; **enkelvoorploeg**: *enkəlvoor*[ploeg], K 237; **omganger**: de volgende opgave is meervoud: *umgəngərs*, L 183; **vaste ploeg**: *vōstə* [ploeg], K 335; ploegen waarvan zeker is dat zij éénscharig zijn en voorzien van wielen die niet van gelijke grootte behoeven te zijn: **Brabantse ploeg**: *braobāantsə* [ploeg], K 244; **Brabantse Ruud Sack**: *bròbòntsə rüütsòk*, I 220; **brabander**: *brabaandər*, K 310; met het volgende type wordt waarschijnlijk een gewone, rondgaande ploeg bedoeld: **schaarploeg**: *schéér*[ploeg], K 274, P 125; *schér*[ploeg], K 268; de volgende typen zijn misschien rondgaande ploegen met wielen, misschien wentelploegen (vgl. het lemma WENTELPLOEG): **brabander**: *braabandər*, K 262, 274, 353, P 89; *braabòndər*, K 329, P 27; *brabāandər*, K 268, 274; *brabòndər*, K 301, O 275; *bròòbandər*, K 314, 315, 357, P 48; *bròòbòndər*, K 335; *bròbandər*, K 291; *bròbèndər*, P 46; *bròbandər*, P 44, 47; *bròòbaandər*, K 313; de volgende opgave is meervoud: *brabòndərs*, K 353; **Brabantse ploeg**: *braabantsə* [ploeg], K 307, O 67; *bràbāantsə* [ploeg], K 265, 268; **brabantse**: *bròbantsə*, K 354; *bròbòntsə*, K 353; **Franse ploeg**: *fraansə* [ploeg], P 45.

TREKPLOEG

Handgezogener Pflug – hand-drawn plough – araire à main

(N 11, 25; N 11, 31)

[Deze ploeg is een klein werktuig dat door de boer zelf wordt voortgetrokken. Dit ploegtype

wordt gebruikt voor lichte werkzaamheden als planten aanaarden en de bodem vrij houden van onkruid.

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

trekploeg: *trek[ploeg]*, K 176; **handploeg:** het type *hand[ploeg]* in: K 341a; *hánt[ploeg]*, K 346; *ant[ploeg]*, P 27; van de volgende opgaven is het onduidelijk, of zij doelen op het zelf voort te trekken ploegje dan wel op de staartploeg (vgl. het lemma STAARTPLOEG): het type *hand[ploeg]* in: K 175a, P 77, 95; *hònt[ploeg]*, P 105; *ant[ploeg]*, P 171; **aardappel-ploeg:** *aardappelploeg*, soort van lichte, zeer eenvoudige ploeg, die met de handen voortgetrokken wordt, om de aardappelbossen vlugger aan te aarden dan met de hak, om ze aan te ploegen; hoofdzakelijk twee gewone kleine ploegijzers tegeneen; wordt door twee personen bediend, van wie de een trekt en de ander de steel vasthoudt, Goossenaerts.

EZELPLOEG

Eselspflug – donkey-drawn plough – charrue, tirée par un âne
(N 11, 25)

[De ezelploeg is een ploeg van onbepaald type; bedoeld wordt de ploeg die getrokken wordt door de ezel en niet door het paard.

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

ezelploeg: *eezal[ploeg]*, K 346.

PAARDEPLOEG

Pferdepflug – horse-drawn plough – charrue, tirée par un cheval
(N 11, 25)

[De paardploeg is een ploeg van onbepaald type; bedoeld wordt de ploeg die getrokken wordt door het paard en niet door de tractor of de ezel.

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

paardploeg: *pjérra[ploeg]*, P 27; *pjéé-ara[ploeg]*, O 72.

HOUTEN PLOEG

Holzpflug – wooden plough – araire en bois
(N 11, 25; N 11, 31; Alaers; Ceusters; Meulemans)

[De houten ploeg is een ploeg van onbepaald type; vaak zal men de benaming „houten ploeg” gebruikt hebben om een oud of primitief ploegtype aan te duiden in de tijd, dat de ijzeren ploegen al volop verbreid waren.

Zie voor de fonetische documentatie van het woord [ploeg] het lemma PLOEG.]

houten ploeg: *houten [ploeg]*, P 163; *hówtā [ploeg]*, K 268; *haatā [ploeg]*, K 274; *héejta [ploeg]*, K 241; *òwtā [ploeg]*, K 254; *òwtā [ploeg]*, K 226, 228, 245, 255, 257, P 132, 135; *òjta [ploeg]*, P 130, 136, 137a; *òtta [ploeg]*, O 286, P 198, 199; *òòta [ploeg]*, O 250, 255, 287, 288, 289, P 125; *ààta [ploeg]*, O 178, 285, 290; *àatā [ploeg]*, P 82, 83, 131, 133; **houteren ploeg:** *houtāra [ploeg]*, K 160, 184; *hòwtāra ploech*, vanouds had men de *hòwtāra ploech*, die ook wel *karploech* heette, Elemans; *hòwtāra plōēch*, houten ploeg, vooral gebruikt voor het ploegen van grasland, hs Mischgofsky L 95; **ploeg:** *plōēch*, K 256.

IJZEREN PLOEG

Eisenpflug – iron plough – charrue en acier
(N 11, 25; Alaers; Ceusters; Meulemans)

[Een verzamelnaam voor alle moderne, uit ijzer vervaardigde ploegtypen ter onderscheiding van oudere, primitieve typen die veelal van hout waren.

Zie voor de fonetische documentatie van het woord of woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

ijzeren ploeg: *ajzāra [ploeg]*, K 241, 254; *ājzāra [ploeg]*, K 228, 245, 255, 262; *āzzāra [ploeg]*, K 226; *èèzāra [ploeg]*, K 257, 258; *éézāra [ploeg]*, P 136, 137a; *ājzār [ploeg]*, O 178, 250, 287, 289; *ààzār [ploeg]*, O 255, 288, P 125, 198, 199; *èèzār [ploeg]*, O 285, 286, 290; *éazar plōējch*, Eylenbosch O 253; **ijzerploeg:** *èzzār [ploeg]*, K 265; *àzār [ploeg]*, P 82, 83, 130, 131, 132, 133, 135; **ploeg:** *plōēch*, K 221, 254.

TRACTORPLOEG

Schlepperpflug – tractor plough – charrue de motoculture
(N 11, 25)

[De tractorploeg is een ploeg die zo zwaar is, dat zij slechts getrokken kan worden door een tractor. Soms wordt met de tractorploeg bedoeld de ploeg die rechtstreeks aan de trekker vastgekoppeld is en die omgewenteld en buiten werking gesteld kan worden via de hefinrichting van de tractor. Vaak is de tractorploeg voorzien van twee of meer schuin achter elkaar bevestigde risters, zodat meerdere voren tegelijk geploegd kunnen worden.

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

tractorploeg: het type *tracto [ploeg]* in: K 220, P 145; *trakterploech*, zwaardere ploeg voor achter een trekker, Elemans; **trekkerploeg:** *trékkār [ploeg]*, O 72; **tweeschaar:** *twieschèer*, K 268; **hefploeg:** het type *hef [ploeg]* in: K 147.

1.1.1.3

ÉÉN- EN MEERSCHARIGE PLOEGEN

Ein- und Mehrscharpflüge – one- and multi-furrow ploughs – charrues mono- et polysocs (DC 33, 1a; N 11, 25; N 11, 31; Vanduffel) [Wat betreft de éénscharige ploeg vermeldt de respondent bij zijn opgave, dat deze éénscharige ploeg vroeger gebruikt werd en nu vervangen is door een ploeg met twee scharen. De tweescharige ploeg is een ploeg van een onbepaald type met twee scharen; vaak zal de omkeerbare en dus tweescharige wentelploeg bedoeld zijn. Met de benaming „tweescharige ploeg” zullen zeker ook de rondgaande, tweescharige ploegen aangeduid worden, maar dit is uit het materiaal niet duidelijk geworden.

Ook de driescharige ploegen zijn van een onbepaald type. De oudste typen driescharige ploegen bestaan vaak uit een driehoekig raam op drie wielen waarbinnen de drie ploeglichamen zijn aangebracht. Door middel van een handel kunnen deze ploeglichamen naar boven gedraaid worden, zodat de ploeg over de weg verreden kan worden. Deze typen zijn vrij ondiep ploegende éénrichtingsploegen. De moderne driescharige ploegen zijn meestal door trekkers voortbewogen wentelploegen. Bij de vier-, vijf- en zesscharige ploegen gaat het om ploegen met resp. vier, vijf en zes ploeglichamen.

Zie voor de fonetische documentatie van het woord of woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

het volgende type duidt op een éénscharige ploeg: **éénschaarploeg**; het type *éénschaar[ploeg]* in: L 149; de volgende typen duiden op een tweescharige ploeg: **tweescharige ploeg**: *tweeschaarəgə [ploeg]*, K 220; *tweeschaorəgə [ploeg]*, K 147; *tweeskaarəgə [ploeg]*, L 180b; **tweeschaarploeg**: *tweeschaar[ploeg]*, K 176; *tweeschar[ploeg]*, K 175a; *twieschéér[ploeg]*, K 274; **tweeschaar**: *tweeschèr*, K 125a; *twieschéér*, K 241; *twieskaar*, L 207; **tweeschaars**: *tweeschars*, L 177c; *twieschòds*, P 81; *twièschoo s* hs Schrevens P 86; **dubbelscharige**: *döbbəlschaorəgə*, L 159; **dubbelschaar**: *döbbəlschèèr*, K 268; de volgende ploegen hebben misschien twee scharen naast of twee scharen boven elkaar (vgl. het lemma WENTELPLOEG): **dubbele ploeg**: *döbbələ [ploeg]*, P 163; **dubbelploeg**: *döbbəlploeg*, K 201, 249-250, 287, 318, P 4; *döbbəlploeg*, I 269, K 254, 273, O 158, 165, 173, P 154a; *döbbəlploeg*, I 273, O 74; *döëbbəlploeg*, O 162; **dubbel**: *döbbəlploeg*, I 266, P 125; *düübbəlploeg*, I 268; de volgende typen duiden op een driescharige ploeg: **drieschaarploeg**: *drééshéérplöech*, K 274; *draajshéérplöech*, K 244; **drieschaar**: *driescháár*, L 263a; *drieschaor*, K

166; *drieschòdr*, L 184; *draəschéér*, K 248; *driëskaar*, L 207; **drieschaars**: *drieschars*, L 177c; *drooschoos*, hs Schrevens P 86; **drieschaarser**: *draschòdzər*, P 127, 129; *draschawzər*, P 81; de volgende typen duiden op een vierscharige ploeg: **vierschaars**: *vīerschòds*, P 81; *veerschòds*, P 126; **vierschaarser**: *veerschòdzər*, P 127; de volgende typen duiden op een vijfcharige ploeg: **vijschaarploeg**: *vééfschéérplöech*, K 274; **vijschaars**: *vaajfshòds*, P 81; het volgende type duidt op een zesscharige ploeg: **zesschaars**: *zészòds*, P 81.

OOSTVLAAMSE PLOEG

Ostflämischer Pflug – East Flemish plough – charrue de Flandre de l'est

Oostvlaamse ploeg: *Oost-Vlaamse ploeg*, werd vroeger gebruikt in het Westen van België, Goossenaerts.

KEMPISCHE PLOEG

Kempischer Pflug – Campine plough – charrue de la Campine

Kempische ploeg: *Kempische ploeg*, de Kempische ploeg heeft een grote, driekantige schaar, die holrond is, en, in ononderbroken welving, in de rister uitloopt; deze is hierdoor betrekkelijk kort, en de bovenste rand is dan nog korter dan de onderste. De echte Kempische ploeg is ook merkkelijk lichter dan de Vlaanderse. Het gebied van de Kempische ploeg bestreek, in het begin van de 19e eeuw, het hele Oosten van het land, West-Brabant en de Denderstreek inbegrepen, Goossenaerts.

–1.1.2.2. Ploegonderdelen

–1.1.2.2.1. Achterploeg

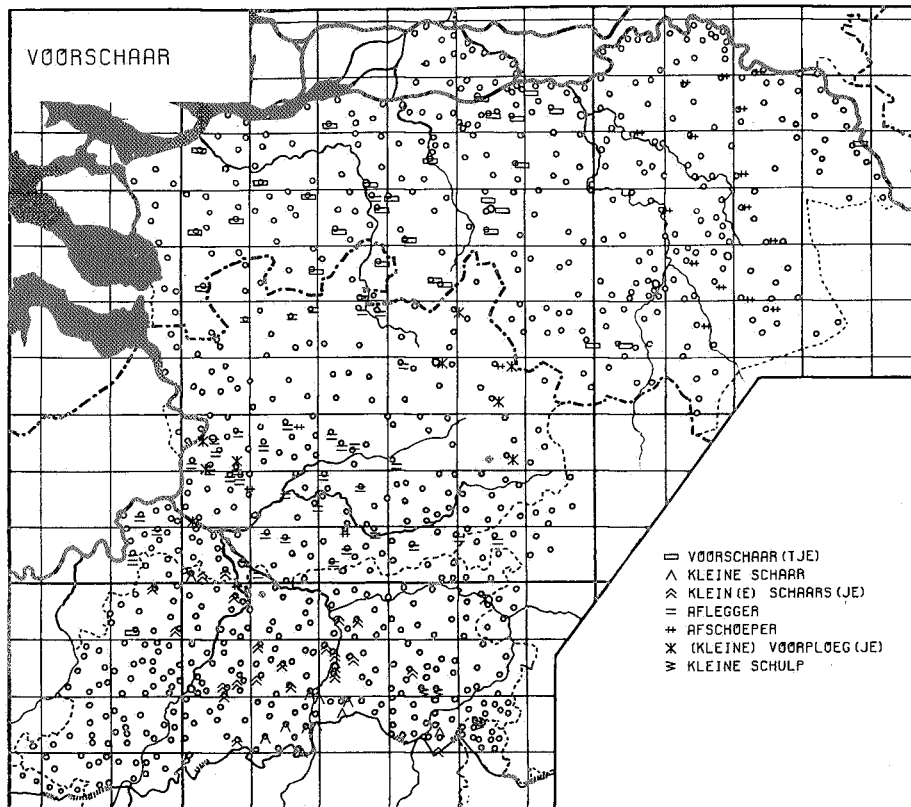
ACHTERPLOEG

Pflugkörper und Pflugsterz – plough-body and plough-stilt – arrière-train de la charrue (N 11, 26 II 1)

[De achterploeg is de ploegbalk met daaraan verbonden de ploegende onderdelen van de ploeg. Dit geheel steunt op een tweewielig voorstel, de zgn. voorploeg. Van een achterploeg wordt alleen gesproken als de ploeg inderdaad in twee delen uiteen te nemen is. Dit begrip is dus op balans-, rol-, voetploegen e.d. niet van toepassing.

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

achterploeg: het type *achter[ploeg]* in: K 179a, 262, L 109, 150, 153, 159, 160, 183, 200a; *achtər[ploeg]*, K 274, 314, 324, L 263a, O 275,

P 48, 104, 154a, 163, 198; *àchtər[ploeg]*, L 207; *aachtər[ploeg]*, K 184, 186, 188a, 208, 211, P 88; *aagtər[ploeg]*, K 133a; *aftər[ploeg]*, L 180b; *òchtər[ploeg]*, I 266, K 201, 235, 330, 354, O 72, 275, P 105; *echtər[ploeg]*, L 184; *èchtər[ploeg]*, K 256; *àchtər[ploeg]*, L 207; *achtərplöèch*, achterste deel van de ploeg, balk met schaar, Mischgofsky; *achterploech*, achterste stuk van de ploeg, Elemans; *achtertrein*: *àchtərtraan*, K 310; *achtərtrajn*, K 240; *achtersteind*: *aachərsijnt*, K 220; *aatərsijnt*, K 220; *achterste*: *òchtərstə*, K 340; *ékstə*, P 145; *achterstel*: het type *achterstel* in: K 175a; *achterstuk*: het type *achterstuk* in: K 147; *achterbalk*: *òchtərbòlk*, O 158; *ploeger*: *ploowgər*, K 330; *naploeg*: *naa[ploeg]*, P 86; *voetstuk*: *vòetstüük*, P 81; *lijf*: *lééj*, O 173; *ploeglichaam*: *[ploeg]lièchòm*, K 244; *staart*: *stert*, K 150; *staartstuk*: *startstuk*, L 241.

VOORSCHAAR (zie kaart)

Vorschäler – skim coulter – rasette, peloir (N 11, 26 IVa; N 11, 33d; N 11, 33f; N 11, 33g; N P, 14; Go 1b; P.A. 26, 4 (L 157); Elst; Meulemans)

[De voorschaar van de ploeg is een kleine ploegschaar met rister dat vóór het kouter aan de ploegbalk is gemonteerd. De voornaamste functie van de voorschaar is het inleggen van mest en vuil in de voor.

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

voorschaar: het type *voorschaar* in: K 176; *voorschar*, I 57a, K 151, 157, 173b, 174; *vorschar*, K 175a; *vurschaar*, K 188a, L 258; *vurschaor*, K 141, 143, 183c, 184, 220; *vurscheer*, K 184, 191; *vurschèèr*, K 160, 183; *vurschéér*, K 179b, 180, 181, 190a, 191, 195, 195a; *vurschòòr*, K 165; *vurskooor*, K 187; *veurschaor*, K 133a, 220; *veurscheer*, K 163; *vèurschòòr*, K 137, 147; *veurskééj*, O 72; *veurschuur*, L 187; *vurschar*, mes dat voor het kouter uitgaat om oppervlak vóór te snijden, hs Mischgofsky L 95; **voorschaartje**: *voorscherkə*, K 179a; *voorschèrkə*, K 125a; **schaar**: *scheer*, K 191; **kleine schaar**: *klijn schaar*, K 324; *kléén schòwar*, P 154a; *klààsçhòèr*, P 82, 83, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137a; **bovenschaar**: *boovanschaar*, K 188a; *boovanschar*, K 174; **tweeschaar**: *tweeschaor*, K 186; **kleine schaars**: *klijnə schaars*, P 77; *klijnə schaas*, O 67, P 5, 126; *klaan schoos*,

P 89; *klòd schoos*, P 27, 67, 68, 85, 88, 89; *klaa schòds*, K 329, P 81, 84; *klee schòs*, K 324, P 72; *kla schòas*, P 69a, 95; *klaa schòës*, P 86; *klaa schòës*, P 89; *kléén schòwaz*, P 154a; *klaan schéés*, P 70; *klòd schèès*, O 74; **klein schaarsje**: *klò schòska*, P 28; **voorschaars**: *véjschaas*, P 29; *vörschàars*, L 244*; **schaars**: *schaas*, O 165; *schòs*, P 4; *schoows*, I 273; **inschaarder**: *tēnschaordər*, K 216; **aflegger**: *afleggər*, K 179, 235, 249, 250, 256, 295, 301, 330, 331, 332; *afleggər*, K 207, 244, 245, 249, 250, 251, 274, 281, 310, 330, 341a, 346; *afleggər*, K 248, 251, 254, 264, 265, 268, 274, 291, 330, 341a; *afleggər*, K 193, 205, 207, 208; *afloggər*, K 245, 274, 281, 281a, 296; *ofleggər*, I 220, 268, K 201, 204, 268, 301, 307, 310, 331, 340, 341, 341a, 346, 348, 353; *ofloggər*, I 266, K 235, 268, 301, 307, 335, 340; *efloggər*, K 256; **afschoeper**: het type *afschoeper* in: L 157; *afschoeper*, L 109, 149, 150, 200a, 241, 244*, 263; *afschöëppər*, L 109, 150, 177c, 200a, 241, 242, 261, 263; *afschöëppər*, K 240, 254, 281a; *öfschöëppər*, K 339; *aafschöëppər*, P 5; *afschoeppər*, L 263; *afschawpər*, L 263a; *afskoepər*, L 183; *afsköëppər*, L 180b, 183, 207, 208, 235; *afschoeper*, schaarvormig schepje, dat voor het ploegmes uitgaat en de mest in de voor legt, Elemans; **inschoeper**: *inskoepər*, L 148; **mestschoep**: *mësschoep*, L 149; **schopje**: *schopjə*, L 150; *schupkə*, K 314, L 160, 184; *schüüpəkə*, K 354; *sjkupkə*, K 353; **voorschopje**: *vörschupkə*, L 159; **ploegje**: *plöëgskən*, K 313; *pluggas'an*, K 241; **klein ploegje**: *kléén plöëgskə*, K 313; *kléj plöëchskə*, K 277; **voorploeg**: het type *voorploeg* in: K 287; *veur[ploeg]*, P 41; *vëür[ploeg]*, K 237; *veujr[ploeg]*, K 287; *vur[ploeg]*, K 211, 241; *vüür[ploeg]*, K 240; **voorploegje**: *vurplöëchskə*, K 237, 251; *vurplöëchskə*, K 237; *vëürplöëchskə*, K 244, 248; **kleine voorploeg**: *klaan vur[ploeg]*, K 251; *klòən veur[ploeg]*, K 276; **mestploegje**: *méstplöëchskə*, K 307; **kleine schulp**: *klaan schölləp*, P 104, 163; *kléén schulp*, P 105; *kléjn schulp*, P 105; **klein schulpje**: *kléén schölpkə*, P 145; *kléé schölləpkə*, P 48; *kléé schalpkə*, P 145; *kléé sjölləpkə*, P 47; **voorschulp**: *veurschulləp*, P 44; **voorschulpje**: *veurschulfkən*, P 44; **schalmpje**: *schalmkə*, K 318; *schölləmkə*, K 318; **voorschalmpje**: *vurschalləmpjə*, K 314; **voorschoffel**: *vurschöëffəl*, K 314; **schoffeltje**: de volgende opgaven zijn meervoud: *schöëffələkəs*, P 45; *schuffələkəs*, P 46; **schoffelaar**: *schöëffələjər*, K 312; **peller**: *péllər*, P 198; *péllə*, P 125; **pelder**: *példər*, O 158, 173, 275; **voorloper**: *völ-dëpər*, P 16, 25; *vërlöepər*, O 162; *virlöepər*, O 162; **voortrein**: *voortrijn*, K 240; **voorkouter**: *voo[koutər]*, K 240; *vurkëwtər*, K 240; **vorenhaan**: *voornhaan*, K 176; **blekker**: *blekkər*, K 310; *blékkər*, K 310, 353; **mesafkeerder**: het type *mesafkeerder* in: L 182; **mestindoener**:

méstindöëndər, K 353; **veger**: *véjgər*, K 330; **veegmes**: *véjchmés*, K 330; **rusmes**: *rösmes*, K 331, L 184, 244*, 263a, P 84; *rusmés*, K 349; *rüüsmés*, K 281a; *röasmés*, K 307; **mestdabber**: *meestdaabər*, K 313; **tuimelaar**: *tòdwmələér*, O 275; *tòəmələér*, O 275; **damaflieger**: *damafliggər*, K 287; **aflegploeg**: het type *afleg[ploeg]* in: K 262; *afléch[ploeg]*, K 264; **aflegmes**: *öfléchmés*, K 332; **afschepper**: *afschéppər*, P 86; **voorscheitje**: *vurschijəkə*, K 160.

KOUTER (zie kaart)

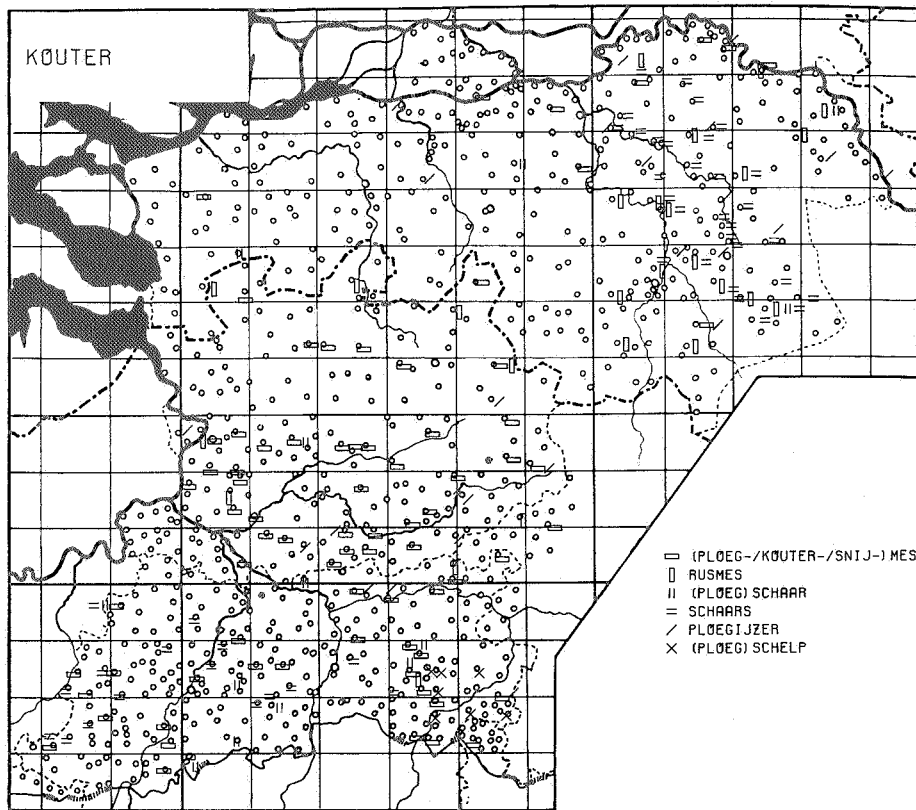
Sech, Messersech – coulter, knife coulter – coutre

(N 11, 26 Ic; N 11, 26 IVa; N 11, 33f; N 11, 33g; N 11, 33j; N 11, 33k 33k; Go 1b; DC 26, 4a; L 4, 4; znd 19 B, 1; P.A. 26, 4 (L 157); znd 1a-m; znd 28, 40; L 4, 4a; sgv; Ceusters; Elst; Van Hoof; Jacobs; Meulemans; Vanduffel)

[Het kouter is een lang smal mes dat voor het rister in de ploegbalk verankerd zit. Het kouter zorgt ervoor, dat de bovenste grondlaag – vaak graszoden – verticaal worden doorgesneden. Het kouter kwam vroeger op alle ploegtypen voor, maar is bij de moderne ploegtypen vaak overbodig geworden door de verbeterde vorm van de ploegschaar en het rister, zodat het horizontaal en verticaal snijden door één onderdeel kan geschieden.

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

kouter (van de ploeg): het type *kouter* in: K 188a, 191, 195a, 196, 203, 204, 205, 210, 212, 213, 234, 237, 238, 255, 262, 265, 267, 268, 276, 277, 279, 292, 294, 295, 296, 300, 338, 339, 344, 356, O 156, 252, P 18, 68, 110, 111; – van de ploeg; het type *kouter* in: K 231, 237, 267, O 272, 274; *koutər*, I 57a, 78, 102, K 100a, 101a, 102, 125a, 126, 129a, 133a, 133c, 133d, 137, 138, 140, 143, 145a, 147, 148, 149, 150, 158, 158b, 160, 162, 164a, 165, 174, 176, 177b, 179, 179a, 182b, 183, 183c, 184, 185, 188a, 190, 195, 197, 201, 206, 209, 215, 216, 216a, 217, 218, 220, 231, 240, 241, 242, 262, 268, 281a, L 91, 93, 94, 96b, 100, 103, 104, 109, 144, 144b, 145, 150, 153, 158, 162, 258, 259, 260, 283, P 32, 94, 171; *koutər*, K 285, 304; *kouwtər*, K 210, 213a, 235, 244, 268; *köwtər*, I 271, K 150a, 179b, 180, 181, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 204, 205, 207, 208, 268, 295, 299, 340, 341a, O 173, 275, P 41, 125, 132, 135; *kówtər*, K 264, 265, 297, O 275, P 67, 68, 69a; *koowtər*, K 244; *kòdwtər*, K 191, 243, 248, 251, 254, 256, 268, 277, 313, 307, 330, 339, 341a, P 27, 76; *kootər*, K 248, 357, 358, P 44, 45, 48, 89, 92, 198; *kòdətər*, K 245, 274, 329, O 250, 255, 287, 288, 289, P 47, 70, 95, 98; *kójtər*, K 239; *kójtər*, O 68; *kòjtər*, P 130, 131, 136, 137a; *kòotər*, P 103; *kòatər*, O 162; *kottər*, L 157; *kóttər*, P 86; *köttər*, K 287, P 95;

kōttar, P 198, 199; *kaotər*, O 177, P 199; *kaotər*, K 274, P 98; *kawtər*, K 163, 197, 203, 205, 207, 231, 237, 276, 277, L 96, 255, 264, 280, 281, O 69, P 66, 135; *kawtə*, K 237; *kāwtər*, K 189b, 213, 221a, O 160a, P 4; *kaawtər*, K 201, 211, 214, 238, 251, L 237, 257, 260; *kāāwtər*, K 226, 236, 249, 250, 281, O 274; *kaatər*, I 220, 268, K 274, 286, 287, 291, 307, 310, 316, 318, 324, 330, 332, 348, 349a, 350, O 63a, 67, 68, 70, 71, 72, 74, P 3, 16, 25, 33, 35a, 73, 77, 105, 145, 154a, 163; *kāātər*, I 275, P 94; *kāātər*, I 180, K 274, 280, 283, 307, 320, O 67, 154, 160a, 162, O 166, 178, 285, 286, 290, P 5, 13, 62, 72, 75, 76, 77, 102, 125, 168; *kāatər*, P 157a; *kaatər*, P 5; *kāātər*, P 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62, 070, 165; *kaajtər*, P 81; *kāajtər*, K 240; *kajtər*, K 314, 353, P 28, 29, 32, 37, 38, 72, 80, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 136; *kājtər*, P 37; *kātər*, P 82, 83, 131, 133; *kattər*, K 235; *kāttər*, O 153; *kētər*, K 310; *kējtər*, K 273, P 81; *kējtər*, K 241, 273, 275; *kēwtər*, K 240; *kēwtər*, K 192, 209, 240; *kēūwtər*, L 256; *kēūtər*, K 240, 301, 312, 313, 315, 353, 354; *kēūatər*, K 353, P 85; *keujtər*, K 302, P 94; *keutər*, K 304; *keuʔər*, K 314; *kaatər*, K 274; *keetər*, K 307; *kēētər*, K 165, 307, 310; *kēetər*, K 241, 349; *keejtər*, K

305; *kēējtər*, K 241, 310; *kijtər*, K 169, 241, 272, 273, 274, 291, 307, P 94; *kijātər*, K 305; *kittər*, K 240; *kuitər*, K 232, 301, 312; *kuiər*, K 352; *kūūjtər*, K 303; *koetər*, I 79, K 124a, 151, 157, 173b, 174, 175a, 176; *kōētər*, I 79, K 151, 152, 157, 173, 176, L 209a, P 27; *kōttər*, K 353; *kuttər*, K 269, 354, P 88; *kaadər*, I 266, K 307b, 318, 331, 333b, 335, 346, P 3; *kāādər*, K 287, P 16; *kāādər*, O 74, P 138, 144; *kāādər*, O 74, P 1; *koutə*, L 100, 153; *kōttərə*, L 99; *kawtərə*, L 280; *kētərə*, L 199; *kijtərə*, K 187; *kōddər*, P 167; *kouter*, ploegkouter, Corn. Vervl.; *kōwt-ər*, lang smal mes vóór de ploegschaar, Elemans; *kōwtər*, ploegkouter, zit voor het ploeg-gijzer, hs Mischgofsky L 95; *kāwtər*, hs Schre-vens P 86; de volgende opgaven zijn meervoud: *kōdwtərs*, K 330; *kāādərs*, O 158; **kou-tertje (van de ploeg)**: *kāwkə* [van de ploeg], K 239; **ploegkouter**: het type [ploeg]kouter in: K 233, 277, P 16; [ploeg]koutər, K 184, 184b, 186, L 100; [ploeg]kōwtər, K 276; [ploeg]kootər, P 46; [ploeg]kottər, L 157; [ploeg]kaotər, K 187; [ploeg]kaatər, I 269, K 217, 315, O 157, 166; [ploeg]kāātər, I 268; [ploeg]kāātər, K 311; [ploeg]kāātər, K 311a; [ploeg]kawtər, K 206, 213; [ploeg]kattər, P 4,

1.1.1.3

84; [ploeg]koodər, K 287; [ploeg]kaadər, O 67; [ploeg]koutərə, L 258; ploegkouter, het mes dat voor het ploegijzer in loodrechte richting van den ploegboom is bevestigd en den grond opensnijdt, Goossenaerts; ploegkouter, groot mes van de ploeg, dat den grond zijdelings afsnijdt, Corn. Vervl. A.; ploegkouter, ploeg die uitsluitend dient voor het scheuren van grasland, hs Kapteijns L 177; plöëchkaatər(ə), ploegkouter, ploegmes, ook rösmes geheten, De Bont; **schaarkouter**: de volgende opgave is meervoud: *scheerkāwtars*, O 243; **kolter**: *koltər*, L 160, 184, 187; *kòltər*, L 112, 157, 158, 159b, 162, 184, 185, 186, 187, 244; *kòðltər*, L 159, 190; **koltere**: *kòltərə*, L 154, 158; **kouterijzer**: *kootərəezər*, K 357; *kààdējzər*, P 148; **meskouter**: *meskoutər*, K 133a; *méskòèttər*, K 152; **koutermes**: *koutərmés*, L 96a; *kaatərmés*, K 286; *kàatərmés*, O 68; *kòwtərmés*, P 96a; *kaadərmés*, K 331; **mes (van de ploeg)**: het type *mes* in: K 147, 188a, 251, 256, 265, 268, 274, 279, 287, 299, 301, 331, 332, 341, 351, O 157, 159, 256, P 25, 30, 35, 71, 77, 93, 109, 152; – van de ploeg; het type *mes* in: K 206, 275, 277, 293, 301, 339, O 166, 238, P 25, 198; *més*, I 273, K 133a, 206, 235, 307, 340, 341a, L 103, 145; *mès*, P 154, 167; *mas*, P 95; *màs*, P 146; *maes*, K 250; *mis*, K 332, P 65a, 154; *misch*, K 261; **ploegmes**: het type [ploeg]mes in: K 189a, 209, 210, 236, 265, 272, 274, 289, 307, 309, 342, 346, 348, 354, O 68, 241, P 23, 112; [ploeg]mes, K 245, 308, L 261, P 152; [ploeg]més, K 171, 173a, 196, 240, 244, 251, 257, 276, 318, 330, L 110, O 241, 251, P 13; [ploeg]més, K 348; **groot mes**: het type *groot mes* in: K 206; *gròèttmes*, O 238; *grijttmes*, O 285; **groot ploegmes**: het type *groot[ploeg]mes* in: K 330; *grootə [ploeg]mes*, O 241; *gròet [ploeg]mes*, P 199; *gròot [ploeg]mes*, K 284; **klein mes**: *klààjn mès*, O 156; **rusmes**: *rusmés*, K 211, 240, 314, 351a, L 224, 226, 262; *rösmes*, K 192, 283, 351a, L 145, 160, 180b, 183, 184, 200a, 241, 242, 244*, 258, 263, 263a; *rösmés*, L 235; *rösma*, P 104; *rosmes*, K 188a, L 109, 200a; *rosmés*, K 244; *rösmés*, L 199, 200; *rös-mes*, mes dat zich loodrecht voor de eigenlijke ploegschaar bevindt en waarmee bij het *rös blekke* de zode wordt doorgesneden, De Bont; **voormes**: *veurmes*, K 142; **snijmes**: het type *snijmes* in: K 267; *snémés*, K 307; *snàámés*, K 281a; *snàmés*, O 289; *sneemés*, P 104; **schaar**: het type *schaar* in: O 68; *schaor*, L 263; *schaorə*, P 128; *schèèr*, K 188; *schòòr*, P 198; *sjéjər*, P 95; **eerste schaar**: *eerstə schàr*, I 118; **grote schaar**: *gròetə schàər*, P 155; *grüütə skòè*, O 244; **ploegschaar**: het type [ploeg]schaar in: L 160; [ploeg]scheer, K 337; [ploeg]schèèr, K 257; [ploeg]schéér, P 69a; [ploeg]schèər, P 126; [ploeg]schòòr, K 165; **schaars**: *schààrs*, L 244*, L 263a; *schaors*, L

208; *schaos*, P 60a, 61, 80; *schaas*, O 165; *schàás*, L 226; *schars*, L 149, 151, 152, 177c, 178, 178a, 180a, 200a, 205, 206, 207, 241, 242, 263, 263a; *schàrs*, L 180; *skars*, L 148, 180b, 183, 207, 235; *skàrs*, L 145, 147, 148, 152, 180b, 182, 183, 200; *schwàrs*, L 264; *schaas*, P 3; *schòes*, O 239; *schoes*, P 86, 127; *schoos*, P 102; *schòws*, P 81; *schòs*, O 241; *skòòs*, O 175; *schous*, O 68; *skòers*, L 208; **kleine schaars**: *klaan schòòs*, P 137; **grote schaars**: *chròet schaa*s, O 69; *gròètt schòòs*, P 130a; de volgende opgaven zijn meervoud: *schouzən*, O 158; *schoesən*, O 242; *schaarəs*, O 156; **ploegschaars**: [ploeg]schars, L 243; [ploeg]skàrs, L 204, 204a; **schaard**: *schaart*, L 189; **voorschaar**: *voorschàár*, L 96, 236; *vörschaor*, L 159; *vurschoor*, L 159; *voorschàr*, K 177b; **scheurmes**: *scheurmés*, L 243a, 263, 263a; **ploegijzer**: het type [ploeg]ijzer in: K 277, 312a, 339, P 23; [ploeg]ijzər, K 129, 161a, 171, L 102, 152, 179, 190, 208, 233, 236; [ploeg]ijzər, K 333; [ploeg]jéjzər, K 307; [ploeg]leezər, L 145, 148; [ploeg]léézər, K 311a; [ploeg]jéjzər, P 112; [ploeg]jézzər, L 185, 190; [ploeg]jizzər, L 261; [ploeg]aajzər, K 244; [ploeg]ajzər, K 241; [ploeg]laazər, K 346; [ploeg]làzr, P 25; **voorijzer**: *vörjzər*, L 152; **frezer**: *fréézər*, K 310; **snee (van de ploeg)**: *snéj*, O 250; *snéé*, K 307; *snij [van de ploeg]*, K 201; **schelp (van de ploeg)**: het type *schelp* in: P 160; *schulp*, P 99, 157a; *schalp [van de ploeg]*, P 145; **kleine schelp**: het type *kleine schelp* in: P 161; de volgende opgave is meervoud: het type *kleine schelpen* in: P 108a; **ploegschelp**: het type [ploeg]schelp in: P 105; [ploeg]scheuləp, P 96; [ploeg]schölləp, P 99; **scherp (van de ploeg)**: *schérp [van de ploeg]*, K 239; **peller**: *péllər*, O 286; **pelder**: het type *pelder* in: O 240, 278; *péllər*, O 286; **breker**: *bréjkər*, O 274a; **punt**: *punt*, L 186; **beer**: *bééj*, O 67; **schijter**: *schaatər*, P 4; **schijf**: *schijf*, L 101, 101a; *schèèf*, L 263a; **ploegschijf**: het type [ploeg]schijf in: L 205, 206; **schopje**: *schupkə*, L 184; **voorschopje**: *vörschupkə*, L 187; **voorploegje**: *veurplöëgskə*, K 184a; **afschiller**: *afschillər*, P 27; **aflegger**: het type *aflegger* in: K 294; *afliggər*, K 296; **afschoeper**: *afschoeper*, L 244*; *afschöèppər*, L 283a; *afschawper*, L 263a; **wroeter**: *vrèùjtər*, K 330.

SCHIJKOUTER

Scheibensech – disc-coulter – coutre à disque (N 11, 33d; N 11, 33k; N 11, 26 Ic; DC 26, 4b; L 4, 4b)
[Het schijfkouter is een kouter met de vorm van een platte, metalen, draaiende schijf dat vooral gebruikt werd bij het scheuren van grasland.]

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

schijf: het type *schijf* in: I 57a, 79, K 101a, 124a, 126, 129a, 133a, 133c, 140, 148, 150a, 151, 152, 157, 158b, 162, 173b, 176, 177c, 190, 204, 241, L 93, 96, 101, 101a, 103, 104, 144b, 145, 149, 150, 157, 180b, 207, 208, 242, 263a; *schijf*, P 86; *schéjff*, L 109; *schèèf*, K 184, 301, L 149, 263a; *schééf*, K 183c; *schèf*, K 142; *schéaf*, K 211; *schajf*, K 125a; *schaajf*, K 244; *schaaf*, K 346, 353; *schôeaf*, I 220; *schief*, L 187; *schïēf*, L 112, 184, 187; *skèèf*, L 147; *schééf*, draaibare scherpe schijf, zit aan de (houten) ploeg in plaats van kouter namelijk bij ploegen van grasland, hs Mischgofsky L 95; *schéjff*, rond, draaiend mes aan de ploeg, die gebruikt wordt bij het scheuren van het land, Elemans; **schijve:** *skajva*, O 275; **ploegschijf:** [*ploeg*]*schijf*, I 102, K 100a, 101, 133a, 133d, 153, 173, 173a, 174, 179a, L 96b, 99, 100, 145, 200a, 205, 206; [*ploeg*]*schajf*, K 237; [*ploeg*]*scheef*, L 263; [*ploeg*]*schïēf*, L 112; *ploegschijf*, het woord is thans te Kalmthout vrijwel onbekend; werd gebruikt in plaats van een kouter en werkte niet goed, Goossenaerts; *ploegschijf*, hs Vos K 173; **schijfkouter:** *schijfkoutər*, K 149, 158, 182b, 0190, L 258; *schijfkoetər*, K 152; *skaajfkattər*, O 72; *skaajfkaajtər*, P 81; **schijfkolter:** *schiefkoltər*, L 162; **kouterschijf:** *koutərschijf*, K 158b; *koutərschêf*, K 183; **groesschijf:** *gröësschijf*, L 99; *gröësschêf*, L 100; **snijschijf:** het type *snijschijf* in: L 159b; *sneeschïēf*, L 159; **voorschijf:** het type *voorschijf* in: K 176; **ronde schijf:** *rondə skijf*, L 180b; **rolschijf:** het type *rolschijf* in: K 145a, 216a, 242, L 178, 226; *rölschïēf*, L 185; *rölsjēf*, K 265; **rolkouter:** het type *rolkouter* in: K 184, 195, 220, L 259; *rolkawtər*, K 197, L 280, 281; *rölkawtər*, K 237; **rolschars:** *rolschars*, L 151, 152, 180a, 205, 206, 263a; *rolskars*, L 148, 183; *raolskars*, L 204, 204a; **rol:** *rol*, L 180; **ploegrol:** het type [*ploeg*]*rol* in: L 263a; [*ploeg*]*röl*, K 191, 207; **rondkouter:** *rontkoutər*, K 215; **rondmes:** *rontmes*, L 224; **grondmes:** *grontmes*, L 96a; **draaischaars:** *drijschaors*, L 208; **ploegwiel:** [*ploeg*]*wiel*, K 177b; **schei-ijzer:** *skeej-iezər*, L 209a; de volgende types zijn algemene benamingen voor een kouter: **kouter:** *koutər*, I 78, K 179; **kolter:** *koltər*, L 185; **ploegkouter:** [*ploeg*]*kartər*, L 224; **ploegmes:** [*ploeg*]*mes*, L 205, 206; **rusmes:** *rusmes*, L 283a; *rosmes*, L 260; **schaars:** *schars*, L 178a, 263a; *schàars*, L 244*; **poegschaar:** [*ploeg*]*schaor*, K 133d; **voorschaar:** *voorschar*, K 177b.

PLOEGSLOT

Sechenschloss — lock of the coulter — serrure du coutre
(N 11, 37; Jacobs)

[Het slot waarmee men het kouter beveiligd tegen diefstal.

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

slot: *slòt*, K 330; de volgende opgave is meervoud: *slootə*, P 1; **ploegslot:** het type [*ploeg*]*slot* in: L 159; [*ploeg*]*slòt*, K 307; *ploechslot*, Elemans; **dievenslot:** *deevəslòt*, K 331; **sleutel:** het type *sleutel* in: K 211; *slòjtəl*, P 69a; **spie:** *spïē*, K 276, 354; *spïēj*, K 348; **spiekouter:** *spïēkawtər*, K 340; **ijzeren spie:** *òðzərə spïē*, K 340; **vijs:** *vijs*, P 77; *vèès*, P 198; **ploegbeugel:** het type [*ploeg*]*beugel* in: K 175a*; **slof:** *slòdwòf*, K 348; **kouteras:** *kòwtəròəs*, O 275; **cale (fr.):** *kal*, P 89; *kòl*, P 27; **cadenas (fr.):** *karna*, O 165; *kaarnaa*, P 88; *kòrnò*, O 72; **sleuter:** *sleutər*, P 25; het volgende type is een werkwoord: **vastvrijzen:** *vastfaajzə*, K 244.

PLOEGSCHAAR (zie kaart)

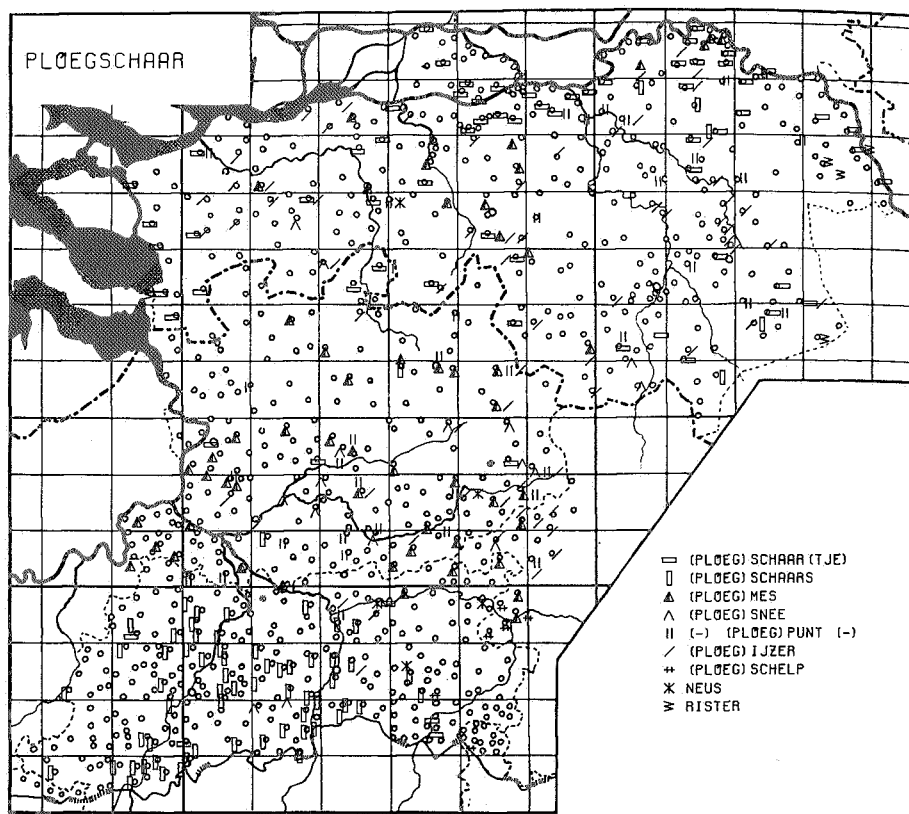
Pflugspitze — tip of the ploughshare — avant—soc

(N 11, 24; N 11, 26Ib; N 11, 33b; N 11, 33j; N 11, 33k; DC 26, 5; Go 1b; Ceusters; Vanduffel; Van Hoof; Jacobs; Meulemans)

[De ploegschaar is de punt voor aan het afneembare en slijpbare deel van het rister. Het is dat deel van de ploeg dat zorg draagt voor het horizontale afsnijden van de grondlagen. Veelal zullen de ploegschaar en het ploegmes niet door naamgeving onderscheiden zijn.

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

ploegschaar: [*ploeg*]*schàar*, K 101, 129, 133d, 158b, L 96, 96b, 180, 190, 236; [*ploeg*]*schaer*, K 161a; [*ploeg*]*schaor*, K 133a, 142, 197, L 187; [*ploeg*]*schaor*, L 100; [*ploeg*]*schoor*, L 157; [*ploeg*]*scheer*, L 283a; [*ploeg*]*schèer*, K 138, 179; [*ploeg*]*schéar*, P 145; [*ploeg*]*schéjar*, P 145; [*ploeg*]*schèr*, K 133a; [*ploeg*]*schïēr*, L 99; [*ploeg*]*schijr*, K 215; *ploegschaar*, hetzelfde als ploegijzer, Goossenaerts; **snee:** het type *snee* in: K 190, 273, 291, 296, 340, 353, L 280, 281; *snéé*, K 265; *snéj*, P 81; *snéj*, K 295, P 127; *sneej*, K 275, 276, 277; **ploegsnee:** het type [*ploeg*]*snee* in: K 177b; **mes:** het type *mes* in: K 160, 163, 184, 220, L 145; *més*, I 220, 266, 269, 271, K 235, 237, 245, 248, 249, 250, 254, 264, 268, 274, 281, 281a, 287, 301, 307, 310, 312, 313, 314, 330, 336, 346, 348, 349, 354, L 101, 101a, P 33, 45, 46, 76; *mès*, K 209, 231, 238, 307; *mis*, K 287; de volgende opgave is meervoud: *méssə*, K 330; **ploegmes:** [*ploeg*]*mes*, K 160, 204; [*ploeg*]*més*, K 126, 143, 157, 162, 165, 182b, 197, 237, 241, 351a, L 96a; [*ploeg*]*mis*, K 183c, 248; [*ploeg*]*meus*, K 240; **voormes:** *voormés*, K 184; **opmes:** *opmis*, K 183; **snijmes:** *snijmes*, K 102, 262; **schaars:** *schàars*, L 284; *schaas*, O 74, 173, P 72; *schààs*,

O 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 59, 60; *sjchaas*, K 331; *skaas*, O 72; *schoos*, O 178, P 27, 85, 86, 89, 198; *schòos*, P 8, 10, 28, 61, 62, 66, 77, 81, 125, 126, 129, 131, 133, 135, 137, K 324; *schòos*, I 273, P 16, 104; *schòas*, O 162, P 69a, 95; *schòès*, P 86; *schòes*, O 275; *schòēs*, O 255, 289, P 82, 83, 89, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137a; *schòs*, P 67, 68; *sgòs*, P 84; *schòjs*, O 287, 288, P 198, 199; *skòòs*, O 158; *skòēs*, O 250, 285, 286, 290; *schéés*, K 235, P 70; *schaws*, P 72, 75, 76, 78, 81; *schàrs*, L 145, 151; *schòrs*, L 152; *schaaza*, P 72; de volgende opgave is meervoud: *schòæzæ*, P 95; **ploegschaars**: [*ploeg*]-*schòers*, L 264; **grondschaars**: *grontschàars*, L 244*; **schaars van het ijzer**: *skars van at éjzær*, L 235; **grote schaars**: *grootæ schaas*, O 67; *grùtæ schaas*, P 126; *gròèt schààs*, P 3; *gròèt schòòs*, P 76; **kleine schaars**: *kláà schààs*, O 70, 165, P 3, 4, 59; *kléé schààs*, P 1, 2; *klàà schaws*, P 72, 75, 76, 78, 81; *klàà schoos*, P 27; *klàà schòòs*, P 127; *klàà schòòs*, P 8, 10, 61, 62; *klàà schòòs*, P 62, 66, 126, 129, 131, 133, 135; **voerschaars**: *veuschààs*, P 4; *véejschoos*, P 27; *vòrschàars*, L 244*; **puntschaars**: *pòentschaas*, P 5; **schaars-punt**: *scheespüünt*, P 4; **schaar**: het type *schaar* in: K 176, 188a, 263; *scháár*, I 102, K 100a,

145a, 148, 158, L 93, 96, 258, 260, 263a; *schar*, I 57a, 79, K 173b; *schàr*, I 78, 118, K 151; *schoor*, L 153, P 125; *schòòr*, K 137, 143, 147, 276, L 103, 109, 149; *schaor*, K 101a, 133, 133a, 133c, 133d, 149, 184, L 103, 144b (punt en rister), 160, 162; *skoor*, L 152, 180b; *schòar*, P 154a; *schör*, P 25; *schèür*, K 191; *scheer*, L 110, 243, 263, 263a; *schaer*, K 158b; *schèèr*, K 140, 195; *schéér*, K 244; *schééjr*, K 330; *skééjr*, O 72; *schér*, I 78; *schòer*, L 104; *schaar*, deel van het ploegijzer, hs Mischgofsky L 95; *schòòr*, snijpunt van het ploegmes, die de omver te werpen strook lossnijdt van de ondergrond, Elemans; **schaartje**: *schérkæ*, K 192; **voerschaar**: *vurschaor*, K 142; *veurskaor*, L 183; *vurskòòr*, L 183; **achterschaar**: *achtørschaor*, L 159, 187; *achtørschoor*, L 159; **onderschaar**: *ondørschààr*, L 244*; **schaard**: *schaart*, L 185; *schaort*, L 112; **ploegschaard**: [*ploeg*]*scháárt*, L 209a; [*ploeg*]*schaort*, L 112; **scharre**: *scharræ*, K 175a; **punt**: het type *punt* in: K 147, 150, 191, 237, 265, 268, 307, 310, 313, 357, L 144a, 147, 150, 183, 184, 258, 263; *püünt*, K 277, 301, 329; *püünt*, K 211, 226; *piént*, K 339, 341a; *pòént*, K 332; **ploegpunt**: het type [*ploeg*]*punt* in: K 191, L 180, 180a, 263a;

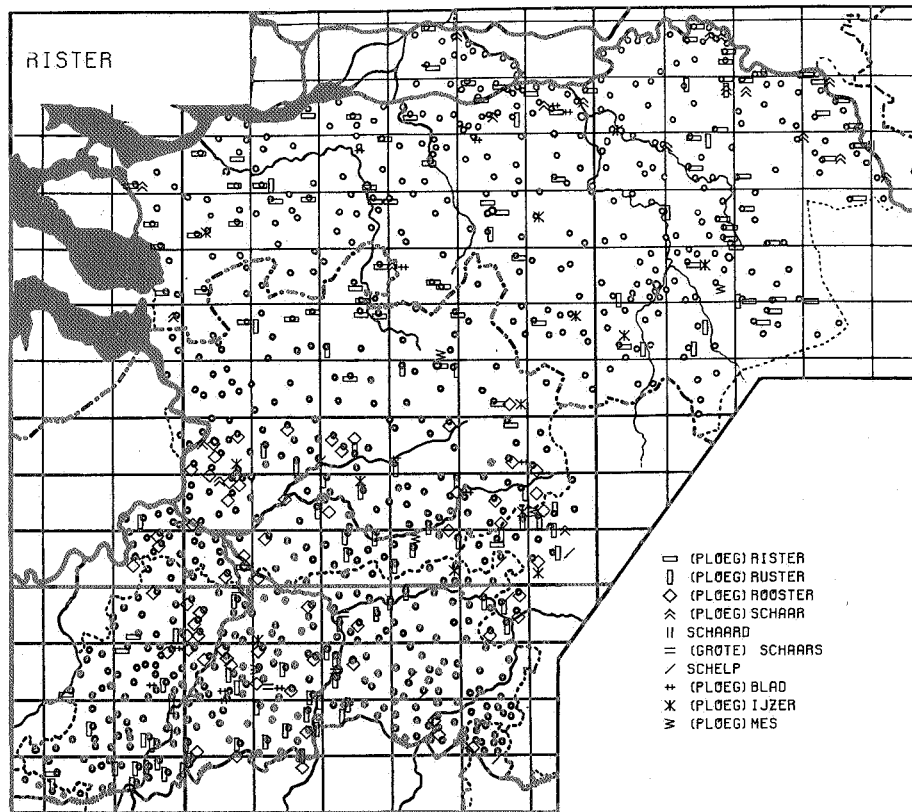
[ploeg]pūnt, K 251; **punt van het ijzer**: *punt van et ijzər*, K 151, 186; *punt van et éjzər*, L 235; *punt van et ajzər*, K 240; **punt van de ploegsnee**: *punt van dā [ploeg]snee*, K 179a; **punt van het ruster**: *pīent fōn dā jōstər*, K 340; **puntje van het mes**: *pōenkə van ut mēs*, P 27; **stalen punt**: *staola punt*, L 242; **puntstuk**: het type *puntstuk* in: L 152; *puntstök*, K 150a; **ijzer**: *ijzər*, K 124a, L 263a; *éézər*, K 316, 353, 357, 358; *èézər*, K 312, 313, 315, 353; *aaazər*, K 241, 273, 310; *ðozər*, P 27; *òjzər*, K 240; **ploegijzer**: [ploeg]ijzər, K 126, 129a, 152, 153, 157, 164a, 166, 173, 173a, 174, 175a, 176, 190, 0190, 197, 216a, L 99, 100, 145, 149, 180b, 182, 200a, 204, 204a, 205-206 (ploegschaar en strijkbord), 207, 208, 224, 262, 264; [ploeg]éjzər, L 100, 200; [ploeg]ééjzər, K 277; [ploeg]ajzər, K 125a, 240, 241; [ploeg]aazər, K 283, 301; [ploeg]éézər, K 152, 207, 307, 314, 315, 318, 353; [ploeg]ézzər, K 184, 184a, 184b, 220, 242, L 148; [ploeg]èézər, K 169, 195a, L 147; [ploeg]ðazər, P 29; **ploegèzer**, het deel van de ploeg, dat door de grond gaat, hs Kapteijns L 177; **ploegijzer**, scherpe punt, deels omgebogen zwaar stuk ijzer, dat op enkele centimeters diepte door de grond snijdt en hem omhoogwoelt, zit aan het rister vast, Goosenaerts; **ploegijzer**, soort van halve lans aan een ploeg; het ploegijzer maakt de snede los van onder, terwijl het kouter ze zijlings afsnijdt, Corn. Vervl.; *plōechoozər*, hs Schrevens P 86; **snij-ijzer**: *snij-ijzər*, K 157, L 226; **grondijzer**: *grontijzər*, L 263; **wroeter**: de volgende opgaven gelden misschien alleen voor de ploegschaar van de wroetploeg: *vruttər*, K 241; *vrūttər*, K 241; **wroet**: de volgende opgaven gelden misschien alleen voor de ploegschaar van de wroetploeg: *vrūt*, K 307, 354; *vrūūt*, K 211; *vrūūt*, K 301, 349; *vrōéjt*, K 240; **neus**: *neus*, K 179a, L 263a, P 41; *nus*, K 307; *néjs*, P 29; *nōws*, P 95; **teen**: *tien*, K 310; **dek**: *dék*, L 159; **voetje**: *vūūkkə*, P 171; **ploegvoet**: [ploeg]vōét, K 145a; **schierter**: *schīētə*, K 341a; **schietijzer**: *schietijzər*, ploegschaar van de schietploeg, Corn.; **afschoeper**: *afskoepər*, L 199; **voerschopje**: *veurschōpkə*, L 159b; **schijf**: *schééjff*, O 173; *schèèf*, L 263a; **schulp**: *schullap*, P 44, 46; *schöllap*, P 41, 167; *schulp*, P 105; *schōlp*, schaar des ploegs, Tuerlinckx; **schelp**: *sjéllap*, P 47; **ploegschulp**: [ploeg]schöllap, P 48; **kleine schulp**: *klēên schöllap*, P 163; **klein schulpje**: *klé schillapka*, P 44; **rister**: het type *rister* in: L 265; *riestər*, L 187; *rīestər*, I 102; *riëssəl*, L 185; *reesər*, L 186; **russel**: *russəl*, L 259; *ruzzəl*, L 241; **voorstuk van het rister**: *veurstuk van dā riessəl*, L 148; **voorrister**: *vurīestər*, K 201; **kouter**: *kaatər*, K 332; *keutər*, K 314; *kautərə*, L 264; **ploegkouter**: [ploeg]kijtarə, K 171.

PLOEGMES

Schar, Pflugschar – share, plough-share – soc (N 11, 38; Vanduffel; Jacobs; Elst)
[Het ploegmes is het afneembare en slijpbare deel van het rister dat door middel van een paar bouten bevestigd is aan de onderkant van het rister. De punt van dit ploegmes wordt soms met de afzonderlijke benaming „ploegschaar” aangeduid.
Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]
mes: het type *mes* in: K 160, 163, 220, 281a, 301; *mēs*, I 220, 268, 269, K 179a, 179b, 180, 190a, 191, 195a, 205, 207, 208, 237, 241, 268, 274, 301, 312, 349, 354, O 70, 74, P 4, 33, 44, 61, 89; *mès*, P 78; *méssə*, K 201; de volgende opgave is meervoud: *méesən*, I 266; **ploegmes**: [ploeg]mes, K 184, 251, 283; [ploeg]mēs, K 181, 195, 235, 237, 241, 244, 248, 264, 268, 274, 307, 318, 346, 348, P 86; [ploeg]missə, K 183c; **groot mes**: *grōétmēs*, P 1; **snijmes**: *snééjmēs*, K 276; **ploegijzer**: [ploeg]ijzər, K 151, 157, 174, 175a, 176, 240, 265, 277, L 150, 200a, 242; [ploeg]éézər, K 165, 307, 318; [ploeg]èézər, K 301; [ploeg]ézzər, K 265; [ploeg]ðazər, P 29; **schaar**: *schaar*, L 160; *schar*, K 173b; *schaor*, K 133a, 184; *schōwar*, P 154a; *schoor*, K 143, L 109, P 28; *schéér*, K 244, P 70; *schééjr*, K 330; **ploegschaar**: het type [ploeg]schaar in: K 188a; [ploeg]schèèr, K 174; **scharre**: *scharra*, K 175a; **schaars**: *schaas*, K 331, 332; *schoos*, P 85, 89; *schòds*, K 324, P 137, 198; *schòas*, P 69a; *schòòjs*, P 125; *schóas*, P 27; *skòòws*, O 158; *schèès*, O 74; *schòès*, P 4; *schòwrs*, P 95; **voerschaar**: *veurschòòr*, K 137; **snee**: het type *snee* in: K 179a, 241, 273, 296, 339; *snéé*, K 265; *snéj*, K 191, 192, 193; *sni*, K 340, 353; **slee**: *sléé*, K 245, 249, 250, 281; *slééj*, K 330; **los rister**: *losriestər*, K 204; **hieltje**: *īēljjan*, O 275; **punt**: *pūnt*, K 329; de volgende opgave is meervoud: *puntə*, L 207; **schuiver**: *schééjvər*, O 173; **ploegschulp**: de volgende opgave is waarschijnlijk meervoud: [ploeg]schōlpə, P 145; **schulp**: *schöllap*, P 41; **kleine schulp**: *kléèən schöllap*, P 163; **ruster**: *rustər*, K 295; *rōstər*, K 353; *ruzzəl*, L 241; **rister**: *riessəl*, L 148; **dek**: *dék*, bovenste afneembare en slijpbare deel van het ploegmes, Elemans; **hak**: *hak*, L 159.

RISTER (zie kaart)

Streichblech, Riester – mouldboard, mould-breast – versoir
(N 11, 261a; N 11, 33g; N 11, 33h; N 11, 33k; DC 26; Luik 4, 6; Meulemans; Ceusters; Vanduffel; Jacobs; Elst; Van Hoof)
[Het rister is het ijzeren of (bij de zeer oude ploegtypen) houten blad dat de grond om-

keert. Samen met de ploegschaar is het rister een van de eerste onderdelen dat van ijzer gemaakt is. Het grote voordeel hiervan is, dat het in de meest ideale vorm geperst of gesmeed kan worden. Voor de kleigrond bv. wordt een groot rister gebruikt om de grond beter te verbrokkelen.

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

rister: *ristar*, I 57a, 78, 79, K 100a, 101a, 129a, 133a, 133c, 133d, 137, 147, 149, 151, 152, 153, 157, 158b, 163, 173b, 174, 176, 179, 179a, 183, 183c, 188a, 191, 192, 193, 195, 195a, 197, 204, 205, 207, 208, 241, 353, L 109, 180b, 243a, 258, 263, 263a, O 275; *ristarə*, L 153; *riestər*, K 174, L 150, 159, 160; *rīēstər*, I 102, K 201, 207, 237, 275, L 96, 96b, 103, 104, 112, 159b, 162, 180, 185, 187, 209a, O 72; *rīēstər*, K 231, 330; *riestər*, O 158, 162; *rīēzzel*, L 180; *rīēsəl*, L 152; *rijsəl*, K 124a, 152, 157, 160, 170, L 204, 204a, 205, 206, 207, 208, 242, 263, 264; *rijssəl*, K 160, L 208, 263; *rēsəl*, L 183, 207, 235; *rējsəl*, L 244*, 263a; *ressəl*, K 157, 175a; *rēssəl*, K 176, 211; *ristér*, ploegterm, hs Vos K 173; *rister*, omgebogen ijzeren blad, dat bezijden aan de ploeg dient om de snede te keren, welke van

onder afgestoken wordt, Corn. Vervl.; *rīēstər*, aanzetstuk aan de schaar van de ploeg, deel van het ploegijzer, hs Mischgofsky L 95; *riester*, dat deel aan de ploeg dat voor de omstulping zorgt, Elemans; *riessel*, het deel van de ploeg dat de grond omslaat, hs Kapteijns L 177; *rijsel*, achterste deel van het ploegijzer, Brabantius L 157; *rissel*, achterste deel van het ploegijzer, Brabantius K 155; *rissel*, strijkbord van de ploeg, Corn.; **ploegrister:** [*ploeg*]*rīēstər*, K 216a; [*ploeg*]*ristal*, K 126; [*ploeg*]*rijsəl*, L 264; *ploegrister*, minder gewoon dan het enkelvoudige rister, Goossenaerts; **rooster:** *roostər*, K 249, 250, 307, O 67; *roustər*, K 287; *rōestər*, K 249, 250, 276, 295, P 62, 66, 72, 75, 81, 145, 154a; *rōēstər*, K 244, 245, 248, 251, 254, 281, 281a, 283, 287; *rōēstər*, K 330, P 28, 86, 125; *rōējstər*, O 74, P 1, 2, 3, 4, 59, 60, 70; *rūustər*, K 264, 265, 291, 329; *rūustər*, I 266, 268, K 268, O 165, P 37, 61, 62, 126, 132, 135, P 167; *rūjstər*, I 269, K 273, 357, P 45; *rujstər*, P 46; *rēustər*, K 241, 276, 310, 312, 313, 315, 353; *rēustər*, P 16; *rēustər*, K 273; *rējstər*, K 277, 312; **ploegrooster:** [*ploeg*]*rōestər*, K 335; [*ploeg*]*rōēstər*, K 331; **ruster:** *rustər*, I 220, K 235, 268, 274, 295, 296, 307, 313, 314, 315, 316,

346, 349, 353, L 261, P 25, 33; *rüüstər*, K 209, 301, 307, 310, 318, 339, 341a, 358, P 41, 48, 66, 69a, 77, 82, 83, 126, 127, 129, 130, 131, 133, 136, 137a, O 74, 173, 250, 275; *roestər*, O 239; *röštər*, K 238, O 178, 255, 285, 286, 287, 289, 290, P 27, 29, 84, 85, 89, 125, 198, 199; *röstər*, K 339, 341a; *röstər*, K 262, 301, 348, 353; *röšjtər*, O 288; *rüüstəl*, P 135; *russəl*, K 143, 157, 184, 307, 353, L 180b, 242, 259, 262; *rüüssəl*, P 5; *ruusəl*, L 200a; *ruuzəl*, L 149; *rüüsəl*, L 200a; *rössəl*, K 143, L 150, 224; *rüüsjal*, K 201; *rus-sər*, K 256; *rüüsjan*, P 44; *jöstər*, K 340; *rüster*, ijzeren plaat, dienende tot voortzetting der ploegschaar, Tuerlinckx; *ruster*, strijkbord van een ploeg, Corn.; *rüsəl*, onderdeel van een ploeg, bestaande uit een plat stuk ijzer, dat als een verlengstuk aan de achterkant van het eigenlijke ploegijzer is bevestigd, De Bont; *röštər*, hs Schrevens P 86; **ploegruster**: [*ploeg*]rustər, K 318; [*ploeg*]russəl, K 184; **strijkruster**: *straaakjöstə*, K 341a; **roest**: *röšt*, K 310; **ploegrichter**: [*ploeg*]richtər, K 152; **richel**: *richəl*, L 182; *rėjchal*, L 183; *rijgəl*, L 183; **richter**: *richtər*, K 277; **griemel**: *grjēssəl*, K 169, 184b, L 99, 159; *grissəl*, strijkbord van de ploeg, Corn.; **schulp**: *schulp*, K 354; *schölp*, K 354; *schulləp*, K 358, P 41, 44; *skulləp*, P 171; *schölləp*, P 104, 163; *sjölləp*, P 95; **schaar**: *schaar*, K 145a; *scháár*, K 150a, L 190; *schaor*, K 102, 141, L 101, 101a, 159, 185; *schar*, I 57a; *schàr*, I 118; *schér*, I 273; *schoor*, L 153; *schòdər*, L 184; **schaard**: *schaart*, L 187; **ploegschaar**: [*ploeg*]schéér, K 191, 244; [*ploeg*]schèèr, K 318; [*ploeg*]schéjr, K 281; [*ploeg*]schoor, L 150, 178a; **achterschaar**: *achtərschaor*, K 142; **schaars**: *schaas*, P 5; *schoos*, P 27, 88; *skárs*, L 207; **grote schaars**: *gròtə schaas*, P 72; **schijf**: *schijf*, K 308; *schàáf*, K 281a; *schuf*, L 263a; *sjééf*, P 95; *schééf*, L 263a; **blad**: *blat*, K 147, 191, O 165; *blàt*, K 145a, 158, 164a, 274; *blòt*, O 173, P 67, 68, 72; de volgende opgave is meervoud: *blöejrə*, P 72; **ploegblad**: [*ploeg*]blòt, K 276, 307; **tuimelblad**: *tuiməlblàt*, L 226; **vleugel**: *vleugəl*, L 283; *vluuggəl*, P 137; **bord**: *bòrt*, L 103; **ploegbord**: [*ploeg*]burt, L 283a; **strijkbord**: *strijkbòrt*, K 148, 161a; *strààkbét*, P 10; *strijkbout*, P 99; **mes**: *mes*, L 241; *més*, P 72; **ploegmes**: [*ploeg*]més, K 237, 310, 314; **wentelmes**: *wéntəlmés*, L 110; **stulpmes**: *steulpmés*, K 142; **omlegmes**: *òmlégmés*, L 96a; **snee**: *snee*, K 324; *snéj*, K 192; **ijzer**: *éjzər*, L 235; **ploegijzer**: [*ploeg*]ijzər, K 173, 186, 217, 241, 263; [*ploeg*]aazər, K 251, 301; [*ploeg*]aajzər, P 70; [*ploeg*]aazər, K 351a; [*ploeg*]jéézər, K 314, 357; [*ploeg*]jèézər, L 258; [*ploeg*]jèzzər, L 148; **grondijzer**: *grontijzər*, L 243; **schroef**: *schröéf*, K 226; **vlag**: *vlòch*, P 137; **jager**: *jòdgər*, K 240; **hoofd**: *hòòwft*, K 240; **schop**: *schup*, L 263; **omlegger**: *òmléggər*, L 96a; **ploeg**:

ploeg, K 101, 177c, L 263a; **schei**: *schaj*, P 4; *schèej*, L 263a; **staart**: *stert*, K 150; **kouter**: *koutər*, L 145; **slof**: *slòf*, L 265; **kluitvoet**: *kluitvòèt*, K 173a; **pelder**: *pèldər*, O 255, 285, 290.

BREEDTEREGELAAR

Schnittbreitenversteller – levelling control lever – régulateur de largeur de labour (Ceusters)

[Verstelbare ijzeren staaf, die rister en ploegbalk verbindt en waarmee de breedte van de voor kan worden geregeld. Deze constructie voor het regelen van snijbreedte komt voor naast andere constructies, zoals de kenef, de trekbeugel en het regelijzer (vgl. de lemmata TREKSTUK MET KENNEF, TREKBEUGEL, TREKSTANG en REGULIJZER).]

breedteregelaar: *brjèttərəéjgəlèjr*, O 178, 250, 255, 289, P 198, 199; *brjèttərəéjgəlèjër*, P 125; *brjèttərəéjgəlèjër*, O 290.

PLOEGBALK (zie kaart)

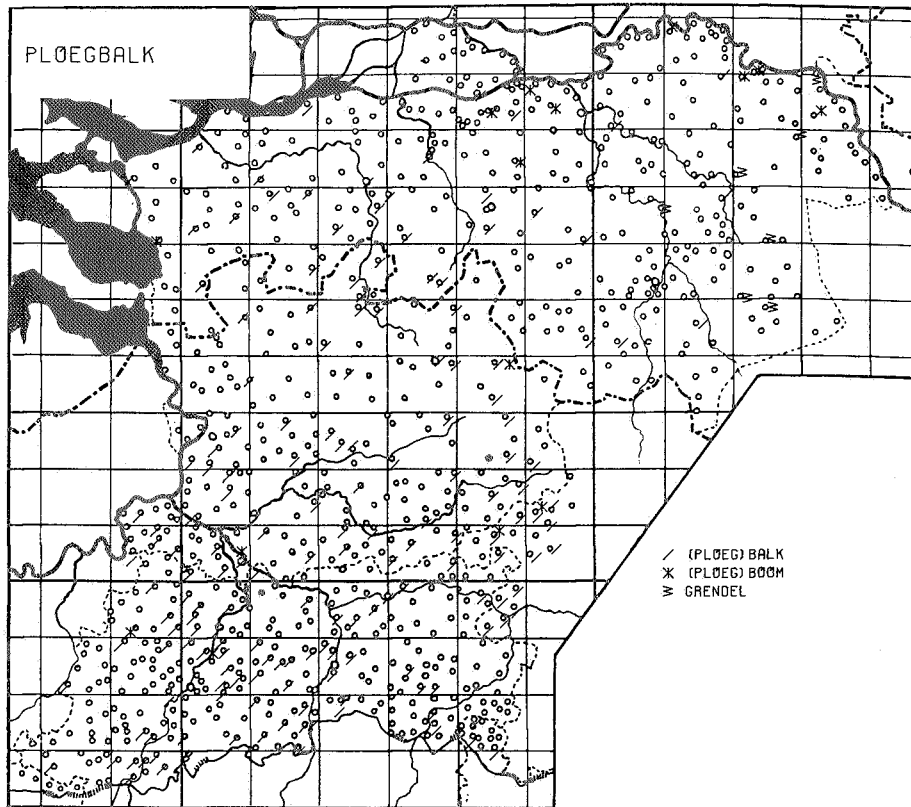
Grindel, Pflugbaum – beam, plough-beam – timon, age

(N 11, 26Id; N 11, 30; Go 1b; Alaers; Ceusters; Vanduffel; Elst; Van Hoof; Jacobs; Meulemans)

[De ploegbalk is de lange hoofdbalk van de ploeg waaraan verschillende ploegonderdelen bevestigd zijn zoals het kouter en de voorschaar. De ploegbalk steunt bij sommige ploegtypen op de voortrein, zoals bij de Brabantse ploegen en de stellingploeg. Bij andere ploegtypen zit onder de ploegbalk als steun bevestigd een steunvoetje of steunwielteje.

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [*ploeg*] het lemma PLOEG.]

balk: het type *balk* in: I 57a, K 124a, 157, 174, 184, 188a, 220, 226, 237, 240, 274, 287, 341a, O 275, P 4, 77, 81, 198; *ballək*, I 273, K 151, 173b, 179a, 209, 231, 238, 241, 273, 274, 275, 276, 277, 307, 310, 312, 313, 314, 357, P 41, 45, 47, 48, 89; *bàllək*, K 179b, 180, 181, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 205, 207, 208; *baalək*, K 301, 318, 348, 357, 358, O 74, P 85; *baalk*, P 16, 125; *bòlk*, I 266, K 191, 240, 254, 268, 291, 307, 340, P 67, 68; *bòllək*, I 220, 268, 271, K 211, 237, 287, 301, 339, 346, 353, O 162, P 25, 69a, 86, 104; *bàllək*, P 167; **ploegbalk**: het type [*ploeg*]balk in: K 133a, 143, 160, 163, 174, 175a, 176, 183c, 186, 187, 207, 240, 244, 262, L 148, 150, 258, 261, O 67, P 154a; [*ploeg*]bàlk, K 249, 250; [*ploeg*]ballək, K 179a, 241, 251, 315, 316, 324, 353, P 27, 29, 44, 46, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135, 171; [*ploeg*]bàllək, O 178, 250, 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 125, 130, 131, 132, 133, 136,

137a, 198, 199; [ploeg]bàllək, K 245, 264, 265, 268, 281, 283, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62, O 70, 74, 165; [ploeg]baalk, K 313; [ploeg]baalək, P 95; [ploeg]bòlk, I 269, K 192, 235, 248, 276, 277, 327, 329, 330, 335, 341a, 349, 351a, 353, 354, O 158, 275, P 27, 33, 72, 84, 105, 145; [ploeg]bòllək, K 201, 248, 295, 301, 307, 310, 312, 331, 333b, P 28, 41, 44, 70, 76, 126, 163; *ploegbalk*, is ploegboom, Tuerlinckx; *ploegbalk*, houten balk 1 1/2 meter lang, 1 dm2 dik, Goossenaerts; *ploegbalk*, stuk hout boven aan de ploeg, waar bijna al de andere delen aan vast zijn, Corn. Vervl.; *plöechbàllək*, hs Schrevens P 86; *trekbalk*: *trekballək*, K 125a; *trékbòlk*, P 137; *hoofdbalk*: *öeftbòlk*, K 204; *voegbalk*: *vöechtbellək*, K 256; *snijbalk*: *snààbalk*, K 281a; *slagbalk*: *sléégbèllək*, K 256; *dwarbalk*: *dwaasbaalək*, P 88; *bovenbalk*: *boovənbalk*, L 180b; *houten balk*: *outən balk*, K 160; *öwtən bállək*, K 221, 254; *boom*: *bòòm*, I 79; *boojm*, K 137; *bòm*, L 153; *bóm*, L 160, 244*; *bòəm*, K 240; *bòēm*, K 330; *bôēm*, K 315, 353; *bòəm*, boom, balk van de ploeg, hs Mischgofsky L 95; *bòm*, boom, bovenste ploegbalk, Elemans; *ploegboom*: het type [ploeg]boom in: K 141, 147, 165; [ploeg]bom,

L 109; [ploeg]bòēm, O 72; [ploeg]bòēm, P 62; *grendel*: het type *grendel* in: L 184; *grèjndəl*, L 242, 263; *grèèndəl*, L 200a; *gröndəl*, L 159; *gremgəl*, L 183, 208; *hoofd*: *hiet*, K 339; *hoof*, L 244*.

PANDOEK

Grindelbeschlag, Pflugbaumbeschlag – iron work on the beam – ferrure du timon (N 11, 33c)

[De pandoek is een ijzeren plaat ergens op de ploeg; hoofdzakelijk aangetroffen op de ploegbalk als beslag, pakking rondom de gaten waarin het kouter en de voorschaar bevestigd zitten. Soms ook bekend in de functie van schuurplaat onder de ploegzool (vgl. het lemma SCHUURPLAAT). Elders weer louter als versiering gebruikt of als versteviging.]

pandoek: het type *pandoek* in: K 133a, 240; *pandöek*, P 198; *pòndöek*, K 310, P 88; *pòndök*, K 340; *pandoek*, ijzeren versiering bovenop de houten balk, hs Vos K 173; *plaat*: *plaot*, L 150; *versterkingsplaat*: *vəstèrkiəngsplaot*, K 330; *spanplaat*: *spanplaot*, K 262; *ijzerplaat*: *ajzər plòdt*, P 69a; *zijplaat*: *zòəplòdwt*, I 266; *beslag*: *bəslòch*, K 330.

STROPPEN

Reifen, mit denen der pflugbaum beschlagen ist – mounts or iron bands on the beam – viroles, dont le timon est armé (N 11, 27; Jacobs)

[De stroppen zijn ijzeren banden die om de ploegbalk heen geklemd worden; zij zijn noodzakelijk, omdat bij het bevestigen van o.a. het kouter in de houten ploegbalk gaten gemaakt moeten worden. Door het aanbrengen van stevige ijzeren banden kan splijten voorkomen worden.

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

banden: *bandā*, L 261; *baandā*, K 147, 186, 192, 276; *bāandā*, K 274; *bangdā*, K 237; *bannā*, K 330, 341a, O 165; *baana*, K 241; *bōnnā*, K 235, P 95; *baant*, K 191; *baan*, K 241; *ban*, K 314; *bōn*, K 357; van de volgende opgaven is het twijfelachtig of we met een meervoudsvorm te doen hebben: *bant*, P 41; *bōnt*, K 310, 353, P 72, 76; **trekbanden:** *trēgbāandā*, K 264; *trēgbāandā*, K 268; *trēgbāandā*, K 265; van de volgende opgaven is het twijfelachtig of we met een meervoudsvorm te doen hebben: *trēkbōnt*, K 318, 340, 341a, 353; **kennef:** *kēnnaf*, K 295, 339; de volgende opgaven zijn meervoud: *kēnnāvan*, K 273, 301; *kēnnāva*, K 301; *kēnnāva*, L 187; **kelf:** *kéllaf*, I 220; de volgende opgave is meervoud: *kéllāva*, K 310; **slakken:** *slakkā*, P 104; *slékkā*, P 16, 25, 27, 29, 69a, 89; *slékkā*, L 153, 159, 183, 263a, P 81; *slikkā*, L 241; de volgende opgaven zijn enkelvoud: *slek*, K 143, L 263; *slék*, P 28; **stropbanden:** *strōpbaandā*, K 307; van de volgende opgave is het twijfelachtig of we met een meervoudsvorm te doen hebben: *strōbant*, K 307; **stroppen:** *stroppā*, K 133c, 137, 151, 175a, 176, 179a, 184, 188a, L 109, 148, 150, 160, 180b, 200a, 242; *strōppā*, I 266, K 201, 204, 235, 274; *strōppā*, K 281a, O 74; *strōppā*, ijzeren banden rond de ploegboom, Elemans; **ijzerstroppen:** *ōzzarstrōppā*, P 137; **steunbanden:** *stējnbanā*, P 88; **versterkingsbanden:** *vārsteerkīengsbōndā*, K 248; **twistbanden:** het type *twistband* in: L 241; **slotbanden:** *slōtbannā*, P 81; **hechtbanden:** *hēchtbōnnā*, K 346; **ijzeren banden:** van dit type is het onduidelijk of het een meervouds- ofwel een enkelvoudsvorm betreft: *aazarā bōnt*, K 349; **brugbanden:** *brīēchbōn*, O 158; **bandjes:** *bandākas*, K 251; **sterking:** *stērkāng*, K 268; **versterking:** *vārstērkīng*, P 105; **versterkingsringen:** *vārstēerkīengsrīēngā*, P 154a; **ringen:** *rīēngā*, O 173; **belegging:** *bālēging*, K 268, 274; **belegsel:** *bālēchsāl*, K 287; de volgende opgave is meervoud: *bālēgsāls*, I 271; **beslag:** *bāslach*, L 235; *bāslōch*, K 313, P 85; **beugels:** het type *beugels* in: I 57a, K 151, 157, 160; de volgende opgave

is enkelvoud: het type *beugel* in: K 237; **ploegbeugels:** het type [ploeg]beugels in: K 174; **carcan(fr.):** de volgende opgaven zijn meervoud: *karkāngs*, O 275; *kōrkāngs*, O 275; **kerven:** *kērvān*, K 240; **ketens:** *keetās*, O 72; **klemmen:** *klemmā*, K 179a; **kleppen:** *klēppā*, K 256; **balkkenneven:** *balkennāva*, K 262; **ijzeren platen:** *ēējzārā plōtta*, K 307; *ōzzārā plōdā*, K 348; **trekbanden:** *trēkbēent*, K 244; *trikbēēant*, K 248; **ijzer:** *ōōzār*, K 324; **bindijzers:** *bingēēzārs*, P 163; **trekijzers:** *trēkōjzārs*, K 254; **slakijzers:** *slakāazārs*, P 5; **steunlatten:** *steenlattān*, O 162; **bride(fr.):** de volgende opgave is waarschijnlijk meervoud: *brīētā*, P 86; **strik:** *strik*, K 143; **reep:** *rīēp*, K 330; **linten:** *lētā*, K 211; **plaat:** *plōt*, K 291; **klauwen:** *klēuwā*, K 220; **lippen:** *lūūppā*, P 8; **[kreetan]:** *kreetān*, O 275; **[kréjtān]:** *kréjtān*, O 275; het volgende type is een werkwoordelijke uitdrukking: de **balk beleggen:** *dān balk bālēggā*, K 333b.

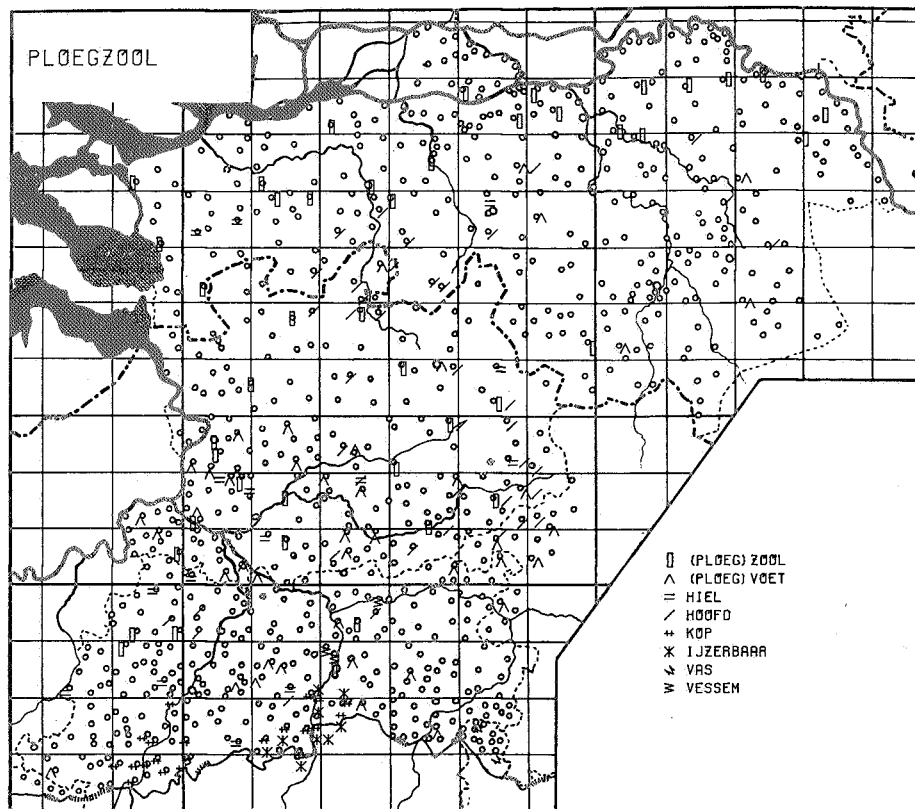
PLOEGSCHEI

Griessäule – standard, frog – étançon (N 11, 26Ih; N 11, 30; N 11, 33k; Go 1b; Ceusters; Jacobs)

[De ploegschei is de voorste houten verbinding tussen ploegbalk en ploegzool. De ploegschei kwam vroeger al niet bij alle ploegtypen voor, terwijl zij bij de nieuwere, ijzeren ploegtypen helemaal is verdwenen.

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

ploegschei: [ploeg]schāa, P 29; [ploeg]schāā, P 198, 199; [ploeg]schaaj, K 318, 353; [ploeg]schaj, K 318; [ploeg]skā, O 250; [ploeg]schēé, P 44; [ploeg]schīē, O 285, 289, 290; [ploeg]schee, plank tussen het ploeghoofd en ploegbalk, Corn.; **ploegschei:** [ploeg]schēēj, L 263a; **schei:** *schij*, K 179a, L 160, 184, 187, 208, 263; *skij*, L 148, 180b; *schēj*, K 204, 283; *schēj*, K 188a; *scheej*, K 175a, 201; *schēēj*, K 307, P 105; *schēēj*, K 165, L 200a, 241, 263a; *skēēj*, L 183, 235; *schee*, I 57a, K 174; *sché*, P 4; *schēé*, K 307, 357, P 105; *schēéā*, P 163; *schīē*, K 235, 265, 268, 301, 349, P 16; *schīē*, K 244, 301, P 1, 2, 4, 59; *skiē*, O 275; *sjīē*, P 89; *schāa*, K 256, 341a, P 41, 72, 76, 81, 198; *schāā*, K 281a; *schāā*, P 154a; *schāā*, P 4, 62; *schaj*, K 186, 315; *schā*, K 273, 307; *schāaj*, K 125a, 183c, 184, 220, 240, 314, 353, L 149; *schāej*, L 153; *skāā*, P 8, 10, O 70, 165; *schōj*, K 192, 207, 211, 313, 354; *schōaj*, K 314; *schō*, K 310, 330, 348, P 25; *schōā*, P 5, 27, 69a; *schōō*, K 340, P 95; *schēēj*, voorste verbinding van zool en boom aan de ploeg, Elemans; *schāā*, plank tussen het ploeghout en de ploegboom, Tuerlinckx; **grondschei:** *grōntschēj*, L 242; *grōntskēēj*, L 235; **risterschei:** *riestārschij*, L 150; **hoofdschei:** *hūūtschēé*, K 358; **steun:** *steun*, K

357; **riestersteun**: *riestersteewn*, O 162; **steunijzer**: *stèunòozar*, K 335; *stunòòzar*, K 331; **trekijzer**: *trékéézar*, P 145; **kruisijzer**: *kròòaz* *zòòazar*, K 248; **steunbalk**: *stèjnbank*, K 287; *steunbòllak*, K 346; **voorbalk**: *vùurbalk*, K 240; **hoofd**: het type *hoofd* in: K 318, L 244*; *hòòwft*, K 240; *hùuat*, P 84; *hùut*, K 310; *hòet*, K 295; *hiet*, K 341a; **schof**: *schòf*, K 332; *schòf*, K 310, 339; **schaaf**, K 349; **houvast**: *hòòwvast*, P 41; **haavast**, K 262; **scheihouder**: *schaahavv-er*, P 126; **staander**: *staondar*, L 109; **armen**: *òrman*, O 275; **klemming**: *kleming*, K 147; **travers (fr.)**: *tráveer*, P 125; *trávéejr*, O 178, 255, 286, 287, 288; **ploegspie**: *[ploeg]spìe*, P 48; **schijf**: *schèef*, L 244*; **kussen**: *kussə*, K 133a.

PLOEGZOO (zie kaart)

Sohle, Schleifsohle – plough-sole – sep (N 11, 26 I e; N 11, 30; Vanduffel; Ceusters; Jacobs; Elst; Van Hoof; Meulemans)
[De ploegzool is de houten, later ijzeren, balk die over de grond glijdt en aan de onderkant versterkt wordt door de schuurplaat. Aan de zijkant van de ploegzool is het rister bevestigd.

Op de ploegzool glijdt de ploeg over het land; de ploegzool zorgt ervoor, dat de ploegschaar het rister niet te diep de grond intrekt. Zodoende wordt voorkomen dat de ploeg vastloopt. Door het voortdurend drukken van de ploegzool op de bodem vormde zich in de grond een harde laag die gebroken moest worden met behulp van de wroeter. Vgl. het lemma WROETER.

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

zool: het type *zool* in: I 79, 271, 273, K 125a, 133, 137, 143, 147, 157, 163, 176, 188a, 204, 207, 220, 226, 248, 273, 287, 310, 312, 332, L 109, 148, 149, 150, O 72, 162; *zoowl*, K 244, L 145, 177c; *zòòl*, L 160, 184, P 28; *zool*, K 274; *zòòwl*, K 291; *zòol*, K 281a; *zòl*, K 235; *zòl*, P 88; *zool*, de onderste (korte) balk van de achterploeg, die door de voor gleed, Elemans; *zool*, ploegdeel, hs Vos; **ploegzool**: *[ploeg]zool*, I 57a, K 160, 175a, 179a, 241; *[ploeg]sool*, O 74; *ploegzool*, zoolhout, houten balkje, dat bij het uiteinde van het ploegijzer aan de kant van de ploegstaart als het ware de zool van de ploeg uitmaakt, Goossenaerts;

voetzool: *vōētzool*, K 201; **onderbalkzool:** *ondərbalkzool*, L 180b; **voet:** *voet*, K 165, 186, 249, 250, 262, P 77; *vōēt*, I 220, K 268, 307, 318, 341a, O 275, P 44, 86; *vōēt*, I 268, K 191, 237, 254, 281, 287, 296, 313, 339, 351a, 353, 354; *vōēwt*, P 95; *voot*, K 245, 330, 335, P 69a, 72, 137; *vōdwt*, P 154a; *vōwt*, K 357; *vōdt*, P 76; *vowæt*, L 183; *vūūt*, K 340; **ploegvoet:** [*ploeg*]*voet*, L 263a; [*ploeg*]*vōēt*, P 27; [*ploeg*]*vōēt*, K 301; [*ploeg*]*fōēt*, I 220; [*ploeg*]*fōēt*, K 251, 329; [*ploeg*]*voewt*, L 242, 258; **achtervoet:** *achtər vōēt*, K 256, P 41; **achterste voet:** *achtərsə vōēt* K 211; **voetje:** *vōējka*, P 125; *fōēkka*, P 145; **staartvoet:** *stjeetvōēt*, K 307; **klein voetje:** *klāa vōēkka*, P 27; **hiel:** *hiel*, K 183c, O 67; *hiël*, K 274, 276, 301; *hiël*, K 191, 264, 268, 301; *iel*, K 173b; *iël*, K 281a, 331, 324, O 158; *iël*, K 281, P 81; *il*, K 174; *eel*, K 331, O 173, P 126; *heul*, K 240; **hoofd:** het type *hoofd* in: K 307; *hoofft*, L 244*; *heut*, K 165, L 208; *hēūt*, K 184, L 180b; *heuət*, K 273; *hūūt*, K 241, 265, 353, P 29; *hūūt*, K 179b, 181, 195, 195a, 231, 238, 241, 275, 276, 277, 307, 310, 312, 313, 314, 315, 348, 353; *hūūjt*, K 277; *hūūjat*, K 353; *hūūjat*, K 265, 348; *hōējt*, K 277; *hīet*, K 341a; *ōēt*, K 180, 190a, 191, 192, 193, 205, 207, 208, O 70, P 2, 4, 81; **ploeghoofd:** *ploeghoofd*, het gedeelte van de ploeg, dat in het diep der voor glijdt, den ploeg vastheid geeft ener als de basis van is, Corn. Vervl.; **kop:** *kōp*, O 178, 250, 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 82, 83, 125, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137a, 198, 199; **slof:** het type *slof* in: L 244*; *slōf*, L 159; *slōēf*, P 95; *slaof*, L 263a; **hak:** *hak*, L 187, 261; *hāk*, L 244*; *hak*, ijzer waarop de ploeg door de voor glijdt, deel van het ploegijzer, hs Mischgofsky L 95; **schoen:** *schōēn*, K 209, 283; *skowan*, L 183; **sok:** *sok*, I 79; **pootje:** *pōētja*, P 4; *pōējka*, P 131; **plaat:** *plaat*, I 269; *plōdt*, K 333b; **zijplaat:** *zāāplāāt*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 59, 60; *zāāplōdt*, P 8, 10, 61, 62; **schaafplaat:** *sjaafplaaēt*, P 104; **sleefplaat:** *sleefplaoēt*, K 183c; **strijkplaat:** *strōjkplōdt*, K 248; **vessemplaat:** *vēssamploet*, K 295; **ijzeren plaat:** *āāzərəplāāt*, P 4; **ijzerbaar:** *āzər bāār*, P 82, 83, 130, 131, 132, 133, 135; *ēzər bāār*, P 136, 137a; **versterkijzer:** *vərstērrəkāzər*, P 82, 132; **balk:** *bōlk*, K 240; **blok:** *blōk*, K 330; **ploegbalk:** [*ploeg*]*balk*, K 160; [*ploeg*]*bōlk*, K 237; **onderbalk:** *ondərbalk*, K 124a; *ōndərbalk*, K 237; **balk van het ijzer:** *balk van at ižər*, L 235; **grondbalk:** *grontbalk*, L 200a; **hoofdbalk:** *hōdōwfibalk*, K 240; **zoolbalk:** *zoolbalk*, K 174; **vas:** *vas*, P 171; *vōs*, P 163; **vessem:** *vēssəm*, P 29, 84, 85; **zoolijzer:** *zoowlijzər*, K 151; **sleefijzer:** *sleepijzər*, K 173; **strijker:** *strōkər*, P 89; **boom:** *bōəm*, K 240; **zijlat:** *zaalōt*, K 346; **onderste:** *ōndərstə*, P 16; **grondschei:** *grōntscheēj*, L 241; **ploeg:** het type *ploeg* in: L 180; de

volgende types worden onder voorbehoud gegeven: **riester:** *riestər*, L 153; **rooster:** *rūustər*, P 5; **rissel:** *rijssəl*, L 263.

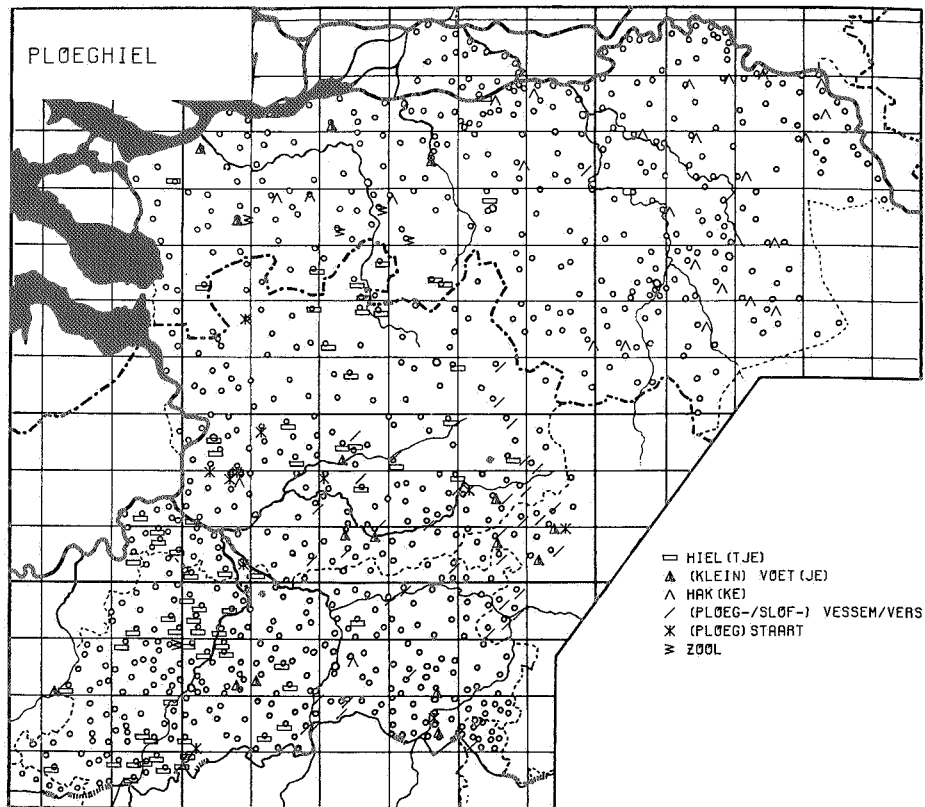
PLOEGHIEL (zie kaart)

Hinterteil der Sohle — heel, back of the sole — partie postérieure du sep (N 11, 26 I f; Go I b; Ceusters; Meulemans; Van Hoof; Jacobs; Elst)

[De ploeghiel is het achterste gedeelte van de ploegzool. Op dit punt zit de ploegstaart in de ploegzool bevestigd. Aan de ploegzool wordt soms de wroeter bevestigd, die de harde grondlaag, ontstaan door de druk van de ploegzool, weer breekt. Vgl. de lemmata PLOEGZOOl, PLOEGSTAART en WROETER.

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [*ploeg*] het lemma PLOEG.]

hiel: het type *hiel* in: K 133a, 183c, 188a, 262, P 77; *hiël*, K 248, 273, 274, O 162, 275; *hiël*, K 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 205, 207, 208, 231, 238, 265, 268, 273, 274, 301, 307; *hiël*, K 209; *iel*, I 57; *iël*, I 220, 266, 269, 271, K 254, 287, O 74, 162, P 4; *iël*, I 268, K 244, 248, 251, 287, 324, 329, O 70, 74, 158, 165, 178, 250, 255, 275, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 28, 59, 60, 61, 62, 125, 198, 199; *iël*, P 81; *il*, P 198; *eel*, K 335, P 131, 133; **hieltje:** *hiēlkən*, O 72; **voet:** het type *voet* in: K 174; *vōēt*, K 265, 318, 340, 353; *vōēt*, K 312, 318, 339, O 158, P 105; *voot*, P 69a, 72; **voetje:** het type *voetje* in: K 125a, 151, 163, 174; *vuttəkə*, K 357; **klein voetje:** *klēē vōēkka*, P 154a; **achtervoet:** het type *achtervoet* in: K 256; **ploeghak:** het type [*ploeg*]*hak* in: L 263a; **hak:** het type *hak* in: K 133a, 137, 165, 179a, 220, L 109, 149, 150, 159, 160, 177c, 180b, 183, 184, 200a, 208, 235, 241, 242, 258, 261, 263; *hāk*, L 207; *hāk*, L 244*; *hōk*, P 86; *ak*, K 176; *āk*, K 281a; *hak*, achterste stuk van de onderbalk van de achterploeg, Elemans; **hakke:** het type *hakke* in: K 175a; **vessem:** *vēssəm*, K 268, 274, 295, 301, 307, 310, 314, 315, 316, 340, 351a, P 25, 33, 45, 47, 48; *vēssəm*, 275, 276, 310, 312, 313, 315, 333b, 353, P 83, 130, 132, 136, 137a; *vēésəm*, K 354; *vassəm*, P 95; *vōssəm*, K 341a; **vers:** *vērs*, K 358; **vas:** *vas*, P 171; *vās*, P 167; *vās*, P 44; *vōs*, P 163; *vēs*, K 240; *vēs*, K 241, 277; **ploegvas:** [*ploeg*]*vēs* K 241; **slofvas:** *slōfvās*, P 46; **slof:** het type *slof* in: L 244*; *slōēf*, K 235; **zool:** het type *zool* in: K 174; *zool*, K 179b, 180, 181, O 165; **blak:** *blak*, K 330; **staart:** *stēért*, K 201; *stjeet*, K 307; *stjéēt*, K 296; *sjéēt*, P 125; **ploegstaart:** [*ploeg*]*stēért*, K 249, 250; [*ploeg*]*stééart*, K 251; [*ploeg*]*stéert*, K 281; [*ploeg*]*stét*, K 318; [*ploeg*]*stéat*, P 145; [*ploeg*]*séēt*, K 330; **snijbalk:** *snaabaalk*, O 173.

SCHUURPLAAT

Eisenbeschlag, der das Abreiben der Sohle verhindert — iron work to protect the sole from wearing — ferrure pour protéger le sep d'usure

(N 11, 26 I f; N 11, 26 I g; N 11, 33 c)

[Een ijzeren plaat van slechts een paar millimeter dikte, die bevestigd wordt aan de onderkant van de ploegzool, die door de voortdurende wrijving ten zeerste aan slijtage onderhevig is (vgl. het lemma PLOEGZOOI). De schuurplaat verlengde de levensduur van de houten ploeg aanzienlijk. Bij de latere ijzeren ploegen is dit onderdeel natuurlijk overbodig geworden.

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

plaat: *plaat*, L 263a; *plaat*, P 67, 68; *plòt*, K 333b; **plaatje:** *plòtjə*, K 237; **schuurplaat:** het type *schuurplaat* in: L 200a; *schuurplaat*, K 264; *schuurplaat*, K 164, 186, P 76; *schuurplaat*, K 137, 235; *schuurplaat*, P 48; *schuurplaat*, K 220; *schuurplaat*, K 324, 354; *schôerplòt*, K 314, 349; *schôerplòt*, K 287; *scheurplòt*, P 72; *schèjrpplòt*, K 335; *schuurplòt*, K 192,

204, 211, 268, 310; *schuurplòt*, K 244; *schôejarpplòt*, K 240; *schuurplòt*, K 248; *scheurplòt*, K 201; *sjuurplòwat*, P 95; *schôerplòt*, K 340; *schoerplòt*, beveiliging van het achterste deel van de ploeg tegen het uitschuren, Elemans; **schuurplaatje:** het type *schuurplaatje* in: K 175a; **zijplaat:** *zaaplaat*, K 330, 346; *zòplaat*, K 341a; *zéplòt*, K 274; *zèplòt*, K 265; *zòjplòt*, P 81; *zòplòt*, P 25; *zaploot*, P 198; *zaaploot*, P 29; **hakplaat:** het type *hakplaat* in: K 102, L 187, 200a; *hakplaat*, K 179a, L 150, 241; *akplaat*, K 176; *hakplòt*, L 183; *hakplòt*, beveiliging van het achterste deel van de ploeg tegen het uitschuren, Elemans; **hielplaat:** het type *hielplaat* in: K 188a; *ielplèet*, O 74; **vessemplaat:** *véssæmplòt*, K 348; *véssæmplòt*, K 307; **strijkplaat:** *strijkplaat*, L 150; *strijkplaat*, ijzeren plaat waar de ploeg op glijdt, Corn. Vervl. A.; **sleeplaat:** *sléepplaat*, K 183c; **slijplaat:** *slijplaat*, een ijzeren blad, dat de zijdekanten bekleedt van het ploeghoofd, en zijn spoor achterlaat in de voor, Corn. Vervl.; **ijzeren plaat:** *éézərə plòt*, K 357; *ajzər plòt*, P 69a; **balkijzerplaat:** het type *balkijzerplaat* in: L 180b; **hakijzerplaat:** het

type *hakijzerplaat* in: L 180b; **ploegplaat**: [*ploeg*]*ploot*, K 295; **zoolplaat**: *zoolplaawt*, O 162; **voetplaat**: het type *voetplaat* in: K 262; **schuurbalk**: *schüurbâlk*, K 281a; *schüurbâlk*, K 249, 250; *scheurbâlk*, K 249, 250; *schüurbâllak*, K 281; *scheurbâllak*, K 245; *schëùjrbâlk*, K 330; **onderbalk**: *òndərbâlk*, O 275; *òndərbâlk*, O 275; **zoolijzer**: het type *zoolijzer* in: K 174; *zoolajzər*, K 125a; *zoolaaazər*, O 158; *zoowlijzər*, K 124a; met het volgende type wordt geen schuurplaat van ijzer bedoeld, maar één van hard hout: **zoolhout**: *zoolout*, K 174; **voetijzer**: *vōētaazər*, K 296; **strijkijzer**: *stréékéézər*, P 105; **grondijzer**: het type *grondijzer* in: L 263; **ijzeren lat**: *òjzər lət*, P 125; *éézərə lət*, K 307, 353; **ploeglat**: [*ploeg*]*lèt*, K 237; **schuurlat**: *scheurlat*, P 154a; **schuurblad**: *schüurbhlət*, K 301; **beslag**: het type *beslag* in: L 242, 263; *bəslach*, P 89; **stoper**: *sléépər*, I 220; **onderwerk**: *òndərwéérk*, K 256; **slak**: *slék*, P 86; **hoofd**: *hūt*, K 291; **ploegschoen**: *ploegschoen*, ijzeren beslag onder het ploeghoofd, Corn.; **zool**: *zoowl*, K 165; *zool*, ijzeren beslag onder het ploeghoofd, Corn.; van de volgende twee opgaven is het niet duidelijk, of zij alleen doelen op de schuurplaat of op ploegzool in haar geheel: *zōēl*, O 275; *zōēl*, O 275; **slof**: *het type slof* in: L 244*; *slóf*, L 184; *slōēf*, P 44, 145; **hak**: *hàk*, L 244*; *hòk*, K 237; **ploeghak**: [*ploeg*]*hak*, L 263a; **vas**: *vəs*, P 163; **vessem**: *véésəm*, K 341a; **voet**: *voot*, P 137.

WROETER

Untergrundlockerer – subsoiler – sous-souleuse

(N 11, 26 v d; N 11, 33 i; N 11, 33 j)

[De wroeter is een ijzeren werktuig in de vorm van een pin of ganzevoet; hij wordt bevestigd aan de achterkant van het rister, tegen de ploegzool aan. De wroeter diende om de harde ondergrond, die ontstaan is door de druk van de ploegzool op de bodem, los te maken en om zodoende de water- en zuurstofhuishouding van de grond te verbeteren. Tegenwoordig is de functie van de wroeter veelal overgenomen door allerlei typen spitmachines. De wroeter is ook een ploegtype; zie hiervoor het lemma WROETPLOEG.]

wroeter: *vroatər*, K 173b; *vreatər*, K 330, P 76, 95; *vruutər*, K 262, 330; *vrūūtər*, K 351a, 353, 357, P 5, 70; *vrūūtər*, K 157, 307, 318, 353, P 44; *wreatər*, P 198; *wrēētər*, K 341a; *wrēētər*, P 86; *frūūtər*, K 244, 274; *fruujtər*, L 258; *fruttər*, K 237; *fruttər*, werktuig om onder in de voor de grond om te woelen, geldig voor Oerle, De Bont; **wroet**: *vruut*, K 133a, 163, 174, 179a, 188a; *vrūūt*, K 307; *vrūūt*, K 191, 201, 237, 265; *vruujt*, I 200a; **but**: *but*, K 183c, 184, 211; *but*, werktuig om onder in de voor de grond om te

woelen, De Bont; het volgende type dient ook als benaming voor „wroeter”; door middel van het *moore* wordt de grond niet omgewoeld maar losgemaakt, zodat de slechte grond onder blijft liggen: **moorplaat**: *moorplaat*, K 174.

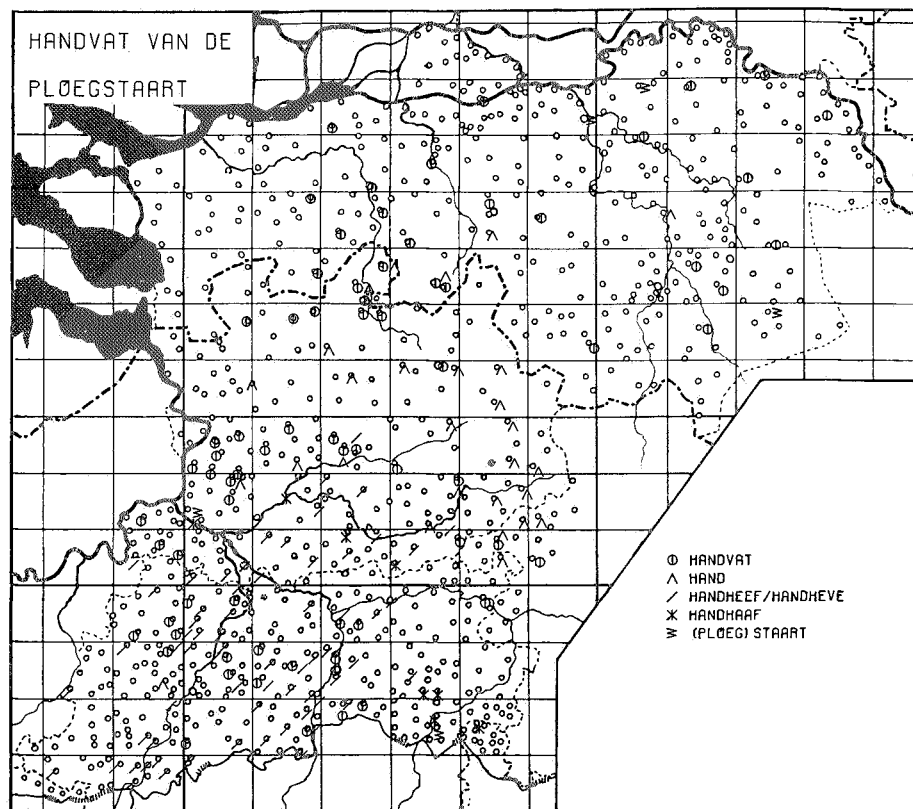
PLOEGSTAART

Pflugsterz – stilt, plough-tail – mancheron (N 11, 26 I i; N 11, 26 I j; Go 1b; Elst; Ceusters; Jacobs; Van Hoof; Meulemans; Vanduffel)

[De ploegstaart is de verticale, schuin naar achteren omgebogen, houten of ijzeren balk waarmee de boer de ploeg bestuurt. De balk is in het midden of aan de achterzijde van de ploegbalk bevestigd en onderaan in of aan de ploegzool (vgl. de lemmata PLOEGBALK en PLOEGZOO). Bij bepaalde ploegen is er sprake van twee staarten, vooral bij balansploegen en anaardploegen die met twee staarten veel beter in evenwicht gehouden kunnen worden. Bij moderne ploegtypen, die nauwelijks gestuurd hoeven te worden, is de ploegstaart vaak verdwenen of gereduceerd tot een kleine hendel waarmee men de ploeg kan laten wentelen (vgl. het lemma HENDEL).

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [*ploeg*] het lemma PLOEG.]

staart: het type *staart* in: K 176; *staart*, K 307; *start*, K 141, 165, 184, 186, 220, L 109, 149, 183, 187, 200a, 208, 235, 242, 261, 263; *stárt*, L 207; *steert*, K 137; *stéért*, K 179b, 180, 181, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 204, 205, 207, 208, 226, 256; *stèért*, K 124a, 157, 173b, 174, 176, 179a, 188a; *stert*, K 150, 151; *stért*, K 125a, 157, 163; *stééart*, K 238; *stéjart*, K 211; *steet*, P 81, 198; *stéét*, K 313, P 70, 76, 81; *stéēt*, P 198; *stét*, K 277, 312, 313, 314, 315, 353, P 44, 48; *stééat*, K 209, 310; *stéat*, P 81, 133, 167; *stééjət*, P 105; *stéjət*, K 346, P 69a; *stéjat*, P 25; *sti-jat*, P 95, 154a; *stīējət*, K 349; *stéējət*, K 348; *stèət*, K 310; *stjaat*, P 137; *stjeet*, K 301, 307; *stjéét*, K 241, 273, 275, 276, 295, 301, 307, 310, 329, 331, 341a, O 165, P 16; *stjèèt*, K 274; *stjèt*, K 273, 287, P 27; *stjèt*, K 241, 265, 268; *stjééat*, K 231; *stjèéjt*, K 330; *stjéjt*, I 273; *stjéét*, I 269; *stjééét*, O 275; *stjéjt*, K 291; *sjéét*, K 324, P 89; *sjèt*, K 268; *sjééat*, P 89; *sjééjt*, K 330; *sjéjt*, K 287; *start*, het stuk hout, gewoonlijk omgebogen, dat van onder in het zoolhoofd rust, in 't midden met de ploegbalk vereenigd is, en van boven dient tot handvat van de akkerman, De Bont; **ploegstaart**: het type [*ploeg*]*staart*, in: K 329; [*ploeg*]*start*, L 150, 153, 159, 180b, 184, 241, 244*, 258, 263, 263a; [*ploeg*]*stéért*, K 160, 207, 244, 249, 250, P 1, 2; [*ploeg*]*stèért*, K 174; [*ploeg*]*stéért*, K 248; [*ploeg*]*stééert*, P 44; [*ploeg*]*stééart*, K 251; [*ploeg*]*stéét*, K 313,

341a; [ploeg]stèèt, K 262; [ploeg]stèt, K 312, 316, 353, P 45, 46, 47; [ploeg]stèt, K 241; [ploeg]stééat, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; [ploeg]stéat, P 82, 83, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137a; [ploeg]stéat, P 145; [ploeg]stééjt, P 198, 199; [ploeg]stééjat, K 351a, P 163; [ploeg]stéjat, P 29; [ploeg]stijjt, O 67; [ploeg]stijaat, P 126; [ploeg]stjéét, I 220, K 240, 301, 340, O 70, 74, P 8, 126; [ploeg]stjèèt, K 264; [ploeg]sjeet, P 125; [ploeg]sjéét, K 274, 330, 331, O 165, P 3, 4, 10, 59, 60, 61, 62; [ploeg]sjééjt, O 178, 250, 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290; *plöechstart*, ploegstaart, Mischgofsky L 95; *plöechstééat*, hs Schrevens P 86; **staart met greep**: het type *staart met greep* in: I 57a; **achterbalk**: *ðchtærbòlk*, P 72; **stuurbalk**: het type *stuurbalk* in: P 5; **kruis**: de volgende opgave is meervoud: *kròasən*, O 275; **arm**: *éerm*, I 266; *érm*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 126, 129, 135.

HANDVAT VAN DE PLOEGSTAART (zie kaart)

Handgriff am Pflugsterz — plough-handle, handle at the stilt — prise du mancheron

(N 11, 26 I k; N 11, 30; Jacobs; Meulemans; Elst; Van Hoof; Vanduffel; Ceusters)

[Handvat waaraan de ploeg bij het ploegen wordt vastgehouden; dit handvat is noodzakelijk als de ploegstaart te dik is om te omklemmen. Het wordt gestoken in de ploegstaart.

Bij ploegen waarvan de ploegstaart aan het uiteinde dun genoeg is om te onklemmen komt dit uitsteeksel lang niet altijd voor; dit is bv. het geval bij de balansploegen met twee staarten. Bij moderne ploegen vormt, zo er een staart aanwezig is, het uiteinde van de ploegstaart het handvat.

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

hand: *hant*, K 235, 240, 241, 262; *hànt*, K 195a; *hânt*, K 209, 231, 238, 241, 273, 275, 276, 277, 307, 310, 312, 313, 315, 353; *hònt*, K 240, 310, 353, 354; *haant*, K 184, 191, 192, 273, 276, 277, 313, 314, L 200a; *háánt*, K 265; *ánt*, K 281a; *ònt*, O 173; *áánt*, K 226; **wendhand**: *wénthaant*, K 237; **handvat**: *hantvat*, K 176, 186, 220, L 149, 160, 177c, 183, 208, 241, 261, P 5; *hantfat*, K 256, 357, L 235, P 41; *hàntfât*, K 179b, 181, 195, 195a; *hântvat*, K 160; *hàántfât*, K 180,

190a, 191, 192, 193, 205, 207, 208, 264, 265, 268, 274; *hanföt*, K 204; *hòntvòt*, K 346, 353, P 28; *hòntföt*, P 27; *haantvat*, K 125a, 133a, 163, 183c, 207, 274; *haantfat*, K 191, 274; *haantvòt*, K 201, 307; *haentvaet*, L 109; *antvat*, K 237, 248, 251; *antfat*, K 251, P 62, 66, 72, 78; *àntvát*, P 132, 136; *ántvát*, P 125; *ántfát*, K 281, 283; *àntfát*, O 70, 165, P 1; *āntfat*, K 249, 250; *ēntfát*, K 245; *òntvòt*, I 269, 271; *òntföt*, I 220, O 72, 74, P 70, 85, 137; *aantvat*, K 254; *aantfat*, K 176; *āantfat*, K 244; *aantföt*, K 237; *aantvaet*, P 88; *āāntfat*, K 248; *hamvat*: *hòmföt*, P 44; *handsvat*: *haantsvat*, K 137; *hansvat*, K 175a, 188a; *aansvat*, K 157; *bovenhandvat*: *boovanantvat*, K 174; *handheef*: *hantheef*, K 341a, P 5; *hòntheef*, K 333b, 341a, P 86; *hònt-hééf*, K 332, 340, P 25; *hònthéjòf*, K 348; *hanteef*, O 67; *hantééf*, K 296, P 29; *hàntééf*, I 273; *hantééjf*, P 198; *hòntééjf*, P 72; *hòntééf*, O 165; *hòntééf*, K 295, O 275, P 27; *hòntif*, P 84; *antééf*, K 324, P 27; *anteef*, O 255, 287; *anteef*, O 74, P 2, 3, 4, 10, 59, 61, 62; *àntééf*, O 165, P 1, 8; *antééjf*, K 330, P 81; *antééjf*, P 86; *àntééjf*, O 178, 250, 285, 286, 288, 289, 290, P 198, 199; *anti-jf*, O 275; *àntéjf*, P 82, 83, 130, 131, 133, 137a; *antéjf*, P 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; *aantééf*, P 16; *aantéjf*, P 126; *òntheef*, K 331; *òntéef*, O 158, 162; *òntééf*, P 76; *òntééf*, I 266, K 329, 335; *òntééjf*, P 85; *òntééf*, P 69a, 89, 95; *handhef*: *antéf*, P 61; *handhaaf*: *hònthaaf*, K 349; *hònthoof*, P 105, 145; *hònthòf*, K 339; *hòntaaf*, P 163; *antaaf*, K 291; *òntoof*, P 104; *òntòf*, K 287; *handvast*: *àntvást*, P 135; *handheve*: *hònthéevə*, K 301, 310; *haanthéevə*, K 301; *haanthaevə*, K 268; *handhever*: *hant-héevər*, K 307; *handheef van de staart*: *anti-jf van dā sjéét*, P 89; *greep*: *greep*, I 57a, K 147; *gréjp*, K 330; *kruk*: *krūük*, K 251; *staartkruk*: *sijeetkrök*, K 307; *staartstuk*: *stèertstuk*, K 124a; *hefstaart*: *hafstééət*, K 351a; *hoofd*: *hoof*, L 153, 244*; *höjt*, L 235; *zwaluw*: *zwelləw*, L 184; *knop*: *knop*, K 102; *lochter*: *löëchtər*, K 320; *staart*: *stert*, K 150; *sti-jat*, P 154a; *sjéjt*, K 287; *ploegstaart*: *[ploeg]start*, L 145, 244*, 263; *onderheef*: *òndəriëf*, P 125; *ham*: *òm*, I 268.

KNECHTJE

Hilfshandgriff – secondary plough-handle – prise secondaire (N 11, 26 I 1)

[Het uitsteeksel onder het handvat van de ploegstaart; het is een tweede handvat, dat gebruikt werd om de ploeg om te gooien, als een haakse bocht gemaakt moest worden. Vgl. het lemma HANDVAT VAN DE PLOEG-STAART.

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

knecht: *knecht*, K 160, L 187, L 200a; *knécht*, K 244, 281a, 346, P 86, 88; *knéécht*, K 211; *knicht*, K 201; *knèècht*, lichtelijk gebogen pin even boven de boom in de staart, Elemans; **knechtje**: *knechjə*, K 188a; **heft**: *heft*, L 180b; **handvat**: *hanvat*, K 176, L 242; *hàantfát*, K 268; *antvat*, P 154a; *òntföt*, I 220, K 330; de volgende opgave is meervoud: *òntfaatə*, K 330; **terugtrekhandvat**: *tərugtrekanifat*, K 174; **onderste hand**: *òndərstə hant*, K 241; **tweede hand**: *twéddə haant*, K 276; **ploeghaak**: *[ploeg]hook*, L 184; **haakhouder**: *aakaavər*, K 330; **keuterhaak**: *keuterhaak*, K 179a; **punt voor de keusterstok**: *punt vur dā keuterstok*, K 184; **klamp**: *klòmpe*, O 275; **tap**: *tòp*, P 105; **kneut**: *kneut*, K 192; **dol**: *dol*, K 133a; **veegschop**: *veejgschop*, K 124a; **helper**: *hølləpər*, L 159; **hulpgreep**: *hulpgreép*, K 147; **sleeppijzer**: *sleeppijzər*, K 151; **spanlat**: *spanlat*, K 273; **dwarspinnetje voor de sleutel**: *dwarspinnəkə voor dā sleutəl*, K 157; **hiel**: *eel*, P 125; **pin**: *pin*, L 200a; **lijnthak**: de volgende opgave wordt als „waarschijnlijk” door de informant aangeduid: *leengthouwkw*, L 208.

HENDEL

Stellhebel – control lever – levier de commande

(N 11, 28; Vanduffel; Ceusters; Jacobs; Meulemans)

[In het algemeen gaat het in dit lemma om een hendel aan de kleine ploegstaart van de wentelploeg die verbonden is met een verenmechanisme. Hendel plus verenmechanisme dienen om de stand van het kouter te regelen en om de ploeg op het eind van de voor te wentelen. In dit mechanisme zit een regelaar die de diepte van de voor regelt. Deze regelaar kan een hefboom zijn waarvan de onderste nok past in de uitsnijdingen van een halfcirkelvormige kam vooraan tussen de wielen van een ploeg: de wielen worden hoger of lager geplaatst. Op deze hefboom zijn in het lemma van toepassing woordtypen als „regelaar”, „handvat”, „klink”, „hendel”, „hefboom”, „levier”.

Daarnaast kan de dieptegang ook geregeld worden door een schroef. Hierop zijn woordtypen als „vijs”, „bout”, „klos”, „slot”, „lip”, „halfmaan” van toepassing.

Tenslotte kunnen veren de wentelploeg doen omslaan en tevens kunnen deze gebruikt worden bij het regelen van de diepte van de voor. Op deze veren zijn van toepassing woordtypen als „ressort”, „snep”, „wentelveer”, „veer”.

Eénduidigheid in het lemma was in dezen niet realiseerbaar ook vanwege een te algemeen geformuleerde vraagstelling.

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

regelaar: *reegalaar*, K 201; *réjgaleer*, P 131, 198; *reegaléér*, I 220, O 72, P 4, 10; *réjgalər*, K 330; *rééjgaleejər*, P 105; *réjgaléér*, P 62, 66, 72, 135; *réjgalèèr*, P 129; *réjgalèèjr*, P 76; *réjgalèèr*, P 132, 135; **regulateur:** *regüülatèür*, O 70; **reguleur:** *regüülèür*, P 60; *raglèür*, P 82, 83, 130, 133, 136, 137a; **diepteregelage:** *diëptarèg-galààs*, O 287, 288; *diëptarèggalòzjə*, O 285; **diepteregelaar:** *diëptarèjgalèjr*, P 78; *diëptarèggalèér*, P 59, 62; *diëptarèèjgalèr*, O 290; *diëptarèèggalèèjr*, P 125; *diëptarèèjgalèjr*, O 178, 250, 255, 289, P 198, 199; **dieptecontrole:** *diëptəkòntrol*, O 286; **regelhendel:** *rééggal-aandəl*, K 248; **handvat:** *hòntfat*, K 274; *anifat*, K 251, O 165, P 1; **omleghandsvat:** *umleg-hantsvat*, L 180b; **handhaaf:** *antaaf*, K 251; *òntaaf*, P 137; *hanteef*, P 76; *hòntééj*, P 72; *òntéef*, I 266; *òntééj*, K 235; *òntéj*, P 69a, 126; *antéj*, P 81, 127; *antéj*, P 61; **hefboom:** *uvbòèm*, P 3, 4, 8, 62; **levier (fr.):** *ləvaajə*, K 340; *ləviè*, P 136; *ləvjee*, O 74, P 1, 2, 10; **klink:** *klèngk*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 126, 129, 131, 133, 135; **wentelhand:** *weentəhaant*, K 307; **molentje:** *mèùwlakə*, O 178, 250, 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 125, 198, 199; **snep:** *snép*, P 126; **manivelle (fr.):** *mannəvèl*, P 81; **beugel:** *beugəl*, K 125a, 137; **ploegbeugel:** *[ploeg]beugəl*, K 204; *[ploeg]buggəl*, K 207; **stelbeugel:** het type *stelbeugel* in: L 208; **kouterbeugel:** het type *kouterbeugel* in: I 57a; **kouterhoger:** *kòwt-əròðgar*, O 275; **steller:** *stèllər*, K 330; **versteller:** *vərstèllər*, K 244; **verzet:** *vərzét*, I 220; **verzetter:** *vərzéttar*, K 244; **schakelaar:** *schòðʔə-leejər*, K 314; **tuimelaar:** *tuiməlar*, L 180b; **klamp:** *klòm̩p*, O 275; **ploegklem:** het type *[ploeg]klem* in: K 157; **geer:** *géər*, P 81; **stang:** *stang*, P 41; **as:** *òs*, K 211; **staart:** *stert*, K 150; *stjééjt*, O 63a; **haak:** de volgende opgave is meervoud: *àðòkə*, P 154a; **brugge:** *brèggə*, O 158; **vas:** *vès*, K 265, 268; **vijs:** *vajs*, K 241; *vaajs*, P 67, 68; *vèjs*, K 264; *vèès*, K 274; *vòəs*, I 269; de volgende opgaven zijn meervoud: *vààzə*, O 70, 74, 165, P 3, 4, 10, 59, 60, 62; **ploegvijs:** *[ploeg]véjjs*, K 277; **presvijs:** *prəs-vaas*, K 350; **schroefvijs:** *schriëwfvajs*, K 240; **sleutelvijs:** *sleutəlvòðs*, K 331; **bout:** *bòwt*, K 264; **vang:** het type *vang* in: K 124a, 174, 176, 184, 188a; **slot:** *slòt*, P 89; *slòt*, K 346; de volgende opgave is meervoud: *slootə*, P 1; **sleuter:** *sleutər*, P 25; **wentelsleuter:** *wéntəlsleutər*, K 291; **wentelaar:** *wéntələér*, K 310; **spie:** *spīē*, O 74; **voetje:** *vòèjkə*, O 165; **knip:** het type *knip* in: K 133a; **veer:** *véér*, I 268, P 60; **wentelveer:** *wéntəlvèèr*, L 200a; **ressort:** *rèsdòr*, O 178, 250, 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 125, 198, 199; *rəsòdər*, P 82, 131, 132, 133, 135; *rəsòèr*, P 83, 130, 136, 137a; **klos:** de volgende opgave is meervoud: *klòssə*, P 61; **lip:** de vol-

gende opgave is meervoud: *lūüppə*, P 8; **halfmaan:** de volgende opgaven zijn meervoud: *àllafmàànə*, P 1, 2.

BOVENSTE STUK VAN DE PLOEGSTAART

Oberteil des Pflugsterzes — upper part of the stilt — partie supérieure du mancheron (N 11, 26 I i; N 11, 26 I j; Vanduffel)

[Het bovenste stuk van de ploegstaart dient als houvast en stuur voor de ploeger.

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

staart: het type *staart* in: K 332, P 77; *start*, K 133a, 143, 147, 187, L 145, 148, 160, 177c, 241; *stààrt*, K 281a; *stat*, P 104; *steat*, P 104; *stèrt*, K 278, 358; *stéért*, I 79, K 201, 235, 248; *stèèt*, K 262; *stééjət*, O 72, P 72, 85; *stéjət*, P 84; *stét*, P 41; *stjèèt*, K 264; *stjèt*, K 240, P 27; *stjèt*, K 240; *stjéət*, O 262; *stjééjt*, K 254, O 158; *sjjéét*, O 275; *sjét*, P 4; *sjéət*, P 4; *sjéjt*, I 271; **ploegstaart:** *[ploeg]start*, K 183c, L 177c; *[ploeg]stéért*, K 276; *[ploeg]stéert*, K 248; *[ploeg]stert*, K 175a; *[ploeg]stéært*, K 245, 281, 283; *[ploeg]stéart*, K 237; *[ploeg]stééjart*, K 354; *[ploeg]stét*, K 318, 357; *[ploeg]steet*, P 33; *[ploeg]stjèt*, P 27, 86; *[ploeg]stjèt*, K 268; *[ploeg]sjéét*, K 274, O 74; *[ploeg]sjéèt*, P 88; **ploegstaart,** schuin opstaand balkje, aan het uiteinde van de ploegbalk, waaraan het handvat is bevestigd is, Goossenaerts; **ploegstart,** het deel van de ploeg, dat dient om de ploeg te besturen, Kapteijns L 177; **plöechstart,** balk aan het uiteinde van de ploeg, waaraan het handvat is bevestigd is, De Bont; **bovenste stuk van de ploegstaart:** *boovvəstə stüük fan də [ploeg]stéért*, K 244; **bovenstaart:** *boovvəstét*, K 240; *bóvvəstét*, P 41; *boovvəstjèèt*, K 265; **stuurbalk:** *steurbòlk*, O 173; **arm:** *éérm*, O 173; **handvat:** *hòntfət*, P 67, 68; **lemmel:** *lèmməl*, K 330; **onderhaaf:** *òndərèèf*, P 125; **kop:** *kòp*, P 127.

ONDERSTE STUK VAN DE PLOEGSTAART

Unterteil des Pflugsterzes — lower part of the stilt — partie inférieure du mancheron (N 11, 26 I i; N 11, 26 I j)

[Het onderste stuk van de ploegstaart dient als achterste dwarsverbinding ter versteviging van de konstruktie.

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

staart: *stét*, P 41; *sjéét*, K 329; *start*, verbinding van zool en boom aan een ploeg, Elemans; **onderste stuk van de ploegstaart:** *òngdərstə stüük fan də [ploeg]stéért*, K 244; **onderstaart:** *ungdərstéért*, K 248; *òndərstèrt*, K 157; *òndər-*

stjéét, K 301; *óndarstjéét*, K 301; *oondarstjèt*, K 265; *dëndarstjèt*, K 240; *schei*: *schaaj*, K 133a; *schòj*, K 192; *schaa*, K 330; **achterschei**: *acht-arschee*, K 175a; *áchtarschie*, K 269; *ócht-arschaaj*, K 354; **achterste schei**: *achtarstá skij*, L 148; **staartschei**: *startskij*, L 180b; **voet**: *vòèt*, K 296; *vut*, P 88; **verbindingsvoet**: *vərbindingsvòèt*, P 105; **achterste stuurbalk**: het type *achterste stuurbalk* in: P 5; **achterbalk**: *ócht-ərbóllak*, K 335; **kruis**: de volgende opgave is meervoud: *kròasən*, O 275; de volgende typen zijn wel als antwoord op de vraag binnengekomen maar de plaatsing hier moet men als twijfelachtig beschouwen: **hiel**: *hiel*, K 240; **hielsteun**: *tēlstēēn*, O 162; **achterste steunstut**: *óchtarstá steunstūút*, O 72; **hoofd**: *heut*, K 318.

DRIESHAAK

Langer Stock mit einem Brett zum Andrücken der Furchenseite — long stick with a small board, used for firming the furrow slice — long bâton avec une planchette, utilisé à serrer le sillon labouré

(N 11, 36; N 11, 32; N 11, 33g; N 11, 26Va; N 11, 26Vd; Van Hoof)

[De drieshaak, die ook wel ploeg-, groes- of beulhaak wordt genoemd, is een ongeveer 3,5 meter lange houten of ijzeren staaf met een haak aan het einde, die in een van gaatjes voorziene ijzeren beslag onder aan de ploegstaart wordt bevestigd. In het midden van deze staaf bevindt zich een plankje dat gewoonlijk door een kind of vrouw tegen de opgeworpen wal wordt gedrukt om de snede vaster toe te drukken, zodat grondkluiten belet wordt terug te vallen.

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

drieshaak: *driēshaak*, P 84; *driēshòòk*, K 274, 310, 339, 348; *driēshòòk*, K 333b; *drieshaak*, haak, voorzien van een lange stok, welke een persoon aan de ploeg houdt, terwijl men ploegt, om de snede beter uiteen te krijgen, Corn. Vervl. A.; **kruishaak**: *kròzaak*, K 330; **groeshaak**: *gròesaak*, K 296; *groozaak*, K 331; *groeshaak*, haak, voorzien van een lange stok, welke een persoon aan de ploeg houdt, terwijl men ploegt, om de snede beter uiteen te krijgen, Corn. Vervl. A.; **ploeghaak**: [*ploeg*]hàk, K 277, 313, 315, 353; [*ploeg*]hòk, P 86; [*ploeg*]òòk, K 237; *ploeghaak*, haak, voorzien van een lange stok, welke een persoon aan de ploeg houdt terwijl men ploegt, om de snede beter uiteen te krijgen, Corn. Vervl. A.; **rus-haak**: *rushààk*, K 273; *roshaak*, haak, voorzien van een lange stok, welke een persoon aan de ploeg houdt, terwijl men ploegt, om de snede beter uiteen te krijgen, Corn. Vervl. A.; **beul-**

haak: *beulhààk*, K 209, 231, 238, 241, 275, 310; *beulhòòk*, K 237, 240, 274; *beulhaak*, haak, voorzien van een lange stok, welke men aan het einde van een beulploeg bevestigt, en die door een persoon vastgehouden wordt, wanneer men beult, Corn. Vervl.; **stok**: *stòk*, K 330.

DRIESHAAKGAT

Loch zum Einhaken des Andrückstocks — hole for hooking in the firming stick — trou pour accrocher le bâton à serrer

(N 11, 26Vd)

[in het drieshaakgat wordt de drieshaak gestoken. Vgl. het lemma DRIESHAAK. Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

haakhaver: *haakhaavər*, K 262; *hòòkhéévər*, K 340; *hòòkhaavər*, K 341a; *akaavər*, K 330; *òkòvər*, K 287; **haakhaaf**: *hòòkhaaf*, K 314; **haakijzer**: *hòòkèèzər*, K 301; *ààkààzər*, K 281a, 283; *òòkòazər*, K 248; **stokhouder**: *stòk-háwdər*, K 249-250; *stòkhààwər*, K 245; *stòk-ààwər*, K 281; **beulhaakijzer**: *beulòòwkòazər*, I 266; **ploeghaver**: [*ploeg*]aavər, K 330; **verstelhaak**: *vərstélhòòk*, K 265; **drieshaakgat**: *driēs-hòòkchat*, K 301; **gat voor de drieshaak**: *gòt vu dan driēshòòk*, K 349; **schaar voor beulhaak**: *schéér vüür beulhòòk*, K 240; **driesgat**: de volgende opgave is meervoud: *driēs-chòòtə*, K 310; **kennef**: *kennəf*, K 287; *kénəf*, K 264, P 28; *kinnəf*, K 248; **ken**: *kèn*, P 81, 88; **breidel**: *bròl*, O 275; *bròòl*, O 275; **klink**: *klink*, K 268; **kleine klink voor de drieshaak**: *klaan klink vur dan driēshòòk*, K 353; **oog**: *òech*, I 220; de volgende opgave is meervoud: *òegən*, K 241; **diepteregelaar**: *diēptərəégələēr*, P 163; **trekregelaar**: *trékreegələēr*, O 72; **strop**: het type *strop* in: L 180b; **voet**: *vòèt*, K 201; **voetje**: *vòèkkə*, P 89; **haakplaat**: *aakplaat*, I 269; **kam**: het type *kam* in: L 263a.

WENDSTOK

Wendestock — turning stick — bâton à tourner

(N 11, 36; N 11, 32; N 11, 33g; N 11, 26Va)

[De wendstok is de stok die tussen het knechtje en de ploegbalk wordt gestoken om de ploeg op te tillen bij het wenden. Soms wordt de wendstok tussen een beslag op de kruising ploegbalk/ploegstaart gestoken; bovenaan wordt hij dan met een touw aan de vaste ploegstaart verbonden. Het type „ploegstaart” duidt waarschijnlijk op deze hulpstaart.

Vaak wordt de wendstok ook gebruikt om mest e.d. van het kouter en rister te verwijderen. In dit lemma zijn alle opgaven bijeengebracht uit de vragen N 11, 36 (wendstok) en N 11, 32 (akkerstok) die naar deze dubbele

I.1.1.3

functie verwijzen. Vgl. het lemma AKKER-STOK.

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

I: wendstok: **ploegstaart**: [ploeg]stéert, K 244; [ploeg]stéert, K 248; [ploeg]sjét, O 165; **handhaaf**: antéjff, P 69a; òntéjff, P 125; antaaf, K 291; **ploegstoker**: [ploeg]steukar, K 281a, L 183; *ploegsteuker*, houten steel van 1 1/2 meter, die men tussen boom en knecht steekt om de ploeg op te tillen, Elemans; **handvat**: haanf, K 301; hòntvòt, K 192; **stok**: het type *stok* in: K 151; *stòk*, P 126; **ploegsteker**: [ploeg]stukkàr, K 201; **eggerstok**: éggàrstòk, K 314; **handhaver**: hanthéevàr, K 307; **knecht**: het type *knecht* in: K 332; **lichter**: lièchtàr, K 310; **handspaak**: hòntspék, K 310; **schaats**: het type *schaats* in: O 275; **knuppel**: knüüppəl, K 244; II: wendstok/akkerstok: **ploegstaart**: [ploeg]stééart, K 251; **ploegstok**: [ploeg]stòk, L 160; [ploeg]stòk, K 207, 237; [ploeg]stòjk, P 95; **ploegstoker**: [ploeg]steukar, L 150; [ploeg]stèùkàr, L 159, 184; [ploeg]steujkàr, K 165; [ploeg]stùukàr, L 153; **akkerstek**: akkàrsték, P 41, 163; òkkàrsték, P 105; **akkerstok**: òkkàrstòk, K 354; òʹàrstòk, K 353; **eerstok**: éérsòk, K 301; èrsòk, K 301; **egstok**: échstòk, K 241; **eggastok**: eggàstòk, K 312; éggàstòk, K 313; **eggerstok**: éggàrstòk, K 346; **messtok**: mèsstòk, K 220; **meststokje**: mèèjaststukskà, L 244*; **riesterstok**: riestàrstòk, L 159; **keuterstok**: keutàrstòk, K 204, 211; **steekstok**: stéjksòk, K 330; **eermik**: ermik, L 200a; **eikstoter**: ijksteutàr, L 180b; **schof**: schòf, K 310; **ploegstreukel**: het type [ploeg]streukel in: L 109; **kouterhaak**: kuttàrhòk, K 265; **mikhaak**: mikhòk, K 265; **mikjes**: mikskàs, K 186.

AKKERSTOK

Stock zum Wegstochern von Mist und Erde – stick to remove manure and soil – curette (N 11, 32; N 11, 36; Go 1b; Ceusters; Elst; Van Hoof; Meulemans; Jacobs)

[De akkerstok is de (gevorkte) stok waarmee men mest e.d. van kouter en rister verwijdert tijdens het ploegen.]

De akkerstok kan ook gebruikt worden als wendstok (zie het lemma WENDSTOK). Omdat er boeren zijn die maar één stuk gereedschap voor beide handelingen gebruiken, zijn dubbele opgaven ontstaan in de vragen N 11, 36 (wendstok) en N 11, 32 (akkerstok). De in het lemma WENDSTOK als zodanig aangeduide typen behoren dus ook tot dit lemma. Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

akkerstok: akkàrstòk, K 318, 349, 353, 357, P 25, 84; òkkàrstòk, P 82, 83, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137a; akkàrstòk, K 251, 316, P 29, 33;

òkkàrstòk, O 255; aakàrstòk, K 318; aakàrstòk, P 16; òkkàrstòk, K 307, 348, 353, 354, P 33; òkkàrstòk, P 28; aʹàrstòk, K 314, 315; aʹàrstòk, K 314; òʹàrstòk, K 353; òʹàrstòk, K 353; aʹàrstòk, K 262; akkerstok, gaffelvormige stok, die de ploeger aan de hand houdt om het kouter zuiver te houden, Corn.; **eerstok**: éérsòk, K 274, 276, 296, 301; éérsòk, K 339, 341a; èèrsòk, K 301; èèrastòk, K 241, 310; èèàrstòk, K 307; éàrstòk, K 310; éjàrstòk, K 346; éjàrstòk, K 244; èastòk, K 275, 277; èèstòk, K 264; èstòk, K 265; esstòk, K 262; urrastòk, P 1, 2, 8, 10, 61; éérsòk, ploegstok; stok waarmee de ploeger de aarde van de rister doet, Corn.; **ploegstok**: [ploeg]stòk, K 273, L 160, 187; [ploeg]stòk, K 192, 207, 237, 335, P 72; [ploeg]stòk, K 193, 207, 237, 273, O 178, 250, 286, 289, 290, P 76, 125, 198, 199; **ploegstoker**: [ploeg]steukar, L 150; [ploeg]stèùkàr, L 159, 184; [ploeg]steujkàr, K 165; [ploeg]stùukàr, L 153; plòèchstùukàr, daarmee verwijderd men klei van het ploegijzer, hs Mischgofsky L 95; **meststoker**: mèststookàr, K 307; **messtoker**: messteukar, K 186; mèsstèukàr, L 183; miessteukar, K 163; **neerstok**: neèrsòk, K 341a; nèèrsòk, K 268; néèrsòk, K 274; néàrsòk, K 307; nòrsòk, K 268; **egstok**: échstòk, K 238; échstòk, K 241, 277; **eggastok**: éggàstòk, K 276, 312, 313; éggàstòk, K 237, 312, 313; **eegstok**: eegstòk, K 340; èègstòk, K 274; **eggerstok**: éégarstòk, K 310; éégarstòk, K 314; **keuterstok**: keutàrstòk, K 179a, 184, 231; keutàrstòk, K 180, 183c, 195, 195a, 204, 211; **kootàrstòk**, K 190a; **koterstok**, elders ook keuterstok en keutermik; stokje om mest en zoden, die in de ploeg blijven haperen, tijdens het ploegen aldoor tot in de voor, gewoonlijk uit de voor, te stoten; de ploeger doet dat zelf, Goossenaerts; **messtok**: mèèstòk, K 201; mistòk, K 248; mèstòk, K 244; mèèsstòk, K 220; **aardstok**: éérsòk, K 235; jérsòk, K 240; **steekstok**: stèèjksòk, K 330; **hertstok**: hèrsòk, K 237; **erwténstok**: het type *erwténstok* in: K 240; **riesterstok**: riestàrstòk, L 159; **keutelstok**: keutàlstòk, K 160; **peuterstok**: peutàrstòk, K 179b, 181, 191; **stok**: stòk, I 220, O 72, P 67-68; **stek**: stèk, K 330; **stekje**: stékskà, P 69a; **akkerstek**: akkàrsték, K 358, P 41, 44, 47, 46, 45, 48, 163, 167, 171; òkkàrsték, P 41, 44, 105; **messteker**: mèèsstèèjkar, O 173; **afsteker**: het type *afsteker* in: K 157; **eersteker**: éstèèjkar, K 254; **neersteker**: neèrsteker, ʹt keutermik, Corn. Vervl.; **stoker**: steukar, K 133a, 150, L 149, 180b; **eikstoker**: ààksteukar, K 281a; *ijksteukar*, L 180b; **mik**: het type *mik* in: K 174, 226; mīèk, K 283, 324, P 27 (stok in gaffelvorm); **mestmikje**: mèèjastmikkà, L 244*; **ploegmik**: [ploeg]mik, K 191, 192, 208, L 263a; **mikstok**: het type *mikstok* in: K 175a; mīèkstòk, K 256; **mikhaak**: mikhòk, K 265;

eermik: *ermik*, L 200a; *ééjrmīēk*, K 329; *éérmīēk*, K 248; **eremik:** *eeramīēk*, K 332; **heremik:** *heeramīēk*, K 295; **teulmik:** het type *teulmik* in: L 208, 242, 263; *tulmik*, L 235; **koutermik:** *koowtarmīēk*, K 244; *keutermik*, stok met een mik, dien de ploegers in de hand dragen om het kouter zuiver te houden, Corn. Vervl.; **keutermik:** *keutarmik*, K 205; *keutarmēk*, K 209; **akkermik:** *òkkarmīēk*, K 333b; *akkermik*, gaffelvormige stok, welke de ploeger in de hand houdt om het kouter zuiver te houden, Corn.; **aardemik:** het type *aardemik* in K 291; **akkervork:** *òkkarveurk*, P 105; **vorkje:** *vèrràkskə*, P 69a; **gaffel:** *gòffəl*, P 41; *gòrfəl*, O 287, 288; bij het volgende type mogen we veronderstellen, dat „riek” geen typeaanduiding is voor de akkerstok, maar de naam voor de meertandige mestvork die de boer dan ook gebruikte om het raster en kouter mee schoon te steken: **riek:** *rīēk*, I 220, 268; **schup:** *schūūp*, K 330; *scheep*, P 27; **ploegschupje:** [*ploeg*]-*schupkə*, K 137; **veegschop:** *veejgšop*, K 151; **veegschopje:** *vègšopkə*, K 125a; **greep:** *grēēp*, O 74, 165, P 125; *grēējp*, O 275; *grējp*, O 275; **ploeggreep:** [*ploeg*]-*grējp*, O 285; **keuterhaak:** *keutarhòök*, K 265; **ploegstrekel:** [*ploeg*]-*streukel*, L 109; **steukel:** het type *steukel* in: K 148b; **reiniger:** *ròjnagar*, P 88; **krabber:** het type *krabber* in: K 124a; **krabbertje:** *kraawertjə*, K 124a; **klos:** het type *klos* in: K 157; **bouwkluppel:** het type *bouwkluppel* in: L 149.

–.1.1.2.2.2. Voorploeg

–.1.1.2.2.2.0. Voorploeg (algemeen)

TREKSTUK MET KENNEF (zie kaarten)

Zugsteg mit Möglichkeit zur Einstellung der Arbeitsbreite – towing device in combination with a width-adjusting device – filière en combinaison avec une crémaillère (N 11, 26 III c; N 11, 26 III d; N 11, 26 III e; N 11, 30; N 11, 33a; N 11, 33b; Go I b; Meulemans; Ceusters; Vanduffel; Elst; Van Hoof) [Het trekstuk met kennef, waarnaar in de vragenlijsten werd gevraagd, is als volgt gekonstrueerd: aan het uiteinde van de ploegbalk is een scharnierende houten of ijzeren halve schijf bevestigd, voorzien van een reeks gaten, dan wel een beugel met aan de binnenzijde een reeks tanden, de zgn. kennef of kam, die met een pin of als pin gebruikte ploeghamer kan worden vastgezet op een uitstekend metalen plaatje aan de voorzijde van de ploegbalk. Door de pin of als pin gebruikte ploeghamer van gat dan wel tand te verwisse-

len, kan de boer de breedte van de voor en de verdeling van de trekkracht regelen.

Wanneer men zuiver op de verdeling van de opgaven over de vragen afgaat, zoals die in de vragenlijsten voorkomen, komt men tot de volgende subcategorieën: benamingen voor I. het uiteinde van de ploegbalk dan wel het uiteinde van de ploegbalk en de kennef samen II. de kennef of kam

III. het uitstekende metalen plaatje dan wel de (insteek)pin

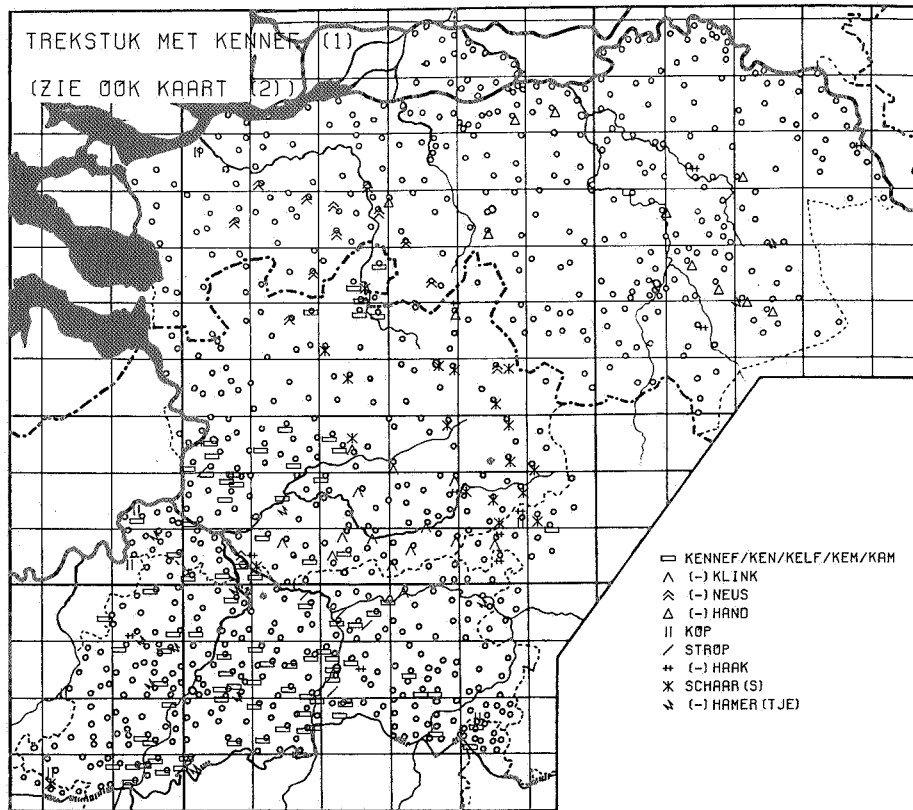
IV. het uiteinde van de ploegbalk en de kennef samen

V. de kennef en het uitstekende metalen plaatje (evt. met inbegrip van de pin of ploeghamer) samen

VI. het gehele trekstuk: uiteinde van de ploegbalk, kennef, uitstekend metalen plaatje en pin samen.

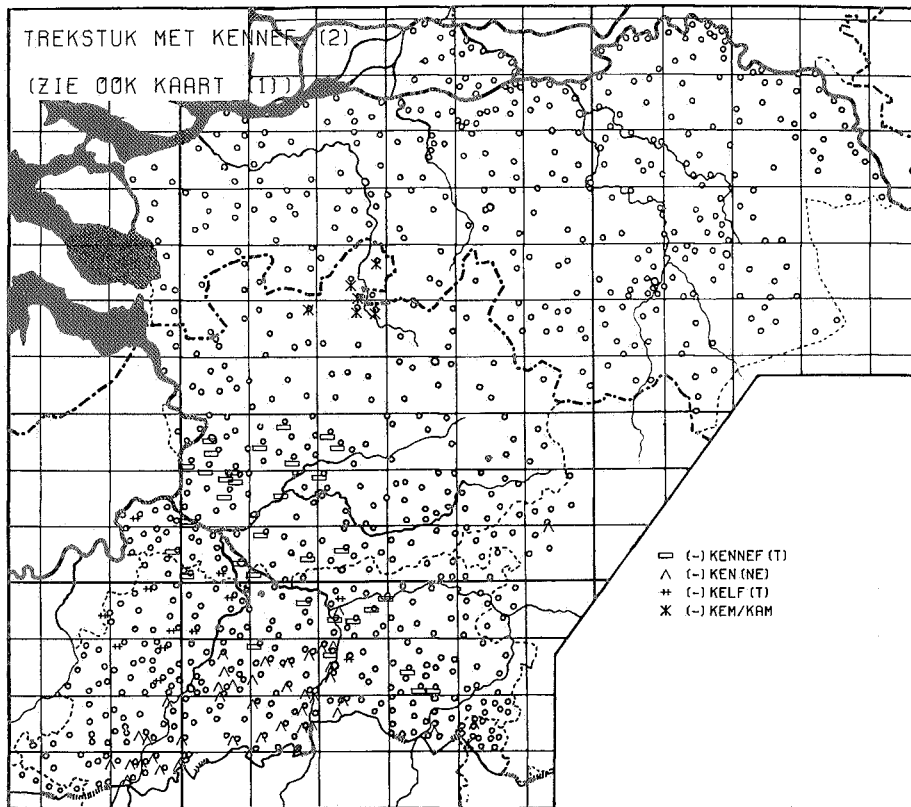
Hoewel deze onderverdeling in dit lemma als zodanig is gehandhaafd, gebeurt dat onder voorbehoud. Het betreft hier een nogal detaillistische kwestie, die hoge eisen stelt aan de deskundigheid van de informanten. Voorts was de vraagstelling in de vragenlijsten niet geheel éénduidig en had betrekking op een verouderd ploegmodel. Tenslotte komt het trekstuk met kennef ook in andere constructies voor dan de in de vragenlijsten gegevene. Daarom zullen veel opgaven feitelijk niet (alleen) van toepassing zijn op de categorie waarin ze zijn ondergebracht, maar (eveneens) op één der andere categorieën. Deze indruk wordt versterkt door het hoge aantal typen met slechts één opgave en door het feit dat een groot aantal typen in alle categorieën terugkeert. Gezien de opvallende uiterlijke overeenkomsten tussen het trekstuk met kennef en de trekbeugel zullen een aantal van de opgave uit het lemma TREKBEUGEL feitelijk (mede) in dit lemma thuishoren en andersom. Hetzelfde geldt in mindere mate voor de opgaven in het lemma TREKSTANG. Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

I. het uiteinde van de ploegbalk dan wel het uiteinde van de ploegbalk en de kennef samen: **kennef:** *kénnaf*, K 248, 331, 335, P 29; *kénnef*, K 291; **kenneft:** *kénnaft*, K 250, 256; **ken:** *kén*, P 27, 89; **kelf:** *kélf*, O 165; *kullaf*, O 162; **kenstuk:** *kénstüük*, P 81; **kelftlijf:** *kééftlèéjff*, O 173; **kerf:** *kérf*, O 158; **klink:** het type *klink* in: K 332; *klingk*, K 307, 348; *kliēngk*, K 349; **hand:** *haant*, K 147; **hand voor het paard:** *haant vørtpeéert*, K 211; **kop:** *kòp*, O 275; *kóp*, K 151, O 275; **neus:** het type *neus* in: K 157, 240, L 263a; **haak:** *òök*, K 330; **trekhaak:** het type *trekhaak* in: L 187; *trèkhòk*, K 353; **trekker:** *trikkər*, P 88; **trekstang:** *trèkstang*, K

183c; **trekplaat**: *trekplaat*, K 175a; **voorspanning**: *vurspanning*, L 263; **aanspan**: *ónspan*, P 41; **diepteregelaar**: *diēptareegolээр*, K 324; **ijzerwerk**: *ōdazərwrék*, I 268; **oogijzer**: *ōdwach-ээр*, K 353; **trekijzer**: het type *trekijzer* in: I 57a; *trékajzər*, K 240; **anker**: *ōnkar*, K 201; **strop**: *stroop*, P 16; **hilt**: *hil*, K 235; **balk**: *ballək*, P 89; **trekbalk**: *trékbalk*, K 240; *trék-bòlk*, O 72; **voorbalk**: *veurbòlk*, P 105; **stuk ploegbalk**: *stiëk [ploeg]bòllək*, K 340; II. de kennef of kam: **kennef**: het type *kennef* in: K 262; *kénnaf*, K 281, 281a, 283, 296, P 16, 105; *kénnéf*, K 330; *kannaf*, P 104; *kinnaf*, K 287; *kennef*, algemeen: platte ijzeren ring, waarvan de uiteinden d.m.v. een vijs of spie of bout zijn verbonden; de kennef van de ploeg is een halve ring of cirkel van dik ijzer, Corn. Vervl.; **ploegkennef**: *[ploeg]kénnaf*, K 249, 250; *ploegkennef*, stuk ijzer, van gaten voorzien, voor aan de ploeg, waar het paard aan gespannen wordt, Corn. Vervl.; **kenneft**: *kénnaft*, K 324; **ken**: *kén*, P 75, 76, 78, 81, 84, 89, 126, 129, 131, 133, 135; *kèn*, P 81, 82, 83, 88, 130, 131, 132, 135, 136, 137a; **kenne**: *kénna*, O 178, 250, 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 62, 66, 72, 125, 127, 198, 199; *kénna*, P 133;

kelf: het type *kelf* in: O 67; *kélf*, P 4; *kéllaf*, I 220; **kelft**: *kélf*, P 86; *kéélf*, O 173; *kéllaf*, O 74; **kam**: *kám*, K 191, 192, 193, 205, 207, 208; *kám*, P 167; **klink**: *kliënk*, P 33; *kliëngk*, K 301, 310, 340, 349; *kleenk*, K 307; *klink*, de klink van de ploeg is een halfcirkelvormig of rechthoekig ijzer, met gaten doorboord, dat met een bout, het klinkijzer, aan het vooreinde van de ploegbalk vastzit en waar de zwing aan gehecht wordt, Corn. Vervl.; **hand**: *haant*, K 143; *hàant*, K 179a; *hant*, benaming voor een onderdeel van verschillende werktuigen; van een ploeg: gebogen ijzer met een vijf- of zestal gaatjes, waaraan de hangklippel wordt bevestigd, De Bont; **ploeghand**: *[ploeg]haant*, L 183; **kop**: *kòp*, I 220, O 158; **neus**: het type *neus* in: K 160, 178*; *neus*, K 179b, 180, 181, 190a, 105; **schaar**: *scheer*, K 277; *schээр*, K 192, 209, 240, 241, 275, 312, 313, 315, 353; *schээр*, K 268; *schээр*, K 273; *schээр*, K 231, 238, 277; *schéjər*, K 273; *schéé*, K 307; *skээр*, O 275; *skээр*, O 275; **haak**: *ook*, hs Schrevens P 86; **trekhaak**: *trekhook*, L 180; *trékhòk*, K 314; **spanhaak**: *spònhòk*, K 211; **regelhaak**: *réégalhòk*, K 354; **beugel**: het type *beugel* in: K 220; *beugel*, K 276; **richtplaat**: *richtplaat*, L

150; **verstelplaat**: *varstelploot*, K 157; **trekregelaar**: *trékreegaleej*, O 72; **breedteregelaar**: *brîetariiggaleer*, I 266; **trekijzer**: *trékaazər*, K 235; **wisselijzer**: *wiëssəljazər*, K 240; **schakelhanger**: *skaakələngər*, K 357; **diepteschakelaar**: *diëptəschòkkəlaar*, K 307; **trekpunt**: *tréekpunt*, K 313; **versteller**: het type *versteller* in: L 263a; *varstèllər*, K 330; **verstellingsschijf**: het type *verstellingsschijf* in: K 124a; **verstelbare schuif**: het type *verstelbare schuif* in: I 57a; **verstek**: het type *verstek* in: L 160; **schevelblok**: het type *schevelblok* in: L 187; **strop**: *stróp*, K 248, P 27, 89; **inhanger**: *iëndəngər*, I 220; **hangel**: *əngiel*, I 220; **raam**: *raawm*, O 162; **haam**: *òdwm*, P 41; **kennefgaten**: *kénnəfchaatə*, K 331; *kénnəfgaatə*, K 335; **gaten**: *gòdətə*, P 29; *gòdətə*, P 41; **stuk met gaten**: *stüük mé chòdətə*, K 256; III. het uitstekende metalen plaatje dan wel de (insteek)pin: **kennef**: *kénnəf*, P 85; **ken**: *kén*, P 85; **kennefsteun**: het type *kennefsteun* in: K 287; **kennefstuur**: het type *kennefstuur* in: I 271; **kennefstuk**: *kénnəfstüük*, P 105; **kenhamer**: *kénòdmer*, P 198; **kennehamer**: *kénnənòdmer*, P 69a; **kelfhamer**: *kulləfòwmər*, O 162; **kelfhamertje**: *kélfəamərkə*, O 165; **kelfthamer**: *kéelftoomar*,

O 173; **hamer**: *aamər*, K 329; **hamertje**: *aamərkə*, I 268, K 291; **ploeghamer**: [*ploeg*]-*aamər*, P 5; [*ploeg*]-*hammər*, L 242; [*ploeg*]-*oomər*, O 173; [*ploeg*]-*òdmer*, P 41, 198; [*ploeg*]-*hòemər*, L 208; **trekhamer**: *trèèkoomər*, O 173; **kop**: *kòp*, P 163; *kòëp*, K 314; **schaar**: *scheer*, K 237; *schèer*, K 265; **kleine schaars**: *klòon schèès*, K 335; **haak**: *haak*, K 307; **aak**, O 72; **beugel**: het type *beugel* in: K 151; **trekbeugel**: het type *trekbeugel* in: K 188a; **verbindingsstuk**: *vərbìëndiəngstüük*, K 248; **verzetstuk**: het type *verzetstuk* in: K 176; **sluitstuk**: het type *sluitstuk* in: K 174; **voorstuk**: *vəjstik*, P 88; **kopstuk**: het type *kopstuk* in: K 124a; **ketskop**: het type *ketskop* in: K 133a; **kenijzer**: *kenazər*, P 137; **klinkijzer**: *klinkijzer*, ijzeren bout, welke door een van de gaten van de klink van de ploeg steekt en waar de zwing aan vast is, Corn.; **strop**: *stróp*, P 28; **inhang**: *iënnang*, P 41; *iënnhang*, P 41; **goupille (fr.)**: *gòëpiël*, P 81; **ploegtap**: [*ploeg*]-*tòp*, K 307; **pin**: het type *pin* in: L 261; *piën*, K 256; **ploegpin**: [*ploeg*]-*piën*, K 330; **handpin**: het type *handpin* in: K 147; **bout**: het type *bout* in: K 281a; *bòdwt*, K 291; *boot*, P 125, 198, 199; *bòdt*, P 125; *béwt*, K 240; *beut*, K 313; *bèut*, K 274,

301; *baat*, K 330; *bàat*, O 285, 286, 290; **ploegbout**: [*ploeg*]bòòwt, K 251; [*ploeg*]bòòt, K 245; [*ploeg*]baawt, K 249, 250; [*ploeg*]bááwt, K 281; **baard**: *baat*, P 16; **baardje**: *bökkə*, P 16; *bukkə*, P 27; *bòəkə*, P 81; *bójkə*, P 89; **boulon (fr.)**: *bòèlòn*, O 178; *bòèlò*, O 289; *bəlò*, O 250, 255, 287, 288; **kal**: *kaal*, K 313; *kòl*, K 240; **vijs**: *vaajs*, K 244; **spil**: *spīēl*, I 220; *spéllə*, O 275; **spie**: *spīēj*, K 287; **slot**: het type *slot* in: K 157; **sleutel**: *sleutəl*, K 310; **stropdraal**: *stròpdròòl*, K 353; **voet**: *vòèt*, P 86; **[honslenn]**: *honslenn*, K 262; IV. het uiteinde van de ploegbalk en de kennef samen: **kennef**: het type *kennef* in: I 271; *kénéf*, K 330; *kénnəf*, K 251, 254, 264, 287, P 25, 27, 28, 70; *kénnəf*, K 333b; *kéénəf*, K 341a; *kannəf*, P 95; **ploegkennef**: [*ploeg*]kénnəf, K 244; **kenne**: *kénnə*, P 69a, 72, 76, 198; **ken**: *kén*, P 137; **kem**: *kém*, P 154a; **kam**: *kam*, P 163; *kòm*, K 318; **kelf**: *kélf*, O 63a; *kélləf*, K 329, P 27; **kelft**: *kélf*, P 5; **klink**: *klingk*, K 310, 346, 353; *kliēngk*, K 274, 301, 310, 341a; **ploegklink**: [*ploeg*]klingk, K 353; **hand**: het type *hand* in: L 241; *hant*, L 235; *haant*, L 200a, 263; **neus**: het type *neus* in: K 174, 176; **schaar**: *schéér*, K 237; *schòòr*, K 276; **haak**: het type *haak* in: L 261; **trekhaak**: *trékòòk*, K 244; **trekbeugel**: *trékbeugəl*, K 137; **spanplaat**: het type *spanplaat* in: K 188a; **regelaar**: *riggəlör*, K 191; **hilt**: *hil*, K 307; **gouppille (fr.)**: *kòèpillə*, O 165; **slekje**: *slékskə*, P 25; V. de kennef en het uitstekende metalen plaatje (evt. met inbegrip van de pin of ploeghamer) samen: **kenneft**: *kénnəft*, K 324; **ken**: *kén*, P 89; **kelf**: *kélf*, O 63a; **klink**: *kliēngk*, K 301; VI. het gehele trekstuk: uiteinde van de ploegbalk, kennef, uitstekende metalen plaatje en pin samen: **kennef**: *kénnəf*, K 265; **ploegkennef**: [*ploeg*]kénnəf, K 265; **kenne**: *kénnə*, P 67, 68; **klink**: *klingk*, K 268; *kliēngk*, K 274, 339; **hand**: *haant*, K 184, L 242; **kop**: *kòòp*, I 266; **neus**: *neus*, K 204; het is niet duidelijk, of de volgende opgave verwijst naar het trekstuk of onderdelen daarvan dan wel naar de voorkant van de ploeg in het algemeen: **neus**, de neus van de ploeg is het einde waar men het peerd aanspant, Corn. Vervl. A.; het is niet duidelijk, of de volgende typen verwijzen naar het trekstuk of onderdelen daarvan dan wel naar de voorkant van de ploeg in het algemeen: **ploegneus**: [*ploeg*]neus, K 240, 220; *ploegneus*, te Kalmt-hout: neus van de ploeg; misschien ook nog andere betekenissen, Goossenaerts; **hoofd**: het type *hoofd* in: I 266, K 351a, L 244*, O 275; *héút*, L 160.

—1.1.2.2.2.1. Voorploeg van de stellingploeg

VOORPLOEG

Vorderwagen, Pflugkarren — fore carriage — avant-train

(N 11, 26 II k; N 11, 30; N 11, 33 b; Elst)

[De voorploeg is het losse, tweewielige voorste deel van de ploeg. De voorploeg treft men aan bij alle ploegen met wielen, behalve de eenwielige-balansploeg. Daar de ploegbalk via allerlei constructies scharnierend verbonden was met de voorploeg, zijn ploegen met een voorploeg veel meer wendbaar dan de stijve balansploegen. Waren de oude stellingploegen alleen in hoogte verstelbaar op de voorploeg en kon de ploegbalk slechts links en rechts draaien op de voorploeg, bij de Brabantse en andere wendploegen was het hele ploeglichaam omkeerbaar, met de voorploeg als draaipunt. Bij deze wendploegen is het dus ook niet meer noodzakelijk, dat de voorploeg een groot en een klein wiel heeft, daar deze ploegen zowel links- als rechtsgaand zijn.

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [*ploeg*] het lemma PLOEG.]

voorploeg: het type *voor[ploeg]* in: K 179a; *vòòr[ploeg]*, P 104; *vòr[ploeg]*, K 201; *vòr[ploeg]*, K 262, L 159, 160, 184; *vur[ploeg]*, K 188a, 211, 274, 314, L 109, 149, 150, 153, 180b, 183, 200a; *veur[ploeg]*, K 186, 354, P 105; *vèùwr[ploeg]*, P 154a, 163, 198; *vèùw[ploeg]*, K 330; *veu[ploeg]*, O 72; *vee[ploeg]*, K 324, 340, P 86; *vé[ploeg]*, P 88; *vèrrəploeg*, O 158; *vurplöech*, voorste deel van de ploeg, Mischgofsky; *vurploech*, voorste stuk van de ploeg, Elemans; **voorploegje**: *vurplöechska*, K 190a, 191; **voorploeger**: *voorplöögər*, K 330; **voortrein**: *vurtrajn*, K 240; *veurtrájn*, K 249, 250; *veurtraan*, K 310; *vurtraən*, K 235; *veurtráan*, K 245, 281; *veurtràan*, K 281a; *vurtréjn*, K 204; *veurtréén*, K 318; *veutrèèn*, P 81; *vòrtrè*, P 145; *veutròòn*, K 341a; de volgende opgave duidt mogelijk ook op de voorkant van de ploeg in het algemeen: *vurtrajn*, O 275; **vorentrein**: *veurəntreén*, I 220; **voorst**: *fèrstə*, K 340; de volgende opgave duidt mogelijk ook op de voorkant van de ploeg in het algemeen: *vòwstə*, P 67, 68; **voorst** van de ploeg: *fèjstə vən də plöech*, hs Schrevens P 86; **voorstel**: *vorstel*, K 175a; **voorwerk**: *veujrweérk*, K 256; **stelling**: het type *stelling* in: L 183, 200a, 241, 263a; *stéling*, L 235; *stéling*, L 242; **ploegstelling**: het type [*ploeg*]stelling in: L 208; **dieptestelling**: *dieptəstéling*, L 235; **molen**: *meulə*, K 157, 220; *meulan*, K 163; **voormolen**: *vurmeulə*, K 183c, 184; **kop**: het type *kop* in: K 133a, 174, 175a, 204, 287; *kòp*, K 201; *kòòp*, I 266, O 173; de volgende opgaven duiden mogelijk ook op de voorkant van de ploeg in het

algemeen: *kòp*, K 248, L 242, O 165, P 69a, 105; *kóp*, K 248; **ploegkop**: [*ploeg*]*kóp*, K 244; **hoofd**: *hoof*, L 244*; *hêút*, L 184; *hûujət*, P 105; *hûút*, L 153; de volgende opgaven duiden mogelijk ook op de voorkant van de ploeg in het algemeen: *hûut*, K 349; *hûút*, K 301, 357; *hûujət*, K 274; *hûujət*, K 354; *hòet*, K 353; *òet*, I 220; *ûujət*, P 163; **kar**: *kaar*, K 147; **voorkar**: *veurkaar*, K 133a; de volgende typen duiden mogelijk ook op de voorkant van de ploeg in het algemeen: **voorstuk**: *veujrstûük*, K 287; **voorstedeel**: *vustə diel*, K 314; **neus**: *nus*, K 192; *neus*, L 263a, O 173; *neejs*, K 287; met het volgende type wordt misschien niet het voorstel van een karploeg, maar het transportkarretje voor een wiellose balansploeg (vgl. het lemma PLOEGKARRETJE) bedoeld: **sleddeetje**: *slèddəkən*, O 275.

TONG

Zungenförmige Kupplung – tongued joint – raccord linguiforme (N 11, 26 II f)

[De tong is een houten balkje dat vast in het asblok (vgl. het lemma ASBLOK) verankerd is en waaromheen het trekstuk (vgl. het lemma TREKSTUK) door middel van een pin draaibaar bevestigd is. Aan de tong wordt dus de ploeg slechts indirect voortgetrokken.]

tong: het type *tong* in: K 186, L 109, 150, 180b, 200a; *tóng*, L 159, P 86; *tòng*, K 330; *toong*, L 183; *töëng*, K 201, 235, 281a, 314, 330, O 173, P 163; *tüüng*, P 88; *tóng*, baddinkje dat voor uit het asblok van de voorploeg steekt; dus het onbeweeglijk deel van de trekbalk, in feite drie baddinkjes dik, Elemans; **tonge**: *tóngə*, O 275; *töëngə*, O 275; **pin**: *piën*, K 310; **oog**: *òèch*, P 81.

SCHEVELPLAAT

Verstellscheibe – adjusting disc – disque à réglage (N 11, 26 II e)

[De schevelplaat is een cirkelvormig stuk geperforeerd bandijzer dat voor op de tong (vgl. het lemma TONG) bevestigd is en waarop het trekstuk (vgl. het lemma TREKSTUK) door middel van een pin verankerd wordt.

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

schevelplaat: *schèèvəlpłaat*, L 160; *schééəvəlpłaat*, L 109; *schééəvəlpłàat*, K 281a; *schééəvəlpłaot*, K 179a; *scheuvəlpłaot*, K 133a; *schééəvəlpłòət*, cirkelvormig stuk geperforeerd bandijzer waar „de tóng” in eindigt, Elemans; **verschevelplaat**: *vərscheevəlpłaat*, L 184; **kennef**: het type *kennef* in: K 262; *kénnəf*, K 296; *kénnəf*, K 330; *kannaf*, P 104; **kenneft**: *kénnəft*,

K 256; **kenneplaat**: *kénnəplòət*, P 72; **kenne**: *kèn*, P 81; **kam**: het type *kam* in: P 163; **tong**: *toong*, L 242; *töëng*, K 330; **verstelradje**: *vərstèl'rètjə*, L 242; **verstelling**: het type *verstelling* in: L 241; **verstelhaak**: *vərstèlhòök*, L 235; **stelplaat**: *stèlpłaot*, K 175a, 179a; **verstelplaat**: *vərstèlpłaot*, K 157; **regelaar**: *reegəlar*, K 147; **ploegregeling**: [*ploeg*]*reegəling*, O 275; **breedteregelaar**: *brítəreegəléér*, K 324; **regelplaat**: *reegəplòət*, P 154a; **rijplaat**: *rejpłaot*, L 263a; **verschevelde**: *vəschééəvədər*, L 159; **schifferplaat**: *schiffərpləot*, L 150; **schakelaar**: *schòökəléér*, K 240; **versteekplaatje**: *vərstèèkplətjə*, L 200a; **schijf**: *schaaft*, K 310; **schijfje**: *schijfkə*, K 174; **trekhaak**: *trék-hòök*, K 314; **trekbalk**: *trékbòlk*, O 72; **schei**: *schèèj*, L 263a; **scheiplaat**: *schèjpləot*, K 188a; *schíèpləot*, K 273; **goupille** (fr.): *kòèpilla*, O 165; **molen**: *meulə*, P 105.

TREKSTUK

Zugsteg – towing device – filière (N 11, 26 II c; N 11, 26 II d)

[Bedoeld wordt het tweedelige uitstekende deel waaraan de ploeg wordt voortgetrokken. Dit trekstuk is achter op de tong (vgl. het lemma TONG), dicht bij het asblok, beweegbaar bevestigd door middel van een ijzere pin. Het trekstuk, dat onder en boven tegen de tong aanligt en naar links en rechts kan schuiven, kan in een bepaalde vaste stand gezet worden door het met een pin op de schevelplaat (vgl. het lemma SCHEVELPLAAT) te verankeren. Zodoende kan de trekkracht het beste verdeeld worden en wordt de ploeg niet uit de voor of op het geploegde land getrokken.

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

haak: *hok*, L 263; *òök*, K 330; **trekhaak**: *trék-aak*, K 330; *trekaok*, K 157; *trékòòwk*, O 158; *trékòòk*, K 244; *trékòòk*, I 220, P 81; *tréék'hòk*, K 354; *trékòk*, K 235; **inhaakijzer**: *inhòök-ajzər*, K 240; **haakijzer**: *hòökajzər*, K 240; **in-spanhaak**: *ènsphanhòök*, L 235; **evenaarhaak**: *ivvətərhaok*, L 159; **trekschei**: *trekschij*, L 200a; *trekskij*, L 180b; **trekbalk**: het type *trekbalk* in: K 188a; **trekblok**: het type *trekblok* in: L 263a; **regelaar**: het type *regelaar* in: L 109; **trekregelaar**: *trékrièggəlééjər*, O 72; **trekstuk**: het type *trekstuk* in: K 125a; **getrek**: *gətrék*, O 275; **kennef**: het type *kennef* in: K 262; *kénnəf*, K 281, 310, P 70; *kannaf*, P 95; **kenneft**: *kénnəft*, K 324; **ploegkennef**: [*ploeg*]*kinnəf*, K 244; **kenne**: *kénnə*, P 72, 76; **kelf**: *kəlf*, O 165; **kem**: *kém*, P 154a; **kam**: het type *kam* in: P 163; *kòm*, K 318; **hand**: het type *hand* in: L 241; *haant*, K 147; *hàánt*, K 179a, 242; **schakel**: *skòòkəl*, O 275; *skòəkəl*, O 275;

aanspan: *aanspòn*, K 201; *dòspòn*, K 204; **aanspanijzer:** *dònsparajzər*, K 240; **klink:** *klink*, K 268; *klīenk*, K 274, 340; *klīenk*, K 341a; **draaiklink:** *dròðaklīenk*, K 341a; **dissel:** *déasəl*, I 220; **disseltje:** het type *disseltje* in: K 174; **tong:** het type *tong* in: L 149; de volgende opgave is meervoud: *tongən*, L 150; **schevelhuis:** *schevelhuis*, K 133a; **schevelplaat:** *skeevalplaat*, L 183b; **neus:** het type *neus* in: K 176; **kop:** *kòp*, I 266; **hiel:** *hīel*, K 268; **houder:** *haawər*, K 220; **voortrein:** *vrtraan*, K 314; **schaar:** *schēer*, K 273; **aanschijs:** *aanschajn*, P 4; **anker:** *ònkər*, K 201; **trekhaal:** *tréekaala*, O 173; de volgende typen worden onder voorbehoud gegeven: **trekpin:** het type *trekpin* in: K 175a; **trekstang:** *trékstang*, K 183c; **trekas:** *trékòs*, P 105.

GROOT PLOEGWIEL

Furchenrad — furrow-wheel — roue de sillon (N 11, 26 II c)

[Het rechtse, grote wiel van de eenrichtingsploeg, in casu de rechtse ploeg, dat in de voorrijdt. Slechts zeer zelden werden linksgaande ploegen gemaakt waarbij het grote wiel het linkse was.

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

wiel: het type *wiel* in: K 147; *weel*, P 72; *wēel*, P 76; de volgende opgave is meervoud en duidt op het klein en groot ploegwiel samen: *wi-jla*, K 240; **groot wiel:** het type *groot wiel* in: K 186, 220, 262; *gròet wīel*, K 235; *gròet wīel*, K 353; *grūut wīel*, O 165; *grūut wīel*, O 275; *gròet wīel*, K 341a; *gròet wīel*, K 256, 324; *gròet weel*, P 198; *grūut weel*, P 126; *gròwt wīel*, L 207; **ploegwiel:** het type [ploeg]wiel in: L 263a; **voorwiel:** het type *voorwiel* in: K 179a, 188a; *veurwīel*, K 133a; *voorwīel*, K 211, O 173; *vòdrwīel*, K 314; *veurwīel*, K 354; *vrwīel*, K 310; *voorwīel*, O 74; *voowrīel*, K 251; *veurwīel*, K 281; *veurwēel*, K 245, 249, 250; *voorwi-jl*, K 240; **groot voorwiel:** *gròet vòdrwīel*, O 158; **onderwiel:** *òndər wējl*, K 330; **onderwiel:** *oondər wīel*, K 273; **spoorwiel:** *spooowrīel*, P 81; **gootwiel:** het type *gootwiel* in: K 175a; **handwiel:** *antwīel*, K 174; **roeiwiel:** het type *roeiwiel* in: K 157; **slagwiel:** *slògwīel*, P 86; **voetwiel:** *vòetwīel*, K 274; **dieptevoorwiel:** *dīeptəvèurwīel*, K 244; **hoofdwiel:** het type *hoofdwiel* in: L 187; **rad:** het type *rad* in: L 263; *ròt*, P 95, 145; **groot rad:** het type *groot rad* in: L 159, 180b; *gròòt rat*, L 184, 200a; *gròòt rat*, L 183; *groowt rat*, L 149; *gròwt rat*, L 235; *gròet rat*, L 159; *gròet rat*, P 198; *gròet ròt*, P 104; *gròet ròt*, P 163; **voorrاد:** het type *voorrاد* in: L 160; *voorrat*, L 109, 242; **groot ploegrad:** *grouat [ploeg]rat*, L 208; *gròet [ploeg]rat*, L 150; **leirad:** *laarat*, P 198; **voor-**

loper: *voorlùupər*, P 105; *vurlùupər*, O 275; **grote ploegrol:** *gròetə [ploeg]ròl*, K 330.

KLEIN PLOEGWIEL

Landrad — land-wheel — roue de support (N 11, 26 II b)

[Het linkse, kleine wiel van de eenrichtingsploeg, in casu de rechtse ploeg, dat naast de ploegvoor rijdt. Slechts zeer zelden werden linksgaande ploegen gemaakt waarbij het kleine wiel het rechtse was.

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

klein wiel: *klījn wīel*, K 186, 262; *klèèn wīel*, L 207; *klèèn wīel*, K 220; *kleen wīel*, L 187; *klèèn wīel*, K 184; *klààn wīel*, O 165; *klaan wīel*, K 235; *kléé wīel*, O 275; *klaa wīel*, K 353; *klaa weel*, P 126, 198; *klòò wīel*, K 341a, O 74; *kléj wīel*, O 275; *klèèn wīel*, L 207; **klein wietje:** *kléé wīelləkə*, K 324; **wietje:** *wīelkə*, I 268; *wīelʔən*, K 241; *wieləkə*, K 147; *wīelləkə*, P 72, 76; **voorwiel:** het type *voorwiel* in: K 175a; *vujrwīel*, K 256; *vurrəwīel*, O 275; *veewiel*, P 86; **klein voorwiel:** *kléjn vòdrwīel*, O 158; **voetwiel:** *vòetwīel*, P 81; **voetwiel:** *vòetwīel*, K 274; *vòetwīel*, K 268, 274; **bovenwiel:** het type *bovenwiel* in: K 188a; *boovəwīel*, K 310; *bòdvəwīel*, K 354; *bèùvəwīel*, K 211; *boovəwīel*, K 281; *bòdvəwēel*, K 249, 250; *bòvvəwēel*, K 245; *bòvvəwējl*, K 330; **bovenwiel:** het type *bovenwiel* in: K 174; *boovəwīel*, K 273; **handwiel:** het type *handwiel* in: K 157; *haantwīel*, K 179a; **landwiel:** *laantwīel*, K 133a; **veldwiel:** *véjltwīel*, K 314; **bermwiel:** *béermwīel*, O 173; **sneewiel:** *sneewi-jl*, K 240; **dieptewiel:** *dīeptəwīel*, K 244; **rad:** het type *rad* in: L 263; **klein rad:** *kleen rat*, L 200a; *kléén rat*, L 159, 184, 235; *klaan rat*, L 149; *klean rat*, L 109; *klaen rat*, L 153; *klaa rat*, P 198; **radje:** *rajkə*, L 200a, P 163; *rakkə*, P 104, 145; *raakə*, P 145; **klein radje:** *kla rajkə*, P 95; *klééng rètjə*, L 183; **klein ploegrad:** *klèèn [ploeg]rat*, L 208; *klèn [ploeg]rat*, L 150; **akkerradje:** *èkkərrètjə*, L 242; **lang ploegrad:** *lang [ploeg]rat*, L 150; **landrad:** *laanrat*, L 160; **voorrاد:** *veurrat*, L 180b; **rol:** het type *rol* in: K 141; **kleine ploegrol:** *klaanə [ploeg]ròl*, K 330; **bovenloper:** *boovəlùupər*, P 105; het volgende type wordt onder voorbehoud gegeven: **voet:** *vòet*, K 141; het volgende type is meervoud en duidt op het klein en groot wiel samen: **wielen:** *wi-jla*, K 240.

WIELEN VAN DE WENTELPLOEG

Räder des Drehpfluges — wheels of the half-turn plough — roues du Brabant double (Elst)

[Moderne wentelploegen hebben twee even

grote wielen in plaats van een groot en een klein wiel (vgl. de lemmata GROOT PLOEGWIEL en KLEIN PLOEGWIEL.)
wielen: *wīēla*, K 179b, 180, 181, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 205, 207, 208.

ASBLOK

Achsenblock – block of the axle – bloc de l'essieu

(N 11, 26 II a)

[Het asblok is het houten blok tussen de beide wielen waaronder of waarin de as bevestigd is. Midden voor in het asblok is de tong (vgl. het lemma TONG) aangebracht. Aan de achterzijde van het asblok zit de ramskop (vgl. het lemma RAMSKOP).

Het is mogelijk, dat met het type „hoofd” de gehele voorploeg wordt bedoeld (vgl. het lemma VOORPLOEG).

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

as: *as*, K 244, 268, 273, 274, L 235; *ōs*, O 173, P 86, 95, 145; *aas*, P 145; **blok:** *blōk*, K 330; de volgende opgave is meervoud: *blōkka*, K 330; **asblok:** het type *asblok* in: K 147, 174, 175a, 179a, 188a, 262, L 109, 149, 160, 180b, 187, 200a, 241, 263, 263a; *asblōk*, K 244, 296, O 165, 275, P 154a; *asblōk*, K 248, 310, 332, P 126, 198; *āsblok*, K 281a; *aasblok*, K 220; *azblōk*, K 274, 324, L 242; *āzblōk*, K 245, 249, 250, 281; *azblōk*, K 251; *aasblōk*, K 256, P 88; *asblōek*, K 314; *ōsblōk*, K 235, 310, 341a, 353, 354, O 158, 275, P 76, 105; *ōsblōk*, I 268, P 72; *ōzblōk*, O 74, P 48; *ōzblōk*, P 163; **asbed:** het type *asbed* in: L 208; *asbét*, K 184; **asbalk:** *ōsbōllāk*, K 211; *ōsbōlk*, K 307; **asselade:** *assalaaj*, L 150; **voetas:** *voowtas*, K 330; *vootōs*, K 331; **ploegas:** [ploeg] *ōs*, I 266; **kast:** *kaast*, K 133a; **schijf:** *schajf*, K 240; **voortreintje:** *voortrajntan*, O 72; **hoofd:** *heut*, L 184.

RAMSKOP

Befestigungshaken am Vorderwagen für die Selbsthaltekette – hook on the fore-carriage for attaching the chain for automatic guiding – proces sur l'avant-train à consolider la chaîne d'attelage

(N 11, 26 II o)

[De ramskop is een ramshoornvormige tweelinghaak die achter tegen het asblok (vgl. het lemma ASBLOK) aangebracht is en waaraan de zaalpondkettingen (vgl. het lemma ZAALPONDKETTINGEN) vastzitten.]

ramskop: *rōmskōp*, K 235; *ramskōēp*, K 314; *ramskōp*, ramshoornvormige tweelinghaak op het midden van de as van de ploeg, Elemans; **haak:** *ōdk*, P 163; de volgende opgaven zijn meervoud: *ōdkā*, K 330, P 81, 95; *haokā*, L

200a; *hōdkā*, L 242; **trekhaak:** *trēkhook*, P 105; de volgende opgave is meervoud: *trekhaokā*, K 184; **boeihaak:** *bōējhōdk*, K 240; **draaihaaken:** *drōdōdkā*, K 256; **ogen:** *ōēgā*, P 76; **ogen van de trekker:** *ūūgā vōn dān trēékār*, O 173; **inhakers:** *īēnaakārs*, K 330; **kram:** *krōm*, P 72; **bevestiging:** het type *bevestiging* in: O 275; **heks:** het type *heks* in: L 208.

PLOEGLATTEN

Vertikale Führungsstangen für das Pflugkissen – vertical guiding strips for the beam support – supports verticaux à guidage de la sellette

(N 11, 26 II g)

[Bedoeld zijn de twee verticaal op het asblok aangebrachte latten die van gaten zijn voorzien, zodat het verstelblok (vgl. het lemma VERSTELBLOK) op iedere gewenste hoogte door middel van twee ijzeren pinnen kan worden vastgezet. Hierdoor zakt of stijgt de ploegbalk met de daaraan bevestigde werkende onderdelen van de ploeg, zodat op iedere gewenste diepte geploegd kan worden (vgl. het lemma PLOEGBALK).

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

galgen: *galgā*, K 133a, 186, 281a, L 109, 150, 153, 160, 180b; *gallāgā*, K 179a; *gōlgā*, K 235, 354; *gōllāgā*, K 310; *gōlgān*, O 158; *gallāg*, K 125a; *gālgā*, hierin zitten gaatjes, hs Mischgofsky L 95; *galge*, twee houten steunen die op het asblok van de voorploeg staan, Elemans; **galglatten:** *gaalglataā*, P 88; **galgbalken:** *gēlgbēlk*, K 256; **hoofdbalken:** *heutballōka*, L 159; **rolbalken:** het type *rolbalken* in: K 147; **staanders:** *stōndārs*, K 184; **latten:** *latta*, K 175a; *lōtta*, P 72, 95, 163; de volgende opgaven zijn enkelvoud: het type *lat* in: K 274; *lōt*, K 268; **verstellatten:** *vārstēllatta*, L 242; *vārtēlatta*, K 251; **stelijzers:** het type *stelijzers* in: K 188a; **diepteregelaars:** *dīēptā-rēégālēārs*, I 266; de volgende opgave is enkelvoud: *dīēptārēējgālār*, P 198; **regulateurs:** *riglatēārs*, K 240; **regeleer-latten:** *rēéglēējr lōtta*, O 173; **versteekscheien:** *vārstēēk schēējā*, L 200a; **glijbanen:** *gālēējbaanā*, K 330; **stellingen:** *stēllingā*, L 263a; de volgende opgaven zijn enkelvoud: het type *stelling* in: L 241; *stēling*, L 235; de volgende typen zijn enkelvoud: **verstelling:** het type *verstelling* in: K 174; *vārstēling*, L 263; **dieptestelling:** *dīēptā-stēling*, L 235; **versteller:** *vārstēllār*, K 249, 250, 330; **ploegregeling:** [ploeg] *rēēgāling*, O 275; **diepregelaar:** *dīēprēējgālēējr*, P 81; **kopstuk:** het type *kopstuk* in: K 124a; **voet:** *vōēt*, P 105; **poot:** *pōōwt*, P 76.

VERSTELBLOK

Pflugkissen – beam support – sellette
(N 11, 26 II h)

[Het verstellblok is een stevige houten balk die over de ploeglatten (vgl. het lemma PLOEG-LATTEN) naar boven en beneden geschoven kan worden, zodat op iedere gewenste diepte geploegd kan worden. De bovenkant van het verstellblok is min of meer uitgehold, zodat de ploegbalk steviger vastligt, (vgl. het lemma PLOEGBALK).

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

regelaar: *réggalèur*, P 72; *reegaléér*, K 274; *reegalîér*, K 268; **regelboom:** *rééjgálbōēm*, P 105; **diepteregelaar:** *dīēptarééjgálêér*, P 63; **trekregelaar:** *trékreegaléér*, O 72; **regelblok:** *rajgáblòk*, P 95; **verstellblok:** het type *verstellblok* in: K 147; *varstèlblok*, L 242; **versteller:** het type *versteller* in: K 262; **schuif:** *schôof*, K 244; **schuiver:** *schôövār*, K 330; **schuifblok:** het type *schuifblok* in: K 174; **galgblok:** *gallagblok*, K 125a; **galgenblok:** *gòlgáblòk*, K 235; **voetblok:** *voowtblòk*, K 330; **valblok:** het type *valblok* in: L 109; **ligger:** *liēggār*, O 173; **zijligger:** *zééliggār*, O 275; *zjéjliēggār*, O 275; **oplegger:** het type *oplegger* in: K 220, L 180b; **kussen:** *kussā*, K 175a, L 150, 153, 187; *kissā*, P 86; *kīēssān*, O 158; **juk:** *jok*, K 314; **bok:** *bók*, K 184; **regelbalk:** *réjgáblòllak*, P 88; *rééjgáblòlk*, K 354; **balkhouder:** *balkhouwār*, K 174; **schoorbalk:** *schoorbòllak*, K 204; **pulling:** het type *pulling* in: L 183, 184, 200a, 208; *pulling*, *pulling* van de ploeg, hs Mischgofsky L 95; *pulleng*, de peluw, namelijk de balk van de voorploeg, die de boom van de achterploeg draagt, Elemans; **hoofd:** *heut*, L 159; *heujæt*, L 200a; **travers (fr.):** *travéér*, O 275; *tròvéér*, O 275; **heugel:** *beujgál*, K 256; **grendel:** *grèndəl*, L 235; de volgende typen worden onder voorbehoud gegeven: **spie:** *spêê*, P 76; **ploegvoet:** *[ploeg]vôët*, K 318; het volgende type is meervoud: **houdblokken:** *hawblòkkān*, K 240.

VERSTERKINGSLAT

Obere Versteifungsverbindung zwischen den Führungstangen – upper securing connection between the guiding strips – jonction fortifiant supérieure entre les supports
(N 11, 26 II i; N 11, 30)

[Deze lat is zodanig aangebracht, dat het verstellblok niet van de ploeglatten af kan glijden en bovendien de hele stellage op het asblok stevig is. Links en rechts op deze versterkingslat zitten de ringen waardoor de leidsels lopen.

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

hoofd: *hooft*, L 244*; *hûút*, L 150; *hujæt*, L 183; *höjæt*, L 183; **hoofdijzer:** *heufīēzār*, L 159; **koppelstuk:** *köppəlštüük*, K 245, 249, 250, 281; **koppelijzer:** *köppəljazār*, K 240; **lat:** *lòt*, K 235, 330; **versterkingslat:** *varstérkīēngslat*, K 330; **steunlat:** *stèüānlòt*, P 163; **ploegkop:** *[ploeg]kòp*, O 275; *[ploeg]kóp*, O 275; **regeleerplak:** het type *regeleerplak* in: P 76; **plakje:** *plakskā*, P 95; **lijntbalkje:** *lijntbalkskā*, L 180b; **houder:** *haawār*, K 220; **schier:** *schīēr*, O 173; **giet:** *gīēt*, K 330; het volgende type is meervoud: **mikjes:** *mikskās*, K 186.

LIJNOGEN

Ösen für die Zügel – eyes for the reins – oeils pour les guides
(N 11, 26 II j)

[De lijnogen zijn de ringen waardoor de leidsels lopen. Deze ringen zijn bevestigd links en rechts op de versterkingslat naast de beide ploeglatten.]

ringen: *ringā*, L 109; *ringān*, O 158; *rīēngā*, K 174, 330, P 104; **ogen:** het type *ogen* in: K 186; *oogā*, L 160; *awgā*, L 242; *dēgān*, L 150; *dēgā*, K 268; *uggā*, O 165; de volgende opgave is enkelvoud: *ôēch*, K 281a; **lijndogen:** *lentoogā*, K 175a; *lèntawgā*, K 188a; **zeelogen:** *ziēlūūch*, O 173; **geleioegen:** *glééjōēgā*, K 330; **scheren:** *scheerā*, L 159; **krammen:** *kròmma*, P 95; de volgende opgave is enkelvoud: *kròm*, P 72; **lijndhaken:** *lijnthookān*, L 180b; *liēngihoowkā*, L 208; **lijndenhouders:** *lējndahaawārs*, teugelhouders op een ploeg, Elemans; **vijzen:** *vééjzā*, K 354; **schroeven:** *schriēwvān*, K 240; de volgende typen zijn enkelvoud: **ringetje:** *ringskā*, P 163; *ringskān*, O 275; *riēngskān*, O 275; **kennef:** *kēnnāf*, K 274.

PLOEGLIJN

Zügel bei der Feldarbeit – driving rein – guide
(N 11, 26 II j II)

[Om het paard voor de ploeg te spannen gebruikt de boer speciale extra lange leidsels. Aangezien de leidsels bij de meeste ploegmodellen helemaal over de ploeg heen geleid moeten worden naar de boer, die achter de ploeg loopt, is de afstand tussen het paard en de boer groter dan in andere gevallen, zoals bij karren, wagens e.d.]

lijn: *loaən*, P 76.

ZADELPOND

Führungssteg für die Kettenselbstführung – guiding cross piece for automatic guiding by chain – travers d'attelage pour le guidage automatique des chaînes d'attelage

(N 11, 26 II m)

[Het zadelpond is een ijzeren beugel die even voor de ploegschei achter de kop van een uit de ploegbalk stekende pin wordt vastgehaakt. Aan deze beugel zitten de zadelpondkettingen (vgl. het lemma ZADELPONDKETTINGEN) vastgemaakt, die de achterploeg met de voorploeg verbinden. De zadelpondkettingen zijn door middel van de ramskop (vgl. het lemma RAMSKOP) achter tegen het asblok bevestigd.]

zadelpond: *zaolpont*, L 109, 149, 150, 159; *zòlpónt*, L 183; *sòlpónt*, ijzeren beugel, die voor en achterploeg aan elkaar koppelt, Elemans; **zuidpond:** *zuitpont*, L 208; *zuitpomp*, L 208; **zadel:** *zòol*, K 235; *zòwəl*, P 95; **zuil:** *zòl*, K 201; **beugel:** *beugəl*, K 330, P 81; *bujgəl*, K 281a; *beegəl*, K 341a; **trekbeugel:** het type *trekbeugel* in: K 184; *trekbuugəl*, K 188a; **stellingbeugel:** het type *stellingbeugel* in: K 220; *stèlingbuggəl*, L 242; **kettingbeugel:** het type *kettingbeugel* in: L 189b; **trekstang:** het type *trekstang* in: K 147, 179a; **trekijzer:** *trékéézər*, P 163; **trekbalk:** *trékbòlk*, P 105; **sterking:** *stérkièng*, K 274; *stéérking*, K 268; **trekker:** *trékkər*, I 220; *tréekər*, O 173; **kennef:** het type *kennef* in: L 159; **grendelkennef:** *grundəl-kennəf*, L 159; **draaileer:** *draolier*, K 256; **kerf:** *kérf*, K 240; **reglage** (fr.): *riggəlòòsj*, P 76; **bandsel:** *bòntsəl*, K 330; **zwing:** *zwièng*, P 72; **bijhouder:** het type *bijhouder* in: O 275.

ZADELPONDKETTINGEN

Selbsthalteketten, Führungsketten – chains for automatic guiding – chaînes d'attelage (N 11, 26 II n)

[Zadelpondkettingen zijn de kettingen die lopen van het zadelpond naar de ramskop; (vgl. de lemma's ZADELPOND en RAMSKOP). De in dit lemma verenigde termen zijn van toepassing op:

- de dubbele ketting die bij de oude houten karploeg de ploegboom vanaf de beugel verbond met het wielensstel;
 - de dubbele evt. enkele ketting die bij de voetploeg de verstelbare verbinding vormde tussen ploegkam en grindelstang;
 - de meestal enkele verbindingsketting tussen de ploegboom en het wielensstel van de latere, al dan niet wentelbare ijzeren karploeg.
- Voor een ordening van deze kettingnamen naar het soort van ketting, de bevestiging ervan en/of het ploegtype dat ermee was uitgerust, was het materiaal niet volledig noch duidelijk genoeg. De enkelvoudsvormen hebben nu eens op een enkele ketting betrekking dan weer op een dubbele ketting die als een geheel wordt gezien, terwijl met de meervoudsvormen zowel een dubbele als een V-vormig

aangebrachte ketting bedoeld kunnen zijn. Voor de betekenis van het samenstellingsdeel *zadelpond* zij in het algemeen verwezen naar het lemma ZADELPOND.

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

zadelpondkettingen: *zaolpontkettingə*, L 109, 150; *zolpontketingə*, L 149, 159; de volgende opgave is enkelvoud: *zòlpóntkétting*, het tuig aan het *zòlpónt*, Elemans; **zadelpond:** *sòòlpónt*, dubbele ketting, verbinding tussen voor- en achterploeg, hs Mischgofsky L 95; **kettingen:** *ketingə*, K 220; *kétingə*, P 86; *kéjtingə*, O 165; *kétièngə*, K 256, P 95; *kééjièngə*, K 330; de volgende opgave is enkelvoud: het type *keting* in: L 187; **kettings:** *kétings*, L 235; **kettels:** *kéttəls*, P 163; **keten:** *keetən*, I 266; **beugelkettingen:** *bōègəlkétièngə*, K 240; de volgende opgave is enkelvoud: *beugəlkétièng*, K 281a; **beugelketen:** *beugəlkééjta*, P 81; **trek-kettingen:** *trekketingə*, K 184; *trékétingə*, P 105; **pondketting:** *pontketing*, L 200a; **keet:** *kééjt*, P 72; **zwingkeet:** *zwièngkéjt*, P 72; **keten van de trekker:** *kééjta vòn də tréekər*, O 173; **spanketting:** *spònkéting*, K 204; **bijhouderketting:** het type *bijhouderketting* in: O 275; **stellingkettingen:** *stelketingə*, K 179a; **reglagekettingen:** *reegəlaasjkétièngə*, P 76; **zadelkettingen:** *zòəlkétingə*, K 235; **rolkettingen:** *zrolketingə*, L 180b; **ploegkettings:** [ploeg]kéttings, K 354, L 184; **strengen:** *stréngə*, K 330; *strèngə*, K 188a; **stellinghouders:** *stelinghaawərs*, L 242; **taaie wissens:** *tèèj wissə*, L 159; **moerschakels:** *mōèrskòòwkəls*, O 158; **zuidpond:** *zuitpont*, L 208; *zuitpomp*, L 208.

—1.1.2.2.2.2. Voorploeg van de voetploeg

TREKSTANG

Grindelstange – draught-link – barre de traction

(N 11, 26 IV c)

[Naast het trekstuk met kennef (vgl. het lemma TREKSTUK MET KENNEF) en de trekbeugel (vgl. het lemma TREKBEUGEL) komt de trekstang voor als constructie waaraan de ploeg kan worden voortgetrokken. Het ene uiteinde van de ijzeren stang is, in alle richtingen draaibaar, ongeveer in het midden onder aan de ploegbalk bevestigd. Het andere uiteinde, dat uitloopt in een trekhaak, is vastgemaakt aan een verstelbare ijzeren pin die in verschillende standen in het regelijzer kan worden gestoken dat op de voorzijde van de ploegbalk is aangebracht (vgl. het lemma REGELIJZER). Door deze constructie kan het aantrekpunt van de ploeg horizontaal zowel als vertikaal worden verplaatst en daar-

mee de breedte/diepte van de voor en de verdeling van de trekkracht geregeld. Vaak bevindt zich tussen de eigenlijke trekstang en het bevestigingspunt in het midden onder aan de ploegbalk een tweede tussengehaakte versterkingsstang. Voor een geheel juiste beoordeling van de in dit lemma voorkomende typen en opgaven dient men tevens de semantische toelichting bij het lemma TREKSTUK MET KENNEF te raadplegen.

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

trekstang: het type *trekstang* in: I 57a, K 174, 176, 179a, 184, 188a, L 150, 261, 263a; *trékstang*, K 137, 183c, 314, L 184; **stang:** *stang*, K 265; *stòng*, I 268; **kennef:** *kénnaf*, P 29; *kénnaf*, K 333b; *kénéf*, K 330; **kelf:** *kéllaf*, K 329; **kelft met trekhaak:** het type *kelft met trekhaak* in: P 5; **klink:** *kliëngk*, K 341a; **ploegschaar:** [*ploeg*]schээр, K 207; **haak:** *haok*, L 200a; *òòk*, P 69a; **trekhaak:** het type *trekhaak* in: I 79, K 175a; *trekhaok*, L 241, 263; *trékhòòk*, K 281, 307, O 275; *trékhòk*, K 354; *trekaok*, K 157; *trékòòk*, I 220, K 244, 245, 248, 249, 250, 330, P 81, 154a, 198; *trékòòk*, P 67, 68; *trékòek*, P 126; *trékòòwk*, O 158; **beugel:** *bèùwgäl*, K 254; **trekbeugel:** *trekbeugäl*, K 147; *trekbeùgäl*, K 248; **regelaar:** *rééjgaléar*, K 251; **trekijzer:** het type *trekijzer* in: K 157; *trékijzär*, L 242; *trekajzär*, K 125a; *trékajzär*, K 240; *trékééjzär*, P 105; *trékaazär*, K 310; *trékéézär*, K 274, 353, P 163; *trikéézär*, P 44; *trékézzär*, K 191, 268; **dissel:** *dajsäl*, O 72; **trekhout:** *trékbòwt*, O 275; **vijs:** *vaazä*, O 275; *vajza*, O 275; **draainagel:** *dròòànòòwgäl*, I 266; **beul:** *bullä*, K 274; **beulhouder:** *buwlaavär*, P 126; **beulhaak:** het type *beulhaak* in: K 262; *bulhòòk*, K 264; **beulhout:** het type *beulhout* in: K 281a, L 187; *bèùlhòwt*, K 307; *beulhèwt*, K 240; *bòwlòòt*, P 95; **haamhout:** *hòmhéjt*, K 241; **trekas:** *trékòs*, K 204; **trekbaar:** *tréékboor*, O 173; **trekveer:** *trékvèèr*, K 183c; **ploegtrekker:** [*ploeg*]trékkär, K 330; **ploegdraaier:** [*ploeg*]dròòjär, K 330; **zing:** *zwìëng*, K 335, P 72, 76, 77; **ijzeren lat:** *aazärä lèt*, K 256; **voet met verlengstuk:** *veut méj vèrlingstik*, P 88; **balans:** het type *balans* in: K 220; **strang:** *stròng*, K 340; **zijketting:** het type *zijketting* in: K 151; de volgende typen duiden uitsluitend op de versterkingsstang die vaak tussengehaakt is tussen de eigenlijke trekstang en het bevestigingspunt aan de ploegbalk: **versterkingsijzer:** *vèrstéèrkingséézär*, K 313; **versterkingsplaat:** *vèrstèrkìëngsplaat*, K 330; **ressort:** *ròsòòr*, K 265.

REGELIJZER

Eisen zur Einstellung der Arbeitsbreite – furrow width-adjuster – régulateur de traction (N 11, 26 IV d; N 11, 33b)

[Het regelijzer, behorende bij de trekstang (vgl. het lemma TREKSTANG), bestaat uit twee stukken bandijzer die evenwijdig aan elkaar, op een afstand van ± 3 cm, dwars voor op de ploegbalk bevestigd zijn. Tussen deze twee stukken ijzer is een ijzeren pin geklemd die zowel horizontaal als verticaal verschoven kan worden. Onder aan deze ijzeren pin zit het voorstuk van de trekstang.

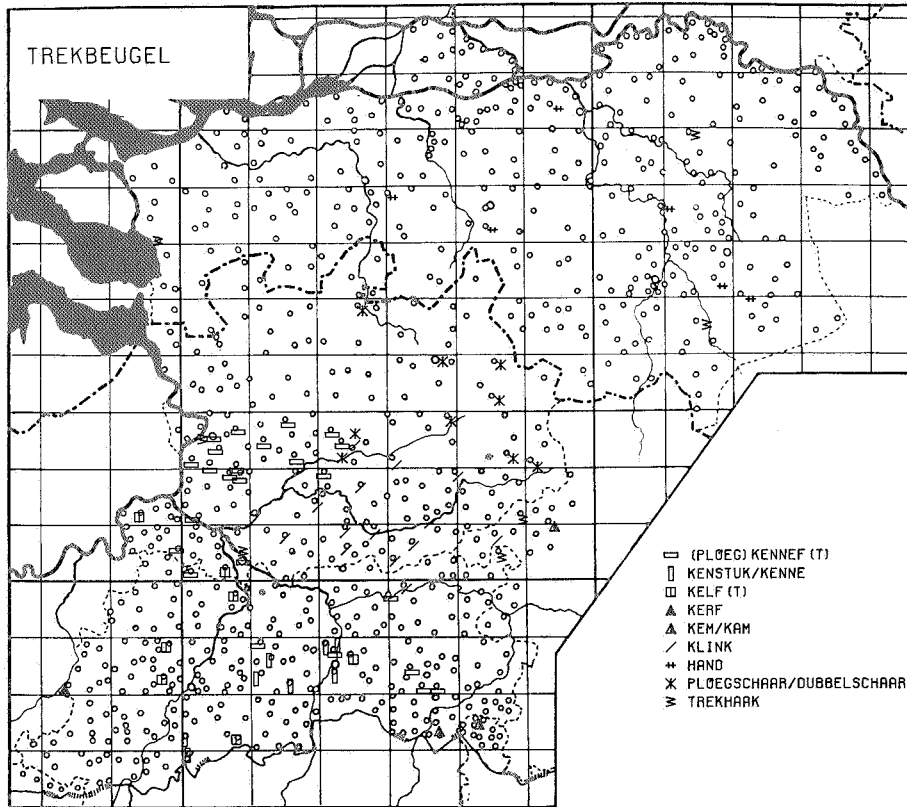
Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

regelaar: *reegälar*, I 57a; *reegäléär*, K 310, 324; *reegälör*, K 201; *rééjgalèür*, P 72; *rééjgaléär*, P 163; *rééjgalär*, K 330; *réjgalèür*, P 95; *rajgälòwär*, P 154a; *riggälèür*, K 335; **regulateur:** *reegüülateur*, L 241; *reegälatureur*, I 79; **regeling:** *réégälìëng*, K 249, 250, 281; *réégäléng*, K 245; **diepteregeling:** *dièptareegälìnk*, O 158; **diepteregelaar:** *dièptarééjgalèr*, P 198; *diptareegälär*, K 204; **diepregelaar:** *diepreegäläar*, K 176; **regelijzer:** *reegäléézär*, K 184; *reegälajzär*, K 240; **reglage (fr.):** *reegäläasj*, P 76; *réggälòòzjä*, K 256; **diepgangregelaar:** *dièppgaankreegäléär*, K 273; **afstandsregelaar:** *òfstòntsrééjgaléëjär*, P 105; **haak:** *aak*, O 72; **haak en ken:** *haak en ken*, P 77; **regelhaak:** *rééjgälòòk*, O 173; **trekijzer:** *trékaazär*, K 291; **versteekijzer:** *vèrstèèkijzär*, L 200a; **verstelijzer:** *vèrstèlìjzär*, L 242; **schuifijzer:** *schòòäv-òòzär*, K 248; **spie:** *spiè*, K 353; **spieijzer:** *spièòázär*, P 5; **steller:** *stèllär*, I 220; **versteller:** *vèrstèllär*, K 262; **stelbeugel:** *stelbeugäl*, K 175a*, 188a; **verstelbeugel:** *vèrstelbeujgäl*, L 177c; **stelstang:** *stelstang*, K 174; **ken:** *kén*, P 84, 89; **kenne:** *kénna*, P 69a; **aanhangsel:** *aanhangsäl*, O 275; **oënhangsel:** *òënhangsäl*, O 275; **neus:** *nèùs*, P 16; **verstelbare neus:** *vèrstelbaore neus*, K 157; **kop:** *kòp*, I 266; **schakelaar:** *schòòkaléär*, K 313; **sleper:** *sjléjpäar*, P 67, 68; **glijvleugel:** *gläavleugäl*, K 330; **richtstok:** *reechistòk*, K 307; **vijs:** *vès*, K 268; *vòòs*, K 340, 341a; *véés*, K 314; **ploegvijs:** [*ploeg*]vääjs, K 237; [*ploeg*]fös, P 88; **voetvijs:** *vòètfòäs*, P 29; **regelvijs:** *reegäl-vééjs*, K 354; **balansschroefje:** *balansschruufkæ*, K 220; **harhaken:** *hèrhòkkæ*, K 307.

TREKBEUGEL (zie kaart)

Zughaken – hake – crochet de traction (N 11, 26 V c)

[De trekbeugel is een beugelvormig stuk ijzer, aangebracht aan de voorzijde van de ploegbalk, dat dient als trekstuk van de ploeg. De beugel is voorzien van een reeks gaten of tanden waaraan de trekkettingen middels een pin of als pin gebruikte ploeghamer aangehaakt worden en waarmee de boer de breedte/diepte van de voor en de verdeling van de trekkracht kan regelen. In tegenstelling tot de kennef (vgl. het lemma TREKSTUK MET

KENNEF) kan deze beugel niet zelf door middel van scharnieren verzet worden, maar is hij vastgeklonken aan de ploegbalk. Voor een geheel juiste beoordeling van de in dit lemma voorkomende typen en opgaven dient men tevens de semantische toelichting bij het lemma TREKSTUK MET KENNEF te raadplegen.

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

kennef: het type *kennef* in: I 271, K 262, 287; *kénnaf*, K 248, 251, 254, 264, 265, 281, 281a, 296, P 25, 70, 85, 105; *kénéf*, K 330; *kinnaf*, K 245, 248, 249, 250, 287; *kannaf*, P 95, 104; **ploegkennef:** [ploeg]kénna, K 244; **kenneft:** *kénnaft*, K 256, 324; **ken:** *kén*, P 84, 85, 89; **kenne:** *kénna*, P 72, 198; *kééna*, P 125; **kenstuk:** *kénstúuk*, P 81; **kelf:** *kéllaf*, I 220, K 329; *kélf*, O 165; **kelft:** het type *kelft* in: P 5; *kélf*, P 86, 126; *kéélft*, O 173; **kem:** *kim*, P 154a; **kam:** *kam*, P 163; *kòm*, K 318; **kerf:** *kérf*, O 158; **klink:** het type *klink* in: K 332; *klingk*, K 268, 310, 348, 353; *kliëngk*, K 274, 295, 301, 310, 339, 340, 341a, 349; *kliënk*, P 33; *kleenk*, K 307; **hand:** het type *hand* in: L 241; *haant*, K 147, 184, L 200a, 242; *hàant*, K 179a; **kop:** het

type *kop* in: K 151; *kòp*, I 220; *kòòp*, I 266; **neus:** het type *neus* in: K 157, 174, 176, 240; **schaar:** *scheer*, K 277; *schéér*, K 241; *schèèr*, K 265, 268; *schèèr*, K 273; *skéèrə*, O 275; *skérra*, O 275; *schòòr*, K 276; **ploegschaar:** [ploeg]schéér, K 207, 237; **dubbelschaar:** *dóbbal-schéér*, K 240; **trekhaak:** het type *trekhaak* in: I 79, L 261; *trekhook*, L 180b; *trékhòòk*, K 314; *trékhòk*, K 354; *trékòòk*, K 244, 330; **beugel:** het type *beugel* in: K 220; **spanplaat:** het type *spanplaat* in: K 188a; **trekplaat:** *trek-plaot*, K 175a; **breedteregelaar:** *brjéttareegəlar*, K 204; **ijzerwerk:** *òòzərwerk*, I 268; **trekijzer:** *trekajzər*, K 125a; **aanspanijzer:** *òònsjanajzər*, K 240; **hangijzer:** *haangéézər*, K 313; **strop:** *stróp*, P 28; **inhanger:** *iëndəngər*, I 220; **hangel:** *òngiəl*, I 220; **hilt:** *hil*, K 307; *hillə*, K 307; **ketskop:** het type *ketskop* in: K 133a; **anker:** *ònkər*, K 201; **voorspanning:** *vurspaning*, L 263; **voorooog:** *vuròeg*, K 191; *vuròewəch*, K 191; **schakel:** *skòòkəl*, O 275; **dissel:** *dajzəl*, O 72; het volgende type duidt uitsluitend op de als steekpin gebruikte ploeghamer: **ploeghamer:** [ploeg]lòòmər, P 41.

PLOEGSTEUN

Ständer des Pflugfusses — post of the dragfeet — tige du sabot

(N 11, 26Vb; N 11, 26IIIb; Jacobs)

[De ploegsteun is een stevig houten balkje (later een ijzeren staaf) dat vooraan door de ploegbalk steekt en waaraan de ploegvoet is bevestigd. De ploegsteun werd vroeger met een wig in de ploegbalk vastgeslagen; wanneer de wig eruitgehaald werd, kon de ploegsteun versted worden, zodat men op de gewenste diepte kon ploegen.

Dit lemma is samengesteld uit de antwoorden die gegeven zijn op de vragen naar de ploegsteun, en wel voor twee verschillende ploegtypen (N 11, 26 IIIb en Vb). Doordat op één der bijgegeven afbeeldingen niet alleen de ploegsteun doch ook een wig te zien zijn, heeft dit een aantal respondenten in de war gebracht, zodat velen de wig i.p.v. de ploegsteun hebben benoemd. Omdat op de andere afbeelding alleen van een ploegsteun sprake is, kon toch een verantwoorde scheiding in het materiaal worden aangebracht. Alle opgaven die in het eerste geval identiek zijn met de antwoorden die alleen op de ploegsteun betrekking konden hebben, zijn zonder meer benamingen voor de ploegsteun geworden. De overgebleven woordtypen in de betekenis van „een voorwerp waarmee iets vastgeklemd moet worden” of „een voorwerp dat ergens ingedaan moet worden” duiden op een wig, waarmee de ploegsteun in de ploegbalk geklemd wordt. Deze zijn in het lemma spie van de ploegsteun opgenomen (vgl. het lemma SPIE VAN DE PLOEGSTEUN). De woordtypen waarvan het onduidelijk is of ze een ploegsteun of een wig aanduiden zijn achteraan in dit lemma geplaatst.

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

voet: het type *voet* in: I 271, K 191, 287, 339; *vōēt*, K 276; *vōēt*, I 266, K 192, 274, 254, 333b, 340, 341a; *voewt*, K 220; *vōēwt*, K 348; **ploegvoet:** het type [ploeg]voet in: K 187, L 263a; [ploeg]vōēt, K 192, 307; **voetlat:** het type *voetlat* in: P 5; *vōētlat*, K 268, 273; *vōētlat*, K 251, 273, 296; *vōētlāt*, K 281; *vōētlat*, K 249, 250; *vootlāt*, K 245; **schei:** *schēēj*, L 241; *skēēj*, L 183, 235; *skee*, L 208; *schaaj*, K 277; *schōđj*, K 353; *schie*, K 265; **voetbalk:** het type *voetbalk* in: K 175a, 332; *vōētbalk*, K 313; *vōētbōlk*, I 269, O 158; *vōētbōllāk*, K 310; **steun:** *steun*, K 354, O 74, P 60, 61; **steunvoet:** het type *steunvoet* in: K 262; *steunvōēt*, K 314; **voetsteun:** *vōētsteun*, P 105; **voetijzer:** *vōētaazər*, K 295; *vōdwtéazər*, P 154a; *vootdōzər*, K 248; *vootāazər*, K 248; **voetplank:** *voetplōngk*, K 301; *vōētplank*, K 301; **voetschei:** *voetschēēj*,

L 200a; *vōētschaa*, P 25; **voetzool:** *vōētsool*, K 201; **voetstijl:** *vōētsteel*, K 307; **voethouder:** *veutaavar*, P 88; **voetarm:** *vōētərrəm*, K 307; **poot:** *pōet*, K 241; **ploegpoot:** [ploeg]pōet, P 84; **been:** *bīēn*, K 301; *bīēn*, K 301; **ploegbeen:** [ploeg]bīēn, K 207; **voetbeen:** *vōētbīēn*, O 173; **regelaar:** *reegalээр*, I 220, K 240; *réggalээр*, I 220; *réggalээр*, P 72; **diepteregelaar:** *diēptəreegalээр*, I 266, K 324; *diptərəéggələr*, K 204; *diēptərəéjgələr*, P 198; **stijl:** *stajl*, P 145; *stéél*, K 274; **stijl van de voet:** *stéjl van də vōēt*, O 275; **stijl van de poot:** *stééjl van də pōēt*, P 81; **schaakelaar:** *schōðkālээр*, K 313; *schēükālээр*, K 307; **lat:** het type *lat* in: K 274; *lōt*, K 268, 287; **ploeglat:** [ploeg]lat, K 251; [ploeg]lōt, K 237, 318; **regellat:** *rééjgallōt*, P 163; **wetlat:** *wétlāt*, K 235; **voorschei:** *veurschij*, L 180b; **verstelschei:** *vərstəlschēj*, L 242; **arm:** *èərəm*, K 264; **galg:** *gōlləch*, K 310; **stand:** *staant*, K 184; **staander:** *standər*, K 184; **balk:** *bōlk*, K 211; **balkje:** *belkskə*, K 186; **ploegbalk:** [ploeg]ballək, K 251; **glijbalk:** *glaaballək*, K 330; **schuifbalk:** het type *schuifbalk* in: K 147; *scheufbalk*, K 147; **steunbalk:** *stēijnbōlk*, K 330; **slager:** *sléégər*, K 256; **steller:** *stéllər*, K 281a; **blok:** *blōk*, K 357; **calle(fr.):** *kòl*, P 86; **ploegboom:** [ploeg]bōōm, O 72; **kluitvoetboom:** het type *kluitvoetboom* in: K 151; van de volgende typen is het onduidelijk of ze een ploegsteun of een wig aanduiden: **voethout:** *vootōdwt*, P 137; **voetas:** *vōētōs*, K 307; **hulpvoet:** *hulpvōēt*, P 105; **versteller:** het type *versteller* in: K 262, L 263a; *vərstéllər*, K 281a; **ploegsteller:** [ploeg]stéllər, P 163; **ploegschakel:** [ploeg]schōðkəl, K 237; **slaglat:** *sleechlēt*, K 256; **ploegschei:** [ploeg]schaaј, L 258; **trekschei:** *trekschēēj*, L 200a; **glij-ijzer:** *glajjōdwtzər*, K 330; **houvast:** (*h*)ōwvəst, P 41; **stang:** het type *stang* in: L 263; **beslag:** *bəsləch*, P 89; **veer:** *véér*, K 240; **ploegveer:** het type [ploeg]veer in: K 329.

SPIE VAN DE PLOEGSTEUN

Keil des Ständers — cotter of the post — clavette de la tige

(N 11, 26 III b; Elst; Jacobs; Van Hoof; Vanduffel)

[Houten wig waarmee de ploegsteun in de ploegbalk vastgeklemd wordt (vgl. het lemma PLOEGSTEUN, met name de apart aangeduide typen waarvan onzeker was of deze betrekking hadden op de wig dan wel op de ploegsteun zelf). De wig werd aangeslagen met de ploeghamer (vgl. het lemma PLOEGHAMER). Bij moderne ploegmodellen is de spie vervangen door een winkelhaak-vormige stang met schroef waarmee de ijzeren ploegsteun tegen de ploegbalk kan worden geperst.

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

spie: het type *spie* in: K 124a, 125a, 133a, 151, 157, 174, 176, 179a; *spiē*, K 314, 339, 353, 354, O 158, 162, 275, P 4; *spiē*, K 251, 341a, O 173; *spiē*, P 81; *spiej*, K 137, 220; *spiēj*, K 207, 211, L 207; *spi-j*, K 179b, 181, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 204, 205, 207, 208; *spee*, P 95; *speej*, P 44; *spēē*, P 76; *spaj*, K 357; **ploegspie:** *plöëchspi-j*, K 180; **pin:** het type *pin* in: L 261; **spil:** het type *spil* in: K 353; **wig:** het type *wig* in: K 184; **voetspie:** *voetspie*, *spie*, welke dient om den ploegvoet vast te zetten in den balk, Corn. Vervl. A.; **stelspie:** *stëlspiej*, L 242; **stel-pin:** het type *stelpin* in: K 175a; **stek:** *sték*, O 74; **voetstek:** *voetstik*, K 331, 335; **sluutstek:** *slöwðsték*, K 301; **vijs:** *vaas*, P 62, 72, 75, 76, 81, 126, 127, 129, 133, 135; de volgende opgaven zijn meervoud: *vààza*, O 70, 74, 165, P 3, 4, 10, 59, 60, 62; **ploegvijs:** *ploegvijs*, oogvijs om den ploegvoet vast te zetten, Corn. Vervl.; *ploegvijs*, vijs in plaats van een spie gebruikt om de ploegvoet te bevestigen, Goossenaerts; **handvijs:** *antfaas*, P 131; **voetvijs:** *vöëfðas*, P 29; *voetvijs*, oogvijs om den ploegvoet vast te zetten, Corn. Vervl.; **sleutel:** het type *sleutel* in: P 25; *sleutal*, spie dienende om de ploegvoet vast te maken aan de ploegbalk, Corn.; **ploegsleutel:** *ploegsleutel*, oogvijs om den ploegvoet vast te zetten, Corn. Vervl.; **sleuter:** *slöwtær*, P 66; **lat:** *lat*, K 209, 238, 273; **balk:** *ballæk*, K 275; **schakel:** *schöðkæl*, K 277, 310, 312, 313, 315, 353; **schakelaar:** *schöðkälээр*, K 276; **schei:** *schéé*, K 307; *schaaj*, K 241; de volgende opgave is meervoud: *schîën*, K 231; **vlim:** *vlim*, K 240; het volgende type duidt waarschijnlijk op een moderne ijzeren variant van de spie van de ploegsteun: **levier (fr.):** *lövje*, hs Schrevens P 86.

PLOEGHAMER

Pflughammer — hammer of the plough — marteau du charrue (N 11, 33 a; Elst)

[De ploeghamer is de hamer die men gebruikt bij het verstellen van de voet van de balansploeg, zodat er dieper of minder diep geploegd kan worden. Met de ploeghamer wordt dan de spie waarmee de ploegsteun in de ploegbalk verankerd zit, losgeslagen (vgl. de lemmata SPIE VAN DE PLOEGSTEUN en PLOEGSTEUN). De ploeghamer kan natuurlijk ook gebruikt worden om op alle los- of vastzittende onderdelen van de ploeg te kloppen. De ploeghamer wordt vaak links of rechts van de ploegbalk bevestigd in een daarvoor bestemde opening of haak, zodat men tijdens het ploegen het gereedschap altijd bij de hand heeft.

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

ploeghamer: het type *[ploeg]hamer* in: I 57a, K 160, 175, L 109, 159; *[ploeg]haomar*, K 179a; *[ploeg]hòðamar*, O 275; *[ploeg]hòðmar*, K 191, 240, 265, 353; *[ploeg]hòmmar*, K 191, 192, L 183, P 86; *[ploeg]hammar*, L 150, 153, 180b, 200a; *[ploeg]aamar*, K 329; *[ploeg]-aomar*, K 151, 157, 173b, 174, 188a; *[ploeg]-òamar*, K 248; *[ploeg]oomar*, K 204, P 41, 89; *[ploeg]òomar*, K 181, 191, 192, 193, 195, 195a, 207, 208, 244, 251, 274, 367; *[ploeg]ómmar*, O 275; *[ploeg]ómmar*, K 191; *ploeghamer*, de hamer in de ploegvoet, waarmede de ploeg verslagen wordt; vroeger van hout, later van ijzer; nu, 1933, vervangen door een vijs, Goossenaerts; *ploeghamer*, ijzeren hamer, welke men gebruikt om de ploeg min of meer diep te zetten, Corn. Vervl. A.; **hamer:** het type *hamer* in: L 149; *aamar*, K 330; **hamertje:** *hòðmarka*, K 348; **ijzeren hamer:** *ijzeren haomar*, K 133a.

PLOEGVOET (zie kaart)

Stützfuss — dragfeet — sabot (N 11, 26 IIIa; N 11, 26 IVb; N 11, 26 Va; N 11, 33a; Ceusters; Elst; Go 1b; Jacobs; Van Hoof; Meulemans; Vanduffel)

[De ploegvoet is het houten blok, later de ijzeren schaats, waarop de ploeg aan de voorzijde steunt en waarop hij voortglijdt; de ploegvoet kan vervangen worden door een ploegrol (vgl. het lemma PLOEGROL).

Er is gevraagd naar de benaming voor de ploegvoet bij drie verschillende ploegtypen: het betreft een lichte ploegvoet, een zware ploegvoet en een naar achteren omgebogen ijzeren staaf waarop de ploeg steunt. De benamingen van al deze ploegvoeten zijn nagenoeg identiek. Achtervolgens worden behandeld:

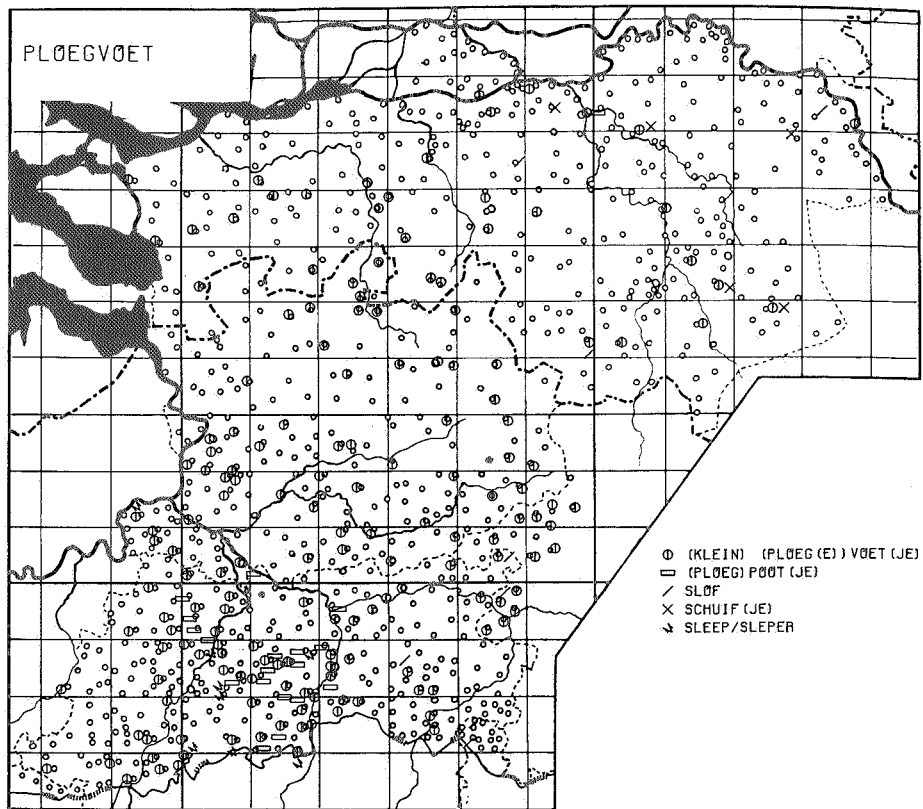
I: de gewone ploegvoet;

II: de zware ploegvoet;

III: de gebogen ijzeren staaf als ploegvoet.

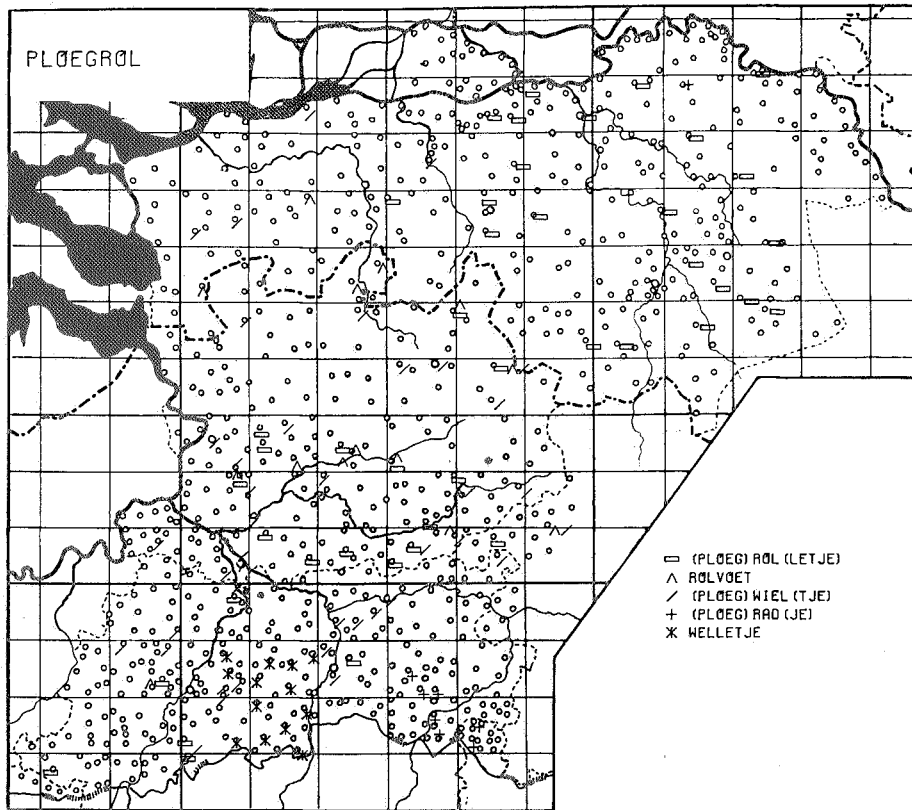
Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

I: de gewone ploegvoet: **ploegvoet:** *[ploeg]voet*, I 57a, K 133a, 157, 160, 174, 175a, 176, 179a, 183c, 186, 188a, 191, L 263a, O 67; *[ploeg]vöët*, K 353, P 16; *[ploeg]vöët*, K 137, 141, 192, 313, 329, 351a; *[ploeg]foet*, K 173b, 241; *[ploeg]föët*, K 265; *[ploeg]föët*, K 191, 315; *[ploeg]vöëwt*, K 353; *ploegvoet*, regelde dieptegang van ploeg, werd met kopspie lager en hoger gezet, hs Vos K 173; *pluchfu.ut*, onderdeel van een ploeg, De Bont; *ploegvoet*, balkje met voet, dat dwars door het voor-einde van de ploegbalk zit en hoger en lager kan gesteld worden om de ploeg dieper of

minder diep door de grond te doen gaan, Goossenaerts; *ploegvoet*, stuk hout in den vorm van een voetje, aan het voorste uiteinde van de ploegbalk, dat op en neer kan schuiven en de diepte der voor regelen, Corn. Vervl.; **ploegvoet**: *plōēgavōēt*, K 237; **kluitvoet**: *kluitvoet*, K 125a, 151; **ondervoet**: *oondarvōēt*, K 265; **voorvoet**: *veurvōēt*, P 41; **schuifvoet**: *scheufvoewt*, L 242; **richtvoet**: *richtfōēt*, K 191; **voet**: *voet*, I 79, 271, K 157, 163, 175a, 184, 237, 240, 262, 287, 332, 339, L 261, P 5, 76, 77; *vōēt*, I 220, K 204, 235, 241, 264, 265, 268, 273, 274, 276, 277, 307, 310, 313, 317, 318, 341a, 346, 353, O 162, 275, P 27, 86; *vōēt*, I 220, 266, 268, 269, K 179b, 180, 181, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 205, 207, 208, 211, 226, 237, 244, 248, 251, 254, 256, 262, 273, 274, 281, 281a, 283, 287, 291, 295, 296, 301, 307, 310, 312, 313, 314, 316, 324, 333b, 340, 341a, 349, 353, 354, O 72, 74, 158, 173, 178, 250, 255, 275, 285, 288, 289, 290, P 2, 8, 10, 25, 28, 29, 33, 48, (ijzer of hout), 59, 60, 61, 85, 86, 89, 105, 125; *voewt*, K 220, P 95; *vōēwt*, P 41, 45, 47; *vōēwt*, K 348, P 41; *vōēt*, K 249, 250, 348, P 59; *vōwt*, K 357; *voot*, K 245, 248, 330, P 62, 66, 72, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 133, 135, 137; *voowt*, K 330; *vōôt*, P 76; *viwt*, K

240; *vīēwt*, K 240; *vut*, P 88; *vēwt*, K 240; *veut*, P 82, 83, 130, 131, 133, 135, 136, 137a; *viūt*, K 209, 231, 238, 307; *viūt*, K 241, 275, 277; de volgende opgave is meervoud: *vutta*, K 318; **voetje**: *voetje*, K 150, L 177c, 200a, 235, 241, 258, 263, P 70; *vōēkka*, O 165, P 70, 89, 104, 132, 135, 145, 198; *vōējka*, O 70, 74, 165, P 48, 69a; 70, 127, 198, 199; *vōēka*, O 74; *vōējka*, P 125; *vōēka*, P 125; *viūkkā*, P 44, 46; *fiūkkā*, P 126; *vōjka*, O 165; *vōētta*, K 318; *viūtta*, K 358; **klein voetje**: *klée vōēka*, P 154a; *klàà vōējka*, P 66; **voetplaat**: *vōētplaat*, K 331; **vootplaat**, K 331; **ploegpoot**: [*ploeg*]pōet, P 84; **poot**: *pōet*, K 335, P 16, 27, 72, 77, 89, 95; *pōēt*, P 1, 3, 4, 72, 74, 78, 81, 129, 131, 133; *pōējt*, P 69a; *pōdwt*, P 76; *pūūt*, P 61; **pootje**: *potja*, K 150; **slof**: *slof*, L 160, 244*; *slóf*, K 165, L 184; *slaof*, K 220; *sloef*, P 44; *slōēf*, P 44, 95, 163, 167; *slōēf*, K 354; **schoen**: *skōwan*, L 183; **schaats**: *schots*, L 150; **schuif**: *schuif*, K 147; *schojf*, L 241; *scheuf*, K 147, L 263, 263a; *schēuf*, L 177c; *schīēf*, L 184; **schuifje**: *scheufka*, L 263; **sleep**: *sléep*, P 125; *slèèp*, P 75; **sleper**: *sléèpār*, I 220; P 62, 76, 126, 135; *sjlèjpar*, P 67, 68; **sleetje**: *sleeka*, K 150; **stuit**: *stuut*, L 208; **stui**: *stui*, L 208; *stèuj*, L 207, 235;

stuitje: *stuikə*, L 242; **schoor**: *schòr*, K 276; **balk**: *ballək*, K 274; **wet**: *wét*, K 235; II: de zware ploegvoet: **blok**: *blòk*, K 339; **steun**: *stèijn*, K 330; **steunbalk**: *steunbalk*, L 150; **ploeghamer**: *[ploeg]àmər*, K 281a; *[ploeg]oowmər*, K 332; **houten voet**: *hootə vòèt*, P 105; III: de gebogen ijzeren staaf als ploegvoet: **balans**: *balans*, L 235; **steun**: *stèùn*, K 330; **ploegsteun**: *[ploeg]steun*, K 211; **steunijzer**: *steunajzər*, K 240; **voetschuijf**: *voetschèuf*, L 177c; **ijzeren voet**: *ééjzərə vòèt*, P 105; de volgende typen worden onder voorbehoud gegeven: **voetzool**: *vòètzool*, K 201; **zool**: *zool*, L 183, 187; **sleepzool**: *slèèpzool*, K 179a; **zool van de ploegvoet**: *zool van də [ploeg]voet*, K 179a; **hiel**: *tèl*, O 178, 286, 287, 288.

PLOEGROL (zie kaart)

Stützrad – supporting wheel – roulette porteuse
(N 11,29; N 11,33d; N 11,33k; Go 1b; Vanduffel)

[Bij latere ploegtypen is de enigszins primitieve ploegvoet (vgl. het lemma PLOEGVOET) vervangen door een wielkje; het is niet te ach-

terhalen bij welke opgaven dit wielkje van ijzer, hout, dan wel van hout met ijzerbeslag is. Men mag aannemen, dat de ploegrol onder voornoemde gedaanten voorkwam. Het type ploeg waarbij de ploegrol voorkomt wordt rolploeg genoemd (vgl. het lemma ROLPLOEG).

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

rol: *rol*, K 184, L 242; *ról*, K 253, L 183, 235, 241; *ròl*, K 310, P 125; *rool*, L 208; **ploegrol**: *[ploeg]rol*, K 137, 141, 143, 179a, 186, 265, 341a, 353, L 109, 145, 180b, 200a, 242, 258, 261, 263, 263a, P 5; *[ploeg]ròl*, K 211, 240, 274, 331, 349, P 86; *[ploeg]ról*, K 165, 183c, 281a, L 183, O 173; *[ploeg]rool*, O 173; **ploegrollder**: *[ploeg]ròldər*, O 275; **rolletje**: *ròlləkə*, K 307, 333b, 348; *ròlləkə*, P 198; *rulləkə*, K 150, 220; de volgende opgave is meervoud: *ròlləkəs*, K 256; **rolschijf**: *ròlskajvə*, O 275; *ròlskajvə*, O 275; **rolvoet**: het type *rolvoet* in: K 188a, 262; *ròlvòèt*, K 265, 268; *ròlvòèt*, K 318; *ròlvòèt*, K 191, 192, 211, 274, 310; *ròlvòèt*, K 251; *ròlvoowt*, K 330; *ròlvòewt*, K 240; **rolvoetje**: *rolvoetjə*, K 176; *ròlvòètsjə*, K 307; *ròdlvòèkə*, O 173; *rolvuutje*, L 263a; **voetrolletje**: *vòètròlləʔə*,

1.1.1.3

K 353; **rollende voet**: *ròllàndə vōēt*, K 276; **rolslóf**: *ròlslōēf*, K 314; **losse rolletje**: *lòs-səròllakə*, K 265; **wieltje**: *wieltjə*, K 163, 173b; *wiēltjə*, I 269, K 237, 313, 346, P 25; *wiēltjə*, K 307; *wiēljə*, O 162; *wiljən*, K 241; *wi-ijlə*, K 240; *wiltə*, K 235; *wieləjtə*, K 174; *wiēltsjə*, K 201, 244, 251, 254, 330; *wiēlkə*, K 318, 348, O 74, 165; *wiēlkən*, I 273; *wieləkə*, K 124a, L 159; *wiēlləkə*, P 5, 27, 67, 68, 69a, 84, 89; *wiēlakə*, P 125; de volgende opgave is meervoud: *wiēlləkə*, P 28; **wiel**: *wiēl*, K 296; *wél*, K 329; *weel*, K 281a; **ploegwiel**: het type *[ploeg]wiel* in: L 263a; *[ploeg]wiēl*, K 354; *[ploeg]wél*, K 329; **ploegwieltje**: *[ploeg]wieltjə*, K 174; *[ploeg]wiēltə*, K 207; *[ploeg]wiēlləkə*, P 29; *[ploeg]wieləkə*, L 263a; **steunwieltje**: *steun-wieltjə*, K 133a; **klein wieltje**: *klòdn wiēltjə*, K 340; **wielvoet**: het type *wielvoet* in: K 157; *wiēlvōēt*, I 268; **voetwiel**: het type *voetwiel* in: I 79; *vōētwiēl*, P 81; *vootweel*, K 248; **voet**: *vut*, I 220; **welletje**: *wélləkə*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; **rad**: *rát*, P 167; **ploegradje**: *[ploeg]roojkə*, L 149; *[ploeg]-rékkə*, P 105; **radje**: *rakkə*, P 95, 104, 145, 163; *rajkə*, P 154a; *ratjə*, L 244*; **[kōj]ròllekə**: *kōj-ròlləkə*, K 265.

–.1.1.2.2.3. Trekwerk van de ploeg

TREKHAAK

Zughaken – draw-hook – tire-fond
(N 11, 35)

[De trekhaak is een ijzeren haak als verbinding tussen het trekstuk van de ploeg en het haamhout. Vaak bevindt zich om het haamhout (vgl. het lemma HAAMHOUT) heen een ring die naar links en rechts verschuifbaar is en die vastgezet kan worden op een gekarteld stuk ijzer: het verleg. In deze ring wordt de trekhaak vastgehaakt. Vaak is de trekhaak nog verlengd met enkele schakels van een ketting waarvan de laatste schakel om het haamhout zit.

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel *[ploeg]* het lemma PLOEG.]

strop: *strop*, K 184; *stròp*, K 244, 248, 265, 295, 296, 301, 324, 341a, P 82, 83, 85, 130, 131, 132, 135, 136, 137a; *stróp*, K 301, P 29; *strép*, K 333b; *strōēp*, P 133; **stropje**: de volgende vorm is meervoud: *stròpkəs*, K 201; **strophhaak**: *stròphòok*, K 268, 310; **stropketting**: *stropkeeting*, L 208; **streng**: *stréng*, K 329, 330, P 25; de volgende opgaven zijn meervoud: *strengə*, L 241; *stréngə*, K 291; *stringən*, K 241; **strengetje**: *strengəskə*, K 204; **achterstrengen**: *aach-tərstréngə*, K 192; **haak**: *hòok*, K 241; *aok*, K 151; *òok*, P 77; **ploeghaak**: het type *[ploeg]haak* in: L 263a; *[ploeg]haok*, L 159;

[ploeg]hòok, K 249, 250; **trekhaak**: *trekhaok*, L 160; *trékòòk*, K 245, 281, 330, P 81, 154a; *trékòòwk*, O 158; *trékòwk*, O 162; *trikòòk*, K 249, 250; **zwinghaak**: *zwiengaok*, K 174; *zwinghaak*, haak der zwing, Corn.; **harhaak**: *harhaok*, K 125a; *horhaak*, haak, gekromd langs twee kanten, om de zwing aan de ploeg of egge te hangen, Corn. Vervl. A.; **draaihaak**: *dròòəhòok*, I 220; **inspanhaak**: *enspanhòok*, L 235; **ken**: *kèn*, P 77; **kenne**: *kénnə*, P 69a; **kennehaak**: *kénnəhòok*, P 198; **weerhaak**: *weerhaak*, I 271, K 287; **eerhaak**: *èèraok*, K 173b; **ketting**: *kéting*, K 357; *kètiēng*, K 237; **kettinkje**: *ketingskə*, P 95; **stuk ketting**: *stuk keting*, K 341a; **reservekettinkje**: *rəsérvə kéé-tinkskə*, K 313; **trekketting**: *trekkeeting*, K 179a, L 261; **teulketting**: *teulkeeting*, L 242; **aanspanketting**: *aanspònkéting*, K 354; **koppelketting**: *kòppalkeetiēng*, K 331; **ploegketting**: *[ploeg]keting*, L 244*; **trakelketting**: *tròòkalkitiēng*, P 5; **triekel**: *triëkkəl*, K 301; *triëkəl*, K 301, 307; *treechəl*, K 307; **trengelketting**: *tréngəlkeetiēng*, P 27; **keet**: *kéét*, O 74; *kééət*, P 76; *kéjt*, O 275; *kéjət*, P 72; **korte keet**: *keutə keet*, O 72; **kettel**: *kéttəl*, P 163; **trekkeet**: *tréékkéjət*, O 173; **draaijer**: *dròor*, P 41; *dròòr*, P 44; *droojər*, K 302 (bestaande uit twee haken, die in elkaar draaien); **draal**: *dròòl*, K 314, 318; *dreel*, P 33; **hacht**: *hòcht*, K 348; **achterhacht**: *òchtəròcht*, K 340, 341a; *achtəracht*, K 262; **voorhacht**: *veurácht*, K 281a; **halfnachten**: *alləvachtə*, K 254; **schakel**: *skòòkəl*, O 275; **stang**: *stòng*, K 353; **egpas**: *egpas*, L 150; **–S**: *és*, I 269; **klink**: *kliēnk*, K 296; **kam**: *kòm*, P 171; **kerf**: *kérf*, P 105; **krik**: *krik*, P 88; **kriekel**: *kriëkəl*, K 301; **[òòəzənbéerk]**: *òòəzənbéerk*, I 268; **akkergetouw**: *ak-kərgətaaw*, K 133a.

HAAMHOUT

Ortscheit – splinter-bar – attelle

(N 11, 34a; N K, 3; Alaers; Go 1b; Van Hoof; Meulemans)

[Het haamhout is een voor aan het trekstuk van de ploeg bevestigde dwarsbalk waaraan de strengen van het paard bevestigd worden. Het haamhout wordt aan de ploeg vastgemaakt met een (korte) ketting met haak. (Vgl. het lemma TREKHAAK.)

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel *[ploeg]* het lemma PLOEG.]

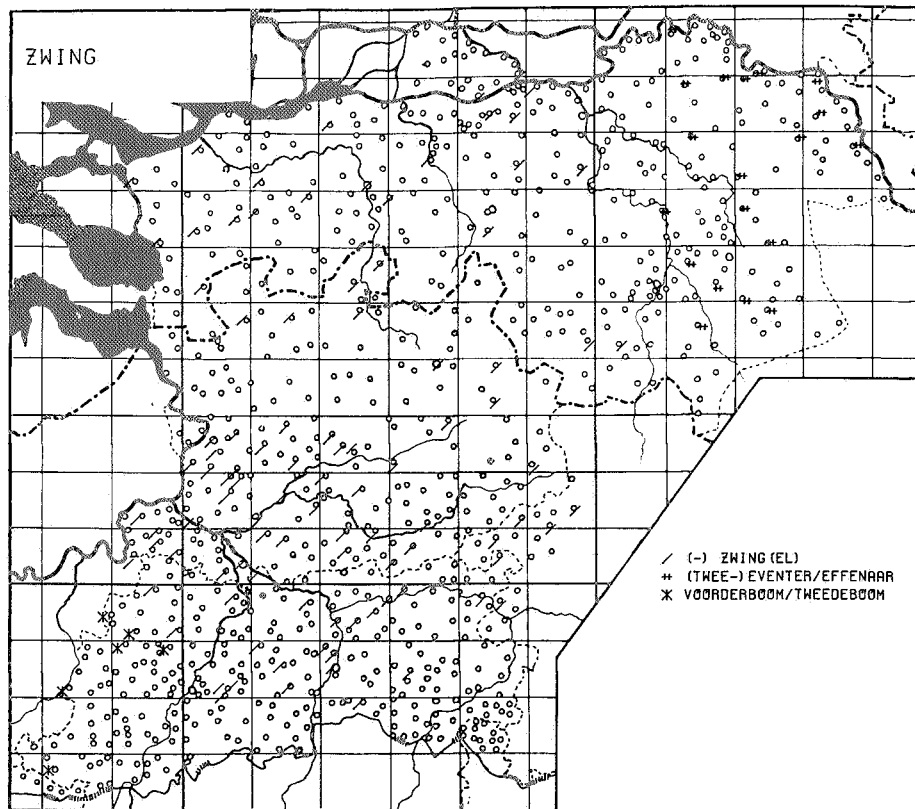
haamhout: *haamhòwt*, K 307; *hàamhawt*, K 231, 238, 275, 276; *haamhoowt*, K 296; *haamhòwt*, K 277; *haamhoot*, K 358, P 44, 45; *haamhòòt*, K 353; *haamhaat*, K 346, P 33; *hàamhaat*, K 315, 353; *hàamhèt*, K 307; *hàamhejt*, K 277; *hàamhèùt*, K 312, 313; *hàamhèèjt*, K 273, 310; *haamhèjòt*, K 341a; *hoomhòwt*, K 295; *hoomhaat*, K 316, 318;

hoomhèùt, K 301; hòdmhawi, K 237; hòdm-hòwt, K 264, 265, 268, 274, 341a; hòdmhòdt, K 314; hòdmhòdwt, K 339, 341a; hòdmhaat, K 274, 310, 315, 318, 357; hòdmheut, K 301, 314, 353; hòdmhèwt, K 240; hòdmhéét, K 310; hòdmhéjt, K 241; hòdmhéjt, K 273; hòdmhéet, K 349; hòmat, P 25; hèùmhéét, K 307; ààmout, K 182a; aamaat, K 329, 331; ààmàat, K 283; aamaat, P 5; aamòt, K 332; aamòdòt, K 287; amòat, K 248; aomhout, K 237, 262; óómówt, K 244; òòmòwt, K 254; ààmòwt, K 221a, 225, 227, 228, 229, 229a, 243, 245, 252, 253, 254, 255, 256, 258, 261, 262; oomòwt, K 257; oomòdòwt, K 256; òòmmat, K 330; òméét, K 291; òmòdòt, K 287; òòmòdòwt, P 41; òòm-oowt, K 251; oomhaat, P 16; haanhout, K 274; hònhòwt, K 268; hòdnhòwt, K 340; hènhot, K 354; òdòdòt, K 245; òdòdàwt, K 249, 250; aanaat: aanaat, K 335; kromhout: kròm-hèùt, K 353; zwing: zwing, P 45 (bij dubbele ploeg), 47, 48; zwièng, P 27, 28, 41, 85, 89; zwingel: zwéngal, P 125; reep: riep, K 357; rièp, K 307; hameel: hòmiel, P 105; amiel, P 104, 154a; òmiel, P 95; amiel, P 163; hangklippel: het type hangklippel in: K 191, 220, L 180b, 200a; 201, 235, 261; hangklèppal, K 207; hòngklippal, K 192; hòngkluppal, K 235; hangsklippel: het type hangsklippel in: L 241; handklippel: hantklippal, K 150, 165, 171, L 145, 148, 149, 258; hansklippel: hansklippal, L 263; haansklippal, K 179a; honsklippal, K 184; hònsklippal, K 191; hònsklippal, K 211; haamsklippel: hamsklippal, L 263a; haomsklippal, K 186; hàmsklippal, L 242; hòmsklippal, K 183; hòmsklippal, L 183; hoòmsklippal, L 208; hàmskluppal, L 207; aansklippel: aansklippal, K 188a; aansklippel, ruim een meter lang hout dat door middel van een haak aan ploeg of eg bevestigd wordt en aan de uiteinden waarvan de zelen strengen vastge- maakt worden; vergelijk aanschijn, haam, haamschier, haamschijd, hameel, haamschijf, hameschier, Goossenaerts; haanklippel: het type haanklippel in: K 143; asklippel: het type asklippel in: I 57a; aosklippal, K 124a, 151, 160, 173b, 174; asklippal, K 125a; askléppal, K 209; osklippal, K 204; eusklüüppal, K 226; aarsklippel: aorsklippal, K 174; kluppel: kluppal, K 191; anskluppel: öwsklüüppal, K 243; eusklüüppal, K 221, 226; hangknuppel: het type hangknuppel in: K 137, L 159, 261; òngknüüppal, K 330; de volgende opgave is meervoud: hangknuppels, dwars trekhout voor de ploeg, hs Mischgofsky L 95; haamknuppel: hamknuppal, L 150; honknuppel, K 141; haamsknuppel: hàmsknuppal, L 244*; handknuppel: hantknuppal, L 153, 184, 187; hàntknuppal, L 160; haentknuppel, L 109; ansknuppel: ansknuppal, I 79; aansknüüppal, K 201; aansknuppal, K 176; èwsknuppal, K

225; eusknüüppal, K 221a; aanknuppel: aanknuppal, K 163; aasknuppel: aosknippal, K 133a; schei: schaa, P 84; aamschei: amschaa, P 27, 29; òmschaa, P 137; òmsGaa, P 86; òmschòd, P 28; aanschei: aanschee, I 268; ònschaa, P 89; ònschaa, P 72; ònschàà, P 82, 83, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137a; òngschaa, P 76; aasschei met strengen: òdscha mé stréngə, P 69a; dwarsschei: dwèèschéé, P 46; handschei: hantschòd, P 44; antschaa, P 89; òdntschaa, P 81; ontschaa, P 77; òntschie, P 67, 68; aanschijn: òmskajn, O 275; ómskajn, O 275; aanschijn: het type aanschijn in: O 67; aanschaan, P 198; aanschòan, I 269; ònnschaaajn, O 173; ònnschaaæn, I 266; ònnschééæn, I 220; òdwnskaaæn, O 158; ònskòjn, O 162; òngschàan, O 63a; aanschijn, staat in verband met hangschijf of hangschei; zie het type aansklippel, Goossenaerts; antschijn: òntskajn, O 72; òntschéjn, O 165; haamschaar: bij de volgende opgave is het lidwoord „de” waarschijnlijk in de benaming opgesloten: dòmschéér, P 70; koppel: kóppal, P 47, 48; koppelhout: kóppalhoot, P 44; kóppalhòt, P 46; ploegbalk: het type [ploeg]balk in: K 240; [ploeg]bòlk, K 317; [ploeg]bòllak, K 333b; balk van voor: bòlk vòn vøj, P 67, 68; dwarsbalk: dwèèsbaalak, P 88; hangijzer: haangéézər, K 313; staart: start, L 263; kenneft: kénneft, K 324.

ZWING (zie kaart)

Ortscheit für zwei Pferde — splinter-bar for two horses — attelle pour deux chevaux (N 11, 34b; N K, 3; Alaers; Go 1b)
[De zwing is een dubbelbreed haamhout dat bestemd is voor de aanspanning van twee paarden. Op ieder uiteinde van de zwing is weer door middel van een haak een haamhout (vgl. het lemma HAAMHOUT) bevestigd. Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]
zwing: zwing, I 57a, 79, K 125a, 133a, 137, 141, 143, 151, 157, 163, 165, 174, 176, 179a, 188a, 192, 204, 220, 237, 240, 241, 268, 274, 281a, 310, 314, 318, 348, 353, L 258, O 67, P 16, 44, 88; zwièng, K 160, 173b, 174, 175a*; zwièng, I 266, 271, K 201, 207, 221, 221a, 225, 226, 227, 228, 229, 229a, 237, 243, 244, 245, 248, 252, 253, 254, 256, 257, 258, 261, 262, 264, 265, 268, 274, 283, 287, 291, 295, 296, 301, 310, 329, 330, 335, 339, 340, 349, O 74, P 5, 25, 29, 33, 67, 68, 69a, 70, 77, 81, 89, 95; swièng, K 341a, 353, P 84, 137; zwèng, K 249, 250, 317, 330, 331, 332; zwéng, K 191, 277; zwiènk, K 273, 274; zweeng, K 307; zwòng, K 281; zwóng, K 245; zwenk, K 171; landzwing: lãantzwièng, K 221, 225, 227; dubbelzwing: dòbbalzwing, I 220, K 354, P 85; dòbbalzwièng, I 269, P 27; dòbbalzwièng, I 268, K 225, P 41, 95; dubbele zwing:

döëbbala zwiëng, K 251; **losse zwing**: *lössə zwiëng*, K 245; **tweezwing**: *twëëjzwing*, K 184; **koppelzwing**: *köppälzwing*, I 220; *köppälzwiëng*, P 28; **zwingklippel**: *zwingklippəl*, K 183; **zwingel**: *zwingəl*, K 307, O 275; *zwiëngəl*, O 275; **eenter**: het type *eenter* in: L 263a; *ëvəntər*, L 244*; *eevəntər*, L 109, 149, 150, 153, 183, 184, 242; *aevəntər*, L 160, 187, 263; *eevəndər*, L 180b; *ëvvəntər*, L 159; *iffəntər*, L 235; *ivvəntər*, L 207; 241; *iffəndər*, L 200a; *ievəntər*, L 208; *eivəntər*, *evenaar*, dubbel trekhout voor de ploeg, hs Mischgofsky L 95; **twee-eenter**: *twee-eevəntər*, L 153; **effenaar**: *efnər*, L 261; **voorderboom**: *vuddərbôem*, O 162, P 4; *vuddərbum*, O 165; *veudərbœm*, O 72; *vëddərbôem*, O 63a; *vëddərbôëm*, O 158; *vïëddərbôem*, P 4; **tweedeboom**: *twïedənbûum*, O 275; **tweespan**: *twïespon*, P 86; **haamhout**: *dömbäl òmòdət*, K 287; **dubbel haamhout**: *dömbäl òmòdət*, K 287; **valei**: *vlaaj*, P 154a; *vlòd*, P 104; **tweevalei**: *twïevaléj*, P 163; *twïevléa*, P 167; **[twïevlòch]**: *twïevlòch*, P 105; **aanschiijn**: *dònschééən*, I 220; **handschei**: *antschaa*, P 89; **dubbelschei**: *döbbəlschaa*, P 76; **dubbel-aanschei**: *döbbəlschaa*, P 72; **grote haamschei**: *gròttə òmsGaa*, P 86; **ploegbalk**:

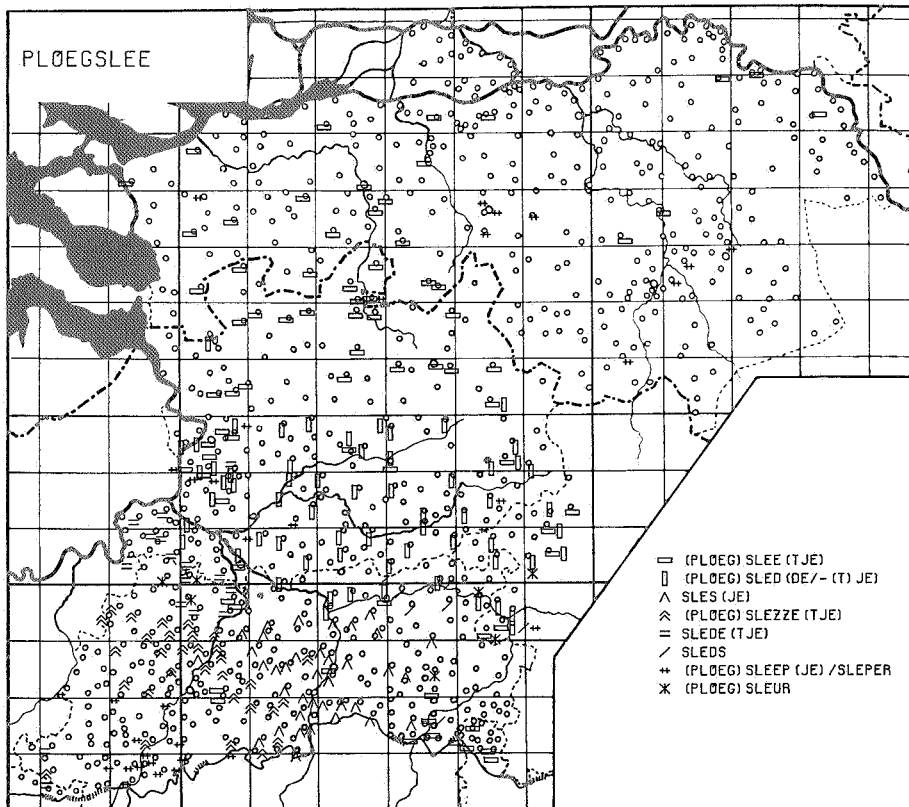
[ploeg]bòllək, K 333b; **hangijzer**: *haangéézər*, K 313; **kelft**: *kïëft*, O 173; **landon**: *lòndòng*, P 125; *landòn*, P 198; **kenneft**: *kënnəft*, K 324; **hansklippel**: *hònsklippəl*, K 211; **zwikhout**: het type *zwikhout* in: L 244*.

DRIEZWING

Ortscheit für drie Pferde – splinter-bar for three horses – attelle pour trois chevaux (N 11, 34b; N K, 3; Alaers; Go 1b)

[De driezwing is een extra breed haamhout dat bestemd is voor de aanspanning van drie paarden. Op ieder uiteinde van de zwing is weer door middel van een haak een haamhout bevestigd.]

zwing: *zwiëng*, K 221, 225, 226, 227, 228, 229, 229a, 243, 245, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 261, 262; **driezwing**: *driezwing*, K 124a; *drëjzwiëng*, K 221a; *dréézwiëng*, K 255; *dráj-zwiëng*, K 227, 228, 229, 243, 245, 253, 254; *drüüzwiëng*, K 221, 225, 252, 256, 257, 261, 262; **treinzwing**: *tréenzwiëng*, K 221; **wagenzwing**: *wàgəzwiëng*, K 227, 243; **zwing van de wagen**: *zwiëng ván də wàgə*, K 225, 245; **platte zwing**: *pláttə zwiëng*, K 225; **drielandon**: *dar-*

landòn, P 198; *drievalei*: *dréavléa*, P 167; *der-deboom*: *déddarbôem*, P 4; *di-jdarbôem*, I 269.

—1.1.2.2.4. Ploegvervoer

PLOEGSLEE (zie kaart)

Schlitten zur Beförderung des Pfluges — sledge to transport the plough — traîneau pour transporter la charrue

(N 11, 77b; N 18, 144; N J, 9; Elst; Go 1b; Jacobs; Meulemans; Vanduffel; Ceusters)

[De ploegslee is een ijzeren of houten slee of raam waarop de boer zijn (gedeeltelijk) wieloze ploeg legt om te vervoeren. Zodoende wordt beschadiging van de weg voorkomen.]

Uit de bij de vragenlijsten bijgevoegde tekeningen van de respondenten blijkt, dat de ploegslee veelal een eigen maaksel is, zodat er weinig algemeen dominerende typen voorkomen.

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

slee: het type *slee* in: I 57a; K 125a, 131, 163, 174, 176, 237, 245, 268, 276, 317, 318, 358, L

109, 201, P 7, 25; *sléé*, K 245, 248, 249; *sleej*, K 141, 151, 174, 176, 179a, 193a, 240, 249; L 150, 200a, 244*, P 166; *slééj*, K 241, 243, P 154a; *slééj*, K 173b; *sleejə*, P 171; *sléaj*, K 244; *sléjə*, P 5; *sléa*, P 88; *sléj*, K 191, 192, 201, 204, 205, 210, 211, 225, 225a, 226, 231, 235, 238, 243, 244, 283, P 171; *sléj*, K 188a; *sleu*, P 48; *slèùj*, P 105, 163; *sli*, K 274; *slu*, P 48; *sluj*, P 47, 48; *slui*, L 160; *slaaj*, K 160, P 145; *slaj*, K 204c, P 145; *slòj*, P 152; *slij*, P 169a, (van ijzer, hierop zit een molentje waarin de ploeg hangt); *slija*, P 171; *sleetje*: *sleejka*, K 201; *sleekə*, K 245; *sléjka*, K 179b, 180, 181, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 205, 207, 208; P 67, 68; *slèjka*, K 193a; *slékkə*, K 250; *slééka*, P 167; **ploegslee**: *[ploeg]slee*, K 330; *[ploeg]sleej*, K 188a; *[ploeg]slééj*, K 237; *[ploeg]sléj*, K 189, 210, 237; **sled**: *slet*, K 245, 266, 287, 290, 295, 307, 309, 330, 333, 350, P 16, 22, 23, 26, 33; *slét*, K 241, 244, 251, 254, 255, 267, 268, 270, 273, 274, 276, 277, 281, 281a, 283, 287, 291, 292, 295, 296, 301, 304, 307, 309, 310, 311, 312, 313a, 318, 320, 331, 332, 333b, 336, 339, 340, 341a, 346, 348, 349, 350, 353, 354, 357, 358, P 16, 23, 41, 44, 46, 48; *slit*, K 241, 248, 250, 254, 262, 281, 287, 296, 316, 318, 330, 332, 349, 358, P

41; *sléét*, K 276b; P 25; *slet*, een houten raam of zoiets, waarop de landbouwer zijne ploeg of eg legt, om ze naar den akker of naar huis te voeren, Corn. Vervl.; *sles*: het type *sles* in: P 18a, 77, 149; *slés*, P 12, 17, 18, 27, 28, 29, 39, 70, 74, 76, 77, 78, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 88, 89, 94, 95, 129, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 136a, 137, 137a, 139, 149; *slès*, P 88, 89; *sléés*, P 29; *slejs*, P 76; *slòjs*, P 70; *slus*, P 27; *slis*, P 70, 149; *slajs*, P 152; *slesje*: *sleskə*, P 32, 60; *sléska*, P 84, 89, 136a; *sléska*, hs Schrevens P 86; *slezze*: *slèzza*, O 63a, 73, 74, 162, 165, 171, 174a, 177, 255, 275, P 4, 60a, 69b, 72, 126, 127, 128, 131, 133; *slèssa*, O 165; *sluzza*, O 69, 275; *sluszja*, P 60a; *slizzə*, P 4; *slézza*, P 66; *slèzza*, O 177, P 4; *slezzetje*: *slèzzəkə*, P 62, 66, 72, 75, 127, 131; *slèzzəkə*, P 3, 4, 10, 59, 60, 61, 62, 81, O 70, 74, 165; *slèssəkə*, O 173, P 60; *slèzzəkən*, O 63a, 73; *slissəkən*, O 68; *slede*: *sleeda*, K 251, 324; *sledde*: *sledda*, O 241; *slèdda*, K 324, 329; *sluddə*, I 220, 266, 268, 268a, 271, K 329; *slòdda*, P 5; *slīèdda*, O 275; *slétta*, K 276, 276a; *slèrra*, K 324; *slurra*, I 275, P 1; *slirra*, I 273; *slèrrə*, O 68a; *sleep*: het type *sleep* in: K 173a, L 206; *sléep*, K 183, 183c, 294, 331, L 235, O 175, 238, 286a, P 125, 126, 198; *slèep*, K 184, 186, 193a, 312; *slééjp*, O 158, 178, 250, 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 125, 198, 199; *slīep*, P 48; *slép*, K 245; *slaap*, K 352, 352a, O 289; *sleepje*: *slépka*, O 287, 288; P 198; *sleur*: het type *sleur* in: K 357; *slèuwr*, P 99; *slīer*, P 41; *sluwr*, P 48; *sledetje*: *sléédəkən*, O 275; *sleddetje*: *sléddəkə*, K 322; *slèddəkə*, P 2; *sluddəkə*, I 221a, 268, 268a, P 1, 8; *sleds*: *sléts*, K 351, P 25, 33, 35, 35a, 48, 145; *sléats*, P 35; *sleets*, P 35a; *sleg*: het type *sleg* in: K 314; *sléch*, K 313, 314, 315; *rolslee*: *rolsleej*, K 151; *rolsled*: *ròlslét*, K 266; *sleepslee*: *slèpslee*, K 133a; *sleekarretje*: *sleekarrəkə*, K 174; *houten slede*: *houte sleeda*, L 201; *ploegsled*: [*ploeg*]-*slét*, K 202a, 246; *ploegsledde*: [*ploeg*]-*slèrrə*, I 273; *ploegsleddetje*: [*ploeg*]-*slettəkə*, K 320; *veldsled*: *vèltslét*, K 256; *sleepsled*: *slèepslét*, P 41; *slest*: *slést*, P 93; *sleepsles*: *slèpslész*, P 60; *slijpsles*, P 60; *ploegslezze*: [*ploeg*]-*sluzza*, O 69; *ijzeren slezzetje*: *aaəzər slèzzəkə*, P 60a; *houten slezzetje*: *òwtə slèzzəkə*, P 60a; *ploegslezzetje*: [*ploeg*]-*slèzzəkən*, O 74; *ploegsleep*: het type [*ploeg*]-*sleep* in: L 280; *ploegsleep*: het type *ploegsleep* in: L 263a; *sleper*: *slaapər*, K 249, 250; *slaapər*, K 245, 281; *slof*: het type *slof* in: L 263a; *voortreintje*: *voortrajntən*, O 72; *tram*: het type *tram* in: P 145; *krengetje*: *krèngəskə*, K 243; *ijzer*: het type *ijzer* in: K 287; [*wés*]: *wés*, P 95; [*klitsjə*]: *klitsjə*, K 309; *stuk hout*: het type *stuk hout* in: L 243.

PLOEGKARRETJE

Kleine Karre zur Beförderung des Pfluges — little cart to transport the plough — charette pour transporter la charrue (N 18, 144; N 11, 77b)

[Het ploegkarretje is een laag wagentje op drie of vier wielen, soms twee wielen achter en een rol voor, gebruikt door de boer om de (gedeeltelijk) wieloze ploeg te vervoeren. De respondent uit I 57a merkt op dat daar een slee of lorrie gebruikt wordt in plaats van een tram.

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

tram: *tram*, K 245, P 125; *tròm*, O 286; *rolwagen*: *rolwaogə*, K 102, 125a; *ròlləwòdgə*, K 248; *rolwagentje*: *rolwàdgəskə*, K 208; *ròlswòdjəskə*, K 212; *ploegwagentje*: het type [*ploeg*]-*wagentje* in: L 150; *hellewagentje*: *illəwègəskə*, P 25; *kratwagentje*: *kretwaogəjə*, K 174; *wielwagentje*: *wielwaogəjə*, K 157; *rolsles*: *ròlslés*, P 88; *ròlslés*, P 39; *rolsled*: *ròlslét*, K 206; *slee*: het type *slee* in: I 57a; *sled*: *slét*, K 251, 260; *slezzetje op rolletjes*: *slèzzəkə óp ròlləkəs*, O 173; *rol*: *rulla*, P 128; *ploegkarretje*: [*ploeg*]-*karkə*, L 150; *lorrie*: *lorie*, I 57a; *ge-reedschap*: *gərèitschòp*, P 133; *brouettetje*: *brəwèttəkə*, P 89.

PLOEGWIELTJE(S)

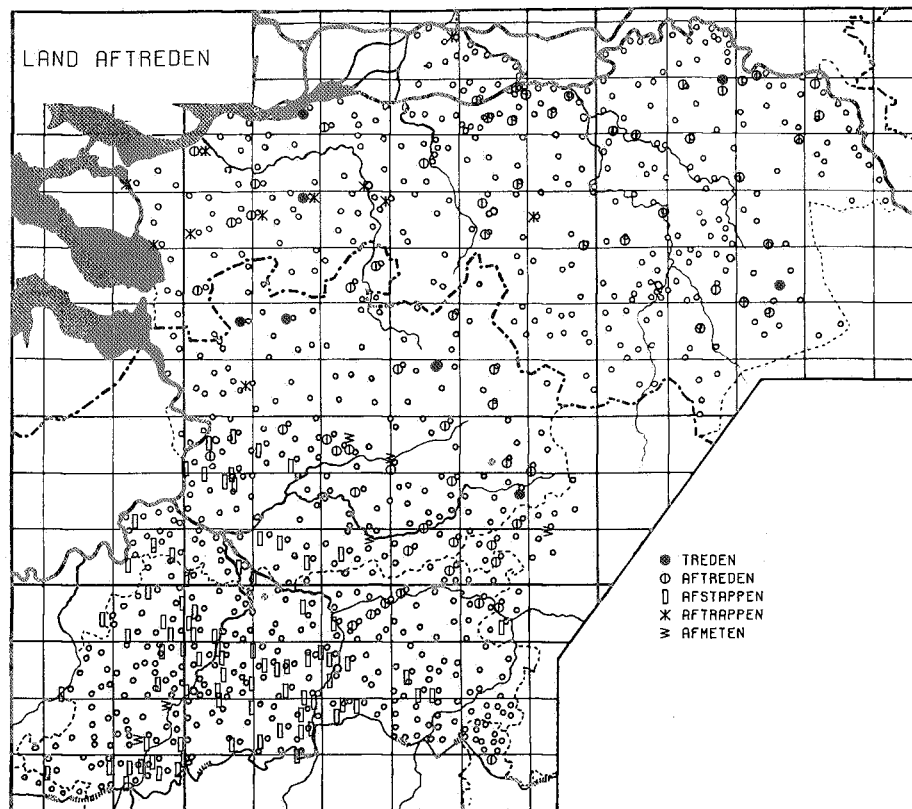
Stützrad oder Stutzräder zur Beförderung des Pfluges — land-wheel(s) to transport the plough — roue(s) à l'avant pour transporter la charrue

(N J, 9; N 11, 77b)

[Een stel wieltjes of één wiel dat onder de ploegschei of de ploegzool wordt aangebracht om de ploeg over de weg te vervoeren. Omdat in N J, 9 gevraagd werd naar: „een stel wieltjes of iets dergelijks om de ploeg te vervoeren”, is het niet onmogelijk, dat in de beantwoording van deze vraag een aantal benamingen voor het ploegkarretje is geslopen. Omdat de antwoorden meestal niet nader werden toegelicht, was het onmogelijk onjuiste opgaven uit te zeven. Vgl. het lemma PLOEGKARRETJE en tevens het lemma PLOEGROL.]

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

wieltje: *wiltjə*, P 22; *wieləkə*, L 182; de volgende opgaven zijn meervoud: het type *wieltjes* in: K 299; *wièltjəs*, O 273; *wièltsjəs*, K 225, 225a, 283; *sleepwiel*: het type *sleepwiel* in: I 57a; *slijpwiel*, L 261; *sleepwieletje*: *slèpwiltjə*, K 133; *ploegwiel*: het type [*ploeg*]-*wiel* in: L 180; [*ploeg*]-*wièl*, K 307; *ploegwieletje*: [*ploeg*]-*wieləkə*, L 159, 160; *wiel*: het type *wiel* in: L 153; *steunwieletje*: *steunjwiltjə*, K 214;

rijwiel: het type *rijwiel* in: K 175a; **vervoerwiel:** *fǽrvorwieltjās*, O 177; **transportwielen:** *transportwiela*, K 179a; **sledwiel:** *slétwiél*, K 307; **loopwiel:** het type *loopwiel* in: K 163; **rad:** *rat*, L 263, (men deed het mes van de ploeg omhoog en liet ze op het rad lopen); de volgende opgave is meervoud: *raora*, P 35a; **radjes:** *raajkas*, K 187; **ploegrad:** het type *[ploeg]rad* in: L 184; **ploegradje:** *[ploeghretjə]*, L 159; **ploegrol:** het type *[ploeg]rol* in: K 151, L 200, 205, 206; *ploechról*, wielje waar de zool bij vervoer op steunt, Elemans; *plöëchrool*, wieletje aan het benedeneinde van de schei, waarop de ploeg loopt, De Bont; **rol:** *rullə*, P 127; **rolletjes:** *röllakəs*, K 146; **rolkouter:** het type *rolkouter* in: K 215; **rollende voet:** *róllandə voet*, K 216; **voortrein:** *veurtrajn*, K 251; *vurtròon*, K 240; **voortram:** *vutrom*, O 171; **avant-train:** *òvdtrèžė*, P 128; *òvdtrė*, O 286a; **voet:** *vòèt*, K 287; *voowt*, K 336; **hak:** het type *hak* in: L 242; **slof:** het type *slof* in: K 217; **kar:** *kaar*, K 309; **ploegkarretje:** *[ploeg]karka*, L 91b, (vroeger met één wiel, later met twee); **ploegwagentje:** het type *[ploeg]wagentje* in: L 180b; **eggetje:** *éggakə*, O 170; **ploegeggetje:** *[ploeg]éggakə*, O 170;

ploegverplaatser: het type *[ploeg]verplaatser*, K 135; **ploeglichter:** het type *[ploeg]lichter* in: K 174; **ploegvoet:** *[ploeg]fòèt*, K 317; **sleepvoet:** hest type *sleepvoet* in: I 57; **sled:** *slét*, P 33; **lorriestel:** het type *lorriestel* in: I 57; **diepsteller:** het type *diepsteller* in: K 172; **zottin:** *zótien*, P 94, (met drie wielen); **canouille:** *kandèjl*, P 127, (een massief stuk ijzer dat om zijn spil kan draaien en dus bestuurbaar is); **broddetje:** *bróddakə*, P 136a; **teul:** *tèuwl*, dat gedeelte van de ploeg dat bestaat uit de schei met de ploegrol en voorheen boerenkinderen bij wijze van speelgoed wel eens in handen werd gegeven, De Bont.

—1.1.1.2.3. Werken met de ploeg

—1.1.1.2.3.1. Land opmeten

LAND AFTREDEN (zie kaart)

Das Feld mit Schritten abmessen — to pace out the field — délimiter le champ par des pas (N 11, 40; N M (L 183, toeg.); RND; DC 33, 17; Elst; Jacobs; Meulemans; Vanduffel)

1.1.1.3

[De boer meet het land op door het af te treden; hij meet de afstanden door in rechte lijn met gelijke passen te lopen en daarbij te tellen hoeveel passen hij maakt.]

af treden: het type *af treden* in: K 135; *af trejån*, L 261; *åftrēja*, K 181, 188a, 191, 192, 195, L 153, 160, 184; *af trejå*, L 150, 208, 263; *aftrēja*, K 137, 157, 191; *af treejån*, K 143, 148, 314, L 148; *åf treejå*, K 264, 265, 268, 274; *aftréejå*, K 254, 268, 351a, L 159, 183, 207; *åftréejå*, L 159, 183; *åftréejå*, K 264, 265, 274; *aaf trejå*, K 125a; *aaf treejå*, K 133a; *af treejå*, K 151, 174, 175a*, 183c, 184, 187, 248, 276; *aftréejå*, L 200a, 242, 244*; *aftréejå*, L 109; *aftrèen*, K 163; *aftrèe*, K 166; *aftrijån*, K 147, L 201; *aftrij-jå*, K 141; *aftri-jån*, K 241; *aftrij-jå*, L 180b; *aftraja*, L 241; *aftraajå*, L 263a; *aftrøjå*, P 28, 29; *aftròå*, P 41; *åftréjån*, K 346; *åftréjå*, K 192, 211, 235, 310, P 33; *åf treejån*, K 301; *åf treejå*, K 240, 277, 307, 310, P 25; *åftréejå*, K 353, 354; *åftrèen*, K 240, 273; *åftrèe*, P 44, 171; *åftròjå*, P 41; *åftrøjå*, K 348; *åftri-jån*, K 353; men zegt: *hij trojåt af*, L 183; **akker af treden:** *akkår aftrēja*, K 207; *ékkår aftrēja*, K 237; *òkkår åftrēja*, K 237; **veld af treden:** *vélt åf treejå*, K 307; **in bedden af treden:** *in béddån af treejå*, K 240; **bedden maken:** *burrås mòwkan*, O 162; **treden:** *tréjå*, K 204, 237; *treejå*, K 124a, 176, 201; *trejån*, L 150; *trejå*, L 150; *trèejå*, L 243; *trée*, K 313; **af stappen:** het type *af stappen* in: I 271, K 332, O 67, P 77; *afstappå*, K 244, 245, 249, 250, 251, 262, 281, 281a, 324, 330, 341a, P 4, 27, 62, 65, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 89, 126, 127, 129, 131, 133, 135, 198; *åfståppå*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 10, 59, 60, 61, 62, 82, 83, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137a; *afstappån*, I 273, O 275; *åfståppån*, O 63a; *åfståppå*, O 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 125, 198, 199; *åfståpn*, O 63a; *afstòppå*, P 126; *aafstaapå*, P 16; *åfstappå*, O 165; *åfstòppå*, I 266, 269, K 330, 331, 333b, 335, O 74, 173, P 27, 48, 67, 70, 72, 76, 84, 85, 86, 95, 104, 105, 125, 137; *åfstéepå*, I 220; *éfstéppå*, K 256; *åfstòppån*, O 72, 158, 275; **land af stappen:** *land åfstappå*, P 5; **akker af stappen:** *akkår afstappå*, P 154a; *akkår åfstòppå*, P 163; **stuk af stappen:** *stüük åfstòppå*, P 69a; **oppervlakkig af stappen:** *dèppårvlakkåch afstappå*, K 248; **af trappen:** het type *af trappen* in: K 102, 176; *aftrappå*, I 57a, 79, K 151, 160, 173b, 175a*, 179a, 186, 226; *åftråppå*, K 179b, 180, 190a, 193, 205, 207, 208; **trappen:** *trappå*, L 244; **afschrijden:** *åfschraan*, K 349; *åfschrèen*, K 341a; *åfschròdn*, K 340; *åvschreejå*, K 312; **afgaan:** *afchaan*, Mech.; **afpassen:** *åfpasså*, P 48; **afsluffen:** *afslóffå*, L 159; **meten:** *meetån*, K 177; **afmeten:** *åfmèetå*, K 318; *åfmèjån*, O 178, 250; *åfméetå*, K 268, 274; *åfmeeʹn*, K 340; *afmeejå*, Mech.; **land afmeten:** *lant åfmèetå*, K 291; **afblokken:** *avblòkkå*, K 329; **aftappen:** *åftappå*, O 165; **uitvoeten:** *uitvoetå*, K 157;

uitzetten: *åtzétå*, K 165; **aanschieten:** *ånschiétå*, P 145; **akker schatten:** *åkkår schòttå*, P 88; **bedden maken:** *burrås mòwkan*, O 162; **rugleggen voor het eerste rijsel:** *rugleggå voor åt eerstå rijsål*, K 174; **aftekenen:** *åftèekånå*, K 195a.

STAP

Schritt – pace – pas

(N 11, 40; Ceusters; Meulemans; Vanduffel)

[De boer meet zijn land op door het met zo gelijk mogelijke stappen af te treden en daarbij te tellen hoeveel passen hij maakt.]

stap: *stap*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; *ståp*, O 178, 250, 285, 286, 290; *ståp*, P 82, 83, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137a; **schrede:** *schrèj*, O 255, 288, 287, 289, P 198, 199; *schråå*, P 125; **tree:** *tree*, K 268.

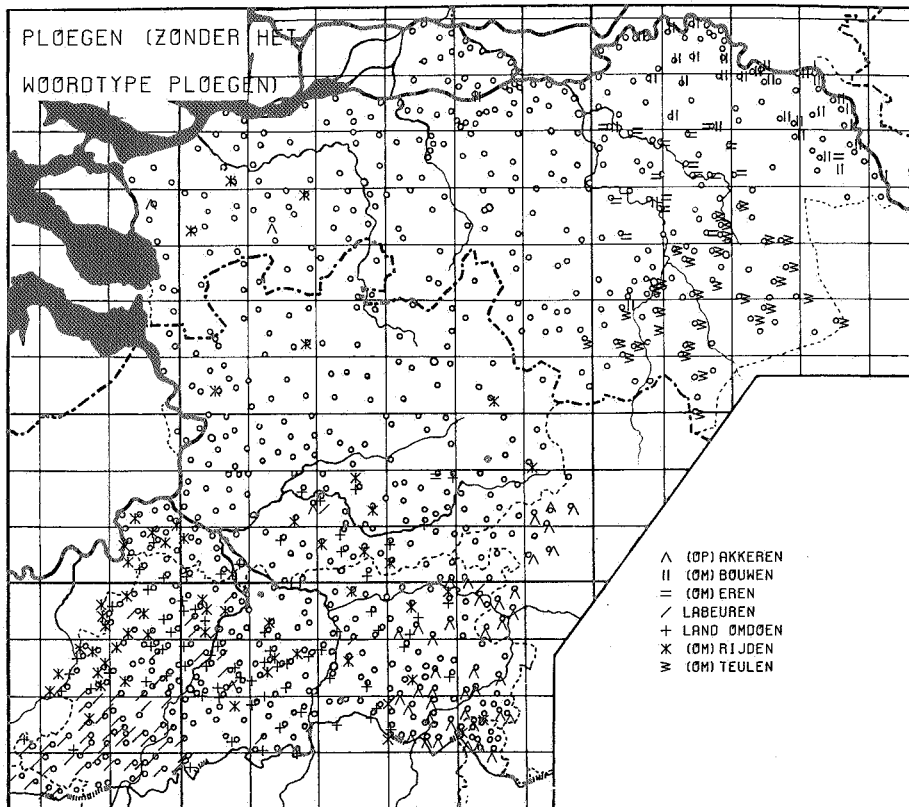
–.1.1.2.3.2. Ploegen (algemeen)

PLOEGEN (zie kaart)

Pflügen – to plough – labourer

(N 11, 41; NM; DC 27, 24a; DC 27, 24b; DC 33, 17; L 5, 24a; L 5, 24b; znd 34, 46; znd 19, B1; P.A. 27, 24b (178a, L 152); Go 1b; sgv; Alaers; Eylenbosch; Jacobs; Roukens III, 4; Vanduffel; Van Hoof)

ploegen: het type *ploegen* in: I 57a, 57b, 78, 78a, 79, 118, 271, K 100a, 102, 107, 109, 128, 129a, 133, 133c, 136a, 138, 141, 143, 146, 147, 149, 150, 150a, 151, 153, 155, 157, 158a, 160, 162, 163, 164, 164a, 168, 171, 176, 177, 179, 182b, 183b, 184, 186, 187, 188, 188a, 189, 190, 195, 196, 197, 197a, 204, 208, 210, 213, 214, 215, 218b, 221a, 225b, 231, 234, 236, 238, 242, 246, 256, 268, 271, 275, 276, 277, 281, 287, 289, 293, 295, 301, 302, 304, 307, 311a, 330, 332, 336, 339, 344, 347, L 93, 110, 145, 147, 159, 178a, 180, 186, 190, 199, 200, 203, 204, 204a, 233, 241, 258, 263, 263a, 283, 285a, O 68, 69, 74, 157, 158, 160a, 162, 166, 239, 256, 275, P 23, 25, 30, 37, 40, 76, 77, 81, 86, 93, 96a, 104, 108a, 136, 145; *ploegån*, I 78, 267, 275a, K 146, 164a, 188a, 189, 196, 204, 206, 208, 210, 213, 221a, 225b, 226, 230, 231, 234, 235, 236, 237, 238, 240, 244, 246, 247, 255, 266, 268, 269, 271, 272, 273, 275, 276, 277, 281, 287, 289, 292, 293, 296, 301, 302, 304, 305, 307, 307b, 309, 311a, 330, 336, 339, 347, 348, 350, 351, 352, L 204, 204a, O 68, 69, 70, 72, 74, 153, 156, 157, 158, 160a, 162, 166, 175, 238, 239, 256, 275, P 23, 25, 27, 30, 37, 69b, 76, 77, 81, 86, 93, 94, 96a, 103, 104, 107; *ploegå*, I 57a, 79, 102a, 220, K 101, 101a, 107, 124a, 125, 125a, 126, 133a, 138a, 140, 141, 142, 148, 149, 151, 157, 160, 165, 171, 173, 173a, 173b, 174, 179a, 183, 183c, 184, 184a,

184b, 185, 188, 188a, 191, 196, 201, 203, 208, 211, 212, 215, 220, 221, 224, 235, 236, 237, 244, 249, 251, 256, 258, 262, 267, 276, 277, 286, 287, 291, 306, 307, 310, 312, 320, 325, 329, 330, 332, 334, 349, 353, L 91, 94, 100, 144, 145, 148, 150, 152, 177b, 177c, 183, 184, 185, 208, 229, 233, 235, 236, 256, 257, 260, 263, 280, 281, 281*, P 12, 23, 24, 25, 29a, 37, 41, 77, 88, 89, 99, 127, 136, 145, 198; *plöëggan*, K 209, 237, 240, 273, 277, 353, O 63a, 157, 275; *plöëggā*, I 220, K 188a, 196, 201, 204, 207, 231, 235, 237, 238, 240, 241, 264, 265, 267, 268, 273, 274, 275, 276, 277, 287, 306, 307, 310, 313, 314, 315, 317, 318, 340, 341a, 346, 353, L 147, 149, 181, 183, 189, O 165, P 2, 12, 23, 27, 48, 84, 86; *plöëgan*, I 220, 265, 266, K 206, 216, 220, 241, 269, 273, 307, O 68, 72, 158, 160, 166, 168, 169, 171, 175, 276, P 133; *plöëgā*, I 268, 275, K 137, 189b, 191, 192, 206, 207, 211, 218, 219, 221, 221a, 225, 226, 227, 228, 229, 229a, 237, 240, 243, 244, 245, 248, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 261, 262, 268, 269, 274, 276, 281, 281a, 283, 286, 287, 291, 296, 301, 307, 310, 312, 313, 324, 330, 333b, 349, 351a, 353, L 190, 279, O 74, 173, P 16, 25, 28, 29, 32, 33, 85, 86, 94, 105; *plöëgen*, K 250, 272, O 162, 175; *plöëgā*, P 10, 133, 152;

plöëgan, O 172, 175, P 145; *plöëgā*, K 243, 249, 250, P 65, 89, 133; *plöëchā*, K 176, O 250; *plöëchā*, O 250; *plöëghan*, K 240; *plöëghn*, I 265; *plöëwgān*, K 240, L 264; *plöëwgā*, L 145, 255, 258, P 65; *plöëwgān*, K 240; *plöëwgā*, P 145; *plöëgn*, K 241; *plöëgn*, K 314; *plöëgn*, K 314, 340; *plöëjen*, K 206; *plöëwjā*, K 291; *plöëggēn*, O 153; *plöëwgā*, P 66, 95; *plöëgan*, K 330, P 66, 199; *plöëgā*, K 244, 245, 248, 251, 330, 331, 335, 348, O 174a, 178a, 240, 244, 251, 286, 287, 289, P 16, 60, 60a, 62, 64, 66, 68, 72, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135, 137, 199; *plöëgā*, P 76; *plöëgā*, P 70, 125; *plöëgan*, O 162; *plöëgā*, O 286, P 198; *plöëgā*, K 240, O 286; *plöëwā*, P 104; *plöëwā*, P 89; *plöëwā*, K 330, P 41, 104; *plöëggān*, P 145; *plöëggā*, K 249; *plöëgan*, O 177, P 103; *plöëgā*, P 26, 128, 145; *plöëgan*, K 272, L 149, P 125; *plöëgā*, P 1, 88, 89; *plöëgā*, L 261; *plöëgan*, O 68, 156; *plöëgā*, O 174a; *plöëggā*, K 354; *plöëgā*, L 149; *plöëgā*, K 291; *plöëgā*, P 66; *plöëgā*, ploegen, Goemans; **omplöëgen**: het type *omplöëgen* in: K 135, 160, 237, 245; *omplöëgan*, L 162; *omplöëgā*, K 220; *omplöëgan*, O 250; *omplöëgan*, P 38; *omplöëggā*, P 4, 5; *omplöëwā*, K 330; **land omplöëgen**: *lont omplöëggā*, P 5; **land**

beploegen: het type *land beploegen* in: K 237; **akkeren:** het type *akkeren* in: I 78a, K 295, 355, 357, P 37, 38, 39, 40, 48, 96a, 99, 103, 108a, 110, 111, 144, 145, 150, 152, 157a; *akkərə*, K 357, P 37, 99, 109, 146, 152, 154, 160, 161, 163, 167, 171; *akkərə*, K 316, 318, 357, 358, P 44, 45, 46, 47, 48; *akkərə*, P 168; *aakərən*, K 351; *aakərə*, P 155; *áʔerə*, K 315; *ðkkərə*, K 317, 318, P 41, 44, 45; *hakkərə*, P 105; *akkeren*, ploegen, Tuerlinckx; **omakkeren:** *omakkeren*, (*umakkərə*), omploegen, Tuerlinckx; *omakkeren*, omploegen, Corn.; **opakkeren:** het type *opakkeren* in: K 177; *oepakkərə*, P 104; *opakərə*, het land in akkers ploegen, Weijnen GR 12; *opakkeren*, uit *akkeren*, ploegen, en *op* in den zin van: in behoorlijken toestand brengen. Tuerlinckx; **afakkeren:** *afakkərə*, P 109; **uitakkeren:** *uitakkeren*, uitploegen, Tuerlinckx; **bouwen:** het type *bouwen* in: L 96, 99, 100, 109, 110, 112, 146, 153, 154, 158a, 159b, 160, 162, 186, 187, 190, 200, 225a; *bouwə*, L 100, 109, 149, 150, 152, 159, 160, 161, 184, 187; *baawən*, L 149, 151a; *baawə*, K 133a, L 93, 96, 153; *baawə*, L 148; *baawè*, L 148; *bawən*, L 96; *bawə*, L 93, 99, 149, 159; *baowə*, L 100, 109; *bòwə*, L 104, 109, 162, 186, 187; *bòdwə*, L 153, 158; *bou-òwə*, L 104; *bouwen*, ploegen, Van de Biezen L 185; *bawə*, ploegen, bebouwen, Van de Biezen L 148; *bòdwə*, bouwen, ploegen, Elemans; *baawə*, ploegen, hs Mischgofsky L 95; **ombouwen:** *umbouwə*, L 161; *ombouwen*, opnieuw omploegen van een akker bij misge- was, Hoeffuff; **eren:** het type *eren* in: L 148, 177c, 178a, 180, 180*; *eerə*, L 152, 177c, 180b, 183, 200, 201; *éerə*, L 183, 200a; *èerən*, L 183; *èerə*, L 180, 180a, 181; *èrrə*, L 185, 203; *èerən*, K 307a; *èèrə*, L 148; *aarə*, L 199; *èrrən*, ploegen, Van Dam 4; *eerə*, ploegen, hs Jansen L 200; *eren*, ploegen, Corn. Vervl. A.; **omeren:** *umèrrə*, L 182; **aaneren:** *dònèèrə*, K 310; **labeuren:** het type *labeuren* in: K 295, O 160a, 239, 241, 244, 251, 256, 275, P 5, 66; *labeurən*, O 243, 244; *labeurə*, P 136, 198; *labeurn*, O 274; *labuirən*, O 250, 278; *labuirə*, O 240; *labèjrə*, P 133; *laburə*, P 41; *laböwrə*, P 69a; *lambeurən*, O 232, 238, 241, 242, 244, 274a; *lambourn*, O 160a; *lambeerən*, O 69; *labujèrrə*, K 295; *labeurən*, O 232, 278, 281a; *labeurə*, P 198; *labeurn*, O 170; *labeúrən*, O 176, 238, 285, P 3, 199; *labeúrə*, O 186a, 288, P 4; *labeurə*, O 287; *labeùwrən*, O 159, 160a, 173, 178, 239, 241, 243, 244, 245, 246, 247b, 249, 250, 250a, 251, 252, 254, 254a, 256, 272, 273, 274a, 275, 276, P 125; *labeùwrə*, O 286, P 10, 62; *labeùwrə*, O 255; *labbörrən*, O 275; *labböwrə*, P 60; *labbòjə*, O 281; *labeujrən*, O 274, 289; *labeujrə*, O 253; *labeùürrə*, O 286; *labeùüurn*, O 175; *lambèurə*, O 274a; *lambeurən*, O 237; *lambewrən*, O 240; *lambeujrən*, O 242; *labeurən*, O 272; *labbèurən*, O 275, 276; *lobeerən*, P 30;

lòburrən, O 285; *lòbèéjə*, O 287; *lòbòjə*, P 69a; *lòdburrən*, P 3; *lòmbeurən*, O 243; *lòbèurə*, O 274a; **omdoen:** het type *omdoen* in: I 274, K 310, 329, 344, O 67, 74, P 37, 73, 77, 84, 92, 93; *òmdöèn*, O 68; *òmdöèn*, O 155; *oemdoen*, I 269, K 337, 275, O 160a, 243, P 18a, 30, 38, 81, 99, 138; *oemdoon*, P 148; *oemdoo*, P 76; *öemdüèn*, O 70, 174, P 3; *öemdüèn*, K 301, 324, 330, 341a, O 67, 70, 74, 158, 164, 165, 173, P 1, 2, 10, 29, 32, 59, 60, 60b, 61, 63, 66; *öemdüè*, P 126; *öemdüè*, P 80, 127, 129; *öemdoo*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 135; *öemdü*, P 67, 68; *öemdüèn*, P 2, 69, 89; *öemdüè*, P 81; *öemmadoo*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; *öemdüèn*, P 136; *öemdüè*, P 76; *omdoen*, omploegen of omspitten, Corn. Vervl.; **land omdoen:** het type *land omdoen* in: K 292, 295, 339, 347; *lant omdoen*, O 157; *lant omməduun*, O 232; *lant omdonej*, P 198; *lant oemdoen*, K 339, O 166, P 35a; *lant öemdüèn*, K 307; *lant öemdoen*, P 139; *lant öemdüèng*, O 243; *lant umdoen*, K 332, P 37; **veld omdoen:** *velt oemdoen*, P 10; **rijden:** het type *rijden* in: K 295; *rijən*, K 153; *rijn*, K 302, 338; *réén*, K 341a; *raan*, O 63a, 166, 238; *rààn*, O 157, 161; *ra*, P 23; *ràjən*, O 158; *rátjə*, K 225; *raaən*, P 18; *rijden*, (rije), ploegen, vooral in de sam.: *Afrije*, *deur-*, *oèp-*, *onder-*, *uit-*, Tuerlinckx; **omrijden:** het type *omrijden* in: K 206, 295, O 69, 153, P 77, 86, 148; *omrijən*, K 225, 277; *omrijə*, K 173b, 176, P 104; *omraan*, O 154; *omra*, I 222, P 74; *omrajn*, O 157; *ómrréjən*, O 68; *ómrawən*, K 241; *ómrrèüüün*, O 153; *óm-ràən*, O 153; *oemrijə*, P 35a; *oemraan*, K 349, O 159, 160a, 162; *oemraa*, K 320, P 38, 76; *oemra*, I 269; *oemraaən*, O 156; *oemraaə*, K 320, P 143a; *oemraen*, I 174, 265, P 18; *oemroèn*, O 68; *öemrààn*, O 69, 69a, 72, 73, 154, 156, 162a, 166, 171, 176, P 69a; *öemrààən*, O 68, 71; *öemrààə*, P 3, 4, 8; *öemrààn*, I 273; *öemraa*, I 268; *öemraaən*, P 2; *öemrao*, I 269, K 329; *öemréén*, I 220; *öemrèèn*, K 301; *öemròðən*, O 68; *öemròən*, O 162; *öemròðèn*, O 158; *öemraan*, I 266; *omrij(d)en*, omploegen, Corn. Vervl.; **land omrijden:** *lant omroèn*, O 157; *lant öemréén*, K 341a; *lònt öemraan*, O 165; *lònt öemrààn*, O 165; **afrijden:** *afrije*, afrijden, afploegen, Tuerlinckx; **uitrijden:** *uitrijə*, uitrijden, uitploegen, Tuerlinckx; **rijen rijden:** *riènrjə*, P 146; **teulen:** het type *teulen* in: K 150, L 204, 204a, 207, 208a, 209, 229a, 236, 240, 242, 244, 255, 256, 258, 259, 261, 263a, 0265, 283, 285a; *teulən*, L 283; *teulə*, K 220, L 205, 207, 208, 233, 235, 236, 241, 242, 243, 244, 244*, 248, 255, 260, 263, 264, 280; *tuilən*, L 241, 262; *töwlən*, L 283a; *teulen*, ploegen, hs 1229a; *teulə*, ploegen, hs Van Bakel, L 235; *teulen*, ploegen, Van de Biezen L 207; *töwla(n)*, zw. ww. tr., beploegen. De Bont; *teulen*, tuilen, ploegen. Cuijpers 3; *teulen*,

ploegen, Cuijpers 3; *teula*, telen, Elemans; *teulen*, ploegen, Lixa 1; **omteulen**: *umteulen*, L 228; **betelen**: *bateelan*, K 176; **verteulen**: *verteula*, ploegen, hs Van Bakel L 235; **voren**: *voren*, ploegen, Corn. Vervl. A.; **voren schieten**: *voora schiëtta*, K 287; **voren trekken**: *voora trëkkə*, K 287; **diepvoren**: het type *diepvoren* in: K 169; *diepvoora*, K 157; **holvoren**: het type *holvoren* in: K 240; **jaagvoren**: *jaagvoren*, zekere wijze van ploegen, Corn.; **stoppelvoren**: *stoppalvoora*, K 157; **stoppelen**: het type *stoppelen* in: K 153; *stoppəla*, K 109; **zaaivoren**: *zòðvoora*, P 77; *zòwvòwra*, P 126; *zòevəðwra*, P 137; **beulen**: *beulen*, met de beulploeg omploegen, Corn. Vervl.; **ombeulen**: *ombeulen*, beulen, met de beulploeg omploegen, Corn. Vervl.; **omleggen**: *omliëgə*, K 173b; *öemlëggə*, K 295; *umleggə*, L 187; **gereedleggen**: *gariëtliëggə*, O 70, 74, 165, P 2, 3, 4, 59; **zwart leggen**: het type *zwart leggen* in: K 295; **land zwart leggen**: het type *land zwart leggen* in: K 295, 296; **zwart maken**: *zwet maakə*, K 277; *zwart maakə*, pejoratief voor ploegen, Elemans; **omschrappen**: het type *omschrappen* in: K 170; **schrappen**: het type *schrappen* in: K 169; **omsmijten**: *öemsmajitə*, P 76; **land omsmijten**: *lant oemsmujitə*, P 60; **averechts omsmijten**: *eevareksumsmòð'n*, K 340; **omwentelen**: *omwentəla*, K 157; **wenden**: *wənnə*, K 109; *wənnə*, K 174; **omzetten**: *umzettə*, L 186; **afschroeien**: het type *afschroeien* in: K 237; **afstoten**: *afstootə*, K 240; **breken**: *brééjkə*, P 72; **diep doen**: *diëpdoen*, O 170; *diëpdöen*, O 165; *diëpdöen*, O 70; *diëbdöen*, O 74; *diëpöen*, O 163; **dubben**: het type *dubben* in: K 203; **gereedmaken**: *gariëtmääkə*, O 165, P 1, 8, 10, 60; *gariëtmòðkə*, P 61, 62; **in orde brengen**: *iëndòrdəbrëngə*, P 3; **op een andere zijde leggen**: *uppəndòrdəzààléjn*, K 340; **wroeten**: *vrüütə*, O 74.

VOOR

Furche – furrow – sillon

(N P, 11a; N 11, 58; DC 18, 1a; Go 1b; znd 8, 63; sgv; Ceusters; Meulemans)

[Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

voor: het type *voor* in: I 57a, 78, 79, 274, 275, K 100a, 101, 101a, 102, 102*, 124a, 125a, 129a, 133a, 133c, 133d, 136a, 137, 140, 141, 143, 145a, 146, 147, 148, 150, 150a, 151, 153, 157, 158a, 161, 161a, 162, 163, 164, 164a, 165, 166, 168, 171, 172, 173, 173a, 173b, 174, 175, 175a*, 176, 177, 178*, 179a, 182, 183, 183b, 184, 184a, 185, 186, 187, 187a, 188, 188a, 191, 195, 196, 197, 197a, 198, 202, 213, 214, 215, 216, 218, 218c, 219, 220, 232, 235, 236, 237, 242a, 244, 262, 264, 267, 272, 276, 277, 279, 293, 296, 301, 307, 310, 314, 323, 330, 332, 334, 348, 350, 358,

L 92, 99, 100, 102, 103, 104, 109, 110, 144, 144a, 145, 145a, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 157, 159, 160, 161, 162, 177b, 177c, 178, 178a, 180, 180b, 180**, 182, 183, 184, 185, 187, 199, 200, 201, 204, 204a, 205, 206, 207a, 208, 208a, 209a, 226, 229, 229a, 230*, 235, 236, 237, 240, 241, 243, 244, 255, 256, 257, 258, 261, 262, 263, 263a, 264, 280, 281, 281*, 283, 283a, O 245, 290, P 4, 5, 29a, 41, 89, 136, 145, 164, 171, 198; *voor*, I 78, 220, 221, 266, 269, 273, K 143, 168, 176, 179b, 180, 181, 183, 188a, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 205, 206, 207, 208, 210, 211, 212, 237, 248, 258, 264, 265, 276, 268, 271, 274, 275, 276, 276a, 277, 281a, 291, 291, 296, 300a, 301, 304, 307, 310, 315, 316, 318, 324, 330, 331, 341a, 346, 348, 349, 349a, 351a, 353, 356, 357, 358, L 99, 109, 148, 149, 152, 153, 180, 183*, 205, 206, 207, 241, 244, 244*, 263, O 63a, 72, 73, 74, 162, 165, 289, P 5, 8, 13, 14, 18, 25, 27, 32, 33, 35a, 42, 43, 44, 45, 46, 48, 80, 82, 85, 86, 94, 99, 105, 125, 129, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 171, 198, 199; *vor*, K 307, L 263; *vòr*, I 273, L 263; *vòr*, I 220, K 262, 354, P 30, 72, 84, 128; *vòðr*, K 128, 173*, 184, 257, 305, 307, 312, 330, 352, 353, L 184, 186, 189, 190, P 89, 199, *vòor*, K 173*, 206, 257, 305, 307, 353, L 186, 190, P 89; *voorj*, L 162, O 67, P 25, 47; *voowr*, I 268, K 213, 287, 291, 195, P 76, 95, 96, 112, 123a, 145; *vowr*, K 250, P 27, 67, 68, 167; *vòwr*, K 254, 292, 295, 330, P 16, 29, 69a, 72, 83, 104, 126, 136, 137, 137a, 167, 211; *voowər*, K 312; *vowər*, K 241, 275, L 94, 112; *vòðər*, L 187; *vòər*, L 112; *vaor*, K 204, 307, 325, L 187, 240, 257, 260, O 162, P 23, 24, 70, 84, 94, 125, 127, 154a, 161; *vaowr*, K 256, 283, 330, 333b, 335, P 27, 126, 163, 198; *vaowər*, K 353; *vaowər*, K 352; *vàar*, P 89; *vaawr*, K 243, 244, P 89; *vawr*, P 26, 95, 152, 154; *veur*, I 180, K 247, L 152, 179; *vèür*, K 348, P 85; *viër*, K 273; *voer*, L 188, P 22, 85; *vöer*, L 212, O 286; *vôer*, K 307, L 185, 190, O 158; *voewər*, L 158, 185, 186; *vöewər*, K 307, L 186; *vur*, P 88; *voor*, K 250, O 178a, P 27; *vouwər*, L 240; *vüür*, O 178, 241, 250, 255, 285, 286, 287, 288, 290; *vüür*, O 178, 250, 255, 285, 286, 287, 288, 290; *vüür*, O 238, 253; *foor*, K 212a; *vo:r*, voor; 'n *maogər voor* voorlaatste voor die gevuld wordt met de grond van de laatste voor, in het algemeen een voor waar weinig mest in is, De Bont; *voor*, ploegvoor, evenals in W.-VI. wordt de voor op tweederlei wijzen verstaan: 1° deze die de ploeg maakt om aanstonds wederom gevuld te worden met de omkeerende aarde van de volgende voor, en 't is in deze voor dat men de mest legt; 2° deze die de ploeg of de schup maakt om niet aangevuld te worden en tot scheiding te dienen tussen de bedden of gewenten, Corn. Vervl.; *voor*, telkens ontstaande voor, hs Van Bakel L 235; *voor*, de snede of geul door de uitsnijding van

1.1.1.3

de ploeg in de aarde gemaakt, maar bij uitbreiding ook wel iedere strook aarde die door de ploeg wordt losgesneden, opgetild en met de onderkant naar boven opzij gekanteld, Elemans; *vawr*, voor, hs Schrevens P 86; de volgende opgaven zijn meervoud: *vorrān*, L 264; *vorrā*, L 91, 257; *vórrā*, L 279; *vowārn*, K 241; *vōerā*, L 190, O 274, 275; *vūura*, O 275; *vāwrā*, voren, hs Schrevens P 86; *vōore(n)*, voren, De Bont; *vórrē*, voren, Elemans; **voord**: *voort*, K 216; **voortje**: *voewārkā*, K 307; *vēurke(n)*, voortje, De Bont; *vōorke(n)*, voortje, De Bont; **ploegvoor**: het type *[ploeg]voor* in: I 271, K 129, 133a, 133d, 135, 137, 143, 145a, 147, 174, 179a, 183c, 186, 198, 215, 217, 287, L 153, 180b, 200a; *[ploeg]voor*, K 193, 240, 307, 313, 317, 318, 349; *[ploeg]voowr*, P 81; *[ploeg]voowār*, K 314; *[ploeg]vōwr*, K 295; *[ploeg]vouwār*, P 157a; *[ploeg]voor*, I 220, K 206, 235, 240, 265, P 41; *[ploeg]fōer*, K 237; *[ploeg]fāāwr*, K 249, 250; *[ploeg]vōr*, P 88; *[ploeg]fōr*, K 244; **bouwvoor**: het type *bouwvoor* in: K 191, 195, L 91b, 159; *bouvoor*, L 96; *bōwvoor*, K 191; *baawvoor*, K 170; *bōwvoor*, de gewone voor die men ploegt; bestaat uit de bovenste laag van de grond, hs Van Bakel L 235; **akkervoor**: *akkārvōr*, P 145; **kliëvoor**: *kliëvoor*, O 69; **schietvoor**: *schīētvōor*, K 301; *schīētvōor*, K 301; **teulvoor**: het type *teulvoor* in: L 208; **uitgeploegde voor**: *utgāploegdā voor*, K 136a, 143; **verse voor**: *vēésā voor*, O 173; **zaadvoor**: *zotvoor*, K 160; **zaaivoor**: *zaovoowr*, P 81; **snee**: *snee*, K 310, 324, 329, 339; *sneej*, K 174, 176; *snéj*, K 201.

OMGEPLOEGDE AARDRUG

Gepflügte Furche – inverted furrow-slice – sillon labouré

(NP, 11b; Meulemans; Elst)

[Bedoeld is de 'snee aarde die de ploeg naar links of rechts opwerpt.

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

snee: het type *snee* in: I 79, 274, 275, K 128, 215, 218, 264, 307, L 257, 280; *snee*, K 271, P 30; *snéé*, K 307; *sneej*, K 124a, 153, 173a, 173b, 176, 178*, 184, 216, 218c, 275, 276a, P 24; *snéj*, K 179b, 180, 181, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 205, 207, 208; *snéj*, mv. *snei*, ploegsnede, voren, De Bont; de volgende opgave is meervoud: *snéjā*, K 206; **sneede**: het type *sneede* in: K 232; **ploegsnee**: het type *[ploeg]snee* in: K 133a, 174; **rug van de snee**: het type *rug van de snee* in: K 312; **rug**: het type *rug* in: I 57a, 79, K 102*, 135, 137, 146, 163, 174, 179a, 183, 188, 188a, 214, 215, 216, 267, 334, 348, L 184, 262, 264, 280; *ruch*, K 275, 307a, L 207a, P 22; *rūuch*, K 267, P 82, 83, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137a; *reuch*, L 244; *rich*, P 23; **rugvoor**:

het type *rugvoor* in: L 91b; *ruchvoor*, L 91b; **voorrug**: het type *voorrug* in: K 187; **voor**: het type *voor* in: L 100, 180b, 187, 200; *vaor*, P 161, 176; *vōðār*, L 187; **geploegde voor**: het type *geploegde voor* in: K 217; **opgeploegde voor**: het type *opgeploegde voor* in: K 136a, 143; **opgeteulde voor**: *ōpgātuldā voor*, L 241; **bovenvoor**: het type *bovenvoor* in: L 180b; **bouwvoor**: het type *bouwvoor* in: K 172; *bawvoor*, K 198; **gewendevoor**: het type *gewendevoor* in: L 180; **teulvoor**: het type *teulvoor* in: K 172; **zaaivoor**: het type *zaaivoor* in: K 217; *zējvoor*, L 180b; **overscheut**: het type *overscheut* in: K 279; **aanscheut**: *aonscheut*, K 349; *aoscheut*, K 310; *awnscheut*, K 293; *awnschujt*, P 70; **kant**: het type *kant* in: P 8; **graskant**: *geskant*, P 8; **worp**: het type *worp* in: K 179a; *wurp*, K 175a*; **gewend**: *gāwent*, K 293, 334; *gāwènt*, K 284, 349; de volgende opgave is meervoud: *gāwentā*, K 186; **berm**: *berm*, P 26; *bèrrām*, P 85; **kip**: het type *kip* in: I 79; **wal**: het type *wal* in: L 244; **riem**: het type *riem* in: O 245, 290; *riem*, O 69, 73; *rīēm*, P 4; *rēēm*, O 253; **schel**: het type *schel* in: K 310; **schol**: het type *schol* in: P 157a; **schulp**: *schullap*, P 157a; **stoep**: *stōēp*, K 284; **vierkant**: *vérkant*, K 262; **leg**: *léch*, K 267; **ruggooi**: *ruggōēwuj*, K 210; **omgedane aarde**: *umgāðōwān ejār*, P 152; **omgedaan land**: *umgādoon lant*, P 84; *umgāðōe leuwnt*, P 127; **omgeëerd land**: *umgāert laant*, L 182; **geploegd land**: het type *geploegd land* in: K 277; **omgeploegde grond**: het type *omgeploegde grond* in: K 330; **gelabeurde grond**: het type *gelabeurde grond* in: O 177; **eind**: *èènt*, K 264; de volgende typen zijn gesubstantiveerde voltooid deelwoorden: **geteulde**: *gātuldā*, L 205, 206; **gebouwd**: *gābouwt*, L 160.

MOOI PLOEGEN

Sauber pflügen – to plough accurately – labourer proprement

(Ceusters; Elst; Van Hoof)

schoon ploegen: *skūūnplōēgā*, O 250, 285, 290; *schūūnplōēgā*, O 286, P 125, 198, 199, 255, 287, 288; *schōēnplōēgā*, O 178, 289; **netjes bouwen**: *nētjās bōðwā*, rechte voren ploegen (Huisse-ling), Elemans; **rechte voor ploegen**: *rēcht-āvoorplōēgā*, K 179b, 181, 195, 195a; **recht eroverploegen**: *rēchteroovārploēgā*, K 205; **recht eroverrijden**: *rēchtaroovārējā*, K 180, 190a, 191, 192, 193, 205, 207, 208; de volgende typen zijn bijwoorden bij ploegen, enz.: **recht**: *rēcht*, K 277; *rēcht*, K 209, 231, 238, 273, 276, 307, 310, 312, 313, 315, 353; *rēèch*, K 241, 275; **ferm**: *ferrām*, K 231, 241, 273, 275, 276, 277, 307, 312; **goed**: *gōē*, K 238, 313, 315, 353; **schoon**: *schōēn*, K 209.

MOOI OMGEploegd, GEZEGD VAN DE AKKER

Sauber gepflügt, vom Acker gesagt — well ploughed, said of the field — bien labouré, dit du champ
(Jacobs; Meulemans; Vanduffel)
[Zie ook in het lemma MOOI PLOEGEN de woordtypen „recht”, „ferm”, „goed” en „schoon”.]

schoon: *schôên*, P 61; *schüün*, P 130, 132, 135, 136; **schoon om:** *schôên òem*, P 1, 4, 10, 60, 62, 75, 76, 81, 129, 133; **gelijk:** *gəlòjk*, P 82; **gelijk om:** *gəlaək òem*, P 78, 131; **schoon gelijk:** *schôên gəlaək*, P 135; *schôên gəlààk*, P 8, 10; *schüün gəlòjk*, P 131, 137a; **schoon gezaai-voord:** *schüüngəzəəvòwt*, P 83; **proper:** *proopər*, P 1; *pròwpər*, P 66; **proper om:** *proopər òem*, O 165; **proper omgedaan:** *proopər òemgədaàn*, O 70; **goed bewerkt:** *chòë bawèrrəkt*, O 74, P 59; **goed omgedaan:** *chòëdòëmgədòòn*, P 61; *choodòëmgədòò*, P 126; **chique omgedaan:** *sjiək òemgədaàn*, P 3; **gelijk een ajuin:** *lak nə jòn*, P 72; **gelijk een tapijt:** *lakkən tapaət*, P 127.

LELIJK PLOEGEN

Unsauber pflügen — to plough inaccurately — labourer improprement
(Ceusters; Elst; Jacobs; Meulemans; Vanduffel; Van Hoof)

lelijk ploegen: *lièləkplòëgə*, O 178, 285, 286, 290; *lièrəkplòëgə*, O 250, 287; **slecht ploegen:** *slèchtplòëgə*, P 125, 198, 199; **slecht rijden:** *slèchtràà*, P 82, 137a; **misrij(d)en:** *misrij(d)en*, verkeerd, kwalijk ploegen, een gespan verkeerd leiden, Corn. Vervl.; **zijn voor niet recht houden:** *zènvòornlièrèchtààvə*, P 61; **te groot gaan:** *təgròëtgòòn*, Elemans; **te klein gaan:** *təklèngòòn*, Elemans; **afbeulen:** *afbeulen*, slecht beploegen of bewerken, Corn. Vervl. A.; **bebeulen:** *bebeulen*, onbehendig bewerken, Corn. Vervl. A.; **scheef rijden:** *sjièfràà*, P 131; *schîèfràà*, P 130; *schîèfràà*, P 59, 61; **scheve voren rijden:** *schîènvòorəràà*, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 60, 62; *sjiènvòwrəràà*, P 136; *sjiènvòorəràà*, P 132, 135; het volgende type is een zelfstandig naamwoord: **scheve voor:** *schîènvòwr*, P 62, 75, 81, 126, 127, 129; **scheef ploegen:** *schîèfplòëgə*, O 250, 285, P 198, 199; **kromme voren rijden:** *krüümməvoorəràà*, O 70, 74, P 1; **kromme voor ploegen:** *krómmevòoplòëgə*, K 179b, 180, 181, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 205, 207, 208; het volgende type is een zelfstandig naamwoord: **kromme voor:** *krüümməvowr*, P 66, 72, 76, 78, 131, 133, 135; de volgende opgaven zijn meervoudsvormen: *kròëmməvòorə*, P 82; *kròëmməvòwrə*, P 83, 137a; **krom rijden:** *krüümràà*, O 165;

kròëmràà, P 133; **krom ploegen:** *kròëmplòëgə*, O 178, 255, 286, 287, 288, 289, 290, P 125; **ruig ploegen:** *ròjgplòëgə*, O 178; **klodderen:** *klòd-dərə*, O 255; **varkenswerk gemaakt hebben:** *vèrrəkəswèrrəkəgəməktémma*, P 83; het volgende type is een bijwoord bij ploegen, enz.: **krom:** *króm*, K 241, 273, 275, 276, 277, 307, 310, 312, 315, 353; *kròëm*, K 209, 231; *króómp*, K 238, 313.

SLECHT OMGEploegd, GEZEGD VAN DE AKKER

Slecht gepflügt, vom Acker gesagt — badly ploughed, said of the field — mal labouré, dit du champ

(Meulemans; Vanduffel; N P, 11 (I 57a))
grof: *chrawf*, P 135; **ruig:** *ròəch*, P 81; **ongelijk:** *òëngəlaək*, P 78; **lelijk:** *lièllək*, P 66; **nijg gekluit:** *naəchklòt*, P 62; **met holvoor:** *mèjòl-vòwr*, P 131; **precies omgewroet:** *prəseezòëmgəvrüüt*, P 72, 76, 127; **slecht om:** *slèchtòem*, P 133; **slecht geploegd:** *slècht-gəpleucht*, P 131, 136; **vies omgegaan:** *feezòëmgəgaw*, P 75; **slecht omgegaan:** *slèchtòëmgəgòòə*, P 126, 129; **lelijk omgedaan:** *lièllək òemgədòòə*, P 133; **lam:** *lam*, *lamme gewenten*, slecht geploegde gewenten; *lamme voren*, scheve voren, Corn.; men zegt in zo'n geval: **een lelijke akker hebben:** *nəliülləkənàkkərémma*, P 130; *nəlièlləkənàkkərémma*, P 132, 135; het volgende type is een zelfstandig naamwoord: **kattenrug:** *kattənruçh*, I 57a.

DOOR DE VOOR

In der Furche — in the furrow — dans le sillon
(Ceusters; Meulemans)

[Bij een normale voortgang van het ploegen beweegt de ploeg zich door de voor. Zie ook het lemma OP DE VOOR.]

door de voor: *dòjdəvoor*, P 82, 130, 131, 132, 133, 135; *dòjdəvòwr*, P 83, 136, 137a; *dèùwda-vòor*, P 198, 199; *dèùwda-vüür*, O 285, 286, 290; **in de voor:** *ïëndəvoor*, O 289, P 125; *ïëndəvüür*, O 178, 250, 255, 287, 288.

NIET TREKKEN

Nicht ziehen — to furrow not — ne pas sillonner
(Jacobs; Meulemans; Vanduffel)

[Wanneer de schaar te bot is of de grond erg droog kan het gebeuren dat de ploeg niet of met moeite de grond ingaat. Een botte schaar wordt geslepen of eventueel vervangen.]

niet trekken: *nîètrèkka*, P 62, 66; *nîètrèkka*, P 62; **niet willen trekken:** *nîèwîèllətrèkka*, P 83; **eruitgaan:** *uròëtchààn*, P 60; **niet ingaan:** *nîèjîngààn*, O 74; **niet de grond ingaan:**

1.1.1.3

niëttagròntiëngōēn, P 130, 132, 135; **steeg gaan**: *steechāān*, P 1, 3, 4; **niet marcheren**: *niëmarsjējrə*, P 66; **niet inkrijgen**: *niëjīēnkriāāgə*, O 70, 165; **aarde wegsnijten**: *ējrəwēchsméētə*, P 133; **omhoogkomen**: *ōē-mūūchkōmmə*, P 8, 10, 61; **niet in de grond willen**: *nië iëndagròntwiëllə*, P 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; **niet de grond in willen**: *niëttagròntiēnwīëllə*, P 82, 131, 133, 137a; **niet in willen**: *niëjīēnwīëllə*, P 2, 59; **wringen**: *vriēngə*, P 136.

UIT DE VOOR SCHIETEN

Aus der Furche herauspringen – to come out of the furrow – sortir du sillon (Ceusters; Jacobs; Meulemans; Vanduffel; Van Hoof)

[Wanneer de ploegschaar bot is of de ploeg op een hard voorwerp in de grond stuit kan hij uit de voor schieten.]

uit de voor schieten: *āāwtāvūūrschiētə*, O 285, 286; *āāwtāvūūrskiētə*, O 290; *ēātāvōwrscheetə*, P 137a; *ēātāvōvorsjeetə*, P 130; *ōōtāvōvorscheetə*, P 82; *ōātāvōwrscheetə*, P 62, 66, 76, 78, 126, 129, 131, 133, 135; *ūtāvōōrschiētə*, K 276, 277; **de voor uitschieten**: *dāvōērōtschiētə*, K 273; **uitschieten**: *ōjtschiētə*, O 178, 255, 287, 288, P 125, 198, 199; **eruitschieten**: de ploeg *schīētərūt*, K 307, 312; *schīētərēūt*, K 231, 238, 315, 353; *schīēʔərōt*, K 241, 275; **wegschieten**: de ploeg – *schīēt wēch*, K 209; **uitrijden**: *ōjtrāān*, O 250; **springen**: *sprīēngə*, P 72, 127; **uitspringen**: *ōējtsprīēngə*, O 74; **uit de voor lopen**: *ōjtāvōōrlūūppə*, O 289; **uitvaren**: *ōējtfāāra*, O 74, P 60; **uitvliegen**: *ōējtfliēgə*, P 1; **eruitvliegen**: de ploeg – *vliēchtərēūt*, K 310, 313; **haar uitroeien**: *eurōējtrōējə*, P 2, 4; **haar omhoogroeien**: *eurōēmōēchrōējgə*, O 165, P 3, 61; **haar uitsnijten**: *euroejismāāata*, O 70, P 4, 8, 10, 59; **niet in de grond blijven**: *niēdiëndagròntblōōvə*, P 132, 135; **heffen**: *uffə*, P 75; de ploeg – *uft*, P 75; **stroppen**: de ploeg – *strop*, K 231, 238, 241, 275, 276, 277, 307, 310, 312, 313, 315, 353; *strōpt*, K 209; *stūūpt*, K 273; **wegdressen**: *wēchdrēssə*, P 81; de ploeg – *drēstwēch*, P 81.

OP DE VOOR

Auf der Furche – on the ridge – à côté du sillon

(Ceusters)

[Bij het ploegen kan de ploeg uit de voor schieten en zich in plaats van dóór de voor óp de voor voortbewegen.]

op de voor: *ōpdāvūūr*, O 178, 250, 255, 285, 286, 287, 288, 290.

OP/IN DE VOOR (LOPEN)

Auf/in der Furche (gehen) – (to go) on the ridge/in the furrow – (aller) à côté du/dans le sillon

(Ceusters; Elst; Jacobs; Meulemans; Vanduffel)

[Bij de voetploeg gaat het paard „op de voor”, de strook land die nog geploegd moet worden. Bij de keerploeg gaat het „op” of „in” de voor. Dit laatste is het geval wanneer er minder diep geploegd wordt. De dubbelploeg wordt vaak getrokken door twee paarden. Dan loopt het beste paard links in de voor, het andere rechts op de voor.]

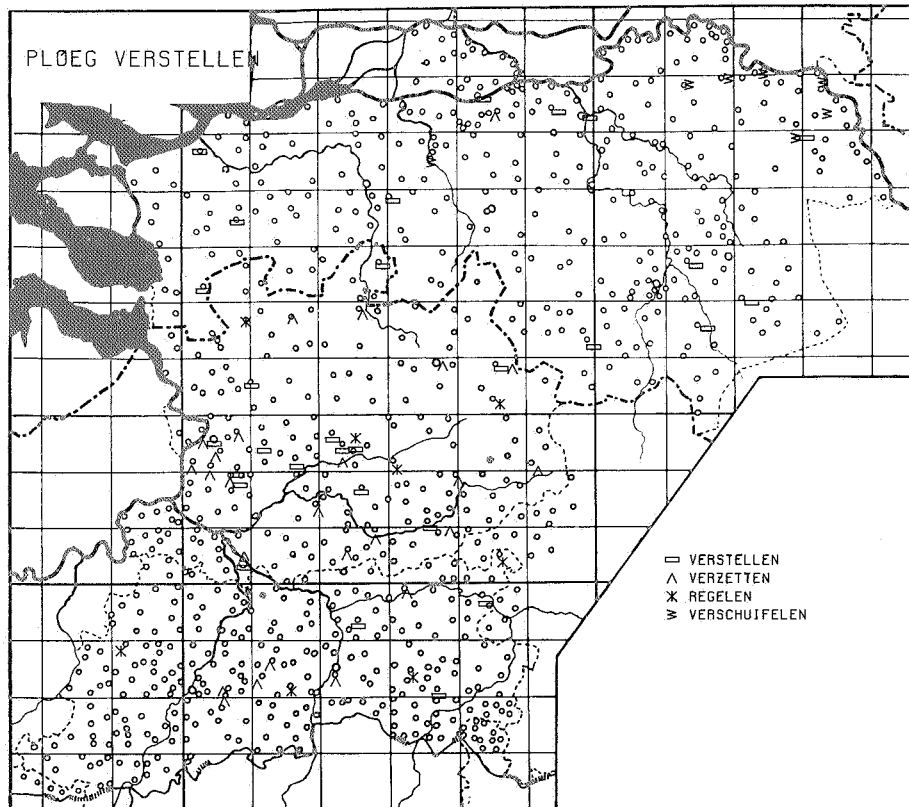
op de voor: *ōpdāvōōr*, O 289, P 125, 198, 199; *ōpdāvōōr*, P 82, 131, 132, 133, 135; *ōbdāvōōr*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62; *ōbdāvōōr*, P 66, 72, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; *ōēpdāvōōr*, P 130; *ōēpdāvōōr*, P 83, 136, 137a; *op te voor*, bij het ploegen met twee paarden: het ene loopt *in*, het andere *op* de voor, hs Van Bakel L 235; **bovenop de voor**: *bōōvvnāōbdāvōōr*, P 62; **bovenover**: *boōvnāōōvōōr*, K 179b, 181, 195, 195a; **bovenover**: *boōvnāōōvōōr*, K 180, 190a, 191, 192, 193, 205, 207, 208; **op de dam**: *ōpdāōdam*, P 75; **op de zijkant**: *ōbdāōzāōkant*, P 75; **op de voor gaan**: *ōp te voor gaan*, vlak naast de geul boven over het strookje nog onberoerde grond dat de volgende ronde zal worden omgewenteld gaan, en wel door een van de twee trekpaarden, Elemans; **op het omgedaan lopen**: *ōēpdōēmchādōnlōēpə*, op de voor lopen, d.i. op het geploegd land lopen, hs Schrevens P 86; **nevens de voor lopen**: *nēējvāsōdāvōōr*, nevens de voor lopen, d.i. op het nog om te ploegen land lopen, hs Schrevens P 86; **in de voor**: *iëndāvōōr*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 10, 59, 60, 61, 62; *iëndāvōōr*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 129, 131, 133, 135; *in de voor*, door de versgeploegde geul, gezegd van een van de twee trekpaarden, Elemans; **in de snee**: *iëndāsnee*, P 8; **door de voor**: *durdāvōōr*, K 179b, 180, 181, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 205, 207, 208; *dur de voor*, bij het ploegen met twee paarden: het ene loopt *in*, het andere *op* de voor, hs Van Bakel L 235; **in de voor lopen**: *iëndāvōōr*, in de voor lopen, d.i. in de lager gelegen voor lopen, hs Schrevens P 86.

PLOEG VERSTELLEN (zie kaart)

Den Pflug verstellen – to adjust the plough – adjuster le charrue

(N 11, 39; Van Hoof;)

[Om de breedte en diepte van de voor en de verdeling van de trekkracht te regelen ver stelt men de stand van de ploeg met behulp van de trekbeugel, de trekstang, het trekstuk met

kennef, de breedteregelaar of het regelijzer. Men verwisselt de ijzeren pin of staaf van stand, zodat het raster meer of minder diep door de grond snijdt. Vergelijk de lemmata TREKBEUGEL, TREKSTUK MET KENNENEF, TREKSTANG, BREDTEREGELAAR en REGELIJZER.

In het lemma is onderscheid gemaakt tussen de typen die het regelen van de diepte, respectievelijk de breedte van de te ploegen voor in het algemeen aanduiden en de typen die het dieper respectievelijk ondieper ploegen aanduiden.

Zie voor de fonetische documentatie van het woord [ploeg] in de woordgroepen het lemma PLOEG.]

I: het regelen van de diepte en de breedte van het ploegen in het algemeen: **stellen:** *stellā*, I 79, K 157, L 208; *stēllā*, K 324, O 74, P 95, 163; *stilla*, K 353; *stēllā*, K 238; **verstellen:** het type *verstellēn* in: K 133a, 147, 262, L 261; *varstellā*, K 150, 151, 174, 179a, 188a, 220, L 184, 235; *varstēllā*, K 191, 240, 244, 251, 256, 264, 265, 268, 281a, 301, 310, L 207, 242, P 105; *varstillā*, P 28, 41; *fārstēllā*, K 191, 226; **ploeg verstellen:** het type [ploeg] *verstellēn* in: K 176; [ploeg]

varstēllā, K 346; [ploeg] *varstellā*, P 5; **voet verstellen:** *vōēt varstēllā*, K 287; **herstellen:** *hērstēllā*, K 307, 339, 348; **zetten:** *zēttā*, K 209, 231, 276, 277, 307, 310, 312, 313, 315, 353; *zēʔan*, K 273; *zēʔā*, K 241, 275; **verzetten:** het type *verzettēn* in: K 204, 295; *verzēttā*, K 141; *varzēttā*, K 207, 237, 240, 244, 245, 249, 250, 265, 281, 307, 310, 341a, P 33, 72, 76, 89; *vēr-zēttā*, P 67, 68; *varzēttā*, K 340; *fārzēttā*, K 237, 248, 277; **ploeg verzetten:** [ploeg] *fārzēttā*, K 248; **voetje verzetten:** *vōēkkā varzēttā*, O 165; **regel verzetten:** *reegāl virzēttā*, I 220; **herzetten:** *ērziitte*, P 27; *haarzēttā*, K 313; *harziʔn*, K 314; **ploeg herzetten:** [ploeg] *ērziitte*, P 29; **ruster herzetten:** *rustār hērzēttā*, K 353; **van diepte zetten:** *vōn diēptā zēttā*, P 84; **regelen:** *reegālā*, K 201, 274, P 171; *rēégālā*, K 274, 354; *rējgélē*, P 81; *rajgālā*, P 95; *riggālān*, K 241; *riggālān*, O 162; *riggālā*, K 268; **ploeg regelen:** [ploeg] *rējgālā*, P 88; **reguleren:** *rēggālāāra*, P 145; **verschuifelen:** het type *verschuifēn* in: K 163; *varschēévalā*, L 159; *varschēffālā*, L 109; *varschiffālā*, L 150; *varschiflān*, L 149; *varscheevalā*, L 160, 184; **verschuiven:** *varschēeva*, L 153; *varschaova*, P 25; **versteken:** *varsteekān*, L 148; *varstēéka*, K 165, L 200a,

1.1.1.3

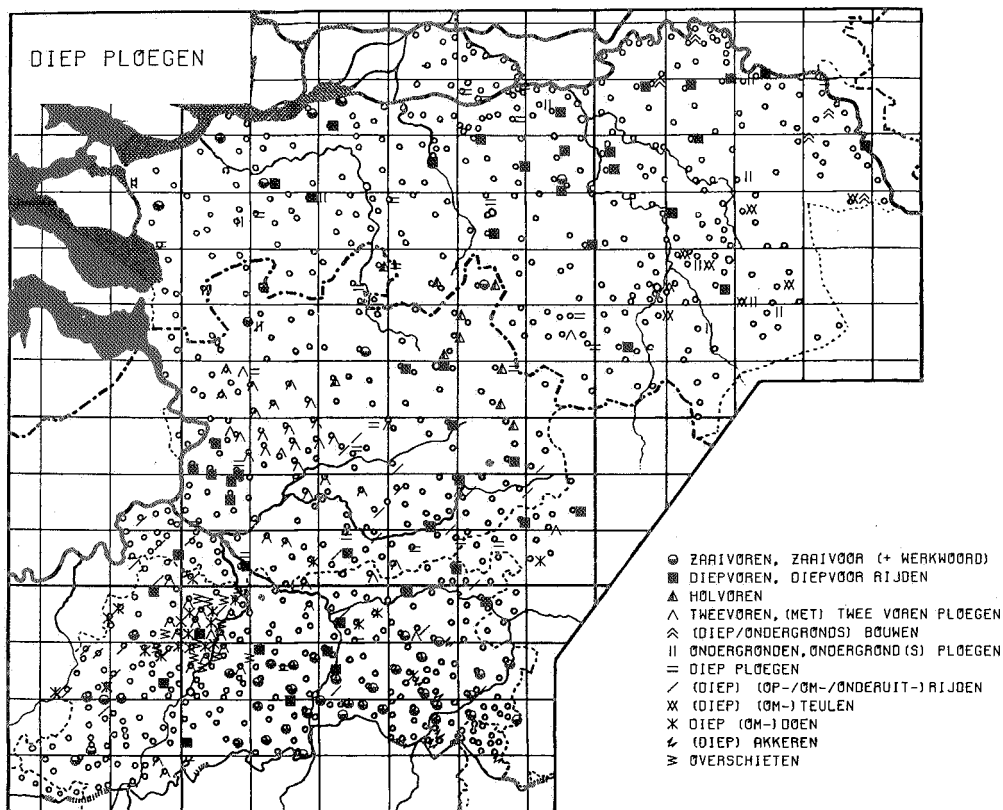
243; **ploeg steken**: [ploeg] stikka, K 235; **verschakelen**: vārschòòkālān, K 240; vārschèùkālā, K 307; **verleggen**: vārliegə, I 266; vārliegga, K 330; **veranderen**: het type veranderen in: P 137; **verplaatsen**: vārlutsə, K 330; **voet verspannen**: vōēi fārspōnnə, K 211; **dunzetten**: dunzetten, Corn. Vervl. A.; **herhouden**: hērhawə, K 357; de volgende typen zijn zelfstandige naamwoorden: **versteller**: vārstēllār, K 330; vārstēldār, K 301; **verzetter**: vārzēttār, K 330; II: het regelen van de ploeg teneinde dieper te ploegen: **dieper zetten**: het type dieper zetten in: K 296, 333b, P 198; diepār zēttā, K 125a, 143, 160, 184; diēppār zēttā, K 277, 349, P 86; diēppār zētn, O 158; diēpār zēttā, I 268, K 291, 310, 329, P 89; diēpār zētn, K 241; diēpār zittā, P 27; diēpār ziʹn, K 340; diēpār zittā, K 248; dippār zēttā, K 312; deepār zēttā, P 126; dēūwpār zēttā, P 154; diēppār zettān, K 273; diēpār zēttā, dieper zetten (van de ploeg), hs Schrevens P 86; **dieper stellen**: diepār stēllā, K 133a; diēppār stēllā, K 268; diēpār stēllā, K 317; **diep zetten**: diēp sēttā, K 192; **diepen**: het type diepen in: K 124a; **ploeg dieper zetten**: [ploeg] deepār zēttā, P 69a; [ploeg] diēpār zēttā, P 81; **voet dieper zetten**: vōōteepārzēttā, P 70; **hoger stellen**: hōegār stēllā, K 317; **hoger zetten**: het type hoger zetten in: K 186; òēggār zēttā, P 125; **verhogen**: verōēgə, K 330; virōēgə, I 266; **omhoogbrengen**: òēmōēg brīēngə, K 331; **tand hoger zetten**: tont hōegār zettān, P 16; het volgende type is een bijwoord: **dieper**: diēppār, K 231, 273, 313, 315; diēpār, K 209, 273, 277, 312; dēppār, K 238, 241, 275, 276, 307, 310, 353; III: het regelen van de ploeg teneinde ondieper te ploegen: **ondieper zetten**: het type ondieper zetten in: K 296, 333b, P 198; òndiēpār zēttā, K 291, 310, 329, P 89; òēndiēppār zētn, O 158; òndiēpārzēttā, ondieper zetten (van de ploeg), hs Schrevens P 86; **ploeg ondieper zetten**: [ploeg] òndiēpār zēttā, P 69a; [ploeg] òndiēpār zēttā, P 81; **ondieper stellen**: òndiēpār stēllā, K 268; **lager zetten**: het type lager zetten in: K 186; liēgār zēttā, P 125; **locht zetten**: lōēcht sēttā, K 192; **lochter zetten**: lochtār zēttā, K 125a, 143, 160, 184; lochtār zēttā, K 277; lochtār zētn, K 241; lochtār ziʹn, K 340; loechtār [zetten], K 273; lōēchtār zēttā, K 312; lōēchtār zittā, K 248; **lochter stellen**: lochtār stēllā, K 133a; **lochten**: het type lochten in: K 124a; lochtā, K 124a; **schaaidier zetten**: schaajdār zēttā, P 154a; **tand lager zetten**: tont liēgār zettān, P 16; **gat dieper zetten**: gōt deepār zēttā, P 72; **gaatje dieper steken**: gaotjə diepār steekə, L 180b; **gaatje opsteken**: gaotjə opsteekə, L 180b; de volgende typen zijn bijwoorden: **lochter**: lochtār, K 241, 275, 276, 277, 315, 353; lōēchtār, K 209, 231, 238, 307, 310, 312, 313; **hoger**: hōggār, K 273.

DIEPE VOOR

Tiefe Furche — deep furrow — sillon profond (N P, 11a (I 79, K 108, K 145a); N P, 12 (K 174, K 307); DC 27, 24b; (K 177, K 182b); Meulemans; Vanduffel) **diepe voor**: het type diepe voor in: K 145a; **diepvoor**: het type diepvoor in: K 307; **zaadvoor**: zaotvoor, K 177; **zaaivoor**: het type zaaivoor in: K 188; zaejvoor, I 69; zōwvōwr, P 62, 66, 127; zōdōvoor, P 82, 130, 131, 132, 133, 135; zōāvōwr, P 72, 75, 76, 78, 81, 126, 129, 131, 133, 135; zōējvōwr, P 137a; zēāvōwr, P 83, 136; **tweevoor**: twiēvōór, K 307; **holvoor**: het type holvoor in: K 182b; **holvoor**, soort van diepe holronde voor, Corn. Vervl.; **wintervoer**: het type wintervoer in: K 174.

DIEP PLOEGEN (zie kaart)

Tiefplügen — to plough deep — labourer profondément (N 11, 46; N 11, 59a; L 5, 24a; L 5, 24b; DC 27, 24b; DC 33, 17; znd 34, 4b; P.A. 27, 24b (I 78a, 102a, 118, K 125, 129a, 151, 153, 184b, L 96b, 180a, 209, 228, 262, 280); Alaers; Ceusters; Jacobs; Meulemans; Vanduffel; Van Hoof) **zaaivoren**: het type zaaivoren in: K 152a, P 39, 92, 94, 104, 131, 145, 157a; zaaivoorə, K 124a, 125, 157; zaovoorən, P 110; zōdōvōērn, O 175; zāwvāwrən, P 107; zēāvōwrə, P 136; zōevuurən, O 243; zōevoorən, P 96a, 144; zōēvōērn, O 160a; zōēvōwrə, P 161; zōēvāarə, P 89; zōēveurən, O 159; zōēvūūrn, O 274a; zōāvōwrə, P 72, 75, 76, 81, 126, 129, 131, 133, 135; zōwāvōōrən, P 37; zōwājvōwrə, P 145; zōwvōwrə, P 62, 66; zōwvōwrə, P 126; zōjvōwrən, P 146; zōdōvoorən, P 146; zōdōvōwrə, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; zōdōvōrrə, P 137; zōvōorən, P 138; het land is — gāzēāvōwt, P 83; gāzōējvōwt, P 137a; **zaaivoor maken**: het type zaaivoor maken in: P 198a; **zaaivoor ploegen**: het type zaaivoor ploegen in: K 196; zāájvurplōēgə, K 210; **zaaivoor rijden**: het type zaaivoor rijden in: K 170; zāajvoorrijən, I 78a; zāojvōōrājə, K 201; zāojvōōrējə, K 189b; **zaailand rijden**: het type zaailand rijden in: I 118; zōolāánt rējə, K 221; zōojlāánt rējə, K 225; zōojlāánt rējə, K 225; **in zaailand rijden**: iēn zōolāánt rāā, K 243; iēn zōolāánt rājə, K 243; **zaailabeuren**: zōālabōwrə, P 127; zōwlobōwrə, P 69a; **diepvoren**: het type diepvoren in: I 271, K 164a, 169, 170, L 177, O 67; diepvoorə, L 109, 145, 150, 180b, 187, 200a, 258, K 125a, 157, 163, 165, 176, 187; diepvōōrə, K 184; diēpvoorə, K 237, O 173, P 4; diēpvōwārən, K 314; diēpvōērn, K 273; diejpvōorə, L 241, P 41; diēpvoorə, K 147, 310, 317, 351a, L 149, 177b, P 33; diēpvoowrə, P 81; diēpvōōwrə, P 27; diēpvōōrə, K 276, 277, 307, 315, 353; diēpvōōrə,

K 312; *diēpvōdērān*, K 273; *diēpvōdēra*, K 275; *diēpvōdōra*, K 237; *diēpvōwra*, P 84; *deepvoorā*, P 88, 125; *deepvōdōra*, K 218a; *dējpvoorā*, P 41; *diepfoora*, K 281; *diēpfoora*, K 235, 276, 310; *diēpfōdēra*, K 237; *diēpfōdēwara*, K 307; *diēpfoora*, K 341a; *diēpfōdōwra*, K 244; *diēpfōwra*, K 251, 283; *deepfāwra*, K 249, 250; *deepfōdōra*, K 245; *dēēpfōdōra*, P 70; *dēēpfōwra*, K 330; *diepvoren*, in diepe voren omakkeren, met tweemaal dezelfde voor om te ploegen, Fr. bilouquer (K.), Corn. Vervl.; **diepvoor rijden**: *diēpvoorraan*, K 310; **diepe voor doortrekken**: *diēpavōdōwra dōā trēkkā*, K 244; **holvoren**: het type *holvoren* in: K 196, 213, 230, 240, 275; *hōlvōora*, K 238; *hōlvōdōra*, K 241; *hōlvōora*, K 191, 211, 240; *hōlvōwra*, K 241; *hōlvōwra*, K 241; *hōfōora*, K 237; *halvoorān*, K 195; *holvoren*, diep uitploegen in holronde voren (K.), Corn. Vervl.; *holvoren*, *holvoren* heeft te Duffel een dubbele betekenis: 1° vōdōr den winter de gewenten met de schup overschieten en dan diep ploegen om ze in winterland te leggen, 2° in zware gronden bij het tweevoren met de molploeg nog eens door de voren rijden, opmollen, om den grond los te leggen en door-dringbaar te maken, Corn.; *hollevoren*, het

ploegen tot kleine akkers van 2-4 sneden, om het beter te doen opdrogen, Goossenaerts; **dubbel holvoren**: *dōbbal hōlvōra*, K 240; **op holle voren rijden**: *op hōllōvōra*, O 154; **tweevoren**: het type *tweevoren* in: K 221a, 266, 292, 296, 307, 344; *tweevoora*, K 262; *twēevoora*, K 225; *twējvoora*, K 221, 221a; *twiejavoora*, K 264; *twiejavoora*, P 37; *twiēvoora*, K 307; *twiējavoora*, K 301, 307; *twiējavoora*, K 301; *twiējavoora*, K 264; *twiēvoora*, K 226, 228, 229a, 255, 258; *twiēvōwra*, K 227, 229, 243, 245, 252, 253, 254, 256, 257, 261, 262; *twiēvoora*, I 275, K 226, 331, 332, 349, O 70, 74, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62; *twiēvoora*, I 275; *twiēvōdōra*, K 337; *twiēvōdōwra*, K 256; *twiēvōwra*, K 254, P 16; *tweevoren*, hetzelfde als Diepvoren, een land ploegen en daarna nog eens dezelfde voor uitrijden, Corn. Vervl.; **twee voren ploegen**: *twiēvoorāploegā*, K 318; *twiēvuurāplōēgā*, O 288, 289, 290; **met twee voren ploegen**: het type *met twee voren ploegen* in: K 301; **twee voren rijden**: *twiēvōdōrārēja*, K 209, 231; **twee voren ineen rijden**: *twiējavōdōrāniēniējara*, P 85; **twee voren teulen**: *twiējavoora*, L 263a; **oogstvoren**: *ōēwgstfōdōwra*, P 163; *oogstvoren*, (*oēstvore*), dwars over de bedden ploegen,

1.1.1.3

alvorens den akker voor goed om te ploegen, Tuerlinckx; **jaagvoren**: *jaachvoorə*, I 268; **ondergrond ploegen**: *òndəgròntploegə*, K 201; **ondergronds ploegen**: het type *ondergronds ploegen* in: K 145a; **onderaards ploegen**: het type *onderaards ploegen* in: I 118; **bouwen**: het type *bouwen* in: L 146; *baowən*, L 96b; **diep bouwen**: *diep bouwə*, L 160; *dīep bouwə*, L 184; *die.b bōdwe*, diep ploegen, namelijk wanneer men de akker zaairijp maakt (Huisseling), Elemans; **vaardig bouwen**: *vèrreg bōdwe*, ploegen om de akker zaairijp te maken (Huisseling), Elemans; **ondergronds bouwen**: het type *ondergronds bouwen* in: L 209; **ondergronden**: het type *ondergronden* in: K 176, L 242, 261; *òndəgrònda*, I 57a, K 174, 188a, L 153, 244*, 263, 263a; *òndəgrònda*, L 183; *òndəgrònda*, L 235; *òndəgrònde*, ploegen met een zeer diepe voor, waarbij ook de lagere lagen naar boven worden gewerkt, vooral met het oog op structuurverbetering, (Huisseling), Elemans; **ploegen**: *ploegə*, K 124a, L 263; **omploegen**: het type *omploegen* in: P 76; *oemploggən*, O 250; *oemploogə*, K 335, P 72; **diep ploegen**: het type *diep ploegen* in: K 133, 135, 143, 217, 221a, 266, 339, P 30, 77; *diepploegə*, I 79, K 133a, 175a, 179a, 183c, 220, 268, 287, 346; *diepplōegə*, K 192, 287, 348, 367, O 72; *dīēpploegə*, L 159; *dīēpplōegə*, K 191, 251, 353; *depploegə*, K 240; *depploowgə*, K 330; *dipploegə*, P 198; **diep omploegen**: *diep omploegə*, K 101; **diep erdoorploegen**: *diep ərdur ploegə*, K 186; **goede voor doorploegen**: *goei voor dōrploegə*, K 268; **inbreken**: het type *inbreken* in: O 243; **diep rijden**: *diep rijn*, K 304; *diep raa*, K 268; *diepraan*, I 266, K 268, O 154; *diepraən*, O 158; *diep rān*, O 166; *dieprao*, I 269; *dieprōən*, O 162; *dīēpraə*, K 320; *dīēpraən*, I 273, K 340; *dīēpraən*, K 310; *dīēprān*, I 275; *dīēprān*, O 165, P 8; *dīēprōə*, P 27; *dīēprōə*, P 89; *dieprēja*, K 277, 307; *diepréə*, K 313; *diepréén*, I 220, K 274; *dīēpréjə*, K 307; *dīēprèè*, K 265, 274; *dīēprèèn*, K 274; *dīēpréjə*, K 313; **oprijden**: het type *oprijden* in: K 355, P 38; *oprijən*, P 111; **omrijden**: het type *omrijden* in: O 153, P 38; *oemrijn*, K 302; *omraan*, K 310; *oemraajə*, P 25; **diep omrijden**: *diep oemraan*, O 160a; *deep omrèuwn*, O 153; **onderuitrijden**: *òndərdòtréén*, K 341a; **uiteenrijden**: *əitənrajə*, K 201; **erdoorrijden**: *ərdōrrèèn*, K 268; **dam uitrijden**: *dam òətraan*, K 291; **met een diepe voor rijden**: *mee ən dīepə voor raa*, P 86; **goede voor erdoorrijden**: *goej vōr dōrdōr raojə*, K 248; **volle voor rijden**: *vōlla vōerə rōən*, O 275; *vōlla vūurə rōən*, O 275; **diep leggen**: *dīēplēggə*, O 74; **omleggen**: *oemleggə*, L 280; **wegleggen**: het type *wegleggen* in: K 129a; **omhoogleggen**: het type *omhoogleggen* in: K 310; **klaarleggen**: *klaor léggə*, L 262; **teulen**: het type *teulen* in: L 207, 209, 228, 256; *teulə*, L 243; **diep teulen**: het

type *diep teulen* in: L 233, 242; *diep teulə*, L 242; *deep teulə*, L 243; *dīējp teulə*, L 208; *diejp teulə*, diep ploegen, hs Van Bakel L 235; **omteulen**: *umteulən*, L 228; *umtōwla(n)*, umtuilen, umteulen, omploegen, De Bont; **butploegen**: het type *butploegen* in: K 184b; *budploegən*, K 218b; **opbutten**: het type *opbutten* in: K 186; **diep doen**: *diepdoen*, O 68, P 5; *dīēbdōèn*, O 74, P 2, 3, 59, 60; *dīēpdōèn*, O 63a, 165; *dīēpdoen*, O 170; *dīēpdōèn*, O 165; *dīēpdoon*, O 165; *dīēpdōèn*, O 70; *dīēpōèn*, O 163; **diep omdoen**: *diep òēmdōèn*, K 324, 333b; *dīēp òēmdōèn*, P 10, 29, 61, O 158; *diep oemdoen*, O 160a; *dīēp ūūmdōèn*, P 28; *deep òēmdoewn*, P 95; *dējp umdōwn*, K 357; **eren**: het type *eren* in: L 151a, 180a; *èèrən*, L 200; *èèrə*, L 185; **tweediepen**: het type *tweediepen* in: K 102; *tweejdīēpə*, K 160; **tweediep ploegen**: *twejdīēpplōegə*, K 207; **beulen**: *beulə*, K 301; *beulen*, heel diep omploegen, dit gebeurt ook o.a. met land dat men vóór den winter beploegt om het braak te laten liggen en te laten uitvriezen, Corn.; **overbeulen**: *oovarbeulə*, K 301; *oovərbèulə*, K 307; *overbeulen*, overbeulen is eene plek grond gereedploegen om te zaaien. 't Is te zeggen ploegen, zonder dat men de voren uitrijdt; men mest de gewenten en zaait het graan op het mest; vervolgens ploegt men de voren uit en de strook grond die er uitkomt, wordt met den beulhaak over de gewenten plat uiteengedrukt om het graan te bedekken, Corn. Vervl. A.; **uitzanden**: *uitzanden*, zandlagen die onder de bovenlaag liggen uitnemen en wegvoeren, Corn. Vervl. A.; **moren**: het type *moren* in: K 151; *moorə*, K 173b; **akkeren**: het type *akkeren* in: P 39; *akkərə*, P 104, 154, 154a, 171; **afakkeren**: *afakkeren*, land afakkeren, land dat in bedden ligt plat akkeren om het daarna weer op te akkeren, in bedden te ploegen, Tuerlinckx; **diep akkeren**: *deep òkərə*, P 105; **diep labeuren**: *diep lābèurən*, O 275; **naar boven doen komen**: *nò bōdvə dōèn kōmmə*, K 354; **grond losmaken**: *gront lōsmòòkə*, K 204; **omslagen**: *òmslòògə*, K 312; **overschieten**: *oovərschiētə*, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62, O 70, 74, 165; **kolven**: *kolven*, diep ploegen, Tuerlinckx; *kolven*, diep ploegen, het land kolven, Corn. Vervl. A.; **omkolven**: *omkolven*, in eens diep omploegen, Corn.; **krimmen**: *krimmen*, den ondergrond bovenhalen en met den schralen bovengrond vermengen (N.-W. der K.), Corn. Vervl.; **wroeten**: *vruutən*, K 143; *vrūutə*, K 307; **onderuithalen**: *òngdōraoətòdòle*, K 248; de volgende typen bevatten uitdrukkingen voor elk gedeelte afzonderlijk van de bewerking „tweevoren”: **afleggen en dieprijden**: het type *afleggen en dieprijden* in: K 320; **afleggen en onderuitrijden**: *afleggə ən òndərdòtrəjə*, K 229, 253, 254; **bovenaf- en onderuitrijden**: *boovənafən òndərdòtrəjə*,

K 221; *bòwvənaf en óndəròotrèjə*, K 252, 261; *bòwvənaf en óndəròotràájə*, K 256; *bòwvənaf en óndəròotràá*, K 257; **de roof afleggen en een snee onderuit**: *də ruf avleggə en ən snéj óngd-əròet*, K 227.

DIEP GEZEGD VAN PLOEGEN

Tief, vom Pflügen gesagt — deep, said of ploughing — profondément, dit du labourage N 11, 46; Ceusters; Go, 1b; Meulemans) **diep**: *dīēp*, K 318, P 44; *dīēp*, K 314, 315, 316, 353, 357, 358, O 178, 250, 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 125, 198, 199; *dīējp*, P 47, 48; *di-jp*, P 46, 167; *deep*, P 45, 82, 83, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137a; **ploegje onderuit**: *plōēgskə óndərut*, K 353.

ONDIEPE VOOR

Untiefe Furche, Schälfurche — shallow furrow — sillon peu profond (N 11, 45; N P, 11a; N P, 11b; DC 23, 1c; Meulemans; Vanduffel) **voor**: het type *voor* in: L 148, 200, 207a, K 197; *vóówr*, K 284; *vèùr*, P 85; *vawr*, P 152; **voortje**: *vorkə*, K 183; *vòrkə*, K 271; *vòrkə*, K 216; *vòrrakə*, P 23; *vórakə*, P 26; *vòrkə*, K 214, 215, L 180; *vòrjən*, K 275; *veurkə*, L 180b; *vrkə*, L 144; *vurakə*, K 310, L 148, P 24; **lochte voor**: het type *lochte voor* in: K 145a, 174, 218c, L 180, 280; *lòchtə voor*, K 176, L 91b; *loechtə vòðr*, K 128; *lòèchtə voor*, K 307; *lòèchtə voowär*, K 312; *lòèchtə vòèr*, K 307a; *lòèchtə vóòr*, K 267; **locht voortje**: *locht veurkə*, L 257; *locht vòrkə*, K 174; *locht voorəkə*, K 172; **lichte voor**: het type *lichte voor* in: K 215; *lichtə voor*, K 135; **drege voor**: *drèch voor*, L 160; *drèchə voor*, L 187; *drèèch voor*, L 241; *drèjch voor*, L 153; *dréèch vòðr*, L 184; *dréjchə vòðar*, L 187; *draəch vòðr*, L 184; **schelvoor**: het type *schelvoor* in: P 29a, 94; *schèlvoor*, K 215; *schèlvòor*, P 30, 84; *schèlvòr*, P 30, 84; *schèlvoor*, K 198; *schilvoor*, K 179a; *schelvoor*, voor bij 't schellen, het voortbrengsel van schellen; schellen, voor de eerste maal na de vrucht zeer ondiep ploegen, Tuerlinckx; *schèlvawr*, ondiepe voor, hs Schrevens P 86; **schel**: het type *schel* in: K 184; **schelle**: *schellə*, K 145a; **stoppelvoor**: het type *stoppelvoor* in: I 57a, 79, K 124a, 133a, 136a, 143, 153, 173, 174; **stoppelvoortje**: *stop-pəlvorkə*, K 153; **scheivoor**: *skievùur*, O 241; *skeenvoor*, O 290; **kruidvoor**: *krèùtfùur*, O 253; *krùùtvoor*, I 274; *kròèətvàar*, P 89; *kròðətvòor*, P 82, 83, 131, 132, 133, 135, 136, 137a; *krèətvòor*, P 130; **ondiepe voor**: het type *ondiepe voor* in: K 277, 279; *óndi-jpə voor*, L 183; *ðēmdeepəvòwr*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; **stortvoor**: *stutfùur*, O 253; *stutvoor*, O 69, 245; **wendvoor**: *wenvoor*, I

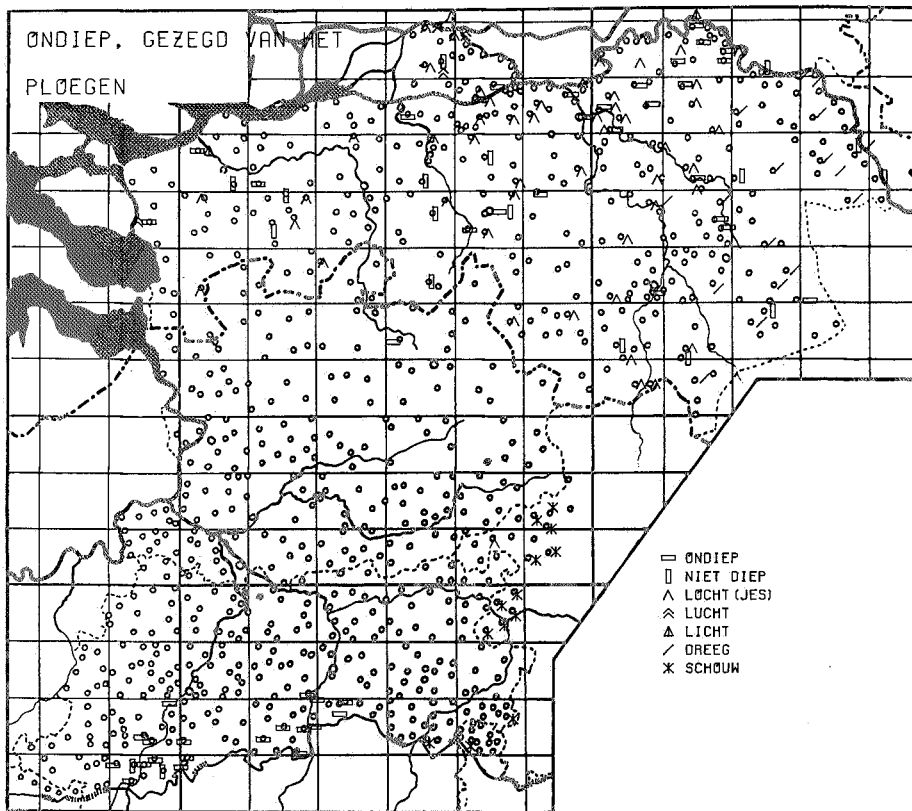
57a, 79, K 173a, 175a*, 188; *wénvoor*, K 153; **wendvoortje**: *wenvorkə*, K 188a; *wénvorkə*, K 153; *wenvòrkə*, K 157; **stropvoor**: *stròpvdòr*, P 176; *stròpvoor*, P 82, 130, 131, 132, 133, 135; *stròpvdòwr*, P 83, 136, 137a; *stropvoor*, land, dat na eene graanvrucht ondiep geploegd is, Tuerlinckx; **schrapvoor**: *skrapvoor*, L 180b; **blekvoor**: het type *blekvoor* in: L 205, 206, 262; *blekvòòr*, L 205, 206; **greppel**: het type *greppel* in: K 232; *grèppal*, K 193; **greppeltje**: *grèppəltjə*, K 206; **reulvoortje**: *reulvòrkə*, K 176; **sleuf**: *sleuf*, K 172; **schampelvoor**: *schampəlvòor*, I 275; **schafelvoor**: *schaffəlvawr*, P 70; **schuifelvoor**: *schuifəlvòor*, zeer ondiepe voor, Corn. Vervl. A.; **mouwvoor**: *máávvoor*, P 82; *máávvoor*, P 83, 136, 137a; **zaaivoor**: het type *zaaivoor* in: I 57a; **kleine voor**: *kláán veur*, P 72; **slijkvoor**: *sléjkvoor*, L 262; **snee**: *snée*, K 262; **platte voor**: het type *platte voor* in: K 293, 334; **voordeel**: *vèèdal*, P 22; **geul**: het type *geul* in: K 102*; **gootje**: *gukkə*, K 349; **vloot**: het type *vloot* in: L 96; **vlootje**: het type *vlootje* in: L 96; **afstorting**: *afsteuting*, O 73; **[grawôël]**: *grawòèl*, P 8.

ONDIEP PLOEGEN

Schälen — to skim — déchaumer, labourer superficiellement (N 11, 45; NP 12; DC 20, 1b; DC 23, 1c; DC 27, 24b; DC 33, 17; ZND 34, 3b; L 1, 1c; L 5, 24b; P.A. 20, 1b (, 171, L 99, 100, 153); P.A. 23, 1c (L 148); P.A. 27, 24b (K 133a, 183b, 184, 190, L 96b, 100, 109, 110, 148, 180a, 209, 228, 262, 280); Alaers; Go 1b; Jacobs; Meulemans;) **blekken**: het type *blekken* in: L 205, 206, 207, 208, 208a, 209a, 228; *blekkə*, L 150, 241, 243, 244, 244*, 258, 262, 263; *blékkə*, K 268, 274, 307, 310, 316, 318, 339, 353, 354, 357, 358, L 183, 207, 235; *blèkkə*, L 204, 204a; *bléʔə*, K 314, 315, 353; *blékkə*, licht en oppervlakkig 't vuil wat onderploegen, hs Van Bakel L 235; het land is — *gəblekt*, L 264, 283; **dreeg blekken**: *dréèch blékkə*, L 208; **omblekken**: *um-blékkə*, lichtjes omploegen, hs Van Bakel L 235; het land is — *omgəblèkt*, L 240; **onderblekken**: *óndərblekkə*, L 241; **dreeg bouwen**: het type *dreeg bouwen* in: L 109, 110, 209; *drèèch bouwən*, L 209a; *drèèch bouwə*, L 160; *drijch baowə*, L 153; **dreeg ploegen**: *dreech ploegə*, L 242; *dréèch ploegə*, L 183; *drèèch ploegən*, L 283; *dréjch ploegən*, L 150; *drijch ploegən*, L 153; **dreeg omploegen**: *dréèch omploegə*, L 183; **dreeg teulen**: *drèch teulə*, L 242; *drich teulə*, L 263; **dreeg eren**: *dréèch éérə*, L 183; **dreeg omdoen**: *dréèch umdoen*, L 183; **schellen**: het type *schellen* in: K 145a, 147, 163, 218b, 344; *schellə*, K 151, 184; *schélla*, K 183, 227, 228, 229, 229a, 244, 245, 252, 253, 254,

255, 256, 257, 262, 268, 274, 341a, P 29, 84; *schèllə*, K 183; *sjèllə*, P 89; *sjèllə*, P 88; *schèllə*, ondiep ploegen, hs Schrevens P 86; het land is – *gəschelt*, K 216a; **afschellen**: het type *afschellen* in: P 94; *afschèllə*, K 226, 261, P 27, 30; *afschèllə*, K 207; *òfschèllə*, K 277; *afschellen*, ondiep omploegen, Corn. Vervl.; het land is – *afgəschelt*, K 195; **omschellen**: het type *omschellen* in: K 218; *oemschillə*, K 227, 228, 248, 254, 262; *omschillə*, P 23; *umschèllə*, K 217; *omschellen*, ondiep omploegen, Corn. Vervl. A.; **licht omschellen**: *licht oemschèllə*, K 248; **opschellen**: het type *opschellen* in: K 332; **schelvoren**: *schelvoora*, P 32; *schulvoora*, P 32; **afrijden**: het type *afrijden* in: K 275; *afràà*, P 32; *àfraa*, P 41; *àfràà*, P 32; **oprijden**: *òpràà*, P 3, 4; **omrijden**: *oemraa*, P 137; *oemraajə*, K 226; *umraajə*, K 357; **vlot omrijden**: het type *vlot omrijden* in: K 189; **schouw omrijden**: *schaa umrèejə*, K 318; **locht omrijden**: *locht omrawən*, K 241; **lochtjes rijden**: *lochtakəs rāàə*, P 1; **gewenten rijden**: *gəwéntə réejə*, K 201; **kruidvoor rijden**: *kròdtfòwr raa*, P 126; **kruidvoortje rijden**: *kròdtvòrkə raən*, O 63a; **breken**: *breekən*, O 158; *breekə*, K 317; *brèkkə*, P 16; *brèjkə*, O 67; *breukə*, L 187; **braken**: *brakkə*, L 145; *braakə*, K 287, 353; *braokən*, L 96b, 146; *braokə*, K 176, L 99, 100, 159, 160, P 95; *brāōkən*, L 100; *brokkə*, L 153; *brookən*, L 144, 149; *brookə*, L 148, 149, 177c, 180b; *bròkkə*, L 109, 145; *bròdkə*, K 339, L 109, 153, P 72; **braken**, ondiep ploegen, hs Kapteijns L 177; het land is – *gəbrokt*, L 147; *chəbrookt*, L 153; **ombraken**: *umbrookə*, L 148; **braakploegen**: het type *braakploegen* in: K 190; **braakrijden**: *braakraan*, K 291; *bròdkraan*, K 348, 349; *bròdkraajə*, K 251; **braakleggen**: *bròdklèggə*, K 256, 264; **in braakgrond rijden**: *ien braakchrònt raan*, K 331; **in braakland rijden**: *ien bròklaant raa*, K 335; **zwart braken**: *zwaartbraokə*, K 184; *zwètbròdkən*, K 240; **zwart maken**: het type *zwart maken* in: L 148; *zwart makkə*, K 163, 187, L 242; *zwart maakə*, L 184; *zwart maakə*, K 133a, 137, 141, 143, 173b, L 207; *zwart mòdkə*, K 165; *zwaart maakə*, K 204, 207, 237; *zwaart mòkkə*, K 341a; *zwét maakə*, K 268, 273, 276, 307, 339, 346; *zwét mòdʔn*, K 314; *zwét mooeʔn*, K 340; *zwéét mòdkə*, I 220; *zwèt mòdkə*, K 301; *zwèt mòdʔən*, K 241; **zwart rijden**: *zwét réə*, K 258; *zwét rééə*, K 258; *zwét rèèn*, K 274; *zwét rèè*, K 264; **zwart ploegen**: *zwét plògə*, P 33; **zwart leggen**: *zwaet leggə*, K 262; *zwét leggə*, K 265, 301; *zwoert leggə*, K 235; *zwoert leggə*, K 191; *zwoert leggə*, K 191; **zwart varen**: *zwart féera*, K 249, 250; *zwart fèèrə*, K 245, 281; **wendvoor zwart maken**: *wenvoor zwartmaakə*, K 175a*; **wendvoor rijden**: het type *wendvoor rijden* in: I 57a; *wenvoor rija*, K 173b; **op de wendvoor rijden**: *op də wenvoor raajə*, K 125a; **land wen-**

den: *lant wennən*, K 176; *laant wennə*, K 174; **wenden**: *wennə*, K 157, 174, 188a; **ploegen**: *ploegə*, K 240; *ploogə*, P 198; **platveld ploegen**: *plòtfèlt ploegə*, K 237; **gereedploegen**: *gərèét plògə*, K 281a; **ondiep ploegen**: het type *ondiep ploegen* in: I 271; *ondiep ploegə*, K 287; **licht ploegen**: het type *licht ploegen* in: K 150, L 147; **lucht ploegen**: het type *lucht ploegen* in: K 101; *lucht plògə*, K 313; *lòecht plògə*, K 251; *lòecht plògə*, K 192; **locht ploegen**: het type *locht ploegen* in: K 133, 217, L 262; *locht ploegə*, K 124a, 178*; **lochtjes ploegen**: *logjes ploegə*, K 175a*; **ploegen voor de zaai gereed**: *ploegən voor de zoaj gərèet*, K 135; **voorploegen**: *veurploegən*, K 133a; **afploegen**: het type *afploegen* in: K 183b; **omploegen**: *oempleugə*, P 136; *oemplògə*, K 254; **licht omploegen**: *licht òmplògə*, K 237; **schavens ploegen**: *scháávəs plògən*, K 314; **omdoen**: *umdoen*, O 165; *oemdoen*, O 239; *òemdòèn*, O 67; *oemdoen*, O 165; **lucht omdoen**: *loecht oemdoen*, K 264; *loecht oemdòèn*, K 333b; **luchtjes omdoen**: het type *luchtjes omdoen* in: K 192; **afstoten**: *òfstúütə*, O 173; **uitstoten**: *uitstootə*, K 179a; **verstoten**: het type *verstoten* in: K 218; *verstootə*, L 280; **storten**: *stuttən*, O 72; *stutta*, O 165, P 4; *stettən*, O 156, 157, 278; *stétən*, O 153, 156; **afstorten**: het type *afstorten* in: O 177; **opstorten**: *òpstuttə*, O 70, 74; **onderstorten**: *ònnərstettən*, O 162; **pellen**: *péllə*, K 244; **afpellen**: *ááfpéllə*, P 25; **oppellen**: *òppéllə*, P 4; **stroppen**: *stroppə*, P 157a; *stróppə*, P 48, 163, 167, 171; *strówpə*, P 105; **stroppen**, ondiep ploegen, Tuerlinckx; **afstroppen**: *afstroppen*, uit stroppen, ondiep ploegen, en af in den zin van verwijdering; hetzelfde als afschellen, Tuerlinckx; **schrappen**: het type *schrappen* in: K 171, L 180a, 200; *schrappə*, L 180, 200a; *sGrappən*, L 233; *skrappə*, K 173, L 148, 177b, 180b, 183, 200; *schrappen*, ondiep ploegen, Van Dam 7; **omschrappen**: *umschrappə*, K 165; **lochtjes schrappen**: *lochjes schrappen*, luchtig, heel oppervlakkig *lochjes schrappen*, Van Dam 7; **schrabben**: het type *schrabben* in: K 218, L 200; *schrabbə*, K 184; *schràbbə*, K 211; *skrabbə*, K 187, L 199, 235; *schrabbə(n)*, schrabben, 2) luchtigjes omploegen, De Bont; **omschrabben**: *òmschrabbən*, L 200; *oem-schrabbə*, K 330; *umschrabbə*, K 186; *umschrabbə(n)*, omschrabben, (een veld) luchtigjes omploegen, De Bont; **schappen**: het type *schappen* in: L 200; **schalmen**: *schálmə*, P 127; **schrafelen**: *schraafələ*, P 69a; *schróffələ*, P 67, 68; **schaffen**: het type *schaffen* in: P 77; **schafelen**: *schafələ*, P 76; *schááfələ*, P 62; *schoofələ*, P 77; **schafelvoortje geven**: *schááfəlvòjrkə geevə*, P 61; **afschafelen**: *òf-schòffələ*, P 70; **schampelen**: *schampələ*, P 1, 2; *schampələn*, I 273; *schòmpələ*, I 266, 268, 269; **omschampelen**: *oemschòmpələ*, K 329; **zaaivo-**

ren: *zoefvoorə*, P 88; *zòvoorə*, P 81; *zòjə vòdərə*, P 32; *zaaivoor geven*: *zaojvòwr gi-javə*, P 154a; *zaaivoor ploegen*: *zòjvoor plòegə*, K 237; *op het zaaivoor rijden*: *op ət zaaivoor rijə*, K 176; *lochtjes omvloten*: *lochtjəs umvlòdətən*, L 255a; *lochtjəs umvlòdətən*, L 255a; *lochte voor geven*: *lòchta voor gēevə*, P 60; *locht optrekken*: *lòcht oeptrékka*, P 60; *eggen*: *eggə*, K 245; *éggə*, K 330; *opzetten*: *òpsətta*, P 1; *land opkoppem*: *laant oepkòppə*, P 5; *schoepen*: het type *schoepen* in: L 228; *kreuken*: het type *kreuken* in: L 96; *akkeren*: *akkərə*, K 317; *kultivateren*: het type *kultivateren* in: L 209; *kultivaatərə*, L 280; *taken*: *taakə*, P 86; *vleugelen*: *vleugələ*, L 280; *ruffelen*: het type *ruffelen* in: L 149; *ruffələ*, L 149; *ròëffələ*, L 100; *gereed leggen*: *gəriət léggə*, K 296; *omtuteren*: *umtuutərə(n)*, *omtuteren*, hetz. als *umschrabben*, De Bont; *omruilen*: *òmruilə*, K 175a*; *mollen*: *mòlla*, K 287; *mollen*, te Duffel beteekent het: oppervlakkig ploegen, Corn.; *opmollen*: *opmollen*, met de molploeg den grond losmaken om hem beter te verbrokkelen (Duffel), Corn.; *omduwen*: *umdèuwə*, K 220; *bloten*: *blòdətə*, K 184; *duivelen*: *deuvələ*, P 125; *schuifelen*: *scheufələ*, P 10; *schuifelen*, zeer lichtjes ploegen (voor de

haver), Corn. Vervl. A.; *voortje geven*: *vòrka gēvən*, O 162; *vòarka gēeva*, O 74; *vòjrka geeva*, P 8, 59, 60; *vòrka gēeva*, P 104; *vurraka gēeva*, P 28; *teulen*: *teulə*, L 244; het land is — *gətul*, L 243.

ONDIEP, GEZEGD VAN PLOEGEN (zie kaart)

Untief, vom Pflügen gesagt — shallow, said of ploughing — superficiellement, dit du labourage

(DC 20, 1b; L 1, 1c; Go 1b; Ceusters; Meulemans; PA 20, 1a, 1b (L 157); N P, 12)

ondiep: het type *ondiep* in: I 78, K 129a, 133a, 133d, 148, 150, 151, 157, 183, 183a, 184a, 185, L 96, 96a, 99, 103, 104, 144a, 145, 263a; *ondiep*, L 149; *ondīep*, L 95a, 229a; *ondiejp*, L 145, 145a, 204, 204a; *ondīejp*, L 180**; *òndeejp*, P 82, 83, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137a; *òndīep*, O 250, 255, 285, 290, P 125, 198, 199; *òndīep*, L 149; *òndiejp*, L 148; *oemdiep*, P 198; *òndīep*, O 178, 287, 288; *òndīep*, K 212; *niet diep*: het type *niet diep* in: K 161a, 195, L 283a; *nie diep*, K 101, 153, 164, 177, 182, 183, L 100, 110, 258; *nie dīep*, L 187, 190; *nie diep*, L 183;

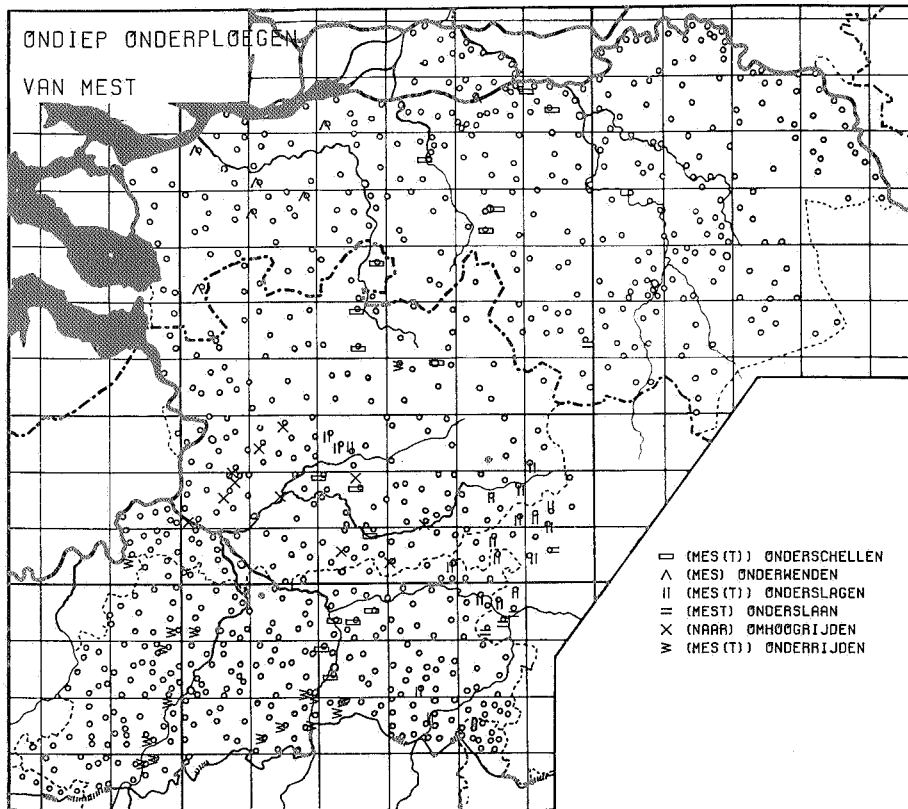
nie diep, L 263; *nīē dīep*, O 286, 289; *ni dip*, K 175; **niet diep genoeg**: *nie diep gənoch*, I 79; **niet erg diep**: *nie erch diep*, L 236; **locht**: het type *locht* in: K 100a, 102, 133d, 140, 143, 146, 148, 150, 162, 164a, 166, 171, 182b, 183b, 190, 217, L 92, 99, 144, 144a, 145, 149, 151, 152, 178a, 180, 180a, 180**, 201, 217, 224, 281, 281*; *locht*, L 151; *lōcht*, K 143, 176, 177b, 184, L 152; *lōocht*, L 261; *lōcht*, K 145a, L 148, 280; *logt*, K 143; *loecht*, K 133a, 158a, 353; *lōecht*, K 101a; *lōegt*, K 215; **lochtjes**: *lochjəs*, K 173a, 188a, L 103, 147; *lōchjəs*, L 93; *lochtes*, L 200; **lucht**: het type *lucht* in: K 100a, 101, L 102; **licht**: het type *licht* in: K 151, L 96; **dreeg**: het type *dreeg* in: L 264; *drēch*, L 159a, 160, 208; *drēch*, L 186, 244; *drēech*, L 159, 162, 183*, 185, 186, 187, 209a, 241, 285; *drējch*, L 157; *drēech*, L 112; *drech*, L 243; *drējch*, L 200; **schouw**: *scha*, P 161; *schàà*, K 316, 318, 357, 358, P 44, 45, 46, 47, 48, 167; *schàäf*, K 315; *schàäj*, P 154; *scha*, ondiep, *schake(n)s akkere*, zeer ondiep ploegen, Tuerlinckx; **kort**: *kört*, I 57; **los**: *lūs*, K 276a; **hoog**: het type *hoog* in: L 150; **te hoog**: het type *te hoog* in: L 150.

ONDIEP ONDERPLOEGEN VAN MEST (zie kaart)

Mist untief unterpflügen — to plough shallow in manure — enfouir le fumier peu profond (N 11, 15; N 11, 44; N 11, 42a; L 5, 24b; Ceusters; Go 1b; Meulemans; Elst; Vanduffel)

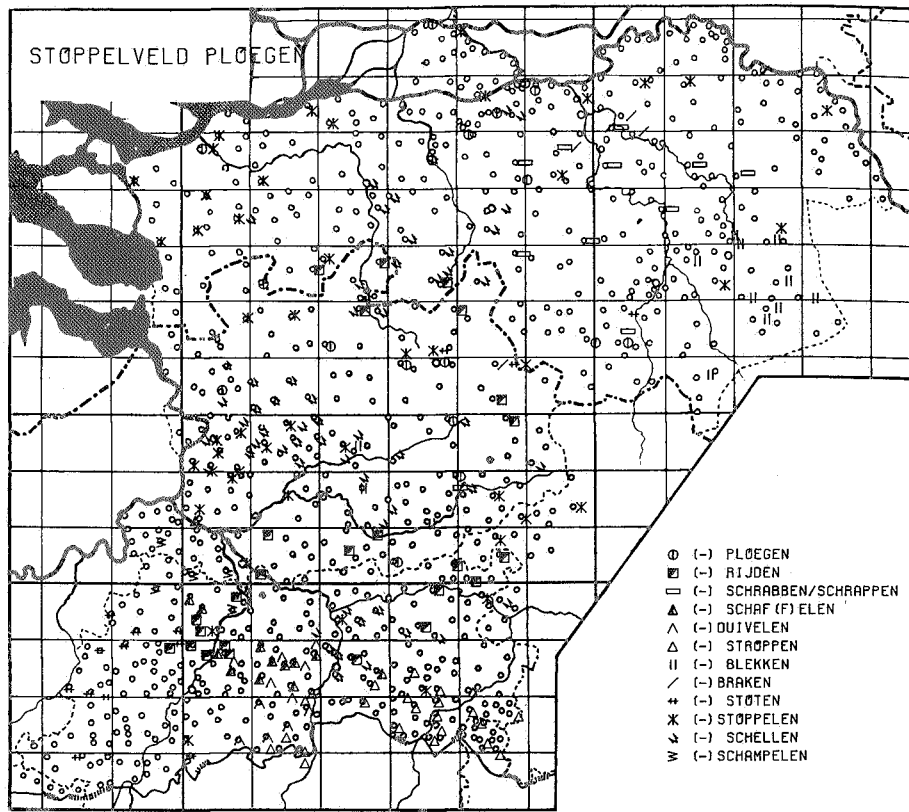
schellen: *schélla*, K 240; **mes schellen**: *més schélla*, K 237; **onderschellen**: *òndarschélla*, K 184, 191; *òndarschélla*, K 183, P 28, 29; *òndarschélla*, K 296, P 27; *òndarsjélla*, P 89; **locht onderschellen**: *lōecht òngdarschélla*, K 244; **mest onderschellen**: *mést òndarschélla*, K 137; *mést òndarschélla*, K 237, P 84, 89; *mést òndarschéllŋ*, K 340; **mes onderschellen**: *més òndarschéllən*, K 147; *més òndarschélla*, K 301; *més òndarschélla*, K 301; *més òndarschélla*, K 210; *mis òëbdarschélla*, K 210; *mies òndarschélla*, K 163; *mīēs òndarschélla*, K 207; *mīēzòndarschélla*, K 179b, 180, 181, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 205, 207, 208; **om-schellen**: *òëmschélla*, K 248; **opschellen**: *òpschéllən*, K 332; *òpschélla*, K 332; *òëpschélla*, K 333b; **inschellen**: het type *inschellen* in: K 204; *énschélla*, K 192; **mest inschellen**: *mést inschéllən*, K 238; **mes in de grond schellen**: *més in dā groont schéllən*, K 273; *més in dā grónt schélla*, K 241; *més in dā grōënt schélla*, K 240; **mes erinschellen**: *més erinschéllən*, K 240; **blekken**: *blékkə*, L 208, 241, 263; **onderblekken**: *òndarblékkə*, L 235, 241; **mest onderblekken**: *mist òndarblekkə*, L 242; *meest òndarblekkə*, L 263; *méést òndarblékkə*, L 242;

mèèjəst òndarblekkə, L 244*; *méést òndarblékkə*, L 263a; **mes onderblekken**: *més òndarblékkə*, L 207; **braken**: *braakə*, L 145; *braokə*, L 160; *broowkə*, L 149; **onderbraken**: *òndarbraokən*, K 143; *òndarbrookən*, L 150; **schrappen**: *skrappə*, L 183; **onderschrappen**: *òndarskrappə*, L 180b; **mes onderschrappen**: *més òndarskrappə*, L 200a; **winterland maken**: *wintərlaant mooəkə*, P 16; **wintermessen**: *wīentərméésə*, O 173; **winter ter land leggen**: *wīengtər tər lānt léggə*, K 244; **in winterakker leggen**: *īēn wīentəraakər léggə*, P 41; **op wintervoren leggen**: *òëp wīentərvoorə léggə*, K 339; **wintervoren**: *wintərvoorə*, L 159; **winterakkeren**: *wintərakkərə*, P 44; **mest inakkeren**: *mést éndakkərə*, P 167; **onderakkeren**: *òndərakkərə*, P 47; **mes onderschieten**: *mīēzòëndərschietə*, K 189b; **wenden**: *wénna*, I 57a, K 124a; **mes wenden**: *mies wénna*, K 174; **onderwenden**: *òndərwénna*, K 151, 157, 175a*; *òndərweéna*, K 133a; **mes onderwenden**: *mies òndərwénna*, K 176; *mies òndərwénna*, K 125a, 188a; **stoten**: *stuttən*, O 72; *stuttʹn*, O 160a; **omstoten**: *oemstuttʹn*, O 160a; **onderstoten**: *ònnərstéttən*, O 162; **mes onderstoten**: *més òndərstéttən*, O 63a; *més òndərstéttən*, O 158; **instoten**: *īēnstóttə*, P 198; **afstoten**: *aafstóëttə*, P 125; **inslagen**: *īēnslaagə*, K 235; **mest inslagen**: *mést inslaogə*, K 276, 346; *mést insleugə*, K 346; **mes inslagen**: *mézinslaogə*, K 274; **onderslagen**: *òndərslaagə*, K 353, P 44, 45, 104; *òndərslaagə*, K 354; *òndərslāgə*, K 277; *òndərslaogə*, P 41; *òëndərslaogə*, K 312; *òëndərslaogŋ*, K 314; *òndərslòògə*, K 315; *òndərslòògə*, K 314; *òndərslòògə*, K 313, 318, 353; *òndərslaggə*, P 145; *ònnərslaagə*, K 357; *ònnərslòògə*, K 316, 318; **mest onderslagen**: *mést òndərslāgə*, K 351a; *mést òndərsliëggə*, P 86; **mes onderslagen**: *més oondərslaogə*, K 264, 268; *mézoondərslaogə*, K 264, 265; **onderslaan**: *òndərsloon*, K 220; *òndərslooa*, P 46, 47; **mest onderslaan**: *mést òndərslòwə*, P 163; *mést òndərslooa*, P 48; *mést òndərslun*, K 358; **ondiep ploegen**: *òndeepløogə*, P 72; **mes ploegen**: *méspløëgn*, O 250; *méspløëggə*, O 290; **omploegen**: *òëmploegə*, K 226; **overploegen**: *òvərploegə*, K 307; *oovərploëgə*, K 307; **voorploegen**: *veurploegən*, K 102; **inploegen**: *inploegen*, in de grond ploegen, mest inploegen, Corn. Vervl.; **mest inploegen**: *mést īēnpleugə*, P 132, 135; **locht ploegen**: *lōcht plòwgə*, K 330; **onderploegen**: het type *onderploegen* in: K 135; *ònnərploëgə*, K 357; *òndərploegə*, P 132, 135; **mest onderploegen**: *mést òndərploëggə*, K 317; **voor onderploegen**: *vur òëndərploegə*, K 210; **mes locht onderploegen**: *mis lōcht òndərploegə*, K 165; **winterploegen**: *wīentərploegə*, P 81; **voor winterland ploegen**: *vur wīentərlānt ploewgə*, L 258; **in winterland ploegen**: *īēn wīentərlaant ploegə*, K 335; **grond in winter-**

land ploegen: grònt ièn wïentërlaant ploogə, K 331; **rijden:** rān, O 63a; **winterland rijden:** het type winterland rijden in: K 249, 250; wïentërlaant raajə, P 25; wïentërlaant réejə, K 201; **zwart rijden:** zwèt raan, K 310; **omrijden:** ðēmraa, P 81; **berijden:** bərəjə, K 211; **braakrijden:** braakraan, K 348; **omhoogrijden:** ðēmôêchraajə, K 256, 281a; umôêchraan, K 349; ðēmhôêchraan, K 310; ðēmôêchraan, K 291; ðēmôewāchrān, K 301; umôêchrēn, K 341a; ðēmôêchraa, K 254; ðēmôêchrān, K 283; **naar omhoog rijden:** nuròmôêchrō, K 287; nārōēmôêchraajə, K 251; **onderrijden:** òndərəjə, K 235; òndərəā, P 62, 66, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 130, 131, 133, 135; **onderrijden, onderploegen, mest onderrij(d)en,** Corn. Vervl; **mest onderrijden:** mēst òndərəā, P 82, 83, 130, 131, 133, 136, 137a; **mes onderrijden:** mēs òndərəān, I 266, O 165; mēs òndərəān, O 178, 255, 287, 288; mēs òndərāa, P 4; mēs òn-nərāān, O 74; **mes inrijden:** mēs iēnrāān, O 285; **afrijden:** aafrēn, I 229; **mes instrepen:** mēs instrīēpən, O 275; mēzinstrīēpən, O 275; **ondermesten:** òndərmēstə, P 85; **mes onderlabouren:** mēs òndərlābeewrə, P 198, 199; **mes inlabouren:** mēs iēnlābeewrə, P 198, 199; **mest on-**

derpellen: mēst òngdərπέllə, K 248; **mes onderpellen:** mēs òndərπέllə, P 5; **mes onderreulen:** mies òndərreulə, K 179a; **onderreulen:** òndərreulə, K 160; òndərriuilə, K 174; **onderscholven:** ðōndərschōlləvə, L 184; **onderdoen:** òndərdōēn, K 353; ònnərdōēn, K 318; **mest onderdoen:** mēst òndərdōēn, K 358; **mes onderdoen:** het type mes onderdoen in: O 67; **schampelen:** schampələ, K 324; schampəlŋ, I 273; **afschampelen:** aafschaampələ, I 220; **omschampelen:** ðēmschaampələ, I 220, K 329; **mes onderschampelen:** mēés òndərschaampələ, I 269; mis òndərschaampələ, I 268; **schafelen:** schōdāfələ, P 77; **mest onderschafelen:** mēst òndərschaafələ, P 70, 76; **onderschrafelen:** òndərsjraafələ, P 126; **mest onderschrafelen:** mēst òndərschraafələ, P 69a; **inscharen:** iēnschaarə, K 274; **mest inscharen:** mēst iēnschaarə, K 274; **mest inscheerə:** K 278; **mes schrepelen:** mēs schreepələ, P 67, 68; **stroppen:** strōppə, P 137, 171; **onderstroppen:** òndərstrōppə, P 154a; **mest onderstroppen:** mēst òndərstrōppə, P 137; **roffelen:** rōffələ, L 109; **omwentelen:** òmwentələ, K 176; **ondertrekken:** het type ondertrekken in: L 261; **eronder-schrabben:** əròndərschrabbə, K 186; **zwart leg-**

gen: *zwt læggə*, K 262; **onderzetten:** *òndər-zétta*, K 237; **mes onderzetten:** *mès ongdər-zétta*, K 237; **mest inwerken:** *mést inwaarkə*, P 88; **mes in de grond zaaien:** *més innə grónt sawən*, K 241; **zaaiivoren:** *zèuwəuwəra*, K 307; **dreeg bouwen:** *drèèch bouwən*, L 187; **dreeg ombouwen:** *drèjch òmbaowə*, L 153; **opleggen:** *òplèggə*, K 330; **opzetten:** *òpzetta*, I 271; **op de voor zetten:** *òp da vòwr zétta*, K 295; **stop-pelen:** *stòppələ*, I 79; **stoppelegen:** *stòppaleegə*, K 353; **mes eren:** *mès èèrə*, L 148.

STOPPELVELD PLOEGEN (zie kaart)

Stoppelschälen — to plough stubbleland — déchaumer (N 11, 42a; N 11, 43; N P, 11a; P.A. 27, 24b (K 142, 151, 190, 197, L 112, 205, 206); L 5, 24b; DC 23, 1c; DC 33, 17; znd 34, 4b; Alaers; Elst; Go 1b; Van Hoof; Jacobs; Meulemans; Vanduffel)

[Wanneer het koren geöogst is, wordt het stoppelveid zeer licht geploegd. Vervolgens, als het onkruid ondergeploegd is, wordt dit met de eg opnieuw bovengetrokken, zodat het in de zon kan drogen, of het wordt met de

extirpator gescheurd. Deze extirpator noemt men ook wel duivel of breker. Het type „opbreken” en de met „duivel” samengestelde woordtypen houden waarschijnlijk met de laatstgenoemde handeling verband.

Bepaalde woordtypen uit dit lemma vindt men ook terug in de lemmata ONDIEP PLOEGEN en WENDVOOR RIJDEN en andersom. Vgl. evt. de lemmata ONDIEP PLOEGEN en WENDVOOR RIJDEN.]

stoppelploegen: *stòppəlploegə*, K 189b, 225, 237, 349; *stòppəlploegə*, K 137, 141, 220; *stòppəlploegən*, K 135; *stòppəlploegə*, K 138a, 141, L 258; *stoopəlploegən*, K 100a; *steppəlploegən*, K 151; *steppəlploegən*, K 151; **stop-pelen ploegen:** *stòppələ ploegə*, K 209, 235, 273, 307; **stoppels ploegen:** *stòppəls ploegə*, K 166, 205; **stoppeldiepploegen:** *stòppəldiepploegən*, L 151a; **stop-pelen:** het type *stòppelen* in: I 57a, K 176; *stòppələ*, I 57a, 79, K 102, 124a, 125a, 133a, 151, 157, 173a, 173b, 174, 175a*, 176, 188a, 190, 235, 237, 251, 254, 353, L 145, 149, 160, 208, 241, P 41, 104; *stòppələn*, K 150a, 152a, 170; *stòppələ*, K 124a, 201, 240, 248, 256, 265, 287, 291, 310, 317; *stòppələ*, O 173; *stop-pelen*, de stop-pelen onderploegen, Corn. Ver-

vl. A.; *stoppele*, licht omkeren, omwenden van stoppeland, (Oug.), Weijnen GR 4; **omstoppen**: *omstoppelen*, Corn. Vervl. A.; **afstoppen**: *òfstoppala*, K 204; *òfstoppala*, O 173; *afstoppala*, K 174; *afstoppala*, P 27; *áafstoppala*, P 4; *afstoppalan*, K 190; *afstoppelen*, bij landb. De stoppelen onderploegen. Corn. Vervl.; **ontstoppen**: *ontstoppala*, K 287, 295; *òntstoppala*, K 244, 330, P 41, 125; *òntstoppala*, K 245; *ontstoppala*, K 281; *òngtstoppala*, K 249, 250; *òentstoppaln*, K 314; *òntstoppala*, K 312; **stoppelegen**: *stoppaleega*, K 353; **stoppelevoren**: *stoppalvoora*, L 180b; *stoppalvòora*, P 88; *stoppalvòwra*, K 251; **stoppelen omdoen**: *stoppala omdoen*, K 310; *stoppala omdoen*, K 310; *stoppalan omdoen*, K 277, 313, 315, 353; **stoppeland omdoen**: *stoppallant omdòen*, P 16; **locht omdoen**: *lòcht umdoen*, L 150; *lòècht oemdoen*, K 333b; *lòècht oemdoen*, K 274; **omdoen**: *umdown*, K 357; **schelvoren**: het type *schelvoren* in: P 94; **schellen**: het type *schellen* in: K 174, 262; *schella*, K 163, 179a, 184; *schèlla*, K 253, 254, 256, 262, 265, 268, 274, P 75, 84; *schèlla*, K 183; *scheela*, K 143; *schellen*, voor de eerste maal na de vrucht zeer ondiep ploegen, Tuerlinckx; **omschellen**: het type *omschellen* in: K 196; *òmschella*, K 191, 192; *òemschella*, K 229a, 248, 265, 301; *òemschella*, K 307; *òemschellan*, K 273; *òemschèllan*, K 301; *omschellen*, ondiep omploegen, Corn. Vervl. A.; **stoppelen omschellen**: *stoppalan oemschella*, K 228, 254; **locht omschellen**: *lucht umscheln*, K 340; **onderschellen**: *òndarschella*, P 27; **stoppelen schellen**: *stoppala schella*, K 221a, P 44; *stoppala schella*, K 221, 221a, 225, 227, 229, 245, 252, 253, 255, 257, 258, P 47; *stoppalan schellan*, K 194; *stoppalan schillan*, K 142; *stoppelen schellen*, K 184; **stoppelschellen**: *stoppalschella*, K 179b, 244; **afschellen**: *afschella*, P 27, 29; *òfschella*, K 277, P 28, 89; *òfschella*, K 261; *afschella*, K 160, 191, P 37, 39, 86; *òfschella*, P 85; *afschellen*, bij landb. Ondiepe omploegen. Dat wordt gedaan als de stoppelen omgeploegd worden. Corn.; *afschellen*, bed. sch. zw. ww. Uit *schellen*, ondiep ploegen, en *af* in den zin van verwijdering. *Land afschelle*, grond, na 't afdoen van het graan, ondiep afploegen. Tuerlinckx; **stoppels afschellen**: *stoppalzaafschella*, K 181, 192, 193, 195, 195a, 207, 208; **stoppelen afschellen**: *stoppalan afschella*, K 226; **grond schellen**: het type *grond schellen* in: K 302; **schulpen**: *scheulpàn*, P 104; *schullapà*, P 168; **afschulpen**: *afscheulpà*, P 104; **schrabben**: *skrabban*, K 187; *schròbbà*, K 307; *schrabban*, 2) hetz. als I zòmàrà(n), De Bont; **stoppelen schrabben**: *stoppala skrabban*, K 187; **schrappen**: het type *schrappen* in: K 169, 197; *skrapà*, L 148, 177b, 180, 183; *schrapà*, K 165, L 200a; land dat — *geschrap* was, luchtig omgeploegd (b.v. ha-

verstoppen), Van Dam 4; **locht omschrappen**: *lòcht oemschrapà*, L 258; **stoppels rijden**: *stoppalsrèja*, K 190a; **stoppelen afrijden**: *stoppala òfraja*, K 351a; *stoppala òfraa*, P 86; *stoppala òfraon*, K 340; *stoppala afraejà*, K 207; *stoppalan òfràà*, hs Schrevens P 86; **stoppels afrijden**: *stoppals afrijdan*, K 191, 355; **stoppel erafrijden**: *stoppalraafrèja*, K 191; **stoppelen omrijden**: *stoppala oemrèja*, K 354; *stoppala omraaà*, K 241, 275; *stoppala omrèja*, K 276; *stoppala omraawà*, K 241, 275; **stoppelen onderrijden**: *stoppala òndaraen*, K 341a; *stoppala òndaraaà*, P 5; *stoppalanòndaràà*, O 165, P 60, 61, 62; **stoppelen losrijden**: *stoppala losraan*, K 331; **losrijden**: *losraa*, K 335; **afrijden**: het type *afrijden* in: P 38; *afraa*, P 35; **stoppeland oprijden**: *stoppallantòpràà*, P 3, 4, 59; **berijden**: *bàrèja*, K 211; **stoppels berijden**: *stoppalsbàrèja*, K 195a; **gelijk rijden**: *galèèk rèè*, K 264; **braakrijden**: *brààakraan*, K 296; *bròokraan*, K 339; *bròokraan*, K 348; **braken**: *brakan*, K 169; *braokà*, L 159; *bròkan*, L 147, 177c; *bròkà*, L 148; *bròkà*, stoppelploegen (Huisseling), Elemans; *bròkè*, braken, d.i. het oppervlakkig omploegen van de zomerstoppel in de maanden augustus en september. (Huisseling), Elemans; **ombraken**: *òembròkà*, L 109; *umbròkà*, L 148; **breken**: *brèèà*, K 240; **opbreken**: *òbrèjkà*, P 62, 76, 78, 126, 135; **stoppelen akkeren**: *stoppalan òkkàra*, K 318; **stoppelen bouwen**: *stoppala bouwà*, L 184; **dreeg bouwen**: *drèèch bouwen*, L 112; *drèègbouwà*, L 184; **afstoten**: *òfstoeta*, K 237; *òfstòwàtà*, K 240; *afstutta*, P 198; **afstooten**, bij landb. De stoppelen omploegen om najaarsvruchten: rapen en spurrie, te winnen (Deschel), Corn.; **stoppelen afstoten**: *stoppalan afstòwàtà*, K 240; *stoppalanàfstutta*, O 165; *stoppala afstòtè*, K 231; **stoten**: *stettan*, O 154, 159, 162; *stetn*, O 63a; *stutta*, O 74, 165; *stuttan*, O 72; *stutn*, O 160a, 274a; *steutan*, O 243; **top eruitstoten**: *tòp èrutstaowàtan*, K 240; **omstoten**: *òemstètìn*, O 158; *oemstutn*, O 160a; **stoppelen omstoten**: *stoppà oemstòttà*, P 198; **verstoten**: *vèrstootàn*, L 255; **stroppen**: het type *stroppen* in: P 92, 110, 144, 146, 148, 157a; *stroppà*, P 103, 154, 161; *stròppà*, P 82, 105, 129, 137, 154a, 163, 168, 171; *stròppà*, P 145; *stròèppà*, P 131, 135; *strüèppà*, P 133; **stroppen**, ondiep ploegen, Tuerlinckx; **stoppelen afstroppen**: *stoppalan òfstroppà*, P 95; **stropvoren**: *stròpvoora*, P 82; *stròpvòwre*, P 137a; **strepen**: *strièppàn*, O 275; *strièpà*, O 275; **blekken**: *blekkàn*, L 261, 263, 264, 265, 283a; *blekkà*, L 205, 206, 242, 243, 244*, 263; *blèkkà*, K 268, L 207, 208, 235, 242; *blèkkà*, K 310, L 263a; **stoppelen blekken**: *stoppala blèkkà*, K 310; **omblekken**: *òemblèkkà*, K 301; *òemblèkkà*, K 301; **schafelen**: *schaafala*, P 76, 81; *schòðfala*, P 77; *schààfala*, P 76, 91; *schòðfala*, P 77; **om-**

schafelen: *ðëmschaafəla*, P 76; **stoppelen opschafelen:** *stòppələnòpschááfəla*, P 1, 2; **schaffelen:** *schoffəla*, K 287; *scháffəla*, P 62, 66, 72, 75, 78; **afschaffelen:** *òfschòffəla*, P 70; **afschuifelen:** *afschuifelen*, het afschuifelen wordt ook met den ploeg gedaan, Corn. Vervl. A.; **schrafelen:** *schraafəla*, P 69a; *schràáfəla*, P 131; *schrafələn*, P 131; *sjaafəla*, P 127; **schraffelen:** *schraffəla*, P 126, 127; **schroffelen:** *schròëfəla*, P 67, 68; **schruifelen:** *schriëfəla*, P 67, 68; **schampelen:** *schampəla*, K 324; *schampələn*, I 273; *schòmpəla*, I 269; *schampelen*, bij landb. Ondiep ploegen, de stoppelen omrijden (Lippeloo), Corn.; **omschampelen:** *òëmschòmpəla*, K 329; *omschampelen*, bij landb. Oppervlakkig omploegen, ontstoppelen (Hombeek), Corn.; **afschampelen:** het type *afschampelen* in: O 67; **stoppelen afschampelen:** *stòppələnàfschàmpəla*, P 8; **stoppelen onderschoffelen:** *stòppələnòndarschòëffəla*, P 10; **zwart maken:** *zwét màòkə*, K 346; *zwét mòòəkən*, K 273; **licht zwart maken:** *lecht zwétmàòkə*, K 276; **zwart rijden:** *zwét rëj*, K 264; *zwét rójà*, P 33; **ploegen:** *ploegə*, K 235; **locht ploegen:** *lucht ploegə*, K 313; *lòëcht ploegə*, K 240; *lòëcht plòëgə*, K 251; **locht omploegen:** *lòëcht òëmplòëgə*, K 226; **pellen:** *pellən*, O 154; **afpellen:** *òfpèlla*, K 307, P 25; **afbollen:** het type *afbollen* in: P 38; **omkoppelen:** *omkoppən*, P 104; **rochtingen:** *raochtiëngə*, I 220; *ròchtüëngə*, I 266; *ròstiëngə*, I 266; **roffelen:** *ròffəla*, L 150; **stoppelen labeuren:** *stòppəla lubarawən*, K 241; **stoppelen preeuwen:** *stòppələm pərawən*, K 241; **kulteren:** *küültərə*, K 237; *kultərə*, K 237; **kultivateren:** *kullafaatərən*, L 99; **frezen:** *fréjzə*, K 332; **eggen:** *ëggə*, K 330; **ronen:** *roonən*, K 152a; **rogge afleggen:** het type *rogge afleggen* in: K 256; **scheuren:** *sjòjra*, P 131, 132, 135; **met de duivel optrekken:** *méttàndeuvalòptrékkə*, P 82; **met de duivel scheuren:** *méttàndeuvalschòjra*, P 130, 137a; **kleinmaken met de duivel:** *klàànmòëkanméttàndeuval*, P 83; **duivelen:** *diëvəla*, P 89; **opduivelen:** *òbdeuvəla*, P 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; *òëbdìevəla*, P 85; **doortrekken:** *dòrtrékkə*, P 82; **zomeren:** *zòmərə(n)*, (land) luchtigjes omploegen nadat de rogge van de akker verwijderd is, ook *schrabba(n)* schrabben geheten, De Bont.

WENDVOOR RIJDEN

Nach der Ernte zum zweiten Mahl oberflächlich pflügen — to plough shallow for a second time after the harvest — labourer superficiellement encore une fois, après la récolte (N 11, 47; L 5, 24b; DC 33, 17; P.A. 27, 24b (I 102a); Alaers)

[Het voor de tweede maal na de oogst licht ploegen en eventueel eggen noemt men

„wendvoor rijden”.]

wenden: *wennən*, I 102a, K 152a; *wénnə*, K 221, 221a, 225, 242b; *wennə*, K 124a, 151, 174, 175a, 190; *wijnen*, eene tweede maal ploegen; de boeren wijnen gewoonlijk een veertien dagen na het stoppelen, Corn. Vervl.; het land wordt — *gəwént*, K 221a; **omwenden:** *omwennen*, oppervlakkig omploegen (Polders), Corn.; **wendvoor rijden:** *wenvoor rijdən*, K 170; *wendvoor rijden*, lichtjes ploegen en eggen (Wouw), hs Vos K 173; in *wendvoor rijden:* *in wenvoor rijden*, van bouwland. Het na de winter tot meten rijden vóór het definitief omploegen, d.i. vóór het *in zaaivoor rijden*. Wordt gedaan voor alle zomervruchten en wel om het land bij de tweede beploeging gelijk te kunnen leggen: dan komt n.l. de rug van de meet dáár waar de voor tussen de eerste meten lag, Goossenaerts; **wendelen:** *wéndəla*, K 221a; **eggen:** *ëggə*, K 245; **vooreggen:** *veuëggə*, K 346; **breken:** *bréjka*, K 329, P 198; **stoten:** *stétn*, O 158; **afstoten:** *aafstoejta*, K 237; **uitstoten:** *uitstootə*, K 179a; **herakkeren:** *herakkeren*, opnieuw ploegen, Corn.; **zaaivoren:** *zoejvoorə*, P 88; *zojvoorə*, P 88; *zòwəvavrə*, P 95; **zaaivoor rijden en slechten:** het type *zaaivoor rijden en slechten* in: I 57a; **zuiver rijden:** *zaovər raaja*, P 25; **kruidvoor rijden:** *kroaafaawraa*, P 126; **slechten:** *sliechtə*, K 301; **omrijden:** *oemraa*, I 269; **voorrijden:** *veuraaja*, K 226; **afrijden:** *afréjə*, K 207; *aafraja*, K 351a; **afrijden en egen:** *aafréén én eegə*, I 220; **berijden:** *bərəjə*, K 191; **oprijden:** *òbraaja*, O 173; **locht oprijden:** *loecht oepraan*, K 348; **uiteenrijden:** *uitienréjə*, K 276; **openrijden:** *ooperéjə*, K 276; **braakrijden:** *braakraan*, K 349; *brookraan*, K 295; **omhoogrijden:** *oemoeachraa*, K 283; **scherp doorrijden:** *schèrrap deeraa*, K 324; **schellen:** *schélla*, K 244, 251, 301; *schéélə*, P 28; **omschellen:** *òmschélla*, K 201; *òòm-schéélə*, K 313; **licht omschellen:** *liecht oem-schélla*, K 248; **afschellen:** *òfschélla*, K 211; *afschellən*, K 176; **licht ploegen:** *licht ploegə*, K 307; **locht ploegen:** *lucht ploegə*, K 251; **lochtjes ploegen:** *loechtsjəs ploegə*, K 201; **lochtjes omploegen:** *lòëchskəs oemploe*, K 314; **stopploegen:** *stòppəlploëggə*, K 353; **verploegen:** *vərploëgə(n)*, resp. *vərploegə(n)*, verploegen, opnieuw ploegen, De Bont; **verteulen:** *vərtəulə(n)*, geploegd land nog eens ploegen *de grond aanhaauwende* (aanhoudend, telkens) *vertuile*, De Bont; **afleggen:** *aafliggə*, K 341a; **omleggen:** *oemléggə*, K 248; **lichtjes omleggen:** *liechtsjəs oemléggə*, K 244; **schoffelen:** *schuffəla*, K 281a, 283; **opscheffelen:** *oepschëffəla*, K 330; *oepszjëffəla*, K 249, 250; **afschoeppen:** *afschoepe*, L 242; **schulpegen:** *schulpéjgə*, P 171; **schulpen:** *schalpə*, P 154a; **locht omdoen:** *loecht oemdoen*, K 353; **locht omdoen en dan vaneentreden:** *lucht omdoen én*

daan *vaanējātréʹjn*, K 340; **kulteren:** *kūiltarə*, K 310; *kuldərə*, K 241; *kultarən*, K 241; **kultivateren:** *kultüüwòdətərə*, K 317; **roffelen:** *röffələ*, L 150; **schafelen:** *schaafələ*, P 70; **opmollen:** *òpmòllə*, K 331; **opmullen:** *òëpmüüllə*, P 5; **bloten:** *blòdta*, K 184; **wintervoren:** *wintərvoorə*, L 159; **pellen:** *péllə*, K 244; **kleinmaken:** *klaaan mòòkən*, K 273; **duivelen:** *deuvələ*, P 69a; *duuvələ*, P 81; **aanscheut pakken:** *ònschut pàkkə*, K 307; **stoppelen:** *stòppələ*, K 287; **opzomeren:** *òëpzoomərə*, K 237; **scheuren:** *scheurə*, I 268; **vuil kapotmaken:** *vojl kapotmaakən*, K 240; **frezen:** *fréjzə*, K 332; **russen:** *raasə*, P 154a; **verweren:** *vərweerə*, K 301; **blekken:** *blekkə*, L 244*; **kant schrappen:** *kantskrappən*, L 180b.

BREED PLOEGEN

Der Breite nach pflügen – to plough breadth-wise – labourer en largeur (Ceusters; Elst; Jacobs; Meulemans; Vanduffel)

[Afhankelijk van de kracht van zijn paard en de zwaarte van de grond kon de boer bredere voren ploegen dan normaal. Op die manier schoot het werk sneller op.]

breed snijden: *brîetsnèjə*, K 180, 190a, 191, 192, 193, 195, 205, 207, 208; *brîetsnèjə*, K 181; **breed ploegen:** *brîètplōēgə*, K 179b; **breed rijden:** *brîètrááə*, O 165, P 59, 61; **brede riemen rijden:** *brîèrîēmārāáə*, O 165; **brede voren rijden:** *brîèvoorərāáə*, O 74, P 1, 2, 3, 4, 10, 62; **breed pakken:** *brîètpàkkə*, P 8; **breed trekken:** *brîètrèkkə*, P 1; **riemen afhalen:** *rîēmānāvādələ*, O 70; bij het volgende type is geen werkwoord opgegeven: **brede voor:** *brîévówr*, P 62, 66, 72, 75, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; de volgende opgaven zijn meervoud: *brîèvoorə*, P 82, 130, 131, 132, 133, 135; *brîévówrə*, P 83, 136, 137a; het volgende type is een bijwoord: **breed:** *brîēt*, O 178, 250, 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 125, 198, 199.

SMAL PLOEGEN

Schmal pflügen – to plough narrow – labourer étroitement (Ceusters; Elst; Jacobs; Meulemans; Vanduffel)

[Wanneer de boer een niet zo krachtig paard heeft of zware grond moet ploegen, ploegt hij smal; dit heeft het nadeel dat het werk langer duurt maar daartegenover staat dat de nabewerking minder werk geeft omdat er bij het smal ploegen geen al te grote kluiten ontstaan.]

smal ploegen: *smàlplōēgə*, K 179b; **smal snijden:** *smàlsnèjə*, K 181; *smàlsnèjə*, K 195; **smal rijden:** *smàlrááə*, P 59, 61; **smalle voren rijden:** *smàlləvoorərāáə*, O 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10,

60, 62; **met smalle sneetjes rijden:** *mèsməl-ləsneekəsrááə*, O 70; **smal trekken:** *smàltrèkkə*, P 1; bij het volgende type is geen werkwoord opgegeven: **smalle voor:** *smàlləvówr*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; de volgende opgaven zijn meervoud: *smàlləvoorə*, P 82, 130, 131, 132, 133, 135; *smàlləvówrə*, P 83, 136, 137a; het volgende type is een bijwoord: **smal:** *smàl*, O 178, 250, 255, 285, 286, 287, 288, 289, 296, P 125, 198, 199.

EERSTE VOOR

Die erste Furche – the first furrow – le premier sillon

(N 11, 55; N 11, 58; N 11, 60; DC 33, 18c; Ceusters)

[Dit lemma bevat de algemene benamingen voor „eerste voor”, met dien verstande dat niet getracht is hier nadere onderscheidingen aan te brengen naargelang de specifieke manieren van ploegen. Zie ook de toelichtingen bij de lemmata RUG, EERSTE VOOR PLOEGEN, EERSTE VOOR UITEENPLOEGEN en EERSTE VOOR BIJEENPLOEGEN.]

aanscheut: het type *aanscheut* in: K 287, 332; *aanscheut*, I 269, K 307, 346, 351a; *aanscheuwt*, I 268; *aanschèuwt*, K 330; *aanschaowt*, K 330; *aansjcheut*, K 331; *àanscheut*, K 281a, 283; *anschèuwt*, P 154a; *anschuwt*, P 145; *aonscheut*, K 307, 310, 313, 314, 318, 346, 349, 353, P 76, 77; *aonschááwt*, K 249, 250; *aonschèuwt*, K 256; *aonschut*, K 264, 265, 268, 348, P 81; *aonschöt*, P 84; *ãonskeut*, K 357; *aoscheut*, K 307, 312; *aowscheut*, I 266; *aoənsjèuwt*, P 104; *aoəskeut*, K 357; *énscheut*, P 44; *ëjnschöwt*, P 125; *ònscheut*, I 220, K 276, 354; *ònsjcheut*, K 291; *ònschèuwt*, K 287; *oonschèuwt*, P 198; *oonschöwt*, K 295; *ònscheut*, P 41; *òwənschèuwt*, P 163; *òwənsjòwt*, P 95; *ònscheut*, K 307, P 25; *ònschut*, K 307; **aanschiet:** *aonscheet*, K 339, 341a; *aonschééjt*, K 333b; *aonschéét*, O 63a; *aoscheet*, K 324; *aoənscheet*, K 340; *awscheet*, O 162; *ònsjechééjt*, P 85; *ònsjééət*, P 89; *ònsjejt*, P 189; *oonschééjt*, P 28; *oonschéjt*, P 24, 27, 29; *oonschééjt*, eerste omgeploegde voor aan de zijkant van het land, hs Schrevens P 86; **kleine aanscheut:** *klaanən aonscheut*, K 251; **aanschietvoor:** *òðnschīētfoowr*, K 251; **aanleg:** het type *aanleg* in: P 5; *aanlég*, I 271; *ònlég*, P 88; *oonlech*, K 201; **aanrij:** *aonraa*, K 251; **aanslag:** het type *aanslag* in: I 79, L 150, 160; *aanslach*, O 165; *aanslòch*, K 235, 329; *aonslag*, K 174, L 180b; *aonslaach*, K 240; *aonslach*, K 314; *aonslòch*, K 235, P 41; *onslag*, K 184; *oñslag*, L 183; *ònslach*, P 41; *ònslach*, K 276; *ònslòch*, K 211; *òwənslòch*, P 105; *òðnslach*, P 16; *unslòch*, P 33; *unslòg*, P 86; *ònslach*, de eerste voor die

1.1.1.3

een boer ploegt, (Huisseling), Elemans; **aansteek:** *aonstééjk*, P 72; **aanstorming:** het type *aanstorming* in: L 160; **aanvoor:** *aonvoor*, K 147; **aanwerk:** *anwèèrək*, L 263a; **aanzet:** *aanzét*, K 237; *aonzet*, K 186; *aonzét*, K 244, 254, 353, P 137; *onzét*, K 165, 183c; *oözét*, I 273; *oowzet*, I 273; **aanzetvoor:** *oonzetvoor*, L 177c; **voorvoor:** *veurvoor*, L 180b; **voor:** het type *voor* in: K 143; **eerste voor:** het type *eerste voor* in: L 148; *ééstā vówar*, K 241; *iestā vovr*, P 67, 68; *iestā vovr*, P 84; *üürstā vovr*, L 242; **eerste snee:** het type *eerste snee* in: K 176; *eerstā sneej*, K 151; **eerste riem:** *iestā riēm*, O 158; **riem:** *riem*, O 72; *riēm*, O 178, 250, 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 125, 198, 199; **inzet:** *ienzét*, K 244; **worp:** het type *worp* in: K 176; *wurp*, K 157; *wurrəp*, K 176; **[aanst]:** *aanst*, K 335.

EERSTE VOOR PLOEGEN

Anfurchen, die erste Furche pflügen – to start ploughing, to plough the first furrow – ouvrir le labour, labourer le premier sillon (N 11, 48; N 11, 49; N 11, 60; N 11, 61; DC 33, 1b; DC 33, 18c; L 5, 24b; Go, 1b; Vanduffel; Van Hoof)

[Het lemma EERSTE VOOR PLOEGEN bevat de algemene benamingen voor deze handeling; dit in tegenstelling tot de lemmata die betrekking hebben op het ploegen van de eerste voor bij het bijeen- en uiteenploegen. Zie hiervoor de lemmata EERSTE VOOR UITEENPLOEGEN en EERSTE VOOR BIJEENPLOEGEN.]

Het is waarschijnlijk dat binnen dit lemma een aantal typen slaat op het met de schop spitten van de eerste voor. Dit werd wel gedaan om een verhoging aan de zijkant te vermijden. Het is niet mogelijk om deze typen exact aan te duiden.]

aanschieten: het type *aanschieten* in: K 287, 295, 332, 344; *aanschiētən*, I 269; *aanschiētā*, K 281a, 329; *āanscheetā*, K 281a; *aonschiētā*, K 340, 341a, P 76; *aonschiētā*, K 251, 256, 264, 301, 333b; *aonschiētən*, K 301; *aonscheuwtā*, K 256; *aoanschiētā*, P 48; *awnscheetā*, P 75, 76, 78, 81; *ongschiētən*, I 57; *oonscheetā*, P 127; *oonschiētā*, K 264, 268; *ðonscheetā*, P 62, 66, 72, 126, 129, 131, 133, 135; *ðonsjeetā*, P 135; *ðonschiētētā*, P 16; *aanschieten*, *Op d'ouw voor aanschieten*, op de oude voor beginnen te ploegen, Corn.; **aanscheut leggen:** *aanscheuwt léggā*, I 268; *aanschēuwt léggā*, K 330; *aonscheut léggā*, K 312; *aoscheut léggā*, K 312; *aoschéit léggā*, K 324; *oonschēuwt léggā*, P 198; **aanscheut maken:** het type *aanscheut maken* in: K 332, P 77; *aanscheut mòkkā*, K 307; *aanscheuwt maakā*, K 330; *aanschot maakən*, K 249, 250; *àanscheut màkākā*, K 351a; *an-*

schēut maakā, P 145; *anscheuwt maakā*, P 145; *anschēuwt maakā*, P 154a; *anschōwt maakā*, P 145; *aonscheut maakā*, K 307, 313; *aonschōjt mookā*, P 127; *aonschut maakā*, K 291, P 84; *aonschut mookā*, K 348; *aoansjeuwt maakā*, P 104; *aoschéit mòkkā*, K 324; *awnschōwt mawkā*, P 76, 78, 81, 131; *awnschōwt mòðkā*, P 62, 66, 72, 75, 126, 133, 135; *énscheut maakā*, P 44; *èùnschut mèùkā*, K 307; *oenschēuwt maakā*, P 125; *ònsjcheut mòkkā*, K 291; *oonschéjt mookā*, P 29; *ðonschōt mōokā*, K 248; *ðòscheut mòðkā*, K 276, 312; *ðòscheut mòðʔən*, K 315; *òwənsjēuwt maakā*, P 104; *òwənschēuwt maakā*, P 163; *ònscheut mòkkā*, P 25; *ònschut mèùkā*, K 307; **aanscheut ploegen:** *aanscheut ploegā*, K 262; *aansjcheut ploegā*, K 331; **aanscheut rijden:** het type *aanscheut rijden* in: P 44; *aanscheut raan*, K 310, 346, 349; *aanscheut rééjā*, K 353; *aoanskeut raajā*, K 357; *énscheut réjā*, P 44; *ðònscheut réjā*, K 307; *ðòscheut réjā*, K 313, 353; *oonscheut rən*, K 268; **aanschieet rijden:** *anscheet rōā*, O 162; *aonscheet réén*, K 341a; *aonschéét rān*, O 63a; *ðònscheet raon*, K 340; *oonscheejt raōā*, P 28; **aanscheut aanrijden:** *aonscheut aonrééjā*, K 318; **aanscheut doen:** *ònschōwt dōēn*, K 295; **voor schieten:** het type *voor schieten* in: K 152a; **worp schieten:** *wurp schiētən*, K 157; *wurp schiētā*, K 175a*; *wurp schiētā(n)*, de eerste voor beginnen bij een om te ploegen stuk land. AG K 157; **worp leggen:** *wurp leggən*, K 176; **akker aanleggen:** *akkər ónlèè*, P 88; **aanploegen:** *anploegā*, L 262, 263; de volgende opgave is een voltooid deelwoord: *aangəploegt*, L 260; **stuk aanploegen:** het type *stuk aanploegen* in: L 200; **aanrijden:** *aonraajā*, K 251; *aoəraan*, I 266; **aanslaan:** *ònslòðn*, de eerste voor ploegen, (Huisseling), Elemans; **akker aanslaan:** *ekkar òn-sloon*, K 220; **aanslag maken:** het type *aanslag maken* in: L 160; *anslag maokā*, L 263; *aon-slòch maokā*, K 235, P 41; *aoanslòðch maōākā*, K 211; *āònslach maokā*, K 244; *ðənslòg mòèkkā*, P 86; *ònslag mòðkā*, L 183; *ònslach maokā*, K 276; *ðonslach mōokā*, K 248; *ənslòch maokā*, P 33; **aanslagen:** *òwənslòggā*, P 105; **akker aanslagen:** *òkkər aonslaogā*, K 317; **afslaan:** *afslaon*, L 189; **kop slaan:** *kop slaon*, K 184; **aansteken:** *aansteekā*, O 165; *aonsteekjā*, P 81; **stuk aansteken:** *stuuk aonstééjkā*, P 81; *stuuk aonstééākā*, P 72; *stīèk ònstéjkā*, P 89; **aanstormen:** *aonstortā*, K 133a; **aanteulen:** *anteulā*, L 244*; *ānteulā*, L 242; *ðēwənteulā*, L 208; *ántōjlā(n)*, aanteulen, aanploegen d.i. beginnen te ploegen, De Bont; **aanvoren:** het type *aanvoren* in: K 109, 144; *aonvoorā*, L 109; *aonvorrā*, K 147; *ònveurā*, L 150; **aanzetten:** *aonzétta*, K 237, 244, 353, P 137; *aonzétta*, L 177b; **voor aanzetten:** het type *voor aanzetten* in: L 148; *voor aonzétta*, K 141; **aanzet maken:** *aonzet maokā*, K 186; *aonzét maokā*, K 254;

ònzèt maokə, K 183c; **aanleg maken**: het type *aanleg maken* in: I 271; **aanwerk douwen**: *anwèrək douwə*, L 263a; **eerste riem rijden**: *iestə riēm raaən*, O 158; **eerste snee rijden**: *usta snee réén*, I 220; **voor uitteulen**: *voor aojteulə*, L 207; **eerste voor ploegen**: het type *eerste voor ploegen* in: K 188a; **eerste voor uitleggen**: het type *eerste voor uitleggen* in: P 5; **eerste voor zetten**: het type *eerste voor zetten* in: L 200; **rooien**: *raojə*, K 330; **spitploegen**: het type *spitploegen* in: K 218b; **voor uitgooien**: *voor òtgojə*, L 281; **inrijden**: *ienrèèn*, K 301; **inzetten**: *iēnzétta*, K 244; **stuk inzetten**: *stuuk ienzéetvoor mookə*, O 173; **in aanscheut zetten**: het type *in aanscheut zetten* in: K 339; **scheut zetten**: het type *scheut zetten* in: K 184; **in gang zetten**: *ien gaang zétta*, P 126; **stuk in gang zetten**: *stuuk ien gang zétta*, P 69a; *stuuk iēng gangk zétta*, O 74; **stuk in gang steken**: *stuuk ien gòng stéjka*, P 67, 68; **voor uitzetten**: het type *voor uitzetten* in: L 244, 262; **opzetten**: *opzetten*, de eerste voor maken, voordat men eigenlijk begint te ploegen, Corn. Vervl. A.; **blok opzetten**: het type *blok opzetten* in: I 57b.

WINTERVOOR

Winterfurche — furrow for autumn ploughing — sillon d'hiver (N 11, 2f; N 11, 59a; NP 11a; DC 27, 24b; Vanduffel;)

[De wintervoor is een meestal diepe voor, bedoeld voor een goede afwatering en uitvrieking van de grond, die in de late herfst geploegd wordt. De diepte ervan kan variëren, wellicht afhankelijk van de grondsoort en het te zaaien gewas. Meestal namelijk wordt een in wintervoren liggende akker niet meer opnieuw geploegd en alleen nog geëgd voor het zaaien.]

wintervoor: het type *wintervoor* in: K 141, 151, 157, 174, 179a, 186, 191, 351a, 353, L 109, 149, 153, 159, 180b, 183, 207, 241, P 27, 41; *wintərvoor*, K 137, 191, 204, 268, 307, 310, 313, 318, 346, 348, L 244*, P 86; *wintərvaowər*, K 353; *wintərveur*, P 88, 104; *wintərvoewər*, K 307; *wintərvoëjr*, K 237; *wintərvoor*, P 16; *wintərvoorwər*, K 312; *wintərvoər*, P 69a; *wintərvoðəwər*, K 353; *wintərvoðwr*, P 163; *wintərvoðor*, P 48; *wentərvoor*, K 307; *wentərvoor*, K 183c, 240, 317; *wentərvoor*, K 240; *wientərvoor*, I 269, K 173b, 176, 177, 188a, 207, 291, 301, 324, 332, 341a, 349, O 74, 173, P 25, 41, 70, 95; *wientərvoár*, P 89; *wientərvoáwr*, P 72; *wientərvoür*, K 340; *wientərvoorra*, L 263; *wientərvoər*, K 295, P 29, 69a, 125; *wientərvoðər*, K 256, 330, 333b, 335, P 27, 154a, 198; *wientərvoðr*, P 84; *wientərvoðr*, K 273; *wientərvoðor*, P 67, 68, 89; *wientərvoðr*, K 251,

L 184; *wientərvoor*, P 28; *wientərvoðr*, P 81; *wientərvoor*, K 237, 248, O 162; *wientərvoər*, K 244; *wientərvoør*, K 248; *wientərvoèr*, O 158; *wintərvoewər*, K 314; *wintərvoor*, K 133a, 220; *wintərvoor*, de zeer diepe voor die men in het najaar ploegt opdat het land in de winter behoorlijk kan uitvriezen (Huisseling), Elemans; *wintərvoor*, *E land*, 'nen hof in wintervoren leggen, vóór den winter in hooge bedden of ruggen met diepe voren omploegen of omgraven, om den grond tijdens den winter goed te laten uitvriezen, Corn. Vervl.; **winterlandvoor**: het type *winterlandvoor* in: I 57a; **holvoor**: het type *holvoor* in: K 339, P 76; *olvòdr*, I 268; *òlvoor*, K 226; *òlvoorə*, I 220; **voor**: *voor*, K 274; **dobbelvoor**: *dòbbalvoor*, K 348; **zaaivoor**: het type *zaaivoor* in: P 145; de volgende typen zijn aanduidingen voor in wintervoren omgeploegd land: **winterakker**: *wintərakkər*, K 244; *wintəròkkər*, P 105; *wintərakker*, grondbeploeging vóór den winter om in de lente opnieuw begonnen te worden, Tuerlinckx; **winterbed**: *wiēntərbèt*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 131, 133; *wiēntərbèt*, P 135; *winterbed*, smalle strook geploegde grond, Corn.; **winterland**: het type *winterland* in: K 287; *wientərlaant*, K 201; *winterland*, land dat in wintervoren geploegd is, Corn. Vervl.; *winterland*, *in winterland leggen*, een plek grond vóór den winter oppervlakkig beploegen en dan laten rusten, later, en óók voor den winter, diep omploegen om er haver op te zaaien, (St. Antonius-Brecht), Corn.

WINTERVOOR PLOEGEN

Das Feld auf Winterfurchen legen — autumn ploughing — labourer les sillons d'hiver [N 11, 45; N 11, 46; N 11, 59a; L 5, 24b; DC 27, 24b; DC 33, 17; P.A. 27, 24b (I 118, K 109, 125, 153, L 96b, 102a, 161); Alaers.]

[Het wintervoor ploegen is een bewerking waarbij het land met diepe voren en hoge bedden wordt omgeploegd. Dit om te zorgen voor een goede afwatering en een goed uitvriezen van de grond. Zij wordt met name toegepast op kleigronden.]

wintervoor ploegen: *wintərvoor ploegə*, K 174; *wentərvoor ploegə*, K 137; **wintervoor opploegen**: het type *wintervoor opploegen* in: K 158b; **wintervoor rijden**: *wintərvoor rijə*, K 160; **in de wintervoor teulen**: *èn də wintərvoor teulə*, omstreeks Allerheiligen, als de groeitijd voorbij is, een akker omploegen, zodat hij zuiver blijft tot in het voorjaar, hs Van Bakel L 235; **op de wintervoor leggen**: het type *op de wintervoor leggen* in: L 242; **wintervoortje geven**: *wintərvoörtje gèèva*, P 104; **wintervoren**: het type *wintervoren* in: L 96c, 161; *wintərvoorə*, K 125, 281a; *wintərvoorə*, L 263a; **winterploegen**:

wéjntar ploegə, L 200; **winterland ploegen**: het type *winterland ploegen* in: K 152a, 170; *wintərlant ploegə*, K 151; *wintərlaant ploegə*, K 124a; **in winterland ploegen**: *īen wientərłont ploegə*, K 331; **winterland rijden**: het type *winterland rijden* in: I 118; *wiēntərłáánt rējə*, K 225; **op winterland leggen**: het type *op winterland leggen* in: I 37a; **winterland op wintersnee leggen**: het type *winterland op wintersnee leggen* in: I 102a; **wintergrond leggen**: *wintərgrónt léggə*, K 301; **winterbedden ploegen**: het type *winterbedden ploegen* in: K 238; het volgende type is een woordgroep met een voltooid deelwoord: **op winterbedden gereden**: het type *op winterbedden gereden* in: P 5; **wegploegen**: *wegploegən*, K 109; **winterakkeren**: *wentərakkəra*, P 44; **winterakker maken**: het type *winterakker maken* in: P 108a, 111; **opakkeren**: *oepakkəra*, K 201; **op akkers rijden**: *òp akkərs rējə*, K 189b; **omhoogrijden**: het type *omhoogrijden* in: K 344; *oemhòèrèèn*, K 301; *oemòèrdán*, K 283; *omhoog rij(d)en*, den grond vóór den winter opploegen om het water eraf te leiden en ook om hem goed te laten uitvriezen en hem gezond te maken, Corn. Vervl. A.; *omhoogrij(d)en, in winterland leggen*; zulks gebeurt op tweeërlei manieren: 1° twee omgangen per gewent ploegen om alles te bedekken en den derden omgang om de voren uit te rijden; 2° enkel de voren uitploegen, deze werkwijze heet ook uitschieten (Duffel), Corn.; **berijzen**: het land wordt — *bəreesən*, K 153.

HAVERVOOR

Furche für Hafer — furrow for oats — sillon pour avoine (N 11, 59c)

havervoor: het type *havervoor* in: I 57a, K 125a, L 109; *haovərvóor*, K 133a, 183c, 186, 188a, 191, 220, 237, 240, 301, 317, 349; *haovərvór*, K 301; *haovərvôêr*, K 273; *haovərvêur*, K 237; *hoovərvòðar*, P 27; *hòðvərvêur*, K 340; *hóvvərvóor*, P 27; *áavərvòðar*, K 335; *áavərvóor*, K 281a, 331; *áavərvóor*, K 237, O 102; *aovərvêur*, K 244; *aovərvòar*, P 125; *ávərvóor*, O 74; *ðēvərvòor*, P 89; *òvvərvòar*, P 154a; *òðəvərvòêr*, O 158; *haovərvóor*, havervoor, een zeer ondiepe zaadvóor „bij” het ploegen (Huisseling), Elemans; **voor**: *vóor*, K 268, 274, L 201; **zaaivóor**: *zòəvòar*, P 69a; **kruidvoor**: *kròetvaar*, P 89; **zomervóor**: *zommərvóor*, K 176; *zòəmərvóor*, P 198; **[kaavóor]**: *kaavóor*, P 41; het volgende type geeft het ploegen van de havervóor aan: **haverland rijden**: *aovərlaant ri-jə*, K 174.

WATERVOOR

Wasserfurche, tiefe Furche zur Ableitung des Regenwassers — deep furrow for discharge of water — sillon profond à l'écoulement d'eau (N 11, 7b; N 11, 56; N 11, 59b; DC 33, 16b) [De watervóor wordt geploegd of gespit aan de laagste zijde van de akker en dient voor de afwatering van het land. Soms vormt de watervóor een directe verbinding met een sloot.] **watervóor**: het type *watervóor* in: K 160, 287, L 148, 160, 180b, 242, P 27, 77; *waotərvóor*, K 128a, 137, 186, 188a, 191, 226, 235, 237, 240, 248, 274, 287, 291, 301, 310, 313, 324, 339, 341a, 348, P 41; *waotərvóor*, P 84; *waotərvəvəwə*, K 353; *waotərvəvəwə*, K 312; *waotərvòar*, K 237; *waotərvòðar*, K 256, P 137; *waotərvòðr*, P 70; *waotərvör*, K 244; *waotərvòar*, P 16; *waotərvòðr*, K 251, 333b, P 81; *waotərvòêr*, K 273; *wəvərvòðwə*, K 353; *waotərvóor*, K 331, O 74; *waotərvòðar*, K 329, 330; *waotərvòðr*, K 335; *waotərvòðar*, P 163; *wáatərvóor*, K 351a; *wáatərvóorə*, K 281a; *wáatərvòðar*, K 330; *wattərvóor*, K 133a, L 258, 263a; *wattərvòar*, P 104; *wattərvòðar*, P 104, 154a; *wátərvòór*, L 242; *wáttərvóor*, L 241; *wajttərvòar*, P 48; *wéttərvóor*, P 105; *wootərvóor*, O 173; *wootərvéur*, P 29; *wootərvêur*, P 85; *wootərvör*, P 88; *wootərvòar*, P 67, 68; *wootərvòðar*, P 27; *wootərvòðr*, P 89; *wootərvòðr*, P 198; *wootərvòðwr*, P 27; *wòðtərvóor*, K 264, 265, 268, 274, 307, 346; *wòðtərvòðr*, K 235; *wòðatərvòêr*, O 158; *wòðvərvêur*, K 340; *wòotərvəwə*, P 95; *wòotərvòor*, K 248; *wòttərvóor*, K 201, P 25; *wòatərvóor*, O 162; *wòttərvóor*, L 149, K 237, 268, 291; *woetərvóor*, P 86; *woetərvòar*, P 125; *wòèttərvòor*, P 89; *wèüttərvəvəwə*, K 307; *wootərvəwə*, watervóor, hs Schrevens P 86; de volgende opgave is meervoud: het type *watervóoren* in: K 109; **waterkiel**: *waotərkīēl*, K 157; **waterslop**: *waotərsłòp*, K 333b; **sloop**: *sloop*, voor, in de vorm eener V, Tuerlinckx; **afloop**: het type *afloop* in: K 262; *aafłòēp*, P 69a; **aflaat**: *òflòòt*, K 310; **goot**: *gòət*, P 29; **gracht**: *gracht*, K 357; *grècht*, P 8; **grachtje**: *gréggəskə*, K 276; **grippel**: het type *grippel* in: K 204; **gribbetje**: *grīēbbəkə*, K 204; **grubbe**: *grubba*, I 220; **holvoor**: *holvoowə*, K 314; **overschietvoor**: *oovərschīētvoor*, O 63a; **trekvoor**: het type *trekvoor* in: K 220; **voordeelvoor**: *vurrəlvəwə*, K 283; **wintervóor**: *wéntərvóor*, K 317.

SCHEIDINGSVOOR

Grenzfurche — outside furrow — sillon de li-sière (N 2, 13; N 11, 7b; N 11, 56; NP, 11a; sgv; znd B2, 268; znd 41, 24; Elst; Vanduffel; Van Hoof) [Tussen de afzonderlijke akkers bevond zich

vaak een diepe voor die in eerste instantie als afscheiding dienst deed, hetzij tussen verschillende eigenaren, hetzij tussen verschillende gewassen. Zoals uit verscheidene typen binnen dit lemma blijkt was deze voor echter ook belangrijk in waterhuishoudkundig opzicht. Zie hiervoor ook het lemma WATERVOOR.]

scheivoor: het type *scheivoor* in: K 124a, L 180b, 187, 261, P 5, 27; *schïevôôr*, K 276, 277; *schïevôêr*, K 241, 275; *schïevaowr*, P 198; *schïevawr*, P 70; *schievoowr*, P 76; *schïevôór*, K 313; *schïevòr*, K 329; *schïevòwr*, P 67, 68; *schïevòvr*, P 69a; *schïejvòr*, K 244; *schïevaowr*, K 330; *schievoor*, I 220, 266, 269, K 235, 237, 268, 310, 313, 349, O 63a, P 4, 33; *schïevòwr*, K 295, P 16, 84; *schievoowr*, K 251; *schïevowər*, K 241; *schïevaor*, K 248; *schïevaowr*, K 256, 335, P 27; *schïevááwr*, P 72; *schïevœur*, I 271; *schïevur*, P 28; *schïevúúr*, K 273; *schïevoor*, K 205, 231, 238, 296, 301, 307, 310, 312, 341a, 351a; *schïevôêr*, K 307a; *schïevowr*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; *schïejvoor*, I 268, K 264, 265, 268, 274, 276, 277, 301, 310, 324, 346, P 25; *schïejvòwr*, P 29; *schïejvowər*, K 312; *schïejjavaor*, K 354; *schïejjavawr*, P 95; *schïejjavèur*, K 340; *schïejjvoor*, K 307; *schïejjavaowr*, K 333b; *schïejjavaor*, K 348; *schïejvoor*, K 204, 237; *schïejvoor*, K 188a, L 263; *schïejavoewər*, K 307; *schïejvoor*, L 200a; *schïejjvoor*, K 165, 209, L 241; *schïejvóvówr*, K 278; *schïevôor*, K 281a; *schïevôêr*, K 273; *schïevèur*, K 307; *schïejvoor*, K 186, L 242; *schïejvoor*, K 210; *schïejvoor*, K 137, 179a, 183c, 191, 191, 192, 220, 240, 315, 353, L 258, 280; *schïejvôôr*, K 184; *schïejvoor*, K 191; *schïejvoor*, K 341a; *schïejvoor*, K 166; *schïejvoor*, K 179b, 180, 181, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 207, 208; *schïejvoor*, K 207, 211; *schïevôor*, O 173; *schïevôêr*, O 158; *schïevúúr*, O 158; *schïevúur*, O 275; *schïejvoor*, L 208; *schïejvoor*, L 207, 235; *schïejvoor*, L 177b, 180b; *schïejvoor*, L 183; *schïevôor*, K 237, 331; *schïejjavaor*, P 85; *schïevôôr*, P 89; *schïevôor*, P 88; *schïevàáwr*, scheidingsvoor, hs Schrevens P 86; **schïervoer:** *schïervôôr*, P 70; **scheidingsvoor:** *schïeadingsvôôr*, K 248; *schïejingsvoor*, K 157; *schïejingsvoor*, L 263a; *schïeangsfloor*, K 205; **scheiding:** *schïeng*, P 125; *schïeng*, O 74; *schïejing*, L 159; *schïejing*, L 244*, 263a; *schïejing*, K 178*; *schïejing*, L 263a; **schei:** *schïe*, P 37; *schïe*, K 254; *schïe*, P 77, 81; *schïej*, P 86; *schïe*, P 89; *schïe*, P 126; **voor:** het type *voor* in: K 143, 163, 226, 244, 274, L 102, 109, 148, 149, O 63a, 157, 239, P 20, 25, 40, 76, 81, 86, 88, 139, 146, 198; *voor*, K 235, 237, 267, 310, 326a; *vor*, K 165; *voorə*, O 72; *vôer*, K 308a, 341; *vawr*, K 291; *vaowr*, P 12; *vuur*, O 286; *vúúr*, O 158; *veura*, O 72; *vuur*, O 286; *vurrə*, I 271, O 162; *voor*, ploegvoor, 2° deze

die de ploeg of de schup maakt om niet aangevuld te worden en tot scheiding te dienen tusschen de bedden of gewenten, Corn. Vervl.; **diepe voor:** *diēpə voor*, K 267; *dēējpə vaowr*, K 330; **middenvoor:** *mïeddəvāáwr*, K 249, 250; **middelvoor:** het type *middelvoor* in: L 150; **buitenvoor:** *buitenvoor*, de buitenste voor van het land, tusschen de akker en de weg of kant, Corn. Vervl. A.; **zijvoor:** het type *zijvoor* in: L 180b; **grensvoor:** het type *grensvoor* in: K 187; **kliefvoor:** *klīēfoor*, O 72; **reenvoor:** *riejanvoor*, P 105; *rīējanvoor*, P 41; **reen:** *rien*, P 139; *rien*, P 104, 145; *riejan*, P 145, 154a, 163; **watervoor:** *waotərvoor*, K 287; **gracht:** *grécht*, K 291, 339; *gréécht*, O 72; **goot:** *gaowt*, K 287; **afloop:** *òflōēwəp*, K 339; **grip:** het type *grip* in: K 133a, 147, 173b, 174, 176; **grib:** het type *grib* in: K 125a; **voor gras:** *voor gəs*, P 86; **scheigrip:** *schïegrīēp*, K 332.

PAND

Kamm, Beet – bed, ridge – billon, planche (NP, 11b; N 11, 49; N 11, 57; N 27, 2a; DC 33, 17; Ceusters; Jacobs; Meulemans; Vanduffel; Van Hoof)

[Zie het lemma IN PANDEN PLOEGEN.]

pand: het type *pand* in: K 334; *pant*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; *pánt*, O 178, P 198; *pánt*, P 82, 83, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137a; *pānt*, K 209, 231, 238, 241, 273, 275, 276, 277, 307, 310, 312, 313, 315, 353; **bed:** het type *bed* in: K 348; *bét*, K 353, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 82, 83, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137a, 145; *bèt*, I 268, K 238, 241, 273, 275, 277, 310, 312, 313, 315, 353, P 135; de volgende opgaven zijn meervoud: *bédđə*, K 268, 274; *bédđə*, O 286; 290, P 125, 198, 199; *bèrrə*, O 178, 250, 255, 285, 287, 288, 289; *bèrrəs*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62; **beddetje:** *bédđəkə*, P 72, 82, 83, 126, 127, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137a; de volgende opgaven zijn meervoud: *bèrrəkəs*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62; **kortbed:** *kortbed*, (*kòtbed*), bed, op eenen akker, dat korter is dan de andere, doordien het stuk land niet juist vierkantig is, Tuerlinckx; **gewend:** *gawént*, K 348; *gewèent*, K 209, 231; **rug:** *ruch*, K 276, 307; de volgende opgaven zijn meervoud: het type *ruggen* in: L 281, 281*; **band:** *bánt*, O 286, 287, P 199; **meet:** het type *meet* in: I 57a; **riem:** *rīēm*, O 250, 287, 290; **schrooi:** *schrooj*, K 174; **streep:** *strēēp*, O 285; *strēēp*, P 72, 75, 76, 78, 81, 135; *strēēp*, P 62, 66, 129, 131; *strīēp*, O 255, 287, 288, 289, P 125, 126, 127, 133; de volgende typen hebben betrekking op het in panden ploegen, enz.: **in panden:** *épāndə*, K 241, 273, 277; *épānnə*, K 209, 238, 276, 310, 312, 313, 315, 353; *épaapʔən*, K 275; **in bedden:** *ébédđə*, K 209, 231, 238, 241,

1.1.1.3

273, 275, 277, 307, 312, 313, 315, 353; **in ruggen:** *éröggə*, K 276, 307, 310.

IN PANDEN PLOEGEN

Kammpflügen, Beetkultur — to form beds, bed-culture — labourer en billons, culture en ados

(N 11, 48; N 11, 49; L 5, 24b; P.A. 27, 24b (K 184); Elst; Jacobs)

[Omwille van een goede afwatering op natte gronden of om op een akker verschillende gewassen te kunnen zetten werd er wel in panden of bedden geploegd. Het gebruik van de termen pand of bed loopt sterk door elkaar. Ze slaan op stukken grond van variërende afmetingen. Panden kunnen geploegd worden zowel door uiteen- als bijeen te ploegen.]

bedden ploegen: *beddäploegə*, K 184; **in bedden ploegen:** *inbédäploegə*, K 191; *imbédäplöegə*, K 179b, 180, 181, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a; **bedden afploegen:** *bédänafplöegə*, K 191; **bedden rijden:** *bédärééjan*, K 354; **in bedden rijden:** *inbédärééjan*, K 353; **op bedden rijden:** *òbèrräsräáa*, P 2, 4, 8, 10, 59, 60; **op zijn bedden rijden:** *òpsénbèrräsräáa*, P 1, 62; **op beddetjes leggen:** *òbèrrəkəsləggə*, P 3; **opleggen:** *òpləggə*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62; **bedden zetten:** *bèrrəzèttə*, P 1; **in panden ploegen:** *impààndäplöegə*, K 205, 207, 208; **in panden rijden:** *in páánrééan*, K 353; **panden maken:** *paonəməáákə*, P 145; **bij panden werken:** *béépannəwərkə*, P 154a; **gewenden ploegen:** *gəwəngtəplöegə*, K 244; **in gewenden ploegen:** *ingəweentəploegən*, K 234; *ingəwəntəplöegə*, K 195; **op gewend rijden:** *oepgəwəntəraan*, K 310; **ruggen rijden:** *ruugəraan*, K 310; *ruugərèen*, K 301; **ruggen afleggen:** *roggəafleggən*, K 256; **in voren rijden:** *ienvoorəràáa*, O 165; **in voren trekken:** *ienvoorətrèkkə*, P 3; **in dammen zetten:** *ien-dömməzèttə*, K 295.

APART GEploegd AKKERDEEL

Einzeln gepflügter Teil des Ackers — part of the field ploughed separately — partie du champ labourée séparément (N 11, 53a; N 11, 53b)

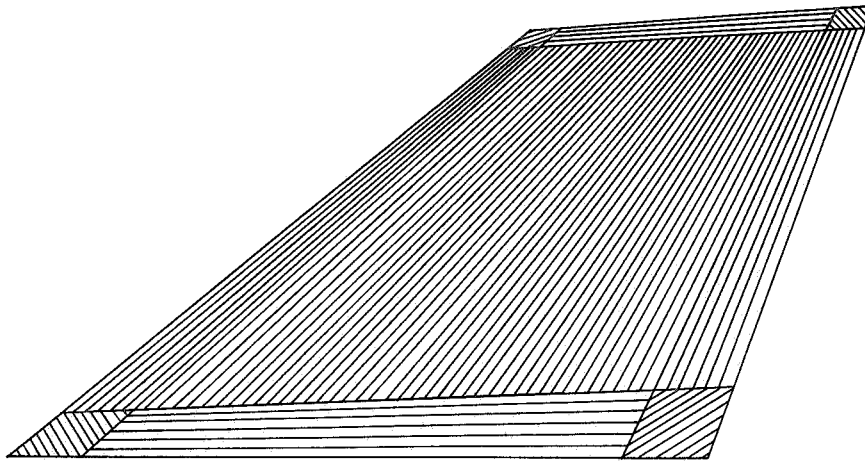
[Wanneer een akker erg lang was, werd hij vaak in apart te ploegen stukken verdeeld. Dit lemma bevat naast een aantal algemene benamingen voor de verschillende delen (N 11, 53a) ook meer specifieke benamingen voor het eerste, het tweede dan wel laatste en het middelste gedeelte (N 11, 53b). Het feit dat er ogenschijnlijk tegenstrijdige bijvoeglijke naamwoorden voorkomen in de verschillende woordtypen heeft te maken met het perspectief waaronder de boer een bepaald akkerdeel

beschouwde. Vgl. ook de lemmata GROOT, GEploegd MIDDENDEEL, VOORSTE WENDAKKER en ACHTERSTE WENDAKKER.]

de volgende typen zijn algemene benamingen voor een apart geploegd akkerdeel: **dagmaal:** *dòchmòòl*, P 137; **dam:** het type *dam* in: K 251; *daam*, K 301; **gewend:** *gəwənt*, K 330, O 63a; *gəwen*, K 176; *gəwéent*, K 235; *gəwèént*, K 274; **helft:** *hélft*, K 240; *hèlləft*, K 307; **kantbed:** *kampbet*, I 271; **kavel:** het type *kavel* in: K 268; *kaovəl*, K 268; **kortsel:** het type *kortsel* in: K 240; *kòtsəl*, K 241; de volgende opgave is meervoud: *kutsəls*, K 240; **meet:** het type *meet* in: K 176; *meet*, K 307; de volgende opgave is een meervoud: *meetən*, K 153; **omgang:** *umgang*, K 283; **poos:** *púús*, P 88; de volgende opgave is meervoud: *pòèzə*, P 81; **rug:** *ruch*, K 251, 301; de volgende opgaven zijn meervoud: *ruggə*, K 184, 262; **hoofdrug:** *òtruch*, K 244; **snee:** *snéj*, P 125; **spansel:** *spònsəl*, O 158; **trek:** *trék*, P 29; de volgende opgave is meervoud: *trèkkə*, K 207; **voor:** het type *voor* in: K 310; *voor*, K 331; *vawr*, P 72; de volgende opgave is meervoud: *vaowrə*, K 335; **voordeel:** *vèddəl*, K 333b; **wendsel:** *wéjnsəl*, K 204; **zaal:** de volgende opgave is meervoud: *zaalən*, K 218b; de volgende typen zijn benamingen voor het eerste apart geploegde deel: **voorste:** *veurstə*, K 307; *vurstə*, K 191; *föstə*, K 348; **voorste voor:** *vurstə voewər*, K 307; **voorste deel:** *vustə diəl*, K 273; *föwstə diəl*, P 69a; **voorste eind:** *veurst əjnt*, L 242; **voorste wendsel:** *voorstə wiensəl*, K 339; **bovenste wendsel:** *boovənstə wiensəl*, K 339; **benedenste stuk:** *baneestə stuk*, O 165; **eerste stuk:** *uurstə stuk*, L 241; **onderkant:** *òndərkaant*, K 277; **kleine aanscheut:** *klaanən aonschèùt*, K 251; de volgende typen zijn benamingen voor het tweede dan wel laatste apart geploegde deel: **achterste:** *achtərstə*, K 191; *aagərstə*, K 348; *òchtərstə*, K 307; **achterste deel:** *achtərstə diəl*, K 273; *òchtərstə diəl*, P 69a; **achterste eind:** *achtərstə əjnt*, L 242; **achterste voor:** *òchtərstə voewər*, K 307; **achterste wendsel:** *achtərstə wiensəl*, K 339; **onderste wendsel:** *ondərstə wiensəl*, K 339; **tweede stuk:** *twiddə stuk*, L 241; **bovenste stuk:** *boovənstə stuk*, O 165; **bovenkant:** *boovəkaant*, K 277; **grote aanscheut:** *gròèttən aonschèùt*, K 251; het volgende type is een benaming voor het apart geploegd middenste deel: **middenste deel:** *mièddəstə diəl*, K 273.

GROOT, GEploegd MIDDENDEEL (zie tekening)

Der grosse, gepflügte Mittelteil — the great ploughed middle piece — la grande partie du milieu labourée (N 11, 52)

[Het groot, geploegd middendeel is de oorspronkelijk uiteen- of bijeengeploegde akker, echter nu aan weerskanten omsloten door de beide wendakkers.]

akker: *akkər*, P 104; *òʔər*, K 353; **hoek:** *hōëk*, K 268; **lang eind:** *langèn*, K 241; **middenste:** *middənstə*, K 235; **middenbed:** *middəbət*, K 211; **hoofdbed:** *hōtbət*, K 348; **bed:** *bət*, K 240; **middenrug:** *middəruch*, K 184; **hoofdbrug:** *hut-rūüg*, K 349; **middenstuk:** *mīeddəstūük*, K 248; *meedəstōk*, K 307; **middelstuk:** het type *mid-delstuk* in: L 180b; **stuk:** *stūük*, P 69a; **mid-denveld:** *mīeddəvèlt*, K 301; **eigenlijk midden-veld:** *aajgənlak mīeddəvèlt*, K 244; **teuiveld:** *teulvīèlt*, L 208; **veld:** *fèlt*, K 265; **middenvlak:** *mīeddəvlak*, K 273; **pand:** *pāánt*, K 265; de volgende opgave is meervoud: *pōnnə*, K 346; **plak:** *plak*, L 244*; *plék*, K 274, 307; **toer:** de volgende opgave is meervoud: *toorə*, P 126; **scheiding:** *skéén*, K 357; **voordeel:** *vurrəl*, K 254; *vuddəl*, K 332, 349.

KEERSTROOK/WENDAKKER (zie kaarten)

Vorgewende, Angewende — headland, turn land — fourrière, tournière

(N 11, 4b; N 11, 50a; N 15, 25a; N 27, 2b (K 350, 351); DC 18, 2; DC 33, 1a; DC 33, 1b; DC 33, 3; DC 33, 5; DC 33, 12; DC 33, 14a; RND 140 (L 184); znd B2, 246; znd 34, 47; Go 1b; P.A. 27, 24b (L 262); AG (K 183); Ceusters; Elst; Eylenbosch; Jacobs; Meulemans; Vanduffel; Van Hoof)

[Een keerstrook of wendakker is de strook grond aan het uiteinde van een akker waar de ploeg gekeerd wordt. Deze strook ligt dwars op de voren van het groot, geploegd midden-

deel. Als de ploeg over een belendend perceel of over een weg kan gekeerd worden is er slechts één keerstrook, anders steeds twee. De keerstrook werd oorspronkelijk, vooral in de zandgebieden, onbebouwd gelaten, later werd ook zij geploegd. Er blijft dan ook aan beide zijden van de keerstrook een kleine keerstrook over. De keerstrook is breder dan normaal als zij in de lengterichting aan een afrastering of haag grenst.

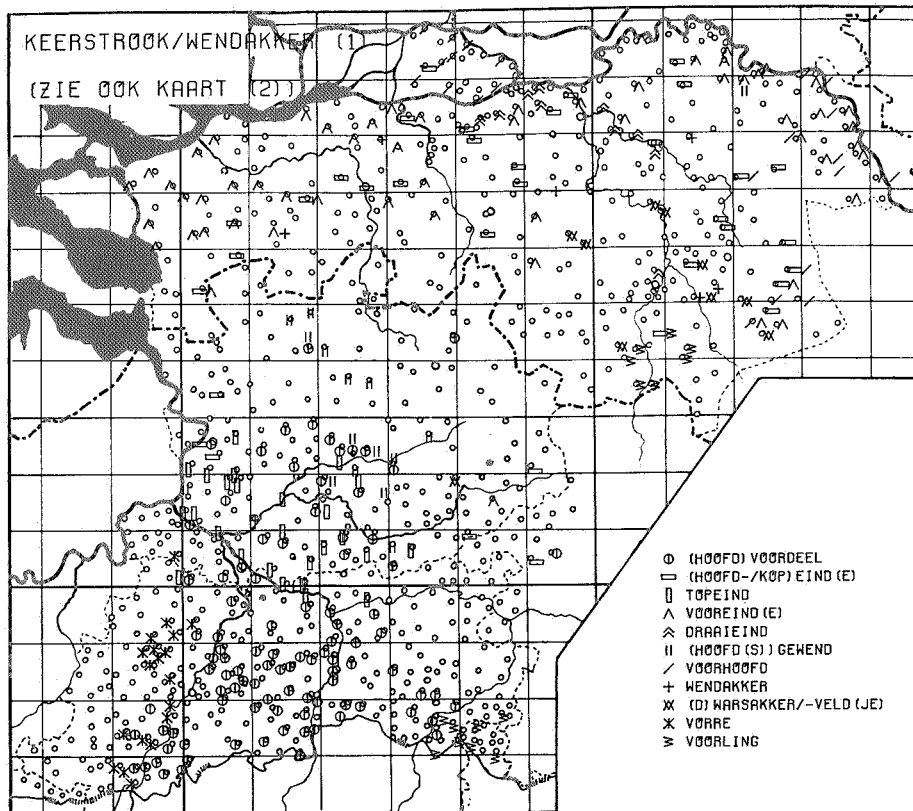
Een aantal benamingen in het lemma zoals „hoofdbed”, „hoofdgewend”, „hoofdpan”, „hoofdbrug”, „kantbed”, slaat op de vroegere beddenbouw.

Er zijn nogal wat benamingen die in eerste instantie een heel andere zaak benoemen en pas in tweede instantie op de wendakker toegepast worden b.v. de benamingen „reen”, „dam”, „wal”, „oever” (verg. voor deze benamingen o.a. de lemmata **AKKERSCHIEDING** en **AKKERWAL** in het WBD I afl. 2 p. 248 en 253).

Verder duidt een aantal benamingen, zoals „dreef”, „zijpad”, „veldweg”, „kantweg”, „uitweg”, „vaarweg”, „scheipad”, „rijweg”, „brauw” en ook „vors(t)”, aan dat een weg als wendstrook werd gebruikt.

Een benaming als „uitgat” wijst erop, dat men via de keerstrook toegang tot het perceel had (verg. het lemma **TOEGANG TOT AKKER OF WEIDE** in WBD I afl. 2 p. 229).

Benamingen als „voorpoting” en „korenakker” wijzen op een bepaald gebruik van de wendakker, terwijl „hooiakker”, „dries” en „berm” aangeven, dat de wendakker vaak de grasstrook was die tussen de akkers lag (verg. het lemma **GRASSTROOK ALS AKKERGRENS** in het WBD I afl. 2 p. 251).

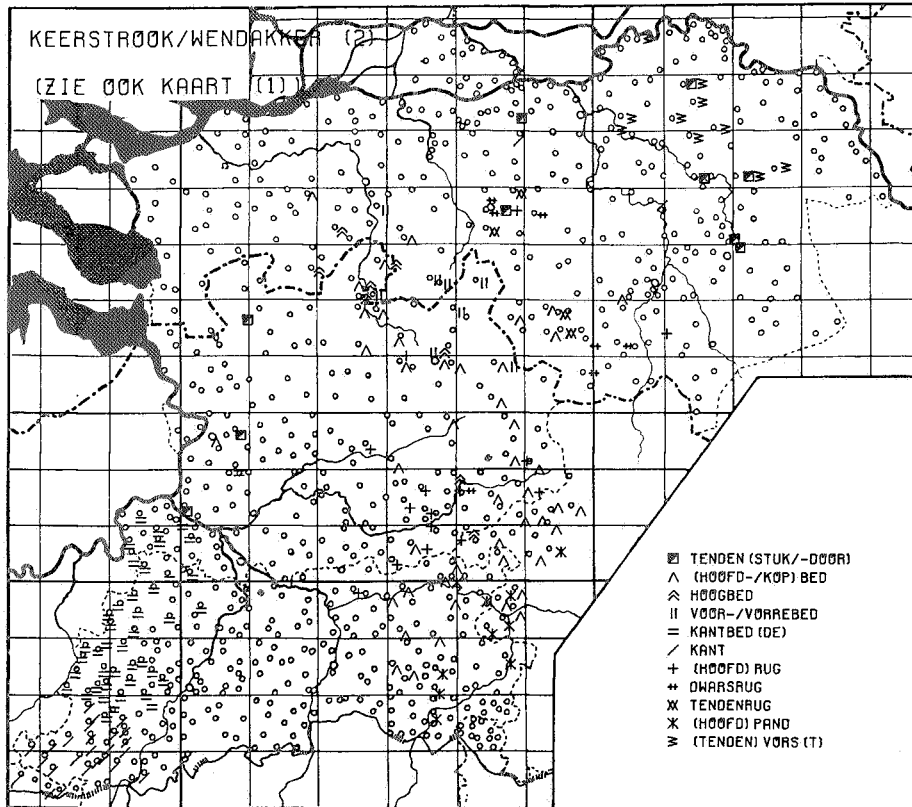

De benamingen „bunt”, „smeel”, „brakegrond”, „braak” en „vogelwei” geven aan, dat de wendakker er onbebouwd bij lag.

Zie voor de fonetische documentatie van het voordeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

voordeel: *vuddal*, K 283, 295, 301, 329, 330, 331, 332, 335, 349, O 247b, 286, 289, P 1, 2, 4, 8, 10, 18, 27, 30, 32, 60a, 60b, 61, 62, 63, 66, 68, 69, 69a, 72, 73, 74, 75, 76, 78, 81, 84, 89, 94, 126, 127, 129, 131, 133; *vöddal*, P 80, 82, 83, 129, 130, 131, 136, 137a; *vuddar*, O 250a, 287, P 125, 198; *veudal*, P 26; *vèudal*, P 16; *veddal*, P 29a, 67, 89, 127, 128, 136; *vëddal*, K 339, 341a, P 29a, 85, 86, 88, 89; *vëddal*, K 333b; *viddal*, K 324, 329, 340, P 27, 70; *fëdël*, P 78; *vojdal*, P 77; *vëndal*, P 127; *vorräl*, K 213; *vurräl*, K 244, 254, 256, 268, 283, 287, 296, 331, L 283, 284, 286, O 251, 252, P 126, 133, 198; *vörräl*, K 206, 255, 262, 265, 267, 268, 274, P 133; *vöddär*, O 256; *vërräl*, P 89; *vullär*, P 198, 199, O 288, 289; *vuldär*, O 288, P 125, 135; *völdär*, P 132, 135; *viitar*, P 198; *vèujl*, P 154a; *vèul*, P 104; *vèul*, P 104; *væul*, P 137; *vüül*, K 358; *vüüjal*, P 154a; *vul*, P 137, 144; de volgende opgaven zijn meervoud: *vöddals*, P 76; *vuddals*, P 67, 68, 69a, 72, 77, 81; *vuddala*, P 5, 69a; *vëddals*, P 29,

85, 86, 88, 89; *vurrals*, K 287; *vörrals*, K 264; *veurals*, P 125; *vördel*, (uitspr. *vöddäl*), het voorste of achterste bed, aan een stuk land, dat dwars m.d. andere gewenten ligt (K.), Corn. Vervl.; *vöddel*, bij landb. z. *vörrel* (Idiot.), Corn. Vervl. A.; **hoofdvoordeel:** *höveidäl*, P 105; *eujæveul*, P 145; *ûvêudäl*, P 147; *üüjævaal*, P 145; *hüüjæveejädäl*, P 105; **eind:** het type *eind* in: K 158c; *ent*, K 138, 160, 161b, 166, 176, 188; *ënt*, K 174, L 235; *ënt*, K 188a, 277; *èent*, K 164a; *én*, K 352; *änt*, eind, einde, 1) einde van een veld of akker, De Bont; **einde:** *ééändä*, L 178; *ännä?n*, K 352; de volgende opgaven zijn meervoud, waarbij in de opgave van K 357 het lidwoord *de* is geassimileerd met het hoofdwoord: *endä*, K 165; *ëndä*, L 235; *dén*, K 357; **hoofdeinde:** *heu-ijnt*, L 244; *hö-ijnt*, L 263; *hu-ijnt*, L 243, 263; *heuj-ijnt*, K 148; *heujent*, K 148; *huuj-ijnt*, L 263; **kopeind:** het type *kopeind* in: K 225, L 244, 260; *kopijnt*, L 244*; *kopent*, K 129a, L 204, 204a; *kopënt*, K 101a, 184, L 149; *köpënt*, K 244; *köpijngt*, L 183; *kopééngt*, L 183; *köpééngt*, L 183; *kopengt*, L 208a; *kópengt*, K 248; *köpéngt*, L 207; *kopéént*, L 99, 183*; **kopeinde:** *kopengdä*, L 208; de volgende opgaven zijn meervoud: het type

kopeinden in: K 147; *kòpèndə*, K 248; **topeind**: *topent*, K 286, 293, 295; *tòpént*, K 249, 250, 291, 330; *tòpènt*, K 287; *tòppant*, K 281; *tòp-éngt*, K 245; *tòpôn*, K 333b; *tophen*, K 334; *topejn*, K 336; *topèn*, K 338; *tòpén*, K 335, 348; *topen*, K 301, 332; *tòpijn*, K 338; de volgende opgaven zijn meervoud: *topennə*, K 325, 330; *tòpènnə*, K 332, 324; *tòpènnə*, K 341a; *tòpènnə*, P 16; *tòpèndə*, K 265; *tòpèndə*, K 281a; *tòp-éndə*, K 251, 339; *topénnas*, P 24; **vooreind**: het type *vooreind* in: I 57b, 79, K 129, 153, 176, 188a, 312, L 162; *voorent*, I 57, 78, K 124a, 125a, 129a, 151, 152a, 153, 175, 176, 177, 179a; *vorent*, I 78, K 173, 173a, 173*; *voorènt*, L 161; *vórent*, K 173a; *vurent*, K 158a, 198, L 159; *vurènt*, K 182; *vurènt*, L 188; *vórent*, K 174, L 209a; *vòrent*, L 160; *vòrènt*, L 187, 190; *vur-éént*, L 185; *vurijnt*, K 173, L 243, 244*, 263; *veurent*, K 161a, 186, L 158; *vòréént*, L 162; *vòrint*, L 190; *fòréént*, L 187; *vòring*, K 136a, 143, 144, 150a, L 93, 145, 147; *vorn*, K 148b; *vòrrak*, L 103, 104; *vòrk*, L 109, 150; *vurk*, L 103, 104, 106, 111; *veurk*, L 110; *vòrkt*, L 100; de volgende opgaven zijn meervoud: *voor-èndə*, I 79, K 157, 188a; *voorèndə*, K 174; *vor-èndə*, K 175a*; *voorendə*, I 57a; *vòrijndə*, K

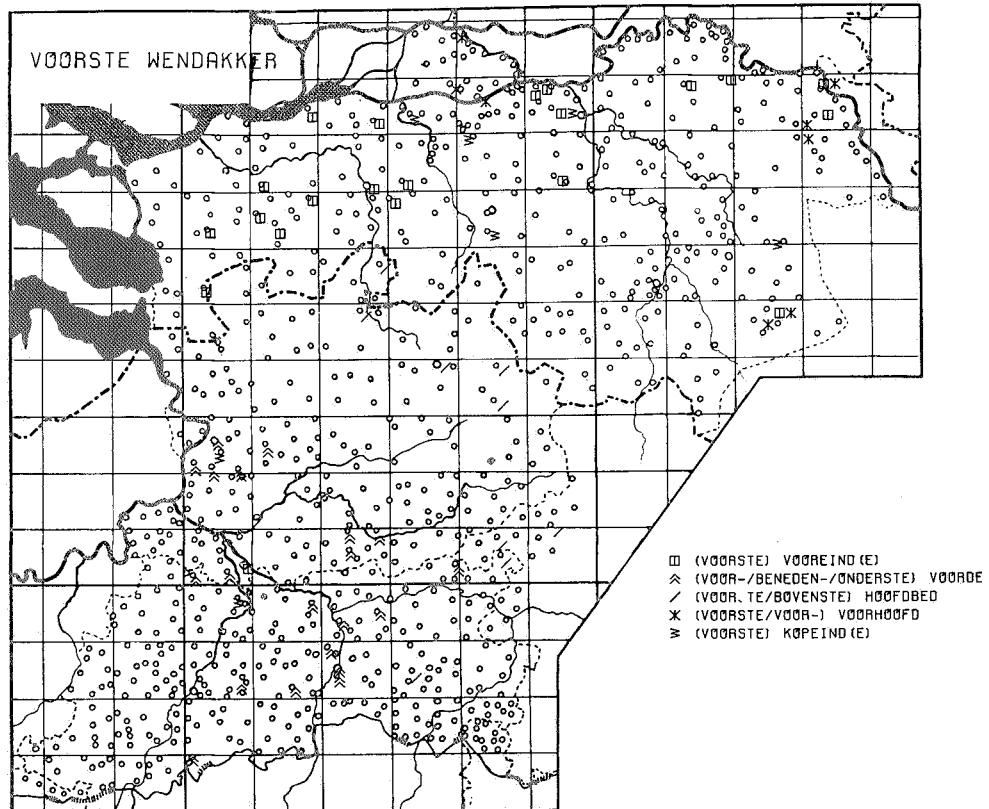
173b; *veurendə*, L 160; *veurajndə*, L 264; *vornan*, K 148b; *vòrkə*, K 170, L 153; *vòrrakə*, L 184; *et fòrk*, (mv. de *vòrke*), de dwarsstroken aan het begin van de akker waar de boer bij iedere rondgang de paarden moet keren en die pas worden omgeploegd als alle aangrenzende akkers op de normale manier geploegd zijn, (Huisseling) Elemans; **vooreinde**: het type *vooreinde* in: K 127, 161, 170; **achtereind**: het type *achtereind* in: K 176, L 263; *aachtərəènt*, L 190; *aachtərent*, K 175; *achtərent*, K 151; **achtereinde**: het type *achtereinde* in: K 127, 170; **draaivooreind**: *draajvoring*, K 137; **trap-peleind**: *trappələnt*, K 244; **keereind**: het type *keereind* in: K 138a, L 148; *kéérengt*, L 207; de volgende opgave is meervoud: *kïèrèndə*, K 330; **vorsteind**: *vòrstééngt*, L 183; **draaieind**: het type *draaieind* in: K 140, L 148; *draej-ijnt*, L 148; *draajent*, K 142, 143, L 226; *drááajéént*, L 145a; *draajéént*, K 136a; *draajaant*, L 148; *drèèjéént*, L 148; *drè-ijnt*, L 148; *drij-ijnt*, L 148, 177c; *drij-ènt*, L 144a; de volgende opgave is waarschijnlijk meervoud: *drééajééndə*, L 178; **wendeind**: *wèndènt*, L 144a; **tendeneind**: *tèènnəènt*, K 186; *tèènnəènt*, L 180; **dwarseind**: *dwarsèngt*, L 207; *dwèrsèngt*, L 207; de vol-

gende opgaven zijn meervoud: *dwarsaendə*, K 141; *dwasendə*, K 163; **warseind**: *wérsént*, L 241; *wersajnt*, L 242; **warseinde**: *wiërsengdə*, L 208; **staaleind**: *staalent*, K 129a; **gateind**: *gatén*, K 333; **ploegeind**: *[ploeg]ént*, K 287; **hoofdgewend**: *hutgəwent*, K 272, 301; *hutgəwént*, K 269; *hötchəwént*, K 267; *hutgəwén*, K 269; *hötchəwéént*, K 268, 274; *hötchəwèént*, K 231; *hutgəwéént*, K 274; *hutgəweent*, K 274; *hütchəwèünt*, K 232; *hutgəweent*, K 274; *hötchəweent*, K 268; *hoetchəweent*, K 274; *hötgəwént*, K 267; *hötchəwént*, K 296; *uitgəwént*, K 206; *utgəwén*, K 269; *ötchəwént*, K 279; *ötchəwèént*, K 209; *utgəwèént*, K 209; *èutagwént*, K 204; *joetgəwent*, K 347; *hoedgəwent*, *huëdgəwent*, een gewent of bed dat dwars ligt met de andere gewenten, en waar de andere bedden met de einden tegenkomen (N.d.K.), elders *vörrel*, Corn. Vervl.; **hoofdgewend**: *ötschəwént*, K 205; **gewend**: het type *gewend* in: L 153; *gəwént*, K 268, 274, 301; de volgende opgave is meervoud: *gəweenta*, K 274; **einde van het gewend**: *endə van ət gəwent*, K 325; **kantgewend**: *kantgəwent*, ieder der buitenste gewennen van een akker, ieder gewent dat aan een kant paalt, Corn. Vervl. A.; **voorgewend**: het type *voorgewend* in: K 158b; **voorhoofd**: het type *voorhoofd* in: K 133d; *veurhoofi*, K 133d; *vurraft*, K 101a, 128a; *vörft*, K 101; *vöruft*, K 101; *vurft*, K 100a, 102, 106, 109, 128; *veurheut*, K 109, 133a; *vurheut*, K 133a; *vurhëut*, K 133d; *vurhëüt*, K 133a; *vörhōot*, K 133d; *förüüt*, L 183*; *veurheu*, L 264; *vörheu*, L 264; *vurhu*, L 263, 263a; *vörhjeu*, L 264; *vurhju*, L 264; *veurhæu*, L 244; *vörrət*, L 159, 185, 186; *vöriit*, L 112, 184, 190; *vurrat*, L 160, 184; *vorrət*, L 159; de volgende opgaven zijn meervoud: *vörheuj*, L 263; *vörrətə*, L 159; *veurətə*, L 160; *vurft*, voorënt (v. een ploegland) (voorhoofd), AG K 183; **warshoofd**: de volgende opgave is meervoud: *wərsheuj*, L 263a; **kop**: het type *kop* in: L 264; **kop van het land**: het type *kop van het land* in: K 162, L 100; **kop van het gewend**: *kop van ət gəwent*, K 250; **kopstuk**: het type *kopstuk* in: L 241; **kopakker**: *köpekkər*, L 208a; **hoofdakker**: *hoojdakkər*, K 203, 225; *hwootökkər*, K 201; *noodakker*, K 188a, 202; *hoodakker*, akker (gewent, bed) welke dwars voor de andere ligt en waar de einden der akkers tegen liggen, waarvan ze door een voor gescheiden zijn (Polders); elders: *huëdbed*, *huëdgəwent*, *huëdrug* en *vörrel*, Corn.; *hoofdakker*, blijikbaar de Ned. vorm voor *ootakker*; zie aldaar, Goossenaerts; *ootakker*, *hoofdakker*, de akker, die aan het uiteinde van andere akkers, rechthoekig met de geploegde ligt, Goossenaerts; **wendakker**: het type *wendakker* in: K 158b, 170, 177, L 180b, 240, 241; de volgende opgave is meervoud: *wendekkers*, L 180b; **dwars-**

akker: het type *dwarsakker* in: L 240; **warsakker**: het type *warsakker* in: L 240; *wers-ekker*, L 242, 264; *wers-ekker*, L 240, 241; *wérsékkər*, L 241; *wèrzékkər*, L 235, 238, 239; *wèrzékkər*, *wjèrzékkər*, het trappeleinde van een akker, hs Van Bakel L 235; *wärzakkər*, *wersakker*, De Bont; de volgende opgaven zijn meervoud: *wérsékkərs*, L 235, 241; **dwars**: het type *dwars* in: L 99; **dwarsveld**: het type *dwarsveld* in: L 260; *dwarsvelt*, K 187, 187a; *dwərsvelt*, K 187, L 224, 224a, 225, 225a, 238, 255, 255a, 256, 257, 258; de volgende opgave is meervoud: *dwéjəsvélda*, K 307; **dwarsveldje**: de volgende opgave is meervoud: *dwərsveljəs*, L 200a; **warsveld**: *wərsvelt*, L 200; **vorre**: *vurrə*, O 70, 73, 74, 163, 164, 165, 169, 170, 174, 178, 247b, 250, 250a, 255, 285, 286, 290, P 2, 3, 4, 59, 60; *vörrə*, O 70; *veurə*, I 271, O 70; *vèurə*, P 3; **voor**: *vor*, K 166; de volgende opgaven zijn meervoud: *vorrə*, K 165; *voorə*, O 74, 165; **voorling**: het type *voorling* in: L 262; *veurling*, L 259, 260, 283a; *vurling*, L 260, 262, 280, 281, 281*, 283a; *vurléén*, K 219; *veuljēng*, P 171; *vèuljēng*, P 166; *vèulingk*, P 167; *vuling*, P 160; *veujjling*, P 150; *vujjliēng*, P 145; *vèujjlingk*, P 163; *vèujjliēngk*, P 154a; **wendvoor**: *wèēnvoor*, K 145a; **dwarsvoor**: het type *dwarsvoor* in: L 283a; *dwèērsvoor*, voor die de topeinden der gewenten van de vörrels of hooggewenten scheidt, Corn.; **laatste voor**: *léstəvoor*, P 130, 132, 133, 135; **kantvorre**: *kamvèrrə*, O 69; **draaivoor**: het type *draaivoor* in: K 145a; **keervoor**: *kièrvoor*, O 70; **[amfort]**: *amfort*, een stuk van de akker dat ofwel in laatste instantie dwars wordt geploegd, ofwel braakland (grasland) blijft, hs Mischgofsky L 95; **tenden**: *téndə*, K 286; *tént*, K 201; *téénə*, K 183, L 149, 180**; *téénə*, K 143; *tengən*, L 205, 206; *téngt*, K 245; **tendenstuk**: de volgende opgave is meervoud: *tengəstukkən*, L 183; **tendendoor**: *téngəndur*, L 183; **omdraai**: *oemdrōe*, O 166; **draaiveld**: het type *draaiveld* in: K 146; *draajvelt*, K 146; de volgende opgave is meervoud: het type *draaivelden* in: K 146; **draai**: *draaj*, K 203, L 263a; *draoj*, P 152; **dwarsligger**: het type *dwarsligger* in: K 218a; **warszaal**: de volgende opgaven zijn meervoud: *werszeela*, L 180b; *werszéela*, L 261; **werseling**: *weersaling*, L 262; **bed**: de volgende opgaven zijn meervoud: *bédđə*, K 274, 348; **kopbed**: het type *kopbed* in: K 218; *kubét*, K 312; **hoofdbed**: *heutbét*, K 218; *hutbet*, K 350; *hutbét*, K 218b, 277, 312, 314, 315, 318, 353, 354, P 25, 33; *hödbét*, K 348; *hötbét*, K 277, 312, 315, 353; *hudbét*, K 314, 316, 353, P 35a; *hüüdbét*, K 277, P 44, 46; *hüüdbét*, K 357; *hüüdbét*, P 37; *hootbét*, K 176; *höetbét*, K 277; *huitbet*, K 350; *judbét*, K 318; *hjudbét*, K 315; *hubet*, K 218, 240, 276, P 37; *hubét*, K 214, 235, 238, 240, 241, 273, 275, 277, 312, P 45; *heubet*, K 210, 240, P 35a; *hubéét*, K

313; *hubut*, K 210; *hobet*, K 210; *höbet*, P 37; *höbét*, K 181, 208, 212, 240, 241; *höbèt*, K 238, 241, 273, 275; *håubet*, P 37, 39, 94; *hüüjåbét*, *heuwbét*, K 215; *höwbét*, K 207; *hörbét*, K 192; *hupbet*, K 235; *èüdbét*, K 276; *ootbét*, K 176; de volgende opgaven zijn meervoud: *hòðawfíbédð*, K 240; *höbéddá*, K 237, 241; *hubéddá*, K 191, 237, 240, 273, 351a; *heubéddá*, K 317; *ôéjbéddá*, K 207; *hüüjbéddá*, P 95; *öbéddá*, K 237; *hoofdbed*, (*huëbed*) onderste of bovenste dwarsbed of -pand van een akker, Tuerlinckx; *huëdbed*, bed, gewent, dat dwars voor de andere ligt (Z. der K.), ook: *huëdgement*, *huëdrug* en *vörrel*, Corn.; *jöbed*, bed of gewent, dat dwars voor de andere ligt (Retie); elders: *vörrel*, *kantbed*, *kantgement*, *hoodaker*, *huëdgement* en andere ben., Corn.; *hö'bét*, *hëubed*, veld aan 't einde van enige andere liggende en wel rechthoekig daarvan, De Bont; *hoogbed*: *högbét*, K 191, 193; *höëgbét*, K 180, 190a; *hugbét*, K 192, 352; *haogbet*, K 307; *höwëach bet*, K 237; *höëgbet*, K 237; *höechbét*, K 237; *öechbét*, K 237; *tendenbed*: *taonånabét*, K 218b; *taanånabét*, K 215; *tijnåbét*, K 184; *voorbed*: het type *voorbed* in: K 195; *vörbét*, K 195, 195a; *vurbét*, K 179b, 211; *veurbét*, K 196; de volgende opgaven zijn meervoud: *vörbéddá*, K 237; *viürbéddá*, K 240; *vurbéddá*, K 191; *vorrebed*: *vörråbet*, K 195; *vurråbét*, K 195; *dwarsbed*: *dwërsbét*, K 218, L 260; de volgende opgave is meervoud: *dwëërsbéddá*, K 240; *draaibed*: de volgende opgave is een meervoudsvorm: *dròðbèrrå*, P 4; *keerbed*: de volgende opgave is meervoud: *kierbéddá*, K 322; *opbed*: het type *opbed* in: K 210; *gebed*: *gåbét*, P 25; *gëbét*, K 241; *kantbed(de)*: het type *kantbed* in: I 274; *kåntbét*, O 67; *kåndbét*, P 2; *kambet*, I 222, 269, 275, K 320; *kåmbét*, K 320, 324; *kåmbét*, O 70; *kòmbét*, I 269; *kåndbéddá*, O 66a, 69, 69a, 155, 159, 172; *kåntbéddá*, O 71, 72, 176; *kantbéddá*, K 251, O 160; *kòntbéddá*, I 220; *kåmbéddá*, O 162; *kantberrå*, O 72, 162, 166; *kantbèrrå*, O 63a; *kåndbèrrå*, O 153, 156, 157, 167, 168, 173; *kåndbèrrå*, O 175, 245; *kåndbèrrån*, O 158; *kåntburrå*, O 68; *kåntburrå*, O 166, 238; *kåndburrå*, O 154, 160a, 161, 166, 171; *kåndbårrå*, O 247b; *kamberrå*, O 72; *kambèrrå*, O 69; *kòmbèrrå*, O 72; de volgende opgaven zijn meervoud: *kantbéddån*, I 265; *kòntbiddån*, I 266; *kòntbéeddås*, O 173; *kòntbéddås*, I 266; *kòmbéddá*, I 268; *kåmbèrrå*, O 74, 165, P 2, 59; *kòntbèrrås*, O 162; *kòntbèrn*, O 158; *kant*: het type *kant* in: L 200, O 239, 243; *kant*, O 241, 275, 276; *kånt*, O 232, 237, 241, 242, 243, 244, 249, 253, 254, 254a, 272, 274, 274a, 275, 276, 278, 281, 285, 286a, 290; *kònt*, O 272, 274; *kaant*, K 143; de de volgende opgaven zijn meervoud: *kantån*, O 240, 244, 277; *kåntån*, O 239, 246; *kåntn*, O 238; *kantn*, O 232; *kantn*, O 281a; *bedkant*: *bétkaant*, K

212; *hoofdbrug*: *hutruch*, K 306, 307, 310, 313, 349, P 23; *hutrüüch*, K 307, 310; *hötruch*, K 307, 308a, 310, 313; *hutriüu*, K 349; *huttåruch*, K 235, 307; *hettåruch*, K 348; *hüüttårrik*, K 267; *utruch*, K 276; *ötruch*, K 276; *ötrüüch*, K 307; *ëütruch*, K 276; *uitruch*, K 276, 307, 309; de volgende opgaven zijn meervoud: *hutruggå*, K 310, 346; *rug*: het type *rug* in: K 183, 307, L 260; *dwarsrug*: het type *dwarsrug* in: K 183, L 258; *dwërsruch*, K 186, 220, 242a; *dwërsrug*, K 219, 220, L 255b, 258, 259, 281; de volgende opgaven zijn meervoud: *dwarsruggå*, K 183c; *dwörsrüüggå*, K 307; *dwaërsruggå*, L 258; *voorrug*: het type *voorrug* in: K 184; *vurug*, K 242, L 279; *achterrug*: het type *achterrug* in: K 197; *tendenrug*: *tëènåruch*, K 184; *téénåruch*, K 184; *tijnåruch*, K 184; *tijnånruuch*, K 184, 218a; *teenåruch*, K 183; *taanånruuch*, K 218c; de volgende opgave is meervoud: *téénåruggå*, K 184; *gepand*: *gapant*, P 41; *hoofdpannd*: *hüütpaannt*, K 258; *hüütpònt*, P 44; *üüjåtpònt*, P 41; *håupant*, P 99, 105, 107, P 99, 106, 107, 145; *hüüpannt*, P 47, 48; *hupant*, P 107; *uupaant*, P 99; *pand*: het type *pand* in: K 351; *wendveld*: *wandvelt*, K 176; *wendstrook*: het type *wendstrook* in: K 215; *keer*: het type *keer* in: O 275; *kijërjår*, K 307; de volgende opgaven zijn meervoud: *kierån*, O 156; *kjërån*, O 285; *kierån*, O 275; *keerpunt*: *kierpunt*, O 289; *tenden van de keren*: *tennå van då kierà*, K 329; *oorkeer*: *ôðrkier*, O 162; *einde van het stuk*: *injå van åt stuk*, O 243; *laatste van het stuk*: *lestå van åt stuk*, P 60a; *oorhoek*: *oojåðëk*, O 67; *voorhoek*: de volgende opgave is meervoud: *veurhuujk*, L 208; *hoek*: *hoek*, P 143a; *höëk*, O 157; *hook*, L 283; *ðëk*, P 41, 155; *ðëk*, P 27; de volgende opgaven zijn meervoud: *hoekå*, K 170, 187; *ðëkkån*, O 156, 157; *wentelhoek*: het type *wentelhoek* in: L 226; *wendhoek*: het type *wendhoek* in: K 163; *kroon*: *krouån*, I 265; *uitzet*: *ajstset*, O 162; *schei-akker*: het type *schei-akker* in: K 176; *binnenveld*: het type *binnenveld* in: L 152; *binnenakker*: het type *binnenakker* in: K 164a; *bijrij*: *bérëéj*, K 214; *reen*: het type *reen* in: L 260; *rien*, P 167; *dam*: het type *dam* in: K 295; *dòm*, K 353; *wal*: het type *wal* in: L 145, 147; *oever*: het type *oever* in: L 153; *ðëvår*, L 157; *dreef*: het type *dreef* in: L 148; *spik*: het type *spik* in: L 153; *zijpad*: het type *zijpad* in: K 176; *veldweg*: de volgende opgave is meervoud: het type *veldwegen* in: L 240; *kantweg*: het type *kantweg* in: L 200; *uitweg*: het type *uitweg* in: K 129a, L 177c; *utwech*, L 177c; *vaarweg*: het type *vaarweg* in: L 177c; *vorwech*, L 177c; *scheipad*: het type *scheipad* in: K 176; *rijweg*: *raawéch*, K 291; *raawéch*, P 5; *brauw*: *brao*, O 287; *vors(t)*: *vorst*, L 148, 152, 183; *vórst*, L 152; *voorst*, L 152; *vaorst*, L 151a, 152; *vòðårst*, L 180b; *vòðrs*, L 147, 148; *vòðrs*, L 148; *vaors*, L 151;

voors, L 148, 151, 177d; *vørs*, L 147; *vaws*, L 93; de volgende opgave is meervoud: *vørsə*, L 149; **tendenvorst**: *tèñəvorst*, L 183*; **uitgat**: het type *uitgat* in: K 307; **voorpoting**: *urpou-ting*, L 177c; **korenakker**: het type *korenakker* in: K 224; **hooiakker**: het type *hooiakker* in: K 188a; **dries**: het type *dries* in: L 260; **graskant**: *graskant*, L 235; **berm**: *bèrm*, P 88; **bunt**: het type *bunt* in: K 176; **smeel**: het type *smeel* in: L 260; de volgende opgave is meervoud: het type *smelen* in: L 240; **brakegrond**: het type *brakegrond* in: L 208a; **braak**: het type *braak* in: I 57; **servitude**: *servətuut*, K 177; **gemeenschappelijke servitude**: *gəmeenschappələkə servituut*, K 174; **vogelwei**: het type *vogelwei* in: L 241; **[holt]**: *holt*, K 203.

VOORSTE WENDAKKER (zie kaart)

Vorderstes Vorgewende – front headland – fourrière de devant (N 11, 51a; DC 33, 5)

[Dit lemma bevat de benamingen voor de het dichtst bij de ingang van de akker gelegen keerstrook (vgl. het lemma KEERSTROOK/WENDAKKER); met dien verstande dat

waarschijnlijk toch het perspectief waaronder de boer een bepaald akkerdeel beschouwde de belangrijkste factor is geweest bij de bepaling van voorste dan wel achterste wendakker. Vgl. ACHTERSTE WENDAKKER en APART GEPLOEGD AKKERDEEL.]

vooreind: het type *vooreind* in: K 174, 176; *voorent*, K 161b, 177, 179a, 188a; *voorènt*, K 157; *vorent*, K 175a*; *vorènt*, K 174; *vèùwrènt*, K 330; *vurijnt*, L 263; *vurent*, K 160; *vurènt*, L 149; *vörent*, K 174, L 159; *vörik*, L 150; **vooreinde**: het type *vooreinde* in: K 127, 170; **voorste eind**: *furstə én*, K 357; **voorste vooreind**: het type *voorste vooreind* in: K 173; *voorstə voorent*, K 124a; *veurstə veurent*, L 160; *veurstə vorring*, K 137, 145, 147; **voortendrug**: *vurtədnənruch*, K 218c; **voorste tendrug**: *voorstə tènənruch*, K 197; *vurstə tijənruch*, K 184; **voordeel**: *vèddəl*, P 89; *vuddəl*, K 329, P 81; *viü'əl*, K 351a; *vörrəl*, K 249, 250; de volgende opgave is meervoud: *vurrəls*, K 251; **voorvoordeel**: *vèjvèddəl*, P 88; *veujrvurrəl*, K 256; *vörvörrəl*, K 244; **voorste voordeel**: *voorstə vèddəl*, K 339; *veestə vèddəl*, K 324; *vèjəstə vèddəl*, P 27; *vèjəstə vèddəl*, P 29; *vè-rəstə vèddəl*, K 341a; *vöstə vèùdəl*, P 16; *vöwstə*

vörräl, P 198; vöwstā vuddäl, P 69a; **onderste voordeel**: öndärstā vöddäl, P 84; **benedenvoordeel**: bänëjävëddäl, K 340; **kop**: de volgende opgave is meervoud: köppä, K 268; **kopeind**: het type *kopeind* in: K 138a; *kopent*, K 129a; *kopënt*, L 149; **kopeinde**: de volgende opgaven zijn meervoud: kopengdā, K 248; kópënnās, P 5; **voerste kopeind**: vurstā kopijnt, K 147; *veurstā kopengt*, L 208; *vörstā kopënt*, K 184; **kopstuk**: het type *kopstuk* in: L 241; **topeind**: het type *topeind* in: K 262; **topeinde**: tópëndā, K 281a; tópënnā, K 301; **voerste topeinde**: *veurstā tópenñā*, K 332; **trekeind**: het type *trekeind* in: L 148; **bed**: de volgende opgave is meervoud: béddā, K 317; **hoofdbed**: hötbét, K 354; *hutbét*, K 353; de volgende opgave is meervoud: *hubéddā*, K 191; **voerste hoofdbed**: *vurstā hutbet*, K 318; *vurstā huubét*, K 237; *vurstā öejbét*, K 207; *vuurstā hubét*, K 240; *butstā hubét*, K 240, 273; *vëustā höbét*, K 241; **bovenste hoofdbed**: *bawvastā hüubét*, P 95; **voerste hoogbed**: *vustā hugbét*, K 192; **voerste tendenbed**: *vurstā tijñabet*, K 184; *voorstā taonābet*, K 218b; **voerste kantbed**: *veuwstā kambet*, I 268; de volgende opgaven zijn meervoud: *veustā köntbéddā*, O 173; *vurrestā köntbéddā*, I 220; **voorbéd**: *vrbeet*, K 211; **voorhoofd**: *vrheut*, K 133a; *vrhëüt*, K 133a; *vorheuj*, L 263; *vrhuj*, L 264; *vorrät*, L 159; *vörrät*, L 158a; *vurf*, K 102; **voorvoorhoofd**: *voorvurf*, K 128; **voerste voorhoofd**: *vëurstā vörrät*, L 184; **voerste hoofddrug**: *vurstā hutruch*, K 307; *veurstān hutrüuch*, K 310; **voerste gewend**: *vurst gäwent*, L 153; **hoofdgewend**: *hutchäwënt*, K 274; *vörstā uitgäwent*, K 204; **vooruitgewend**: *vërdwätgäwënt*, K 301; **voorwendhoek**: het type *voorwendhoek* in: K 163; het volgende type is waarschijnlijk een bijwoord: **voor**: het type *voor* in: L 158; het volgende type is een gesubstantiveerd adjectief: **voerste**: *vurstā*, K 183c, 235; *fëüästān*, K 241; **voerste vorst**: *veurstā vorst*, L 152; **dwarsveld**: het type *dwarsveld* in: L 260; **warsveldje**: *wiersvieljā*, L 208; **voerste dwarsveldje**: *vurst dwersveljā*, L 200a; **voerste dwarseind**: *vörst dwërsëngt*, L 207; **voordwarsrug**: *vurdwersruch*, K 220; **vooroverdwars**: het type *vooroverdwars* in: K 171; **voorakker**: *vurekkār*, L 180b; **plat stuk**: *plöt stuk*, K 317; **eerste snee**: *eerstā sneej*, K 201; het volgende type is een gesubstantiveerd adjectief: **benedenste**: *boneestā*, O 165.

ACHTERSTE WENDAKKER

Hinterstes Vorgewende – back headland –
fourrière de derrière
(N 11, 51b; DC 33, 3; DC 33, 5)
[Dit lemma bevat de benamingen voor de het
dichtst bij de ingang van de akker gelegen

keerstrook (vgl. het lemma KEERSTROOK/
WENDAKKER); met dien verstande dat
waarschijnlijk toch het perspectief waaronder
de boer een bepaald akkerdeel beschouwde de
belangrijkste factor is geweest bij de bepaling
van voorste dan wel achterste wendakker. Vgl.
VOORSTE WENDAKKER en APART GE-
PLOEGD AKKERDEEL.]

achtereind: het type *achtereind* in: K 174, 176,
L 263; *achtärent*, K 129a, 161b, 175a*, 177,
179a, 188a, L 159; *achtärënt*, L 159; *achtärënt*,
K 157; *aachtärent*, K 160, 176; *áachtärënt*, K
330; **achtereinde**: het type *achtereinde* in: K
127, 170; **achterste eind**: *achtärstā én*, K 357;
achterste voereind: het type *achterste voereind*
in: K 173; *achtärstā veurent*, L 160; *achtärstā*
voerent, K 124a; *achtärstā voring*, K 137; *af-*
färstā voring, L 145, 147; **achtertendenrug**:
aachtärtannäruch, K 218c; **achterste tenden-**
rug: *achtärstā tijñäruch*, K 184; *achtärstā*
tënnäruch, K 197; *aachtärstā téëñäruch*, K
184; **voordeel**: *vëddäl*, P 89; *vuddäl*, K 329, P 5,
81; de volgende opgave is meervoud: *vurräls*,
K 251; **achtervoordeel**: *achtärvörräl*, K 244;
áachtärvëddäl, P 88; *ëchtärvurräl*, K 256; **ach-**
terste voordeel: *achtärstā vordäl*, P 77; *ach-*
tärstā vëddäl, K 324, 339; *achtärstā vurräl*, P
198; *achtärstā vörräl*, L 184; *áachtärstā vëddäl*,
K 341a; *öchtärstā vuddäl*, P 69a; *aggärstā*
vëddäl, K 341a; *aggästā vëddäl*, P 27; *añgästā*
vëddäl, P 29; *öüustā vuddäl*, K 331; **bovenvoor-**
deel: *bëüvävëddäl*, K 340; **bovenste voordeel**:
böwvastā vöddäl, P 84; *böwvastā vëüddäl*, P 16;
konteind: het type *konteind* in: K 138a; **ach-**
terste kopeind: *achtärstā kopënt*, K 147, 184;
éëftärstā kopengt, L 208; **topeind**: het type *top-*
eind in: K 262; **topeinde**: *topëndā*, K 286a;
achterste topeinde: *achtärstā topennā*, K 332;
sleepeind: *slëpijnt*, L 148; **hoofdbed**: *heutbét*, K
354; *hutbet*, K 353; *hubét*, K 191, 351a; **ach-**
terste hoofdbed: *achtärstā heubet*, K 240;
áachtärstān hubét, K 273; *öchtärstā hutbet*, K
318; *öchtärstā hubét*, K 237; *ö?ärstā hubét*, K
240; *ëëächstā höbét*, K 241; **onderste hoofdbed**:
öndärstā hüubét, P 95; **achterste hoogbed**: het
type *achterste hoogbed* in: K 240; *áachtärstā*
hugbét, K 192; *achtärstā öegbét*, K 207; **ach-**
terste tendenbed: *achtärstā tijñabet*, K 184;
achtärstā taonābet, K 218b; **achterste kantbed**:
achtärstā kambet, I 268; de volgende opgaven
zijn meervoud: *achtärstā köntbéddā*, I 220;
öchtärstā köntbéddā, O 173; **achterbed**: *dácht-*
ärbet, K 211; **voorhoofd**: *vurf*, K 102; **achter-**
hoofd: *achtärhuj*, L 264; *achtärheuj*, L 263;
achtervoorhoofd: *achtärvurf*, K 128; **achterste**
voorhoofd: *achtärstā vrhëüt*, K 133a; *acht-*
ärstā vrheut, K 133a; **achterste hoofddrug**:
achtärstān hutrüuch, K 310; *öchtärstā hutruch*,
K 307; **achterste gewend**: *achtärst gäwent*, L
153; **hoofdgewend**: *hutchäwënt*, K 274; **ach-**

1.1.1.3

terste hoofdgewend: *achtərstə hutgəwənt*, K 301; **achteruitgewend:** *òchtəròwàtgəwənt*, K 204, 301; **achterste uitgewend:** *achtərstə uitgəwənt*, K 204; **achterwendhoek:** het type *achterwendhoek* in: K 163; het volgende type is waarschijnlijk een bijwoord: **achter:** het type *achter* in: L 158; het volgende type is een gesubstantiveerd adjektief: **achterste:** het type *achterste* in: K 241; *aachtərstə*, K 183c; *òchtərtsə*, K 235; **achterste vorst:** *àftərstə vorst*, L 152; **warsakker:** *wərsəkkər*, L 241; **achterste dwarsveldje:** *achtəs dwərsvelja*, L 200a; **achterste dwarsrug:** *aatərsə dwərsruch*, K 220; **achterste dwarseind:** *áchtərstə dwərsəngt*, L 207; **achteroverdwars:** het type *achteroverdwars* in: K 171; **achterakker:** *aafitərekkər*, L 180b; **laatste snee:** *léstə sneej*, K 201; het volgende type is een woordgroep: **op het einde:** *oebdēnda*, K 268; het volgende type is een gesubstantiveerd adjektief: **bovenste:** *boovəstə*, O 165.

WENDAKKER OMWERKEN

Das Vorgewende pflügen – to plough the headland – labourer la fourrière (DC 33, 6; DC 33, 16b; P.A. 27, 24b (I 118); Ceusters; Meulemans; Jacobs)
[Als de wendakker voldoende groot was, werd hij geploegd, anders werd hij ook wel omgespit. Dat laatste gebeurde vroeger meer dan tegenwoordig.]
voordelen: *vuddəla*, P 1; **teulen:** de wendakker wordt – *gəteult*, L 264; **dwarsploegen:** het type *dwarsploegen* in: L 158; **ombouwen:** *umbawə*, K 144; **omdoen:** *ðəmdōən*, O 165, P 1, 3, 4, 59, 60, 61; **omschillen:** het type *omschillen* in: K 138; **omrijden:** *ðəmrááa*, O 70, 74, P 8, 10, 62; **aanrijden:** *àánrāáa*, P 2; **afrijden:** *áfrāáa*, P 2; **afrijpen:** *áfrīəppə*, P 83; **bijploegen:** *bàáplōəgə*, O 178, 285, 289, P 198, 199; **bijlabeuren:** *bààlábeùwə*, O 250, 255, 286, 287, 288, 290, P 125; **hooiakkers rijden:** het type *hooiakkers rijden* in: I 118; *oojakkərs rijden*, I 118; **omspaden:** *omspəoəjə*, K 146.

HOEK VAN DE WENDAKKER

Die Wendstätte am Ende des Vorgewendes – the turning-point on headland – le tournant de la fourrière (N 11, 50b; DC 33, 7)
[Bij het omploegen van de keerstrook of dwarsakker ontstonden er opnieuw twee kleine keerstroken, de hoeken of trappeleinden. In verreweg de meeste gevallen werden deze trappeleinden met de schop bewerkt, in enkele gevallen werden ze geploegd.
Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

(de) hoek: *hoek*, K 204, L 183, 261, 263a; *ðək*, P 125, 154a; *òək*, K 201; de volgende opgaven zijn meervoud: het type *hoeken* in: I 57b, 79, K 101a, 106, 152a, 158c, 173, 176, 177, 195, 197, 218a, L 104, 112, 145, 147, 148, 149, 151a, 158, 160, 162, 240, 241, 259, 262, 281, 281*, 283a; *hoekə*, K 125a, 133a, 135, 141, 147, 157, 163, 165, 174, 175a*, 179a, 184, 314, L 109, 150, 152, 159, 160, 180b, 184, 200a, 235, 241, 258, P 5, 33; *hōëkkə*, K 235, 264, 268, 274, 301, 307, 317, L 207, O 165, P 25, 44, 85, 105; *hōëkkən*, K 273; *hōēkə*, K 166, 307, 354; *huuk*, L 244; *huujk*, L 183, 263, 264; *hūūjk*, L 208; *hujk*, L 183; *doekə*, K 151, 188a; *dōëkkə*, K 244, 248, O 173, P 29, 69a, 95, 104, 163; *oekə*, I 57a, K 124a, 173b; *ðëkkə*, I 330, K 237, 251, 281a, 329, O 74, 165, P 27, 28, 29, 41, 67, 72, 76, 89, 104, 126, 137, 198; *ðëkkən*, O 63a, 162; *ðëkən*, O 158; *de hoekke*, de trappeleinden op de dwarsstroken van een omgeploegde akker die zelf niet meer met de ploeg maar met de schop bewerkt konden worden, Elemans; **hoekje:** de volgende opgaven zijn meervoud: *huukskəs*, K 220, L 185, 208a; **hoekjeind:** het type *hoekjeind* in: L 244; de volgende opgaven zijn meervoud: het type *hoekjeinden* in: L 260; *hōëkëndə*, K 237; **hoofdhoek:** de volgende opgaven zijn meervoud: *hðəhōëkkə*, K 333b; *oowəhōëkkə*, K 332; **hoekvoordeel:** *ðëkvurrəl*, K 256; **voordeelhoek:** de volgende opgave is meervoud: *vèddəlōëkə*, P 88; **(het) einde:** de volgende opgaven zijn meervoud: het type *einden* in: K 218a; *ééndə*, K 191, 192; *éndə*, K 183c, 312; *énna*, K 310; *endən*, K 138; *dééndə*, K 191; **einde van de hoofdbedden:** *éndə vòn də hutbédə*, K 318; **voorbéd:** *vurbət*, K 211; **ploegjeinde:** de volgende opgave is meervoud: *[ploeg]jéndə*, K 207; **draaijeinde:** *draajənt*, K 143; **draaihoek:** de volgende opgave is meervoud: *draajhoekə*, K 137; **draaihoekje:** *draajhuukskə*, K 143; **voorvoorhoofd:** *veurvurft*, K 102; **spie:** de volgende opgave is meervoud: het type *spieën* in: K 176; **kopachter:** het type *kopachter* in: K 158b; **voordeel:** *vuddəl*, K 291; *vèüdəl*, P 16; *vèddəl*, K 339; **hoofdbed:** *hutbét*, P 33; de volgende opgave is meervoud: *hubédə*, K 191; **kantbed(de):** *kòmbét*, I 268; *kòmbérrə*, O 72; de volgende opgave is meervoud: *kantbérrə*, I 273; **gewend:** *chəweənt*, K 274; *gəwənt*, K 268, 274; **vooreind:** *voorent*, K 176; **kop:** de volgende opgaven zijn meervoud: *kòppə*, K 241, P 70; **top:** *tòp*, K 330; de volgende opgave is meervoud: *tòppə*, K 310; **topeind:** *tòpén*, K 340; de volgende opgaven zijn meervoud: *tòpénnə*, K 346; *tòpénnə*, K 296, 307, 324, 330, 331, 341a, 348, 349; *tòpéndə*, K 240; *tòpéndə*, K 287; *tòpénnə*, K 341a; **topeinde van de voordeel:** *tòpéndə van də vórrəl*, K 265; **kant:** de volgende opgaven zijn meervoud: het type *kanten* in: I 78, L 148; *kaantə*, K 166.

HOEKEN VAN DE WENDAKKER OMWERKEN

Die Wendestätten am Ende des Vorgewendes bearbeiten — to till the turning-points on headland — labourer les tournants de la fourrière (DC 33, 6; DC 33, 7; N 11, 50b; N P, 1; Elst) [De hoeken van de wendakker werden in de regel gespit, omdat de ploeg er niet meer kon komen.]

spitten: het type *spitten* in: K 148b, 153, 173, L 147, 162; de hoeken werden — het type *gespit* in: I 78, 79, K 101a, 152a, 158b, 164a, L 240; **hoeken spitten:** het type *hoeken spitten* in: I 57; *hoekenspittan*, K 177; **omspitten:** het type *omspitten* in: I 57, K 138, 143, 145a, 173a, 174, 176, 177, 188a, 218b, 218c, L 104, 148, 158, 160, 241, 259, 264; de hoeken werden — het type *omgespit* in: I 57b, K 138a, 142, 173, 195, 215, 218a, L 151a, 185, 208a, 263, 283a; **bijspitten:** het type *bijspitten* in: K 171, L 259, 281, 281*; de hoeken werden — het type *bijgespit* in: L 260, 262; **spaden:** *spaaĵan*, L 112; *spaoĵa*, K 133a, L 152; *spaoĵan*, L 149; de hoeken werden — *gospaajt*, K 106; **hoeken spaden:** *hoekən spaaĵan*, K 109; *hoekən spaoĵan*, L 180b; *hoekə spaoĵa*, K 133a; *hoekə spaaĵa*, L 159; *heuk spáájá*, L 244*; *de hoekke spòðje*, het bewerken met de schop van de trappeleinden op de dwarsstroken van het omgeploegde land (Huisseeling), Elemans; **omspaden:** *omspaaĵan*, L 262; *omspaaĵa*, K 133a; *umspaoĵan*, K 144; *omspaoĵan*, K 184; *umspaaĵa*, L 235; **hoek omspaden:** *höëk ómspòðĵa*, K 181, 195, 195a; **hoeken omspaden:** *hoekə omspooĵan*, K 135; **opspaden:** de hoeken werden — *ðepchaspówat*, K 264; **bijspaden:** *bijspaoĵan*, K 163; **bij slechten:** het type *bij slechten* in: K 176; **hoek omsteken:** *höëk ómsteeka*, K 179b, 180, 190a, 191, 192, 193, 205, 207, 208; **koppen omsteken:** *kòppə ómsteeʔan*, K 241; **bijwerken:** het type *bijwerken* in: L 148; **hoeken omdoen:** *höëkə ðəmdòèn*, K 354; *hoekə umdoen*, L 235; **hoek met de schup omdoen:** *ðèk mej da sjĵep ðəmdòèn*, P 89; **hoeken opmaken:** *hoekə ópmòðkə*, K 165; **hoeken bijgraven:** *ðèkkə baagròðvə*, P 41; **topeinden openmaken:** *tòpéndə ooüüpə maokə*, K 287; **topeinden aansteken:** *tòpénnə ðònsteeəkə*, K 341a; **in het gewend rijden:** *in tchəweent réén*, K 274; *in tchəweent réé*, K 274; **van het wars teulen:** *van ət wərs teulə*, L 242; **voren omrijden:** *vurrə eumrajə*, K 251; **de einden opmaken:** *déndan ðəpmaokə*, K 237; *dʔanden opmaokə*, de kanten en hoeken van de akkers, waar de boer met zijn ploeg niet goed bij kan, omspitten, De Bont; de volgende typen zijn zelfstandige naamwoorden: **kortvoor:** *kat vajər*, P 145; *kat vaʔər*, P 145; **schupwerk:** *schupwèrrək*, K 265.

GEERAKKER

Keilförmiger Acker — a wedge-shaped field — champ cunéiforme (NP 1; N 11, 64; DC 33, 9; DC 33, 10; znd 34, 47; Alaers; Elst; Jacobs; Vanduffel)

[Onder een geerakker wordt verstaan een akker waarvan minimaal één zijde schuin loopt. Ten aanzien van de typen „tip” (L 180b), „punt”, „gerige punt” en „leephoek” geldt dat daarmee de punt van de geerakker wordt aangeduid. Niet uitgesloten is dat hetzelfde het geval is bij andere typen en/of plaatsens. Zie ook het lemma GEERAKKER in het WBD I, afl. 2, p. 245.]

geerakker: het type *geerakker* in: K 177, L 158a; **geer:** het type *geer* in: I 57a, 79, K 127, 128, 158c, 173, 174, 179a, 188a, 198, 217, L 109, 148, 149, 160, 185, 244; *geer*, K 175a*, P 72; *gêêr*, K 173b, 238; *geĵər*, L 205, 206; *gĵêêr*, K 178*; *gier*, L 104; *giêr*, K 176, 179b, 180, 181, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 205, 207, 208, P 8, 61, 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 129, 131, 133; *giêr*, K 221, 225, 226, 227, 255; de volgende opgave is meervoud: *giêra*, P 127; **tip:** het type *tip* in: L 91b, 180, 180b, 182, 199, 200, 205, 206, 241, 244, 262, 264; *tip*, K 215, L 144, 201; *iĵep*, P 8; **tipje:** *tiepkə*, K 172; **oortip:** *ooriĵep*, O 74, P 2, 3; **uittip:** *ðĵiĵiĵep*, P 1; **spie:** het type *spie* in: K 102*, 124a, 128, 133a, 135, 137, 145a, 146, 163, 184, 186, 218, 218c; *spiē*, K 227, 229, 229a, 252, 253, 254, 256, 257, 258, 261, L 280; *spĵe*, K 187; *spĵej*, K 136a, 143, 145a, 184, 214, 215, 217; *spi-j*, K 228, 243, 245; *spĵj*, K 221a; **spiebodem:** *spieboĵam*, K 183; **aankeer:** *ðònkĵiêr*, P 61; **oorkeer:** *oorĵiêr*, O 70, 165, P 1, 4, 59, 60; **uitkeer:** *ðĵiĵiĵiêr*, P 1; *ðĵiĵiĵiêr*, P 10; **frik:** het type *frik* in: K 176; **driehoek:** *drààðèk*, P 135; **heilhoek:** *aajoek*, K 330; *ájòek*, K 262; **punt:** het type *punt* in: K 173a, 183; **gerige punt:** *gerriggə punt*, L 153; **leephoek:** *leepoek*, K 174.

HOEK VAN EEN STUK LAND

Ecke eines Ackerteils — corner of a part of the field — angle d'une partie du champ

(N P, 1)

[Vraag N P, 1 luidde: „Hoe noemt men in uw dialect een hoek, een punt van een stuk land (tómp, tump, aordénj)?”. Waarschijnlijk onder invloed van het woord ‘punt’ heeft deze vraag een aantal woordtypen opgeleverd die betrekking hebben op (de punt van) de geerakker. Deze zijn overgebracht naar het lemma geerakker en aldaar verwerkt. Vgl. (de toelichting bij) het lemma GEERAKKER. De overgebleven typen zijn in dit lemma opgenomen.

hoek: het type *hoek* in: K 133a, 173a, 174, 198,

1.1.1.3

L 180, 180b, 187, 258; *hoek*, K 128, L 183; *höök*, K 216; *hawk*, L 244; *oek*, K 174, 188, 188a; **hoekje**: *huukschə*, L 243; **aardhoek**: *ert-hoek*, K 188a; **hoek land**: *hoek laant*, K 147; **tomp**: *tomp*, L 153, 207a; *tómp*, L 160, 184; *idòmp*, L 187; **tump**: *tump*, L 100; **tumpje**: *tumpkə*, L 157; **top**: *top*, K 184; **stomp**: het type *stomp* in: K 145a; **aan het eind**: *andejnt*, L 257.

GEERAKKER PLOEGEN (zie kaart)

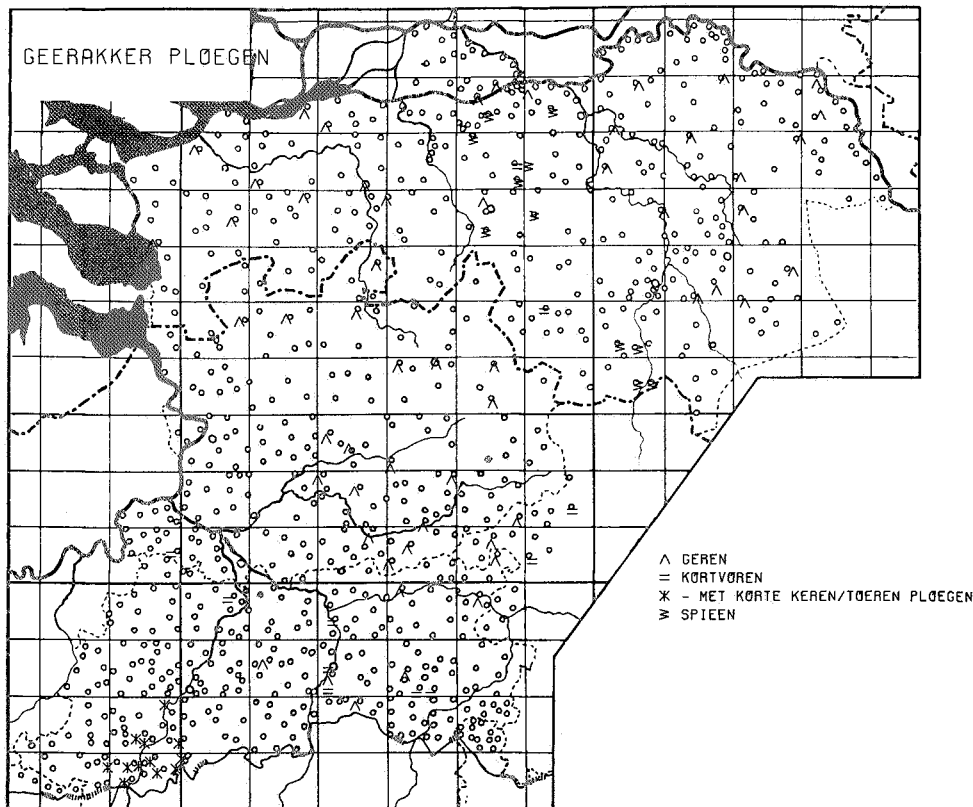
Einen keilförmigen Acker pflügen – to plough a wedge-shaped field – labourer un champ cunéiforme

(N 11, 64; DC 33, 9; Go 1b; Ceusters; Jacobs; Meulemans; Vanduffel)

[Het ploegen van een geerakker kon op diverse wijzen plaatsvinden. De manier die de boer op een bepaalde akker gebruikte was afhankelijk van de vraag of hij moest bijeendand wel uiteenploegen dan wel een wentelploeg kon inzetten, en of de bewuste akker één dan wel meer schuine zijden bezat. Alle methoden om een geerakker te ploegen hebben echter het volgende gemeen: de boer probeert een zo groot mogelijk gedeelte van de akker in de vorm van een rechthoek te ploegen en ploegt daarvoor of daarna de resterende driehoekjes met allengs korter wordende voren. Het lemma GEERAKKER PLOEGEN bestaat uit algemene benamingen voor deze werkwijze met daarnaast twee onderverdelingen die betrekking hebben op respectievelijk het ploegen van het rechthoekig stuk en de driehoekige stukken. Mogelijkerwijs komen in het algemene gedeelte typen voor die in één van de onderverdelingen thuishoren. Wegens het ontbreken van nadere informatie was een preciezere indeling voor deze typen echter niet mogelijk.]

geren: het type *geren* in: K 144, L 240; *geerən*, K 133d; *geerə*, I 79, K 124a, 125a, 137, 151, 157, 160, 174, 179a, 183c, L 145, 148, 159, 177b, 180b, 241, P 76; *gerə*, L 148; *geejərə*, L 200a, 242; *géejərə*, K 240, L 183, 242, 244*; *gejərə*, K 348, L 241; *gėjərə*, K 274, 307; *gėrrə*, K 204; *gėrrə*, L 160; *gėėrrə*, L 184; *gėerə*, K 237; *gieerə*, K 176, 188b; *gaerə*, L 207; *giērə*, K 201, 354, P 137; *giērə*, L 150; *giējərə*, K 274, 307; *giejərən*, K 241, 301; *giejərə*, K 264, 274, 310, 353, P 41, 95; *giejərn*, K 314, 340; *giērə*, K 133a, 191, 296, 301; *giērə*, K 207, 235, 237, 241, 268, 349, P 33; *chiērə*, P 89; *gie.rə*, steeds kortere voren ploegen op een gerende akker, Elemans; *giērə*, de ploegende boer moet *giērə* wanneer de akker *giērt*: schuin ploegen als de akker schuin loopt, geert, Mischgofsky L 95; **geer ploegen**: *giēr pleugə*, P 136; **geren ploegen**: *giērə ploegə*, K 268; *giērə plōegə*, K 237;

geer uitploegen: *giēròðatpleugə*, P 131; **geer omploegen**: het type *geer omploegen* in: P 77; **geer rijden**: *gier raa*, P 86; *giēr réejə*, K 218; **geren rijden**: *giejərə raa*, P 24, 29; *giejərə rə*, K 265; *giejərə réjə*, K 276; *gėjərə raan*, K 346; **geer afrijden**: *giërafràà*, P 62; **geren afrijden**: *giērən afraaən*, K 273; **geer uitrijden**: het type *geer uitrijden* in: I 79; *giëréatràà*, P 83, 130, 137a; *giēròðatràà*, P 82, 133; *jiēròðatràà*, P 132, 135; *giēròðatraa*, P 69a; *giëraaatraa*, P 84; **te geer uitrijden**: *təgiēròðatràà*, P 66; **geer omdoen**: *giēròðəmdoo*, P 81, 129, 133, 135; **geer varen**: *giēr vaora*, P 70; *chiēr vaora*, P 89; **in de geren zetten**: *en də gėjərə zétta*, K 240; **afgeren**: het type *afgeren* in: K 101a, L 158; *afgeerə*, L 159; *òfgiejərə*, K 211; **opgeren**: het type *opgeren* in: K 101a; **uitgeren**: het type *uitgeren* in: K 173; *uitgeerə*, K 157, 175a; *òjigierə*, P 67, 68; **kortvoren**: het type *kortvoren* in: K 218b; *kòrtvora*, K 165, 317, P 27; *kòrtvòðərə*, K 357; *kòtvòrrə*, P 88; *kétvòðərə*, P 89; *kòtvòwrə*, P 104; *kutvòrrə*, I 271; *kutvora*, P 5, 105; *kòrtfoora(n)*, zw. ww. intr. kortvoren, kortere voren maken (zoals dat bij een schuin toelopend stuk land gebeurt. De Bont; **kortvoren afrijden**: *kòtvora əfréjə*, P 171; **kortvoren uitrijden**: *kòtvaowrən aatreejə*, P 163; *katvaowrən aatréjə*, P 154a; **korte keren uitsteken**: *kuttə kiērən òetstéjkən*, O 275; **stuk met korte keren ploegen**: *stüükməkuttəkiērəplōegə*, O 178, 250, 255, 285, 286, 287, 288, 289, P 125, 198, 199; **stuk met korte toeren ploegen**: *stüükməkuttəòèrəplōegə*, O 178, 250, 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 125, 198, 199; **korte toeren afhalen**: *kuttətooraənəfòðlə*, P 72; **korte toeren uithalen**: *kuttətooraənòətlə*, P 126, 127, 131; *kuttətooraənòətlə*, P 75, 76, 78; *kuttətooraəwoeatələ*, P 126; **spieën**: het type *spieën* in: K 147, 164a, 186, L 259, 281, 281*; *spiejə*, K 141, 165, 184; *spieə*, K 166, L 258; **afspieën**: *òfspieə*, K 307; **bijspieën**: het type *bijspieën* in: K 143; **spieën ploegen**: *spejə plōegə*, K 192; **rijden**: *rààə*, P 2, 62; **uittip rijden**: *aotiep raajə*, P 25; **tippen**: het type *tippen* in: L 283a; *tippə*, K 220; **tip afrijden**: *tiep afreen*, I 220; **hoofdtip maken**: *hòetiep makən*, K 341a; *wòetiep makən*, K 341a; **uitrijden**: *aotrəajə*, K 251; *òējtrààə*, O 70, 165, P 1, 3, 4, 8, 10, 58, 60; **hoek uitrijden**: *òwjək aotròjə*, K 248; **oorkeer uitrijden**: *òarkier ajtròən*, O 162; **oorkeer omrijden**: *aorkier oemraon*, O 74; **openrijden**: *ooparėən*, I 220; **voren afhalen**: *vooraənòvoejlə*, P 125; **ophalen**: *oepaolə*, I 220; **uithalen**: *òējtiààlə*, O 70; **uitleulen**: *uiteulə*, L 263; **uitkeren**: *ooətkiərən*, O 158; **omkeren**: *oemkiejərə*, I 268; **ploegen**: *plōegə*, K 313; **opploegen**: het type *opploegen* in: K 277; **afploegen**: het type *afploegen* in: K 163; **korter ploegen**: *kuttarplōogə*, K 330; **inkorten**: *ienkorta*, L 263a; **bijdraaien**: *bajdrejə*, L 241; **heihoek**

maken: *aadēk maakə*, K 283; het volgende type wordt gebruikt als object bij ploegen, enz: **kortvoor**: *kòtvour*, P 167; *kòtvur*, P 145; *kuutvur*, O 173; de volgende typen hebben betrekking op het ploegen van het rechte gedeelte van een geerakker: **viervorig bouwen**: *viervórræg boowə*, een methode voor het afploegen van een geerakker waarbij een rechthoekig stuk van vier voren breed overblijft dat verder normaal kan worden afgeploegd, Elemans; de volgende typen worden als object gebruikt bij ploegen, enz: **lange voren**: *lángə-voorə*, P 130; **lange toeren**: *lángəteurə*, P 82, 83, 131, 132, 133, 135, 136, 137a; de volgende typen hebben betrekking op het ploegen van het overgebleven schuine stuk van de geerakker: **geren**: *geerən*, den overblijvendende driezijdigen hoek van een stuk land, dat niet vierkant is, omploegen, hs L 212; **korte toeren uitrijden**: *kòttəteurəddətrāə*, P 82, 131, 132, 133, 135; *kòttəteurəéətrāə*, P 83, 137a; **korte toeren ploegen**: *kòttəteurəpleugə*, P 136; **korte toeren afhaken**: *kuttəvöerəndəföelə*, P 125, 198, 199; **korte voren afrijden**: *kuttəvüürrəndəfrāən*, O 285, 286; **korte voren ploegen**: *kòttəvoorə-pleugə*, P 130; **korte voren afhaken**:

kuttəvüürrəndəföelə, O 178, 255, 287, 288; *kuttəvöerəndəföelə*, O 289; **korte keren afhaken**: *kuttəkīerəndəföelə*, O 250, 290; **geer afdoen**: *gəjr afdoen*, de schuine gedeelten van de *gəjr-èkkər* ploegen, hs Van Bakel L 235.

ZAAIKLAAR, GEZEGD VAN LAND

Saatfertig, vom Acker gesagt — ready for sowing, said of the field — préparé pour l'ensemencement, dit du champ (N 11, 59c; Ceusters; Jacobs; Vanduffel; Meulemans)
zaaiklaar: *zöjkléer*, K 201; **gelabeurd**: *galəbeut*, P 8; **gereed**: *gəriët*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; *gəriët*, O 178, 250, 255, 285, 286, 287, 288, 290, P 125, 198, 199; **om**: *um*, O 74, 165, P 61; *öem*, P 1, 2, 3, 4, 10, 59, 60, 62; **juist om**: *zjüüstöem*, O 250, 285, 286, 289, 290, P 198, 199; *jüüstöemma*, P 133; *jüüstöem*, P 132, 135, 136; **vers om**: *vèsöem*, O 178, 255, 287, 288, P 125; *vèsöem*, P 82, 130, 131; **omgedaan**: *öemgədään*, P 8; **diepgedaan**: *tiegədään*, O 70; **in zijn riemen**: *iən zèn rīemə*, P 59; **in zijn sneden**: *iən zèn sneejə*, O 74, P 59; de volgende typen zijn werkwoorden of werk-

woordelijke uitdrukkingen: **aan de zaadvoorliggen:** *òn dā zòtfoor liggə*, klaarliggen om bezaaid te worden (gezegd van land) (Huisse-ling), Elemans; **omhebben:** *omhebben*, omhemmen, omgeploegd of omgespit hebben, Corn. Vervl. A.; *umhèbbə(n)*, umhebben, omhebben, omgeploegd resp. omgespit hebben, De Bont; **omliggen:** *omliggen*, omgespit, omgeploegd liggen, Corn.; *umliggə(n)*, omliggen, omgespit liggen, De Bont; **omzijn:** *dən akkər is um*, de akker is volledig, dwarsstroken inclusief, omgeploegd (Huisse-ling), Elemans.

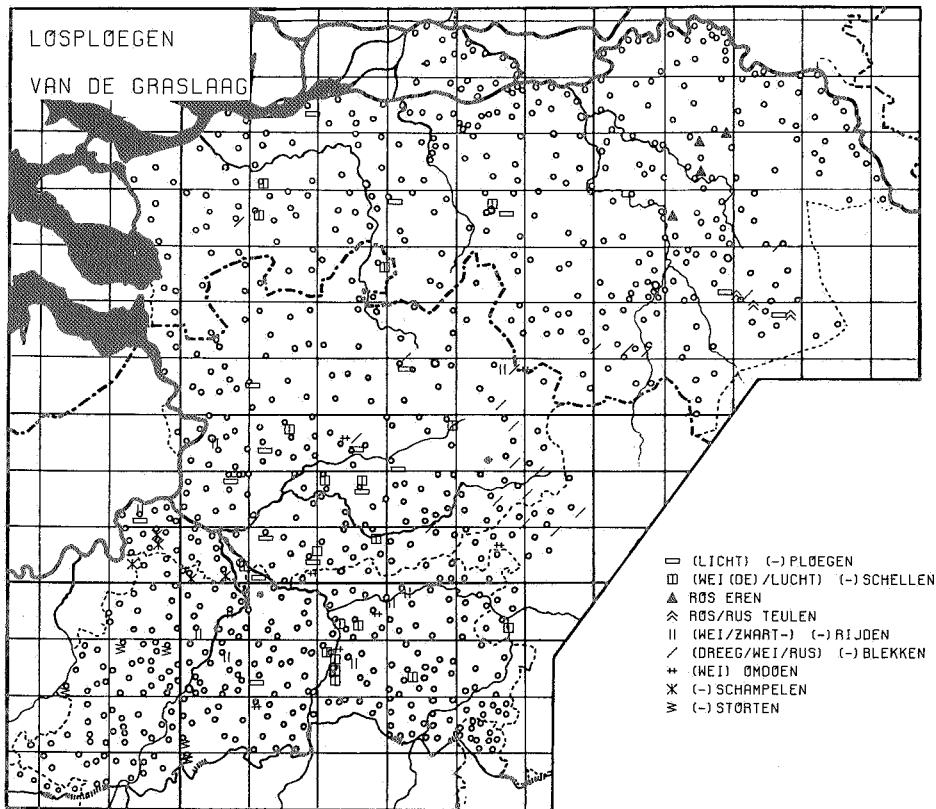
SCHEUREN VAN DE WEIDE

Grasland umbrechen – to break up grassland – casser le sol de prairie (N 11, 42a; N 11, 42b; N 11, 42c; L 5, 24b; DC 27, 24a; DC 27, 24b; DC 33, 17; P.A. 27, 24b (I 78a, L 148); Go 1b; Goossens 2, 6; Alaers; Ceusters; Jacobs; Vanduffel; Elst; Van Hoof) [Oorspronkelijk viel de bewerking van een weide in twee deelhandelingen uiteen: het losploegen van de graslaag en het omploegen van de grond. Daarbij werd dan de inmiddels gedroogde graslaag ondergeploegd. Ongeveer vanaf 1940 is het algemeen gebruikelijk geworden de beide genoemde handelingen in één keer te verrichten.

Aan te nemen valt dat deze gang van zaken verwarrend heeft gewerkt bij de beantwoording van de onderdelen van vraag N 11, 42. In bijna geen enkel geval namelijk is voor „a) Een weide op de ouderwetse manier ploegen (alleen de zode afploegen; deze droogt later in de zon), b) de weide zeer diep omploegen, nadat de zode gedroogd is, en c) of gebruikt U voor a en b samen maar één werkwoord? Welk dan?”, een onderscheiden woord gegeven. Soms werd voor a, b, en c een identiek woord gegeven, meestal echter voor twee van de drie deelvragen. Daarom zijn, deels op grond van overeenkomsten in de verschillende lijsten, deels op grond van semantische criteria, sommige woorden naar een ander dan het op de specifieke vraag betrekking hebbende lemma overgebracht. Wel is de opsplitsing in drie lemmata gehandhaafd, te weten: LOSPLOEGEN VAN DE GRASLAAG, DIEP OMPLOEGEN VAN DE WEIDE en SCHEUREN VAN DE WEIDE. Dit laatste als het totaal van beide voorafgaande handelingen, of deze nu al dan niet tegelijkertijd plaatsvonden.]

scheuren: *scheurən*, I 78a, 271, K 141, 143, 147, 162, 163, 169, 184a, 186, 188a, 191, 301, L 99, 150, 205, 206, 207, 255, P 35, 77; *scheurə*, I 220, K 102, 124a, 125a, 137, 151, 157, 174, 176, 179a, 184, 204, 235, 251, 262, 265, 281a, 301, 310, 315, 318, 330, 348, 351a, 353, 354, 357,

358, L 109, 145, 149, 159, 187, O 173, P 25, 41, 44, 45, 81; *schèurən*, K 166; *schèurə*, K 244, 248; *scheujrə*, P 137; *schèujrə*, K 335, P 137; *schèujrə*, K 307, 353; *schèujərn*, K 314; *schèuwə*, O 255, 285, 286, 287, 288, 289, P 125, 198, 199; *schèuwrn*, O 178; *skeurə*, L 180a, 183; *scheerə*, P 27; *scheern*, O 63a; *schéern*, O 63a; *skeern*, O 153; *schéjrə*, P 29; *schīterə*, P 89; *schòdrə*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 10, 59, 61; *schòjrə*, P 62, 72; *schörrə*, K 244, P 16; *schöjrə*, P 137; *schöwrə*, P 66, 75, 76, 78, 81, 126, 129, 131, 133, 135; *schurrə*, K 192, 201, 204, 237, 268, 307, 332, 354, P 41, 44; *schuwə*, L 187; *sküürə*, O 250; *sjeurə*, K 331, P 47; *sjöüurrə*, P 126; *sjurrə*, P 126; **scheuren**, in toepassing op ros; blijkbaar wordt een afzonderlijk woord voor dit omploegen gebruikt, omdat de zode wezenlijk gescheurd wordt, eerst en vooral door het kouter dat anders zelden dienst doet, Goossenaerts; *scheurə*, het ploegen van de wei, Elemans; **scheuren**, 'En wei scheuren, omploegen om te bezaaien, Corn. Vervl.; **wei/weide scheuren:** het type *wei scheuren* in: K 169, 176; het type *weide scheuren* in: I 57a; *wěj scheurən*, K 176; *wěj scheurə*, K 173b, 265; *wěj scheurə*, K 221a, 226, 229a; *wèj scheurə*, L 244*; *wèè scheurə*, K 255, 258; *wèè schèurə*, K 256, 257, 261, 262; *wè scheurə*, K 255, 258; *wāj scheurə*, K 249, 250; *wāj schèurə*, K 227, 229, 243, 245, 252, 253, 254; *waajscheuren*, K 209, 238; *waaj scheurə*, K 141, 191, 231, 307, 310, 315, 353; *waaj schèurən*, K 273; *wáaj scheurə*, K 221, 225, 228; *waaj schòdrən*, K 273; *waaj schurrə*, K 191; *waa scheujrə*, K 256; *waa schörrə*, K 330; *waa schurrə*, K 349; *waa schèurə*, K 331; *waa schéerə*, P 28; *wàà scheurə*, K 276, 283, 346; *waa scheerə*, K 341a; *waas scheurə*, P 5, 81; *wàas scheurə*, K 226; *waa scheurə*, P 44, 46; *wàs scheurə*, P 5; *wàs schurrə*, P 5; **weiland scheuren:** *waajlant scheurən*, K 184; *waajlaant scheurə*, K 133a; **ros scheuren:** *ros scheurən*, K 210; *ròs scheurə*, K 184, 191, 192, 193; *ròs skeurən*, K 148; *ròs schurrə*, K 191; *ròs scheurən*, L 99; *ròs scheurə*, K 179b, 180, 181, 190a, 195, 195a, 205, 207, 208; *ròs skeurən*, K 148; bij de volgende variant is *ros* in de meervoudsvorm gebruikt: *ròssə scheurə*, K 211; **groes scheuren:** *gròès scheurə*, L 208; **rus scheuren:** *rus scheurən*, L 261; **rug scheuren:** *róg scheurə*, L 148; *rug scheurə*, L 148; **afscheuren:** *àfsjéerə*, P 89; **rosen afscheuren:** *ròssən àfscheurə*, K 226; **omscheuren:** *òèmschoorə*, K 268; **wei omscheuren:** *wij umscheurə*, L 263a; **opscheuren:** *op-scheuren*, Uit *scheuren* en *op* in den zin van los; *In wäü oèpscheure*, eene weide omploegen, Tuerlinckx; **tweevoren:** *twiějəvoorən*, K 310; *twiějəvoorə*, K 274, 310, 346; *twiějəvourə*, P 29; *twiějəvoorə*, K 324, 339; **dubbelvoren:** *dòbbəlvourə*, K 310; *dòbbəlvourən*, K 310; **blekken:**

blèkkə, K 276; *blèʔən*, K 275; *blèʔə*, K 241, 277; *wei blekken*: *waajblèkkə*, K 312; *waaj-blèʔən*, K 313; *wei uitrijden*: *wée aatrééə*, P 167.

LOSPLOEGEN VAN DE GRASLAAG (zie kaart)

Die Grasschicht lospflügen – to break up the layer of grass – donner un premier labour au sol de prairie

(N 11, 42a; N 11, 42b; N 11, 42c; L 5, 24b; DC 27, 24b; znd 34, 4b; P.A. 27, 24b (L 152, 180, 259); Ceusters; Elst; Go 1b; Go 2, 6; Jacobs; Van Hoof; Vanduffel)

[Wanneer men vroeger een weide ging omploegen, werd de bovenste laag eerst losgeploegd. De zoden werden in de zon te drogen gelegd. Zie voor een verdere motivering van het in dit lemma opgenomen woordmateriaal de toelichting bij het lemma SCHEUREN VAN DE WEIDE.]

ploegen: *ploegə*, I 220, K 124a, 179a, 183, 268, 274, L 241, 263; *plōegən*, K 301; *plōegə*, K 268, 274; *ploogə*, K 331, 335; *afploegen*: *āfplōegə*, K 256; *omploegen*: *ōmplōegə*, K 226, 251, 281, 333b; *ōmploogə*, K 335, P 72; *licht inploegen*:

liēcht iēmploegən, K 235; *schellen*: *schéllə*, K 254, 296, P 48, 84, 89; *wei/weide schellen*: *waaj schéllə*, K 183c; *wəə schéllə*, P 88; *afschellen*: *āfshéllə*, K 157, 175a*; *āfshéllə*, K 191, 330, 333b, P 27, 85; *āfsjéllə*, P 89, 95; *wei afschellen*: *wàə āfshéllə*, P 28; *omschellen*: *ōmschéllə*, K 191; *ōēmschéllə*, K 301; *ōēmschéllən*, K 273, 301; *lucht omschellen*: *lucht umschéllən*, K 340; *wei pellen*: *wāj péllə*, K 354; *rus afpellen*: *riūs āfpéllə*, K 248; *rossen*: *rōssə*, K 201, P 48; *ros afschillen*: *ros āfshillən*, K 176; *rus bouwen*: *rōs bouwə*, L 184; *ros eren*: *ros éerə*, L 200a; *roos èerə*, L 180; *zros eerə*, L 152; *zroos eerə*, L 180b; *ros ploegen*: *rōs plōegə*, K 191; *rus ploegen*: *rōs plōegən*, K 191; *ros teulen*: *rōēs teulən*, L 242; *rus teulen*: *rōs teulə*, L 207, 241, 242, 263; *ros schrappen*: *rōs schrappə*, L 200a; *rijden*: *réé*, K 244; de volgende opgave is een voltooid deelwoord: *gəréejə*, K 244; *zwart rijden*: *zwétrōjə*, P 33; *afrijden*: *āfrāájə*, K 244; *āfrāá*, P 86; *āfréén*, I 220; *āfraa*, P 86; *aafraa*, P 86; *omrijden*: *ōēmraajə*, P 25; *ōēmréén*, I 220; *wei omrijden*: *waa ōēmraaa*, P 4, 8, 62; *wāj ōēmreun*, K 240; *wàə ōēmraáə*, P 4, 8, 62; *groezen afrijden*: *grōēzjən āfrāájə*, K 248; *bouwen van groes*: *bōdōwə van grōēs*, het

scheuren van het land (Huisseling), Elemans; **afgroezen:** *āfchrōēsā*, K 249, 250; **groes bouwen:** *grōēs bouwā*, L 184; *grōēs baowā*, L 153; **blekken:** het type *blekken* in: K 276; *blékkā*, K 174, 220, 235, 268, 276, 310, 312, 313, 317, 318, L 183, 241; *blééka*, K 313; *bléʼan*, K 241, 275; *bléʼā*, K 240, 241, 277; *bléʼn*, K 314; *bléja*, K 277; *blékkā(n)*, de zode van eene weide omploegen, De Bont; **wei blekken:** *waaj blékkā*, K 312; *waaj bléʼan*, K 313; *wāj blékkān*, K 240; *wāj bléʼan*, K 240; **rus blekken:** *rus blékkā*, L 258, 259; **dreeg blekken:** *dréég blékkā*, L 208; **omblekken:** *eumblekkān*, L 258; **wei omleggen:** *wé oemléggā*, K 307; **schaven:** *schèèvā*, K 192; **schafelen:** *schááfāla*, P 72, 76; **afschafelen:** *āf-schāffāla*, P 70; **schampelen:** *schāmpāla*, I 266, 269, K 324; *schāmpāln*, I 273; **afschampelen:** *āf-schāmpāla*, I 268; **omschampelen:** *ōem-schāmpāla*, K 329; **schijfelen:** *schīēffāla*, P 41; *schī-jfāla*, P 41; **schrafelen:** *schrááfāla*, P 69a; **schroffelen:** *schróēfāla*, P 67, 68; **schrabben:** *skrābbān*, K 187; **schulpen:** *schöllpā*, P 104; **afschulpen:** *āf-schulpā*, P 4; **afschelven:** *āf-schēllāfa*, K 341a; **hakselen:** *éksāla*, P 41; **vlaggen:** *vlaggā*, L 180b; **afvlaggen:** *āfvlaggā*, K 160; *āfflāawgā*, L 149; **omdoen:** *ōemdoen*, K 268; *oemdo*, P 127; *ōemdōen*, K 333b, P 29, 85; **wei omdoen:** *wāj oemdiēwn*, K 240; *wōēj omdoen*, K 353; **afrollen:** *āfrōlla*, K 244; **storten:** *stétān*, O 162; **afstorten:** *āfstōēttā*, P 125; *āfstuttā*, O 165, P 198; *āfstōttā*, P 198; **omstorten:** *ōemstēm*, O 158; **braken:** *braokā*, L 159; **duivelen:** *deuvalā*, P 72; **frezen:** *frééza*, K 310, 332; *fréézan*, K 310; *frézza*, P 77; **labeuren:** *labōjra*, P 69a; *lébōjra*, P 69a; **stroppen:** *strōp-pā*, P 105, 154a, 163, 171; **afstroppen:** *āfstrōp-pā*, P 105; **teulen:** *teulā*, L 242, 263.

DIEP OMPLOEGEN VAN DE WEIDE

Grasland tief umbrechen – to plough deep the grassland – labourer profondément le sol de prairie

(N 11, 42a; N 11, 42b; N 11, 42c; Go 1b)

[Wanneer de losgeploegde graslaag (vgl. het lemma LOSPLOEGEN VAN DE GRASLAAG) gedroogd is, wordt de weide diep omgeploegd. Zie voor een verdere motivering van het in dit lemma opgenomen woordmateriaal de toelichting bij het lemma SCHEUREN VAN DE WEIDE.]

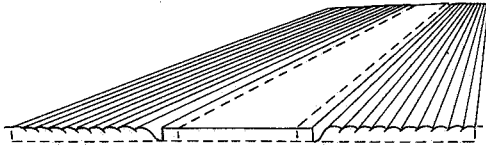
diep ploegen: *diepploegā*, K 166, 220; *dīēp-ploegān*, K 147; *dīēpploegā*, K 301, 318; *dīē-ploegān*, O 72; *dīēpploegā*, K 346; *deēplōggā*, P 198; *deēploegā*, K 248; *dīplōggā*, P 198; **diep omploegen:** *dīēpōēmploegān*, O 158; **diep onderploegen:** *dīēpōndārploegān*, K 256; **onderuitploegen:** *ōndārutploegā*, K 353; **wegploegen:** *wēgploegā*, K 137; **tweeploegen:** *twīēploegā*, K 317; **met twee voren ploegen:** *mé twīē vōdra*

ploegā, K 301; **tweevoren:** *twīējāvoorā*, K 264, 268, 296; *twīējāvoorā*, K 287; *twīēāvoorā*, K 331, 339, 341a; *twīēāvōdāra*, K 248; *twīēāvōrrā*, P 33; *twīēāvōwrā*, K 254; *twījāvōēwāra*, K 307; *twuvoorān*, L 200a; **dubbelvoren:** *dūūbbālvurrā*, K 244; **diepvoren:** *dīēpvāōwrā*, P 27; *dīēpfoora*, K 237; *dīēpfoora*, K 276; *dīēpvoorā*, K 324; *dīēpvōērān*, K 237; **zaaivoren:** *zaajvoorā*, K 175a*; *zaaāvōwrā*, P 84; *zōēvāāra*, P 89; *zōwāvāwrā*, P 95; *zoovoorā*, P 76; *zōwāvāwrā*, P 95; **holvoren:** *hōlvvoorān*, K 240; *hōlvvoorā*, K 211, 240; *hōlvōwārān*, K 241; *hōlvōwārān*, K 241; **tweediep wentelen:** *tweējdīepā wēntālā*, K 176; **akkeren:** *ākkārā*, P 104, 163, 171; **diepakkere:** *dīēpākkārā*, P 163; *deēpaakārā*, P 105; **verdiepen:** *vārdeēpā*, P 125; **diep eronderuithalen:** *dīēpārōndārōwāthōoln*, K 340; **diep rijden:** *dīēprāān*, I 273, O 162; *dīēprāā*, I 268, 269; *dīēprāān*, I 266; *dīēprēēn*, I 220; *dīēprēēn*, K 274; **diep omrijden:** *dīēpoemrājā*, O 173; **onderrijden:** *ōndārāān*, K 310; **onderuitrijden:** *ōndārāōtraān*, K 291; *ōndārutraān*, K 310; *ōndārutrēēān*, K 314; **gereed rijden:** *gārējātraajā*, P 25; **diep omdoen:** *dēēpōēmdōān*, P 70; *dī-jāpumdoen*, L 183; **van diepte omdoen:** *vaandīēptānōēmdō*, P 67, 68; **diep doen:** *dīēpdōēn*, O 165; *dīēpdoen*, P 4; *dīēbdoen*, O 74; **diep omteulen:** *dēējp umteulā*, L 263a; **ondergronden:** *ōndārgrōndā*, L 159; **afleggen:** *āflēggā*, K 264, 268, 274, 291, 310, 329; *āflēggān*, I 271; *āaflēggā*, K 307; **wegleggen:** *wēglēggā*, K 137; **banken:** *baankā*, P 88; *baāngkā*, P 88; **breken:** *brēēkā*, L 235; *brējkarān*, O 250.

–1.1.1.2.3.3. Uiteenploegen

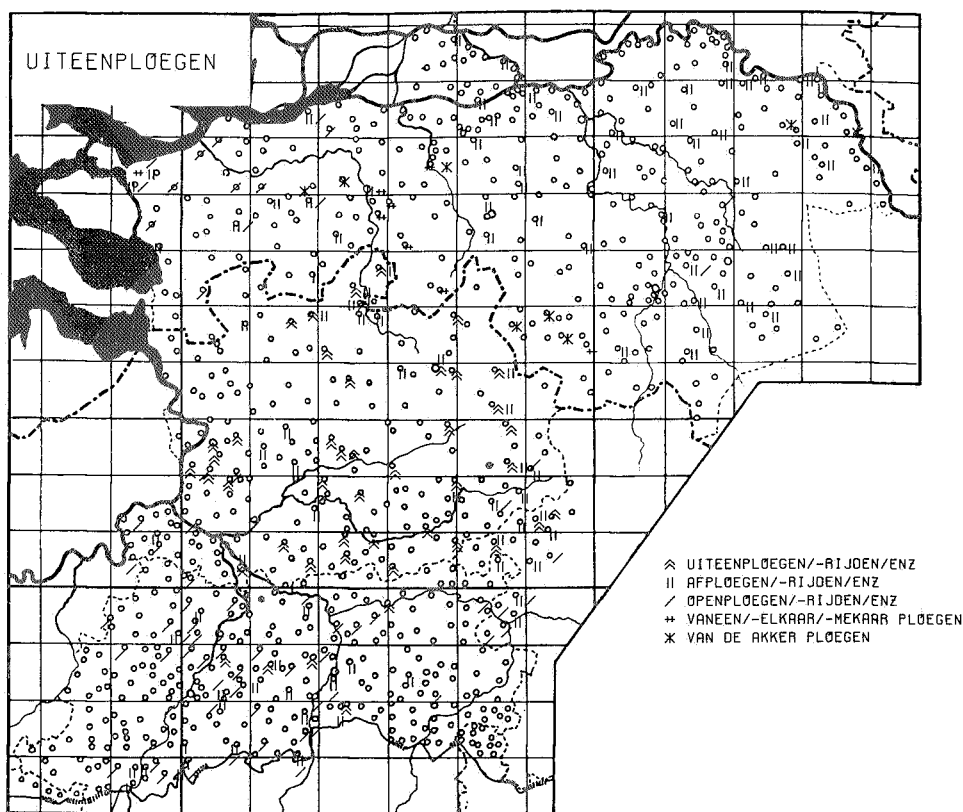
UITEENPLOEGEN (zie kaart en tekening)

Auseinanderschlagen, auseinanderpflügen – casting, splitting – labourer en fendant (N 11, 48; N P 11; DC 33, 1a; DC 33, 1b; DC 33, 17; L 5, 24b; Ceusters; Elst; Go 1b; Jacobs; Meulemans; Van Hoof; Vanduffel) [Wanneer een akker bij een vorige gelegenheid is bijeengeploegd, wordt hij de eerstvolgende keer uiteengeploegd. Bij deze manier van ploegen begint de boer aan de zijkant van de akker en ploegt de eerste voor, waarbij de aarde in de richting van de zijkant wordt gekeerd. Op het einde van de akker gekomen licht hij de ploeg uit de voor, trekt deze langs de korte kant naar de andere zijde van de akker en ploegt daar op identieke wijze als bij de eerste de tweede voor. Vervolgens gaat hij weer naar zijn oorspronkelijke vertrekpunt en ploegt daar de derde voor. De vierde voor ploegt hij weer naast de tweede, enz. Vgl. ook de toelichtingen bij de lemmata MIDDENVOOR, AKKERZIJDEN, en BIJEENPLOEGEN.]

uiteenploegen: *aotienplōwgə*, K 330; *èùtjén-ploegə*, K 204; *oetiejəmploegə*, K 268; *òjtiejənploegə*, K 237; *òotienplōegə*, K 244; *òitienplōegə*, K 275; *òitēplōegə*, K 310; *ujtienploegə*, K 191; *utienplōegə*, K 192; **uiteenrijden:** het type *uiteenrijden* in: K 296; *aotiejənráájə*, P 25; *oetiejənrè*, K 265; *oetiejənrèè*, K 264, 265; *oetiejənrèèn*, K 268, 274; *oetiejənrèn*, K 268; *oetiejənrèèn*, K 268; *òjtienrajə*, K 237; *òòatierajə*, K 249, 250; *òotienráájə*, K 244; *òotienròòjə*, K 248; *òatieráá*, P 62, 75, 76; *òatiejənrèèn*, K 333b; *òatienráájə*, K 245, 281; *oowatienréèn*, K 332; *òwätienráán*, K 349; *òwätienréèn*, K 339, 341a; *òwätiejənrəon*, K 340; *òtēnraaən*, K 273; *òtēnrawən*, K 241; *òtēnraajə*, K 238; *òtēnrèèn*, K 301; *òtēnrèjə*, K 191, 192, 205, 209, 231, 307, 315, 353; *òtiejənrəon*, K 310; *òtiejənrèèn*, K 301; *eutienrééə*, K 316; *èùtietēnrèjə*, K 276; *èùwotajənrèjə*, K 307; *èwotiejənrèjə*, K 307; *éatieráá*, P 137a; *atējənráájə*, K 240; *atēnrááən*, K 273; *atiejənráán*, K 346; *atēnráán*, K 310; *atēnrèjə*, K 211; *atijənráán*, K 346; *uiteenrijden*, een stuk land *uiteenrij(d)en*, ploegen en de sneden naar den kant keeren. In het *uiteenrijden* ploegt men altijd van Zuid naar Noord en omgekeerd, en men begint aan de twee hoodgewenten of vörrels; na elke snede moet de ploeg slepen van het eene hoodgewent naar het andere, Corn. Vervl. A.; **uiteenstoten:** *òitienstòètə*, K 193; **uiteentrekken:** *òotietrèkkə*, K 244; **afploegen:** het type *afploegen* in: K 109, 147, 164a, 176, 186, L 148, 151a, 240, 244; *aafploegə*, K 133a; *afplōegə*, I 57a, 79, K 102, 124a, 137, 141, 160, 165, 166, 174, 175a, 183c, 184, 187, 207, 237, L 145, 177b; *əfploegə*, P 16; *əfplōegə*, O 286, 290, P 125; *afplōewgə*, L 258; *əfpleugə*, P 88; *əfplōegə*, K 256; *əfploegə*, K 235; *əfplōegə*, K 307, 354, P 86; *əfploggə*, P 67, 68; *əfploogə*, P 72; *əfpleugə*, P 88; de volgende opgaven zijn voltooid deelwoorden: *afgəploegt*, I 57b; *afgəploegt*, L 262; *afplūūwgə(n)* resp. *afplōegə(n)*, *afploegen*, van een grotere akker een veld *afploegen* zo dat het door een flinke voor ervan gescheiden is, De Bont; **afrijden:** *ááfrééjə*, K 318; *əfráà*, P 136; *afrááə*, K 254; *əfrááə*, P 2; *afrééə*, P 46; *afrééən*, K 314; *afreejənrəon*, K 314; *afréjə*, K 277, 313; *əfréjə*, K 180, 190a, 191, 192, 192, 205, 207, 208; *əfráán*, I 268, K 295; *əfrééjə*, K 201; *òvréjə*, K 312; *afrij(d)en*, E stuk land *afrij(d)en*, zóó ploegen, dat de sneden altijd naar

den kant keeren. Als men het land afrijdt, ploegt men langs twee zijden en de ploeg wordt van de eene zijde naar de andere geslept, Corn. Vervl. A.; **afbouwen:** het type *afbouwen* in: L 104; *afbaowə*, L 153; *afbouwə*, L 109, 149, 159, 160; *afboon*, K 357; *afboowən*, L 150; *avbòòwə*, *uiteenploegen*. Dit is: beginnen met de oude grensvoren links en rechts dicht te ploegen en vervolgens steeds verder naar het midden werken, zodat een diepe middelvoor overblijft (Huisseling), Elemans; **afveren:** *ááfeerə*, L 180b; *aféérə*, L 200a; *afeerən*, L 152; *áávéérə*, L 183; **afklieven:** *afkleevə*, P 72, 81, 126, 129, 135; *afkliēvə*, P 81; *òfklīēvə*, P 76; **afklinken:** *aofkliengkə*, P 95; **afleggen:** het type *afleggen* in: K 257; *afleggə*, K 262; *afleggə*, K 330; **afroeien:** *afroeien*, de sneden naar den buitenkant van het land keeren in het afrijden, Corn. Vervl. A.; **afschellen:** *òfschélə*, P 89; **afslaan:** het type *afslaan* in: L 112, 160, 185; *afsləon*, L 159, 184, 189; **afslagen:** *afsláágə*, K 353, P 45; *afslàágə*, K 276, 357; *əfslàágə*, O 74; *afslaogə*, K 315, 318; *afslaogn*, K 314; *əfslaogə*, K 353; *afslagen*, de einden der gewenten dwars ploegen, vooraleer den grond voorgoed om te ploegen, Corn. Vervl. A.; **afstoten:** *afstòètə*, K 241; *afstòòwtə*, K 240; *afstòwata*, K 240; *əfstòètə*, K 237; **afstorten:** *afstuttə*, O 287, P 198, 199; **afteulen:** het type *afteulen* in: L 208a, 242, 261; *afteulə*, L 208, 235, 241, 242, 244*, 263, 263a; *əfteulə*, L 207; *aftewlən*, L 242; *afteulə*, ploegen zodanig dat de grond verplaatst wordt naar de zijanten van de akker; voor komt tenslotte in 't midden liggen, hs Van Bakel L 235; *afstòjə(n)*, zw. ww. tr. *afteulen*, hetz. als *afplūūwgə(n)* resp. *afplōegə(n)*, De Bont; **rond afteulen:** *ront afteulə*, rondom een hoogte *afploegende* te werk gaan om de hoogte te slechten en de akker vlak te leggen, hs Van Bakel L 235; **afvoeren:** het type *afvoeren* in: K 109; *afvoorə*, L 159; **afwerpen:** het type *afwerpen* in: K 148b; **openploegen:** het type *openploegen* in: I 57a, 78; *aowpəplōegə*, K 251; *aowpəploggə*, P 198; *oowpəplōegə*, K 174; *oowpəploegə*, P 4; *oowpəplōegə*, K 125a; *òppəpleugə*, P 132, 133, 135; de volgende opgave is een voltooid deelwoord: *oowpəngəploegt*, K 152a; **openrijden:** het type *openrijden* in: I 57b, K 153; *aowpəráá*, P 70, 126; *oowpərééə*, P 48; *oowpəráá*, K 324, P 41; *oowpənrəon*, K 287; *oowpənríjə*, K 153, 157; *oowpəráájə*, K 248; *oowpəráán*, I 266, O 165, 255, 285, 288, 289; *oowpərááə*, P 1, 4, 5, 8, 10, 59, 60, 61, 62, O 70, 165; *oowpərááən*, O 63a; *oowpəráán*, O 162; *oowpərajə*, P 45; *oowpəraoə*, P 5; *oowpəréén*, I 220; *oowpəréjə*, K 276, 312; *oowpərijə*, K 174, 176, 188a; *oowpəràə*, P 89; *oowpərao*, I 269, P 28; *oowpərijə*, K 124a, 151; *oowpəráá*, P 27, 62, 127; *òwpəráá*, P 16, 27, 29; *òwpərééə*, P 47; *owpəriē*, P 67, 68; de volgende opgave is

een voltooid deelwoord: *oopəngərejə*, I 57; *ope(n)rij(d)en*, 'n Plek land openrijen, ploegen en de sneden naar den kant keeren, Corn.; **openakkeren**: *ōppəndōkkərə*, P 105; **openklienven**: *dōpəkleevə*, P 135; *oopakliēvə*, O 74, P 3; *oopakliēvn*, O 178; *ōppakliēvə*, I 266; *ōwpəkleevə*, P 78; *ōwpəkleevə*, P 69a, 83, 130; *ōwpakliēvə*, P 84; **openslaan**: *ōēpəsleun*, K 358; **openslagen**: *oopaslādgə*, O 74; *oopaslādgə*, P 44; **openteulen**: *oopəteulə*, L 235; **vaneenafploegen**: *vanēēnafploegə*, K 220; **van elkaar ploegen**: het type *van elkaar ploegen* in: I 57b; **van mekaar afploegen**: het type *van mekaar afploegen* in: K 163; *van məkəorə afploegə*, K 160; **van mekaar rijden**: *vəmməkōdōrejə*, K 181; **uit mekaar ploegen**: *ōtməkōdōrplōēgə*, K 195a; *ōwtməkōdōrplōēgə*, K 179b; *uitməkəorə ploegə*, K 179a; *ōibəkəorəplōēgə*, K 216; **naar buiten ploegen**: het type *naar buiten ploegen* in: I 79; **buitenwaarts afrijden**: *bēūtəwētəzōfrējə*, K 277; **uitkeren**: *ōdētkiērən*, O 275; *ōwtkiērən*, O 275; **uitrijden**: *aotraojə*, P 33; *ōētrāājə*, O 173; **bovenuitrijden**: *boovənōētrāān*, K 291; **van ver afploegen**: het type *van ver afploegen* in: K 135; **van de akker ploegen**: het type *van de akker ploegen* in: K 163, 218a, 218b, L 158;

vən də akkər ploegə, K 215, L 162; de volgende opgaven bevatten een voltooid deelwoord: het type *van de akker geploegd* in: K 158c, 176; **bouwworen**: het type *bouwworen* in: I 271; **klieven**: *kleevə*, P 131, 133; **neerploegen**: het type *neerploegen* in: K 133d; **omstorten**: *ōēmsstutn*, O 250; **platrijden**: *plōtraoə*, K 287; **stoten**: *stōētə*, K 244; **wegrijden**: *wēchrāān*, O 158; **op de hoek beginnen te ploegen**: *ōēp dən hōēk bəgeenə tə plōēgə*, K 307; **op gewenten ploegen**: *oepchəwētə plōggə*, K 331; **gewenten ploegen**: *gəwengtə plōēgə*, K 244.

EERSTE VOOR UITEENPLOEGEN

Die erste Furche auseinanderpflügen — casting the first furrow — labourer en fendant le premier sillon (N 11, 60; N 11, 62; DC 33, 18b; DC 33, 18c) [Bij het uiteenploegen maakt de boer de twee eerste voren aan de zijanten van de akker. Zie ook de toelichting bij het lemma UITEENPLOEGEN.]

kant aanrijden: *kaant aonrijə*, K 175a*; **kant aanstorten**: het type *kant aanstorten* in: K 128; *kaant aonstortə*, K 124a; **kant aanzetten**: *kant*

aanzetta, K 106; **kanten aanzetten**: *kantā aanzetta*, K 106; **kant afploegen**: *káánt aplōēgə*, K 137; **kant opploegen**: het type *kant opploegen* in: K 173; **begin maken**: *ed begin is gemakt*, de eerste ronde, de aanslag dus op de uiterst rechtse helft van de akker heen, op de uiterst linkse terug, bij het afploegen is gemaakt (Huisseling), Elemans; **kantvoor opengooien**: *kantvoor oopagoojə*, K 101a; **eerste snede de kant inrijden**: het type *eerste snede de kant inrijden* in: K 177; **eerste snede op goede hoogte brengen**: het type *eerste snede op goede hoogte brengen* in: K 173; **uitploegen**: het type *uitploegen* in: K 129a.

UIT DE VOOR LATEN KOMEN

Den Pflug ausheben – to lift the plough – déterrer la charrue

(Ceusters; Jacobs; Meulemans; Vanduffel)

[Wanneer de boer bij het uiteenploegen een voor geploegd heeft laat hij de ploeg uit de voor komen, sleept deze naar de andere zijde van de akker en plaatst hem daar opnieuw in de voor. Zie ook de toelichting bij het lemma UITEENPLOEGEN. Eveneens zijn in dit lemma benamingen opgenomen voor het uit de voor laten komen van de ploeg bij andere manieren van ploegen.]

uitkeren: *ōējkiēra*, O 165, P 2; **uitpakken**: *ōējtpakkə*, P 61; **uitrijden**: *ōjtsjrān*, O 250; **uitroeien**: *ōējtrōējə*, O 70, 74, P 1, 3, 4, 8, 59; **uitsmijten**: *ōējtsmāda*, P 59, 62; *ōjtsmāda*, O 287, P 198, 199; *ōjtsjmāatn*, O 187; **uit de voor smijten**: *ōātāvōwrsmaata*, P 133, 135; **uitwerpen**: *ōjtwurpə*, O 255; *ēūwtwurpə*, O 286; **klinken**: *kliēngkə*, P 136; **omduwen**: *ōēmdééva*, P 60; **omvertrekken**: *ōēmvéértrékkə*, P 60; **uit de voor laten komen**: *ōātāvōorlōōtakōōmā*, P 133; *ōjtavoorlōōtakōōmā*, O 289; *ēūwtāvūrlūūtkōōmā*, O 285; **uit de voor laten springen**: *ēātāvōorlōōtāsprīēngə*, P 130; *ēātāvōwrlōōtāsprīēngə*, P 137a; *ōātāvōwrlōōtāsprīēngə*, P 127; *ōātāvōwrlōōtāsprīēngə*, P 62, 66, 72; *ōātāvōwrlawtāsprīēngə*, P 75, 76, 78, 81; **uit de voor trekken**: *ōātāvōortrékkə*, P 82, 132, 135; *ēātāvōwrtékkə*, P 83; **laten uitschieten**: *lōjtānōjtschīēta*, O 288, P 198; **uit de voor doen schieten**: *ōātāvōwrdōscheeta*, P 126, 129, 131; **laten uitspringen**: *lōētānēūwtāsprīēngə*, O 290; **uit de voor wringen**: *ōātāvōorvrīēngə*, P 131; *ēātāvōwrvrīēngə*, P 83, 136; **doen omhoogspringen**: *deuōmōēchsprīēngə*, P 131.

SLEPEN

Schleppen – to drag – traîner

(N 11, 64; Jacobs)

[Wanneer de boer bij het uiteenploegen een

voor gemaakt heeft laat hij de ploeg uit de voor komen en sleept hem over de korte kant naar de andere zijde van de akker, waar hij de volgende voor ploegt.]

slepen: *sléepə*, O 70, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62; **leeg slepen**: *léechsléepə*, O 70, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62; **leeg sleuren**: *leechslééjra*, P 27.

WEER IN DE VOOR ZETTEN

Den Pflug wieder in die Furche setzen – to set the plough in the furrow again – placer la charrue de nouveau au sillon

(Ceusters; Jacobs; Meulemans; Vanduffel)

[Wanneer de boer de ploeg over de korte kant van de akker naar de andere zijde heeft gesleept, zet hij deze daar opnieuw in de voor. Zie ook de toelichting bij het lemma UITEENPLOEGEN.]

inzetten: *iēnzēta*, O 70, 74, 165, 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 61, 62, 125, 198, 199; *iēnzēta*, P 131; *iēnzētn*, O 178, 250; **ploeg inzetten**: *ploochiēnzēta*, P 62, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; **ploeg insteken**: *ploochiēnstējka*, P 66; **in de voor zetten**: *iēndāvōwrzēta*, P 83, 137a; *iēndāvōorzēta*, P 82, 130, 132, 133, 135; **vanher in gang zetten**: *vānéérīēnggānksēta*, P 60; **vanher rechtzetten**: *vānééréchtsēta*, P 60; **rechtsmijten**: *rēchtsméēta*, P 136.

ENE VOOR TEGEN DE ANDERE AANPLOEGEN

Eine Furche gegen die andere pflügen – to plough one furrow against the other – labourer l'un sillon contre l'autre

(Ceusters)

[Bij het uiteenploegen de ene voor tegen de andere aanploegen.]

aanploegen: *ōēnplōēgə*, P 125, 198, 199; *ōēnplōēgn*, O 178; *ōjnplōēgə*, O 289; **aanlabeuren**: *ōēnlābēūwrə*, O 285, 286, 290; *ōēlābēūwrn*, O 250; **op balken zetten**: *ōjbālkazēta*, O 255, 287, 288, P 198, 199.

MIDDENVOOR (zie kaart)

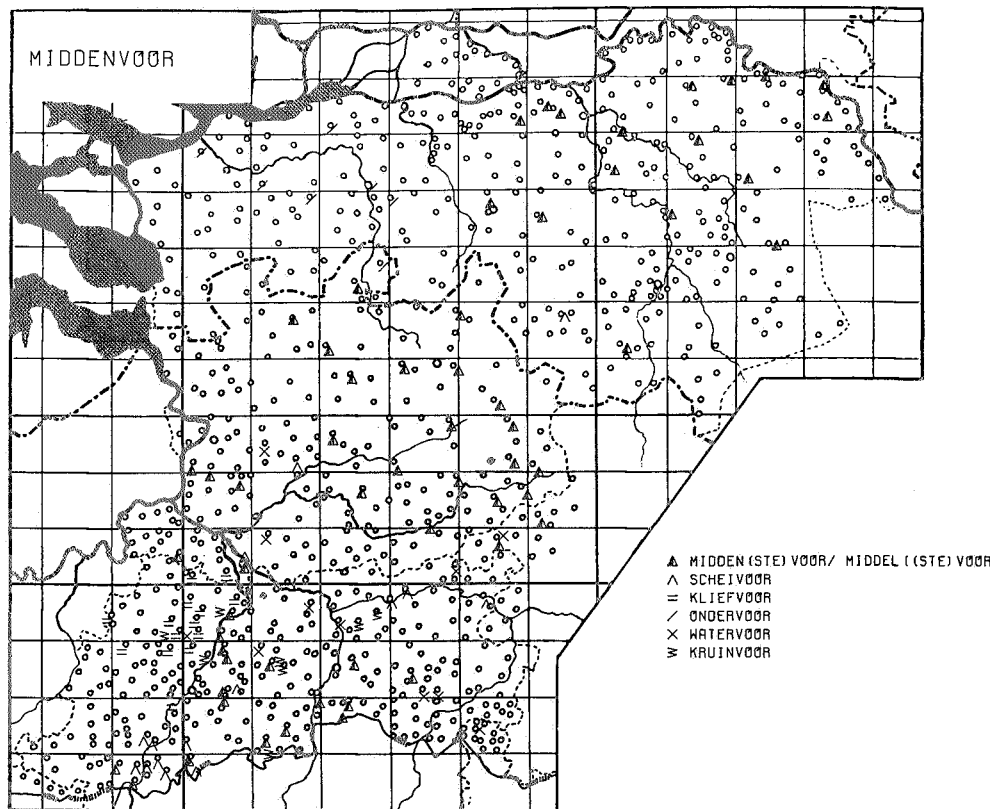
Mittelfurche – centre furrow – sillon du milieu

(N 11, 54; N 11, 55; N 11, 62; DC 33, 1a; DC 33, 1b; DC 33, 17; DC 33, 18c; Ceusters; Van Hoof; Jacobs; Meulemans; Vanduffel)

[Wanneer een akker wordt uiteengeploegd blijft er, doordat de aarde als het ware vanuit het midden naar de zijkanten wordt verplaatst, een brede middenvoor over.

Zie voor de fonetische documentatie van het woorddeel [ploeg] het lemma PLOEG.]

middenvoor: het type *middenvoor* in: K 145a,

147, L 148, P 76; *middavoor*, K 143, 183c, 204, 211, 235, 264, 274, 281a, 310, L 109, 149, 177b; *mëddavóór*, K 209, 312, 313, 315, 353; *mīëddavááwr*, K 249, 250, P 95; *mīëddaveur*, I 271; *mīëddavòêr*, K 273; *mīëddavoor*, K 192, 310, P 83, 131, 133; *mīëddavòòwr*, K 330, P 198; *mīëddavowr*, P 67, 68; *mīëddavòwr*, P 83, 136, 137a; *mīërravoor*, P 8, 10, 61; *mīëdavor*, K 301; *mīëdavor*, K 264, 274; **middenste voor**: *mīëddastavòwr*, P 62, 66, 78, 126, 129, 131; *meddastavóór* K 310; *mëddastavòòr*, K 276, 277; *müürrastavüür*, O 285; **middelvoor**: het type *middelvoor* in: L 148, 159, 180b; *middalvoor*, K 186, L 150, 160, 183, 200a, 208, 258; *mīëddalvóór*, P 62; *mīëddalvòwr*, P 127; *mid-delvoor*, de diepe voor die bij de laatste omgang van het afploegen ontstaat uit de twee laatste voren die niet meer worden dichtgeploegd door een volgende, Elemans; **middelste voor**: *mëddalstävóór*, K 231, 238, 241; *mīëddalstävüür*, O 290; *mëllastävòòr*, K 273, 275; *mëllastävóór*, K 307; **middel**: *middäl*, P 86; **scheivoor**: het type *scheivoor* in: K 218c; *scheevoor*, K 262; *schiejavor*, P 25, 41; *schiejavowr*, I 268; *schievoor*, P 5, 33; *schīëvoor*, O 289, P 125, 198, 199; *schīëvòòwr*, K

330; *schīëvòòwr*, P 69a; *schīëvüür*, O 255, 286, 287, 288; *skīëvüür*, O 250; **klievoor**: *klievoor*, O 74, 162, P 5; *klīëfaor*, K 329; *klīëfoor*, K 324; *klīëffoor*, O 63a; *klīëfvoor*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 59; *klīëfvüür*, O 178; **ondervoor**: het type *ondervoor* in: K 125a, 151, 160, 176, 179a; *ondarvoor*, K 157, 191; **watervoor**: *wáátarvoor*, K 331; *wáátarvoor*, K 351a, O 74; *waotarvòòwr*, K 256; *waotarvòwêr*, K 353; *waotarvòwr*, P 16; *wattarvaowr*, P 104; *wattarvòòwr*, P 163; *wattarvòwr*, P 104; *wéetarvoor*, P 105; *wootarvòòwr*, P 27; *wòttarvaor*, P 70; **kruinvoor**: *kròëjnvoor*, O 74, P 8, 60; *kròavor*, P 77; *kròanvòwr*, P 72, 76, 133; *kròanvòwr*, P 29; *kròòwnvowr*, P 76; *krèunvur*, P 28; **voor**: het type *voor* in: K 133a, 137, 163, 176, 220, 296, L 235, P 145; *vaowêr*, K 353; *vòòr*, K 333b, P 154b; *voor*, I 269, K 207, 240, 248, 277, 291, 301, 338, 349, O 173; *vòòr*, K 184, 251; *vorra*, L 148; *voowr*, K 287, P 145; *vowêr*, K 241, 314; *vòwr*, P 126; *vòr*, P 88; **ploegvoor**: het type *[ploeg]voor* in: L 153; **eindvoor**: het type *eindvoor* in: K 101a; *èntfoor*, K 268; **diepe voor**: *dīëpavor*, K 307, 324; *dīëpavèür*, K 340; **diepvoor**: het type *diepvoor* in: K 187; *diepvòr*, K 307; **dam**: het type *dam* in: K 274; *dòm*, K 268; **dorpel**: het type *dorpel*

in: K 106, 109; **afleivoor**: *aflájvoor*, K 240; **afwateringsvoor**: *afwòotariengsvòor*, K 248; **binnenvoor**: *binne(n)voor*, voor die in 't midden van 't land noodzakelijk moet openblijven, als men het land openrijdt, Corn. Vervl. A.; **dobbelvoor**: het type *dobbelvoor* in: L 260; *dobbalvoor*, L 244*; **gootvoor**: het type *gootvoor* in: K 175a*; **grep**: *grìep*, K 332; **groeb**: *groeba*, P 72; **groep**: *gròep*, P 130, 132, 135; **vloedgrup**: *vlootgrup*, P 137; **laatste voor**: *lèstəvoor*, L 242; **opengekloven voor**: *òwpagəklòwvəvòwr*, P 84; **scheiding**: *scháájəng*, K 240; **temtvoor**: *téntfoor*, I 220; **toegesleurde voor**: *toegesleurdəvoor*, K 313; **zoeg**: *zoech*, K 317; **mager voor**: *mawgarvòwr*, P 81; **stuivoor**: *stèjufvoor*, L 208.

MIDDENVOOR AFWERKEN

Die Mittelfurche bearbeiten — to till the centre furrow — labourer le sillon du milieu (N 11, 62; DC 33, 17; L 5, 24b; P.A. 27, 24b (L 148); Van Hoof)

[Na afloop van het uiteenploegen resteert er in het midden van de akker een brede middenvoor. Wanneer deze open moet blijven om te zorgen voor een goede afwatering, wordt hij soms nog wat uitgediept. Hij wordt echter ook wel dichtgemaakt, zodat de akker weer tot een geheel wordt teruggebracht.]

uitploegen: het type *uitploegen* in: I 79, 271, L 109, 180b, 261; *uitploegə*, K 186, 188a; *òetplòegə*, P 5; *òjtplòegə*, K 237; *òòtplòògə*, P 41; *òtploegə*, K 184, 268; *ətploegə*, K 235; *ətplòegə*, K 351a; **voor uitploegen**: het type *voor uitploegen* in: K 147, 163; *voor uitploegə*, K 141; *voor èutplòegə*, K 191; *voor èitplòegə*, P 5; *voor òòtploegə*, P 33; *voor outploegə*, L 200a; *voor òtploegə*, K 183c, 265, 268; *voor òitplòewgə*, L 258; *voor utplòegə*, K 192, K 307; *voor utploegə*, K 307, 317; *vóór òitplòeggə*, K 231; *vaawr èutpləwgə*, P 95; *vòèr utplòegə*, K 273; *vór èutploegə*, K 201; *vòòr òwtploegə*, L 183; *vòwr òòtploegə*, P 16; *vòwr èutploegə*, K 204; **middelvoor uitploegen**: het type *middelvoor uitploegen* in: L 150; **middenvoor uitploegen**: *mìèddəvòòr aotploegə*, K 330; **ondervoor uitploegen**: *ondervoor uitploegə*, L 177b; **voordeelvoor uitploegen**: *vurrəlvòwròəitplòegə*, K 283; **laatste voor ploegen**: *lèstəvòèrplòeggə*, K 273; **uitrijden**: *aotráájə*, K 330; *aotráájə*, K 251; *aotréén*, I 220; *éétráá*, P 137; *òtráájə*, K 330; *òstráá*, P 29; *òstráàn*, O 63a; *òstròájə*, K 248; *òtrawə*, K 241; *utrèjə*, K 353; **voor uitrijden**: het type *voor uitrijden* in: P 145; *voor uitrijə*, K 143, 163; *voor uitrijə*, K 160; *voor áátréjə*, P 171; *voor aotráán*, K 310; *voor aowatráán*, K 296; *voor aowatréén*, K 339; *voor aotréén*, K 231a; *voor eutrèjə*, K 276; *voor oetráá*, P 86; *voor òtráá*, P 41; *voor òtrèèn*, K

301; *voor òtrèn*, K 268; *voor utráán*, K 310; *voor utráán*, K 310, 346; *voor utrééjə*, K 277, P 44; *voor utròjə*, K 240; *vaor òtrèéjə*, K 354; *vour òstráá*, P 29; *vówr ujtrè*, P 67, 68; *vóór òtrèjə*, K 209; *vòòr òtraajə*, K 238; *vòèr òtraawə*, K 241, 275; *vòòt òtrèjə*, K 277; **voren uitrijden**: het type *voren uitrijden* in: K 301; *vòòwrə òatrèèn*, K 333b; **voortje uitrijden**: *vurrəkə aotráá*, P 28; **dam uitrijden**: het type *dam uitrijden* in: K 287; *dam aotráájə*, K 248; *dam òtraaən*, K 310; *dom òòtráá*, I 268; *dòm utrééjə*, K 312, 353; **dammen uitrijden**: *dammə aotrééjə*, K 332; *daomə aotróòə*, K 287; *dømmə owatráán*, K 349; **kruinvoor uitrijden**: *krààənvòwr òstráá*, P 84; *krèunvur aotráá*, P 28; **laatste voor uitrijden**: *lèstəvòwr òjtráán*, P 125; *lèstə vóór òtrèjə*, K 276, 313, 315, 353; *lèstə vòèr òtrèjə*, K 307, 312; **ondergoot uitrijden**: *ondərgoot uitrijə*, K 175a*; **ondervoor uitrijden**: *ondərvóor uitrijə*, K 157; *ondərvóor uitrijə*, K 179a; *ondərvóor eutrájə*, K 125a; **ondervoor inrijden**: he type *ondervoor inrijden* in: I 57a; **pijpvoor uitrijden**: *pèjpvóor òjtrèéjə*, P 105; **watervoor uitrijden**: *waťtərvòòwr áátréjə*, P 163; **dorpel eruitrijden**: *durpəl əruitrijə*, K 133a; *durpəl əruitrijə*, K 133a; **onderuitrijden**: *ondəruitrijə*, K 176; *ondəòtraawə*, K 241; **uitbouwen**: *uitbouwə*, L 159; *awtbouwə*, L 149; **voor uitbouwen**: *voor uitbouwə*, L 160; *vòòr uitbouwə*, L 189; *voor òwdbòòwə*, het ploegen van de laatste rondgang, de middelvoor (Huisseling), Elemans; **uitkuisen**: *òətkussə*, K 331; **uiteulen**: *ojetəulə*, L 241; **voor uiteulen**: *voor uiteulə*, L 263; *voor ojetəulə*, L 242; **voor uitschieten**: *voowr òòətschìètə*, K 251; **uitslepen**: *aotslàəpə*, K 281a; **voor uitsleuren**: *veur owətsleern*, K 340; **uitsteken**: *ajsteeəkə*, O 162; *atsteeəkə*, O 162; **voor uitwroeten**: *voor utvrùutə*, K 207; **toerijden**: het type *toerijden* in: P 77; *toerijə*, P 27; *tòèròə*, P 89; **voor toerijden**: *vaowr tòòwréjə*, P 154a; **toeslichten**: *tòèwslichtə(n)*, toeslichten, dichtmaken, 'n *voor toewslightə* zodat ze gelijk met de rest van het land komt te liggen, De Bont; **toeslepen**: *tòèslèepə*, K 357; *tooslèjəpə*, P 69a; **voor toeslepen**: *voor toesléepə*, K 240; *voor toesléppə*, P 76; *vèur tòèsláájə*, K 244; **toesleuren**: *toesleura*, K 313; **voor toesleuren**: *voor toesleura*, K 264; *voor tòèslèura*, K 310; **toeteulen**: *tòèwteulə*, L 208; **laatste [zòè] afrijden**: *lèstə zòè ofráán*, O 74; **afsleepen**: *afsleepə*, K 173b; *afslèepə*, K 165; *afslèjəpə*, O 165; *aofslèepə*, K 329; **afsleepen**: *afslèura*, K 254; *afslujərn*, K 314; *ááfslèjə*, P 88; **aanscheut afsleepen**: *ònscheut òfslèura*, K 307; *ònschut aofslèura*, K 307; **afteulen**: *afteulə*, L 208; **afvaren**: *afvaorə*, L 148; **afwerken**: *afwèrrəkə*, K 324; **aanbouwen**: *aonbaowə*, L 153; **aansleuren**: *ònslèjə*, P 85; **voor oprijden**: *voor òèp-ráán*, I 266; **opslepen**: *opslèepə*, L 148; **laatste**

1.1.1.3

voor opteulen: *lèstə voor opteulə*, L 244*; **gelijkploegen**: *gəlaojkploogə*, P 72; **gelijkslagen**: *gələkslaogə*, K 353; **overbeulen**: het type *overbeulen* in: K 262; *overbeulen*, bij het ploegen aan weerskanten van een bed of gewent eene voor naar het midden rijden, zoodat deze beide voren het geheele gewent dekken (K.), Corn. Vervl.; **overschieten**: *oovərschiētən*, I 269; *oovərschiētə*, P 70; **schieten**: *schīētə*, K 301; *schīētə*, K 301; **kruimsnee rijden**: *kraomsnee rádjə*, P 25; **voor slichten**: *voor slichtə*, K 237; **voren strijken**: *voorə strijkə*, K 174; **dichtslepen**: *diechtsláapə*, K 237; *dichtslèùpə*, K 191; **voor dichtslepen**: *voor dichtslaajpə*, K 220; **sleuren**: *sleura*, K 318; **dam klieven**: *dam klīevə*, K 274; *dəm klīevə*, K 268; **klieven**: *klīevə*, K 244; **schei rechtzetten**: *schīē recht-séttə*, P 81; **stuiven**: *steujə*, L 208; **haak houden**: *haok hádwə*, K 237; **op zoom varen**: *òðbzuum-voorə*, O 173.

AKKERZIJDE

Ackerseite — side of the field — côté du champ (N 11, 54)

[Bij het uiteenploegen wordt de akker door de middenvoor als het ware in twee gelijke helften verdeeld. Vaak werd deze wijze van ploegen ook gebruikt om te zorgen voor een goede waterafvoer op de akker, doordat deze in meer dan twee gedeelten werd geploegd met telkens een middenvoor ertussen.]

zijde: de volgende opgaven zijn meervoud: *zijə*, L 149, 180b, 184; *zeejə*, L 200a; *zéejə*, K 318; *zèejə*, K 220; *zėjə*, K 307; *zádjə*, K 249, 250; *zádájə*, K 245, 281; *zaojə*, K 330; *zaan*, K 296; *zaana*, P 69a; *zádán*, K 273; *zéejə*, de twee gelijke helften van een geploegde akker, Elemans; **kant**: *kaont*, P 95; *kònt*, K 287; de volgende opgaven zijn meervoud: *kòntə*, K 335, 349, P 72, 76; **zijkant**: de volgende opgaven zijn meervoud: *zijkaantə*, L 159; *zi-jkòntə*, P 86; **zijvlakte**: *zádjvlaktə*, P 81; **zijroei**: de volgende opgave is meervoud: *zádjroejə*, P 81; **voor**: de volgende opgave is meervoud: *vðorə*, K 248; **voorkant**: de volgende opgave is meervoud: *vórkaantə*, K 165; **onderhandse kant**: *ònnərhantsəkant*, K 357; **overhandse kant**: *òvvərhantsəkant*, K 357; **linkse en rechtse kant van het bed**: het type *linkse en rechtse kant van het bed* in: K 240; **linkse kant**: *linkksə káánt*, K 192; **rechtse kant**: *réchtsə káánt*, K 192; **linkse zijde**: *leengsə zėjə*, K 307; **rechtse zijde**: *réchsə zėjə*, K 307; **linkse**: *leengsə*, K 307; **rechtse**: *réchsə*, K 307; **linker- en rechterhoek**: het type *linker- en rechterhoek* in: K 301; **slink- en rechtepand**: *slingkænrécht-əpònt*, P 163; **bedde**: *bèrrə*, O 63a; **gewend**: de volgende opgave is meervoud: *gəwééntə*, K 235; **gewindsel**: *gəwiensəl*, K 301; **kavel**: het

type *kavel* in: K 268; **post**: de volgende opgave is meervoud: *pòstə*, K 324; **rug**: de volgende opgave is meervoud: *ruugə*, P 70; **zaal**: *zòwal*, K 241.

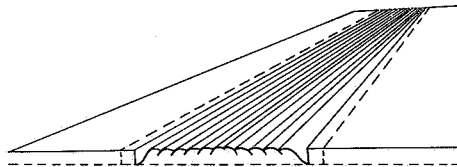
—1.1.2.3.4. Bijeenploegen

BIJEENPLOEGEN (zie kaart en tekening)

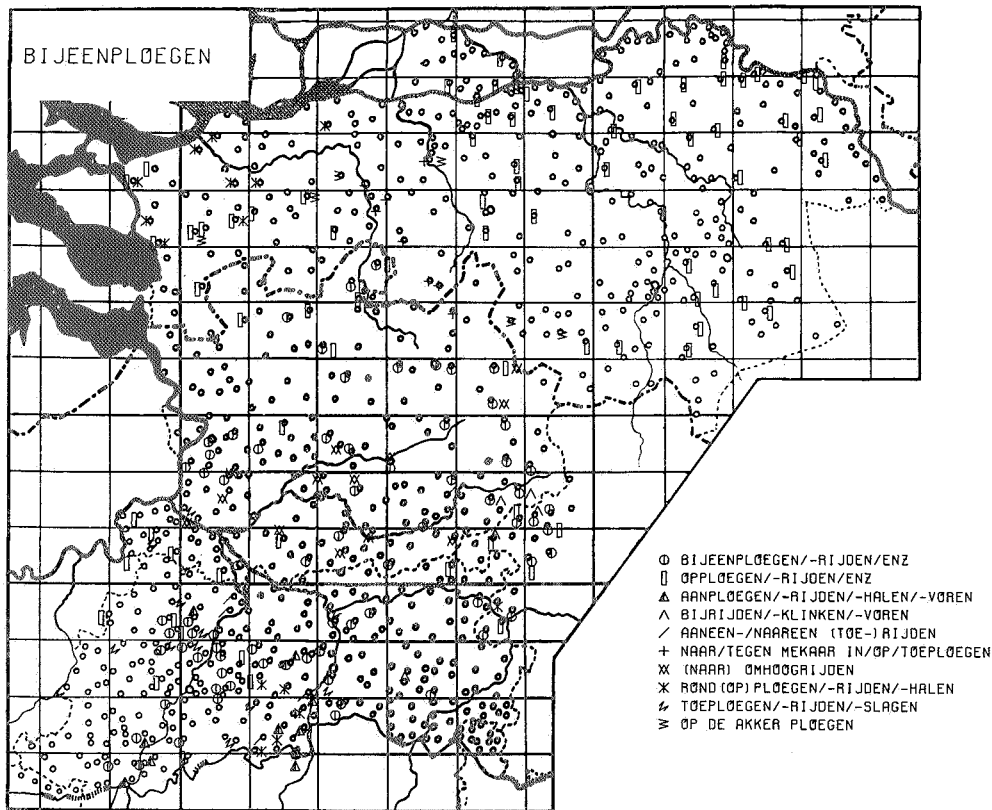
Zusammenschlagen, zusammenpflügen — to gather — labourer en adossant (N 11, 48; N 11, 49; DC 33, 1a; DC 33, 16a; DC 33, 17; P.A. 27, 24b (I 118, L 148); Ceusters; Elst; Go, 1b; Jacobs; Meulemans; Van Hoof; Vanduffel;)

[Vóór de introductie van de wentelploeg, waarmee men zowel links- als rechtsom kan ploegen, was het met de ploeg slechts mogelijk de aarde naar één kant te keren. Wanneer men in dat geval steeds op dezelfde wijze zou ploegen, zou de akker aan de zijde waar de eerste voor geploegd wordt steeds hoger komen te liggen. Vandaar dat er afwisselend bijeen- en uiteengeploegd werd.

Kenmerkend voor het bijeenploegen is het feit dat de aarde bij het ploegen in de richting van het midden van de akker gekeerd wordt. De boer begint in het midden van de akker de eerste voor te ploegen, draait op het einde van de akker om en ploegt de tweede snede tegen de eerste aan. Vervolgens ploegt hij de derde snede aan de andere kant tegen de eerste aan, de vierde snede tegen de tweede, enzovoorts. Uiteindelijk blijven er zo aan de beide zijkan-ten van de akker twee open voren. Vgl. de toelichtingen bij de lemmata PLOEGEN MET DE WENTELPLOEG en UITEEN- PLOEGEN.]

bijeenploegen: *bááéénploegə*, O 165; *bájiēn-plōegə*, O 178, 250, 285, 287, P 125; *bájiēn-plōegə*, K 244; *báéénploegə*, O 165; *baojien-plôôgə*, K 330; *baojienploegə*, K 237; *bèejəm-ploegə*, K 268; *bèejənploegə*, K 192; *bèejien-plōegə*, K 191; *béjénploegə*, K 204; *bejien-plôëggə*, K 275; *bénplōëwgə(n)*, bijeenploegen, een veld dat door een flinke voor van een belendende grotere akker is gescheiden al ploegende weer bij die akker voegen, De Bont; **bijeenrijden**: *báájənráán*, K 310;

báájənrrèən, K 333b; *báájənrráá*, P 41; *báájē-
 ráá*, P 70; *báájənrráájə*, K 256; *baájēnraawə*, K
 241; *badiēnráá*, P 135; *báienráán*, K 349;
baienrájə, K 237; *bájənrowən*, K 241; *bájəráá*,
 P 69a; *bájēnrááə*, O 70, P 3, 4, 10, 59, 61, 62;
bájēnraajə, K 238, 244; *bájēnraojə*, K 248;
bájēnraoa, P 89; *bájēnrèjə*, K 231, 276, 307,
 310; *bájēràá*, P 62, 66, 75, 76, 78; *baoiēnráá*, P
 27; *baoiēnréén*, K 339; *baojēráá*, P 69a;
bééjəjənrréé, K 274; *bééjēnráán*, K 301; *bééjē-
 ráá*, P 136, 137a; *bééjəjənrrèən*, K 274; *bééjən-
 rééjə*, K 307; *béjējənrrèè*, K 264; *béjējənrrèn*, K
 268; *béienrao*, P 67, 68; *béienrrèè*, K 264;
béjēnrèjə, K 276; *béjēəraojə*, K 240; *béjən-
 raawən*, K 273; *béjējənrrééj*, K 277; *béjēnraojə*,
 K 248; *béjēnrèjə*, K 235, 237; *béjēnrèjə*, K
 191, 209, 277, 312, 313; *bájēnrááən*, K 273;
bīēnrèəə, K 357; *badiēnrééə*, P 47; *bīēnrééə*, P
 46; *bīēréén*, K 314; *bīeréən*, K 318; *bīērèéə*, K
 315, 316, 358; *bəjənrráá*, P 29; *bəoiēnròdə*, P 28;
bijəreejən, K 314; *bijeenrijden*. Een stuk land
bijeenrij(d)en, het land omploegen te beginnen
 van 't midden van 't stuk, zonder voren te
 laten. De eerste en tweede snede leggen de
 binnenvoor toe; de derde snede ligt tegen de
 eerste; de vierde tegen de tweede, enz., Corn.

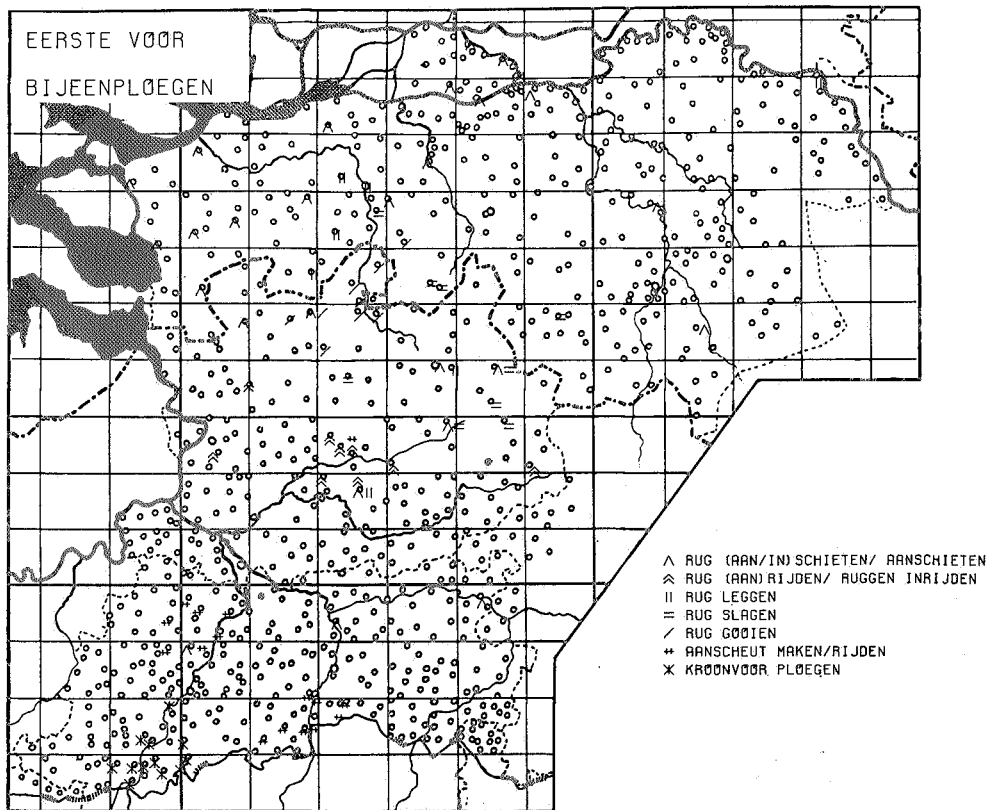
Vervl. A.; **bijeenakkeren**: *bádtjənaokərə*, P
 105; **bijeenlagen**: *bájtēnslàəgə*, O 74; **bijeen-
 voegen**: *bájtēnvòəgə*, K 249, 250; *béjēmvooga*,
 K 245; *bájtēnvoogə*, K 281; **bijeenhalen**:
bááəiəáəłə, P 84; *bájtēnállə*, P 60; *baojienááə*,
 P 76; **opploegen**: het type *opploegen* in: K 109,
 128, 133d, 135, 143, 147, 164a, 173, 176, 186, L
 148, 151a, 158, 240, 244; *oploegə*, I 57a, 79, K
 102, 133a, 141, 165, 166, 174, 184, 186, 220, L
 145, 177b; *optòəgə*, K 137; *optòəwgə*, L 258;
əploegə, K 183c; *əploogə*, P 72, 198; *oeploegə*,
 P 48; *oeploogə*, K 335; *əploegə*, K 133a; *əp-
 loewgə(n)* resp. *əploegə(n)*, *opploegen*, De
 Bont; de volgende opgaven zijn voltooid
 deelwoorden: *opgəploegt*, I 57b; *əpgəploegt*, L
 262; **oprijden**: *aopráájə*, O 173; *oepràə*, K 254;
oepráán, I 268; *oeprajə*, K 351a; *oeprao*, K 329;
oeprééjə, K 201, 353; *oepreejən*, K 314; *oprééjə*,
 K 318; *əprèjə*, K 180, 191, 192, 193, 205, 207,
 209; *əprèjə*, K 207; *oprija*, K 175a*, 188a; **op-
 akkeren**: *opakkərə*, K 173b; **opbouwen**: het
 type *opbouwen* in: L 104, 150; *opbowə*, L 109,
 149, 160; *opbaowə*, L 153; *əpboon*, K 357; *əb-
 bədwə*, de akker tehoopploegen. Dit is: begin-
 nen met de oude middelvoor dicht te storten
 en daarna steeds meer van het midden afwer-

ken zodat de aarde weer meer naar het midden toe gewerkt wordt (Huisseling), Elemans; **operen**: *opeerān*, L 152; *opeerā*, L 180b; *opéera*, L 183, 200a; **ophalen**: het type *ophalen* in: L 185; *òpállā*, O 70, 74; *òpòðālŋ*, O 63a; *oepòðā*, I 220; *oepòðāla*, I 266; **opkoppēn**: het type *opkoppēn* in: I 271; **opruggēn**: het type *opruggēn* in: L 112, 160; *opruggā*, L 159; *òpruggā*, L 184; **oprukken**: *oeprukkān*, K 240; **opschellen**: het type *opschellen* in: K 332; *opschellā*, K 332; **opsmijten**: *òpsmāta*, P 62; **opteulen**: het type *opteulen* in: L 208a, 242; *opteulā*, K 220, L 208, 235, 241, 242, 244*, 261, 263; *òpteulā*, L 207; *opteulā*, ploegen zodanig dat de grond verplaatst wordt naar het midden van de akker toe; de voor komt tenslotte aan de zijkanten (gewone werkwijze voor het inzaaien van rogge in 't najaar), hs Van Bakel, L 235; *optōjlān*, optuilen, opteulen, opploegen, een veld dat door een flinke voor van de overige akker was gescheiden, ploegende weer bij deze laatste voegen, De Bont; **rug opteulen**: *reuch opteulā*, L 263a; **opvaren**: *opvaorān*, L 148; **opwerpen**: het type *opwerpen* in: K 148b; **aanploegen**: *òēnplōēgā*, O 255, 288, 290; *òēnpleugā*, P 83, 131, 132, 135; **aanrijden**: *ànrāā*, P 2; **aanhalen**: *ànrāāla*, O 74; **aanvoren**: *anvoora*, L 159; **bijrijden**: *bééréjā*, K 312; *bééréā*, K 313; **bijlinken**: *béékliengkā*, P 95; **bijvoren**: *bévóóra*, K 315, 353; **inkeren**: *ienkiēran*, O 275; *inkierān*, O 275; **inslagen**: *īenslāāgā*, O 165; **aaneenrijden**: *àniēnrāā*, P 8; *ànierā*, P 5; *ònierā*, P 5; **naareen rijden**: *nòtiēràā*, P 82, 130, 133; **naareentoe rijden**: *nòrrīējāntoerējā*, K 307; **naar mekaar inploegen**: *naor mākāora ienploegā*, K 160; *naor mākāora tēnplōegā*, K 179a; **naar mekaar toeploegen**: het type *naar mekaar toeploegen* in: K 163; **tegen mekaar opploegen**: *teegāpākāōrānòplōēgā*, K 211; *teegāpākōōdròplōēgā*, K 179b, 181, 195, 195a; *teejgābākaorānòplōēgān*, K 216; **omhoogploegen**: *ommoogplōegā*, K 124a; **omhoogrijden**: het type *omhoogrijden* in: K 296; *omhoogrijn*, K 332; *oemhoewāchrèè*, K 265; *oemhoewāchrèèn*, K 301; *oemhoewāgrāān*, K 346; *oemōechrāā*, K 283; *omoewuchrawān*, K 241; *òmōēwāchrèēn*, K 274; *āmōwāchraojā*, K 240; *āmōegrēēn*, K 341a; **naaromhoogrijden**: *nārōmōēchraoa*, K 287; *nāmoewāchrāān*, K 340; *nārmoemōēchrájā*, K 251; **rondploegen**: het type *rondploegen* in: I 78, 79, L 183; **rondrijden**: *rōntréēā*, P 44; **rondhalen**: *rōntaolā*, P 81; *rōntawlā*, P 81; *rōntòðlā*, P 72, 129, 131, 133; **rondteulen**: *rōntōjlā(n)*, rondteulen, rondploegen, *enen ākker rondtuile* d.i. eerst een voor in de lengte ploegen, dan een in de breedte, vervolgens een in de lengte aan de andere zijde van de akker, dan wederom een aan de andere breedtezijde enz. De Bont; **rondopploegen**: het type *rondopploegen* in: I 57a; *rondopploegā*, K

125a; *rondop ploegā*, K 151; de volgende opgave bevat een voltooid deelwoord: *rondop gāploegt*, K 152a; **rondoprijden**: het type *rondoprijden* in: K 153; *rondoprijā*, K 157, 174; *rondoprijān*, K 153; **tegenrijden**: *teegārējā*, K 190a, 205; *tegenrij(d)en*, met den ploeg drie of vier voren rond den akker rijden. De kanten van den akker tegenrij(d)en. Corn. Vervl. A; **tegenlabeuren**: *tējgālbèùwrā*, O 286, P 198, 199; **toeploegen**: *toeploegā*, P 4; **toerijden**: het type *toerijden* in: K 287; *toerāā*, P 27; *tōērāā*, O 165, P 1, 59; *tōērao*, I 269; *tōērān*, O 158; *tōērōā*, P 89; *toejānrāān*, O 162; *toorāā*, P 126, 127; *toerij(d)en*, *Een stuk land toerijden*, het land omploegen te beginnen van 't midden van 't stuk, Corn. Vervl. A.; *toerijden*, (*toerije*), al ploegende vullen, *De waitervoor toerije*, Tuerlinckx; **toeakkeren**: *toeakkeren*, al ploegende vullen, Tuerlinckx; **toeslagen**: *toeslaoogān*, O 162; **aanschiēten**: *aonschiētā*, K 251; *òanschiētā*, P 16; **uitschiēten**: *òatschiētā*, K 281a; **uitbouwen**: *uutbouwā*, L 159; **aanscheut leggen**: *āanscheut lēggā*, K 330; **worpschiēten**: *wurrāp schiētā*, K 176; **binnenploegen**: *biēnnaplōēgā*, O 250, 289; **dichtploegen**: *dichtploegā*, K 174; **jaagvoren**: *jaochvoora*, K 324; **hogen**: *ūūgā*, P 163; **land spiegelen**: het type *land spiegelen* in: I 118; **op de akker ploegen**: het type *op de akker ploegen* in: K 163, 218a; *òp dā akkār ploegā*, K 173; de volgende opgaven bevatten het voltooid deelwoord: *op dā akker gāploegt*, K 158c, 176; *òp dā akkār gāploegt*, K 215; **overbeulen**: *uvvārbullā*, P 33; *òwvārbēulā*, K 283; **ruggen**: het type *ruggen* in: L 104; **van de laagte naar de hoogte ploegen**: *van dā līēchtā nor dōēchtā plōēgā*, K 244.

EERSTE VOOR BIJEENPLOEGEN (zie kaart)

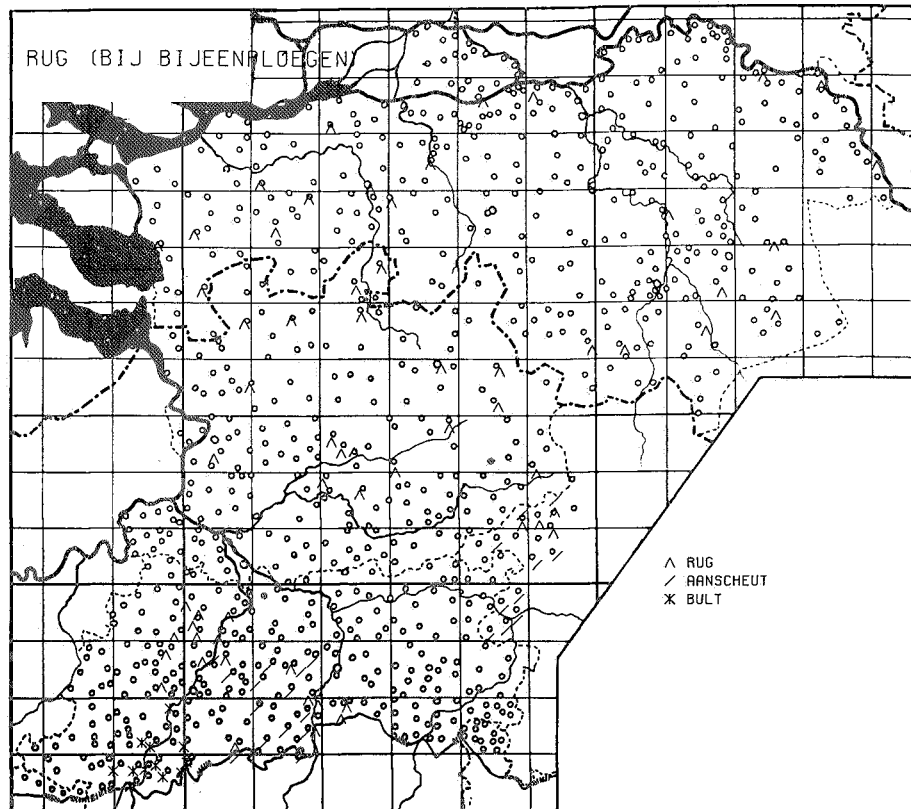
Die eerste Furche zusammenpflügen – to gather the first furrow – labourer en adossant le premier sillon (N 11, 48; N 11, 60; N 11, 61; NP, 11b; DC 33, 1a; DC 33, 17; DC 33, 18c; Ceusters; Elst; Jacobs; Meulemans; Van Hoof; Vanduffel) [Wanneer men bijeenploegt, wordt er in het midden van de akker begonnen. De eerste twee sneden worden naar elkaar toegeploegd. Het eerste gedeelte van dit lemma bestaat uit algemene benamingen voor deze werkwijze. Het tweede gedeelte bevat meer specifieke benamingen voor een aantal variaties die mogelijk zijn, te weten: het op elkaar ploegen van de eerste twee sneden, waardoor een extra verhoogd midden ontstaat; het tegen elkaar aanploegen van de eerste twee sneden; het verdelen met de schop van de aarde van de eerste twee sneden over de akker.]

rug schieten: het type *rug schieten* in: I 57a, 79, K 109, 163, 188a, L 261; *rug schiēta*, K 125a, 137, 151, 174, 179a; *ruch schiēta*, K 173b, 176, 205, 237, 301; *ruch schiētān*, K 273; *rug schiētān*, L 200; *ruug scheejta*, P 41; *ruuch schiēta*, K 201; *ruuch sjchiēta*, K 237; *riēch schiēta*, P 27; *rog schiēta*, K 174; **rug aanschie-**
ten: *ruuch aonscheejta*, K 240; **rug inschieten:** het type *rug inschieten* in: K 128; **rug erin-**
schieten: *rug erien schiēta*, K 133a; **eerste rug**
schieten: *eersta rug schieta*, K 106; **rug aan-**
ploegen: *ruch aonplōēgā*, K 313; **rug aanrijden:**
ruuch āanrēēja, K 277; *ruch āarēja*, K 277; *rug*
aonrāaja, K 226; **rug rijden:** *ruch rēē*, K 264,
 265; *ruch rēn*, K 268; *ruuch rāān*, K 296, 301;
ruuch rēē, K 274; *ruug raoja*, K 248; *ruug rēēn*,
 K 274; bij de volgende opgaven is „rug” als
 meervoudsvorm gegeven: *ruggā rēēn*, K 274;
ruuchā rēēn, K 301; **ruggen inrijden:** *ruuchā*
iēnrēēn, K 301; **rug leggen:** het type *rug leggen*
 in: K 158c; *rug lēggā*, K 160, L 159; *ruch lēggā*,
 K 180, 190a, 238; *ruuch leegā*, K 301; **rug sla-**
gen: het type *rug slagen* in: K 218c; *ruch*
slāāgā, K 231, 241, 273, 275, 310; *ruch slaogan*,
 K 240, 241; *ruch slōōgā*, K 179b, 195, 195a; *rug*
slaogā, K 216; **rug gooien:** *ruch gōōja*, K 209;

ruch gōēja, K 192; *ruch gēūja*, K 204; *ruchōja*,
 K 207; *ruchōēwja*, K 191; *ruchōēja*, K 191;
ruchōēja, K 181, 191, 192, 193, 205, 207, 208;
rug opzetten: het type *rug opzetten* in: K 129a;
rug opteulen: *rug opteulā*, L 241; **rug opsmij-**
ten: *rug opsmijta*, P 27; *ruch oepsmdāta*, P 89;
opruggen: het type *opruggen* in: L 189; **rug**
maken: *rug maokān*, L 258; **rug trekken:** *rug*
trekkā, K 179a; **aanscheut maken:** *ōēn-*
schōjtmōēkā, P 82, 137a; *ōēnschōwtmōēkā*, P
 131, 133; *ōēnsjōūtmōēkā*, P 83, 130, 132, 135,
 136; **aanscheut rijden:** *āānscheutrāā*, O 70,
 165, P 1, 3, 8, 10, 59, 61; *aonschut rēn*, K 268;
aanschieten: *āānschiēta*, P 59; **openklieven:**
ōwpakleevā, P 75; **openrijden:** *ōwparāā*, P 72;
eerste snede rijden: *iēstāsneerāā*, P 2, 4, 10,
 59; **de eerste snede tegen 't land oprijden:** het
 type *de eerste snede tegen 't land oprijden* in: K
 177; **voor uitrijden:** *voorōējtrāā*, O 165, P 62;
stuk in gang zetten: *stūūkiēnggānksēttā*, P 59;
ophogen: *opheugān*, L 243; de volgende typen
 zijn benamingen voor het op elkaar ploegen
 van de eerste twee sneden: **opeensmijten:**
ōpiēnsmājta, O 178, 250; *ōpiēnsmējta*, O 285;
opeenwerpen: *ōpiēnwurpā*, O 255, 289, 290;
opeenlabouren: *ōpiēnlābēūwrā*, O 286, 287, P

1.1.1.3

125, 198, 199; **overklinken:** *oovərklīngkə*, O 288; het volgende type is een benaming voor het tegen elkaar aan ploegen van de eerste twee sneden: **kroonvoor ploegen:** *krōēnvoor plōēgə*, O 289, P 125, 198, 199; *krūūnvūūr plōēgə*, O 178, 250, 255, 285, 286, 287, 288, 290; de volgende typen zijn benamingen voor het over de akker verdelen van de aarde van de eerste twee sneden: **aarde opensmijten:** *éér-ōwpəsmāətə*, P 66, 75, 76, 81, 127, 129, 131, 133; **aarde wegsnijten:** *éérwéchsmāətə*, P 72, 78, 126, 135.

RUG (zie kaart)

Rücken — the back — le dos
(N 11, 58; N 11, 60; NP, 11a; DC 33, 17; Ceusters; Go 1b; Jacobs; Meulemans; Vanduffel)

[Het lemma RUG bevat de specifieke benamingen voor de eerste twee voren die gemaakt worden bij het bijeenploegen. Zie ook de toelichtingen bij de lemmata BIJEENPLOEGEN en EERSTE VOOR BIJEENPLOEGEN]

rug: het type *rug* in: I 79, K 125a, 133a, 137, 157, 160, 163, 173b, 176, 177, 179a, 188a, 220,

287, 296, L 109, 159, 189, 200a, 241, 258, 261, 263; *rug*, K 191; *ruch*, K 176, 191, 192, 204, 207, 237, 241, 264, 265, 268, 273, 274, 314, 315, 316, 318; *rūūg*, L 208; *rūūg*, K 237, P 126; *rūūch*, K 201, 226, 240, 248, 274, 277, 296, 301, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 60, 78, 82, 83, 130, 136, 137a, O 74, 165, 173; *ruk*, K 173b; *rug*, 'Nen rug aanschieten, eenen omgang ploegen en de twee sneden tegen malkander hopen, zoodat men eene kleine hoogte of eenen rug heeft, Corn. Vervl. A.; **aanscheut:** *aanscheut*, K 353, 358, P 45; *aonscheut*, K 314, 316, 357; *aoənscheut*, P 49; *aonsjeut*, P 47; *ənscheut*, P 44, 46; *awnschōwt*, P 72, 75, 76, 78, 81; *ōənschōwt*, P 131, 133; *ōənsjōwt*, P 132, 135; *ōənschōjt*, P 72, 127; *ōənschōwt*, P 62, 66, 126, 129, 131, 133; *ōənsjōwt*, P 135; *aanscheut*, wanneer een landbouwer begint te ploegen, akkert hij twee voren tegen elkander; deze voren, het begin der omploeging, noemt men *aanscheut*, ook rug, Corn. Vervl.; **bult:** *bōēlt*, O 255; *bōēltsj*, O 250, 285, 286, 290; *bōjlt*, O 178, 287, 288, 289, P 125, 198, 199; **bermpje:** *bərrəmkə*, O 70, P 61; **berg:** *bərrəch*, K 315; het volgende type is een bijwoord bij liggen, gezegd van de eerste twee sneden: **rond:** *rōnt*, P 59.

ZIJVOOR

Grenzfurche – furrow on the side of the field – sillon de lisière

(N 11, 54; N 11, 57; NP, 11a; DC 33, 1a; DC 33, 1b; Ceusters; Elst; Jacobs; Meulemans)

[Aan de beide zijkanen van een bijeengeploegde akker blijft er, doordat de aarde bij deze vorm van ploegen als het ware naar het midden van de akker verplaatst wordt, een open voor over. Het veelvuldig voorkomen binnen dit lemma van meervoudsvormen houdt verband met de vraagstelling in N 11, 57: „Heeft Uw dialect afzonderlijke namen voor de beide zijvoren van een opgeploegde akker?”]

buitenvoor: het type *buitenvoor* in: L 148; *bòwtavor*, L 183; *bòwtavour*, P 67, 68; *bòdatavowr*, K 251; *bèùtavor*, L 177b; *bòwtavor*, K 179b, 181, 195; de volgende opgaven zijn meervoud: *bòdatavòdwr*, K 256; *bòdwtavora*, K 301; *bowatavora*, K 264; *bòjtavora*, K 240; *bòjtavora*, K 237; *bòjtavor*, K 191; *beutavor*, K 207; **kantvoor:** het type *kantvoor* in: L 180b, 200a, 208; *kantvoor*, K 291, 341a; *kàntvòwr*, K 333b; *kàántvoor*, K 248, 341a; *kàántvoor*, K 157; *koontvòr*, K 244; *kàntvoor*, L 207; *kàántvoor*, K 180, 190a, 191, 192, 193, 195a, 205, 207, 208; de volgende opgaven zijn meervoud: het type *kantvoren* in: P 27; *kantvoor*, K 204; *kantvòra*, P 89; *kantvòrra*, K 175a*; *kàntvòrra*, L 150; *kàntvoor*, I 220, K 339; *kàntfòwra*, K 330; *kaantvoor*, K 147; *kaantvoor*, K 133a, 137, 176, 179a; *kaantvòrra*, K 188a; *kàántfàwra*, K 249, 250; **kantsnee:** het type *kantsnee* in: K 176, 332; *kaantsneej*, K 125a; *kantsneej*, K 151; de volgende opgave is meervoud: *kàántsnèj*, K 157; **zijvoor:** het type *zijvoor* in: L 148, K 143; *zàdvòdwr*, K 330, P 27; *zàdvòwr*, P 16; *zejvoor*, K 211; *zèjvur*, K 307; de volgende opgaven zijn meervoud: het type *zijvoren* in: L 180b; *zijvoor*, L 159; *zàdvoor*, K 296; *zàdvour*, P 29; *zàdvòwra*, P 29; *zàdavoorn*, O 63a; *zaovoor*, O 74; *zaovoor*, I 266; *zèjvoor*, K 318; *zèévoor*, K 307; *zèévorra*, K 307; *zèé-vowarn*, K 314; **scheivoor:** *schìévoor*, O 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 62, 82; *schìéjavor*, K 165; *schìévoor*, O 289, P 125, 198, 199; *schìévvür*, O 178, 255, 286, 287, 288; *skìévvür*, O 250, 285, 290; *sjìévoor*, P 131; *sjìévdwr*, P 136; de volgende opgaven zijn meervoud: het type *scheivoren* in: P 5; *schìévoor*, K 235, P 5; *schìévorra*, K 235; *schìévdwra*, P 69a; *schìévdwra*, P 69a; *schì-jàvòèwàr*, K 307; *schèjavoewra*, K 307; **scheidsel:** *schìetsal*, O 74; **buitenkant:** *bèùt-kant*, K 357; **eindvoor:** *ééntvoor*, K 201; de volgende opgave is meervoud: *éntvoor*, K 183c; **hoofdbedvoor:** *hòbèfòwra*, K 241; de volgende opgave is meervoud: *huubatvoor*, K

237; **kant:** *kànt*, K 317; **kruimvoor:** *kròjmvoor*, P 70; *kròèmvvoor*, K 329; **laatste snee:** *lèstà-snee*, P 10, 60; **laatste voor:** *lèstavor*, P 59, 61; *lèstavòwr*, P 83, 137a; de volgende opgaven zijn meervoud: *lèstàvoor*, K 268; *lèèstàvòrra*, L 242; **linker- en rechtervoor:** *lièngk-arènrèchtarvòr*, P 88; **paaleinde:** *paolengà*, K 353; **reen:** *rièn*, P 176; de volgende opgave is meervoud: *rièna*, P 104; **rijvoor:** *ràdvaowr*, K 330; **temt:** *tèmt*, O 70; **voor:** het type *voor* in: L 149; *voor*, I 269, K 240, O 162; de volgende opgaven zijn meervoud: *voor*, I 266, K 268, 324, 349, P 105; *vèurn*, K 340; **watervoor:** het type *watervoor* in: K 160; de volgende typen zijn meervoud: **buitenste voren:** *baotastàvòrra*, P 25; *bojtansàvoor*, L 244*; **goten:** het type *goten* in: K 175a*; **gripskanten:** *grièpskàánta*, K 174; **nekvoren:** het type *nekvoren* in: K 151; **rondommen:** *roendoemàn*, K 273; **voordeelvoren:** *verràlvòrra*, K 287; **voren van het gewent:** *voorà van het gèweent*, K 247; **voorkanten:** *vurkànta*, K 240; **zoomvoren:** *zùujàmvoor*, K 348.

-1.1.2.3.5. Ploegen met de wentelploeg

PLOEGEN MET DE WENTELPLOEG

Mit dem Drehpflug pflügen – to plough with the turn-plough – labourer avec le Brabant double

(DC 33, 17; L 5, 24b; Ceusters; Elst; Jacobs; Van Hoof; Vanduffel)

[In tegenstelling tot het ploegen met de voetploeg waarmee alleen linksom of rechtsom geploegd kon worden kon met de wentelploeg wel naar twee kanten geploegd worden. Hiertoe moest de ploeger, wanneer hij aan het einde van de voor gekomen was, de ploeg keren en een dubbel uitgevoerde schaar of een dubbel stel scharen omdraaien.]

rondrijden: *rònrèjə*, K 231, 276, 307; *rònt-raajə*, K 238; *ròntráàn*, K 273; **rondploegen:** *ròntplòèggə*, K 310; **op- en afrijden:** *òpènafráà*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; *òppanafraawə*, K 275; **op- en afploegen:** het type *op- en afploegen* in: K 145a; **op- en neerrijden:** *òppaneerèjə*, K 313, 315, 353; **bed ploegen:** *bétplòèggə*, K 277; **platrijden:** *plàtrèjə*, K 195a; *plàtráájə*, K 243; **platleggen:** *plàtlèggə*, K 207; **platteveld ploegen:** *plàttà-vétplòèggə*, K 179b, 180, 190a, 191, 192, 193, 205, 208; **gelijkveld ploegen:** *gèlèjkfélplòèggə*, K 195; **aan een plak ploegen:** *ònièmplàkplòèggə*, K 181; **aanploegen:** *aonploeggə*, K 209; *òonploogə*, P 131; **aanrijden:** *aonrèjə*, K 312; **tegeneenploegen:** *téjganièploogə*, P 81, 129; **tegeneenrijden:** *téjganièraa*, P 62, 66, 72, 76, 78, 126, 127, 133, 135; **tegeneenaanrijden:**

1.1.1.3

téjgənīnawnraa, P 75; het volgende type is een benaming voor het ploegen van de voor vanuit het oorspronkelijke vertrekpunt: **omhoogrijden**: *omōēchraawə*, K 241.

SCHAAR OMZETTEN

Die Pflugsschar umstellen – to put the plough share in a different position – faire changer de place le soc

(N 11, 63; Ceusters; Jacobs; Vanduffel)

[Wanneer de boer met de wentelploeg ploegde (vgl. het lemma PLOEGEN MET DE WENTELPLOEG), zette hij, aan het einde van de voor gekomen, de schaar om, draaide de ploeg en ging in tegenovergestelde richting verder. Via het omzetten van de schaar kon hij zowel links- als rechtsom ploegen.]

van schaars veranderen: *vānskōēsvaráddarə*, O 250, 290; **van schaar verwisselen**: *vānschoorvārwiēssələ*, P 125; **van schaars verwisselen**: *van schōjs vārwiēssələ*, P 198, 199; *van skōēs vārwiēssələ*, O 285, 286; **draaien**: *draoa*, O 74, P 59, 66, 75; **omdraaien**: *ōēmdraoa*, P 1, 4; **keren**: *kīērə*, O 70, 165, P 4, 10, 62; **omkeren**: *ōēmkiērə*, P 8, 60, 61; **klinken**: *kliēngkə*, P 75, 76, 133; **omklinken**: *ōēmkliēngkə*, P 8, 131; **uitklinken**: *ōējtkliēngkə*, P 3; **omroeien**: *ōēmrōējə*, O 74; **omsmijten**: *ōēmsmāàata*, P 2; **wentelen**: *wéntələ*, P 67, 68.

KEREN

Wenden – to turn – virer

(N 11, 63; Ceusters; Vanduffel)

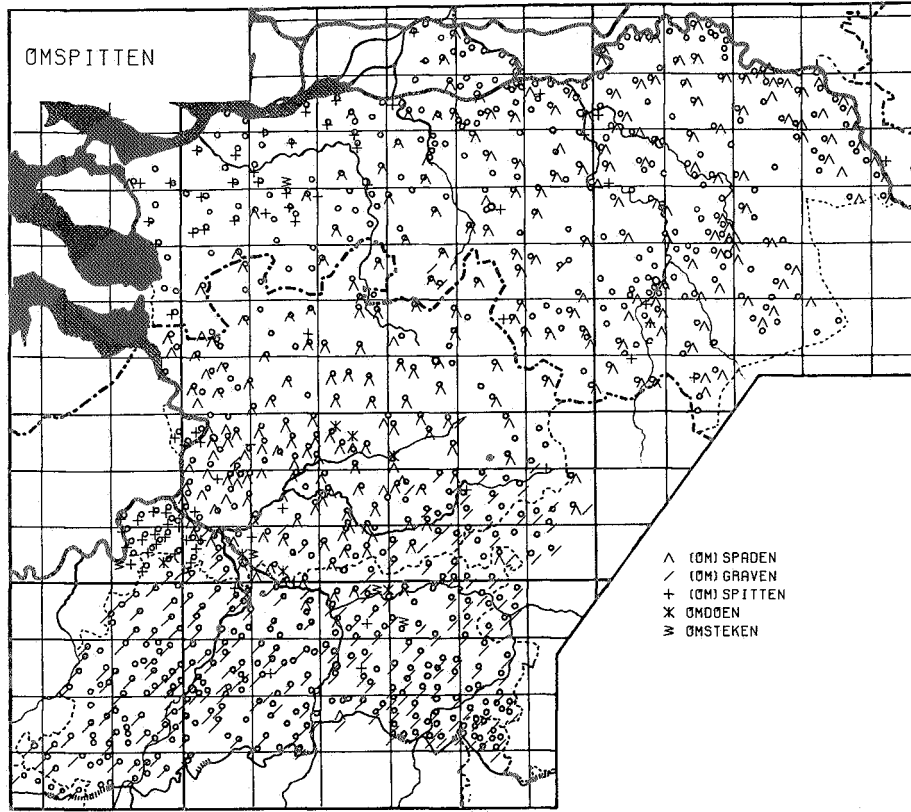
[Bij het ploegen met de wentelploeg moest de boer, aan het einde van een voor gekomen, paard(en) en, afhankelijk van het type dat hij gebruikte, ploeg keren teneinde in tegenovergestelde richting verder te kunnen ploegen. Zo werden bijvoorbeeld bij gebruik van de wip-ploeg alleen de paarden gewend, bij de andere typen keerploegen echter zowel de paarden als de ploeg.

Niet uitgesloten is dat binnen dit lemma sommige typen betrekking hebben op het omzetten van de schaar van de wentelploeg. Vgl. het lemma SCHAAR OMZETTEN.

Zie voor de fonetische documentatie van het woord [ploeg] het lemma PLOEG.]

draaien: het type *draaien* in: K 163, 262, L 180b, 258, P 77; *draajan*, K 157; *draaja*, K 124a, 160, 174, 175a*, 176, 183c; *dráájə*, K 277; *draojə*, K 188a, 235, 237, 240, 281a, P 137; *draoaja*, K 244, 248; *draoən*, K 273, O 63a; *draoa*, K 254, 283, 313; *drao*, K 324, P 25; *draowən*, K 339; *draowə*, K 353; *draowan*, K 301; *draonən*, K 353; *draejə*, K 150, L 153; *draaa*, P 84; *draawən*, K 296; *dréjan*, L 148; *dréjə*, L 263; *drèjə*, L 160, 187, 263; *drèjə*, L

159, 189, 207, 241; *drèən*, L 261; *drooja*, P 67, 68; *dròjə*, K 240, P 171; *dròjə*, P 72; *dròwən*, K 241; *dròwən*, K 274; *dròwə*, K 268, 274, 349, P 41; *dròwaja*, P 145; *dròwajə*, P 154a; *dròwáán*, K 301; *drooən*, O 72; *drooa*, P 44, 76; *droeə*, P 89; *dròə*, P 29; **omdraaien**: het type *omdraaien* in: K 143, 147; *omdráájə*, K 166; *ōmdraaja*, K 307; *omdraojə*, K 151, 204; *ōmdraojə*, K 211; *oemdraoja*, K 256, 330; *oemdraoən*, I 220; *ōēmdraowə*, K 354; *oemdrójə*, K 335; *oemdròjə*, K 330; *oemdròən*, K 331, 341a; *oemdròə*, K 295, 333b; *oemdróə*, P 27; *oemdrawə*, K 265; *oemdròwə*, K 312; *oemdròwaon*, K 348; *oemdròð*, P 16; *umdraaja*, L 208; *umdrájan*, L 150; *umdraejən*, L 109; *umdrejə*, L 242; *umdréjə*, L 177b; *umdrèjə*, L 200a; *umdrèjə*, L 235, 244*, 263a; *umdroowajə*, P 105; *omdròwən*, K 340; **doen draaien**: *doo draawə*, P 126; **laten draaien**: *laatən draawə*, K 264; *laatən drawə*, K 264; *laote draaja*, K 125a; *laotə draojə*, K 251; *laotə draoən*, K 341a; *laotə drèjə*, L 183; *lòətə dròwajə*, P 95; *laon droowən*, K 314; *loetə dréjə*, P 86; **paard(en) draaien**: *péjat dréən*, K 357; *pérda dròjə*, K 237; **paarden doen draaien**: *paajar diēwan dréjən*, K 240; **paarden laten draaien**: *péjərə laotə dròwən*, K 346; *péjərə lòwətə dròwə*, P 103; *pjéərə lòətə dròè*, P 89; **paarden toedraaien**: *paarda toedraan*, P 27; **ploeg draaien**: [*ploeg*] *drao*, P 33; [*ploeg*] *dròwajə*, P 104; **keren**: het type *keren* in: I 57a, K 186, 332, H 77; *keerə*, K 176, 179a, L 163; *kierə*, O 165; *kīèrrən*, O 275; *kīērə*, K 330, O 173, P 69a; *kiejərə*, P 41; *kierən*, I 266, O 162, 275; *kierə*, K 191, 235, 283, 287, 310, P 41; *kīern*, I 273, O 158; *kīèrə*, K 244, 248, 329, P 62, 70, 72, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 135; **omkeren**: *oemkeejərə*, K 287; *ōēmkiērə*, I 271; *umkiejərə*, I 268; *ōēmkiērə*, P 81; **doen keren**: *doon kiērə*, K 330; **uitkeren**: *oetkiērə*, P 5; **paard keren**: *péjat kiejərə*, K 357; *péét kiērə*, P 125; **ploeg keren**: [*ploeg*] *kīèrə*, O 178, 255, 287, 288, 289; **wenden**: het type *wenden* in: K 186, L 180b; *wendə*, I 79; *wéndə*, K 281; *wéngdə*, K 245, 249, 250; *wennə*, K 173b, 174, 175a*, 176; *wénnə*, K 201; *wènnə*, L 149; *wèènə*, L 148; *wèjnə*, K 184; *wèènə*, de paarden voor de ploeg laten keren, Elemans; **omwenden**: *omwééndə*, K 192; **ploeg omgooien**: [*ploeg*] *ōmgòejə*, K 207; **ploeg slepen**: [*ploeg*] *slèùpə*, P 198; **paarden [wégeetə]**: *pjèèrənə wégeetə*, P 88; het volgende type geeft waarschijnlijk het draaien aan beide zijden van de akker aan: **om en hierom draaien**: *om en hierom draaja*, K 133a; de volgende typen duiden op het rechtsom draaien: **huten**: *hūütən*, K 307; **hut-om**: *hut-um*, K 220; de volgende typen duiden op het linksom draaien: **haren**: *haarən*, K 307; **haar-om**: *haar-um*, K 220.

—1.1.3. Spitten

OMSPITTEN (zie kaart)

Umgraben – do dig up – bêcher

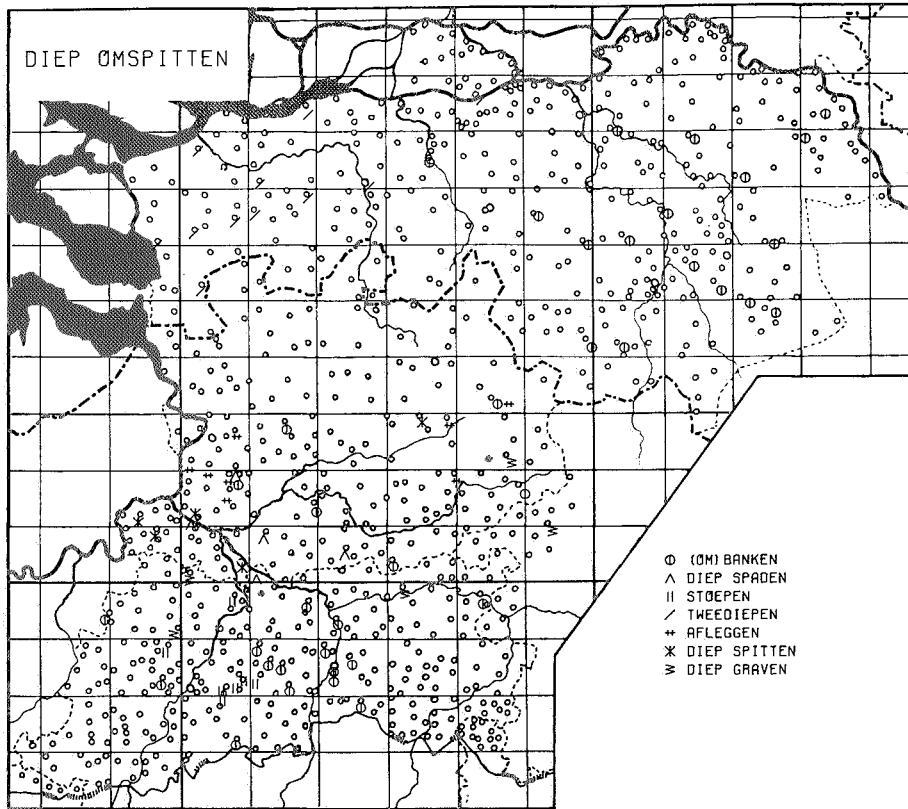
(N 11, 65a; RND, 4; sgv; znd 7, 25)

spaden: *spaaĵən*, K 191, 216, 267, 276; *spaaĵə*, L 91, 158, 186, 187, 229, 242, 256, 257, 260; *spááĵən*, L 186, 190, 212, 228; *spáájə*, L 110, 156, 158a, 187a, 235, 260, 263, 263a; *spààĵən*, L 237, 284, 285; *spàájə*, L 244; *spaaĵn*, K 272; *spááĵən*, L 184, 209a; *spááĵə*, L 187; *spààən*, P 16; *spajən*, K 195, 237, L 154, 187; *spáĵən*, L 161, 189; *spajə*, L 155, 159, 184, 190; *spàĵə*, P 136; *spaaĵən*, L 154a; *spáajən*, L 160; *spáájə*, K 237; *spooĵən*, I 120, 149, K 101, 128, 129a, 135, 143, 158c, 163, 164, 164a, 165, 182, 184a, 185, 197a, 206, 212a, 213, 220, 223, 242b, L 92, 93, 96, 99, 146, 149, 151, 159b, 177, 178, 179, 180, 203, 225, 256, 258, 261, 283, 285; *spooĵə*, K 126, 141, 147, 148, 159, 161, 170, 171, 176, 181, 184, 185, 186, 188a, 208, 210, 215, 218, 219, 291, 330, L 93, 94, 100, 102, 109, 144, 145, 147, 148, 150, 151, 152, 153, 162, 182, 183, 185, 199, 200, 204, 204a, 205, 206, 207, 208, 212, 237, 241, 243, 244, 255, 261, 263a, 264, 279; *spooən*, K

206, 241, 252, 301, 304, 305, 334, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 348, 354, L 100, P 23; *spooə*, K 287, 325, 331, 332, P 16, 27; *spooĵə*, L 159; *spooən*, K 234, 266, 303, 304, 310; *spooəən*, K 301; *spao*, K 294; *spooĵu*, K 172, L 255; *spooĵən*, K 131, 132, 161a, 170, 180, 183b, 186, 188, 188a, 189, 190, 192, 193, 194, 196, 197, 198, 200, 201, 202, 202a, 203, 204, 204a, 205, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 212a, 213, 214, 216, 217, 218, 220, 221, 222, 224, 226, 227, 230, 231, 232, 235, 236, 237a, 240, 242, 243, 244a, 245, 246, 248, 249, 250, 276, 285, 291, 317a, L 150, 179, 240, 279; *spooĵə*, K 102, 110, 133a, 169, 184, 187, 191, 225, 237, 244, L 145, 152, 199, 202, 236, 240, 262, 281, 281*; *spooĵn*, K 198a, 229; *spooən*, K 228, 239, 251, 254, 255, 256, 264, 269, 270, 271, 273, 273a, 275, 282, 285, 290, 292, 293, 295, 296, 297, 298, 305, 306, 308; *spooə*, K 261, 262, 279, 280, 281, 281a, 283, 284, 286, 287, 288, 319, 325, 325a, P 22; *spòĵə*, K 280; *spòĵ*, P 16; *spooa*, K 256, 268; *spoo*, K 326; *spooén*, K 260, 299, 300, 301, 340; *spooèn*, K 233, 241, 253, 257, 258, 259, 263, 265, 267, 268, 272, 274, 302; *spooĵən*, K 292; *spooĵə*, K 245, 258; *spóĵə*, K 201, 330; *spóĵən*, K 295, L 162, 189; *spòĵə*, I 102a, K 204, L 144,

157, 201; *spōju*, L 148; *spojn*, K 296, 302; *spōjə*, K 227; *spōa*, K 335; *spōan*, K 273, 331, 341a; *spōa*, K 300a, 307, 334; *spoa*, K 293; *spōo*, K 287; *spōē*, K 257; *spōejən*, K 244, 268; *spōejə*, K 243, 244; *spōejə*, K 250; *spōwən*, K 339; *spōwə*, K 241, 307; *spōwəjə*, K 276; *spōwōn*, K 301, 348; *spoujə*, K 214, 215; *spoujn*, K 296; *spēujən*, I 119; *spōjə*, K 201; *spōdōjə*, spitten, Elemans; *spaaïen*, spitten, hs 1756; *spaaïjen*, spitten, v.W. 1; *spaojə(n)*, spaden, 1) omspitten, 'n voor spaoïe, 2) met de spa werken, spitten, De Bont; *spaaïen*, spitten, Corn. Vervl.; *spaaïen*, gespit worden, Corn. Vervl. A.; **omspaden**: *omspajən*, K 163; *omspajə*, K 137, 143, 150, 175a*, 237, 262, L 243; *omspaojə*, I 57a, K 133a, 141, 147, 179a, 183c, 184, 188a, 191; *ómspajə*, K 192; *ómspōjə*, K 330; *ómspōowə*, K 332; *ómspōwən*, K 241; *òmspajə*, K 317; *òmspaojə*, K 191; *òmspōjə*, K 211, 237; *oemspajə*, K 330; *oemspaoə*, P 16; *oemspoj*, K 258; *ðemspajə*, K 204, 207, 226, 235, 237, 240, 245, 248, 281a; *ðemspaojə*, K 251; *ðemspaoə*, K 254, 283, P 33; *ðemspaoen*, K 295; *ðemspaoəwən*, K 296; *ðemspawə*, K 274; *ðemspoojən*, K 330; *ðemspōdōjə*, K 244; *ðemspōdōn*, K 273; *ðemspōjən*, K 240; *ðemspōjə*, K 248; *ðemspōjə*, K 330; *ðemspōə*, K 287; *ðemspōwə*, K 265, 268, 274; *ðemspōwən*, K 341a; *ðemspōwə*, K 291; *umspajə*, L 159, 180, 184, 235, 263; *umspajə*, L 160; *umspaojə*, K 165, 187, 220, L 109, 148, 149, 150, 153, 177b, 177c, 180b, 183, 200a, 207, 241, 244*, 258; *umspōjə*, L 242; *umspowə*, K 264; *umspōwən*, K 340; *umspōəjə*, L 208; *omspa(d)en*, omspaaïen, omspitten, Corn. Vervl.; *umspaojə(n)*, *umspaoïen*, omspaden, omspitten, De Bont; **voor de hand spaden**: *vör dō haant spajə*, L 159; **graven**: het type *graven* in: P 31, 136, 171; *graavən*, K 353, O 72; *graavə*, K 351a, O 74, P 2, 105, 112, 171; *grāāvə*, P 163; *grāāvən*, K 327, 347, 356, O 73, 169, P 5, 8, 18, 59, 95, 97, 98, 99, 100, 104, 105; *grāāvən*, O 172; *grāāvən*, O 70a, 74, 165; *grāāvən*, I 275, K 326a, 328, 329, 333, 335, 351, 358, O 174a, P 4, 33, 35a, 39, 39a, 43, 44, 46, 48, 50, 60, 70, 96a, 101, 107, 108a, 109, 111, 112, 143, 145, 147, 150, 159, 166, 167, 168, 169, 171; *grāāvə*, P 43; *grāāvən*, O 171, P 5a, 7; *gravvə*, O 165, P 44, 164, 171; *grāvən*, P 148; *graovən*, I 273, K 195, 195a, 199a, 273a, 307a, 311, 315, 316, 317, 324, 332, 344, 345, 346, 348, 349, 350, 352, 352a, 353, 354, 355, O 155, 162, 173, 174, 232, 244, 250, 251, 255, 272, 274, 274a, 275, P 6, 9, 13, 14, 15, 21, 24, 25, 26, 27, 38, 41, 42, 42a, 45, 47, 63, 64, 69a, 72, 76, 93, 106, 125, 136, 144, 149, 151, 152, 154, 155, 157a, 161, 161a; *graovə*, K 251, 307, 312, 313, 318, 324, 346, 353, 356, P 13, 14, 16, 27, 36, 41, 69a, 70, 76, 80, 81, 84, 85, 92, 94, 95, 125, 129, 154, 154a; *graovn*, K 309; *graovn*, K 314; *graojvə*, P 89; *graoəvən*, O 247, 253, P 23, 30,

73, 74, 198; *graovvən*, O 63a, 158, 162; *groovən*, K 277, 306, 307, 312, 312a, 312a, 312b, 314, 318, 357, O 156, 157, 158, 161, 238, 239, 241, 242, 252, 275, 282, 286, 287, 288, 289, P 10, 28, 35, 36, 40, 60a, 61, 62, 66, 69, 81, 85, 92, 94, 103, 138, 139, 143a; *groovə*, O 173, P 27, 28, 88, 145, 199; *groovn*, K 313, 315, 353; *groovvən*, O 68; *grōvən*, K 307, P 18, 199; *grōdōvən*, O 285, P 29, 67, 68, 79, 102, 127; *grōdōvə*, P 67, 68, 128; *grōēvən*, O 175, 177, 178, 178a, 245, 248, 281, P 31, 65c, 66a, 87, 88, 90, 122a, 123, 124a, 126, 136; *grōēvə*, P 89, 133; *grōēvən*, O 173a, P 65, 65a, 94, 86, 89, 122, 124, 130, 132, 135, 137; *grōēvə*, P 133a; *grīēvən*, O 290; *greuvən*, O 70, 153, 166, P 1, 2, 3; *grēuvən*, O 67, 69, 69a, 70; *grēūvə*, K 307, P 25; *grēūvən*, K 323; *grēūvən*, P 198; *grouvən*, K 352; *grouvə*, K 349a; *graven*, spitten, gespit worden, Corn. Vervl. A.; **omgraven**: het type *omgraven* in: P 77; *omgrōvən*, P 41; *ðemgraovə*, P 27; *ðemgraavə*, K 329, P 99; *ðemgravvə*, P 4; *ðemgraovə*, K 310, P 36, 72, 104, 137, 198; *ðemgraovvən*, O 63a; *ðemgroovə*, P 24, 29, 85; *ðemgroovvə*, P 70; *ðemgrōvən*, P 27; *ðemgrōvən*, K 354, P 48, 95; *ðemmāgrōēvə*, P 126; *umgrōvən*, K 357; **spitten**: het type *spitten* in: L 283; *spittən*, I 57, 78, 79, K 100, 125, 129, 150, 151, 152, 153, 155, 156, 157, 158, 158a, 160, 168, 173, 173a, 174, 175, 176, 177b, 177c, 183, 247a; *spittə*, I 79, K 124a, 151, 154, 157, 172, 174, 176, 215, 277, 287, 331, L 229, 257, 280; *spitn*, K 247; *spittō*, L 189; *spīēttə*, I 118, K 256, 291, 307, P 27; *speetə*, K 307; *spēttən*, I 219, 220, 221, 221a, 221b, 222, 267, 271, K 206, 320, 321, 322; *spēttə*, I 265a, 268, 268a, 269, 271, K 319; *spētn*, I 180, 265, 266, 269, 270, 274; *sputtən*, K 244; **spitten**, spaden, spaaïen, Hoeffft; **omspitten**: het type *omspitten* in: I 57a, K 176, P 77; *omspittə*, K 125a, 137, 173b, 174, 175a*; *ðemspīēttə*, K 244, 281, P 5; *ðemspittə*, P 86; *ðemspēttə*, I 220; **omdoen**: het type *omdoen* in: P 25; *ðemdōēn*, I 275a, K 330, P 25; *ðemdōēn*, K 264, 268, 274; *ðemdōn*, K 335; *umdōēwn*, omdoen 1) omploegen, omspitten, De Bont; **omgooien**: het type *omgooien* in: L 201; **omhullen**: *omhullen*, den grond omspitten op eene diepte van 3 tot 4 centimeters, *De grond omhullen*, Corn. Vervl.; **keren**: *kīērrən*, P 25; **aarde omkeren**: *jīēér ðemmākīēvə*, P 65; **omleggen**: *ðemlēggə*, K 349; **schuppen**: *schīēppə*, K 330; *sjīēppə*, P 88; **schuppen**: *schuppən*, K 353, P 65b; *schūūppə*, K 330; *schouppən*, P 136; **omschoppen**: *omskoppə*, K 160; **omsteken**: het type *omsteken* in: K 176; *omsteekə*, K 330; *ðemsteekən*, I 266; *ðemsteekə*, I 273, P 25, 36; *ðemstēkkə*, K 330.

DIEP OMSPITTEN (zie kaart)

Tief umgraben – to dig up deep – bêcher
profondément

(N 11, 66; DC 23, 1c; RND 4)

[Bij het diep omspitten spitte men altijd minimaal meer dan één steek diep. Hetgeen tevens betekent dat er met een voor gespit werd.]

banken: het type *banken* in: P 27, 77; *bankə*, L 242, P 89, 126; *bangkə*, P 81, 84, 89; *bənkə*, P 76, 86, 137; *bəngkə*, P 70, 88; **ombanken:** het type *ombanken* in: L 201; *ombaankən*, K 163; *ombangkən*, K 241; *aombangkə*, O 173; *aombəngkə*, K 313; *əmbankən*, O 63a; *əmbangkə*, K 254, 281a, 295, P 41; *əmbənkə*, P 16; *əmbəngkə*, K 349; *umbankən*, K 187, 220, L 148, 258; *umbankə*, K 186, L 160, 180b, 183, 184, 200a, 208, 235, 241, 263; *umbangkə*, P 27; *umbangkə(n)*, ombanken, omspitten ter diepte van meer dan een halve meter, *de grond diejp umbanke*, De Bont; **afbanken:** *əfbaangkə*, K 192; **met banken werken:** *mé bangkə wérkə*, P 67, 68; **met een bank overgaan:** *méttən baangk oovərgaan*, K 264; **spaden:** *spaaʒə*, K 317; *spaaʒə*, K 235; *spəə*, P 24, 29; *spooə*, K 332; **diep spaden:** *dīəpspaaə*, K 251; *dīəpspəən*, K

341a; *dīəpspaaə*, K 287; *deepsəə*, K 335; *deepsəən*, K 331; **tweediep spaden:** *twéjdīəpspaaʒə*, K 191; *twéjdīəpspaaʒə*, K 204; *twīədīəpspaaʒə*, K 191; *twī-jdīəpspəə*, K 207; **dubbelspaden:** *dəbbəlspaaə*, K 287; **onderuit-spaden:** *əndə̀rə̀tspəə*, K 241; *əndə̀rə̀tspəəən*, K 273; *əndə̀rə̀tspaaʒə*, K 256; *əndə̀rə̀wə̀tspəəən*, K 301; **schup onderuitspaden:** *schūp əndə̀rə̀tspəəən*, K 310; **twee steken omspaden:** *twīə steekə əməspəəʒə*, K 248; **twee steken diep spaden:** *twēj steekə diep spaaʒə*, K 183c; *twēj steek diep spaaʒə*, K 184; **twee steken diep omspaden:** *twīə steekə dīəp əməspəəʒə*, K 244; **twee spit omspaden:** *twīəspeetumspaaʒə*, L 263; **met de stoep spaden:** *médə̀stə̀pəə*, K 291; **met dubbele stoep spaden:** *mét-ə̀bbə̀stə̀pəə*, K 283; **stoepen:** *stə̀pəə*, O 165, P 5, 67, 68; *stə̀pəə*, P 72; *stə̀pəə*, P 69, 69a; **tweediepen:** het type *tweediepen* in: K 176; *tweediepə*, I 79, K 124a, 133a, 151, 157, 173b; *tweedieppə*, K 174, 175a*, 188a; *tweejdiepə*, K 160; *twiejdiepə*, K 176; **tweevoren:** *twīəjəvoora*, P 25, 41; *twīəjəvoowəra*, K 312; **afleggen:** *af-łéggə*, K 241, 245, 249, 250, 273, 281, 283; *əfléggə*, K 307; **afleggen en onderuit:** *əflig-ɡə̀nə̀əndə̀roojt*, K 240; **omleggen:** *əmlèggə*, K

173b; **diep spitten**: het type *diep spitten* in: K 287; *dīēpspētta*, I 220, 268, 271; *deepspiētta*, K 330; **spitten met een kip**: *spiētta mēēan kīēp*, K 174; **twee steken spitten**: *twee steekā spiētta*, I 57a; **sneede onderuit spitten**: *sneejā ɔn-dərōdtspiētta*, K 244; **omgraven**: *umgraovā*, K 165; **diep graven**: *dīēpgraovā*, K 318, 324; *dīēpgruvvā*, P 33; *dīēpchraavā*, O 74; *dīēpchraovā*, K 276; **twee schuppen graven**: *twiējā schuppā graovā*, K 353; *twiējā skuppā graovā*, K 357; **dubbelgraven**: *dōbbalgraovā*, P 104; **schup onderuitgraven**: *schup ɔndərōwətgrōvvā*, K 307; **spade diep graven**: *spaoj dēūwp graovā*, P 154a; **diep doen**: *dīēpdōēn*, P 4; **goed omdoen**: *gōēdōēmdōēn*, O 72; **twee steken omdoen**: *twējā steeʔan dēmdīēwn*, K 240; **twee steken diep omdoen**: het type *twee steken diep omdoen* in: K 339; *twiēstēējkadiēpdōēmdōēn*, P 27; **dubbele steek omdoen**: *dōbbalsteekōēmdōēn*, K 268; **twee schuppen omdoen**: *twiē schuppā dōēmdōēn*, K 237; **twee schoppen diep omdoen**: het type *twee schoppen diep omdoen* in: K 333b; **twee schuppen diep omdoen**: *twiējā schuppā dīēp dōēmdōēn*, K 268; *twiēj sjuūppā diep dōēmdōēn*, P 95; **twee spit omwerken**: *twiēspeetumwerkā*, L 177b; **twee schuppen diep omwerken**: *twiējā schuppā dīēp dōēmwerrākā*, K 346; **omsteken**: *dōēmsteekān*, O 63a; *umstēējn*, K 340; **dubbelsteken**: *dōbbalstēēkā*, K 248; **holvoren**: *hōlvora*, K 211; **diepvoren**: *diep-voora*, K 137, L 180b; **jaagvoren**: *jāächfoorn*, I 275a; **schup afzetten**: *schup ɔfzētta*, K 237; **diep omzetten**: *diep umzētta*, L 159; **onderzetten**: *ɔnnərzēʔan*, O 162; **balken**: *bōlkā*, P 125; **ombeulen**: *dōēmbeulā*, K 274; **delven**: *dēlvā*, K 307; *dēllavā*, K 348, 351a; **diep omkolven**: *deep umkōlvā*, P 163; **koppen**: *koppā*, K 179a; **mijnen**: *mēēnān*, I 266; **ommijnen**: *dōēmdōēnā*, I 269; **ommikken**: *ommikkā*, K 157; **ondergrond losmaken**: het type *ondergrond losmaken* in: K 150; **riolen**: het type *riolen* in: L 150; *riejoolā*, L 109; *opriolen*: *opriejoelān*, L 263; **rooien**: *rōjān*, K 301; **ruggen**: *rōggā*, K 301; **verdiepen**: *vārdippā*, P 198; **diep scheppen**: *deepschīēppā*, K 330; **omschuppen**: *dōēmschuppā*, K 330; **tui-melen**: *tēūjmēlā*, P 105; **omvloten**: het type *omvloten* in: L 152; *umvlootā*, L 148; **omwenden**: *omweenān*, K 147; **omwerpen**: *dōēmwerrāpā*, K 307.

ONDIEP, GEZEGD VAN OMSPITTEN

Untief, flachgründig, vom Umgraben gesagt – shallow, said of the digging up – peu profond, superficiel, dit du bêchage (DC 23, 1c)

dreeg: *drēēch*, L 209a; **locht**: het type *locht* in: K 171; **lucht**: het type *lucht* in: K 100a, 101.

OMSPITTEN MET EEN VOOR

Beim Umgraben eine Furche ziehen – to dig up with a furrow – bêcher par sillon (N 11, 65b; DC 33, 18)

[De meest gebruikelijke manier van spitten is het omspitten met een voor, een werkwijze die veel overeenkomst vertoont met het ploegen. Zelfs is het zo dat diverse respondenten opgeven geen andere manier te kennen of andere wijzen van spitten afdoen als knoeiwerk. Ten aanzien van de typen „holvoren leggen”, „winterbedden leggen” en „in ruggen leggen” geldt waarschijnlijk dat hierbij de vraag N 11, 65b „omspitten en daarbij telkens een voor graven” geïnterpreteerd is in de zin van „een stuk spitten en telkens een voor openlaten”.]

spaden: *spaaĵā*, K 317, L 184, 263; *spajān*, L 187; *spaoĵā*, K 147, 165, 184, 235, 248, L 109, 150; *spooĵā*, L 145; *spōĵā*, L 242; *spōwajā*, K 276; *spao*, I 268; *spōā*, P 28; *spōĵā*, met een voor spitten, Elemans; **omspaden**: *omspaaĵān*, K 163; *omspaaĵā*, K 175a*; *omspaoĵā*, K 133a, 160; *omspaoĵā*, K 183c, 191; *omspōĵā*, K 237; *dōēmspaoĵā*, K 204, 240; *dōēmspaoā*, K 254; *dōēmspōwā*, K 268; *dōēmspōwā*, K 349; *dōēmspōōn*, K 273; *umspaaĵā*, L 235; *umspaoĵā*, L 148, 149, 207; **graven**: *graavān*, O 72; *graovā*, K 351a; *grāāvā*, P 163; *graovā*, K 310, 312, 318, P 69a, 84, 137; *groovā*, P 24, 29, 89; *groowvān*, I 273; *grēūvā*, K 307; **omgraven**: *dōēmgraovā*, K 310; *dōēmgraovn*, K 314; *dōēmgroovā*, K 244; *dōēmmāgrōēvā*, P 126; *ūūmgroovā*, P 88; **spitten**: *spittān*, I 266; *spittā*, K 176, 277; *spētta*, I 268; **omspitten**: het type *omspitten* in: L 201; *omspittā*, K 124a, 157, 175a*; *dōēmspiētta*, K 330; *ūūmspittā*, P 88; **diep spitten**: *diepspittā*, K 151; **spitten met een steek**: *spiētāmēēnānsteek*, K 174; **spaden met een kip**: *spaoĵā mējān kip*, K 188a; *spōĵā mējān kīēp*, K 201; *spaoĵā mēt een kīēp*, K 163; **kipspitten**: het type *kipspitten* in: K 153; *kipspittā*, K 125a; **spitten met een kip**: *spittā mēējān kip*, K 174; **in de kip spitten**: het type *in de kip spitten* in: I 57a; **op (de) kip spitten**: *op kip spittā*, I 79, K 174; *op dā kip spittā*, K 173b; **spit spaden**: *spiētspaoĵān*, K 218b; **met (een) spit spaden**: *mēspiētspaoĵā*, K 191; *mēānspiētspaoĵā*, K 207; **spit graven**: *spiēt graovā*, K 357; **met (een) spit graven**: *meetspētgraovā*, K 353; *mēā spēt graovā*, O 158; **met spitten graven**: *mēē spētān graovā*, K 353; **spit maken**: *spitmōkkā*, K 192; **splitten**: *splētta*, P 41; **split graven**: *spliētgraavā*, P 105; **bij (een) split graven**: *bēsplitgrōvvā*, P 48; *beeĵānspleetgraovā*, P 154a; **met een split graven**: *mēāsplētgravā*, P 44; **split hoven**: *splētoovā*, P 104; **spit maken**: *split maokā*, P 41; **stoepen**: *stōēpā*, O 74; *stoupā*, K 281a; **stoep spaden**: het type *stoep spaden* in: K 332; **met stoep spaden**: *met stoep spaaĵā*, K 262; **omspaden met een stoep**:

ðemspao méjən stōep, K 295; **met de lange stoep spaden:** *méttalóngæstoepsþōn*, K 341a; **in de stoep spaden:** *tēndæstōēpspaoə*, K 283; **stoep graven:** *stōēp grōvvə*, K 324; **in de stoep spitten:** het type *in de stoep spitten* in: K 287, 333b; **stoep maken:** *stōēp maokə*, K 248, 249, 250; **in de stoep omdoen:** *ðēn dā stōēp ðēmdoan*, K 331; **met een stoep werken:** *mée ən stoep werkə*, K 341a; **voren spaden:** *vaorəspaajə*, K 330; **met een voor spaden:** *meejən voor spōwaan*, K 301; **op een voor spaden:** *op een voor spaajə*, L 263; **spadevoor maken:** *spójvoor maokə*, K 240; **voor graven:** *voorgraavə*, K 291; **met een voor graven:** het type *met een voor graven* in: P 27; *méjənvaowrgraovə*, P 198; *méjənvōdrgrōvə*, P 89; **omgraven met een voor:** *ðēmgroovə méjənvèur*, P 85; **met de lange voor graven:** *méejtəlangavaowrgrōovə*, P 27; **langvoren:** *lōngvora*, P 70; **met een enkele voor spitten:** het type *met een enkele voor spitten* in: K 301; **in de voor staan:** *eendə voor staon*, K 307; **jaagvoren:** *jaowchfoorn*, O 63a; *jaochfoora*, I 220; *jachvoora*, O 162; **overvoren:** *oovərvoora*, L 180b; **voor hogen:** *vōwraogə*, P 125; **afschoppen en spaden:** *afschōepən en spaojən*, L 200a; *afskōēppə en spaojə*, K 187; **met een stomp spaden:** *meenə stump spōwən*, K 340; **hof spaden:** *hōfspaojə*, K 237; **banken:** *bōnkə*, P 76; **ombanken:** *umbankə*, L 159, 241; **omdoen:** *ðēmdōēn*, K 268; **omkopen:** *ðēmkōppə*, K 287; *ðēmkoppə*, I 269; **afleggen:** *aflēggən*, K 241; **opleggen:** *ðēplēggə*, K 329; **uitleggen:** *ðēilēggə*, O 173; **aanschieten:** *ōnschiētə*, K 274; *ōnschiētə*, K 268; **beschieten:** *bəschietə*, K 179a; **overschieten:** *oovərschiētə*, K 296; *oovərschiētə*, K 237; *aowvərschiētə*, K 256; **omsteken:** *ōmstéʔə*, K 353; *ðēmsteekə*, K 264; *ðēmstēekə*, K 251; **tui-melen:** *tui-mələ*, P 95; *téj-mələ*, P 86; **omvloten:** *umvlotə*, L 177b; **een eind opmaken:** *ənéntōp-mōkkə*, K 211; **lap korten:** *lap kettən*, O 67; **holvoren leggen:** *ðlvooralēggə*, K 226; **winterbedden leggen:** *wiēntərbédđəs léggə*, P 67, 68; **in ruggen leggen:** *in rūūggə liggə*, P 16; de volgende typen zijn zelfstandige naamwoorden die de voor, waarvan in dit lemma sprake is, aanduiden: **stoep:** *stōēp*, O 165, P 4; **graafvoor:** *graofvoor*, K 313; **spadevoor:** *spaaivoor*, zww., v. — De groef of voor, waar de spitter bij 't spitten in staat. Corn. Vervl.; **kip:** *kip*, de geul, die telkens bij het regelmatig ompspitten van het land ontstaat, Weijnen GR 12.

OMSPITTEN ZONDER VOOR (zie kaart)

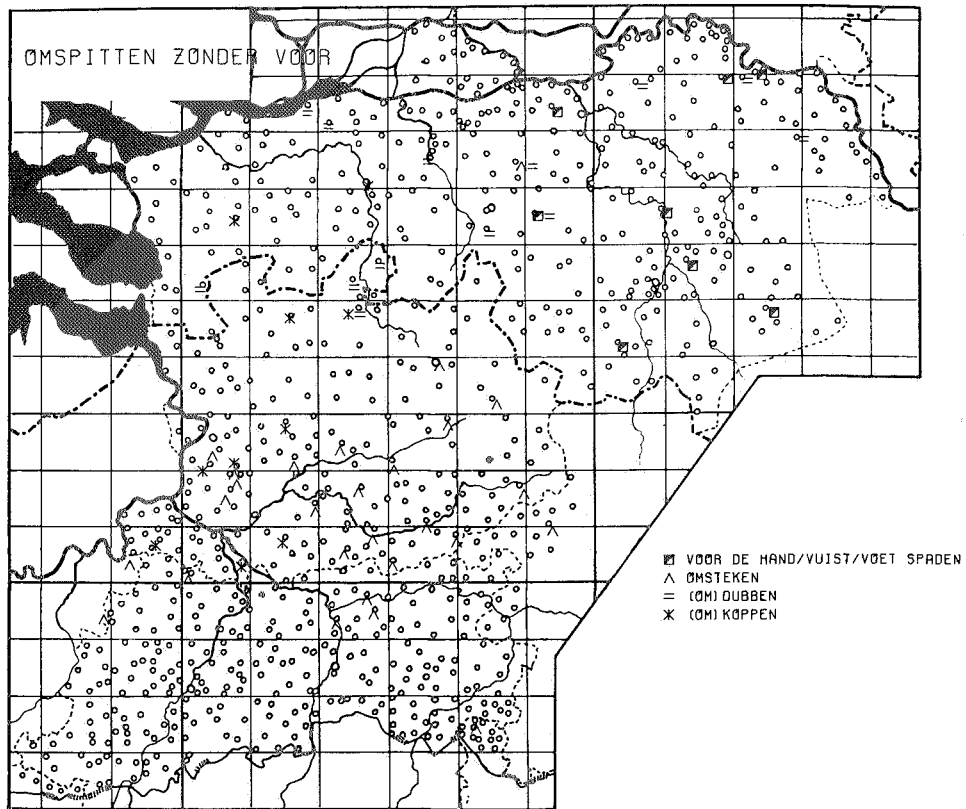
Ohne Furche umgraben — to dig up without a furrow — bêcher sans sillon

(N 11, 65c)

[Het ompspitten zonder voor wordt kennelijk wel gedaan maar wordt toch vaak als een in-

ferieure vorm van spitten beschouwd. Niet alleen blijkt dit uit antwoorden van respondenten die deze manier van spitten niet zeggen te kennen, maar ook uit het commentaar van een van hen, die zegt dat het gelijk staat met „broddelen”, knoeien.]

spaden: *spaajə*, L 263; *spaawən*, K 296; *spaojə*, K 237; *spaoajə*, K 256; *spooown*, K 314; *spōjə*, L 242; *spōə*, K 333b; **omspaden:** *umspaajə*, L 159, 235; *umspaojə*, L 241; **effen spaden:** *éffən spōjən*, K 240; **plat spaden:** *platspaajə*, L 242; **plat aaneenspaden:** *plōt ðnniēnsþōn*, K 331; **voor de hand spaden:** *vur dā hant spaojə*, L 200a; *vur dā hant spaojə*, L 150; *voer dā haant spaojə*, K 186; **voor de hand omspaden:** *vur dā haant umspojə*, L 177b; *vur dā hant umspaojə*, L 258; *vur dā hant umspaajə*, men staat bij het ompspitten met de rechter- of linkerzijde naar het reeds omgespitte deel van het land, hs Van Bakel L 235; **voor de vuist spaden:** *vur dā vust spaojə*, K 147; **voor de voet spaden:** *veur dā vōēt spaojə*, L 109; *vōr dā vōēwt spaajə*, L 263; **op zijn kop omspaden:** *ðēpsənəkōpðēmspaoajə*, K 251; *upsənəkōpumspōwən*, K 340; **over de kop omspaden:** *ovvər dā kōp umspaajə*, men staat dwars vóór het gedeelte dat men reeds heeft omgespit, hs Van Bakel L 235; **voor de vorst omspaden:** *vur dā vurst omspaojə*, K 141; **met de stoep spaden:** *méttæstōēp spōn*, K 341a; **graven:** het type *graven* in: P 44; *graavən*, O 72; *graavə*, P 171; *graovə*, K 312, P 70, 84; *groovə*, O 173, P 28; *grēuvə*, K 307; **omgraven:** *ðēm-magrōēvvə*, P 126; **plat graven:** *plōtgraava*, P 105; **oppervlakkig graven:** *ūppər-vlookig-groovə*, P 88; **zonder voor graven:** *zōndər vōwr graovə*, P 198; **omgraven zonder een voor te laten:** *ðēmgroovə zōndər-ənvōrtalootə*, P 85; **zonder spit graven:** *zōndər spēt graowvən*, O 158; **op zijn Diests graven:** [*op zijn*] *diestas [graven]*, K 351a; **opsteken:** *ōpstéjkə*, P 67, 68, 69a; *ðēpstéekə*, P 137; *ðēpstéjkə*, P 89; *ðēp-staajkə*, P 104; *opsteken*, den grond opsteken, hem 't onderste boven leggen, spitten te gelijken velde zonder dat men eene voor hebbe, Corn. Vervl. A.; **omsteken:** *oomsteekə*, K 313; *ōmsteeʔən*, K 241; *ōmsteekə*, K 237; *ðēm-steekən*, I 266; *ðēmsteekən*, I 273, K 273, O 63a; *ðēmsteekə*, K 265, 274, 310, 324, 346; *ðēmsteejkə*, K 251; *ðēmstéjkə*, K 281a, P 24, 29; *umsteekə*, K 318; *umstéekə*, K 165; *um-steejn*, K 340; *ūūmsteekə*, P 163; **kop omsteken:** *kōp ðēmstéekə*, K 248; **kops omsteken:** het type *kops omsteken* in: K 295; *kops oem-steekə*, K 262; **op de kop omsteken:** *ðēpdə-kōpðēmsteekə*, K 341a; *ðēbdəkōpðēmsteejkə*, K 283; **op zijn kop steken:** *ðēpsənəkōpstikkə*, K 235; **op zijn kop omsteken:** *ðēpzənəkōpðēmsteekə*, K 274, 301; *ðēpsənəkōpðēmstéekə*, K 248; *ūūpzənəkōpðēmsteekə*, K 349; **vooraan omste-**

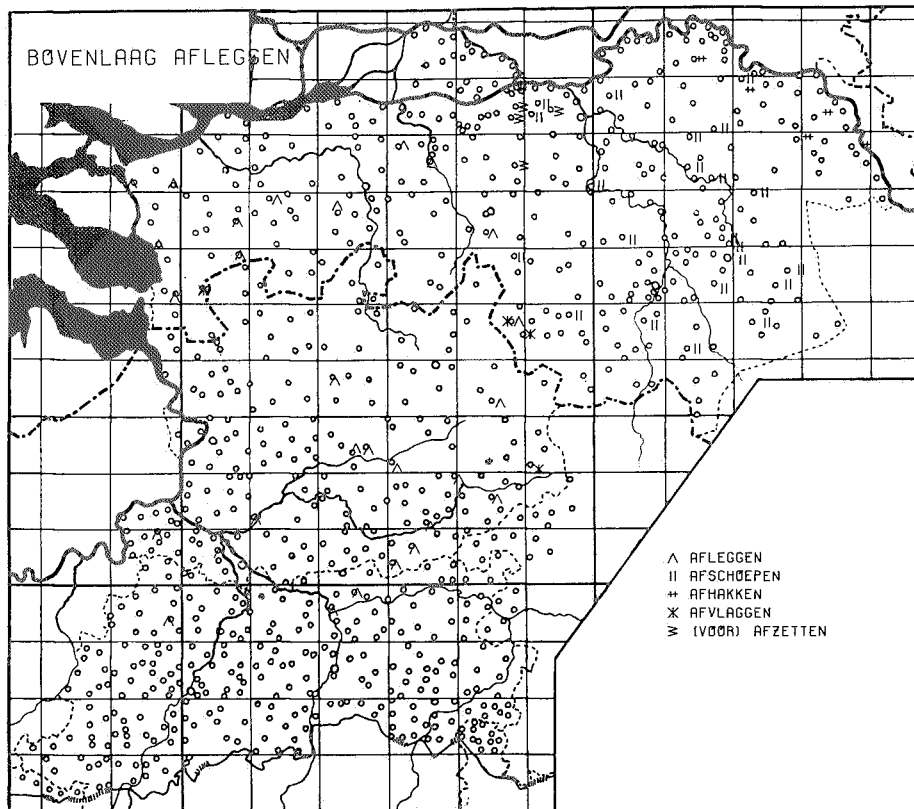
ken: véjaa ðemstééjka, P 27; **spitten:** spittā, K 179a, 317; **spit maken:** spit mōkka, K 211; **op de kop spitten:** ðēpdakōpspiētā, K 244; **dubben:** dubbā, K 125a, 165, 186, 188a, L 145, 153; **dubbā,** zonder voor spitten, Elemans; **omdubben:** omdubbā, K 124a, 163, 184; **ōmdubbā,** K 191, 192; **ðēmdubbā,** K 207; **umdubbā,** L 184; **omdoen:** ðēmdōēn, K 268, P 86; **neveneēn omdoen:** nijfānien ðēmdōēn, K 339; **ombottelen:** ðēmbōttālā, I 220; **ombuten:** ombūūtā, K 133a; **ōmdraaien:** ðmdraojā, K 237; **ðēmdraowān,** K 353; **ðēmdrōwā,** K 264; **omduwen:** ðēmdoowā, K 201; **omgooien:** umgoojān, K 187; **steek omgooien:** stēēk omgoojā, K 157; **over de kop omgooien:** oovār dā kop umgoojā, L 263a; **hikken:** hikkā, K 176; **omhikken:** het type omhikken in: K 176; **omhikkā,** K 175a*; **hullen:** heulā, K 276; **omhullen:** ðmheulā, K 183c; **ðmheulā,** K 277; **ðēmhūūllā,** K 268; **omkeren:** ðēmkīērrā, O 165; **koppen:** koppā, K 174; **kōppā,** K 248; **omkoppen:** het type omkoppen in: K 332; **omkoppā,** K 160, 174; **ðēmkōppā,** I 269; **ðēmkōppā,** K 204, 207, 251, 254, 330; **omkullen:** ðēmkūūllā, K 268; **omleggen:** het type omleggen in: K 151; **omleggā,** K 188a; **umleggān,** L 148; **umleggā,** L 187; **plat leggen:** plāt

lēggā, P 16; **afleggen:** ðflēggā, K 307; **ommikken:** ommikkā, K 157; **omschampelen:** ðēmschōmpālā, I 220; **omsnijten:** ðēmsmējtā, P 171; **ðēmsmōjtā,** K 240; **stoepen:** het type stoepen in: P 4; **omstoepen:** ðēmsstōēppā, P 4; **omtuimelen:** ðēmtōāmālā, P 41; **omwenden:** het type omwenden in: I 57a; **omwerpen:** ðēmwerpā, P 33; **omwoelen:** umwoowlā, P 154a; **delen:** dēlvā, K 245, 249, 250, 330; **dēllavā,** K 281; **kruimen:** krūūwāmā, I 258; **oplichten:** ðēplīēchtā, P 89; **panden:** pandā, K 291; **schoepen:** het type schoepen in: L 180b; **afschopen:** afschoepā, L 241; **in gelijk veld werken:** in galēēk vēlt warrākā, K 274; **enggaliek fēlt wīērākā,** K 268; **broddelen:** brōddālā, P 81.

BOVENLAAG AFLEGGEN (zie kaart)

Eine Furche abhacken oder abstechen — to cut off a furrow — élaguer ou écoumer un sillon (N Q, 26)

[Wanneer men op het land liggend vuil en de onkruidlaag afdoende diep onder wilde spitten werd eerst de bovenlaag losgestoken of gehakt en deze werd dan onder in de oude

voor gedaan. Vervolgens spitte men de eronder liggende laag en vulde daarmee de oude voor verder op.]

afleggen: het type *afleggen* in: I 57a, 102a, K 163, 188a, 215, 230, 267, 268, 307, O 70, P 26; *afleggā*, I 79, K 161, 174, 175a, 178*, 184, 188, 188a, 307; *afleggān*, K 241, 310; *afleggā*, I 268, K 327, 348, 349; *aflēgā*, K 174; *aflēggā*, K 274, 293, P 23; *afli-jgā*, I 57; *ōflēggā*, K 312; *afleggen*, de bovenste laag aarde met de spade afsteken en terzijde leggen, Corn. Vervl.; **met de stoep afleggen:** *mētastōēp ōflēggā*, K 342; **afleggen in de stoep:** *ōflēggā iēnda sīōēp*, K 250; **erf afleggen:** *aarf aflāāgā*, K 173a; **inleggen:** *iēnlēggā*, K 329; **omleggen:** *omleggā*, K 188a; **afschoepen:** het type *afschoepen* in: K 135, 145a, 197, 217, L 144, 152, 180, 201, 205, 206; *afschōepā*, K 146, L 180b, 207a, 241, 244, 257, 264; *afschōēppā*, L 153; *afschōebān*, L 243; *afschōeba*, L 237; *afschōupa*, L 264; *afskoepen*, K 172; *afskoepā*, K 172, L 180, 182, 199; *aafschōepā*, L 262; *aafschūūpā*, L 262; *afschōewpā(n)*, *afschoepen*, met een schup de bovenste gewoonlijk enigszins harde en begroeide aardlaag (waarover soms een laagje stalmest ligt uitgespreid) afsteken en in de

voor werpen, 'n voor *afschoewpe*, De Bont; **voor afschoepen:** het type *voor afschoepen* in: L 200; **schoepen:** *schoepā*, L 205, 206, 280; **omschoepen:** het type *omschoepen* in: L 201; **afblekken:** het type *afblekken* in: L 230*; **afhakken:** het type *afhakken* in: L 187; *afhakkā*, L 100, 153, 160, 184; *afhakkā*, L 187; **afhullen:** het type *afhullen* in: K 216; *afheulen*, K 215; *afheujlān*, K 216; **afpellen:** *afpellā*, P 127; **pel-len:** *pēllā*, K 351; **afschaven:** *afschāvā*, K 164; **afschoeffelen:** *afschōēffālān*, K 352; *afschōēffālā*, P 84; **schoefelen:** *schōēffālān*, P 14; *skōēffālā*, P 18a; **afschuifelen:** *afschuifelen*, met eene schup of spade lichtjes afsteken. Corn. Vervl.; **afschuffelen:** *afschōēffālā*, P 29; **afsteken:** het type *afsteken* in: K 277; **voren afsteken:** *vaorān afstēējkā*, K 284; **afvlaggen:** het type *afvlaggen* in: K 215, 216; *afvlaggā*, K 188a; *afvlōēggān*, K 277; **afzetten:** het type *afzetten* in: K 136a, 143, 147; **voor afzetten:** *voor afsētā*, K 165; **aanscheuten zetten:** het type *aanscheuten zetten* in: K 333; **aanschie-ten:** *aanschiētā*, K 293; **diepvoren:** het type *diepvoren* in: K 186; **gelijk maken:** *gēlaok mōokā*, P 89; **inschalmen:** het type *inschalmen* in: O 238; *iēnskalmān*, O 158; **inscharen:** *iēn-*

1.1.1.3

schaorə, K 190a; **inlagen**: *iənslaagə*, K 329; **krabben**: het type *krabben* in: K 145a; **schellen**: *schéllə*, P 26; **split maken**: *split mawkə*, P 143a; **split schoonmaken**: *splét schoonmaakən*, P 161; **voor inzetten**: het type *voor inzetten* in: I 212; **voorspaden**: *voorspaojən*, K 147; **voren toekappen**: *vorə təəkappə*, K 348; **voren toetrekken**: *vorə təètrékkə*, K 348; het volgende type is een zelfstandig naamwoord: **afleg**: *afleg*, wat men bij het afleggen met de spade afsteekt, Corn. Vervl. A.

EERSTE GESPLITTE VOOR

Die erste gegrabene Furche – the first dug furrow – le sillon premièrement bêché (NQ, 26; DC 33, 18; DC 33, 18b)

[Wanneer men een stuk grond ging omspitten, begon men met het openleggen van een voor. Zie ook de toelichting bij het lemma EERSTE VOOR SPITTEN.]

kip: het type *kip* in: K 129a, 153, 158c, 176; *kîep*, K 161b, 163; **hei**: het type *hei* in: K 177; *haoj*, I 57; **voor**: het type *voor* in: L 281; **eerste voor**: *üürstə voor*, L 208a; **middelvoor**: het type *middelvoor* in: L 264; **begin**: het type *begin* in: L 263; **beginvoor**: het type *beginvoor* in: K 138; **eerste snede**: *üürstə sneej*, L 148; **spit**: het type *spit* in: K 195; **eerste spit**: het type *eerste spit* in: K 129a; **steek**: het type *steek* in: K 133d, 177; **eerste steek**: het type *eerste steek* in: K 176.

EERSTE VOOR SPITTEN

Die erste Furche graben – to dig the first furrow – bêcher le premier sillon (DC 33, 18a)

[Wanneer men een stuk grond ging omspitten begon men met het maken van een voor. De aarde uit deze voor werd ofwel over het land verspreid ofwel naar de andere kant van het te spitten stuk grond gebracht om daar de laatste voor ermee te vullen. In dit lemma is tussen deze beide werkwijzen geen nader onderscheid aangebracht.]

steek opzetten: het type *steek opzetten* in: I 57, 57b, K 127, 142, 188a, L 145, 147, 148, 151a, 158, 159; *steek opzétta*, L 264; *steek opsétta*, K 148b; **steek maken**: het type *steek maken* in: K 171, 177; **stik maken**: *stik maakən*, K 143; **eerste steek maken**: het type *eerste steek maken* in: K 176; **stikken**: *stikkən*, K 163; **opsteken**: *opstèekə*, K 146; **opzetten**: *opsétta*, L 235; **hei opzetten**: het type *hei opzetten* in: K 177; *haoj opzétta*, I 57; **kant opzetten**: het type *kant opzetten* in: K 176; **kant zetten**: het type *kant zetten* in: K 109; **voor opzetten**: het type *voor opzetten* in: I 78; **voor aanzetten**: het type *voor aanzetten* in: K 171, 186; **aanzetten**: *aon-*

zétta, K 145a; **aanvoren**: het type *aanvoren* in: K 145a; *aonvoorə*, K 146; de volgende opgave is een voltooid deelwoord: *aangəvoort*, K 140; **voor aan gang zetten**: het type *voor aan gang zetten* in: L 148; **met de voor beginnen**: *mi də voor baginna*, L 264; **voor graven**: *voor graovə*, K 133a; **voor spaden**: *voor spaoja*, K 148b; **voortje spitten**: het type *voortje spitten* in: K 152a; **voor uitgooien**: het type *voor uitgooien* in: L 262; **eerste voor uitgooien**: *eerstə voor oojtgôjə*, L 283a; **voor uitladen**: *voor uitlaajə*, L 208a; **voor uitzetten**: het type *voor uitzetten* in: L 208a; *voor uitzétta*, L 263; *voor utzétta*, L 215; **voor schieten**: het type *voor schieten* in: L 264; **voor uitschieten**: *voor utschiétta*, L 145; **kip maken**: het type *kip maken* in: K 153, 173, 177; **kip uitkruien**: *kîep uitkruian*, K 161b; **kip uitzetten**: het type *kip uitzetten* in: I 79, K 158c, 176; **spit maken**: het type *spit maken* in: K 195; *spit maakə*, K 106; *spit maokə*, K 184; **spit omgooien**: *spit omgoojə*, K 184; **speet opzetten**: het type *speet opzetten* in: L 185, 242; **aanspaden**: *anspaoja*, L 241; **begin maken**: *begin maokə*, K 138; **griepel maken**: *griepəl maakə*, K 176; het volgende type heeft betrekking op het omspitten van een weiland: **ros uitzetten**: *zròs outzétta*, L 152.

SPIT

Spatenstich – a spit, spadeful – coup de bêche **spit**: *spéjt*, speet 1) zoveel aarde als men in één keer met de schop uitsteekt of kan uitsteken, 2) laag aarde van zodanige dikte als men in één keer met de spa uitsteekt of kan uitsteken, zodanige diepte als men met één keer steken bereikt, De Bont.

–.1.1.4. Eggen

–.1.1.4.1. Eg en egsoorten

EG (algemeen)

Egge – harrow – herse

(N 11, 67; DC 13, 16a; znd 33, 52; BN 9, 16; BN 18, 14; Gō 1b; N H (O 163); N H (O 286a); N P, 15a (K 128); Alaers; Ceusters; Elst; Van Hoof; Jacobs; Meulemans; Vanduffel)

[In dit lemma zijn naast de antwoorden op de vraag naar de eg in het algemeen ook opgenomen de varianten van de woordtypen „eg”, „egge”, „eeg”, „eegd” en „eegd” als woord of woorddeel die komen uit de andere lemmata m.b.t. soorten eg of onderdelen van de eg. Op grond daarvan zijn deze woordtypen onderverdeeld in vier categorieën:

I: antwoorden op de vraag „Hoe noemt U een eg in het algemeen?”;

II: de varianten van de woordtypen, voorkomend als eerste lid van een samenstelling binnen de andere lemmata m.b.t. „eg” (voorbeeld: in het lemma TANDEN VAN EEN EG wordt voor de fonetische documentatie van [eg] binnen het type „egtand” verwezen naar deze categorie);

III: de varianten van de woordtypen, voorkomend als tweede lid van een samenstelling binnen dit en de andere lemmata m.b.t. „eg” (voorbeeld: in het lemma ONKRUIDEG wordt voor de fonetische documentatie van [eg] binnen het type „onkruideg” verwezen naar deze categorie);

IV: de varianten van de woordtypen, voorkomend als deel van een woordgroep binnen de andere lemmata m.b.t. „eg” (voorbeeld: in het lemma ONKRUIDEG wordt voor de fonetische documentatie van [eg] binnen het type „houten eg” verwezen naar deze categorie).

De in alle andere lemmata m.b.t. „eg” gevolgde methode houdt in dat bij de typering van deze lemmata geen onderscheid is gemaakt tussen eg, egge, eeg, eegd en eegde. Voor het woord(deel) [eg] wordt verwezen naar het lemma EG (algemeen), waarin alle varianten van de woordtypen „eg”, „egge”, „eeg”, „eegd” en „eegde” zijn opgenomen.

Bij de in dit lemma opgenomen samengestelde woordtypen („dubbeleg”, „enkeleg”, „haameg”, „koppelleg”, „scherpeg” en „sleepeg”) is eenzelfde methode gebruikt. Voor het woorddeel [eg] wordt verwezen naar de woordtypen „eg”, „eg”, „eeg”, „eegd” en „eegde” in dit lemma.

De hier geplaatste bronvermelding heeft betrekking op de opgaven uit categorie I van de woordtypen „eg”, „egge”, „eeg”, „eegd” en „eegde” alsmede op de bovengenoemde samengestelde woordtypen („dubbeleg”, enz.). Voor de bronvermelding van de opgaven uit categorie II, III en IV van de woordtypen „eg”, enz. verwijzen wij naar de andere lemmata m.b.t. „eg”, waaruit deze opgaven afkomstig zijn.]

eg: I: eg, als benaming voor eg in het algemeen: het type *eg* in: I 78, 79, 265, 275a, K 101a, 102, 110, 124a, 125a, 128, 128a, 131, 133c, 136a, 141, 142, 143, 145a, 148, 149, 150, 151, 153, 155, 157, 160, 161, 161a, 162, 162a, 163, 164, 164a, 165, 166, 172, 173, 174, 176, 179, 182b, 183, 184, 184a, 185, 186, 187, 194, 195, 195a, 197, 198, 201, 204, 206, 207, 209, 210, 212, 213, 216, 217, 218, 221, 225, 226, 230, 231, 232, 233, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 244, 250, 265, 267, 268, 272, 274, 275, 286, 287, 295, 296, 301, 307, 307b, 309, 312, 312a, 330, 332, 336, 341, 348, 351, 352, 354, L 99, 100, 104, 109, 112, 144, 145, 150, 153, 154, 155, 158, 158a, 159, 159b, 160, 162, 177b, 184, 185, 186,

186*, 187a, 188, 199, 201, 204, 205, 208a, 209a, 226, 228, 241, 244, 260, 263, 263a, 279, 283a, P 12, 24, 26, 85, 86, 88, 125, 145; *eg*, K 133a, 324; *heg*, K 176; *ech*, K 206, 235, 237, 241, 243, 307, 312, 339, 348, L 244*, O 67; *ég*, K 137, 141, 195a, 213a, 237, 240, 255, 269, 273, 307, 336, 346, L 159, 184, P 26, 33, 41, 48, 84; *hég*, K 128a, 154; *éch*, I 268, K 191, 192, 193, 195a, 203, 204, 206, 207, 208, 211, 221a, 225, 226, 227, 229, 229a, 231, 235, 237, 240, 241, 243, 244, 245, 248, 249, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 261, 262, 265, 267, 268, 273, 274, 275, 276, 277, 281, 281a, 283, 286, 287, 291, 295, 301, 306, 309, 310, 312, 313, 314, 315, 329, 330, 339, 340, 341a, 348, 349, 351a, 353, 357, O 72, 74, P 4, 23, 25, 28, 29, 41, 70, 89; *èg*, K 245, 285, L 186, 187, 190, 263; *èch*, P 104; *ig*, K 153, 237, 330, P 76; *ich*, K 248, 274, 287, 296, 307, 335, P 27; *ejg*, K 205, 329, 332, L 149, L 149, P 2, 73, 76, 77, 128, 150; *ejch*, L 262; *éjg*, L 201; *éjch*, I 271, K 287, P 3, 4, 5, 47, 75, 76, 78, 81, 82, 89, 131, 133, 167; *èjch*, P 94; *i-jch*, I 269; *ajg*, P 60a; *ajch*, P 95; *éjäch*, P 69a; *éch*, eg, mv. de eecht, Elemans; *éch*, eg, mv. eigdā, hs Mischgofsky L 95; de volgende opgaven zijn meervoudsvormen: het type *eggen* in: L 158, O 67; *éggā*, K 161a, 182, 307, 346, P 29, 69a; II: eg, als eerste lid van een samenstelling: a) varianten, samengesteld met de onverbogen vorm: *eg-*:

het type *eg-* in: K 141, 163, 166, 295, L 109, 150, 153, 160, 180b, 187; *ég-*, K 237, 241, 244, 249, 250, 265, 283, 313, 339, L 159, 184, O 74, P 29, 33, 84, 86; *éch-*, I 268, K 237, 240, 251, 256, 268, 273, 274, 277, 283, 314, 339, 340, 341a, O 74, 165, P 27, 28, 29, 85; *èch-*, K 209, 231, 238, 273, 276, 277, 307, 310, 313, 353; *ig-*, K 318; *ich-*, K 240, 241, 248, 296, P 27, 44; *ejch-*, P 47; *éjg-*, P 88; *éjch-*, I 271, K 287, P 5, 47, 88, 89, 133, 154a; *éjg-*, P 81; *ejch-*, P 75, 76, 78, 81; *éjäch-*, P 69a; b) varianten, samengesteld met de verbogen vorm: *egge-*: het type *egge-* in: K 133a, 163, 220; *eggā-*, L 263; *éggā-*, K 137, 191, 192, 204, 207, 237, 240, 254, 268, 281, 301, 310, 312; *échā-*, K 251; *éggā-*, K 312, L 263; *éggān-*, K 240, 276; *èggān-*, K 241, 275; *iggān-*, K 245, 248, 249, 250; III: eg, als tweede lid van een samenstelling: het type *-eg* in: I 269, K 102, 124a, 133a, 133b, 135, 137, 141, 147, 160, 163, 175a*, 176, 183c, 187, 192, 204, 207, 210, 237, 240, 249, 250, 251, 256, 262, 273, 274, 287, 296, 307, 310, 332, 333b, 341a, 349, 354, L 109, 145, 148, 150, 153, 159, 160, 177b, 180b, 184, 230, 235, 241, 242, 258, 261, 263, O 63a, P 27, 33, 72, 86, 95, 163; *-ech*, K 341a, P 16; *-ég*, K 137, 141, 166, 183c, 237, 240, 249, 250, 301, 307, 346, 349, L 159, 184, O 162, P 84; *-éch*, I 269, K 191, 192, 193, 195a, 204, 207, 208, 211, 226, 235, 237, 240, 241, 244, 245, 248, 251, 264, 265, 268, 273, 274, 276, 277, 281, 281a, 283, 301, 307,

310, 313, 314, 330, 332, 339, 340, 341a, 348, 351a, 353, 354, 357, L 207, O 74, P 27, 28, 29, 33, 41, 45, 67, 68, 70, 72, 81, 84, 145; -*èg*, L 263; -*èch*, K 231, 241, 275, 276, 277, 307, 310, 312, 313, 315, 341a, 353; -*ig*, K 240; -*ich*, K 207, 211, 226, 237, 240, 248, 251, 274, 283, 296, 301, 331, P 16, 27, 145; -*ejg*, K 187, L 149; -*èjch*, I 271, K 287, P 47, 82, 89, 131, 133; -*èjch*, P 75, 76, 78, 81; -*i-jch*, P 48; -*èjäch*, P 69a; -*ajch*, P 145; IV: *eg*, als deel van een woordgroep: het type *eg* in: I 79, K 176, 179a, 207, 235, 262, 287, 296, 301, 307, 333b, 339, 341a, 348, 349, 354, L 145, 148, 153, 200a, 209a, O 67, P 86, 89, 137; *ég*, K 237, 240, 244, 307, 346, L 159; *éch*, K 226, 235, 240, 244, 248, 254, 256, 264, 265, 268, 301, 307, 310, 330, 339, 341a, 348, 349, 351a, 357, O 74, P 28, 33, 70; *èg*, L 263; *ich*, K 240, 256, 287, 307, 340, 353, P 27; *ejg*, K 187; *èjch*, P 5, 82, 131, 133; de volgende opgaven zijn meervoudsvormen: *éggan*, K 301; *iggan*, K 301; **egje**: III: *egje*, als tweede lid van een samenstelling: *ajchskā*, P 104; **egge**: I: *egge*, als benaming voor *eg* in het algemeen: het type *egge* in: I 275, K 162, 188a, 208, 225, 226, 291, L 226*, 279, O 69, 166, 174a, 178, 178a, 253, 287, 288, P 2, 10, 25, 60, 64, 66, 76, 124, 198; *eggā*, O 157; *éggā*, I 273, K 155, 164a, 176, 183, 184a, 185, 208, 244, 264, 265, 274, 307, L 158, 159, 160, O 68, 165, 238, 251, 286, 286a, P 2, 10, 61, 65, 66, 126; *éggā*, O 69; *eggān*, P 68; *iggā*, K 330, P 67, 68; *ejgā*, O 72; *èjgā*, P 88; *iggā*, K 295; II: *egge*, als eerste lid van een samenstelling: het type *egge*- in: L 159, 241; *éggā*-, K 226, 244, 265, 330, 346, P 25; *éggām*-, K 264; III: *egge*, als tweede lid van een samenstelling: het type -*egge* in: I 79, K 163, L 187, 242; -*éggā*, K 244, 274, 291, O 72, P 28, 126; -*échgā*, K 244; -*écha*, K 244; -*iggā*, K 248, P 126; IV: *egge*, als deel van een woordgroep: het type *egge* in: O 67; *éggā*, O 72, 173, 275, P 126; de volgende opgave is een meervoudsvorm: het type *eggen* in: K 295; **eeg**: I: *eeg*, als benaming voor *eg* in het algemeen: het type *eeg* in: K 136a, 141, 143, 145a, 147, 154, 164a, 171, 172, 186, 187a, 197, 199a, 218a, 220, 356, L 99, 144, 145, 177b, 186, 202, 203, 203b, 205, 208, 235, 237, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 258, 260, 261, 263a, 264, 279, 280, 281, 285, P 78, 88, 94, 105, 111, 131, 157a; *eeg*, P 63; *eech*, K 147, 184, 241, 314, 315, 316, 317, 318, 353, 358, L 235, P 16, 41, 44, 46; *éég*, K 216a, L 226, 244, 263a; *ééch*, K 170, 251, 313, 324, 333b, O 70, 74, 165, P 1, 8, 45, 60, 61, 62, 72, 89, 126, 129, 131, 133; *èèg*, L 185, P 73; *īēch*, P 127, 135; *èèg*, P 171; *èēch*, P 76; *ééäch*, P 80, 129; *īēch*, P 132, 135; *ijg*, L 149; *ijch*, O 70, P 48; *ijgā*, P 152; *eejg*, K 183c, 341; *ééjch*, P 72, 81, 105, 154a, 163; *aajch*, P 145; *éégā*, L 226, 244, O 157, 173; *aegā*, K 171, 172, L 208, 241, 281; *eig*, *egge*, Corn.; *eeg*, *egge*, znw. Corn. Vervl.; *eeg*, *egge*,

Tuerlinckx; *eech*, *eg*, hs Van Bakel L 235; *eeg*, *eg*, hs Kapteijns L 177; *ééjch*, *eg*, hs Schrevens P 86; de volgende opgaven zijn meervoudsvormen: *éégā*, K 170; *aegān*, K 172; *aajgā*, P 104; II: *eeg*, als eerste lid van een samenstelling: a) varianten, samengesteld met de onverbogen vorm: *eeg*-: het type *eeg*- in: K 141, 186, L 149, 208, P 76; *eeg*-, P 46; *eech*-, I 220, K 184, 241, 251, 315, 317, 318, 353, 357, P 16, 41, 44, 45, 46; *éég*-, K 313, P 45; *ééch*-, K 324, 330, 333b, 354, L 244*, P 62, 72, 129; *èèch*-, P 72, 126, 129, 133; *èèg*-, P 171; *īēch*-, P 127, 135; *eejg*-, K 183c; *ééjg*-, P 163; *ééjch*-, P 81, 105, 163; *aajch*-, P 104, 145; *aiūch*-, P 95; b) varianten, samengesteld met de verbogen vorm: *ege*-: het type *ege*- in: L 241; *eegā*-, K 220, 317, 318, 358, L 235, 263; *eechā*-, L 244*; *éégā*-, K 287, L 242, 244*, 263a; *eejgā*-, K 165, 183c; *eegān*-, K 143, 147; *éégān*-, L 263a, O 173; *aegān*-, K 186; *eejgān*-, K 165; III: *eeg*, als tweede lid van een samenstelling: het type -*eeg* in: K 147, 186, 218, 220, 318, L 208, 235, P 33; -*eech*, K 184, 241, 314, 315, 316, 317, 318, 353, 358, L 235, P 16, 41, 44, 45, 46; -*éég*, L 263a; -*ééch*, K 313, 324, 330, L 244*, O 72, 173, P 45, 62, 66, 72, 76, 129, 131; -*èèch*, P 126, 131, 133; -*īēch*, P 127, 135; -*èèg*, P 171; -*ééch*, K 316; -*īēch*, P 132, 135; -*èèg*, P 171; -*eejg*, K 165, 183c; -*ééjch*, P 81, 105, 154a, 163; -*aajch*, P 104, 145; IV: *eeg*, als deel van een woordgroep: het type *eeg* in: K 226; *eech*, K 241, 353, L 235, 241, P 41, 45, 46; *éég*, L 263a; *ééch*, K 324; *īēch*, P 132, 135; *eejg*, K 183c; *ééjch*, P 81, 82, 131, 133, 154a, 163; **eegje**: III: *eegje*, als tweede lid van een samenstelling: de volgende opgave is meervoud: -*eechskās*, L 207; **eegd**: I: *eegd*, als benaming voor *eg* in het algemeen: het type *eegd* in: L 103, 145a, 147, 157, 178, 180b, 183, 242a, 262; *eegt*, K 109, 125a, 133a, 147, 151, 168, 169, 176, L 99, 103, 144, 145, 145a, 146, 147, 148, 149, 151, 152, 153, 177c, 178, 179, 180, 180a, 180b, 182, 182a, 183, 200, 200a, 203, 204, 207, 226*, 236, 240, 242, 257; *eecht*, L 207, 178a; *éégt*, L 152, 182, 203b; *éécht*, K 357, L 242; *èègt*, L 185; *iegt*, K 159, 161b; *iecht*, K 160, 179a, 188a; *eejgt*, L 177c; *ééjcht*, P 137; *egt*, K 175a, 182, 195; *égt*, K 101a, 161a, 179, 179a, 182, P 86; *écht*, I 78, K 179b, 181, 191, 192, 195, 209, 221, 225, 238, 273; *ècht*, L 262; *igt*, I 79, K 124a, 153, 157, 161, 173a, 177b, 201; *icht*, I 57a, 79, K 125, 125a, 127, 159, 173b, 174, 176, 177, 177b, 188, P 32; *hicht*, K 175a*; *īēcht*, K 176, 180, 190a, 201, 205; *ejcht*, K 322; *éjcht*, P 83, 130, 136, 137a; *i-jcht*, P 88; *eegd*, *eg*, Biezen; *eegt*, *egge*, mv.: *eegden*, Brabantius; *eigt*, *egge*, Corn.; *igt*, *egge*, znw., Corn.; *icht*, *egge*, znw., Corn.; *egt*, znw. *egge*, Corn. Vervl.; *éécht*, *egge*, Goemans; *icht*, *eg*, mv.: *ichten*, hs 1229a; de volgende opgaven zijn meervoudsvormen: *eegdā*,

L 207; *igtan*, K 161; *iëchtan*, K 176; II: eegd, als eerste lid van een samenstelling: a) varianten, samengesteld met de onverbogen vorm: eegd-: *éécht*-, K 201; *iecht*-, K 160; *ééjcht*-, P 137; *égt*-, P 86; *icht*-, K 174, 176; *éjcht*-, P 83, 89; b) varianten, samengesteld met de verbogen vorm: eegde-: het type *eegde*-in: K 151, L 180b, 183, 242; *iechtā*-, K 174, 179a, 188a; *échtā*-, K 179b, 181, 195; *igtā*-, I 57a, K 125a, 157; *ichtā*-, K 173b; *higtā*-, K 175a*; *aegdān*-, L 148, 180b, 183; *échtān*-, K 191, 192, 193, 195a, 204, 207, 208; *igtān*-, K 163; *ichtān*-, K 176, 191; *iëchtān*-, K 180, 190a, 201, 205; *échtām*-, K 191; III: eegd, als tweede lid van een samenstelling: het type *-eegd* in: K 151, L 180b, 208, 242; *-eegt*, L 149, 182, 183, 200a, 226*; *-eecht*, K 357, L 207, 242; *-éécht*, L 242, 244*; *-iecht*, K 160, 179a, 188a; *-ééjcht*, P 137; *-égt*, P 86; *-écht*, K 163, 179b, 181, 191, 192, 195; *-ècht*, K 209, 238, 273; *-igt*, I 57a, K 124a, 125a, 157, 175a*; *-icht*, I 79, K 173b, 174, 176, 201; *-iëcht*, K 180, 190a, 201, 205; *-éjcht*, P 82, 83, 88, 130, 136, 137a; IV: eegd, als deel van een woordgroep: *eegt*, L 200a; *éécht*, L 244*; *égt*, P 86; *écht*, K 273; *igt*, K 157; *icht*, K 174, 176; *éjcht*, P 83, 88, 130, 136, 137a; **eegde**: I: eegde, als benaming voor eg in het algemeen: het type *eegde* in: L 93, 157; *eegda*, I 220; *éégda*, I 220; *eegta*, K 168, L 179, 180, 180a; *eechda*, L 178, 178a; *ééjda*, O 178, 250, 255, 275, 286, 287, 288, 289, 290, P 125, 198, 199; *eeda*, O 157, 158, 241, 243, 246, 275, P 198; *ééda*, O 158, 177, 241; *eudā*, O 274; *égda*, I 265, 266, O 68, 156, 162; *égdā*, O 63a, 67, 68, 162, 166; *échda*, O 163, 285, P 4, 59; *igdā*, I 266, O 63a; *éndā*, O 272; *egde*, eg, Corn.; de volgende opgaven zijn meervoudsvormen: *egdās*, O 67; *égdās*, O 63a; II: eegde, als eerste lid van een samenstelling: *éégdā*-, L 242; *ééjda*-, P 125, 198; *échda*-, O 285; *éjda*-, O 178, 250, 255, 286, 287, 288, 289, 290, P 125, 198, 199; *éédān*-, O 281a; *ééjdn*-, O 275; *éjdan*-, O 275; *éjdʷn*-, O 275; III: eegde, als tweede lid van een samenstelling: het type *-eegde* in: L 153; *-eegda*, I 220; *-ééjda*, P 125, 198; *-èéjda*, O 250, 255, 286, 287, 288, 289, P 125, 198, 199; *-eeda*, O 158, 275; *-égdā*, I 220, O 63a, 162; *-égdā*, O 285, 286, 290; *-échda*, O 250, 287, P 125; *-igdā*, I 266; *-éjgdā*, O 285; *-éjda*, O 275; *-éjda*, O 178, 250, 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 125, 198, 199; IV: eegde, als deel van een woordgroep: *éjda*, O 286; **dubbeleg**: *dūūbbal[eg]*, K 244; *dobbal[eg]*, L 244*; **enkeleg**: *éngkal[eg]*, K 237; *ingkal[eg]*, K 331, O 275; *iēnkā[eg]*, P 41; **haameg**: het type *haam[eg]* in: L 263a; **koppeleg**: het type *koppel[eg]* in: L 187; **scherpeg**: *schérp[eg]*, K 317; **sleepeg**: *slèép[eg]*, K 237; **slecht**: het type *slecht* in: K 124a, 203; *slecht*, K 174.

HOUTEN EG

Holzegge – wooden harrow – herse de bois (DC 13, 16b; Ceusters; Van Hoof; Jacobs; Meulemans; Vanduffel)

[In dit lemma is bij de typering geen onderscheid gemaakt tussen eg, egge, eeg, eegd en eegde. Zie voor het woord(deel) [eg] het lemma EG (algemeen) en de daar gegeven toelichting.]

houteg: *oot[eg]*, O 250, 255, 286, 287, 288, 289, P 125, 198, 199; *ààt[eg]*, O 178, 285, 290; **houten eg**: het type *houten [eg]* in: K 179a, L 209a; *àatā [eg]*, P 82, 131, 133; *òwtā [eg]*, P 132, 135; *òjtā [eg]*, P 83, 130, 136, 137a; *àwtā ééjch*, houten eg, hs Schrevens P 86; bij de volgende opgaven is het tweede deel van de woordgroep niet gedocumenteerd: het type *houten* – in: K 161, 171, 172, 177b, 184, 184a, 185, 187a, 195, L 147, 160, 178, 178a, 180a, 180b, 185, 201, 202, 203, 226*, 236, 241, 263a, 279, 283a; **houtereg**: bij de volgende opgave is het tweede lid van de samenstelling niet gedocumenteerd: *hawtār*-, L 241; **houteren eg**: bij de volgende opgaven is het tweede deel van de woordgroep niet gedocumenteerd: het type *houteren* – in: L 159; *houtārā* -, K 183, L 145; *hòltārān* -, L 185*; **hout**: *ààt*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62; de volgende typen zijn bijvoeglijke naamwoorden: **houten**: *ààtān*, P 3; *òwtā*, P 62, 66, 126, 135; *ààtā*, P 72, 75, 76, 78, 131; *ajtā*, P 81, 127, 129, 133; **houteren**: *hòwtārā*, K 231; *hawtārā*, K 275, 276; *hèjtārā*, K 238, 241, 277, 310; *heutarā*, K 312, 313, 315, 353; *hèttārā*, K 273, 307; *òwtārā*, K 209.

IJZEREN EG

Eisenegge – iron harrow – herse de fer (DC 13, 16b; N 11, 75; Ceusters; Van Hoof; Jacobs; Meulemans; Vanduffel)

[In dit lemma is bij de typering geen onderscheid gemaakt tussen eg, egge, eeg, eegd en eegde. Zie voor het woord(deel) [eg] het lemma EG (algemeen) en de daar gegeven toelichting.]

ijzereg: *èjzər[eg]*, O 285, 286, 290; *éézər[eg]*, P 136, 137a; *àzər[eg]*, P 82, 130, 131, 132, 133, 135; *ààzər[eg]*, O 255, 288, P 125, 198, 199; *ààzər[eg]*, O 178, 250, 287, 289; *oozərəéjch*, ijzeren eg, hs Schrevens P 86; bij de volgende opgaven is het tweede lid van de samenstelling niet gedocumenteerd: het type *ijzer*- in: K 179a, 199a; **ijzeren eg**: het type *ijzeren [eg]* in: K 207, L 209a; *ajzərān [eg]*, K 237; bij de volgende opgaven is het tweede deel van de woordgroep niet gedocumenteerd: het type *ijzeren* – in: K 161, 172, 177, 177b, 184, 184a, 185, 187a, 195, L 147, 160, 178, 178a, 180a,

1.1.1.3

180b, 185, 201, 202, 203, 236, 241, 242a, 263a, 283a; *ijzerə* —, K 161b, 179, 179a, L 145, 177b, 241; *iezərən* —, L 186*; *iezərə* —, L 285; **zware ijzeren eg**: bij de volgende opgave is het laatste deel van de woordgroep niet gedocumenteerd: het type *zware ijzeren* — in: K 173; **ijzer**: *aazər*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; *àazər*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62; **inmaakeg**: bij de volgende opgave is het tweede lid van de samenstelling niet gedocumenteerd: het type *inmaak-* in: L 154; het volgende type is een bijvoeglijk naamwoord: **ijzeren**: *éjzərə*, K 277; *èèzərə*, K 312, 313, 315, 353; *aajzərə*, K 275; *aaəzərə*, K 209, 231, 238, 241, 273, 276, 307, 310.

DRIEHOEKIGE EG

Dreieckige Egge — triangular harrow — herse triangulaire

(DC 13, 16b; N 11, 75; N 11, 72; N P (K 348); Ceusters; Van Hoof; Jacobs; Meulemans; Vanduffel)

[In dit lemma is bij de typering geen onderscheid gemaakt tussen eg, egge, eeg, eegd en eegde. Zie voor het woord(deel) [eg] het lemma EG (algemeen) en de daar gegeven toelichting.]

driehoekige eg: *drajhöëkkəgə* [eg], K 237; *drajöëkkəgə* [eg], K 237; *drééhöëkkəgə* [eg], K 353; *dràäöëkkəch* [eg], P 132, 135; *dròäöëkkəch* [eg], P 82; bij de volgende opgaven is het tweede deel van de woordgroep niet gedocumenteerd: het type *driehoekige* — in: K 172, L 180a; *draahöëkkəgə* —, K 349; **driehoekse eg**: bij de volgende opgave is het tweede deel van de woordgroep niet gedocumenteerd: het type *driehoekse* — in: L 242; **driehoekeg**: het type *driehoek[eg]* in: K 307; *dràäöëkk[eg]*, O 178, 250, 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 125, 198, 199; *dròäöëkk[eg]*, P 131; **driehoekseg**: *drééöëks[eg]*, P 136; bij de volgende opgaven is het tweede lid van de samenstelling niet gedocumenteerd: het type *driehoeks-* in: K 199a, L 180, 201, 203, 239, 258; **driekantige eg**: het type *driekantige [eg]* in: O 67; *drajkantiggə* [eg], K 235; *draakaantəg* [eg], K 310; *dréékāntəgə* [eg], P 130; *dréékāntəgə* [eg], P 133; *driekantige eeg*, driekante egge, Van Dam 4; bij de volgende opgave is het tweede deel van de woordgroep niet gedocumenteerd: *drijkaantəgə* —, L 285; **driekante eg**: het type *driekante [eg]* in: L 226; *drookāntə ééjch*, driehoekige eg, hs Schrevens P 86; bij de volgende opgave is het tweede deel van de woordgroep niet gedocumenteerd: het type *driekante* — in: L 230; **driekanteg**: *draajkant[eg]*, P 81; **driekant**: *driekaant*, L 144; **drie-eg**: bij de volgende opgaven is het tweede lid van de samenstelling niet gedocumen-

teerd: het type *drie-* in: L 177c, 178, 178a; het volgende type is een bijvoeglijk naamwoord: **driekantig**: *dràäkāntəch*, P 62, 66, 126, 127; *draəkāntəch*, P 135; *dràäkkāntəch*, O 70, 74, P 1, 2, 3, 4, 59, 60; *dràäkəntəch*, P 81, 129; *draəkəntəch*, P 72, 75, 76, 78, 131, 133; *dràäkkəntəch*, P 8, 10, 61, 62; de volgende twee typen zijn zelfstandig gebruikte bijvoeglijke naamwoorden: **driekantige**: *draaəkāntəgə*, K 238, 310; *dréékanüëggə*, P 154a; **driehoekige**: het type *driehoekige* in: L 281; *draahöëkkəgə*, K 349; **buiteleg**: *bòdətəl[eg]*, K 241; **handeg**: het type *hand[eg]* in: K 348; *hònt[eg]*, K 339, P 72; *ònt[eg]*, P 88; *handeg*, driekantige egge, Corn. Vervl. A.; bij de volgende opgaven is het tweede lid van de samenstelling niet gedocumenteerd: het type *hand-* in: K 147, L 187, 244; **ijzeren eg**: *aaəzərə* [eg], K 273; **paaneg**: *pòðən[eg]*, K 231; **scherpeg**: *schèrrəp[eg]*, K 275, 276, 277, 307, 312, 313, 315, 353; **scherfeg**: *schèrrəf[eg]*, P 44; **slechteg**: *slécht[eg]*, K 209; **Waleneg**: *wòēlan[eg]*, P 83, 137a.

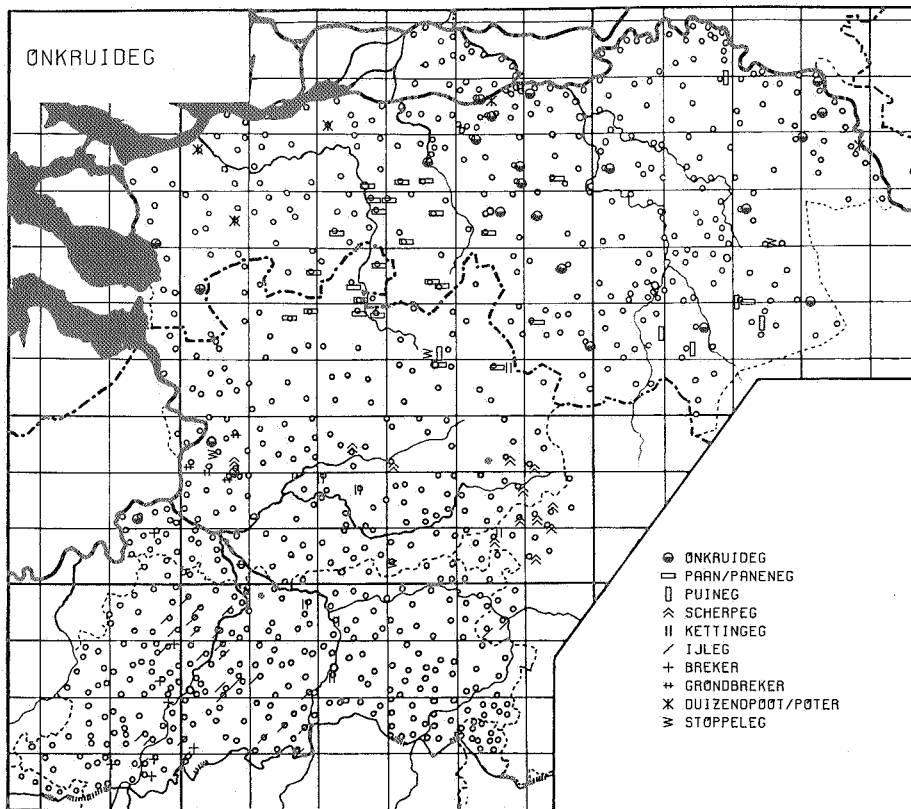
VIERHOEKIGE EG

Viereckige Egge — quadrangular harrow — herse quadrangulaire

(DC 13, 16b; GO 1c; N 11, 75; Ceusters; Van Hoof; Jacobs; Meulemans; Vanduffel)

[In dit lemma is bij de typering geen onderscheid gemaakt tussen eg, egge, eeg, eegd en eegde. Zie voor het woord(deel) [eg] het lemma EG (algemeen) en de daar gegeven toelichting.]

vierhoekige eg: *veeröëkkəgə* [eg], P 82, 137a; **vierhoekseg**: bij de volgende opgave is het tweede lid van de samenstelling niet gedocumenteerd: het type *vierhoeks-* in: K 199a; **vierkante eg**: *vièrkāntə* [eg], K 353; *vièrkāntə ééjch*, vierhoekige eg, hs Schrevens P 86; bij de volgende opgaven is het tweede deel van de woordgroep niet gedocumenteerd: het type *vierkante* — in: L 177c, 180a, 226, 242; *vièrkāntə* —, L 230; **vierkantige eg**: het type *vierkantige [eg]* in: K 307, O 67; *veerkāntəgə* [eg], P 83, 130, 131; *veerkāntəgə* [eg], P 133; *veerkāntəch* [eg], P 136; **vierkanteg**: *vièrkant[eg]*, P 81; bij de volgende opgave is het tweede lid van de samenstelling niet gedocumenteerd: het type *vierkant-* in: L 239; **vierkanten**: het type *vierkanten* in: L 281; de volgende twee typen zijn bijvoeglijke naamwoorden: **vierkantig**: *vièrkāntəch*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 59, 60; *veerkāntəch*, P 62, 66, 126, 127, 135; *vièrkəntəch*, P 8, 10, 62; *veerkəntəch*, P 72, 75, 76, 78, 81, 129, 131, 133; **langzamig**: *làngzòdməch*, P 62; het volgende type is een zelfstandig gebruikt bijvoeglijk naamwoord: **vierkantige**: *vierkāntəgə*, L 285; *veuüür-*

kantiëggə, P 154a; **sleureg**: *sleur[eg]*, K 314; **heide-eegje**: *hèjjechske*, vierkante eg, bestemd om gebruikt te worden bij heide-ontginning, hs Van Bakel L 235.

ONKRUIDEG (zie kaart)

Unkrautegge, Unkrautstriegel – weed-harrow – herse pour extirper les mauvaises herbes (N 11, 70a; N 11, 70b; DC 13, 16b; Go 1b; N 11, 72; N 11, 75; N P, 15a; Ceusters Elst; Jacobs; Meulemans)

[De onkruid eg is meestal een driehoekige eg met lange scherpe tanden. Het aantal tanden, dat vaak varieert, is in de regel kleiner dan gebruikelijk bij andere eggen. De onkruid eg kan, evenals de tanden hiervan, zowel van hout als van ijzer gemaakt zijn.

De onkruid eg wordt gebruikt om onkruid los te eggen en om de grond zo diep mogelijk los te maken.

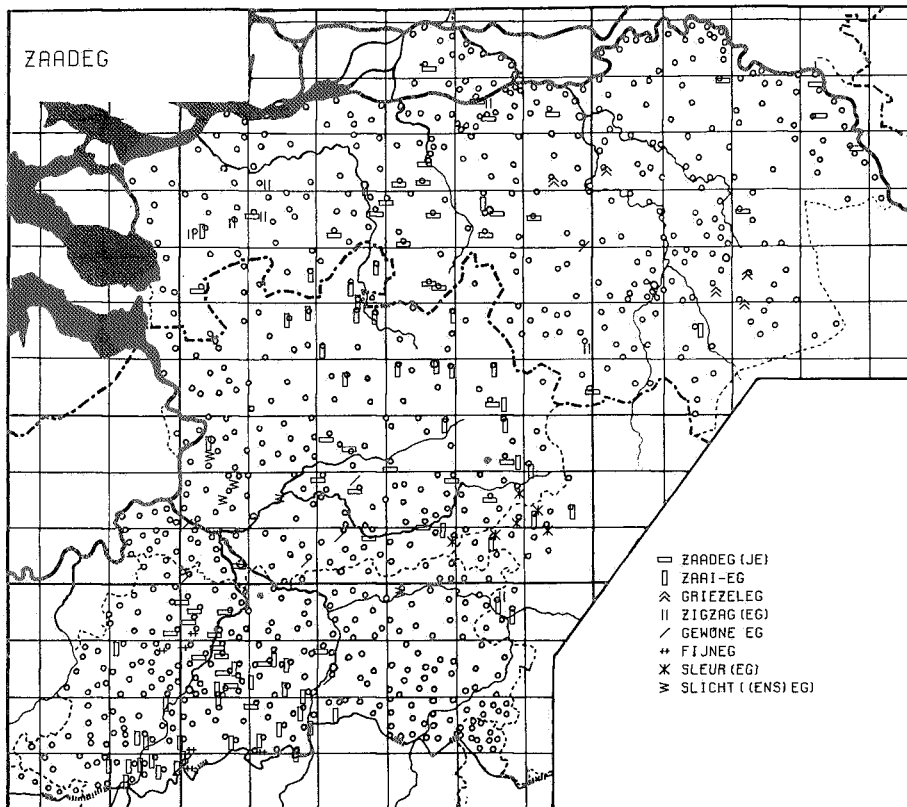
In dit lemma is bij de typering geen onderscheid gemaakt tussen eg, egge, eeg, eegd en eegde. Zie voor het woord(deel) [eg] het lemma EG (algemeen) en de daar gegeven toelichting. De respondenten in K 295, P 25 en P

29 hebben op deze vraag hun benaming voor een eg in het algemeen herhaald. Aangezien die benamingen al in het lemma EG (algemeen) zijn opgenomen, zijn deze opgaven in dit lemma niet gehonoreerd.]

onkruid eg: het type *onkruid[eg]* in: I 79, K 133a, 141, 163, 166, 186, 188a, L 160; *onkruid[eg]*, L 263a; *onkruid[eg]*, K 220; *onkruid[eg]*, K 165; *onkruid[eg]*, K 137, L 177b; *onkruid[eg]*, L 261; *onkruid[eg]*, L 159, 184; *onkruid[eg]*, K 244; *onkruid[eg]*, K 251; *onkruid[eg]*, I 220; *onkruid[eg]*, L 207; bij de volgende opgaven is het tweede lid van de samenstelling niet gedocumenteerd: het type *onkruid-* in: K 164a, 183, 199a, L 159, 177b; **ijzeren onkruid eg**: *ijzerə onkruid[eg]*, L 109; **kruid eg**: *kruid[eg]*, I 266; **paan eg**: het type *paan[eg]* in: K 160, 179a, 240; *paan[eg]*, K 240; *paan[eg]*, K 184; *paan[eg]*, L 242; *paan[eg]*, K 192; *paan[eg]*, K 179b, 180, 181, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 204, 205, 207, 208; *paan[eg]*, K 237; *paan[eg]*, K 163; **puineg**, zware eg met ijzeren tanden om de puinen, de wortelscheuten van het hondsgas los te maken, Corn.; bij de volgende opgaven is het tweede lid van de samenstelling niet

gedocumenteerd: het type *paan-* in: K 161b, 179, 179a; *paon-*, K 170; **paneneg:** *paanə[eg]*, K 218; bij de volgende opgaven is het tweede lid van de samenstelling niet gedocumenteerd: het type *panen-* in: K 161b; *paonən-*, K 161a, 182; *paonə-*, K 184; *pannə-*, K 216a; **puineg:** het type *puin[eg]* in: K 237; *pön[eg]*, L 150; *pajn[eg]*, L 242; *pöjn[eg]*, K 237; *pèun[eg]*, K 210; *pöönéç*, onk nideg, Elemans; *puineg*, zware eg met ijzeren tanden, Corn.; bij de volgende opgaven is het tweede lid van de samenstelling niet gedocumenteerd: het type *puin-* in: L 260, 262, 264; **driehoekpuineg:** het type *driehoekpuin[eg]* in: L 242; **peineg:** *péén[eg]*, K 211; bij de volgende opgave is het tweede lid van de samenstelling niet gedocumenteerd: *pèèn-*, L 145a; **pei-eg:** *pèj[eg]*, O 290; **pessemeg:** *pèzzəm[eg]*, O 289; **ijzeren eg:** het type *ijzeren [eg]* in: P 137; *aazərən [eg]*, K 226, 310; *èèzərən [eg]*, K 265; *òjzərən [eg]*, K 240; *òəzərən [eg]*, P 5; *òòəzərən [eg]*, O 74; *ijzərə [eg]*, L 153; *éjzərə [eg]*, K 307; *éézərə [eg]*, K 183c; *aazərə [eg]*, K 340, P 27; *aajzərə [eg]*, K 254; *aazərə [eg]*, K 341a, 346, 348; *aəzərə [eg]*, K 235; *azzərə [eg]*, K 307; **ijzereg:** het type *ijzer[eg]* in: K 262; *ijzər[eg]*, P 86; *ééjzər[eg]*, K 354, P 105; *éézər[eg]*, K 201, 353, P 45, 145; *èèzər[eg]*, K 264, 265, 268; *éézzər[eg]*, K 307; *aazər[eg]*, P 28; *ajzər[eg]*, O 275; *ajsar[eg]*, P 70; *aazər[eg]*, K 310; *àəzər[eg]*, K 351a; *òòzər[eg]*, P 16, 85; **houten eg:** *hòwtən [eg]*, K 265; *hòwtə [eg]*, K 265; *òwtə [eg]*, K 157; **scherpeg:** het type *scherp[eg]* in: K 307; *schéerp[eg]*, K 277, 317, 318; *schérrəp[eg]*, K 276, 314, 315, 316, 318, 353, 357; *schéérp[eg]*, K 313; *schéérəp[eg]*, K 268; *schirrp[eg]*, K 251; *sharp[eg]*, K 274; *schárp[eg]*, K 274; **houteren scherpeg:** *hòdtərə schéérəp [eg]*, K 358; **scherpe eg:** *schérpə [eg]*, P 33; *schérrəpə [eg]*, P 41; *skérrəpə [eg]*, K 357; **kettingeg:** het type *ketting[eg]*, K 135, P 27; *kéttin[eg]*, K 353, P 16; *kétiəng[eg]*, K 301, P 89; *kitin[eg]*, K 240; *kiitiəng[eg]*, K 296; **ijleg:** *éél[eg]*, P 47; *ééal[eg]*, P 48; *aojl[eg]*, P 72; *aaəl[eg]*, P 69a; *aal[eg]*, P 125; *àəl[eg]*, O 255, 287, P 198, 199; *ajl[eg]*, P 67, 68; *ájł[eg]*, O 250; *àəl[eg]*, P 130, 131, 132, 133, 135; *òòł[eg]*, P 82; bij de volgende opgaven is het tweede lid van de samenstelling niet gedocumenteerd: *ààł-*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 60, 61, 62; **houten ijleg:** het type *houten ijł[eg]* in: P 72; **breker:** *breekər*, I 268, O 165; *bréékər*, O 165; *brééjkər*, O 173; *brèjkər*, O 178, 285, 287, 288, P 125; **grondbreker:** *gròntbréékər*, K 281; *gròngtbréékər*, K 245; *gròntbrééjkər*, K 330; *gròngtbrééjkər*, K 249, 250; **opbreker:** *òòbbrééjkər*, O 173; **duizendpoot:** het type *duizendpoot* in: K 151, 174; *deuzəntpòot*, K 125a; **duizendpoter:** *dúuzəntpòòtər*, K 133a; *duuzəntpootər*, L 187; **stoppe-**

leg: het type *stoppel[eg]* in: K 237, L 208; *stòppəl[eg]*, K 248, 349; **pineg:** het type *pin[eg]* in: K 332; *pèneeg*, driekantige eg om er het onkruid tegelijk uit te eggen, hs Kapteijns L 177; **plukseleg:** het type *pluksel[eg]* in: L 180b, 200a; **plukkemeg:** *plukkəm[eg]*, L 235, 241, 244*; **ringeleg:** het type *ringel[eg]* in: P 27; *rìəngəl[eg]*, P 89; **schulpeg:** *schölləp[eg]*, P 163; *skulləp[eg]*, P 171; *schöèłp[eg]*, P 154a; **schurpenseg:** *schurpəs[eg]*, K 248; *sjurpəz[eg]*, K 291; **sleepeg:** *slèep[eg]*, P 41; **sleureg:** *slòòjər[eg]*, K 353; **slichteg:** *slīēcht[eg]*, K 283; **spijkereg:** het type *spijker[eg]* in: K 147, 163; *spaekər[eg]*, K 137; **Vlamer eg:** *vìòmmar [eg]*, O 72; **vuileg:** bij de volgende opgave is het tweede lid van de samenstelling niet gedocumenteerd: het type *vuil-* in: K 101a; **wei-eg:** *waaj[eg]*, K 353; **wiedeg:** *weel[eg]*, P 89; **worteleleg:** het type *wortel[eg]* in: L 183; *wortal[eg]*, L 263a; **zaadeg:** *zówá[eg]*, K 274; **diepeg:** *dīēp[eg]*, K 251; **grofeg:** *groov [eg]*, P 76; bij de volgende opgave is het tweede lid van de samenstelling niet gedocumenteerd: *groof-*, P 59; **grote eg:** *gròewətə [eg]*, K 339; **zware eg:** *zwoòr [eg]*, K 256; **driehoekseg:** het type *driehoeks[eg]* in: L 148, 242; **driehoekige eg:** het type *driehoekige [eg]* in: O 67; bij de volgende opgave is het tweede deel van de woordgroep niet gedocumenteerd: het type *driehoekige* – in: L 207; **driekantige eg:** *drajkannəgə [eg]*, K 241; bij de volgende opgaven is het tweede deel van de woordgroep niet gedocumenteerd: *drakòntəgə* –, P 69a; *drawəkəntəgə* –, K 241; **vierhoekige eg:** het type *vierhoekige [eg]* in: O 67; **vierkantige eg:** bij de volgende opgave is het tweede deel van de woordgroep niet gedocumenteerd: *veerkòntəgə* –, P 69a; **vierkantige ijzereg:** *vīərkanntəgə éézar[eg]*, P 44; **gewone tandeg:** het type *gewone tand[eg]* in: L 145; **vijftand:** *véjftant*, K 204; **vijventander:** *vàəvəntəndər*, P 83; *véévəntəndər*, P 136, 137a; **veertigtandeneg:** *fīētəgtònnəgə [eg]*, P 33; **eg met ijzeren tanden:** *[eg] met aəzərə tandə*, K 235; **eg met lichte tanden:** het type *[eg] met lichte tanden* in: I 79; **tandjessleep:** *tònnəkəssjiléép*, P 126; *tònnəkəssjiléép*, P 126; **vierbomer:** *vierboomər*, K 165; **vierbalkse ijzeren eg:** *vierbalksə ijzərə [eg]*, K 174; **zesveld:** het type *zesveld* in: K 151; **eg voor te kuisen:** *[eg] və tə kòsjə*, O 286; **eg voor klein maken:** *[eg] fər kléənt maakə*, P 46; **duivel:** *dūüvəl*, O 162; *dūüvəl*, P 81; *dīēvəl*, O 63a; **extirpator:** *ekstīərpəttər*, O 275; **cultivator:** *kultiefəttər*, K 176; *kaaləfəttər*, K 187; **landcultivator:** *laantkūültivəttər*, P 88; **schoeper:** *skòèppər*, O 158; **schurp:** *schurp*, K 281a; **schurper:** *sjchurpər*, K 331; de volgende opgave is meervoud: *scheurpərs*, K 287; **slecht:** *slegt*, K 125a; **stekelverken:** *staekəlverkə*, K 125a; **strobmachten:** *stròbməsjīēn*, P 104; **zetter:**

zéttar, K 324; *zigzag-slecht*: *zichzachslegt*, K 174; *bastaard*: *bastoot*, P 198.

ZAADEG (zie kaart)

Saategge – seed-harrow – herse à semences (N 11, 71a; N 11, 71b; DC 13, 16b; Go 1b; N 11, 72; N 11, 75; N P 16a (L 230*); N P, 15a (P 84); Go 1c; Ceusters; Elst; Van Hoof; Jacobs; Meulemans; Vanduffel)

[Als zaadeg had men vroeger vaak een aparte driehoekige, vierkante of trapeziumvormige houten eg, die in later tijden geheel in ijzer was uitgevoerd, en bestond uit een combinatie van 3 of 4 eggetjes.

Met zaadeg wordt de eg bedoeld waarmee men het (meestal met de hand) gezaaide graan in de aarde werkt, het zgn. ineggen van zaad. Als men voor de verschillende egwerkzaamheden maar één eg ter beschikking had, dan spande men deze bij het ineggen van zaad bot aan.

In dit lemma is bij de typering geen onderscheid gemaakt tussen eg, egge, eeg, eegd en eegde. Zie voor het woord(deel) [eg] het lemma EG (algemeen) en de daar gegeven toe-

lichting.

De respondenten in I 220, K 204, 332, 353, L 144, 180b, 241, 263, O 63a, 158, 165, P 25, 29, 47 en P 85 hebben op deze vraag hun benaming voor een eg in het algemeen herhaald (eventueel naast een specifieke benaming voor zaadeg). Aangezien die benamingen al in het lemma EG (algemeen) zijn opgenomen, zijn deze opgaven in dit lemma niet gehonoreerd.]

zaadeg: het type *zaad[eg]* in: K 147, 163, 179a, L 150, 187; *zaat[eg]*, K 330; *zāāt[eg]*, K 296; *zaot[eg]*, K 133a, 141, 157, 175a*, 183, 184, 186, 188a, L 159, 160, 230*; *zat[eg]*, K 163; *zòòt[eg]*, K 179b, 180, 181, 195, 195a, P 84; *zòòwt[eg]*, P 76; *zaadegge*, egge om het land voor te eggen vòòr de rogge gezaaid werd, hs Vos K 173; *zaodeeg*, eg, die dient om het zaad onder te eggen, hs Kapteijns L 177; bij de volgende opgaven is het tweede lid van de samenstelling niet gedocumenteerd: het type *zaad-* in: K 101a, 161a, 161b, 182, 184, 242; *zaot-*, L 159; **zaadegje**: de volgende opgave is meervoud: *zaot[egjes]*, L 207; **zaai-eg**: het type *zaai[eg]* in: K 173, 207; *zaaj[eg]*, K 237; *zààj[eg]*, K 235; *zāāj[eg]*, K 277; *zaoj[eg]*, K

160, 183c; *zòðj[eg]*, K 190a, 191, 192, 193, 204, 205, 207, 208, 209, 231, 238, 240, 241, 273, 275, 276, 277, 310, 315, 317, 353; *zòðj[eg]*, K 244; *zòèj[eg]*, P 72; *zòj[eg]*, K 192, 240; *zòj[eg]*, K 211, 237, 240, O 255, 288, 289, P 198, 199; *zòj[eg]*, P 67, 68; *zòòw[eg]*, K 310, 312; *zòw[eg]*, P 69a, 127; *zòwə[eg]*, K 340; *zòwəj[eg]*, K 276; *zòwa[eg]*, K 268, 274; *zòwá[eg]*, K 264, 274; *zòwaa[eg]*, K 301; *zaw[eg]*, P 66; *zawi-j[eg]*, K 241; *zèùwò[eg]*, K 307; *zao[eg]*, K 310; *zoo[eg]*, O 178, P 44; *zòð[eg]*, P 84, 126, 131, 133; *zòðə[eg]*, P 82, 131, 132, 135; *zò[eg]*, P 62, 75, 76, 78, 81, 129, 131; *zòə[eg]*, O 162; *zòè[eg]*, O 250, 285, 286, 287, 290, P 125; *zèé[eg]*, P 46; *zèè[eg]*, L 261; *zéə[eg]*, P 130, 136; *zaaiëg*, gewone houten egge om het zaaigraan in te slichten, Corn.; *zooééjch*, zaaieg, hs Schrevens P 86; bij de volgende opgaven is het tweede lid van de samenstelling niet gedocumenteerd: het type *zaai-* in: K 173; *zòw-*, O 74, P 1, 2, 3, 8, 10, 60, 61; **houten eg**: het type *houten [eg]* in: K 176, 262, 354, P 137, 163; *hòwtən [eg]*, K 268, O 275; *òðwtən [eg]*, K 248; *òðtən [eg]*, P 5; *aatən [eg]*, P 70; *àttən [eg]*, K 287; *howtə [eg]*, K 240; *hòwtə [eg]*, K 264, 265, 268, 307; *òðwtə [eg]*, P 27, 41; *hootə [eg]*, P 45; *hòèjtə [eg]*, P 86; *haata [eg]*, K 307, 349; *hààtə [eg]*, K 351a; *ajtə [eg]*, P 28; **houteren eg**: *houtərə [eg]*, L 244*; *hawtərən [eg]*, L 263a; *heewtərə [eg]*, L 235; **houteg**: *hoot[eg]*, P 105; *òðt[eg]*, P 89; *aawt[eg]*, K 201; *aat[eg]*, O 74; **houten zaai-eg**: het type *houten zaai-[eg]* in: P 72; **ijzeren eg**: het type *ijzeren [eg]* in: P 145; *éézərən [eg]*, P 154a; *aazərə [eg]*, P 41; **ijzereg**: *éézər[eg]*, P 145; *aazər[eg]*, P 126; **ijzeregje**: *éézər[egje]*, P 104; **ijzeren zaai-eg**: het type *ijzeren zaai-[eg]* in: P 72; **grieseleg**: *grijssəl[eg]*, L 242; bij de volgende opgaven is het tweede lid van de samenstelling niet gedocumenteerd: *grijzəl-*, L 241, 242; *grijzəl-*, L 242a; *grīēnsəl-*, K 170; **grindeleg**: *griēndəl-*, L 177b; **zigzageg**: het type *zigzag[eg]* in: K 133a, 157, 174, 175a*, 220, P 44; **zigzag**: *zichzach*, K 173b; *zichsach*, P 44; **gewone eg**: het type *gewone [eg]* in: K 187, 301, 333b, 339; *gəwòèn [eg]*, K 324; *gəwoon [eg]*, K 287, P 89; **fijneg**: *faajn[eg]*, P 125; *fòòn[eg]*, P 133; *fèèn[eg]*, P 198; bij de volgende opgaven is het tweede lid van de samenstelling niet gedocumenteerd: *fààn-*, O 165, P 4, 59; **korteg**: *kort[eg]*, L 109; **dichte eg**: bij de volgende opgave is het tweede deel van de woordgroep niet gedocumenteerd: *dīēcht* —, O 70; **lichte eg**: bij de volgende opgave is het tweede deel van de woordgroep niet gedocumenteerd: het type *lichte* — in: K 173; **lochte eg**: *lòēcht [eg]*, K 256; **dubbeleg**: het type *dubbel[eg]* in: K 249, 250; **kantelingseg**: *kanteliēngs[eg]*, K 274; **kettingeg**: *kétiēng[eg]*, I 271, K 251; **koppeleg**: het type *koppəl[eg]* in:

L 150; **landbouweg**: *lòntbao[eg]*, K 331; **onkruideg op kop**: *ònkruut[eg]* op kop, L 184; **scherpeg**: *schérrəp[eg]*, K 314, 357; **sleepeg**: *sléép[eg]*, K 316, 318; **sleureg**: *sleur[eg]*, K 313, 314, 318, 353; *sléur[eg]*, K 313; *sleuj-ər[eg]*, K 314, 315; *slèùjər[eg]*, K 353; **sleur**: *sleur*, K 346; *sleur*, houten egge om het graan onder te eggen, Corn. Vervl. A.; **slichteg**: *slīēcht[eg]*, K 283; **slichtenseg**: *slīēchtəs[eg]*, K 248, 291; *slīēchtəsə[eg]*, P 33; **slicht**: *slīēcht*, K 281a; **spijkereg**: het type *spijker[eg]* in: K 151; *spajkər[eg]*, K 125a; **stoppeleg**: *stòp-pəl[eg]*, P 41; *stòppəl[eg]*, K 226; **veldeg**: het type *veld[eg]* in: K 163; het volgende type heeft betrekking op onderdelen van de zaad-eg: **veldjes**: *veltjəs*, K 173b; **zesveldspijkereg**: het type *zesveldspijker[eg]* in: K 124a; **driekanteg**: *dreekant[eg]*, K 307; **vierkante eg**: het type *vierkante [eg]* in: L 148; *veerkaantə [eg]*, P 88; *vierkantən [eg]*, K 176; **vierkantige eg**: het type *vierkantige [eg]* in: L 200a; *viēr-kantəgə [eg]*, K 241; *viērkantəch [eg]*, P 81; **vijfboom**: *vijfboojm*, K 166; **vijfbomer**: *vef-boomər*, K 165; **vijfbonkeleg**: *vijfbónkəl[eg]*, K 135; **vijfbalkse eg**: het type *vijfbalkse [eg]* in: K 179a; **vijfbalkse houten eg**: *vijfbalksə ówtə [eg]*, K 174; **zestander**: het type *zestander* in: K 265; **zessentander**: *zézzəntàndər*, P 83, 137a; **zeventander**: het type *zeventander* in: K 265; **achtlander**: het type *achtlander* in: K 265; **eg met houten tanden**: *[eg] met haawtə tandə*, K 235; **tandeg**: *taant[eg]*, K 133a, 176; **tandjeseg**: *tajnəkəs[eg]*, O 72; **tandjesleeg**: *tannəkəs-sléép*, O 63a; *tònnəkəssléép*, O 162; *tònnəkəsslééjp*, O 173; **griffoen**: *grīēfoeng*, O 275.

BEITELEG

EGGE MIT WÜHLSCHAREN — harrow with stubble shares — herse avec fouilleurs (N 11, 72a; DC 13, 16b)

[Met de beiteleg kan de grond op enige diepte goed los worden gewerkt en met haar platte schoffels (tanden die in een beitel eindigen) kunnen de wortels van zgn. wortelonkruiden beter worden afgesneden dan met elke andere eg.

In dit lemma is bij de typering geen onderscheid gemaakt tussen eg, egge, eeg, eegd en eegde. Zie voor het woord(deel) [eg] het lemma EG (algemeen) en de daar gegeven toelichting.]

beiteleg: het type *beitel[eg]* in: K 102, 133a, 151, 175a*, 179a, L 180b; *bajtal[eg]*, K 125a; *baajtal[eg]*, P 70; *baatal[eg]*, O 173; bij de volgende opgave is het tweede lid van de samenstelling niet gedocumenteerd: het type *beitel-* in: K 101a; **bul**: *bul*, P 25; **duivel**: *duuval*, P 77; **grondfrees**: het type *grondfrees* in: K 176.

STOPPELEG

Stoppelegge — stubble-harrow — herse pour extirper l'éteule
(N 11, 72b; DC 13, 16b)

[De stoppeleg is qua functie nauw verwant met de onkruiddeg. Zij wordt voornamelijk gebruikt bij het eggen van een stoppelveld.

In dit lemma is bij de typering geen onderscheid gemaakt tussen eg, egge, eeg, eegd en eegde. Zie voor het woord(deel) [eg] het lemma EG (algemeen) en de daar gegeven toelichting.]

stoppeleg: het type *stoppel[eg]* in: K 102, 124a, 125a, 133a, 135, 151, 160, 165, 175a*, 176, 187, 192, 220, 240, 307, 310, 332, 341a, 349, L 109, 150, 177b, 180b; 203b, 241, 258, 263, 263a, O 63a; *stóppal[eg]*, K 248, 251, 281a, 301, L 183, P 41, 104; *stòppal[eg]*, K 183c, 201, 226, 237, 240, 241, 244, 245, 249, 250, 264, 268, 274, 276, 281, 291, 301, 317, 330, 331, 340, 341a, 353, 357, O 72, 162; *stòðpəl[eg]*, K 313, O 173; bij de volgende opgaven is het tweede lid van de samenstelling niet gedocumenteerd: het type *stoppel-* in: K 131, 151, 176, L 150, 178a, 179, 203b, 244, 264; **driekante stoppeleg:** het type *driekante stoppel[eg]* in: L 208; **houten stoppeleg:** het type *houten stoppel[eg]* in: L 208; **ijzeren stoppeleg:** het type *ijzeren stoppel[eg]* in: L 208; **ijleg:** *ajl[eg]*, P 67, 68; *aal[eg]*, P 126; *aal[eg]*, P 125; **houten ijleg:** het type *houten ij[eg]* in: P 72; **gewone eg:** *gəwoon [eg]*, P 89; **onkruiddeg:** *ðənkrdòat[eg]*, I 220; **paaneg:** het type *paan[eg]* in: K 179a; *paon[eg]*, K 163; *pòdn[eg]*, K 191; **peineg:** *pajnl[eg]*, L 242; **roleg:** het type *rol[eg]* in: P 163; *ròll[eg]*, K 251; **scherpeg:** het type *schərp[eg]* in: K 318; **schuifeleg:** *schòðfəl[eg]*, P 81; **zigzageg:** het type *zigzag[eg]* in: K 174; **ijzeren eg:** het type *ijzeren [eg]* in: K 296, P 86; *ijzərə [eg]*, K 157; *aazərə [eg]*, K 346; **ijzereg:** *éézər[eg]*, K 353; **houten eg:** *aatən [eg]*, O 173; **houteren eg:** *ajtər [eg]*, P 126; **cultivator:** *kultəvaator*, L 261; **kulter:** *küültər*, K 240; **duivel:** *duuvəl*, O 67; **kludder:** *kluddər*, P 67, 68; **driehoekseg:** het type *driehoeks[eg]* in: L 235; het volgende type is een zelfstandig gebruikt bijvoeglijk naamwoord: **vierkantige:** *veerkòntəgə*, P 59a; **drietandige eg:** *dréétandəgə [eg]*, K 307; **vijftander:** het type *vijftander* in: K 340; **kromtandeg:** het type *kromtand[eg]* in: K 124a; **kromtand:** *kromtânt*, K 157.

SPIJKEREG

Saategge — seed-harrow — herse à semences
(N 11, 72c; DC 13, 16b)

[De spijkereg is een eg met een groot aantal dunne tanden in de vorm van een spijker of

met een houten raam met spijkers die als tanden dienen.

De spijkereg wordt gebruikt voor lichte en ondiepe bewerking van de grond (bv. als zaadeg).

In dit lemma is bij de typering geen onderscheid gemaakt tussen eg, egge, eeg, eegd en eegde. Zie voor het woord(deel) [eg] het lemma EG (algemeen) en de daar gegeven toelichting.]

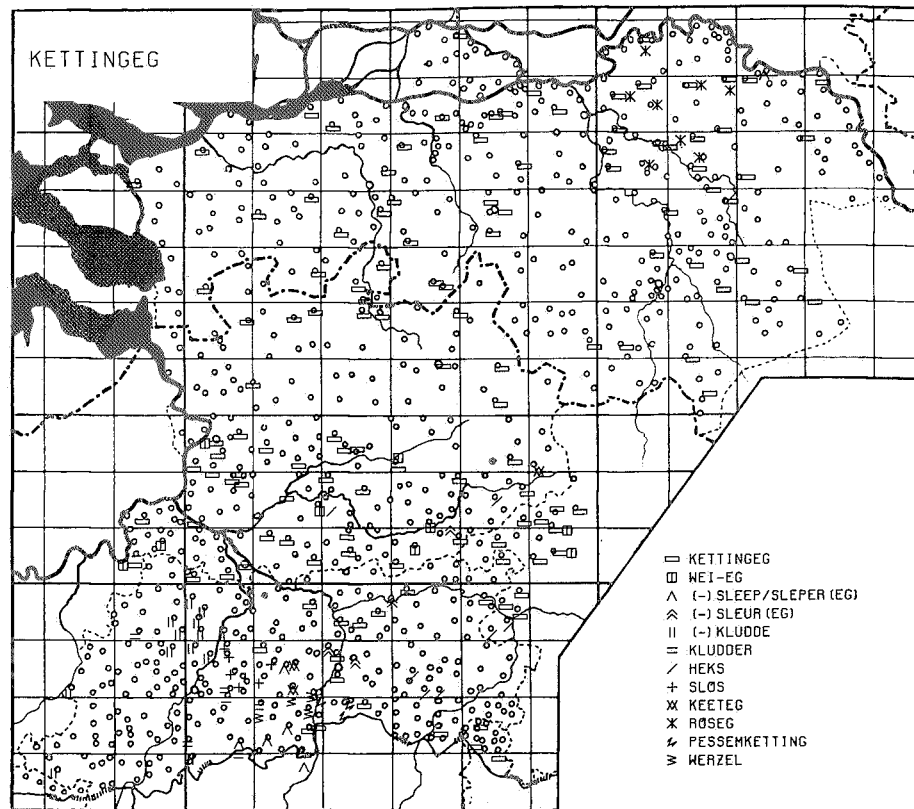
spijkereg: het type *spijker[eg]* in: K 102, 124a, 133a, 141, 151, 157, 175a*, 176, 179a, 183c, 332, 341a, 349, L 177b; *spajkər[eg]*, K 125a; *spajʔər[eg]*, K 241; *spèkkər[eg]*, K 301; *spiekər[eg]*, I 57a, K 173b; *spéekər[eg]*, K 274; *spaekər[eg]*, K 137; *spaokər[eg]*, K 287; *spaakər[eg]*, K 251; *spéjkər[eg]*, L 207; bij de volgende opgaven is het tweede lid van de samenstelling niet gedocumenteerd: het type *spijker-* in: K 101a, 128a, 133c, 164a; **ijzeren eg:** *ajzərə [eg]*, K 240; *azzərə [eg]*, K 307; **ijzereg:** *ééjzər[eg]*, I 269; *ajzər[eg]*, K 241; *ééjzər[eg]*, K 314; **houten eg:** het type *houten [eg]* in: K 349, P 86; **eg met korte stompjes:** het type *[eg] met korte stompjes* in: K 176.

SLEE-EG

Schlepegge — trailed harrow — herse trainée
(N 11, 72d; N P, 16a)

[Met een slee-eg bedoelt men een als sleep gebruikte omgekeerde eg (verg. het lemma SLEEP), of een eg met sleepbeugels aan de bovenzijde, of een bijzondere eg die tijdens het werk op sleden voortglijdt, zoals de sleepcultivator (verg. het lemma CULTIVATOR). In dit lemma is bij de typering geen onderscheid gemaakt tussen eg, egge, eeg, eegd en eegde. Zie voor het woord(deel) [eg] het lemma EG (algemeen) en de daar gegeven toelichting.]

slee-eg: het type *slee-[eg]* in: K 274, 332, 349, L 177b, 242; *slee-[eg]*, K 241, 268, 274, 317; *sleej-[eg]*, K 125a, 240; *sléj-[eg]*, K 201, 244, 330, P 81; *sléj-[eg]*, K 211, 226, 237, P 27, 89; **sleeppeg:** het type *sleep[eg]* in: K 151; *sleep[eg]*, K 133a; *slaep[eg]*, P 198; *sléjəp[eg]*, P 69a; *sleejp[eg]*, I 79; *slijp[eg]*, K 307; **sleur-eg:** *sleur[eg]*, K 301, 310, 313; *sleer[eg]*, K 340, 341a; **sleep:** het type *sleep* in: L 261; *sléép*, O 63a; *slééjp*, O 72, 158; *sléjp*, P 4; *slép*, P 4; *slóap*, P 27; **ijzerleep:** *aəzərsjléép*, P 126; **sleur:** het type *sleur* in: K 348; *slèùjər*, K 353; *sléjr*, P 89; **slichter:** het type *slichter* in: K 332; **kludde:** *klurrə*, O 74; **omgekeerde eg:** *umgəkeerdə [eg]*, L 263a; **omgekeerde plukseleg:** het type *omgekeerde plukseleg* in: L 180b.

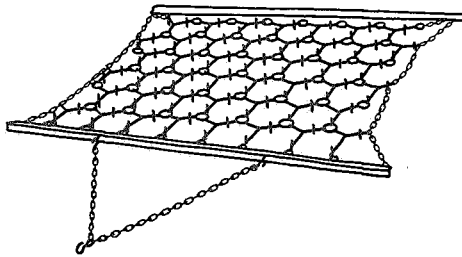

KETTINGEG (zie kaart en tekening)

Kettenegge – chain-link harrow – herse à chaînes

(N 11, 72e; DC 13, 16b; Go 1b; Elst; Jacobs; Meulemans; Vanduffel)

[De ketting- of weide-eg is verdeeld in leden die elk maximaal drie tanden bevatten en door middel van kettingen of schakels aan elkaar zijn verbonden. De voorste en achterste stukken heeft men onderling aan één balk bevestigd om ze in de juiste richting en ligging te houden.

De kettingeg wordt o.a. gebruikt voor het effenen van de grond vóór het zaaien, voor het loseggen van fijn onkruid en op grasland voor het uiteggen van mos e.d.

In dit lemma is bij de typering geen onderscheid gemaakt tussen eg, egge, eeg, eegd en eegde. Zie voor het woord(deel) [eg] het lemma EG (algemeen) en de daar gegeven toelichting.]

kettingeg: het type *ketting[eg]* in: I 57a, K 102, 124a, 125a, 141, 151, 165, 175a*, 176, 179a, 184, 188a, 192, 220, 240, 251, 256, 262, 287, 296, 333b, 349, 354, L 150, 153, 177b, 180b, 184, 200a, 226*, 235, 241, 242, 258, 263a, P 33; *kéting[eg]*, K 137, 179b, 180, 181, 183c, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 205, 207, 208, 211, 237, 240, 265, 268, 274, 276, 281a, 307, 314, 316, 318, 346, 353, 357, 358, L 159, 183, P 44, 45, 46; *kéding[eg]*, K 241; *kétin[eg]*, K 317, P 44; *kétieng[eg]*, I 220, K 201, 204, 207, 226, 237, 240, 244, 245, 248, 249, 250, 274, 281, 287, 291, 301, 330, 331, P 16, 27, 28, 29, 41, 70, 89, 137, 154a; *kétiengk[eg]*, P 130; *kítieng[eg]*, I 266, K 324, P 27, 41; *kéjieng[eg]*, P 85; *kéjiengk[eg]*, P 132; *keetieng[eg]*, K 339, 341a; *keéting[eg]*, K 313; *keétieng[eg]*, K 329;

kéétdáng[eg], K 264; *kéjtiēng[eg]*, K 330; *kéjntēng[eg]*, P 135; *kéténg[eg]*, K 245, 268; *ké'ing[eg]*, K 315; *ké'ank[eg]*, K 314; *kéttān[eg]*, K 332; *kéttāl[eg]*, P 167, 171; *kattāl[eg]*, P 163; *kettingeg*, znw., egge, geheel in ijzer, dient om de weiden te eggen, Corn. Vervl.; *kettingeeg*, meestal drie verbonden eggen om grasland kort te eggen, hs Kapteijns L 177; bij de volgende opgaven is het tweede lid van de samenstelling niet gedocumenteerd: het type *ketting-* in: K 131, 142, 147, 159, 161, 164a, 183, L 93, 144, 145a, 148, 149, 150, 152, 159, 178, 180, 182a, 184, 204*, 237, 244, 263a, 283a; *ketting-*, L 178a; **wei-eg**: het type *wei-[eg]* in: K 295; *wéé-[eg]*, K 358; *wéj-[eg]*, K 274; *wao-[eg]*, I 269; *waa-[eg]*, I 266, K 310, 348; *waaj-[eg]*, K 244, 318; **sleep-eg**: *sléj[eg]*, P 131, 133; **sleep**: *slèèp*, P 133, 135; **weisleep**: het type *weisleep* in: L 109; *wààslèèp*, P 126; **weisleper**: *waaslèèpar*, P 77; **keetsleep**: *kéjtslèèp*, P 131; **sleureg**: *sleure[eg]*, K 310; **sleur**: *sleur*, P 25; **weisleur**: *waslur*, P 84; **pessemleur**: *pèssəmsléèjr*, *kettingeg*, hs Schrevens P 86; **kludde**: *kluddā*, O 74, P 1; *klòdda*, P 10; *kludn*, O 275; *klòdn*, O 275; *klurrā*, O 70, 165, P 2, 3, 4, 59, 60; *klòrrā*, P 198; *klèrn*, O 158; **weikludde**: *waoklurrā*, O 74; **kludder**: *kluddār*, P 127; *klòddār*, O 72, P 67, 68; *klòddār*, P 125; *kluddāl*, P 126; **heks**: het type *heks* in: K 295; *héks*, K 312, P 47, 48, 105; *éks*, P 104; *aks*, P 95; **slos**: *slòs*, P 61, 62, 66, 69a, 72, 76; **beemdeg**: *bémt[eg]*, K 340; *bimt[eg]*, K 332; **ijleg**: *aāl[eg]*, P 72, 127, 131, 133, 135; **ijzereg**: het type *ijzer[eg]* in: P 76; *òòzār[eg]*, P 16; **keeteg**: *kéjt[eg]*, P 78; *kééjt[eg]*, P 81; *két[eg]*, K 277; **onkruiddeg**: *ònkruit[eg]*, L 159; **patatteneg**: *patòttān[eg]*,

K 339; **pessemeg**: *pèssəm[eg]*, P 89; **pettemeg**: *pattām[eg]*, P 95; **ressorteg**: *rəsòdr[eg]*, P 81, 129; **roseg**: bij de volgende opgaven is het tweede lid van de samenstelling niet gedocumenteerd: het type *ros-* in: L 93, 144, 145a, 149, 150, 178a, 179, 180; **ruseg**: *ròs[eg]*, L 263; **schakeleg**: *sjhòkəkal[eg]*, P 126; **zizageg**: *ziedzag[eg]*, K 160; **peekeet**: *pèjkèjt*, P 75; **pessemketting**: *pèssəmkeétiēng*, P 83, 136, 137a; **werzel**: *wèzzāl*, P 81, 127, 129; *wèzzāl*, P 82.

SCHIJFEG (zie tekening)

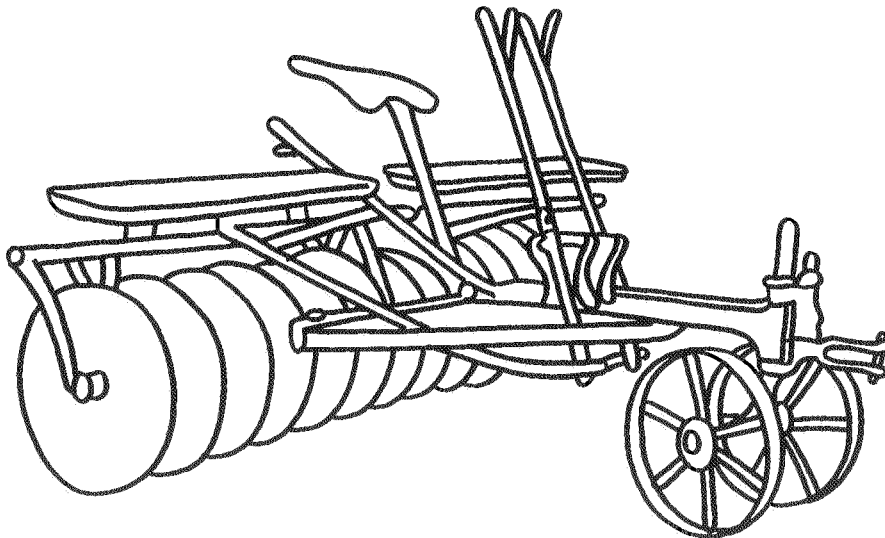
Scheibenegge – disc-harrow – pulvériseur
(N 11, 72f; DC 13, 16b; Elst)

[De schijfeg bestaat uit twee horizontale assen die een stompe hoek met elkaar maken. Op elke as zijn op onderling gelijke afstanden een aantal schijven bevestigd. Doordat de schijven schuin ten opzichte van de trekrichting staan, maken ze met hun randen een snijdende en tevens wringende beweging door de grond, waarbij deze wordt verkrumeld.]

De schijfeg wordt gebruikt voor het verbrokelen en verscheuren van de zoden bij het scheuren van graslanden, tevens voor het zaaiklaar maken van diep bewerkte grond.

In dit lemma is bij de typering geen onderscheid gemaakt tussen eg, egge, eeg, eegd en eegde. Zie voor het woord(deel) [eg] het lemma EG (algemeen) en de daar gegeven toelichting.]

schijfeg: het type *schijf[eg]* in: I 57a, 269, K 102, 124a, 133a, 135, 141, 151, 157, 160, 163, 175a*, 176, 179a, 188a, 192, 256, 262, 273, 307, L 109, 148, 149, 153, 180b, 200a, 208, 241, 242, P 33; *schéjff[eg]*, K 204; *schéjv[eg]*, K 179b,

181, L 235; *schèjv[eg]*, K 195; *schèjaf[eg]*, K 211, P 171; *schèjff[eg]*, K 207, O 173; *schaeff[eg]*, L 150; *schaef[eg]*, K 137; *scheef[eg]*, L 263; *schèéf[eg]*, K 165, 183c, 274, 314, 317, L 263a; *schèév[eg]*, P 44; *schèèf[eg]*, K 184, 220, 301; *schèèv[eg]*, K 180, 190a, 191, 192, 193, 195a, 205, 207, 208, 264, 274, 301; *schèēf[eg]*, L 159, 184; *schèf[eg]*, K 201, 353; *schèv[eg]*, K 265, 268; *schèf[eg]*, K 237, 268; *schaajf[eg]*, K 241, 244; *schààjff[eg]*, K 249, 250; *schaajf[eg]*, K 125a, 237, 240, 241; *skajf[eg]*, O 72; *schaaf[eg]*, P 69a; *schaaaf[eg]*, I 220; *schààv[eg]*, K 245, 281; *schaaf[eg]*, K 296, P 41; *schaajf[eg]*, K 240; *sjchaov[eg]*, K 331; *schaov[eg]*, K 245; *schòaf[eg]*, I 266, O 63a, 74; *schòof[eg]*, P 28; *schòeff[eg]*, P 89; *schoevj[eg]*, K 191; *schoev[eg]*, K 191; *schèjv-éch*, grote eg met draaiende messen i.p.v. tanden, Elemans; bij de volgende opgaven is het tweede lid van de samenstelling niet gedocumenteerd: het type *schijf-* in: K 101a, 159, 164a, L 99, 264; *schèéf-*, K 183; *schief-*, L 155, 159; **schijveneg**: *scheevan[eg]*, L 183; **schijven**: *schòavə*, P 29; **meseg**: bij de volgende opgave is het tweede lid van de samenstelling niet gedocumenteerd: het type *mes-* in: K 161; **roleg**: *ròl[eg]*, P 126; *ròl[eg]*, P 163; **snij-eg**: *sneef[eg]*, K 340; bij de volgende opgave is het tweede lid van de samenstelling niet gedocumenteerd: het type *snij-* in: L 159; **snijmachien**: *sneejmasien*, L 184; **disque (fr.)**: *dīèsk*, P 84; de volgende opgave is meervoud: *dīèskar*, O 173; **egel**: *éjgəl*, P 126; **kluitenbreker**: *klòòtənbrejkər*, P 126; **klunnen**: *klunnən*, O 162.

WENTELEG

Scheibenegge – disc-harrow – pulvériseur (N 11, 72g; DC 13, 16b)

[Een wenteleg lijkt een tweezijdig getande eg te zijn die dubbelzijdig kan worden gebruikt en derhalve voor verschillend egwerk geschikt is. Blijkens de typen „disque” en „wiel” kan ook aan een schijfeg worden gedacht.

In dit lemma is bij de typering geen onderscheid gemaakt tussen eg, egge, eeg, eegd en eegde. Zie voor het woord(deel) [eg] het lemma EG (algemeen) en de daar gegeven toelichting.]

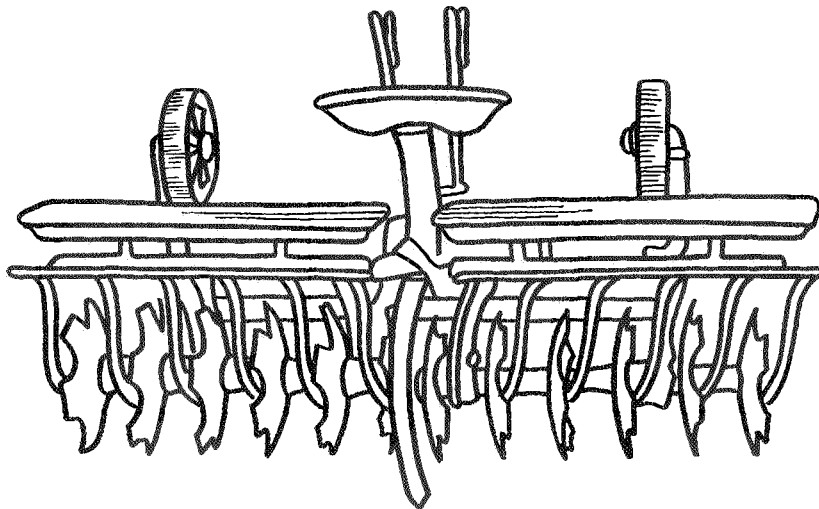
wenteleg: het type *wentel[eg]*, K 135, 176, 341a; *wéntal[eg]*, K 201, 240, 274; *waental[eg]*, P 81; *wintal[eg]*, K 331; *wéngtal[eg]*, K 244; bij de volgende opgave is het tweede lid van de samenstelling niet gedocumenteerd: het type *wentel-* in: K 136a; **omgekeerde eg**: *oemgəkīēdə [eg]*, P 198; **draai-eg**: *dròòj-[eg]*, K 330; **disque (fr.)**: *dīèsk*, P 126; **rol**: het type *rol* in: P 86; **wiel**: *wīəl*, P 86; **picard**: *piēkaar*, O 74.

VLEUGELEG (zie tekening)

Scheibenegge, Zacken-Scheibenegge – scrub disc-harrow – pulvériseur à disques (crénéles) (N 11, 72h; DC 13, 16b)

[De vleugeleg is qua constructie en functie identiek aan de schijfeg, met als enige onderscheid dat in plaats van schijven vleugelvormige messen op elke as zijn bevestigd. Zie verder de toelichting bij het lemma SCHIJFEG.

In dit lemma is bij de typering geen onder-

scheid gemaakt tussen eg, egge, eeg, eegd en eegde. Zie voor het woord(deel) [eg] het lemma EG (algemeen) en de daar gegeven toelichting.]

vleugeleg: het type *vleugel[eg]* in: K 133a, 179a, 220, 180b, 183, 200a; *vleugəl[eg]*, K 201, 211, 237, 240, 241, 274, L 207; *vluuggəl[eg]*, K 331, L 235, 241, 263a; *vlöggəl[eg]*, K 237, 244; *vleujgəl[eg]*, K 165, L 208; *vleuwgəl[eg]*, K 330; *vleugər[eg]*, O 72; *vleugeleeg*, eg met messen, hs Kapteijns L 177; *vleugeleeg*, soort van eg om pas ontgonnen grond te breken, Corn.; *vlòðwgəlējch*, vluigeleig, vleugeleg, De Bont; bij de volgende opgaven is het tweede lid van de samenstelling niet gedocumenteerd: het type *vleugel-* in: K 197, 242, L 160, 188, 237, 242a, 264; **schijfeg:** *schééf[eg]*, K 183c, 353; **[drøeg]eg:** *drøeg[eg]*, P 126.

WORTELEG

Eine Art Unkrautegge – a kind of weed-harrow – une espèce de herse pour extirper les mauvaises herbes

(N 11, 72i; DC 13, 16b; N P, 16a (L 182))

[De worteleg is in plaatsen waar men de wortels als gewas wortels of wortelen noemt een eg voor de bewerking van dat gewas. In het merendeel van de gevallen echter is het een eg die gebruikt wordt als onkruid eg om diepgeworteld onkruid los te eggen. Verg. ook het lemma ONKRUIDEG.]

In dit lemma is bij de typering geen onderscheid gemaakt tussen eg, egge, eeg, eegd en eegde. Zie voor het woord(deel) [eg] het lemma EG (algemeen) en de daar gegeven toelichting.]

worteleg: het type *wortel[eg]*, K 165, 187, 332, L 177b, 180b, 182, 183, 200a, 226*, 237, 242; *wörtal[eg]*, K 183c, 240, L 207, 235; *wurtal[eg]*, K 281a; *wuttal[eg]*, K 331; *wörtalējch*, worteleeg, De Bont; bij de volgende opgaven is het tweede lid van de samenstelling niet gedocumenteerd: het type *wortel-* in: L 180, 205, 241; **driekante worteleg:** het type *driekante wortel[eg]* in: L 208; **pindeg:** *piēn[eg]*, K 310, P 126; **peineg:** bij de volgende opgave is het tweede lid van de samenstelling niet gedocumenteerd: *peén-*, L 144; **pee-eg:** *peej[eg]*, K 165; **peeēneg:** *peeja[eg]*, K 301; bij de volgende opgave is het tweede lid van de samenstelling niet gedocumenteerd: het type *peeēn-* in: K 183; **plukseleg:** het type *pluksel[eg]* in: L 180b, 226*; **houten eg:** *hētā [eg]*, K 353; **ijzere vijftander:** *aozərə vaofitōndər*, K 340; **driehoekseg:** het type *driehoeks[eg]* in: L 235; **driekantige eg:** het type *driekantige [eg]* in: L 200a; **stoppeleg:** het type *stoppel[eg]* in: L 235; **wenteleg:** *wéntal[eg]*, K 341a; **lange eg:** *langə [eg]*, K 330; **lochte eg:** *lōēchtā [eg]*, K 301.

PINEG

Eine Art Unkrautegge – a kind of weed-harrow – une espèce de herse pour extirper les mauvaises herbes

(N 11, 72j; DC 13, 16b)

[Het woorddeel *pin* duidt in de meeste gevallen de lange houten of ijzeren egtand aan, zulks om de pineg te onderscheiden van de schijf- of vleugeleg.]

Blijkens enkele toelichtingen wordt de pineg gebruikt als onkruid eg om onkruid los te eggen en om zo diep mogelijk te eggen.

In dit lemma is bij de typering geen onderscheid gemaakt tussen eg, egge, eeg, eegd en eegde. Zie voor het woord(deel) [eg] het lemma EG (algemeen) en de daar gegeven toelichting.]

pindeg: het type *pin[eg]* in: K 133a, L 145, 159, 177b; *pin[eg]*, K 124a, 265, 268; *piēn[eg]*, I 220, K 237, 240, 244, 245, 249, 250, 251, 274, 281, 301, 310, 330, 332, 341a, P 81, 126, 198; bij de volgende opgaven is het tweede lid van de samenstelling niet gedocumenteerd: het type *pin-* in: L 151; *pén-*, L 241; **worteleg:** het type *wortel[eg]* in: L 180b; **peeneg:** *peēn[eg]*, L 200a; **peng[eg]**, L 241; **ijzere eg:** het type *ijzere [eg]* in: P 86; **tandjeseg:** *tajnakas[eg]*, O 72; **koldereg:** *kuldər[eg]*, K 241.

EG ONDERSCHIEDEN NAAR HET AANTAL HOOFDBALKEN

Bezeichnungen der Egge nach der Zahl der hauptbalken – names of harrow according to the number of main beams – dénominations de la herse suivant le nombre de flèches

(N 11, 75; N 11, 72; DC 13, 16b)

[De driehoekige (houten) eg had gewoonlijk slechts twee hoofdbalken, die van voren (bij het aanspanningspunt) met elkaar verbonden waren en verder naar achteren door enkele scheiën uiteen werden gehouden. De vierhoekige eg had soms drie, maar meestal meer dan drie hoofdbalken, alnaargelang de grootte van de eg.]

In dit lemma is bij de typering geen onderscheid gemaakt tussen eg, egge, eeg, eegd en eegde. Zie voor het woord(deel) [eg] het lemma EG (algemeen) en de daar gegeven toelichting.]

tweebooms: *twīējəbōēwəms*, K 307; **driebooms:** *dròəbōēwəms*, K 276; **drieboomseg:** het type *driebooms[eg]* in: P 86; *drèjəbōēms[eg]*, K 237; *draabōēms[eg]*, K 330; **driebalken:** *drābōlkə*, P 69a; **vierboom:** *vierbom*, L 261; *vīər-bōēwəms*, K 274; **vierbomen:** *vīərbōəms*, K 353; **vierbomer:** het type *vierbomer* in: K 165, 183c; **vierbooms:** het type *vierbooms* in: K 147, L 242; *vīərbōēms*, K 141; *vierbōēms*, K 157;

vierbums, L 241; *vierbōams*, L 150; *viērbōems*, K 310; *viērbōēwams*, K 276; *viērbōēwams*, K 307; **vierboomseg**: het type *vierbooms[eg]* in: K 160, 186, 220, 332, L 148, 184, P 86; *viērbōoms[eg]*, K 137; *vierboms[eg]*, L 109; *viērbōoms[eg]*, P 33; *viērbōems[eg]*, K 237, O 162; *viērbōēwams[eg]*, K 301, 340; *viērbōēms[eg]*, K 317; *viērbōēms[eg]*, K 244; *viērbōēms[eg]*, K 248; *veerbōēms[eg]*, K 281a; bij de volgende opgave is het tweede lid van de samenstelling niet gedocumenteerd: het type *vierbooms-* in: L 177b; **vierboomse eg**: *vierbōmsā [eg]*, L 159; *vierbōmsā [eg]*, L 263; *viērbōemsā [eg]*, K 237; *viērbōēwamsā [eg]*, K 307; *viērbōēmsā [eg]*, K 254; *vierbūmsā ech*, eg met vier bomen, Elemans; bij de volgende opgave is het tweede deel van de woordgroep niet gedocumenteerd: *vierbumsā* —, L 242; **eg met vier balken**: het type *[eg] met vier balken* in: K 341a, 348; *eech met viejr balkā*, om onkruid los te eggen, hs Van Bakel L 235; **vierbalk**: *viērbalkā*, P 16; *viērbōlk*, K 192; *viērbalkā*, znw. m. vierbalk, eg met vier balken, De Bont; **vierbalken**: *vierbalkā*, K 151; *veerbōlkā*, P 69a; **vierbalker**: het type *vierbalker* in: K 184; *viērbalkār*, K 191; *viērbōlkār*, K 191; *vierbalker*, eg met vier dwarsbalken, Corn. Vervl. A.; **vierbalks**: het type *vierbalks* in: K 157, 175a*, 188a; *vierballāks*, K 179a; het volgende type is een bijvoeglijk naamwoord: **vierbalkig**: *viērbalkāʔag*, K 240; **vierbalkeg**: het type *vierbalk[eg]* in: K 133a; *veerbalk[eg]*, K 248; *véejrbōlk[eg]*, K 330; **vierbalkseg**: het type *vierbalks[eg]* in: K 163, L 180b; *viejralkseech*, om onkruid los te eggen, hs Van Bakel L 235; **vierbalkse eg**: *viejralksā [eg]*, L 235; *viejralkse eech*, om onkruid los te eggen, hs Van Bakel L 235; bij de volgende opgaven is het tweede deel van de woordgroep niet gedocumenteerd: het type *vierbalkse* — in: K 187a; *vierballāksā* —, K 173b; **vierbalkse houten eg**: *vierbalksā owtā [eg]*, K 174; **vierbalkse ijzeren eg**: *vierbalksā ijzārā [eg]*, K 174; **vijsbomer**: het type *vijsbomer* in: K 133c, L 177b; *véfboomār*, K 165, 183c; **vijsbooms**: het type *vijsbooms* in: L 242; *vijsbooms*, K 141; *vijsbōōms*, K 157; *vajfbums*, L 241; *vijsbōōms*, L 150; **vijsboomseg**: het type *vijsbooms[eg]* in: K 186, 220, L 184; *vaefbooms[eg]*, K 137; *vaafbōēms[eg]*, K 310; *vaaafbōēms[eg]*, O 158; bij de volgende opgave is het tweede lid van de samenstelling niet gedocumenteerd: het type *vijsbooms-* in: L 154; **vijsboomse eg**: *vijsbōmsā [eg]*, L 159; *vajvbōēmsā [eg]*, K 237; *véjvbōmsā ech*, eg met 5 bomen, Elemans; bij de volgende opgave is het tweede deel van de woordgroep niet gedocumenteerd: *vijsbumsā* —, L 242; **eg met vijf balken**: het type *[eg] met vijf balken* in: K 348; *eech mi vééjfbalkē*, bestemd om zaad onder te werken en om de grond wat fijner te maken, hs

Van Bakel L 235; **vijsbalk**: *vōafbaalk*, P 16; *vééfbōlk*, K 192; *véjvballāk*, znw. m., **vijsbalk**, eg met vijf balken, De Bont; **vijsbalken**: *vijsbalkā*, K 151; **vijsbalker**: het type *vijsbalker* in: K 151; *véjfbalkār*, K 184; *vajfbalkār*, K 125a; *vōéfbalkār*, K 191; *voevbaalkār*, K 191; *vijsbalker*, eg met vijf dwarsbalken, Corn. Vervl. A.; **vijsbalks**: het type *vijsbalks* in: K 157, 175a*, 188a; *vijsballāks*, K 179a; **vijsbalkeg**: het type *vijsbalk[eg]* in: K 133a; **vijsbalkeneg**: *vijsballākā[eg]*, L 208; **vijsbalkseg**: het type *vijsbalks[eg]* in: K 163, L 180b; bij de volgende opgave is het tweede lid van de samenstelling niet gedocumenteerd: het type *vijsbalks-* in: K 151; **vijsbalkse eg**: *vééjfbalksā [eg]*, L 235; *vééjfbalksā eech*, bestemd om zaad onder te werken en om de grond wat fijner te maken, hs Van Bakel L 235; bij de volgende opgaven is het tweede deel van de woordgroep niet gedocumenteerd: het type *vijsbalkse* — in: K 187a; *vijsballāksā* —, K 173b; **vijsbalkse houten eg**: *vijsbalksā owtā [eg]*, K 174; **zesbooms**: *zesbōōms*, L 150; **zesboomseg**: het type *zesbooms[eg]* in: L 184, P 95; bij de volgende opgave is het tweede lid van de samenstelling niet gedocumenteerd: het type *zesbooms-* in: L 154; **eg met zes balken**: het type *[eg] met zes balken* in: K 348; **zesbalker**: het type *zesbalker* in: K 125a; **zesbalkeneg**: *zesballākā[eg]*, L 208; **zesbalkseg**: het type *zesbalks[eg]* in: L 180b; **zevenbalkeneg**: *zaevballākā[eg]*, L 208; het volgende type heeft betrekking op een eg met drie hoofdbalken: **pinseg**: *pén[eg]*, K 211; de volgende typen hebben betrekking op een eg met vier hoofdbalken: **gewone eg**: *gəwoon [eg]*, P 89; **klein eg**: het type *klein [eg]* in: P 89; **kopeg**: bij de volgende opgave is het tweede lid van de samenstelling niet gedocumenteerd: het type *kop-* in: K 173; **koppeleg**: het type *koppel[eg]* in: L 159; **puimeg**: het type *puim[eg]* in: K 176; **zaai-eg**: *zōj-[eg]*, K 211; **Zeeuwse eg**: het type *Zeeuwse [eg]* in: I 79; de volgende typen hebben betrekking op een eg met vijf hoofdbalken: **enkele eg**: *énkālā [eg]*, L 159; **ijzereg**: *aezār[eg]*, K 137; **zaai-eg**: het type *zaai-[eg]* in: K 176; het volgende type heeft betrekking op een eg met zes hoofdbalken: **vlaseg**: bij de volgende opgave is het tweede lid van de samenstelling niet gedocumenteerd: het type *vlas-* in: K 173.

EG ONDERSCHIEDEN NAAR HET AANTAL TANDEN PER HOOFDBALK

Bezeichnungen der Egge nach der Zahl der Eggenzinken per Eggenbalken — names of harrow according to the number of harrow teeth at main beam — dénominations de la herse suivant le nombre de dents par flèche de herse

(N 11, 75)

[Vraag N 11, 75 luidt: „Benamingen van eggen, alleen ter aanduiding van het aantal hoofdbalkjes.”. Een aantal antwoorden had betrekking op het aantal tanden per afzonderlijke hoofdbalk. Deze antwoorden zijn in dit lemma bijeengebracht.

In dit lemma is bij de typering geen onderscheid gemaakt tussen eg, egge, eeg, eegd en eegde. Zie voor het woord [eg] het lemma EG (algemeen) en de daar gegeven toelichting.]

viertander: *vīertáándər*, K 274; **viijftander:** het type *viijftander* in: K 240, 295; *vèèftàándər*, K 274; de volgende opgave is meervoud: *vaaf-taandərs*, K 273; **zestander:** het type *zestander* in: K 240, 295; *zéstàándər*, K 274; de volgende opgave is meervoud: *zéstaandərs*, K 273; **zeventander:** het type *zeventander* in: K 240, 295; **achttander:** het type *achttander* in: K 295; **zestientandse eg:** *zéstīēntēndsə [eg]*, K 256; het volgende type heeft betrekking op een eg met zes tanden per hoofdbalk: **graaneg:** het type *graan[eg]* in: K 207.

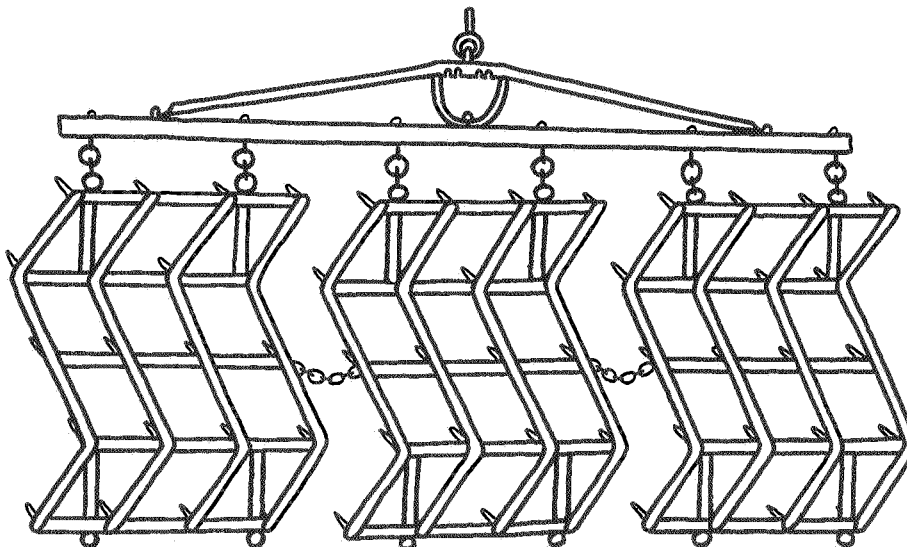
COMBINATIE VAN TWEE OF MEER EGGEN (zie tekening)

Mehrfeldegge – section harrow – compound harrow – herse à sections multiples (N 11, 76; DC 13, 16b; N 11, 72; N 11, 67)

[In de meeste gevallen wordt een combinatie van een vierboomseg met een vijfboomseg bedoeld. Andere combinaties zijn echter ook mogelijk. Uit het materiaal is niet op te maken, welke combinatie van eggen bedoeld is.

In dit lemma is bij de typering geen onderscheid gemaakt tussen eg, egge, eeg, eegd en eegde. Zie voor het woord(deel) [eg] het lemma EG (algemeen) en de daar gegeven toelichting.]

koppeleg: het type *koppel[eg]* in: K 133b, 147, 187, L 109, 149, 150, 153, 160, 180b, 208, 263a; *kóppəl[eg]*, K 281a, P 88; *köppəl[eg]*, K 204, 235, 237, 273, 274, 291, 307, 330; *kóppələecht*, vier- en vijfboomse eg aan elkaar, Elemans; bij de volgende opgaven is het tweede lid van de samenstelling niet gedocumenteerd: het type *koppel-* in: K 101a, 133c, L 93, 99, 100, 151, 154, 155, 158, 186, 187a, 188; **zigzageg:** het type *zigzag[eg]* in: K 220; *zīēgsàchééjch*, zigzageg, hs Schrevens P 86; bij de volgende opgaven is het tweede lid van de samenstelling niet gedocumenteerd: het type *zigzag-* in: K 101a, 109, 173, 177, 177b, 242, L 260, 264; **zigzag:** het type *zigzag* in: L 155, 159, 226*; **dubbeleg:** het type *dubbel[eg]* in: K 204; *dūübbəl[eg]*, K 331; *dóbbəl[eg]*, I 220, K 237, 248, 268, 330, P 41; bij de volgende opgave is het tweede lid van de samenstelling niet gedocumenteerd: het type *dubbel-* in: L 244; **driedubbele eg:** bij de volgende opgave is het tweede deel van de woordgroep niet gedocumenteerd: het type *driedubbele* – in: L 154; **dubbeleg en enkeleg:** *dóbbəl[eg]* en *éngkəl[eg]*, K 237; **wei-eg:** het type *wei-[eg]* in: K 274; **combiné (fr.):** *kombiēnee*, K 262; **tweeveldige eg:** het type *tweeveldige [eg]* in: L 200a; **drieveldige eg:** het type *drieveldige [eg]* in: L 200a; **drieveldseg:** het type *drievelds[eg]* in: L 160; **eg met drie secties:** *[eg] mé traaj séksəs*, K 244;

1.1.1.3

vierveldseg: het type *viervelds[eg]* in: L 160; **vijfbalk:** *vaaɐnbalk*, K 226; **vijftander:** *vôðf-iaandər*, P 16; **negeneg:** *néjgən[eg]*, K 330; **twee eggen ineen:** *twējə [eggen] iēniēn*, K 301; *twējə [eggen] iēniējən*, K 301; het volgende type is een werkwoordelijke uitdrukking: **twee eggen ineensteken:** het type *twee [eggen] in- eensteken* in: K 295.

CULTIVATOR (zie kaart en tekening)

Grubber, Kultivator – cultivator – cultivateur (N 11, 78a; N 11, 78b; Go 1b; N P (I 79 (toeg.)); Ceusters; Elst; Jacobs; Meulemans; Vanduffel)

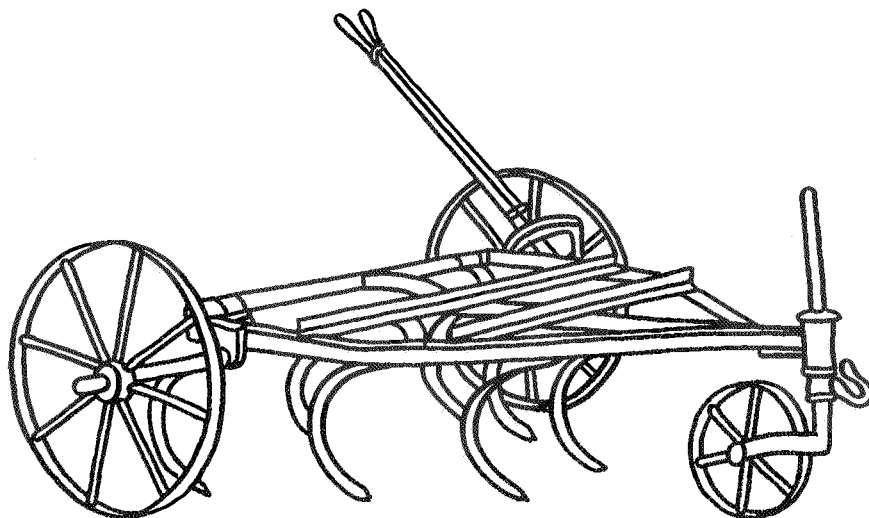
[Cultivator is de verzamelnaam van een groep van werktuigen, die te beschouwen zijn als eggen met weinig tanden, en rustende op 1-4 wielen; bij uitzondering op lopers, zoals de sleepcultivatoren.

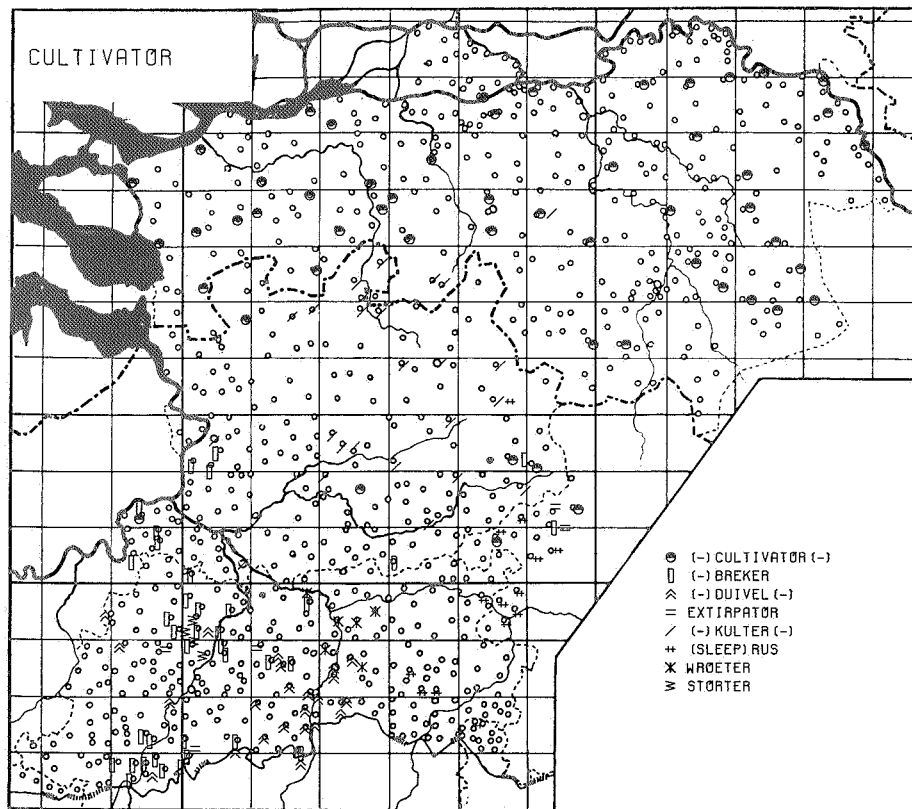
Dit lemma is samengesteld op basis van de antwoorden op de vragen N 11, 78a („Hoe noemt u een cultivator op wielen?”) en N 11, 78b („Hoe noemt u een cultivator op slee-ijzers?”). Het verkregen materiaal is verzameld en na onderlinge vergelijking en bestudering van de toelichtingen van de respondenten gesplitst in drie groepen, te weten:

- 1: algemene benaming voor cultivator;
- 2: cultivator op wielen;
- 3: cultivator op slee-ijzers.

In dit lemma is bij de typering geen onderscheid gemaakt tussen eg, egge, eeg, eegd en eegde. Zie voor het woord(deel) [eg] het lemma EG (algemeen) en de daar gegeven toelichting.]

1: algemene benaming voor cultivator: **cultivator:** het type *cultivator* in: I 57a, K 160, 176, 179a, 186, 220, L 109, 145, 149, 177b, 180b, 187, 200a, 241, 258; *küültiēvateur*, K 276, 301; *küültiēvatèur*, I 273, K 301; *küültəfaatər*, I 220; *kultiēvaatòr*, K 353; *kultievaatər*, K 183c, L 235, 244*, 263a; *kultiēvátər*, L 242; *kultīēvaatər*, K 317; *kultiēvaotər*, K 137, 141, 157, 174, L 207; *kultievaetər*, K 163; *kultiefaatər*, K 124a; *kultəvaatər*, K 184; *kultəfātər*, I 79; *kultəfòdòtər*, K 179b, 180, 181, 190a; *kultiēvaotər*, K 151; *kulləvaatər*, L 159; *kulləfaatər*, I 79, L 160; *kulləfaotər*, K 125a, 133a; *kulvaatər*, L 263; *kulfòdòtər*, L 183; *kulfaotər*, K 173b; *kolfaotər*, K 173b; *küülvòtoor*, K 277; *kulsəfaotər*, K 173b; *kulsfaotər*, K 173b; *kultefaater*, cultivator, Elemans; *kultiēfaajtər*, cultivator, hs Mischgofsky L 95; *kultievaater*, cultivator, hs Van Bakel L 235; **breker:** *breekər*, I 268, 269, K 324, O 70, 74, P 1, 2, 4, 10, 59, 61, 62; *bréekər*, I 220, 266, K 248, 318, 349; *brèjkər*, P 125, 126; *brèjkər*, P 62, 76, 78, 126, 135; *brêekər*, K 248; *brékkər*, P 16; **grondbreker:** *gròntbreekər*, K 276; *gròngtbréekər*, K 249, 250; **opbreker:** *ðèbreekər*, P 8; **ressortbreker:** *rèsòòrbrèjkər*, O 250, 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 125, 198, 199; **duivel:** *düüvəl*, O 162, P 4, 77; *duuvəl*, P 76; *düüvəl*, O 178, 287, P 81; *deuvəl*, P 66, 72, 76, 81, 82, 83, 126, 127, 129, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137a; *deevəl*, P 88, 89; *dīēvəl*, O 63a; *dīēvəl*, duivel, hs Schrevens P 86; **extirpator:** *ékstīērpateur*, P 126; *ékstīērpátòdər*, O 165; *ekstərpaateur*, P 76; *éks'paatər*, K 316, 318; **kulter:** *kultər*, K 191, 192, 193, 195, 195a, 204, 205, 207, 208, 235, 237, 241, 264, 265, 268, 273, 274, 307; *küültər*, K 207, 237, 240, 244, 274, 296, 310; *kuldər*, K 241; *kulpər*, K 313;

kuttar, K 240; *rus*: *rus*, K 241, 314, 353, 357, 358, P 44, 45, 46, 47, 48, 95, 163; *rüüs*, P 41, 105; *vroeter*: *vrüütar*, P 16; *vrīetar*, P 27, 28, 29, 84; *vrīetar*, vroeter, hs Schrevens P 86; *schelper*: *schēlpār*, O 63a; *schulpeg*: *schöllap[eg]*, P 163; *skullap[eg]*, P 171; *storter*: *stuttar*, O 74, P 3, 4, 60; *beul*: *beul*, P 25; *béel*, P 28; *braakeg*: *brookééjch*, braakeg, hs Schrevens P 86; *Canadese eg*: *kanadéés [eg]*, K 244; *kòndissà [eg]*, K 235; *ijzereg*: *ééjzār[eg]*, O 275; *stropmachien*: *stròbmàsjiën*, P 104; *stròpmàsjiën*, P 137; *onkruidmachien*: *ònkroòtmòsjiën*, K 330; *trekmachien*: *trakmasjiën*, K 341a; 2: cultivator op wielen: *cultivator*: het type *cultivator* in: L 150; *kaalafaatar*, K 187; *paardecultivator*: *péerdakultīēvaator*, L 208; *cultivator op wiel-tjes*: *kollaföttar òep wiēltjās*, K 201; *wielcultivator*: het type *wielcultivator* in: I 57a; *wielkiēltavaatar*, K 175a*; *wielkulsavaatar*, K 188a; *duivel op wielen*: *dīēvval òep wiēla*, P 89; *kulter op wielen*: *kultār òep wiēllā*, K 237; *schelppeg op radjes*: *schalp[eg] òep rajkās*, P 154a; *schalp[eg] òep rakkās*, P 145; *rolsled*: *ròlslēt*, K 353; *sles op wielen*: *slēs òep wiēla*, P 86; *sled op wielen*: *slēt òep wiēla*, K 307; *sleper*: *slēepār*, P 41; *sleepje*: *slēpkā*, P 198; *wiel-*

schoeper: *wīēlskòēppār*, O 158; *schrafelploeg*: *schraafalplóoch*, P 69a; *brabander*: *bròòbòndār*, K 346; *frees*: *frééjs*, K 330; bij het volgende type is geen woord voor cultivator opgegeven: *op voortreintje*: *òep veurtréngtjā*, K 281a; 3: cultivator op slee-ijzers: *sleecultivator*: het type *sleecultivator* in: K 183c, L 150; *sleejkultīēvaator*, K 160; *sleekilkavaatar*, K 175a*; *sleepcultivator*: *sleijkultīēvaator*, L 200a; *slēèpkullafaatar*, L 160; *sleepkolfafaatar*, K 173b; *slijpkulsavaatar*, K 188a; *traktorcultivator*: het type *traktorcultivator* in: L 208; *sleeduivel*: *slējdeevəl*, P 88; *sleepduivel*: *slēèpdūivəl*, P 81; *sleepkulter*: *slēèpkultār*, K 186; *slēèpkūiltār*, K 207; *kulter op slee-ijzers*: *kultār òep slējazārs*, K 237; *motoculteur*: *mò-tòkūiltèur*, K 330; *ressorteg*: *rissór[eg]*, P 163; *sleepschelppeg*: *slēèpschaalp[eg]*, P 145; *slee*: het type *slee* in: L 201; *sled*: *slēt*, K 307, 346, 353; *sleper*: *slēepār*, O 63a, P 154a; *slēepār*, O 162; *zeissleper*: *zījsslēepār*, P 41; *sleeprus*: *slēeprus*, P 44; *slaapriūs*, P 104; *sleepschoeper*: *slēèjpskòēppār*, O 158; *sledsbeul*: *slētsbeul*, P 25; *kraller*: *krállār*, I 220.

1.1.1.3

—1.1.4.2. Egonderdelen

—1.1.4.2.1. Raamwerk en tanden

EGRAAM

EGgenrahmen – harrow frame – bâti, cadre de herse

(N 11, 69a; N 11, 69b; Ceusters; Jacobs; Meulemans; Vanduffel)

[De respondenten in I 266 en K 268 hebben op de vragen N 11, 69a (hoofdbalken van de eg) en N 11, 69b (dwarsbalkjes van de eg) geen antwoord gegeven. Zij hebben wel een benaming gegeven voor het geheel (egraam). De respondenten in K 251 en K 301 (2×) hebben naast benamingen voor hoofdbalken en dwarsbalkjes ook een benaming gegeven voor het geheel (egraam). De benamingen voor het geheel zijn in dit lemma opgegeven. Zie ook de lemmata HOOFDBALKEN en DWARS-BALKJES.]

geraamte: *gəróm̄tə*, K 251; *gəróm̄tə*, P 62; *cheróm̄tə*, K 268; *gərém̄tə*, P 81, 131, 133, 135; *gərúm̄tə*, P 66, 76, 78, 131; **gestel:** *gəstél*, P 72, 75, 126, 127, 129; **kader:** *káádər*, P 83, 130, 132, 135, 136; *káádər*, O 178, 250, 255, P 198, 199; **kadrement:** *káádrém̄nt*, P 82, 133, 137a; *kádrém̄nt*, O 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 125; *kátrém̄nt*, P 8; **raam:** *ráám*, P 1, 4, 61; *ròóm*, K 301; *ròówm*, I 266.

HOOFDBALKEN (zie kaart)

EGgenbalken – main beams – flèches de herse

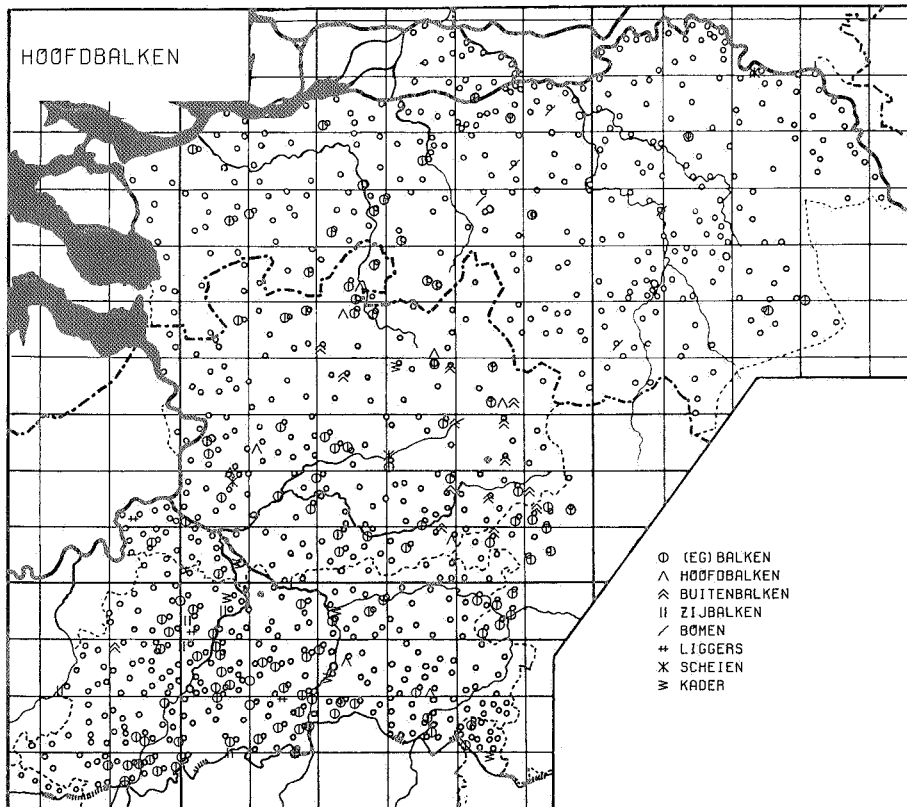
(N 11, 69a; Go 1b; Ceusters; Elst; Van Hoof; Jacobs; Meulemans; Vanduffel)

[De hoofdbalken van de eg zijn de wat zwaardere balken van het egraam, die door scheiën op een bepaalde afstand van elkaar worden gehouden. Verg. de toelichting bij het lemma EG ONDERSCHIEDEN NAAR HET AANTAL HOOFDBALKEN.]

In dit lemma is bij de typering geen onderscheid gemaakt tussen eg, egge, eeg, eegd en eegde. Binnen de met [eg]-samengestelde woordtypen zijn de opgaven gegroepeerd overeenkomstig de woordtypen „eg”, „egge”, „eeg”, „eegd” en „eegde” in het lemma EG (algemeen). Voor de fonetische documentatie van [eg] wordt telkens verwezen naar het bedoelde woordtype in het lemma EG (algemeen). Zie aldaar.]

egbalken: 1: zie het type *eg*, groep II, a) en II, b): *[eg]bòlkən*, K 341a; *[eg]balkə*, K 191; *[eg]bòlkə*, K 237, P 69a; *[eg]balləkə*, P 29; *[eg]bálləkə*, K 265; *[eg]bálləkə*, K 274, 283; *[eg]bòlləkə*, K 268, 339, P 84; *[eg]baalkə*, K 313; de volgende opgaven zijn enkelvoud: het

type *[eg]balk* in: K 163; *[eg]bòlk*, K 204; *[eg]ballək*, K 241, 318, O 74; *[eg]bòllək*, K 248, 340; 2: zie het type *egge*, groep II: *[eg]bálləkə*, K 264, 265; 3: zie het type *eeg*, groep II, a) en II, b): *[eg]bòlkə*, K 287, 317, 318; *[eg]balləkə*, P 46, 127; *[eg]bòlləkə*, K 318; de volgende opgaven zijn enkelvoud: het type *[eg]balk* in: K 143, 186, L 263; *[eg]bòlk*, P 145; *[eg]bállək*, P 45; *[eg]bòllək*, P 163; 4: zie het type *eegd*, groep II, a) en II, b): *[eg]balkə*, K 125a, 160, 174, L 180b; *[eg]balləkə*, K 179a; de volgende opgaven zijn enkelvoud: het type *[eg]balk* in: K 151; *[eg]bòlk*, K 191; *[eg]bòllək*, K 201; *éjchbálləkə*, eggebalken, hs Schrevens P 86; *éjgənbállək*, egenbalk, De Bont; *egbalk*, balk der egge, Corn. Vervl. A.; **balken:** het type *balken* in: K 295; *balkə*, K 133a, 175a*, 244, 291, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 129, 131, 133, 135, 154a; *balʔə*, K 240; *bàlkə*, P 27; *bòlkə*, I 269, K 254, 307, 329, P 67, 68, 104; *balləkən*, K 273; *balbʔn*, K 314; *balləkə*, K 296, 316, L 263a; *bálləkə*, P 167; *bálləkə*, K 357, 358, O 70, 74, 165, P 1, 2, 10, 44, 47, 48, 60, 61, 62; *bòlləkə*, K 307, 310, 348, P 25, 41, 137; *bòlləʔə*, K 240, 353; *baalkə*, P 16; de volgende opgaven zijn enkelvoud: *balk*, K 244; *ballək*, K 315, 357; *bállək*, O 178, 250, 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 82, 83, 125, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137a, 198, 199; *bállək*, K 179b, 180, 181, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 205, 207, 208; *bàlləʔ*, K 353; **hoofdbalken:** *hòeftbalkə*, K 207; *hòeftbòlkə*, P 105; *òeftbèlkə*, K 256; *òeftbèlkə*, K 256; *òeftballəkə*, K 251; *hòeftbòlləkə*, K 192; *hòewəftbòlləkə*, K 346; de volgende opgaven zijn enkelvoud: *òeftbalk*, K 237; *hòeftbòlk*, P 86; *hòeftballək*, I 273; *hòewəftballək*, K 241; **buitenbalken:** *bòjtənbòlkən*, O 162; *bòòtəbalkə*, P 198; *bòòtəballəkə*, K 209, 231, 238, 241, 273, 275, 276, 307, 310, 312, 313, 315, 353; **dikke balken:** *dikkə balləkə*, L 208; **sleepbalken:** *slèpbòlləkə*, K 237; **zijbalken:** *zàəbòlkən*, O 158; *zààbàlləkə*, P 3, 8, 59; *zàəbaalkə*, P 126; **bomen:** *boomən*, K 147; *boomə*, K 183c; *beujəm*, L 200a; *beum*, L 258; *bóms*, K 165; **boompjes:** *bòm̄kəs*, de vier of vijf balkjes van een eg, Elemans; **hoofdlatten:** het type *hoofdlatten* in: K 354; **liggers:** *lièggərs*, I 220, P 4; *liègərs*, P 81; **langsliggers:** de volgende opgave is enkelvoud: *lòngsliggər*, O 72; **kepers:** *kèjps*, P 78; **ribben:** *ribbə*, K 157; **richels:** *rèchəls*, K 351a; **scheiën:** *schəeʔə*, L 109; *schèe*, K 281a; *schīēʔə*, K 274; **slagers:** *slèégərs*, K 301; *slèègərs*, K 283; **stutten:** *stüütə*, K 244; **vellingen:** *vèlingə*, K 353; **vergeringen:** *vərgéeriēngən*, K 240; **zij-kanten:** *zàaikòntə*, P 125; **slangebalken:** *slàngəbàlləkə*, K 211; de volgende typen zijn enkelvoud: **egboom:** 1: zie het type *eg*, groep II, a): *[eg]boom*, K 141; 2: zie het type *eegd*, groep II, b): *[eg]bòjm*, L 242; **egkader:** zie het

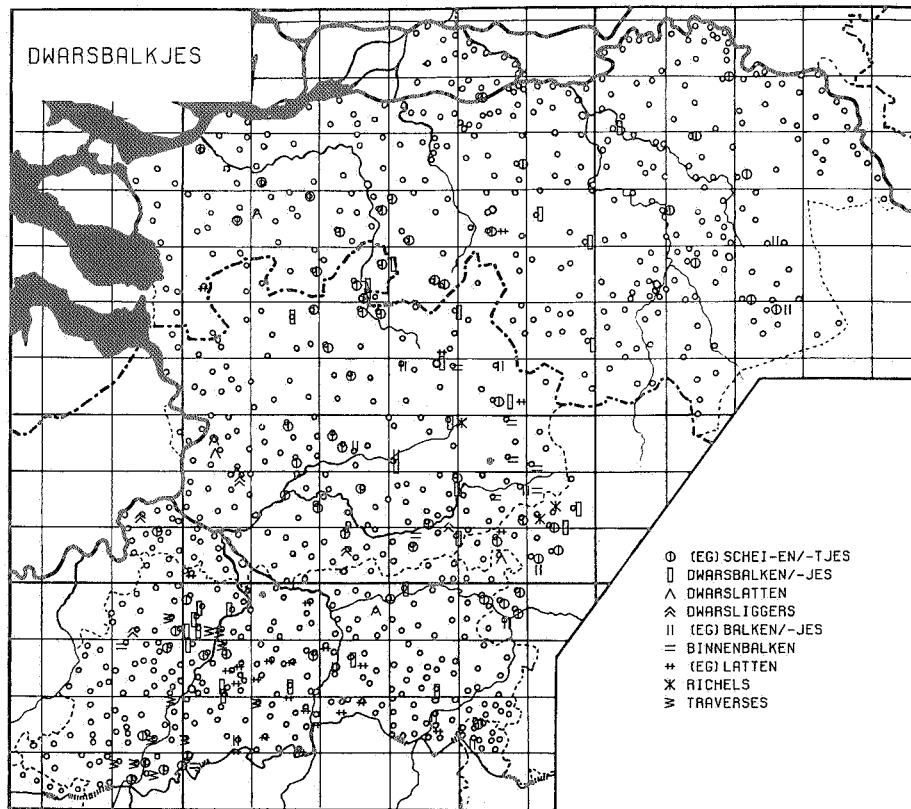
type *eg*, groep II, a): [*eg*]*kaadər*, P 88; **egraam**: zie het type *eeg*, groep II, a): [*eg*]*ròdm*, K 241; **egschi**: zie het type *egge*, groep II: [*eg*]*schèej*, L 241; **geraamte**: *garèemta*, K 341a; *garèmta*, P 86; **kader**: het type *kader* in: P 27; *kaadər*, K 330, P 5, 171; *kaddər*, K 235, P 89; **kadrement**: *kaadrəmént*, K 331; *kadrəmént*, K 324; **raam**: het type *raam* in: L 159; *ròdm*, K 310; **rug**: het type *rug* in: L 150; *rüüch*, K 274; **dwarsbalk**: het type *dwarsbalk* in: K 176; **rugbalk**: *ruchbòlk*, O 165; **trekbalk**: *trekballək*, K 124a; **bank**: *bònch*, I 268; **dissel**: het type *dissel* in: K 176; **kruiswerk**: *kròoswaarək*, K 248; **recht-hout**: *réchtaat*, K 330; **scheerwerk**: *schééjrwéérk*, O 173.

DWARSBALKJES (zie kaart)

Querbalken – crossbeams – traverses (N 11, 69b; Go 1b; Ceusters; Elst; Van Hoof; Jacobs; Meulemans; Vanduffel)
[De dwarsbalkjes dienen om de hoofdbalken van de eg bijeen en op een bepaalde afstand van elkaar te houden. Zij kunnen van tanden voorzien zijn, vooral als het de oude houten driehoekige eg betreft.]

In dit lemma is bij de typering geen onderscheid gemaakt tussen *eg*, *egge*, *eeg*, *eegd* en *eegde*. Binnen de typen „egschiën”, „egbalken” en „eglatten” zijn de opgaven gegroepeerd overeenkomstig de woordtypen „eg”, „egge”, „eeg”, „eegd” en „eegde” in het lemma EG (algemeen). Voor de fonetische documentatie van [*eg*] wordt telkens verwezen naar het bedoelde woordtype in het lemma EG (algemeen). Zie aldaar. Verg. ook het lemma EGRAAM.]

209; *schééjə*, L 200a; *schèèjə*, K 165; *schèèə*, K 307; *schejə*, K 151; *skééjə*, P 163; *skèèjə*, L 183, 235; *scheejs*, K 262; *schèès*, K 157; *schees*, K 174; *schèèna*, K 301; *schéén*, P 44, 45; *schèèn*, K 301; *schee*, K 176; *schée*, K 357, 358; *schïèjə*, I 268, K 264, 265; *schïè*, K 205, 295, O 74; *schïèjəs*, K 265; *schïès*, K 231; *schïes*, K 254; *sjïes*, K 291; *schïèna*, P 1; *schaajə*, K 133a, 179a, 191; *schaas*, P 41; *schaan*, K 310, 348; *schààəna*, O 165, P 60, 62; *schààvə*, P 75; *schaaj*, K 314, 318, 353; *schòs*, P 25; *schòòj*, K 241; de volgende opgaven zijn enkelvoud: *schïè*, O 289, 290; *schààj*, K 179b, 180, 181, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 207, 208; *schàà*, O 287, P 198, 199; *skàà*, O 250; *schaa*, K 348;

schà, K 307, 339; *schèèjə*, dwarsbalkjes aan eg, Elemans; *schee*, hout dat de balken der eg met elkaar verbindt, Corn.; *scheitjes*: *schaajkas*, K 184; *scheren*: *scheerə*, L 263; *egscheiën*: 1: zie het type *eeg*, groep II, a); [*eg*]schéé, P 46; 2: zie het type *eegd*, groep II, b); [*eg*]schijə, L 180b; 3: zie het type *eegde*, groep II: [*eg*]schèjə, L 242; [*schōes*]: *schōes*, P 131, 133; **dwarsbalken**: *dwarsbalkən*, L 148; *dwərsbòlləkə*, K 211; *dwòrsbòlka*, K 204, 317; *dwòrsbòlləkə*, K 318; *dwəsbàlləkə*, K 192; *dwéjəsbòlka*, P 105; *dwéjəsbòlləkə*, K 307, 346; *dwéəsbàlləkən*, K 273; *dwéjəsbòlka*, P 67, 68; *dwéəsbàlləkə*, P 81; *dwéəsbàlləkə*, P 81; *dwéəsbàlləkə*, P 2, 3, 4, 8, 59; *dwéəzbàlləkə*, O 74; de volgende opgaven zijn enkelvoud: het type *dwarsbalk* in: K 186; *dwoersbòlk*, K 191; *dwiəsbòlk*, P 33; *dwijsbàllək*, I 273; *dwèzbàllək*, K 241; *dwoesbòlk*, K 191; *dwjəsbòllək*, P 86; **dwarsbalkjes**: *dwərsbèlləkəskəs*, K 187; *dwərsbèlləkəskəs*, K 220; *dwèəzbàlləkəskəs*, K 274; de volgende opgave is enkelvoud: *dwarsbàlləkə*, K 237; **dwarsbomen**: *dwaarsboomən*, K 147; **dwarshouters**: *dwèəshaatərs*, K 315, 353; **dwarslatten**: *dwarslattə*, K 244, 248, 354; *dwərslattə*, K 207; *dwéərslattə*, K 251; *dwéjərslattə*, P 29; *dwéərs-*

lattə, K 251; *dwarslattə*, K 175a*; **dwarsliggers**: *dwéərsliggərs*, K 281a; *dwéjərslièggərs*, K 341a; *dwéərslièggərs*, K 310; *dwéərslièggərs*, I 220, K 341a; de volgende opgave is enkelvoud: *dwòrslièggərs*, O 72; **balken**: *bòlka*, K 235, P 126; *balʔə*, K 240; *balləkə*, K 357, L 208; *bàlləkə*, P 48; *bòlləʔə*, K 240; de volgende opgave is enkelvoud: *bàllək*, P 167; **balkjes**: *belkskəs*, L 263; **balkjes die dwars lopen**: *bàlləkəskəs dīə dwéərs lōwəpə*, K 340; **binnenbalken**: *biənnənbòlkan*, O 162; *biənnənbàlləkə*, P 198; *bènnənbàlləkə*, K 238, 275, 276, 277, 310, 312, 313; **egbalken**: 1: zie het type *eg*, groep II, a); [*eg*]bàlləkə, K 274; [*eg*]bàlləkə, K 274; [*eg*]bòlləkə, K 268; [*eg*]baalkə, K 313; [*eg*]baaləkə, P 88; 2: zie het type *eeg*, groep II, a); [*eg*]bòlka, P 145; **kruisbalken**: *kroowasbàlləkə*, K 351a; **middenbalken**: *müəddəbòlka*, P 125; *müərrəmbòlkan*, O 158; **steekbalken**: *steekbòlləʔə*, K 240; **tandbalken**: *taantbàlləkə*, L 159; **trekbalken**: *trèkbòlləkə*, K 237; **latten**: *lattə*, K 184, 188a, P 62, 66, 72, 76, 78, 126, 129, 133, 135, 154a; *laatə*, P 16; *lòttə*, K 353, P 76, 84, 137; de volgende opgaven zijn enkelvoud: *làt*, P 130, 136; *làt(tə)*, dwarsbalk(en), hs Schrevens P 86; **eglatten**: 1: zie het type *eg*,

groep II, a): *[eg]latta*, K 237, P 69a, 81; 2: zie het type *eeg*, groep II, a): *[eg]latta*, K 324; de volgende opgave is enkelvoud: *[eg]lat*, K 241; **scheilatten**: *schééjlatta*, K 283; *sjchielotta*, K 331; **verbindingslatten**: *vərbiēndiēngslatta*, K 248; **kadrementen**: *kaatarmanta*, K 332; **liggers**: *liēggərs*, O 173; *liēeers*, K 201; **richels**: *richəls*, K 316; *réchəls*, K 273; de volgende opgave is enkelvoud: *réchəl*, K 315; **slagers**: *sléégərs*, K 256; **spansels**: *spansəls*, P 131; **spieën**: *spiēja*, K 287; **traverses (fr.)**: *tràveers*, O 70, P 4, 10, 61; *travéers*, P 127; de volgende typen zijn enkelvoud: *trávèèr*, P 125; *trávèèjr*, O 178, 255, 285, 286, 287; **dwarshout**: *dwéé-zaat*, K 330; **dwarstkader**: *dwééjskaadər*, K 330; **plank**: *plāngk*, P 82, 137a; **slaghout**: *slàchòjt*, P 83; **vergering**: *vərgèering*, K 353.

TANDEN

Eggenzinken — harrow teeth — dents de herse (N 11, 68; Go 1b; Ceusters; Elst; Van Hoof; Jacobs; Meulemans; Vanduffel)

[In dit lemma is bij de typering geen onderscheid gemaakt tussen *eg*, *egge*, *eeg*, *eegd* en *eegde*. Binnen het type „egtand” zijn de opgaven in vijf groepen onderverdeeld, overeenkomstig de woordtypen „eg”, „egge”, „eeg”, „eegd” en „eegde” in het lemma EG (algemeen). Voor de fonetische documentatie van [eg] wordt telkens verwezen naar het bedoelde woordtype in het lemma EG (algemeen). Zie aldaar.]

egtanden: 1: zie het type *eg*, groep II, a) en II, b): *[eg]tānda*, K 237, 240, 251; *[eg]taānda*, K 192, 312; *[eg]tāānda*, K 268; *[eg]tēēnda*, K 254; *[eg]taant*, K 133a, 137, 209, 231, 237, 238, 276, 277; *[eg]tāānt*, K 249, 250, 281; *[eg]tēēnt*, K 245; *[eg]tāāt*, K 248; *[eg]tānt*, K 283, P 154a; *[eg]tānt*, K 241, 273, 275, 276, 277, 307, 310, 312, 313, 315, 353; *[eg]tōnt*, K 240, 287, 310, P 33; *[eg]tānna*, K 296, 341a, O 74, 165, P 29; *[eg]tānna*, P 27; *[eg]taāna*, P 88; *[eg]taan*, P 44; *[eg]tan*, P 47; *[eg]tōnna*, I 271, K 339, P 5, 28, 69a; *[eg]tōnn*, K 340; 2: zie het type *egge*, groep II: *[eg]tēēnda*, K 244; *[eg]tānna*, P 25; *[eg]tōnna*, K 346; 3: zie het type *eeg*, groep II, a) en II, b): het type *[eg]tanden* in: K 147; *[eg]taānda*, K 141, 165; *[eg]taant*, K 183c, 186, L 244*; *[eg]tāānt*, L 263a; *[eg]tāāt*, K 143; *[eg]tānt*, K 241; *[eg]tōnt*, K 353, O 173, P 41; *[eg]tānna*, P 81; *[eg]taāna*, P 104; *[eg]taan*, K 313, 318, 357, P 46; *[eg]tan*, K 315, 353; *[eg]tān*, P 163, 171; *[eg]tōnna*, I 220, K 333b, P 145; *[eg]tōn*, K 317, P 105; 4: zie het type *eegd*, groep II, a) en II, b): *[eg]tāānda*, I 57a, K 174, 175a*, 179a, 188a; *[eg]tāānda*, K 157; *[eg]taant*, K 176, L 180b; de volgende opgave is enkelvoud: het type *[eg]tand* in: L 148; 5: zie het type *eegde*, groep II: *[eg]tānt*, O 275;

[eg]tānt, O 178, 250, 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 125, 198, 199; *[eg]tōnt*, O 275; *[eg]tānna*, P 198; *[eg]tōnna*, P 125; *éjgəntant*, tand van een eg, De Bont; *eegdātāānt*, egtand(en), hs Mischgofsky L 95; *ééjchtānna*, eggetanden, hs Schrevens P 86; *ééjchtānt*, eggetand, hs Schrevens P 86; **tanden**: het type *tanden* in: I 57a, K 295, 354; *taānda*, K 273; *taānda*, K 102, 191, 201, 211, 248, 256, 268, 274, 307, P 27; *tāānda*, K 226, 264, 265, 274; *tāānda*, K 191, 192, 193, 205, 207, 208; *tāānda*, K 160; *tāāda*, K 248; *tānda*, I 79, K 204, 235, 240, 307; *tānda*, K 281a; *tānda*, K 179b, 180, 181, 190a, 195, 195a; *tōnda*, K 237; *tēēnt*, L 184, 207; *tant*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; *tōnt*, I 268, K 307; *tānna*, O 67; *tānna*, O 63a; *tān'n*, O 63a; *tōnna*, O 72, 162; *tānna*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 89, 126, 127, 129, 131, 133, 135; *tānna*, P 82, 83, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137a; *tānna*, K 274, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62; *taāna*, P 16; *taānn*, K 241; *taan*, K 316, 358, P 45, 48, 167; *tan*, I 273, K 314; *tōnna*, I 269, K 287, 301, 329, 348, P 86; *tōn*, O 158; *tōn*, K 357; de volgende opgaven zijn enkelvoud: *taant*, K 314, 357, 358, P 44, 46; *tant*, K 314, 315, 316, 318, 353, P 45, 47, 48, 167; *taant*, tanden van een eg, Elemans; **houteren tanden**: *hōwtərə tānda*, K 231; *hawtərə tānna*, K 277; *hētərə tānna*, K 312; *hawtərə tāna*, K 275, 276; *ōwtərə tāna*, K 209; *hētərə tāna*, K 315, 353; *hōttərə tāna*, K 273; *hējtərə tāna*, K 238, 241, 310; *hētərə tāna*, K 307; *hētərə tan*, K 313; **pinnen**: *pinna*, K 187; *piēnna*, K 301, 330; het volgende type is een bijvoeglijk naamwoord: **ijzeren**: *éjzərə*, K 277; *èèzərə*, K 312, 313, 315, 353; *èzzərə*, K 209; *aaizərə*, K 275; *aažərə*, K 231, 238, 273, 276, 310; *aawzərə*, K 241; *aažərə*, K 307.

SCHUIN, GEZEGD VAN EGTANDEN

Schräg, von Eggenzinken gesagt — angled, said of harrow teeth — à pointe oblique, dit des dents de la herse

(Ceusters; Jacobs)

[De tanden van de houten eg staan schuin in het egraam; die van de ijzeren eg kunnen veelal verschoven worden.]

schuin: *schòjns*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 8, 10, 59, 61, 62; *schòjngs*, O 289, P 125; *schòjngsj*, O 178, 287, 288; *skòngsj*, O 285, 286; *skungsj*, O 290; **scheef**: *schīēf*, P 198, 199; *schīēf*, P 3, 4; *skīēf*, O 250, 255; **noes**: *nūūs*, P 60.

SCHERP, GEZEGD VAN EGTANDEN

Mit vorwärts gerichteten Zinken, von der Ege gesagt — with the teeth in forward position,

1.1.1.3

said of the harrow – les dents tournés en avant, dit de la herse

(Ceusters; Van Hoof; Jacobs; Vanduffel)

[Het onderste gedeelte van de egtanden is scherp of puntig van vorm in tegenstelling tot het bovenste gedeelte, dat stomp van vorm is. Verg. het lemma BOT, GEZEGD VAN EGTANDEN.]

scherp: *schèrp*, O 178, 255, 287, 288, 289, P 125, 198, 199; *schèrrap*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62; *schèrrap*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; *skèrp*, O 250, 285, 286, 290; **puntig:** *pöjntæch*, P 62; **dunner:** *dïennar*, dun(ner), hs Schrevens P 86; het volgende type is een bijvoeglijk naamwoord: **schërpe:** *schèrrapə*, K 209, 231, 238, 241, 273, 275, 276, 277, 307, 310, 312, 313, 315, 353.

BOT, GEZEGD VAN EGTANDEN

Mit rückwärts gerichteten Zinken, von der Egge gesagt – with the teeth in backward position, said of the harrow – les dents tournés en arrière, dit de la herse

(Ceusters; Van Hoof; Jacobs; Vanduffel)

[Het bovenste gedeelte van de egtanden zit in het egraam en is bot van vorm, waardoor het stevig in het egraam verankerd zit. Het onderste gedeelte is scherp, maar kan door veelvuldig gebruik afslijten en bot worden. In beide gevallen spreekt men van bot, gezegd van egtanden.

In dit lemma is dit onderscheid als volgt gerealiseerd: onder I zijn de opgaven gegeven die betrekking hebben op het botte gedeelte van de egtand en onder II de opgaven die slaan op het bot geworden, scherpe gedeelte van de egtand.]

I: de opgaven met betrekking tot het botte gedeelte van de egtand: **bot:** *bòt*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 59, 60, 61; *böēt*, O 178, 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 125, 198, 199; *böējt*, P 10; *büüt*, O 250; **botter:** *böttar*, stomp(er), hs Schrevens P 86; **stomp:** *stöëmp*, P 4; **stompachtig:** *stöëmpéchtæch*, P 62; II: de opgaven met betrekking tot het bot geworden scherpe gedeelte van de egtand: **bot:** *bòt*, P 62, 66; *böēt*, P 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; het volgende type is een bijvoeglijk naamwoord: **botte:** *bottə*, K 209, 231, 238, 273, 276, 307, 310, 312, 313, 315, 353; *boʔə*, K 241, 275, 277.

SCHERPEN

Schärffen – to sharpen – aiguiser

(Van Hoof; Vanduffel)

[De door veelvuldig gebruik afgesleten houten egtanden worden meestal door de boer zelf

gescherpt, de ijzere egtanden worden ook wel door de smid aangescherpt.]

schèrpen: *schèrrapən*, K 273; *schèrrapə*, K 209, 276, 277, 310, 313, 315, 353, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; *schaarapə*, K 312; *schèrpə*, schèrpen, hs Schrevens P 86; **aanscherpen:** *àäschèrrapə*, K 275; **aansnijden:** *àäsnèjə*, K 307; *àäснаajə*, K 238; *àäснаawə*, K 241; **aanpunten:** *àäpoontə*, K 231.

VERTANDEN

Eggenzinken ersetzen – to replace the harrow teeth – remplacer les dents de herse

(Ceusters; Jacobs; Meulemans)

[Afgebroken, versleten of verloren egtanden worden door de boer of de smid door nieuwe vervangen.]

vertanden: *vərtännə*, O 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 83, 125, 130, 133, 136, 198, 199; *vərtännə*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 59, 62; *vətänn*, O 178, 250; *vərtandə(n)*, de tanden (van eg of reek) vernieuwen, De Bont; *vertanden*, de tanden vernieuwen van een eg, Corn.; **vernieuwen:** *vərnüüvə*, P 61; **nieuwe tanden insteken:** *nüüf tännən iēnsteeekə*, P 10; **nieuwe tanden zetten:** *nüüf tännə zətta*, P 10; **nieuwe tanden inzetten:** *nüüf tännən iēnzətta*, P 60; *neu tännə iēnzətta*, P 131, 132, 135; **verse tanden inzetten:** *vəssə tännə iēnzətta*, P 137a; **andere tanden inzetten:** *ändər tännə iēnzətta*, P 82; **eg laten vertanden:** *ééjch lootə vətännə*, nieuwe tanden in de eg laten zetten, hs Schrevens P 86.

TANDEN INZETTEN

Zinken einsetzen – to set in the harrow teeth – mettre des dents de herse

(Van Hoof)

[De (houten) tanden van de houten eg worden door de boer zelf gemaakt en ingezet; de ijzere tanden worden door de smid gesmeed en door hem of door de boer ingeslagen.]

inzetten: *ézətta*, K 276, 315, 353; **erinzetten:** *ərézətta*, K 273; **inslagen:** *éslàägəñ*, K 310; *éslàägə*, K 275, 307, 312, 313; **erinslagen:** *əreslàägəñ*, K 238; *əreslàägə*, K 209, 231, 277.

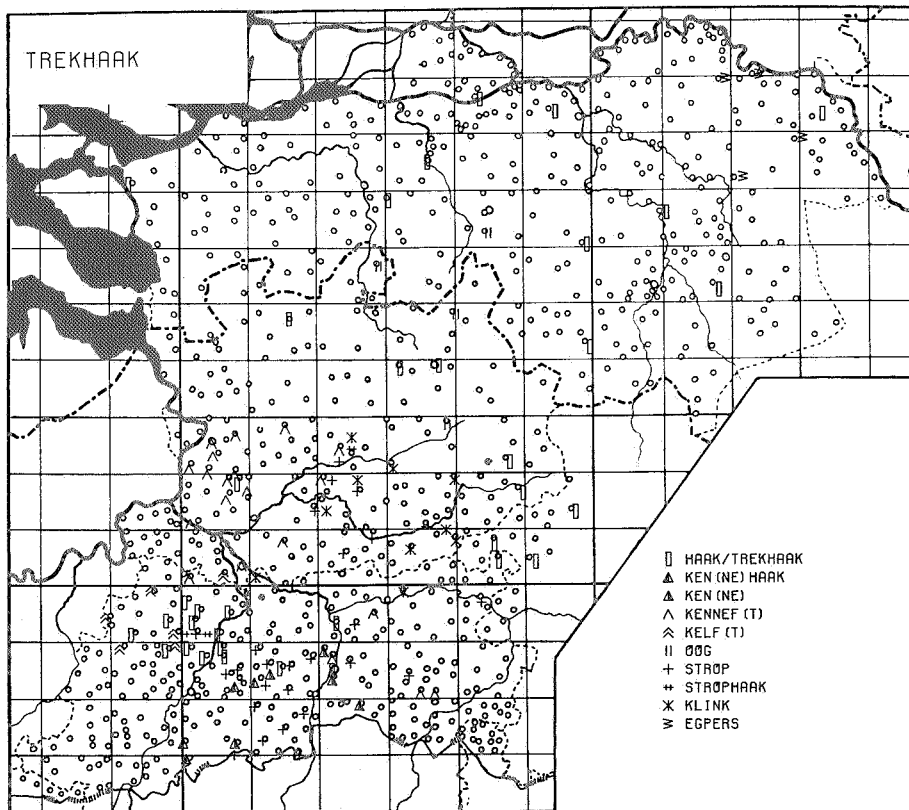
KOP

Der Kopf – the head – la tête

(Jacobs)

[Het stompe gedeelte van de egtand waarmee deze in het egraam verankerd zit.]

kop: *kòp*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62; **dik:** *dïek*, P 60.

—1.1.4.2.2. Trekwerk van de eg

TANDBEUGEL

Anspannungspunkt, Kamm der Egge — point of attachment, cam of the harrow — point d'attache, crémaillère de la herse (Eylenbosch; Vanduffel; Jacobs)

[De tandbeugel is het voorinde, de kam of een ander onderdeel van de eg waaraan de egketting of de trekhaak van de eg bevestigd wordt.

In dit lemma is bij de typering geen onderscheid gemaakt tussen eg, egge, eeg, eegd en eegde. Zie voor de fonetische documentatie van [eg] in het type „eghaak” het lemma EG (algemeen), het woordtype „eegde”, groep II.]
kenne: *kènnə*, O 156, 159, 160a, 161, 166, 171, 175, 176, 177, 178, 237, 238, 239, 244, 245, 246, 247, 247b, 249, 250, 250a, 251, 252, 253, 254, 254a, 255, 256, 277, 278, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 61, 63, 66, 69, 69a, 125, 126, 133, 198, 199; *kènna*, O 160a, 286a, P 60b, 61, 62, 72, 127; **ken:** *kén*, P 127; *kèn*, P 75, 76, 78, 126, 127, 129, 131, 133, 135; **kennef:** *kènnəf*, P 8, 10;

kénf, O 240; *kènf*, O 243; *kéjnf*, O 274a; *kéjngf*, O 242; **kelf:** *kèlf*, O 67, 157, 158, 167, 172, 173, 174; *kèlləf*, O 68, 69, 69a, 71, 72, 162, 163, 164, 168, 169, 169a, 170, P 70; *kèlləf*, P 60; *kulf*, O 154; **kelft:** *kèlft*, O 70, P 2, 60; *kèlləft*, O 73, 74, 165, P 3, 4, 59; *kèlləft*, O 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 59; **schaar:** *skéər*, O 155; *skéəər*, O 241, 275; *skéər*, O 153, 281; de volgende opgave is meervoud: *skéəəra*, O 274; **haal:** *òəl*, O 272; *òəl*, O 232, 273, 276; **eghaak:** *[eg]òèk*, O 281a.

TREKHAAK (zie kaart)

Zughaken — draw-hook — tire-fond (N 11, 74; Jacobs; Vanduffel)

[De trekhaak is een haak of korte ketting met haak en ring die de eg verbindt met het zwenghout van het paard.

In dit lemma is bij de typering geen onderscheid gemaakt tussen eg, egge, eeg, eegd en eegde. Binnen de met [eg]-samengestelde woordtypen zijn de opgaven gegroepeerd overeenkomstig de woordtypen „eg”, „egge”, „eeg”, „eegd” en „eegde” in het lemma EG (algemeen). Voor de fonetische documentatie

1.1.1.3

van [eg] wordt telkens verwezen naar het bedoelde woordtype in het lemma EG (algemeen). Zie aldaar.]

haak: het type *haak* in: P 77; *haok*, K 133a, L 160, 241; *hòòk*, K 276, 353; *hòwək*, K 357; *aak*, O 70, 72, 165, P 1, 2, 3, 59, 60; *ook*, P 27, 88; *òòk*, P 8, 10, 61, 62; **trekhaak:** het type *trekhaak* in: I 57a; *trekhaok*, K 147, 179a, 187, 220, L 200a; *trèkhòòk*, K 237, 317; *trekhaek*, K 163; *trékààk*, K 281a; *trékaok*, K 235; *trékòòk*, K 204; *tréékhaak*, K 354; *tréékhòòk*, K 313; **draaihaak:** *dròwaak*, K 331; **eerhaak:** *èeraok*, K 173b, 174; *eraok*, K 188a; **eghaak:** 1: zie het type *eg*, groep II, a): *[eg]hook*, L 153; *[eg]óaaak*, I 268; 2: zie het type *eegd*, groep II, b): *[eg]hook*, L 180b; **harhaak:** *harhaok*, K 125a; **kelfthaak:** *kélfstaak*, P 5; **kenhaak:** *kénòòk*, P 72; **kennehaak:** *kénnə̀nòòk*, P 69a, 125, 198; **klínkhaak:** *klínkhaok*, K 349; **strophaak:** *stròphòòk*, K 268, 310; *stròpààk*, O 74, P 4; **ken:** het type *ken* in: P 77; *kén*, P 84, 89, 137; **kenne:** *kénnə*, P 126; **ploegkenne:** *plòèch-kénnə*, K 333b; **kem:** *kém*, P 154a; **kennef:** *kénnəf*, K 244, 245, 248, 249, 250, 251, 254, 265, 281, 281a, 283, 287, P 29, 85; *kénéf*, K 330; *kinnəf*, K 248, 287; *kinif*, P 105; *kannəf*, P 104; *kéénəf*, K 332; *kinf*, K 296; **kennef:** *kénnəft*, K 324; **kelf:** het type *kelf* in: O 67; *kélf*, K 329, O 63a, 165; *killəf*, I 273; *kulləf*, O 162; **kelft:** *kélləft*, O 74; **kerf:** *kérf*, O 158; **aarsklíppel:** *aorsklíppəl*, K 176; **aasklíppl:** *òsklíppl*, K 160; **haamsklíppl:** het type *haamsklíppl* in: L 242; *haamsklíppl*, K 186; **handklíppl:** het type *handklíppl* in: K 150, L 258; **hangklíppl:** *hòngklíppl*, K 192; **hansklíppl:** *haansklíppl*, K 166; **handsknuppel:** *aatsknüüppəl*, K 201; **egijzer:** zie het type *eg*, groep II, a): *[eg]aojzər*, K 240; *[eg]ójzər*, K 240; **oogijzer:** *òèwəchéé-zər*, K 353; **trekijzer:** het type *trekijzer* in: K 157; **oog:** *òòg*, K 184; *òeg*, K 191; *òèch*, K 211; *òèch*, K 273; *òèwəch*, K 191; **ring:** het type *ring* in: K 151; *ring*, K 241, 276; **trekring:** *trék-rìèngk*, K 240; **strop:** het type *strop* in: K 295, 296, P 28, 41, 95; *stròp*, P 86; *stròp*, K 265, 301, 340, 341a, P 4, 62, 66, 70, 72, 75, 76, 78, 81, 127, 129; *stròèp*, P 126, 131, 133, 135; **egspan:** zie het type *eeg*, groep II, a): het type *[eg]span* in: L 149; **klink:** het type *klink* in: K 295, P 33; *klínk*, K 268, 274, 307, 310, 346, 348; *klìèngk*, K 274, 301, 335; **zwing:** het type *zwing* in: K 137; *zwièng*, P 27, 89; **beugel:** *buggəl*, K 207; **ketting:** *kéting*, L 235; **haam:** *hòm*, P 171; **haamhout:** *haomhéét*, K 307; *aamhout*, K 256; **trekboom:** *trékbòèm*, K 330; **egwis:** zie het type *eeg*, groep II, a): *[eg]wis*, P 163; **schakel:** *schaokəl*, L 242; **egschakel:** zie het type *eeg*, groep II, a): *[eg]skòèaokəl*, L 208; **egkram:** zie het type *eeg*, groep II, a): het type *[eg]kram* in: K 184; **schaar:** *schéér*, K 207; de volgende opgaven zijn meervoud: *skérrə*, O 275; *skééra*,

O 275; **egschaar:** zie het type *eg*, groep II, a): *[eg]schéér*, K 237; **spanning:** het type *spanning* in: L 263; **hoofd:** *hüüjət*, K 307; **anslij:** *ònstè̀n*, K 291; **egpers:** 1: zie het type *eg*, groep II, a): *[eg]pars*, L 109; *[eg]pas*, L 184; *[eg]pors*, L 150; 2: zie het type *eegd*, groep II, b): *[eg]pòrs*, L 183; *éçhpòrs*, bij een *eg* gebruikte *trekhaak*, Elemans; **draainagel:** *drò̀nò̀dò̀wgəl*, I 266; **S:** *és*, I 269; **mardeel:** *mòtiel*, I 220; **[kén]nər:** *kénnər*, P 25; **hanslij:** *honslenn*, K 262.

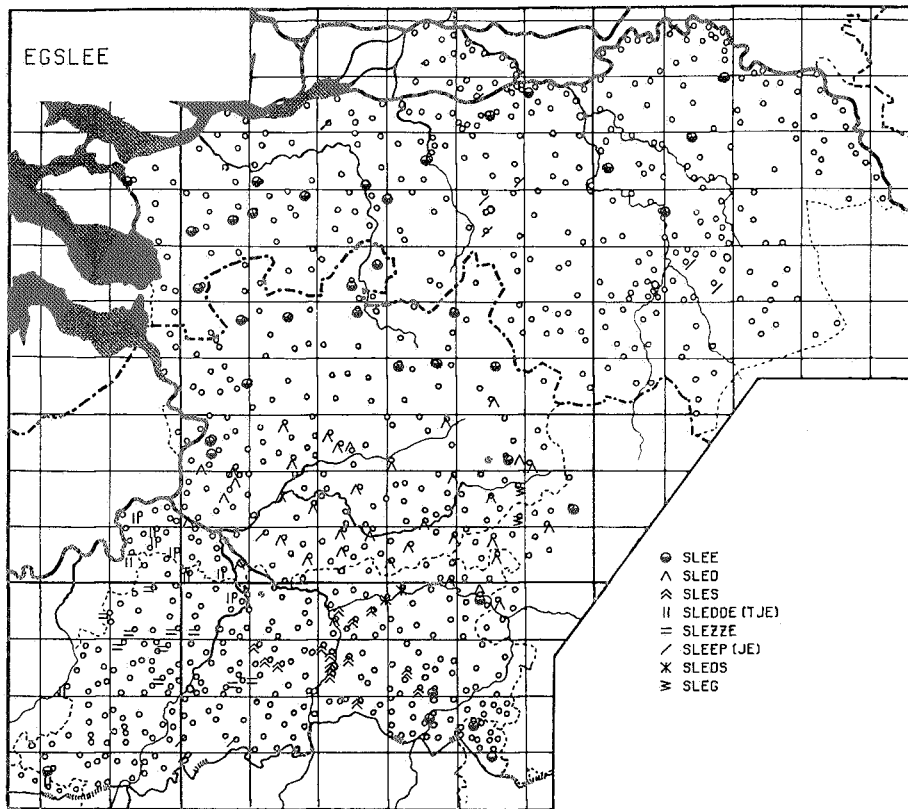
—1.1.4.2.3. Egvervoer

EGSLEE (zie kaart)

Schlitten zur Beförderung der Egge — sledge to transport the harrow — traîneau pour transporter la herse (N 11, 77a)

[In dit lemma is bij de typering geen onderscheid gemaakt tussen *eg*, *egge*, *eeg*, *eegd* en *eegde*. Zie voor de fonetische documentatie van [eg] in het type „egslee” het lemma EG (algemeen), type „egge”, groep II. Verg. het lemma PLOEGSLEE.]

slee: het type *slee* in: I 57a, K 137, 163, 175a*, 176, L 177b, 180b; *slee*, K 276, 317; *sléé*, K 248; *sleej*, K 141, 174, 179a, 201, 240, L 150, 200a; *slééj*, P 145a; *sléj*, K 191, 192, 204, 207, 211, 226, 235, 237, P 171; *slèj*, K 188a; *sléaj*, K 244; *slèèj*, K 157, 173b; *slíe*, P 41; *slèùj*, P 105, 163; *slaaj*, K 160; *slaj*, P 145; **sled:** *slét*, K 241, 251, 254, 264, 265, 268, 273, 274, 276, 277, 281a, 283, 291, 295, 301, 307, 310, 312, 330, 333b, 339, 340, 341a, 346, 348, 349, 351, 353, 354, P 16, 27, 41, 44; *slit*, K 248, 262, 287, 318, P 41; *slìet*, K 332; **sles:** *slés*, P 27, 28, 29, 77, 84, 85, 86, 89, 95, 104, 137; *slès*, P 88; *sléjs*, P 76; *slòòjs*, P 70; **sleds:** *sléts*, P 25, 33; **sledd:** *slédda*, K 324, 329; *slézjə*, O 158; *sluddə*, I 220, 266, 268, 271, P 5; *slòdda*, I 269; **sleddetje:** *sléddəkən*, O 275; **slezze:** *slézza*, O 63a, 72, 74, 162, 165, P 4, 69a, 72; *sluzza*, P 4; *sléuza*, O 67; *sléésə*, O 173; **slede:** *slìèdè*, P 4; **sledetje:** *sléédəkən*, O 275; **sleg:** *sléçh*, K 313, 314; **egslee:** *[eg]slééj*, K 330; *[eg]slòèj*, L 159; *eegde-slij*, lage houten slede voor transport van de *eg*, Elemans; **rolslee:** *rolsleej*, K 151; **veldsled:** *véltslét*, K 256; **sleepsles:** *slèèpslès*, P 81; **sleep:** *sléép*, K 125a, 183c, 331, P 125, 126, 198; *slèèp*, K 166, 184, 186, L 241; *slééjp*, L 235; *slép*, K 133a; *slèèp*, slede, hiermee werd vroeger de *eg* of *gierton* vervoerd, hs Mischgofsky L 95; **sleepe:** *slépkə*, P 198; **sleeplat:** *slééjplat*, L 183; **sleur:** *sléura*, O 67; *slírrə*, I 273; **slof:** het type *slof* in: L 187; *slóf*, L 184.

—1.1.4.3. Werken met de eg

EGGEN

Eggen — to harrow — herser

(N 11, 79; Go 1b; Roukens 3, 4; Alaers; Ceusters; Elst; Jacobs; Meulemans; Vanduffel)

[Het land met de eg bewerken, met de eg over het land gaan.

In dit lemma zijn de antwoorden opgenomen op vragen die betrekking hebben op „eggen in het algemeen”, t.w. N 11, 79, Go 1b en Roukens 3, 4, alsmede de hiervoor genoemde licentiaatsverhandelingen (Alaers, enz.). Daarnaast zijn de varianten van de verschillende woordtypen afgeleid van „eg” („eggen”, „eggenen”, „eggeren”, „egen”, „egenen”, „eegden”, „eechten”, „ichten” en „egteren”) uit alle hiernavolgende lemmata m.b.t. „eggen” in dit lemma opgenomen.

eggen: het type *eggen* in: I 271, K 75, 131, 133a, 125, 137, 143, 153, 157a, 159, 160, 161a, 161b, 165, 166, 169, 175, 175a*, 176, 178, 179b, 180, 181, 182, 183, 183b, 186, 187, 197, 200, 202, 204, 210, 215, 216, 217, 218, 220, 249, 250, 256, 277, 295, 310, L 148, 150, 154, 160, 177b,

178, 178a, 179, 180, 183, 184, 187, 190, 200, 202, 207, 208, 224, 224a, 227, 235, 239, 240, 242, 244, 255, 257, 258, 259, 260, 261, 263a, 264, 265a, 279, 280, 283, 284, 285, O 67, 290, P 5, 77; *eggan*, I 271, 275, K 136a, 137, 143, 175a*, 176, 186, 193, 215, 216, 241, 256, 273, 275, 295, 312, 341a, L 91b, 150, 200, 205, 206, 244*, 257, 258, 261, O 67, 177; *ëggan*, I 266, 273, K 240, 241, 273, 340, O 63a, 72; *ëggan*, K 273, 313, 315, 353; *egn*, L 263; *ëgn*, L 187; *ëgn*, K 314; *eggə*, K 102, 102*, 133a, 135, 137, 145a, 146, 160, 163, 164a, 176, 177b, 178*, 179a, 182, 184, 200a, 217, 220, 245, 262, 307, 310, 332, 341a, L 109, 152, 153, 157, 159, 160, 162, 177b, 177c, 180b, 183, 187, 199, 200, 200a, 205, 206, 207, 207a, 208, 235, 241, 244*, 263, 263a, P 76, 152; *ëggə*, I 220, 268, 269, 271, K 141, 153, 165, 166, 179b, 180, 181, 183c, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 204, 205, 207, 208, 211, 225, 226, 227, 228, 229, 229a, 235, 237, 240, 243, 244, 245, 248, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 261, 262, 264, 265, 267, 268, 274, 276, 276a, 277, 281, 281a, 283, 291, 301, 307, 310, 313, 329, 330, 333b, 339, 340, 341a, 346, 348, 349, 351a, 353, 354, 357, L 159, 183, 184, 207, 208, 235, 242, O 63a, 74, 165, P 4, 16, 25, 27, 28, 29,

1.1.1.3

33, 41, 48, 65, 67, 68, 70, 84, 85, 86, 126, 211; *éggə*, K 198, 209, 231, 238, 241, 248, 256, 273, 275, 276, 276a, 277, 284, 307, 307a, 310, 312, 315, 349, 353, L 159, 241, 242, O 69, 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 10, 24, 30, 59, 60, 61, 62, 72, 127, 176; *éggé*, K 262; *iggən*, I 266; *iggə*, I 266, K 211, 240, 244, 245, 248, 251, 281, 287, 289, 295, 296, 301, 331, 335, 353, 354, P 27, 86; *öggən*, K 264; *éggə(n)*, *eggen*, De Bont; *éggən*, *eggen*, Brabantius; *iggen*, *eggen*, Corn.; *eggen*, Corn. Vervl. A.; *éggə*, *eggen*, Elemans; *éggə*, *eggen*, hs Mischgofsky L 95; **eggenen**: *éggənən*, O 253, P 77; *éggənn*, O 178; *éggəna*, P 77, 125; *éggəna*, P 62, 66, 67, 68, 69a, 72, 75, 76, 78, 81, 82, 125, 126, 127, 131, 132, 133, 135; *éggəna*, P 8, 10, 60, 125; *éggəvə*, P 198; **eggeren**: het type *eggeren* in: O 245; *éggərən*, O 241; *éggərən*, O 162, 172, 275; *éggərən*, O 253, 275; *éggərən*, O 158, 178, 250; *éggərən*, O 250; *égrn*, K 340; *éggərə*, P 198; *éggərə*, O 178, 250, 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 125, 198, 199; **egen**: het type *egen* in: L 180; *eegan*, K 147, 218, 314, 315, 316, L 177, 285, P 46, 157a; *eggə*, I 220, 268, K 314, 315, 316, 317, 353, 354, 357, 358, 359, L 145, P 41, 44, 45, 46, 84, 171; *eechə*, K 353; *ééggə*, K 251, 313, 324, 354; *èèggə*, K 293; *eejgə*, K 359, L 145, P 48, 81; *ééjgə*, K 329, P 81, 86, 105, 137, 154a, 163; *ééjgə*, P 81; *ejgən*, K 187, 287; *éjgən*, K 287, L 146, 262, P 72; *éjgə*, K 187, 293, L 149, P 5, 47, 48, 88, 89, 94, 136, 137a, 161, 163, 167; *éjchə*, P 89; *i-jgə*, P 167; *ijgən*, K 150, 287, L 262; *ijgə*, L 100, 149, 262; *aajgə*, P 95, 104, 145; *áajgə*, P 104; *ajgə*, P 95, 152; *ájgə*, P 145; *ójgə*, P 104; **eigen**, *eggen*, Corn.; **egen**, *eggen*, Corn. Vervl.; *éjge*, *eggen*, Elemans; **eggenen**: *ééggəna*, P 72, 76; *ééjgəna*, P 72; *éjgəna*, P 83, 130; **egeren**: *ééggərə*, O 173; **eegden**: het type *eegden* in: L 145; *eegdə*, K 316, 357; **eechten**: *eechtən*, K 151; *eegtən*, L 148; **ichten**: *ichtən*, I 78, K 188a, 190; *ichtə*, K 176; *igtə*, I 57a, 124a; *ičhtə*, K 201; *iechtə*, K 188a; **egteren**: *égtren*, O 275; **opeggen**: *öépéggə*, K 268; *opeggen*, losmaken door te eggen, Corn. Vervl.; **opegen**: *öépéjgə*, P 5; **opegeren**: *ööbééggərə*, O 173; **overeggen**: *oovərəéggə*, K 341a; **dooreneggen**: *dəriénéggə*, K 341a; **kapoteggen**: *kapòt éggə*, K 341a; **slechten**: het type *slechten* in: I 57, 57a, 78, 79, 102, 118, K 125a, 126, 152, 154, 157, 173, 173a, 177, 177b; *slegtən*, K 158; *slechtə*, K 124a, 125a, 151, 173b, 174, 176, 188a; *sléchtə*, K 221, 221a, 315, 353; het land – het type – *slechten* in: I 57a; *slechten*, *eggen*, Brabantius; **opslechten**: *opslechtə*, K 175a*; **slichten**: *slichtən*, K 127; *slüechtə*, K 229; *sliechtə*, K 179a; **afslichten**: *afslichten*, al het omgeploegde of omgespitte land met de eg slichten, Corn.; **fijn leggen**: de grond – *faajn liggə*, K 244; **kleinen**: *klááəna*, O 70; **rochtingen**: *róchtīəngə*, I 268; **cultivateren**: *kultievaatə*, L 235.

1360

SCHERP EGGEN (zie kaart)

Mit vorwärts gerichteten Zinken eggen – to harrow with the teeth in forward position – herser en arrochant, herser les dents tournés en avant

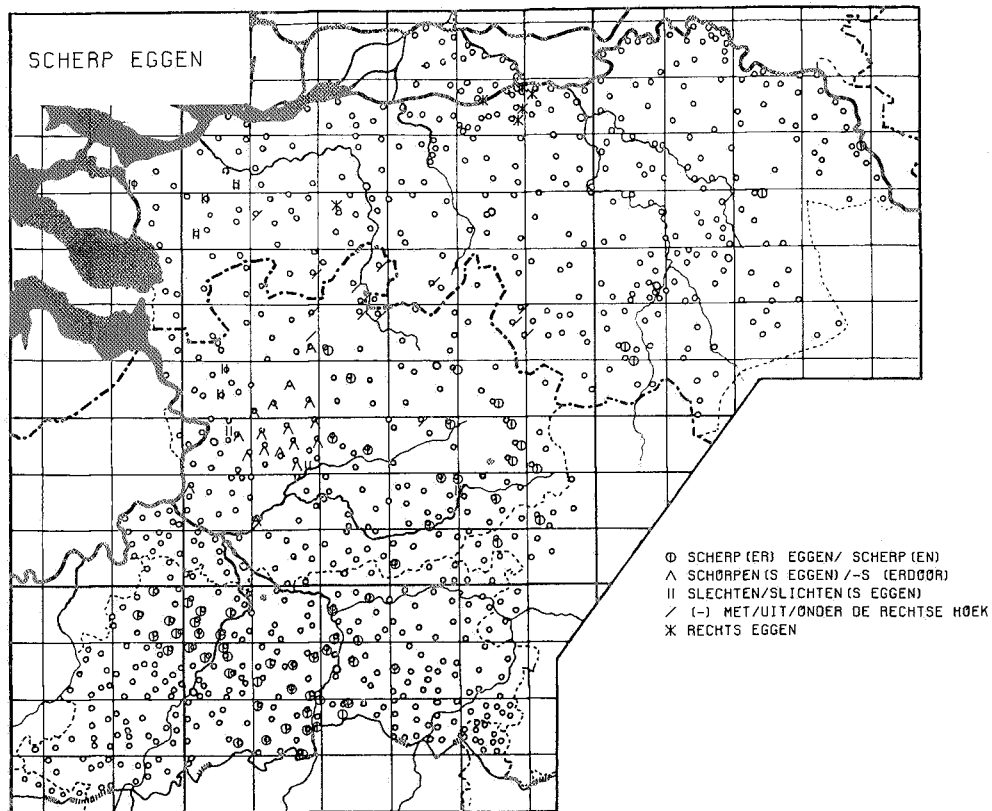
(N P, 15a; N P, 15b)

[Scherp eggen is het eggen met de tanden van de eg naar voren gericht. Dit gebeurde in verschillende gevallen. Heel algemeen deed men dit om de aardkluiten te breken die bij het ploegen ontstaan waren, en om de grond fijn te maken voor b.v. het zaaien van graan. Door zo te eggen kon men ook de in de winter ondergeploegde mest aan de oppervlakte brengen. Was de weide omgeploegd, dan had deze manier van eggen het voordeel dat men de graszoden niet naar boven haalde.

Door scherp te eggen haalde de boer het onkruid naar boven of hij trok het uit de grond. 's Zomers werden de stoppels er zo uitgeëgd.

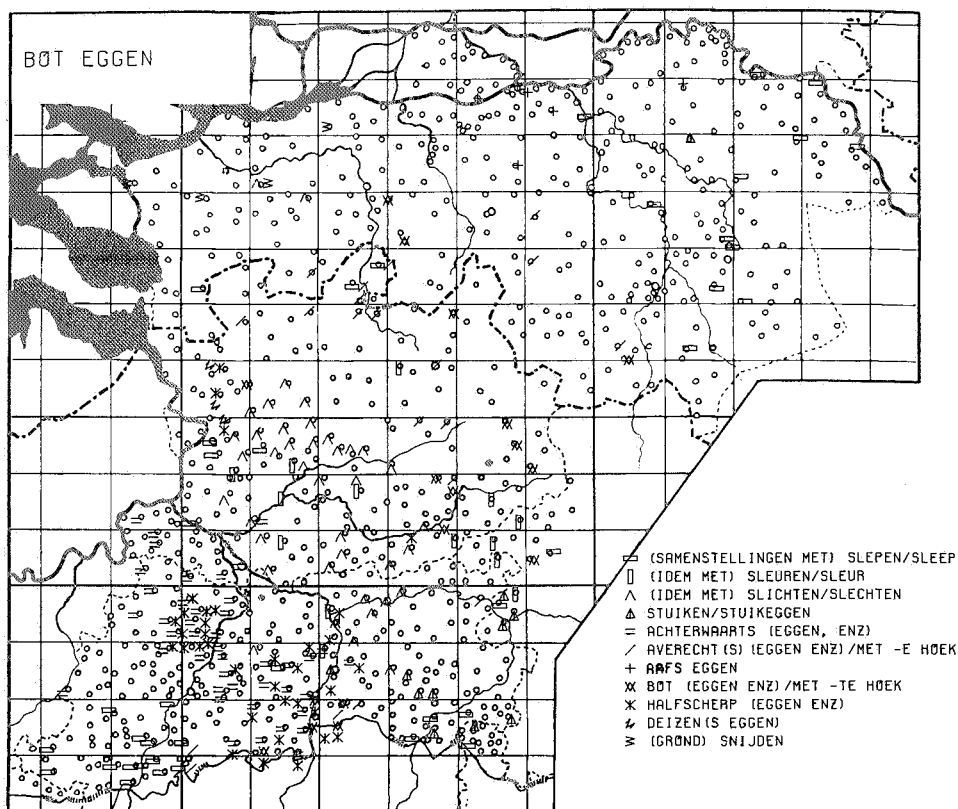
In dit lemma zijn de varianten van de verschillende woordtypen afgeleid van „eg” („eggen”, „eggenen”, „eggeren”, „egen”, „eechten” en „ichten”) niet fonetisch gedocumenteerd. Zie voor de documentatie hiervan het lemma EGGEN.]

scherp eggen: het type *scherp [eggen]* in: K 277, 310, L 258, O 67; *scherp[eggen]*, L 207a, 280, P 4, 26; *schèrp [eggen]*, K 275, 307a, O 69, P 24; *schèrrap [eggen]*, K 209, 231, 238, 241, 273, 275, 276, 276a, 277, 307, 310, 312, 315, 349, 353, L 187, P 30; *schééráp [eggen]*, K 267; *schárp [eggen]*, K 312; **scherp eggen**, met de tanden voorwaarts om de kluiten te breken, Corn.; **scherp egen**: *scherp [egen]*, P 94; *schèrp [egen]*, K 359; *schèrrap [egen]*, P 84, 86; **scherp eggenen**: *schèrrap [eggenen]*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; **scherp eggen**: *schèèrp[eggen]*, K 264; **eggen**: *[eggen]*, K 153, 187, 310, 330, L 144, 153, 160, 183, 184, 187, 199, 200, 241, 244, 257, O 290, P 211; **egen**: *[egen]*, L 100, 180, 262, P 72, 145, 152, 161; **eechten**: *[eechten]*, L 148; **ichten**: *[ichten]*, K 188a; **eggeren**: *[eggeren]*, O 245; **recht eggen**: *recht[eggen]*, O 177; **rechts eggen**: het type *rechts [eggen]* in: K 137; *rechts [eggen]*, K 133a, 135, 178*; *regs [eggen]*, K 136a, 143; **eggen met de/een rechtse hoek**: het type *[eggen] met de rechtse hoek* in: K 175a*; *[eggen] meej nə rəèchsən höèk*, K 216; **eggen met scherpe hoek**: *[eggen] met schèrən höèk*, K 193; **ichten met de scherpe hoek**: *[ichten] meej dən schaarə oek*, K 188a; **met de diepe hoek eggen**: *meej dən diepən hoek [eggen]*, K 184; **eggen met de zware hoek**: *[eggen] meej də zwaorə hoek*, K 178*; *[eggen] meej də zwaorə oek*, K 178*; **diep eggen**: het type *diep [eggen]* in: K 217, L 180; *dèèp [eggen]*, L 207a; **kort egen**: *kort [egen]*, L 262; **eggen met scherpep**: *[eggen] met scherpech*, K 284; **opeggen**:

op[eggen], K 102*; *slap eggen*: *slap* [eggen], L 184; *hard eggen*: het type *hard* [eggen] in: L 180, 200; *tegeneggen*: *teegən* [eggen], L 180b; *overeggen*: *óovər*[eggen], K 313; *wreed eggen*: *vrêët* [eggen], L 184; *vooreggen*: *vòj*[eggen], P 127; *vooreggen*: *vuir*[egen], P 157a; **met het scherp van de eegd voorwaarts eggen**: *met at scherp van dèjcht vurwuts* [eggen], I 275; **hele tand eggen**: *heelə tant* [eggen], K 145a; **tand-eggen**: *tånd*[eggen], K 198; **met een rechte tand eggen**: *mi nə richtə taant* [eggen], K 146; **panen eggen**: het type *panen* [eggen] in: K 217; **pein eggen**: *peng*[eggen], L 205, 206; **wortleggen**: *wortəl*[eggen], L 230*; **op de hand eggen**: *op də hant* [eggen], K 217; **slechten**: het type *slechten* in: I 57a; *slechtə*, K 173a, 173b; *slèchtə*, K 153, 221, 221a, 225; **slichten**: *slichtə*, K 262, 307; **slichtens eggen**: *slēchtərs* [eggen], K 243; **scherp slechten**: *scherp slegtə*, K 174; *sharp slechtə*, I 79; **recht slechten**: het type *recht slechten* in: K 124a; **recht vooruit slechten**: *recht vooruit slechtə*, K 188; **slechten met de zware hoek**: *slèchtə mèt də zwaarən òëk*, K 176; **slechten met de rechte hoek van de eegd**: *slechtə mee dən rechsən oek van dən icht*, K 174; **gaaf slepen**: *geef slijpə*, K 150; **slepen**:

sléjpa, P 176; *slèpən*, L 91b; **glad maken**: het type *glad maken* in: K 145a; **fijn leggen**: het type *fijn leggen* in: K 267; **optrekken**: *òp-trèkkən*, O 241; **breken**: *breejkə*, P 23; **inbreken**: *inbrèëkən*, P 70; **schorpen**: *schurpə*, K 258, 279; *schörpen*, eggen met de tanden vooruit, met de tanden naar het paard gekeerd, Corn.; **scherven**: *scherpə*, P 8; **schorpens eggen**: *schurpərs* [eggen], K 227, 228, 229, 229a, 245, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 261, 262; **schorpens egen**: *sjeurpərs* [egen], K 293; **eggens rijden**: *eggəs ráá*, K 334; **zwaar egen**: *zwoor* [egen], P 86; de volgende typen zijn woordgroepen zonder werkwoord: **op de tand**: *op dən tant*, K 218c; **met de zware hoek**: *méjdzwòdrənòëk*, K 180, 205; **met de diepe hoek**: *méjdandiepənòëk*, K 179b, 195a; **uit de rechtse hoek**: het type *uit de rechtse hoek* in: K 214, 215; **onder rechtse hoek**: *òndər-rèchsənòëk*, K 206; **met de rechtse hoek**: *méjdrèchsənòëk*, K 190a, 191, 192, 193, 195, 205, 207, 208; *mee də rèchsənòëk*, K 271; **met de scherpe hoek**: *met dən scherpən hoek*, K 179a; *métə schūarpən òëk*, K 226; *méjdə-scherpənòëk*, K 181; **met de rechte tanden**: *mee də rechtə taant*, K 145a; **met de tanden voor-**

waarts: het type *met de tanden voorwaarts* in: K 172; **diepe hoek:** *diepən hoek*, K 215; **rechte hoek:** *rechtən hoek*, K 174; **volle werk:** het type *volle werk* in: I 274; **dieper door:** het type *dieper door* in: K 174; **schorpens erdoor:** *schūrəpəs ardéur*, K 206; de volgende typen zijn bijwoorden: **schorpens:** *schurrəpəs*, K 293; *schörpəns*, *schörpəns er deur eggen*, eggen met de tanden der eg vooruit, Corn. Vervl.; **scherp:** het type *scherp* in: P 29a; *schérrəp*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62, 82, 133, 137a; *sjérrəp*, P 83, 130, 131, 132, 135, 136; *skérrəp*, O 73; **vooruit:** *vōjdōt*, P 131; **fijn:** *fjōdn*, P 135.

BOT EGGEN (zie kaart)

Mit rückwärts gerichteten Zinken eggen – to harrow with the teeth in backward position – herser en décrochant, herser les dents tournés en arrière (N 11, 82; NP, 16a; NP, 16b; NP, 15a; Go 1b; Alaers; Elst; Vanduffel; Ceusters; Jacobs; Meulemans) [„Bot eggen” wordt ook „eggen op halve trekkracht” genoemd. De tanden van de eg

staan dan tegen de trekrichting in. Het paard wordt aan de achterzijde van de eg ingespannen. Dit „bot eggen” deed men soms voor het zaaïen om de grond zaaiklaar te maken en te egaliseren. Maar in de regel gebeurde dit om het zaad onder te eggen. Klein onkruid werd daardoor ook nog kapot geëgd.

In dit lemma zijn de varianten van de verschillende woordtypen afgeleid van „eg” („eggen”, „eggenen”, „eggeren”, „egen”, „egeren”, „eechten” en „ichten”) niet fonetisch gedocumenteerd. Zie voor de documentatie hiervan het lemma EGGEN.]

slepen: het type *slepen* in: O 245; *sleepə*, L 109; *sléəpə*, L 159, P 44; *slèəpə*, L 187, 241, 242, P 145; *sléəjpə*, K 330, L 183; *sléjpən*, O 275; *sléəjpən*, O 275; *sléjpə*, P 211; *sjlèəpə*, L 205, 206; *slaepə*, L 184; *slijpən*, K 188a, L 262; *slijpə*, L 200; *sləjpən*, O 275; *slaapə*, P 152; *slèppə*, K 192; *sluppə*, K 191; *slujpə*, K 191; *sleipen*, manier van eggen, waarbij de tanden der eg van het paard weg staan, eggen met de tanden naar achter (Duffel), ook *sleipe(n)s eggen*. Corn.; **achterwaarts slepen:** het type *achterwaarts slepen* in: P 77; **afslepen:** *afsléjpən*, O 241; *afslèjpə*, O 178, 255, 285, 286,

287, 288, 289, 290; *afslèjpn*, O 250; *afslèpə*, O 290; *afslaapə*, P 157a; *afslààpə*, P 125, 198, 199; **gelijk slepen**: *gələjk slèjpə*, K 153; **gaaf slepen**: *geef dijəpə*, K 150; **slepen met de eg**: *slààpə mèttə èch*, K 256; **sleepeggen**: *slèjpp[eggen]*, P 72; **slepens eggen**: *slàapəs [eggen]*, K 248; *slààjpəs[eggen]*, K 244; **slepens egen**: *slèapəs [egen]*, P 167; *sljipəs [egen]*, K 287; **onderslepen**: *ónnərslèépə*, K 358; **slepens rijden**: *slèjpas ràà*, P 137a; **sleureggen**: *slèùj-ər[eggen]*, K 312; *slèùjər[eggen]*, K 353; *slèùwər[eggen]*, K 353; **sleuregen**: *sleür[egen]*, K 314; **half sleureggen**: *half slujər[eggen]*, K 314; **sleuren**: *sleurə*, K 235, 251, 262, 301, 332, 353, 354, P 45; *slèjra*, P 84; *sljra*, P 26; **voorsleuren**: *veusleurə*, K 346; **achterwaarts sleuren**: *òchtərwèts slèjra*, P 89; **stuiken**: *stèùkə*, P 44, 48, 95; *stookə*, P 105; *stàòkə*, P 104; *staakə*, P 154a; *stàkkə*, P 161; *stajkə*, P 163; **stuikeggen**: *stuik[eggen]*, L 180b; *stòk[eggen]*, K 237; **stuikegen**: *stèùk[egen]*, P 44; *stuwk[egen]*, P 46; *stik[egen]*, P 88; **stuikens eggen**: *stoukes ege*, eggen met het voorste der egge naar achter, Tuerlinckx; **slichten**: het type *slichten* in: K 267, 334, P 94; *slichtə*, K 264, 265, 268, 274, 310, 349; *slèchtə*, K 245, 255, 258, 296, 301, 331, 339, P 25, 33, 70; *slichʔən*, K 310; *slichten*, zekere manier van eggen. De tanden der eg staan dan achterwaarts, gewoonlijk zijwaarts dwars naar rechts, zodat men met de eg kan spelen, Corn.; **slechten**: *slegtən*, K 176; **bot slechten**: *bot slechtə*, I 79; **slichtens eggen**: *slèchtəs [eggen]*, K 254, P 30; *slèèttəs [eggen]*, P 29; *slèchtanzj [eggen]*, K 283; *slichtəs [egen]*, K 348; *slèchtərs [eggen]*, K 227, 228, 229, 229a, 252, 253, 254, 255, 257, 261, 262; *slichte(n)s eggen*, zekere manier van eggen. De tanden der eg staan dan achterwaarts, gewoonlijk zijwaarts dwars naar rechts, zodat men met de eg kan spelen. Men slicht om de granen onder te dekken, Corn.; **slichtjes rijden**: *slèchtjəs raon*, K 340; **op de driehoek slechten**: *op də drieoek slegtə*, K 174; **gangen slechten**: *gangə slechtə*, K 174; **roeihoeks slechten**: *roejhoeks slechtən*, K 124a; **slechten met de lochte hoek**: *slèchtə mèttə də lochtən òèk*, K 176; **slichten aan de linkse hoek**: *slichtə óndəlìngsən òèk*, K 206; **slechten met de averechtse hoek van de eegd**: *slechtə mee dən aovərechtsən oek van dən icht*, K 174; **met de averechtse hoek slechten**: *met də evvərechtsə hoek slegtə*, K 175a*; **achterwaarts slichteren**: *òchtərwuws slèchtərə*, K 287; **achteruitslechten**: *achtəruitslechtə*, K 157; **inslichten**: *ìèn-slèchtə*, K 341a; **met de schuine hoek slechten**: *mèttə schèùnən òèk slèchtə*, K 221a; **eggen**: *[eggen]*, K 187, 262, 284, L 153, 183, 187; **egen**: *[egen]*, L 100, 262, P 171; **eechten**: *[eechten]*, L 148; **achterwaarts eggen**: *achtərwèts [eggen]*, O 74; *achtərwèts [eggen]*, K 329, P 4, 126;

òchtərwèts [eggen], I 268, P 84; *achtərwjts [eggen]*, O 67; *òchtərwójts [eggen]*, P 67, 68; *òchtərwuws [eggen]*, I 220; *òchtərwèts [eggen]*, I 269; *àchtərwès [eggen]*, O 69; **achterwaarts egen**: *achtərwèurts [egen]*, K 293; *àchtərwéèts [egen]*, P 86; *àchtərwòts [egen]*, P 5; *achtərwajts [egen]*, P 81; *achtərwèts [egen]*, K 324; **achterwaarts eggenen**: *òchtərwuws [eggenen]*, P 69a; **achterwaarts eggeren**: *òchtərwès [eggeren]*, O 158; **te achterwaarts eggen**: *tàjchtərwajts [eggen]*, I 275; **averechts eggen**: *éév-ərèchs [eggen]*, P 41; *eevərchs [eggen]*, K 307; *haovərechis [eggen]*, K 186; *dòvərchs [eggen]*, K 273; *áávərchs [eggen]*, K 198; *aavərchs [egen]*, L 258; *aovərchts [eggen]*, K 237; **averecht egen**: *éévərecht [egen]*, P 137; **averecht eggenen**: *avvərecht [eggenen]*, P 198; *dòvərecht [eggenen]*, P 125; **aafs eggen**: *efs[eggen]*, K 133a; *ès[eggen]*, K 137; *ees[eggen]*, K 135; *éégs[eggen]*, K 165; **aafs egen**: *aaws [egen]*, L 149; *ijs [egen]*, K 147; **eggenen met de averechte eegde**: *[eggenen] met də aavərechtə egdə*, O 253; **ten achterstevoren eggen**: *tən achtərsə vurrə [eggen]*, L 91b; *tən achtərsə vórrə [eggen]*, L 153; **achterstevoren eggen**: *achtərsveurə [eggen]*, L 160; **achterstvoor eggen**: *echtərst-vèür [eggen]*, L 184; **terugwaarts eggen**: het type *terugwaarts [eggen]* in: I 271; **terug eggen**: het type *terug [eggen]* in: L 150; *tròch [eggen]*, K 307; *trüüG [eggen]*, K 281a; **rugwaarts egen**: *rugwòdrts [egen]*, K 317; **op de rug eggen**: *òp də rich [eggen]*, O 63a; **bot eggen**: het type *bot [eggen]* in: K 275, 277; *bot [eggen]*, L 263a, 280; *bòt [eggen]*, K 307a, P 27; *bòt [eggen]*, K 276a, 310, 357; *but [eggen]*, K 307; **eggen met de botte hoek**: *[eggen] mit dən bottən oek*, K 179a; **met de botte hoek eggen**: *mèttəm bòttən oek [eggen]*, K 211; **onder linkse hoek eggen**: *óndalìngsòèk [eggen]*, K 204; **halfscherp eggen**: *alləf schèrrəp [egen]*, P 27; *hòlfschèrp [eggen]*, P 86; *hòlləf schèrp [eggen]*, K 310; **halfscherp egen**: *aləf-schèrp [egen]*, P 81; *alfschèrp [egen]*, P 81; *alləf sjéérəp [egen]*, P 89; **halfscherp eggenen**: *alləf-schèrrəp [eggenen]*, P 62, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; **licht ineggen**: het type *licht in[eggen]* in: L 180; **licht eggen**: *licht [eggen]*, L 207; *leejcht [eggen]*, L 207; **locht eggen**: *lòècht [eggen]*, K 237, 267; *logt [egen]*, L 257; **lochtjes eggen**: *lochjəs [eggen]*, L 200; **licht egen**: *lìècht [egen]*, hs Schrevens P 86; **slap eggen**: *slap [eggen]*, L 184; **achteregegen**: *aachtə [eggen]*, O 165; **achteregegen**: *òchtə [egeren]*, O 173; *achtəruiteggen*: *achtə-ròòət[eggen]*, K 248; *òchtə-ròòət[eggen]*, K 330; **met de tanden achterruit eggen**: *mi də taant aachtərouit [eggen]*, L 200a; **afeggen**: *af-[eggen]*, K 102*; **ineggen**: het type *in[eggen]* in: K 210; **ondereggen**: *óndər[eggen]*, K 351a; **onderegen**: *ónnər[egen]*, K 316, 318; *óndər[eg-*

gen], K 318, 359; *òndar[egen]*, K 313; **dwars eggen**: *dwèès [eggen]*, P 4; **plat eggen**: het type *plat [eggen]* in: K 217; **effen eggen**: *éffan [eggen]*, K 240; **links eggen**: *lienks [eggen]*, K 178*; **kapoteggen**: *kupot [eggen]*, L 205, 206; **met de botte kant eggen**: *met dà botta kaant [eggen]*, K 163; **ichten met de botte hoek**: [*lichten*] *meej dà botta oek*, K 188a; **averechtse hoek eggen**: *òvvarèchsànòèk [eggen]*, K 237; **eggen met de/een averechtse hoek**: [*eggen*] *meej nan aovrèchsàn hoek*, K 216; [*eggen*] *met dà eevarechtsà hoek*, K 175a*; **met de averechtse hoek eggen**: *middànòòvvarèchsàn heuk [eggen]*, K 240; *middànòòvvarèchsàn heok [eggen]*, K 240; **eggen met de lochte hoek**: [*eggen*] *meej dan lochtàn hoek*, K 184; [*eggen*] *meej dà lochtàn hoek*, K 178*; [*eggen*] *meej dà lochtàn oek*, K 178*; **eggen met de lichte hoek**: [*eggen*] *meej dà lichtàn hoek*, K 183c; **met de lichte hoek eggen**: *met dà liechtà oek [eggen]*, K 160; **met de aafse hoek eggen**: *mee dan èsènhoek [eggen]*, K 141; **noen eggen**: *nòè [eggen]*, P 127; **eggeren met de averechte eegde**: [*eggeren*] *mét duvarechtééjda*, O 253; **dreeg eggen**: *drieh [eggen]*, L 263; **bocht eggen**: *bocht [eggen]*, K 166; **onkruid omwerken**: *onkruid umwerkàn*, L 205, 206; **halfwerk eggen**: *hállaf wèrrak [eggen]*, I 273; **van de hand eggen**: *van dà hant [eggen]*, K 217; **van de tand eggen**: het type *van de tand [eggen]* in: K 218; *van dan tant [eggen]*, K 215; **van strop af eggen**: *van strop af [eggen]*, K 220; **stroppen**: *stròppà*, K 244; **achterwaarts overgaan**: *àchtarwès òòvargáán*, O 69; **de eegde het achterstevoren nemen**: *diechtà tachtarstaveurà neemà*, K 188a; **eegd andersom leggen**: *eegt andersom leggan*, L 144; **andersom aanspannen**: *àndarsum ànspànnà*, L 207; **eegd voor de roeihoek zetten**: *icht vòr dà ruujoek settà*, K 173b; **met de roeihoek rijden**: *met dà ruujhoek rij-jà*, K 173b; **halfscherp rijden**: *haalf schèrp raa*, P 16; *òllafschèrp rò*, P 85; **achterwaarts doen**: *achtarwès dōèn*, O 73; **met achterwaarts doen**: *métòchtarwès dōèn*, O 162; **met de achterwaartse hoek eggen**: *méj dan achtarstà òèk [eggen]*, **achterwaarts schorperen**: *òchtarwuts scheurpàrà*, K 287; **deizen**: *dééza*, K 221, 221a, 225; **deizens eggen**: *dájzars [eggen]*, K 243; **kleinen**: *kléjnàn*, O 241; **deken**: *dèkkàn*, O 241; **slossen**: *slossàn*, P 70; **slissenrijden**: *slèssàraajà*, K 251; **smeden toeëggen**: *sneedan tièwèggàn*, K 240; **mul maken**: *mul maokà*, K 176; **koppen**: *koppà*, I 79; **snijden**: het type *snijden* in: I 57a; *snij-jà*, K 157, 173a; *snajà*, K 125a; **grond snijden**: het type *grond snijden* in: I 57a; de volgende typen zijn woordgroepen zonder werkwoord: **met de botte hoek**: *met dan bottàn hoek*, K 179a; *méttàn bóttàn òèk*, K 226; *méjdàbóttànòèk*, K 181; **met de averechte eg**: *met dan aaverechte*

ech, O 177; **met de tanden achterwaarts**: *met dà tandàn achtarwaart*, K 172; **met de linkse hoek**: *méjdalingsànòèk*, K 195; **voor de roeihoek**: het type *voor de roeihoek* in: K 151; **met de/een averechtse hoek**: *mee dan òòvvarèchsàn òèk*, K 271; *méjdànèévarèchsànòèk*, K 190a, 191, 192, 193, 205, 207, 208; *méttàn éévarèchtsànòèk*, K 201; **met de lochte hoek**: *méjaldòchtànòèk*, K 180, 190a, 195a; *méjaldòchtànòèk*, K 179b; **met een aafse tand**: *mé nà ijsà taant*, K 147; **van de tand**: *van dan tant*, K 218c; **averechtse hoek**: het type *averechtse hoek* in: K 186; **luie hoek**: *luian hoek*, K 174; **botte hoek**: *bóttàn hòèk*, K 193; de volgende typen zijn bijwoorden: **halfscherp**: het type *halfscherp* in: P 29a; *állaf scháárp*, K 221, 225, 243; *állafschèrràp*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62; *állafsjèrràp*, P 83, 130, 136; **halfslepens**: *hállaf-sléépàs*, K 357; **slichtens**: *slichtars*, K 264; *slèchtàs*, P 24; *sléchtàs*, K 293; **sleurens**: *sleuràs*, K 291; **sleur**: *sleur*, P 84; **averechtsom**: *éévarèksòèm*, I 266; **achterstevoren**: *achtarstà veurà*, K 145a; **ten achterstevoor**: *tàn achtarstaveur*, L 235; **achterwaarts**: *achtarwajts*, I 274, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 129, 131; *àchtarwajts*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4; *àchtarwéts*, P 8, 10, 60, 61, 62; *àchtarwéts*, P 82, 132, 133; *achtarwéts*, P 133, 135; *òchtarwi-jts*, P 76; *achtarwuts*, P 127; **achteruit**: *àchtaròòat*, P 82, 131; *achtaròat*, P 126; **averecht**: *íèvarecht*, P 136; **grof**: *groof*, P 132, 135; **bot**: *bòt*, P 83, 130, 133, 136, 137a; **[lòèèèG]**: *lòèèèG*, P 8.

IN DE LENGTE EGGEN

Der Länge nach eggen – to harrow lenghtwise – herser en longueur (N 11, 84a; N 11, 84b; Go 1b; Ceusters; Elst; Jacobs; Meulemans; Vanduffel) [In dit lemma zijn de varianten van de verschillende woordtypen afgeleid van „eg” („eggen”, „eggenen”, „egen”, en „egeren”) niet fonetisch gedocumenteerd.

Zie voor de documentatie hiervan het lemma EGGEN.]

langs eggen: het type *langs[eggen]* in: I 271, K 204, 249, 250, 262, O 67; *langs[eggen]*, K 237, 307; *làngs[eggen]*, O 63a; *lanchs [eggen]*, K 296; *langz [eggen]*, K 310; *lángz [eggen]*, K 245, 281; *langzj [eggen]*, K 248; *laangs [eggen]*, K 301, P 27; *láángz [eggen]*, K 274; *laangks [eggen]*, K 273; *lòngs [eggen]*, K 192, 237, 301, 330, 340; *lòngks [eggen]*, K 287; *lúungks [eggen]*, I 268; **langs eggenen**: *làngs [eggenen]*, P 69a; **langs egen**: het type *langs [egen]* in: K 287; *lòngs [egen]*, I 220; **lang eggen**: het type *lang [eggen]* in: K 295; *lááng [eggen]*, K 268; **slangs eggen**: *slangs [eggen]*, K 165, 310; **langsover eggen**: het type *langsover [eggen]* in: P 5; **slangs eroveregen**: het type

slangs erover[egen], K 147; **langwerpig egen**: *långkwurfæch ééjgə*, in de lengte eggen, hs Schrevens P 86; **lengte eggen**: het type *lengte [eggen]* in: K 186; **lengte egen**: het type *lengte [egen]* in: K 150; **normaal egen**: *nôrmaol [eggen]*, K 324; **opeggen**: *op[eggen]*, K 179a; **overeggen**: *òðwvər [eggen]*, K 330; **op en neer eggen**: het type *op en neer [eggen]* in: K 143; **recht eggen**: *rècht [eggen]*, P 86; **recht egen**: *racht [egen]*, P 104; **rechttop egen**: *rèchtòp [egen]*, P 81; **in de lengte eggen**: het type *in de lengte [eggen]* in: L 150; *ièn dā līngtə [eggen]*, P 33, 41; *innā līngtə [eggen]*, K 357; **in de lengte egen**: *ièn dā līngtən [egen]*, P 89; **in het lang egen**: *int langk [egen]*, P 163; *iènt langk [egen]*, P 145, 154a; *int laangk [egen]*, P 48; *iènt lōngk [egen]*, P 41; **in het langs eggen**: *in at langs [eggen]*, L 160; *iènt langs [eggen]*, O 74, P 126; *in at langz égge*, in de lengte eggen, Elemans; **in het langs egeren**: *iènt lōngs [egeren]*, O 173; **in het langst eggen**: *in at langst [eggen]*, L 153, 159; **op zijn lang egen**: *ðēp sə lōng [egen]*, K 354; **op zijn langs eggen**: *òp zən langs [eggen]*, K 207; *ðēp sən langs [eggen]*, K 240; *ðēp saan lēngs [eggen]*, K 256; *op zə langs [eggen]*, K 220; *òp sə langs [eggen]*, K 241, 276; *òp sə lōngs [eggen]*, K 211; *ðēp sə langs [eggen]*, K 240; *ðēp sə langz [eggen]*, K 251; *ðēp sə langks [eggen]*, K 244; **op zijn langs egen**: *òp zə lōngs [egen]*, K 318; *ðēp sə langs [egen]*, K 315; **op zijn langst eggen**: *òp zjə laangst [eggen]*, K 312; **eggen op zijn langs**: *[eggen] ðēp zə laangs*, K 307; **over het langs eggen**: *ovərt langs [eggen]*, L 180b; **over het langst eggen**: *ovər at langst [eggen]*, L 177b, 200a; **ter langs eggen**: *tər langs [eggen]*, P 27; **van het langs eggen**: *van at laangs [eggen]*, L 241; *vant laangs [eggen]*, L 183; *vànt laangs [eggen]*, L 207; **van het langst eggen**: *van at lāangst [eggen]*, L 242; **van slangs eggen**: *van slangs [eggen]*, K 184; **eggen**: *[eggen]*, I 269, K 133a, 163, 237, 254, 268, 274, 332, 346, 349, L 244*, O 72, P 16, 70; **egen**: *[egen]*, K 314, 316, 318, 353, 357, 358, P 88, 137; **langs slechten**: *langs slechtə*, K 174; **lang slichten**: *lōnk slīchtə*, K 331; **langsover slechten**: *langsoovər slechtə*, K 157; **lengte slechten**: *lengtə slechtə*, K 176; **op zijn langs slechten**: *op zən langs slechtə*, K 173b; **het langs opslechten**: *ət langs ópslechtə*, K 188a; **langs en**: *lōngzən*, O 162; **langs leggen**: *langs légga*, K 291; de volgende typen zijn bijwoorden: **langs**: het type *langs* in: L 187; *langs*, I 273, P 62, 66, 133; *lāngs*, O 70, 74, P 2, 3, 4, 8, 10, 59, 61; *lōngs*, I 266, P 76; **langsover**: het type *langsover* in: K 151; **slangs**: het type *slangs* in: K 183c; *slāngs*, K 195a; *slōngs*, K 339; **overslangs**: *oovərslangs*, K 166; **mee**: *meej*, P 1; **recht**: *rècht*, P 1; **vooruit**: *vèùwōéjt*, P 72; de volgende typen zijn woordgroepen: **in de lengte**: *in dā lēngtə*, K

307, 348; *ièn dā lēngtə*, P 25; *ièn dā līngtə*, P 67, 68; *ièn dā līngtə*, O 158; **in het lang**: *in tlangk*, P 145; *iènt lāngk*, P 60; *in at lōngk*, P 105; **in het langs**: *int langs*, P 44; *iènt langs*, P 198; *iènt lāngs*, O 165; *int lōngs*, O 165; *iènt lōngs*, P 125; **in het langst**: *in at langst*, L 184; **in zijn langs**: *ièn zè lāngs*, P 62; **op zijn lang**: *ðēp sə lōngk*, K 353; **op zijn langs**: *òp sən langs*, K 191; *òp sən lāngs*, K 191, 192, 193, 205, 207, 208; *òp sən lāngs*, K 190a; *òp sə langs*, K 191; *òp sə laangs*, K 277; *ðēp sə langs*, K 240, 248, P 44; *ðēp sə lōngs*, K 240, 317; **op zijn het langs**: *òp sən tlangs*, K 191; *òp sant lāngs*, K 181; **het langs**: *ət lōngs*, K 201; *at langs*, K 241; **van het langs**: *van at laangs*, L 235, 263, 263a; *vant laangs*, L 208; **van langs**: *vàn lāngs*, K 179b, 181, 195; **te langs**: *tə langs*, P 127, 131; **ten langs**: *tən langs*, P 75, 76, 78, 126, 129, 135; **ter langs**: het type *ter langs* in: P 77; *tər langs*, P 29, 72, 81; *tər lōngs*, P 84, 89; *tər lōGs*, P 28; **op en af**: *òp èn əf*, P 133; *òp èn əf*, P 62, 66, 72, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; *òp èn əf*, O 255; *ðēp èn əf*, heen en weer eggen, hs Schrevens P 86; **heen en weer**: *éjn èn wéj*, P 131; **over en weer**: *oovər èn wéj*, P 82; *òwvər èn dwéj*, P 83, 136, 137a; *oovər èn dwéj*, P 130, 132, 135; **weg en weer**: *wèg èn wèjr*, O 178, 250, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 125, 198, 199.

OVERDWARNS EGGEN

Ueberquer eggen – to harrow across – herser en travers
(N 11, 84b; Go 1b; Elst; Jacobs; Meulemans; Vanduffel)

[In dit lemma zijn de varianten van de verschillende woordtypen afgeleid van „eg” („eggen”, „egen” en „egeren”) niet fonetisch gedocumenteerd. Zie voor de documentatie hiervan het lemma EGGEN.]

dwars eggen: *dwars [eggen]*, K 133a, 160, L 150, 153, 159; *dwārs [eggen]*, K 226; *dwarz [eggen]*, K 248; *dwərs [eggen]*, K 186, 220, L 244*; *dwèrs [eggen]*, K 237, 276; *dwòrs [eggen]*, K 244; *dwèrz [eggen]*, L 235; *dwòrs [eggen]*, K 237; *dwéers [eggen]*, K 237, 274, 357; *dwéarz [eggen]*, K 251; *dwájərs [eggen]*, K 240; *dwès [eggen]*, K 192, 235, 268; *dwèds [eggen]*, K 310; *dwéés [eggen]*, I 269, K 287, 295, 296, 301, 330, 340, O 63a, P 70; *dwèès [eggen]*, K 241, 262; *dwèèz [eggen]*, K 264, 274; *dwééas [eggen]*, K 310; *dwéès [eggen]*, K 273; *dwéjs [eggen]*, O 67; *dwéjz [eggen]*, K 254, 329; *dwéjəs [eggen]*, K 307, 346; *dwéejəs [eggen]*, K 268; *dwjəs [eggen]*, P 27, 86; *dwarz égga*, in de breedte eggen, Elemans; **dwars egen**: *dwéers [egen]*, I 220, K 318; *dwéés [egen]*, P 137; *dwèès [egen]*, P 88; *dwééz [egen]*, K 324; *dwéjəs [egen]*, I 268; *dwéejəs [egen]*, P 41; **dwars egeren**: *dwééjs [egeren]*, O

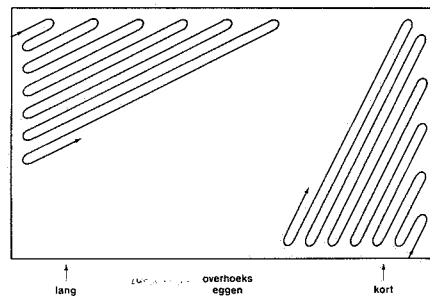
1.1.1.3

173; **dwarsover eggen**: het type *dwarsover* [eggen] in: K 163; *dwéjsoovvār* [eggen], K 330; *dwéjsoðvār* [eggen], P 16; **dwarsover egen**: *dwéjsovvār* [egen], P 5; **overdwars eggen**: *oov-årdwers* [eggen], L 200a; *oovårdwaers* [eggen], L 258; *òðvårdwers* [eggen], L 244*; *òvvádweéas* [eggen], P 33; **in het wars eggen**: *ïèn twéés* [eggen], P 126; *in at wers* [eggen], L 160; *ïènt wéés* [eggen], O 74; **op zijn dwars eggen**: *òp zan dwèrs* [eggen], K 207; *òp sà dwèrs* [eggen], K 211; **op zijn dwars egen**: *òp sà dwééas* [egen], K 314, 318; *òëp sà dwééjás* [egen], K 353; *òëp sà dwééaz* [egen], K 316; *òëp sà dwééas* [egen], K 315; **ten dwars egen**: *tàn dwéés* [egen], P 81; *tàn dwééas ééjgø*, in de breedte eggen, hs Schrevels P 86; **ter dwars eggen**: *tår dwéés* [eggen], P 41; **ter dwars egen**: *dår dwéés* [egen], P 44; *dår dwéèz* [egen], P 46; **egen ter wars**: [egen] *tår wèèrz*, K 358; **van dwars eggen**: *van dwars* [eggen], K 184; **van het wars eggen**: *vant wèrs* [eggen], L 183, 242; *vant wèrz* [eggen], L 235; **breed eggen**: het type *breed* [eggen] in: I 271; **in zijn breedts eggen**: *ïèn sààm bréets* [eggen], K 256; **op zijn breedst eggen**: *òp zà bréetst* [eggen], K 312; **in het kort egen**: *int kòt* [egen], P 163; **eggen**: [eggen], K 332, 349, O 72; **dwars slechten**: *dwars slechtà*, K 174; **dwars slichten**: *dwééstlièchtà*, K 331; **dwarsover slechten**: *dwarsoovør slechtà*, K 157; **overdwars slechten**: *oovårdwas slechtà*, K 176; **dwarsop slechten**: *dwarsop slechtà*, K 173b; **dwars opslechten**: *dwars opslechtà*, K 188a; **slechten**: *slèchtà*, K 353; **slichten**: *slichtà*, K 204; *sliechtà*, K 179a; **dwarsen**: *dwarsà*, K 244; *dwéazan*, O 162; *dwéézn*, O 63a; **gelijk land leggen**: *chalaak lant léggø*, K 291; de volgende typen zijn bijwoorden: **dwars**: het type *dwars* in: K 183c; *dwars*, L 180b, 263; *dwòrs*, K 201, 307; *dwòjars*, K 240; *dwees*, P 62, 66, 133c; *dwéés*, I 266, K 339, O 70, 74, P 1, 2, 3, 4, 8, 59, 61; *dwèés*, K 241, P 198; *dwéés*, K 248; *dwéjás*, I 273, K 277, 287, P 67, 68; *dwéjás*, P 84; *dweéòs*, P 25; *dwééjòs*, K 348; *dwòjás*, K 240; **dwarsover**: het type *dwarsover* in: K 151; *dwéézoovør*, P 10; **dwarsover**: *dwéézaroovør*, K 274; **overdwars**: het type *overdwars* in: K 143, 147; *oov-årdwers*, L 177b; de volgende typen zijn woordgroepen: **in het dwars**: *in at dwés*, O 165; *ïènt dwééjás*, O 158; **in het swars**: *ïèn at swéés*, P 125; **in het wars**: *in twers*, L 184; *ïèn twéés*, P 61; **in swars**: *ïèn swéés*, O 165, P 60; **in ter dwars**: *in tår dwééas*, P 44; **op zijn dwars**: *op sà dwèrs*, K 191, 193, 205, 207, 208; *òp sà dwás*, K 180, 190a, 195a; *òp sà dwès*, K 191, 192; *òëp zan dweejás*, K 314; *òëp sà dwééjás*, K 353; **ten dwars**: *tàn dweers*, P 77; *tàn dwééas*, P 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 135; *tàn dwéjás*, P 29; *tàn dwééjás*, P 95; *tàn dwééjás*, P 28; **ter dwars**: *tår dwéés*, P 48; **van dwars**: *van dwers*, L 263; *vàn dwàs*, K 179b, 181, 195; **van het**

dwars: *van at dwers*, L 241, 263a; **van het wars**: *vant wiers*, L 208; **in het breed**: *ïènt bréèt*, P 198; **op zijn breed**: *òëp sà bréèt*, P 44; **op zijn breedts**: *òëp zà bréèts*, K 317; *op sà bréets*, K 276; **in het kort**: *in at kut*, P 105; *ïènt kat*, P 154a; **mee met de vordel**: *méj méttà vòrral*, P 133; *méj méttà vòddal*, P 82, 83, 130, 131, 136, 137a; *méj méttà vòldà*, P 132, 135.

DIAGONAALSGEWIJS/OVERHOEKS EGGEN (zie tekeningen)

Schräg eggen, diagonal eggen – to harrow diagonally – herser en diagonale/en biais (N 11, 84c; N 11, 83; N 11, 84a; Go 1b; Go 1c; Ceusters; Jacobs; Meulemans; Vanduffel)

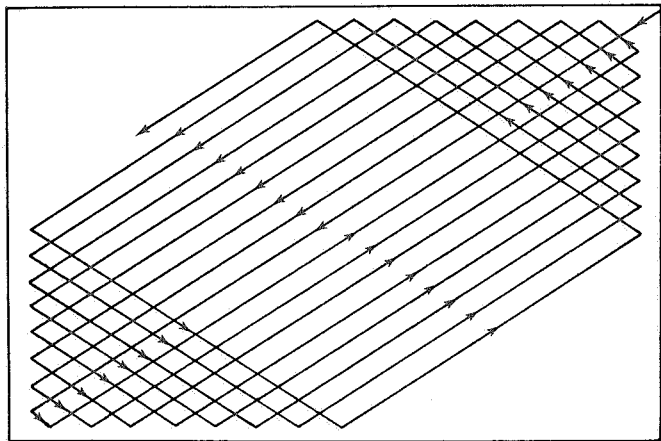
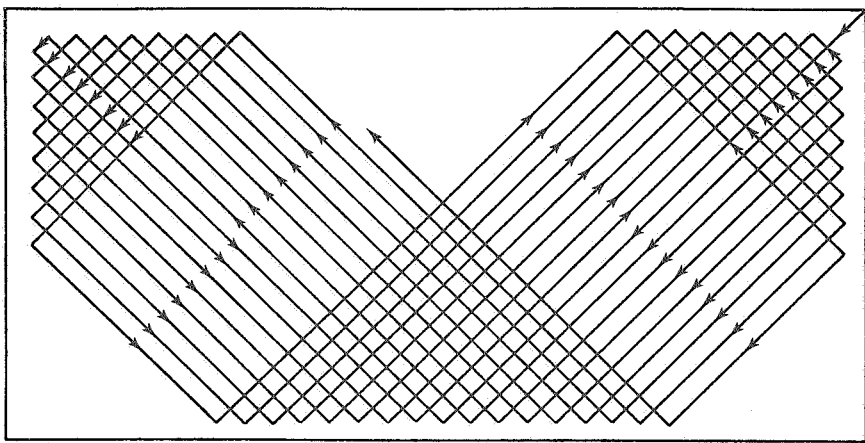

[In dit lemma zijn de opgaven verzameld die betrekking hebben op een manier van eggen waarbij men op de een of andere wijze schuin over het land gaat. De vraagstelling in N 11, 84c is te ruim gebleken om uit het materiaal te kunnen opmaken in welke richting men precies egde.

Die typen waarvan duidelijk is dat ze op schuin of diagonaal eggen betrekking hebben, zijn in het eerste deel van dit lemma geplaatst. Daarna volgen de typen waarvan slechts duidelijk is, dat ze geen betrekking hebben op in de lengte eggen of in de breedte eggen, maar op kruisvormig eggen. Tot slot volgt een aantal typen dat onder voorbehoud wordt gegeven.

In dit lemma zijn de varianten van de verschillende woordtypen afgeleid van „eg” („eggen”, „eggenen”, „eggeren” en „egen”) niet fonetisch gedocumenteerd. Zie voor de documentatie hiervan het lemma EGGEN.]

overhoeks eggen: het type *overhoeks* [eggen] in: K 273, P 76; *òvvarhoeks* [eggen], L 159; *òvvaròèks* [eggen], P 70; *oovvaròèks* [eggen], K 251; *òvvaròèks* [eggen], P 27, 126; **overhoeks eggenen**: *òvvaròèks* [eggenen], P 69a; **overhoeks egen**: *oovvaròèks* [egen], I 220; *òvvaròèks* [egen], P 89; *òvvaròèks* [egen], P 137; *òvvaròèks* [egen], K 324; *èùvvarukz* [egen], P

163; *òwvårðøks ééjgà*, overhoeks eggen, hs Schrevens P 86; **hoeks eggen**: *høèks [eggen]*, K 310; **schuin eggen**: het type *schuin [eggen]* in: K 186; *schòn [eggen]*, K 235; *schòðàn [eggen]*, K 248; **schuins eggen**: *schuuns [eggen]*, L 160; *scheuns [eggen]*, I 268; *schèùns [eggen]*, K 307; *schèùns [eggen]*, O 74; *schuns [eggen]*, P 86; **schuins egen**: *scheuns [egen]*, P 5; *schans [egen]*, P 145; **schuinsover eggen**: *scheuns-òðwvår [eggen]*, K 330; **scherens egen**: *scheejràs [egen]*, P 104; **schriks eggen**: *schriks éggà*, schuin over de akker eggen, Elemans; **noes eggen**: *nūùs [eggen]*, K 346; **zigzag egen**: *zichsach [egen]*, P 46; **tip eggen**: *tìèp [eggen]*, P 41; **op zijn Engels eggen**: het type *op zijn Engels [eggen]* in: P 76; **schuin slechten**: *schuin slechtà*, K 176; **overhoeks rijden**: *èùvårðøks rao*, P 85; **op zijn Engels rijden**: *òp sàñ ièngàls*

ràà, P 72; de volgende typen zijn bijwoorden: **overhoeks**: het type *overhoeks* in: K 191, P 77; *oovårhðøks*, K 348; *òðwvårhðøks*, P 154a, 198; *òvvarhoeks*, L 184; *òvvarhðøks*, K 307; *oov-àroeks*, K 157; *oovårðøks*, P 83, 130, 131, 132, 133, 135, 136; *oovårðøks*, I 266; *oovvårðøks*, P 84; *òðwvårðøks*, P 72; *owvårðøks*, P 84; *òwv-àrðøks*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; *òwvårðøks*, P 82, 135, 136, 137a; *òvvarðøks*, I 273; *awvårðøks*, P 95; *aav-àrðøks*, P 89; *uvvårðøks*, P 171; *oovårheuks*, K 240; *oovårhìèwks*, K 240; **driehoeks**: het type *driehoeks* in: L 263; **diagonaalgewijs**: *daagò-naalgawðàs*, P 16; **schuins**: *schuuns*, L 187; *schuns*, P 25, 29; *schòns*, P 82, 83, 120, 131, 133, 135, 136, 137a; *schòðàns*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; **scherens**: *scheeràs*, P 105; **schriks**: *schrièks*, schriks,

1.1.1.3

scheef, schuin, in diagonaal, o.a. bij het eggen, De Bont; de volgende typen zijn woordgroepen: **ter hoeks**: *tər òëks*, P 136; **op een schuinse**: *op unnə schuinsə*, L 263a; **op zijn dwars**: *ðəp sən dwèəs*, K 314; **van de ene hoek naar de andere**: *vòn dən ienən hòëk nu dən òndərə*, P 33; van de volgende typen is onduidelijk in welke richting men precies egt: **kruiseggen**: het type *kruis[eggen]* in: K 184, 249, 250, L 180b; *kròðz [eggen]*, K 330; *kròðaz [eggen]*, K 245, 281; *kròðazj [eggen]*, K 245; *kròwəs [eggen]*, K 349; *kròðwəzj [eggen]*, K 339; *kròðwas [eggen]*, K 301; *kròwáds [eggen]*, K 301; **kruiselings eggen**: *kròwəsings [eggen]*, K 276; **kruisweegs eggen**: *krèùwaswéchs [eggen]*, K 307; **kruisweegs egen**: *kreuswéchs [egen]*, K 357; **in kruis eggen**: *ièn kròaz [eggen]*, K 254; **in het kruis eggenen**: *iènt kròjs [eggenen]*, P 125; **in het kruis eggeren**: *iènt kròjs [eggeren]*, O 287, 288, 289; *iènt kròsj [eggeren]*, O 250, 255; **in zijn kruis eggeren**: *ièn zà kròjs [eggeren]*, P 198, 199; *ièn zà kròjsj [eggeren]*, O 178; *ièn zé krasj [eggeren]*, O 162; **gekruist eggeren**: *gəkrèùwst [eggeren]*, O 285, 286, 290; **overeegen**: *òvər [egen]*, P 88; **dooreneegen**: *dòriëjən [eggen]*, K 274; **kruisslichten**: *kròðs-liechtə*, K 331; **kruisen**: *kròðjsə*, P 125; *kròðsə*, K 244; *kròðəsə*, O 158; *kròðəsə*, O 74; **kruisweegs eronderdoen**: *krèùswèeg dónðər dòn*, P 45; het volgende type is een bijwoord: **kruisweegs**: het type *kruisweegs* in: K 147; *kroojsweechs*, K 240; *kròjswíëchs*, K 240; *kroojswíës*, P 76; de volgende typen zijn woordgroepen: **in het kruis**: *iènt kròëjs*, O 70, P 2; **in zijn kruis**: *ièn zə kròðəs*, P 131, 133, 135; *ièn zə kròës*, P 89; *ièn zə kréəs*, P 82, 137a; de volgende typen worden onder voorbehoud gegeven: **langs en dwars eggeren**: *lòngs én dwèəs [eggeren]*, K 340; **langs eggen en dwars eggen**: *langs [eggen] én dwèrs [eggen]*, K 244; **dwars eggen**: *dwééaz [eggen]*, K 310; **eggen**: *[eggen]*, I 269, K 179a, 237, 332, O 72; **langs en dwars slechten**: *langs en dwas slechtə*, K 175a*; **slichten**: het type *slichten* in: K 310; **dwarsen**: *dwíëzə*, P 27; **rondeggen**: *ront[eggen]*, K 264; het volgende type is een bijwoord: **gewoon**: *gəwoon*, K 201; de volgende typen zijn woordgroepen: **in het lang en ter dwars**: *int langk en tər dwèəs*, P 47; **in het langs en dwars**: *iènt ləngs én twéəs*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62; **links en rechts**: *liëngks én réchs*, P 4.

DUBBEL EGGEN

Doppelt eggen — to harrow in a double way — herser en double (Go 1b; Vanduffel)
[Manier van eggen waarbij men elke egstrook na het keren voor de helft overegt. Op deze wijze wordt de grond tweemaal door de eg-

tanden bewerkt.

In dit lemma zijn de varianten van de verschillende woordtypen afgeleid van „eg” („eggen”, „eggenen” en „egen”) niet fonetisch gedocumenteerd. Zie voor de documentatie hiervan het lemma EGGEN.]

op zijn Duits egen: *ðəp seun deuts [egen]*, P 47; **in Duits rijden**: *én teuts rééa*, P 48; **overeegen**: *òwvəríë [eggenen]*, P 129, 133, 135; **overeegen rijden**: *òwvəríë ràà*, P 66, 126; **overslichten**: *overslichten*, over eggen, nogmaals eggen, Corn.; **in het zelve egen**: *iènt sèlvə ééjgə*, heen en weer eggen, hs Schrevens P 86; **bekken**: *bèkkə*, P 131; de volgende typen zijn woordgroepen: **op en af in het zelfde**: *òp èn af iènt sèlləvdə*, P 72, 75, 76, 127; **op het zelfde**: *òpt sèlləvdə*, P 78; *òpt sèlləfstə*, P 81.

TEGEN HET VORIGE SPOOR AANRIJDEN

An der vorige Streifen anfahren — to run against the strip harrowed just before — donner contre la trainée précédente (Vanduffel)

[Benaming voor het gegeven dat men bij het eggen (ongeacht de richting) tegen het vorige spoor aanrijdt.

In dit lemma is de variant van het woordtype „eggenen” niet fonetisch gedocumenteerd. Zie voor de documentatie hiervan het lemma EGGEN.]

aaneggenen: *òðn [eggenen]*, P 131; **overeegen rijden**: *òwvəríë ràà*, P 62, 72, 75, 76, 78, 127; **nevenaans rijden**: *nèffəndòðn ràà*, P 66; de volgende typen zijn bijwoorden: **tegeneenop**: *tèjgəniëðp*, P 135; **tegeneen**: *tèjgənië*, P 66, 81, 126, 129, 133, 135.

MET VOLLEN EGGEN

Beim Eggen jeweils einen Streifen auslassen, der dann auf dem Rückweg bearbeitet wird — to harrow with an interval left between two harrowed strips to the next turn — herser avec une espace laissée entre deux trainées d'herbage jusqu'au virage suivant (N 11, 83; N 11, 84c (P 104); Go 1b; Ceusters; Elst; Meulemans; Vanduffel)

[Met vollen eggen is een manier van eggen waarbij men één strook heen en één strook terug egt en daartussen een ongeëgd strook laat liggen, welke daarna wordt geëgd. Deze strook kan in breedte variëren van minder dan eenmaal de egbreedte tot driemaal de egbreedte. Men egt op deze manier om op het einde van de akker geen korte draai te hoeven maken.

In dit lemma zijn de varianten van de verschillende woordtypen afgeleid van „eg”

(„eggen”, „eggeren”, „egen”, „egenen”, „egeren” en „egden”) niet fonetisch gedocumenteerd. Zie voor de documentatie hiervan het lemma EGGEN.]

met panden eggen: *mé pandən [eggen]*, K 237, 248, 251; *mi pandən [eggen]*, K 240; *mé pándən [eggen]*, K 281a; *mi pòndən [eggen]*, K 240; *mé pandə [eggen]*, K 235; *met paandən [eggen]*, K 186; *mee paandən [eggen]*, K 273, 276; *met páándən [eggen]*, K 264, 274; *mee paandə [eggen]*, K 307; *mé pādn [eggen]*, K 357; **met panden egen:** het type *met panden [egen]* in: K 287; *mee pòndə [egen]*, P 5; *měj paanən [egen]*, P 88; *mé paonən [egen]*, P 95; *mee pònnə [egen]*, K 317; **met pandjes eggen:** *mee pandəkəs [eggen]*, K 307; *mé páándəkəs [eggen]*, K 268; **met gepanden eggen:** *měj gapaandən [eggen]*, K 211; **in panden eggen:** *ïən pandə [eggen]*, P 41; *ïən pònnə [eggen]*, K 349; **in zijn panden eggen:** *ïən zən paanə [eggen]*, P 27; **panden eggen:** *pònnə [eggen]*, K 340; **panden egeren:** *pònnə [egeren]*, O 173; **eggen met panden:** het type *[eggen]* *met panden* in: I 271; **in panden rijden:** *ïən páándə ràdaja*, K 226; **met vollen eggen:** *met fòllə [eggen]*, P 126; **met vollens eggenen:** *mè vòlləs [eggenen]*, O 178, P 125; **met vollen(s) eggeren:** *mè vòllən [eggeren]*, O 250, 285; *mè vòllə [eggeren]*, O 288, P 198, 199; *mè vòlləs [eggeren]*, O 255, 286, 287, 289, 290; **in vollen eggeren:** *ïən vòllə [eggeren]*, O 162; **op vollen eggen:** *òp vòln [eggen]*, O 63a; **met vollen rijden:** *meej fòllən ròdən*, O 275; *měj fòllən ròdən*, O 275; *meej fòln ròdən*, O 275; *měj fòln ròdən*, O 275; **met vollenen rijden:** *mé vòllənə raan*, P 198; **vol eggen:** *vol [eggen]*, L 180b; **met volle eg rijden:** *mét vòllə éch rééja*, K 312; **met/mee gangen eggen:** *mit gangən [eggen]*, K 179a; *mee gangən [eggen]*, K 274; *měj gangə [eggen]*, K 207; *mee gangə [eggen]*, K 274; *meej gangə [eggen]*, K 160; *mé gòngə [eggen]*, K 268; *měj gòngə [eggen]*, K 192; *mějə gòngə [eggen]*, K 204; **met gangetjes eggen:** *met gàngaskəs [eggen]*, K 265; **met twee gangen eggen:** het type *met twee gangen [eggen]* in: K 176; **in gangen eggen:** *in gangən [eggen]*, K 191; **mee gangen slechten:** *měj gangə slechtə*, K 188a; *meej gangə slechtə*, K 173b; **op gangen slechten:** *op gangə slechtə*, K 173b; **gangen slechten:** *gangə slechtə*, K 174; **dubbel eggen:** het type *dubbel [eggen]* in: L 187; *dubbəl [eggen]*, L 159; *dóbbəl [eggen]*, L 150; *dóbbəl [eggen]*, L 160, 180b, 184, 241, 244*, 261, 263; *dóbbəl [eggen]*, K 237, 240, 310, L 183, 207, 242; **dubbel egen:** *dóbbəl [egen]*, P 104; *dóbbəl [egen]*, K 354; **dubbel scherp egen:** *dóbbəl schéérp [egen]*, K 313; **dubbelen:** *dóbbələn*, L 150; **mee banen egen:** *mee baanə [egen]*, K 353; **mee panelen rijden:** *měj paneəalə ràd*, P 126; **mee ruggen eggen:** *mé rúuggən [eggen]*, K

310; **bij strepen egen:** *béé stríjəpə [egen]*, P 154a; **in strepen egen:** *ïən stríjəpə [egen]*, P 137; **mee stroppen eggen:** *mé stròpən [eggen]*, O 74; **in gebinten eggen:** *ïən gəbìəntən [eggen]*, K 301; *ïən gəbìəntə [eggen]*, K 301; **op zijn verband eggen:** *òp zən vər̀bònt [eggen]*, K 301; **greppel eggen:** *gréppəl [eggen]*, K 237; **aanscheut eggen:** *ònschèut [eggen]*, P 16; **mee bedden egen:** *mé bérrəs [egen]*, K 324; **bedden ineggen:** *bédđən in[eggen]*, K 241; **egen bij percelen:** *[egen]* *bé pərsiəjələ*, P 163; **eggen op zijn Engels:** het type *[eggen]* *op zijn Engels* in: P 77; **eggen op een drieslag:** *[eggen]* *op nən drieslach*, K 184; **kruiseggen:** *kruis [eggen]*, K 262; *kròjs [eggen]*, K 237; *kraowəs [eggen]*, K 351a; *kròdaz [eggen]*, K 251; **kruisegen:** *krèüüüs [egen]*, P 105; **kruisen:** *kròjsə*, O 165; **kruisweg overeggen:** het type *kruisweg over[eggen]* in: K 256; **kruisweg overschieten:** *kròdswéch òd̀wvərschìtə*, K 256; **overeggen:** *òd̀vər [eggen]*, P 33; **overeen eggen:** *òd̀vəriən [eggen]*, P 70; **overeen egen:** *oovəriən [egen]*, P 220; **overeen eggenen:** *òwvəriē [eggenen]*, P 69a; **over en het weer en daardoor eggen:** *oowvər ən twéér én dər̀dər [eggen]*, K 244; **over andere keer eggen:** *oovər andərsə keer [eggen]*, K 220; **afeggen:** *af[eggen]*, L 109; **op en af egen:** *òp én òf [egen]*, P 41; **vooruit- en achteruitegenen:** *vèüwòéjt én òchtəròéjt [egenen]*, P 72; **hotom en hierom eggen:** *hotom en hierom [eggen]*, K 133a; **half eggen:** het type *half [eggen]* in: L 180b, 242; **half en half eggen:** *òlləf én òlləf [eggen]*, I 266; **met een halve eg voortseggen:** *měj ən əlv éch vòèts[eggen]*, P 29; **tegen strop eggen:** *téggə stròp [eggen]*, K 307, 348; **gelijk eggen:** *gəlaajk [eggen]*, K 244; **plat slichten:** *plòt slìechtə*, K 331; **fijn slichten:** *faan slìechtə*, K 330; **langs eggen:** *langs [eggen]*, K 296; *lòngs [eggen]*, K 235; **dwars eggen:** *dwéəs [eggen]*, K 296; **rond egen:** *rònt [egen]*, P 44; **rond eegden:** *rond [eegden]*, K 316, 357; **rond rijden:** *rònt raaən*, O 158; **rond slechten:** *rònt slechtə*, K 175a*; **enkel eggen:** *enkəl [eggen]*, L 208; *ing'əl [eggen]*, K 314; **eggen:** *[eggen]*, O 72; **slichten:** *slichtə*, K 353; **omgang doen:** *òəmgənk dōən*, K 291; **omgang maken:** *òəmgəng məokə*, K 245, 281; **omme-gang maken:** *òəmməgəng məokə*, K 249, 250; *òəmməgòng məokə*, K 330; **paar voren laten zitten:** *par vooərə laotə zittə*, L 200a; de volgende typen zijn woordgroepen zonder werkwoord: **met de volle eeg:** *métə vòl èjch*, P 131, 133, 135; **met de volle eeg:** *métə vòl èjch*, P 82, 132; **met de volle eegd:** *métə vòl èjcht*, P 83, 130, 136, 137a; **mee gangen:** *mé gòngən*, K 201; *měj gəngə*, K 191, 192, 193, 205, 207, 208; **in twee voltten:** *ïən twiējə vòltən*, O 162; **weg en weer:** *wég én wééj*, P 125; **langs en dwars:** *langs en dwéəs*, K 248; **drie eggen op een gewend:** *drò éggən òp e gəwént*, K 339; **spouw**

1.1.1.3

overslag: *spów ówværlóg*, P 84; **stroppens erdoor:** *stróppas urdeu*, P 25; het volgende type is een bijwoord: **overhoeks:** *óðværdøks*, P 76.

EGGEN VÓÓR HET ZAAIEN

Den Acker vor dem Einsäen eggen – to harrow before sowing – herser avant l'ensemencement

(N 11, 80c; Go 1b; Ceusters; Elst; Jacobs; Van Hoof; Meulemans; Vanduffel)

[Voor het zaaien wordt geploegd bouwland geëgd om het te verkrumelen en effen te maken.

In dit lemma zijn de varianten van de verschillende woordtypen afgeleid van „eg” („eggen”, „eggeren”, „egen”, „egenen”, „egeren” en „lichten”) niet fonetisch gedocumenteerd. Zie voor de documentatie hiervan het lemma EGGEN.]

vooreggen: *voor[eggen]*, I 269, 271, K 176, 179a, 256, 307, 329, O 72; *vaor[eggen]*, P 70; *veur[eggen]*, I 220, K 133a, 163, 186, 191, 226, 241, 274, 275, 276, 277, 283, 307, 312, 354, L 109, 150, 160, 177b, 183, 200a, 244*, 261, 263; *vèur[eggen]*, K 137; *vur[eggen]*, K 141, 165, 179b, 180, 181, 183c, 184, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 204, 205, 207, 208, 211, 220, 235, 237, 240, 268, 273, 274, 310, L 180b, 258; *vör[eggen]*, K 209, 231, 237, 238, 241, 244, 273, 310, 313, 315, 353, L 159, 184; *vor[eggen]*, K 207; *vüür[eggen]*, K 240; *véér[eggen]*, I 273; *vèür[eggen]*, K 330; *vujr[eggen]*, K 287; *veuja[eggen]*, K 312; *veu[eggen]*, K 268; *vö[eggen]*, P 16; *vu[eggen]*, P 28; *veej[eggen]*, K 339; *véij[eggen]*, P 29; **vooreggeren:** *vèüwr[eggeren]*, P 198; **vooregen:** *veur[egen]*, K 313, L 145, P 44, 45, 47, 48, 105, 167; *vèüwr[egen]*, P 163; *vur[egen]*, K 147, 187, 314, 315, 316, 353, 357, 358, P 171; *véjéjéjga*, eggen vóór het zaaien, hs Schrevens P 86; **vooregenen:** *vèüw[egenen]*, P 72; **vooregeren:** *veufegeren]*, O 173; **voorichten:** *vurīchtā*, K 201; **voorslechten:** het type *voorslechten* in: I 79; *voorslechts*, K 125a, 174, 176; *vurslechts*, K 188a; *vorslegta*, K 175a*; **voorslichten:** het type *voorslichten* in: K 256, 295; *voorslīchtā*, K 341a; *veurslichtā*, K 262, 332; *veurslīchtā*, K 283, 330; *vèurslīchtā*, K 301; *vèurslichtā*, K 281a; *vurslichtā*, K 251; *vurslīchtā*, K 254, 291; *vörslichtā*, K 264, 265, 268; *vörslīchtā*, K 301; *veuslichtān*, I 266; *veuslichtā*, K 348; *veuslīchtā*, K 331, P 25; *vèuslīchtā*, K 274; *vuslīchtā*, P 33; *véjjslīchtā*, K 333b; *veeslīchtin*, K 340; **voorsleuren:** *veursleura*, K 318; *veusleura*, K 346; **voorbreken:** *voorbreeka*, P 5; *veubreeka*, O 70, 74, P 2, 3, 4, 8, 10; **voordoën:** *vòwdòown*, P 104; **voorwerken:** *vèürwérka*, I 268; **gereed eggen:** *gærtet [eggen]*, P 41; **gereedleggen:** *gærtētlēggā*, P 198; *gærtētlēggā*, O

255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 125, 198, 199; *gærtētlēgn*, O 178, 250; *gærtētlēggā*, I 220; *gærtētlēggā*, K 244; *gærtētlēja*, P 131; het land – *chærtētlēggā*, P 66, 75, 76, 126, 129; *chærtētlēé*, P 72; *chærtētlēè*, P 78, 81, 133, 135; *chærtētlēja*, P 131; **gereedmaken:** *gærtējtmaaka*, P 154a; *gærtētmòòka*, P 125; *gærtētmòòwkñ*, O 63a; *gærtētmòòkā*, P 83; grond – *gærtētmookā*, P 89; **klaarleggen:** *kléérlēggā*, I 220; **het zaadbed klaarmaken:** *æt sòòtbēt klòòrmaaka*, L 235a; **zaaiklaar maken:** *zaajklaor maoka*, K 157; het land – *zèakléér mòòkā*, P 136; **kleinen:** *klīēnā*, P 67, 68; *klaonā*, P 126; *kleejn*, O 158; de grond – *klāānā*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; **kleinleggen:** *klāānlēggā*, P 1, 8, 59, 61, 62; het land – *klāānlēggā*, P 62; **kleinmaken:** *klāānmaaka*, O 165, P 60; *klaanmaoka*, P 41; *klaanmookā*, P 27; *kléēnmaaka*, P 46, 48; het land – *klanmòòka*, P 66, 127; *klaanmoeka*, P 86; **kortmaken:** *kortmaaka*, L 263; *kòrtmaake*, eggen om de kluiten fijn te krijgen, Elemans; de akker – *kortmaoka*, L 242; **fijn eggen:** *faan [eggen]*, K 235; **fijn leggen:** *fāānlēggā*, O 74, 165; **fijn maken:** *faaan mòekā*, P 126; **gelijk slechten:** *galééjk slēchtā*, I 269; **gelijk sleuren:** *galòak sléjra*, P 88; **gelijks trekken:** *galijks trekkā*, L 148; **gaaf eggen:** *gīēf [eggen]*, L 208; **voortanden:** *veurtaandān*, L 150; **een tandje geven:** *un tantja gaevā*, L 153; **afegen:** *òffegen]*, P 137; **voorafeggen:** *vuraf[eggen]*, K 178*; **inbreken:** *īēnbreekān*, O 162; *īēnbreeka*, P 60, 62; *īēnbreéjkan*, O 275; *īēnbreéjka*, P 81, 85; *īēnbreéjkan*, O 275; *īēnbreéjka*, P 69a, 82, 130, 132, 133, 135, 137a; *īēmbreéjka*, P 84; **opbreken:** *òbreeka*, O 74, P 1; **opeggen:** *opeggen*, met kracht voor het zaaien eggen, Tuerlinckx; **opegen:** *òèp[egen]*, P 89, 95; **opschorpen:** *òèpschurpā*, K 249, 250; **opslechten:** *òpslechts*, K 173b; **opwerken:** *òpwèrraka*, P 2; **opentrekken:** *owpā trékkā*, K 251; **losrijden:** de grond – het type – *losrijden* in: I 57a; **overeggen:** *oovær[eggen]*, K 341a; **overwerken:** *òvværwèrraka*, K 324; **scherp eggen:** het type *scherp [eggen]* in: O 67; **eggen:** *[eggen]*, K 351a, L 207, O 165; **egen:** *[egen]*, K 287, P 81; **slechten:** het type *slechten* in: K 151; *slechts*, K 307; **slichten:** *slīchtā*, K 349.

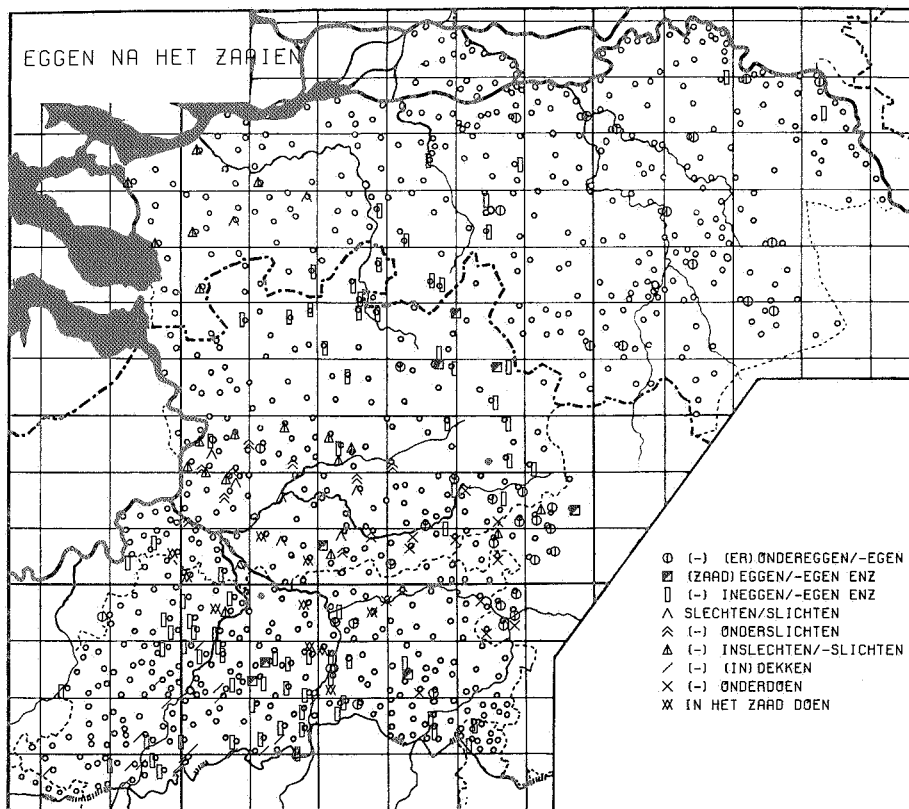
EGGEN NA HET ZAAIEN (zie kaart)

Den Acker nach dem Einsäen eggen – to harrow after sowing – herser après l'ensemencement

(N 11, 80b; Go 1b; N 11, 80a; N 11, 71; Elst; Jacobs; Van Hoof; Meulemans; Ceusters; Vanduffel)

[Het eggen na het zaaien deed men vooral om het zaad onder te eggen.

In dit lemma zijn de varianten van de ver-

schillende woordtypen afgeleid van „eg” („eggen”, „eggenen”, „eggeren”, „egen”, „egeren” en „ichten”) niet fonetisch gedocumenteerd. Zie voor de documentatie hiervan het lemma EGGEN.]

ondereggen: het type *onder[eggen]* in: L 148; *ondar[eggen]*, L 153, 180b, 200a, 208, 244*; *onnar[eggen]*, O 63a; *ondar[eggen]*, K 235, L 235, P 28; *ondar[eggen]*, K 310, 349, 353, P 27; *dendar[eggen]*, K 312; *onderiggen*, *ondereggen* (N.W. der Kemp.), Corn.; **onderegen:** *ondar[egen]*, K 314, 315, P 44, 45, 46, 88; *ondar[egen]*, K 353, P 105, 137; *onnar[egen]*, K 315, 316, 318, 357, 358; *odndar[egen]*, K 313; *ondereggen*, *ondereggen*, het zaad *onderegen* (Z. der Kemp.), Corn.; **zaad ondereggen:** het type *zaad onder[eggen]* in: K 150; *zaot ondar[eggen]*, K 143, 220; *zaot ondar[eggen]*, L 159, 242; *zodot ondar[eggen]*, L 183; *zodwt ondar[eggen]*, P 48; *zout ondar[eggen]*, K 307; **zaadeggen:** *zej[eggen]*, K 240; *zaat[eggen]*, K 338; *zodaj[eggen]*, K 211; *zaj[eggen]*, K 237; **zaadegen:** *zaj[egen]*, K 317; *zowat[egen]*, P 95; **zaad eggenen:** *zodwt [eggenen]*, P 76; **zaad eggenen:** *zoej [eggenen]*, P 72; **graan ondereggen:** *gron ondar[eggen]*, K 256; **koren onder-**

eggen: *korra ondar[eggen]*, L 263; **erondereggen:** het type *eronder[eggen]* in: L 258; **ineggen:** het type *in[eggen]* in: L 150; *in[eggen]*, K 163, 179b, 181, 183c, 184, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 204, 205, 207, 208, 240, 241, 265, 277, P 126; *ien[eggen]*, I 266, 269, K 207, 237, 329, O 70, 74, 165, P 1, 3, 4, 10, 27, 59, 60, 61, 62, 85; *en[eggen]*, K 209, 231, 238, 241, 273, 275, 276, 277, 307, 310, 312; *in-egge*, *inmaake*, het *ondereggen* van zaad (huisseling), Elemans 194; *ineggen*, in den grond *eggen*, Corn. Vervl.; *iniggen*, *ineggen* (N.W. der Kemp.), Corn.; **inegen:** *in[egen]*, P 167; *ien[egen]*, P 5, 86, 89, 95, 145, 154a; *inegen*, *ineggen*, in den grond *eggen* (Z. der Kemp.), elders *ineggen*, *ineigen*, en *iniggen*, Corn.; **inichten:** *ien[ichten]*, K 201; **ineggenen:** *ien[eggenen]*, P 69a; **ineggeren:** *ien[eggenen]*, O 158; **(het) zaad ineggen:** *zaot in[eggen]*, K 237, L 160; *zodot in[eggen]*, K 165, 241; *tsaat ien[eggen]*, O 74; **zaad inegen:** *zowat in[egen]*, P 163; *zodetiien[egen]*, P 136, 137a; **zaad ineggenen:** *zodetiien[eggenen]*, P 125; *zodetiien[eggenen]*, P 127; *zodotiien[eggenen]*, P 62, 66, 72, 126, 129, 131, 133, 135; *zawtiien[eggenen]*, P 75, 76, 78, 81; *zodetiien[eggenen]*, P 132, 135; *zodotiien[eg-*

genen], P 82; **zaad ineggeren:** *zōētīēn[egge-
ren]*, O 255, 285; *zōjīēn[eggeren]*, O 288, 289; **koren ineggen:** *koowran iēn[eggen]*, K 244; **naēggen:** *nōd[eggen]*, K 310; **kantlings eggen:** *kaantalings [eggen]*, K 268; *kaantliēngs [eg-
gen]*, K 274; **averechts eggen:** *ōdōvārēks [eg-
gen]*, K 273; **bot eggen:** *bōt[eggen]*, K 276; **schulpegen:** *skullap[egen]*, P 171; **eggen:** *[eg-
gen]*, K 160, 307, 351a, O 72, 165, P 70; **egen:** *[egen]*, L 145, 149; **eggenen:** *[eggenen]*, P 198; **eggeren:** *[eggeren]*, O 162; **slechten:** *slechtā*, K 174, 176; **slichten:** het type *slichten* in: K 339; *slichtā*, K 281a, 332; *slīēchtā*, K 248, 291, 301, 330, 339; **onderslichten:** *ōndārslīchtā*, K 262; *ōndārslīchtā*, K 274; *ōndārslīchtīn*, K 340; *ōndārslīchtā*, K 251; *ōndārslīchtā*, K 256, 283, 287, 301, 341a; *ōngdārslīchtā*, K 248; **zaad onderslichten:** *zeut ōndārslīchtā*, P 33; **inslechten:** het type *inslechten* in: I 79; *inslechtā*, K 151, 157, 173b, 188a; *iēnslēchtā*, K 245, 249, 250, 281; **inslichten:** *inslichtā*, K 264, 265, 268; *ēslechtā*, K 315, 353; *iēnslīchtā*, K 244, 254, 341a, P 8; *inslichten*, in den grond eggen, Corn. Vervl.; **zaad inslechten:** het type *zaad inslechten* in: I 57a; **in het zaad slechten:** *in at zaat slechtān*, K 295; **dekken:** *dēkkān*, O 275; *dikkā*, P 126; *dīēkkā*, P 67, 68; **indekken:** *iēn-
dēēkā*, O 173; *iēndēkkā*, P 83, 130, 131, 133; **(het) zaad indekken:** *isāātīēndēkkā*, P 60; *zōōtīēndēkkā*, O 178; **zaad dekken:** *zōōtēkkā*, P 131; *zōējt dēkkā*, P 125; *zōētōkkā*, O 286, 287, P 198, 199; *zōētēkkā*, O 250; **zaad sel dekken:** *zōsjaldēkkā*, O 290; **onderdoen:** *ōndārdōēn*, K 310; *ōndārdōēn*, K 353, P 48; *ōndārdōēn*, K 346; *ōndārdōēn*, K 348, P 25, 41; *ōndārdōōn*, K 307; *ōndārdōōn*, P 104; *ōndārdōēwn*, P 47; **koren onderdoen:** het type *koren onderdoen* in: K 354; **in het zaad doen:** *in at zaat doen*, I 271; *iēnt zōōt dōēn*, P 84; *iēnt sōōt dōēn*, P 89; *int sōōt tōēn*, P 16; *iēntstāātōēn*, P 8; *iēntsaawtoō*, P 75; *iēntsootōēn*, P 29; *iēntsaotōēn*, K 324; *iēntsoōtōēn*, K 333b; *iēntsaatoon*, K 331; **onderwerken:** *ōnnārwrēkkā*, O 63a; **inwerken:** *iēnwērrākā*, P 2; **zaad inwerken:** *zōōt iē-
wēérākā*, I 220; **slepen:** *slēēpā*, K 316, 357; **toeslepen:** *tōēslēēpā*, P 81; **afslepen:** *aafslēēpā*, K 133a; **sleuren:** *sleūrā*, K 251; **insleuren:** *ēsleūrā*, K 313; **inmaken:** *inmaakā*, inmaken; met de eg het zaad onder de grond werken, hs Mischgofsky L 95; **sleuregen:** *sleūr[egen]*, K 318; **inspijkeren:** *inspajkārā*, K 125a; **spijkerichten:** *spijkerigtā*, K 124a; **inzaaien:** *inzi-jā*, P 86; **zaaizaad inrijden:** *zaajzaat inrijā*, K 175a*; **rochtingen:** *rochtīēngā*, I 268; **rochting maken:** *róchtīēnk mówkān*, I 273; het volgende type is een woordgroep zonder werkwoord: **half werk:** het type *half werk* in: O 67.

TOEËGGEN

Zueggen — to cover up a field through harrowing — herser un champ déchaumé (Van Hoof; Vanduffel; Elst; Meulemans) [Door achterwaarts te eggen of bot te eggen legde men het land toe of maakte men het land mooi gelijk. In dit lemma zijn de varianten van het woordtype „eggen” niet fonetisch gedocumenteerd. Zie voor de documentatie hiervan het lemma EGGEN.] **toeēggen:** *tōē[eggen]*, K 209, 238, 241, 273, 276, 277, 310; *toeēggen*, (*toeēge*), al eggende vullen, Tuerlinckx; *toeēggen*, al eggende vullen, Corn. Vervl.; **toesleuren:** *tōēslēūrā*, K 313; *tōēslēūrā*, K 307; **toeslechten:** *tōēslēchtā*, K 315, 353; **slichten:** *slīēchtā*, K 179b, 180, 181, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 205, 207, 208; *slichten*, gelijk eggen, effen eggen (K), Corn. Vervl.; **ontslichten:** *ontslichten*, met de eg effen brengen, het land ontslichten, ook gelijk slichten, Corn. Vervl. A.; **afeggen:** *af[eggen]*, K 231, 275, 312; *āv[eggen]*, K 179b, 180, 181, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 205, 207, 208; **dooreggen:** *dōr[eggen]*, K 273, 313; *dēūr[eggen]*, K 209, 231, 238, 241, 275, 276, 277, 307, 310, 312, 315, 353; **neereggen:** *nēārēggā(n)*, (neereggen), door de hoge kanten weg te nemen, dicht eggen, De Bont; **gelijk eggen:** *gelijk eggen*, gelijk iggen, door eggen vlak, effen maken, ook volgens de streek: *gelijk egen*, *gelijk eigen*, *gelijk iggen*, Corn.; **kleinmaken:** *klāānmōōkā*, P 82, 133; *klāānmōōkā*, P 83, 130, 131, 132, 135, 136, 137a; **toeduwen:** *toodēēvā*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 126, 127, 129, 131, 133, 135; *tōēdēēvā*, P 81.

ONKRUID UITEGGEN

Unkraut auseggen — to uproot weeds through harrowing — herser pour enlever les mauvaises herbes (N 11, 80a; Go 1b; Ceusters; Vanduffel; Jacobs; Meulemans) [In dit lemma zijn de varianten van de verschillende woordtypen afgeleid van „eg” („eggen”, „eggenen”, „eggeren”, „egen” en „egenen”) niet fonetisch gedocumenteerd. Zie voor de documentatie hiervan het lemma EGGEN.] **onkruid eggen:** het type *onkruid [eggen]* in: K 186; *onkruit [eggen]*, K 133a; *ōōnkruit [eggen]*, K 141; *onkrēūd[eggen]*, K 220; *ōnkruut [eggen]*, L 159; *ōnkrēūt[eggen]*, P 48; *ōnkrōōt [eggen]*, P 33; *āngkraāt [eggen]*, K 237; *ōēnkrōāt [eggen]*, K 331; **onkruid egen:** *onkruit [egen]*, K 354; *ōōnkrōōāt [egen]*, K 313; **onkruid kapoteggen:** *ōngkrōōāt kapōt[eggen]*, K 248; **onkruid uiteggen:** *ōngkrōōāt ōōt[eggen]*, K

244; **onkruid losmaken**: het type *onkruid losmaken* in: K 150; **onkruid vernielen**: *ónkrèüt vèrni-jlā*, K 357; **onkruid slechten**: *onkreut slechtā*, K 125a; (**het**) **vuil eggen**: *vòól [eggen]*, P 16; *tvòól [eggen]*, P 27; **vuil eggeren**: *vajl [eggeren]*, O 162; **vuiligheid eggen**: *vulièchèt [eggen]*, K 254; *vullachèt [eggen]*, K 256; *vi-jlāghi-jt [eggen]*, P 86; **vuiligheid uitegen**: *vaalièchèt aat[egen]*, P 154a; **eggenen van het vuil**: *[eggenen] vā at vòal*, P 69a; **vuil kapoteggen**: *vòal kapòt[eggen]*, P 29; *vul kapòt[eggen]*, K 207; **vuil kapotegen**: *vòal kòpòt[egen]*, I 220; **het vuil uitegen**: *tfoèl òèt[egen]*, O 74; **vuil uitegen**: *vèùl ut[egen]*, P 46; **vuil uiteggenen**: *vòal òat[eggenen]*, P 66; **het vuil uiteggenen**: *tvòal òat[eggenen]*, P 130; **het vuil opeggenen**: *tvòjl op[eggenen]*, O 250; *tvòjl òp[eggenen]*, O 255, 287, 288; (**het**) **vuil opeggenen**: *vòjl òp[eggenen]*, P 67, 68; *vòalòp[eggenen]*, P 62, 72, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; *vòalòp[eggenen]*, P 125; *tvòjlòp[eggenen]*, P 125; **vuil land eggen**: *vuil laant [eggen]*, K 143; **vuil kruid uitegen**: *vaal kraat aat[egen]*, P 163; *vòelkròet òèt[egen]*, P 89; **plukken eggen**: *plukkām [eggen]*, L 235, 263; **plukken kapoteggen**: *plukkām kapot[eggen]*, L 208; **pluksel eggen**: *pluksal [eggen]*, L 180b, 183, 200a; **ruigt eggen**: *rògt [eggen]*, K 183c; **ruigt onderegen**: *rugt ondar[egen]*, K 147; **paan eggen**: *paon[egen]*, K 184; *paan[egen]*, K 240; **panen eggen**: *paonā [egen]*, K 160; **peinen eggen**: *pajnā [eggen]*, L 242; **bocht egen**: *bocht [egen]*, L 149; **bocht uitegen**: *bócht òwtéggē*, onkruid door eggen verwijderen (Huisseling), **Elemans**: *drek eggā*, L 263a; **uit-eggen**: *òt[eggen]*, K 237; *òèjt[eggen]*, P 59; **uitiggen**, uiteggen (N.W. der Kemp.), Corn.; **uitegen**: *uitegen*, uiteggen (Z. der Kemp.), Corn.; **opeggen**: *op[eggen]*, K 163, 179a, L 153; *opeggen*, (*òèpege*), uit eggen en *op* in de zin van: 1°. Naar boven, Tuerlinckx; *opiggen*, *opeggen* (N.W. der Kemp.), Corn.; **opegen**: *òèp[egen]*, P 5, 89, 137; *òèpéjgā*, het onkruid uiteggen, hs Schrevens P 86; *opegen*, *opeggen* (Z. der Kemp.), Corn.; **opichten**: *òèpfichten]*, K 201; **afeggenen**: *af[eggenen]*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; **dooreggen**: *deur[eggen]*, K 240; **dooreneggen**: *dàreen[eggen]*, K 341a; *dàrièjān[eggen]*, K 340; **overeggen**: *oovār[eggen]*, K 341a; **overeggen**, (*euveregen*), uit eggen en *over* in de zin van: over het gansche voorwerp. Overal eggen: *As de stoppele vuil zijn, moèite ze inne kièr goed euvereggd wodde(worden) ièdat ze ofgescheld wodde*, Tuerlinckx; **vaneeneggen**: *vàn-ièn[eggen]*, P 3; **vaneeneggen**: *vònièjān[egen]*, P 105; **boveneggen**: *boveneggen*, door eggen aan de oppervlakte brengen, Corn.; **bovenegen**: *bāwvan[egen]*, P 86; **eggen**: *[eggen]*, I 266, 273, K 179a, 191, 192, 204, 211, 241, 268, 274, 301,

307, 333b, 346, 349, 351a, O 165, P 41, 70, 85; **egen**: *[egen]*, I 220, K 287, 318, 324, 353, P 47, 145; **eggenen**: *[eggenen]*, P 198; **eggens eggen**: *eggās [eggen]*, K 295; **rechtse hoek eggen**: *rèèchsānòèk [eggen]*, K 273; *rèèchsānhòèk [eggen]*, K 273; **scherp eggen**: het type *scherp [eggen]* in: O 67; *schèrrāp[eggen]*, K 268; *schèrrāp[eggen]*, K 276; *schèrp[eggen]*, K 310; **scherp egen**: *schèrrāf[egen]*, P 44; *schèrrāp[egen]*, K 314, 315, 316, 318, 353, 357, 358; *schèrp[egen]*, K 317; **schurpens eggen**: *schurpāj[eggen]*, K 283; **schurpens rijden**: *sjurpāsraan*, K 291; **schurpen**: *scheurpā*, K 332; *schurpā*, K 281a; **schulpegen**: *skullāp[egen]*, P 171; **schulperen**: *schèlpārn*, O 63a; **kapoteggen**: *kāpòt[eggen]*, K 264; *kapot[eggen]*, L 258; **kapothelpen**: *kòpòt ulpā*, P 125; **kapotrijden**: het type *kapotrijden* in: I 57a; **bovenrijden**: *boovārāā*, O 165; **kapottrekken**: *kapottrekkān*, L 148; **dooreentrekken**: *dàriètrèkkā*, K 339; **optrekken**: *òptrèkkā*, P 60, 61, 62; **het land optrekken**: *tlāntòptrèkkā*, P 137a; *tlānt-òptrèkkā*, P 82, 131, 132, 133, 135; **boventrekken**: *boovātrèkkā*, P 61, 62; **het vuil optrekken**: *tvòjlòptrèkkā*, O 178; **opentrekken**: *òppātrèkkā*, O 74; **vaneentrekken**: *vāniètrèkkā*, P 136; **kleineggen**: *klòns[eggen]*, K 340; **kleinsegggen**: *klòns[eggen]*, K 248; **kleinmaken**: *klaan-mòòkā*, P 84; *klāānmòèkā*, P 83, 136; *kléén-maakā*, K 358, P 45; **ijl egenen**: *òojl [egenen]*, P 72; **pessemen**: *péssāmā*, P 25; **pettemen**: *pāttāmā*, P 104; **pessem snijden**: *péssāmsneejā*, K 353; **pessemen kapottrekken**: *péssāmā kòpòtrekkā*, K 310; **opkappen**: *òèpkappā*, K 330; **opduivelen**: *òèpdūvālā*, I 268; **duivelen**: *dūvāln*, O 275; *dūvālā*, P 81; *dièvālā*, O 63a; **krabben**: *kraabā*, P 88; **russen**: *rūūssā*, P 95; **schobberen**: *schòèbārā*, O 173; **schoeperen**: *skòèppārn*, O 158; **slepen**: *sléépā*, P 126; **sleuren**: *sleuārā*, K 301; **wieden**: *wiēdā*, K 251; **slichten**: *slichtā*, K 274; *slichtān*, K 262; **slechten**: *slechtā*, K 151, 174, 176; **opslechten**: *opslechtā*, K 157, 175a*, 188a; **breken**: *breekā*, P 4; **uitbreken**: *òèjtbreekā*, O 74; **grond breken**: *grònt bréjkā*, K 330; **grond berooien**: *grònd-bāroojā*, K 191; **opwerken**: *òpwèrrākā*, P 1, 2; **uitwerken**: *òèjtwèrrākā*, P 1, 2, 8, O 70; **bovenwerken**: *boovāwèrrākā*, P 10; **het vuil bovenhalen**: *tvèùwlboovānòèlā*, O 285, 286, 290; *tvòjl-boovānòjlā*, O 289, P 198, 199.

VASTLOPEN

Festlaufen – to get stuck – se gripper (Vanduffel)

[De eg loopt vast, wanneer er teveel onkruid of iets dergelijks aan de eg vastzit of tussen de tanden is geraakt.]

verstoppen: *vārstòppā*, P 75, 135; **verstoppen**: *vārstròppā*, P 76, 78, 127; **opstoppen**: *òpstròp-*

pā, P 72; **versluizen**: *vārsłāzā*, P 126, 131; **verwurgēn**: *vārwurrāgā*, P 81, 129, 133.

OPLICHTEN

Die Egge heben — to lift the harrow — lever la herse
(Ceusters; Van Hoof; Jacobs; Meulemans; Vanduffel)

[Teneinde de eg van onkruid e.d. te ontdoen of teneinde de eg te keren, wordt deze opgelicht.]
oplichten: *ōplīechtā*, O 70, 74, 165; **lichten**: *līechtā*, P 1, 8, 10, 59, 60, 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; *léchtā*, K 277; **lochten**: *lōchtān*, K 238; *lōchʹān*, K 313; *lōchtā*, K 241, 273, 275, 276, 307; *lōechtā*, K 209, 231, 310, 312; **opheffen**: *ōphuffā*, O 290; *ōpuffā*, O 178, 250, 255, 286, 288, 289, P 125, 198, 199; *ōpuffā*, O 70, P 3, 4, 61; *ōpōffā*, P 82, 131, 132, 133, 135; *ōpōffā*, P 83, 130, 136, 137a; **heffen**: *hōffā*, K 315, 353; *uffā*, P 62; **slichten**: *slīechtā*, O 165, P 2; **optrekken**: *ōptrēkkā*, O 285; **oplangēn**: *ōplāngā*, O 287.

EGSTOK (zie kaart)

Eggenheber — harrow-lifter — levateur de herse

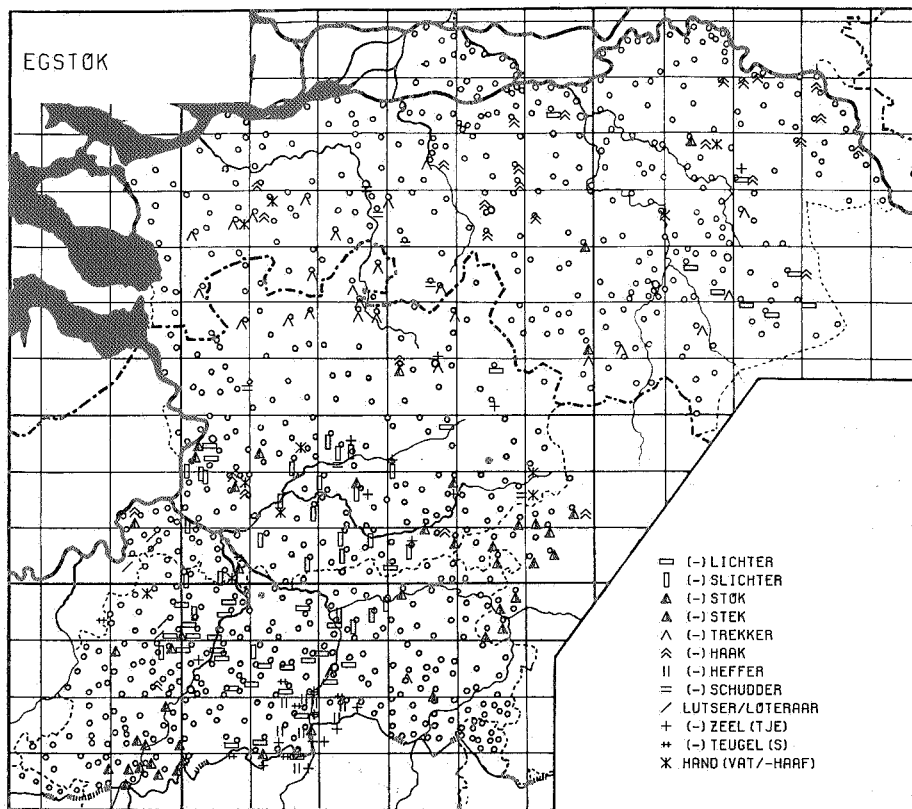
(N 11, 73a; N 11, 73b; N 11, 73c; Go 1b; Ceusters; Elst; Jacobs; Meulemans; Vanduffel)

[Dit lemma is een versmelting van N 11, 73a, N 11, 73b en N 11, 73c. Tot deze versmelting is besloten, omdat als antwoord op alle drie de vragen nagenoeg dezelfde woordtypen werden gegeven. Er kan sprake zijn van (a) een met twee touwen aan de eg gebonden stok, (b) een stok met een haak en (c) een aan de eg met één touw gebonden handvat. De egstok dient om de eg op te lichten.

In dit lemma is bij de typering geen onderscheid gemaakt tussen eg, egge, eeg, eegd en eegde. Binnen de met [eg]-samengestelde woordtypen zijn de opgaven gegroepeerd overeenkomstig de woordtypen „eg”, „egge”, „eg”, „eegd” en „eegde” in het lemma EG (algemeen). Voor de fonetische documentatie van [eg] wordt elkens verwezen naar het bedoelde woordtype in het lemma EG (algemeen). Zie aldaar.]

eglichter: 1: zie het type *eg*, groep II, a) en II, b): *[eg]lichtār*, P 86; *[eg]līechtār*, K 244, 248, 273, O 74, P 5, 27, 69a, 75, 76, 78, 81, 84, 85, 89; *[eg]leechtār*, L 263; *[eg]leegtār*, L 263; 2: zie het type *eeg*, groep II, a) en II, b): het type *[eg]lichter* in: L 235, 263a, P 76; *[eg]lichtār*, L 244*, P 16; *[eg]līechtār*, K 147, P 62, 72, 126, 129, 133, 135; *[eg]līechī r*, L 241; *[eg]léechtār*, L 242; 3: zie het type *eegd*, groep II, a) en II, b): het type *[eg]lichter* in: L 183; *[eg]lichtār*, P

86; *[eg]līechtār*, P 89; *éechlīechtār*, handvat dat dient om de egge op te lichten, Goemans; *ééjchlīechtār*, eglichter, hs Schrevens P 86; **dubbele eglichter**: zie het type *eg*, groep II, a): *dūūbbālā [eg]līechtār*, P 69a; **egoplichter**: zie het type *eg*, groep II, a): *[eg]ōēplīechtār*, K 244; **lichter**: het type *lichter* in: L 235; *lichtār*, K 240; *līechtār*, K 349, P 1, 3, 4, 8, 10, 61, 62; *lichtār*, handvat om de egge op te lichten terwijl men egt, Corn. Vervl.; **licht**: *licht*, K 353; *licht*, handvat der eg, Corn.; **handlichter**: *hōntlichtār*, P 86; **oplichter**: *ōplīechtār*, P 148; **egslichter**: 1: zie het type *eg*, groep II, a) en II, b): het type *[eg]slichter* in: K 295; *[eg]slichtār*, K 268, 340; *[eg]slīechtār*, K 301; *[eg]slūegtār*, K 249, 250; 2: zie het type *eeg*, groep II, a): *[eg]slīechtār*, K 324; **eggeslichter**, handvat der egge, Corn. Vervl.; **slichter**: het type *slichter* in: K 262, 287, 341a; *slichtār*, K 264, 265, 274, 348; *slīechtār*, K 248, 287, 291, 296, 329, 331, 333b, 339, O 165, P 2, 25, 27, 28, 29, 70; *slichter*, zeeltje met een dwarshout, soms een ketting, waarmede men de eg bestuurt, Corn.; *slichter*, handvat der egge, Corn. Vervl.; **egslicht**: zie het type *eg*, groep II, a): *[eg]slīecht*, K 283; **egstok**: 1: zie het type *eg*, groep II, a): het type *[eg]stok* in: L 180b; *[eg]stōk*, O 74, P 133; *[eg]stōēk*, K 314; 2: zie het type *egge*, groep II, a) en II, b): het type *[eg]stok* in: K 220; *[eg]stōk*, K 318, 353; *[eg]stōk*, K 317, 318, 353; 4: zie het type *eegde*, groep II, a) en II, b): *[eg]stōk*, O 178, 255, 285, 289, 290, P 125; *eggerstok*, egstok, Corn. Vervl. A.; **stok**: het type *stok* in: K 187; *stōk*, I 220, K 256, 357, O 165; *stōk*, K 357; **akkerstok**: *ākkārstōk*, O 250, 288, P 198, 199; *ōkkārstōk*, O 162; **hefstok**: *ōfstōk*, P 130; *ufstōk*, O 287; **lichtstok**: *lichtstōk*, K 281a; *lichtstōk*, K 310; *līechtstōk*, K 310; *léchtstōk*, K 307; *leechtstōk*, K 307; **slichtstok**: *slīchtstōk*, K 235, 307; *slichtstōk*, K 346; *slīechtstōk*, K 301; *slīechtstōk*, P 33; **slichterstok**: *slīechtārstōk*, K 248; **trekstok**: het type *trekstok* in: I 57a; *trēkstōk*, K 244; **veldstok**: *vāłtsjtōk*, O 286; **egstek**: zie het type *eeg*, groep II, a) en II, b): *[eg]stēk*, K 315, 354, 358, P 44, 45, 105; **hefstek**: *hōfstēk*, P 48; *hufstēk*, P 47; **lichtstek**: *lichtstēk*, P 45; **egtrekker**: 1: zie het type *eg*, groep II, b): *[eg]trēkkār*, K 191, 207, 237; 2: zie het type *eeg*, groep II, a) en II, b): het type *[eg]trekker* in: K 220, L 241; *[eg]trēkkār*, P 95; 3: zie het type *eegd*, groep II, b): het type *[eg]trekker* in: K 163, 173b, 174, 175a*, 176, 188a; *[eg]trēkkār*, K 180, 190a, 191, 192, 193, 195a, 201, 204, 205, 207, 208; *éjgantrēkkār*, egentrekker, houten handvat van een eg, De Bont; **trekker**: het type *trekker* in: K 179a, L 258, 261; *trēkkār*, K 211, L 207, P 88; *trēkkār*, gebogen handvat aan de eg, De Bont; **eghaak**: 1: zie het type *eg*, groep II, a):

het type *[eg]haak* in: L 187; *[eg]haok*, K 166, L 109, 159, 160; *[eg]hook*, L 150, 153, 180b; *[eg]hòok*, L 184; *[eg]òok*, K 251; *[eg]haek*, K 163; 2: zie het type *eeg*, groep II, a) en II, b): *[eg]haok*, K 143, 183c, 184, 186, L 244*; *[eg]hòok*, K 165, 317; 3: zie het type *eegd*, groep II, b): *[eg]hòok*, L 183; *éçhòok*, gereedschap, waarmee onder het eggen de eg wordt opgetild, Elemans; *haak*: *aok*, K 157; *òok*, I 220; *lichthaak*: *lichtàak*, K 281a; *lièchthòok*, K 165, 310; *slichthaak*: *slichtaok*, K 235; *trekhaak*: het type *trekhaak* in: K 175a*; *trèkhaok*, K 147; *tréekook*, O 173; *egheffer*: zie het type *eegd*, groep II, a): *[eg]öffar*, P 83; *heffer*: *öffar*, P 82, 131, 132, 135, 136, 137a; *uffar*, P 81; *hefboom*: *ivbòem*, K 245, 249, 250, 281, 230; *hefstuk*: *hufstüük*, P 41; *ufstüük*, P 41; *eghout*: 1: zie het type *eg*, groep II, a): *[eg]laat*, K 251; *[eg]dòwt*, K 251; *[eg]heewt*, K 240; 2: zie het type *eeg*, groep II, a): *[eg]laat*, K 251; *[eg]dòwt*, K 251; *hefhout*: *héfhòwt*, K 307; *hefthoutje*: *eftoutja*, K 151; *lichthout*: *ligthouwät*, L 200a; *lichthéjt*, K 241; *slichthout*: *sliechtiát*, K 283; *trekhout*: *trekowt*, K 157, 176; *trèkhéwt*, K 240; *eglat*: zie het type *eeg*, groep II, a): *[eg]laat*, K 318; *egschudder*:

1: zie het type *egge*, groep II: *[eg]schüüddar*, K 226; 2: zie het type *eegd*, groep II, b): *[eg]schuddar*, K 179b, 181, 195; *schudder*: het type *schudder* in: K 160; *schuddar*, K 265, 313; *lutsar*: *lüütsar*, I 220, 266, 268, 269; *loteraar*: *lootarér*, O 70; *lootaléer*, O 74; *egzeel*: 1: zie het type *eg*, groep II, a) en II, b): *[eg]zeel*, K 237; *[eg]ziel*, K 237, 241; 2: zie het type *eegd*, groep II, a): *[eg]siël*, P 137; *zeel*: *ziël*, P 82, 83, 130, 131, 132, 133, 135, 136; *zeeltje*: *ziëlka*, P 60; *lichtzeel*: *lièchtziëjal*, K 301; *lièchtziëjal*, K 274, 310; *lichtsiel*, K 268; *lièchtsiëjal*, K 274; *lièchtsiëjal*, K 301; *slichtzeel*: *slichtzi-jal*, K 307; *trekzeel*: *trèkzëjal*, L 183; *egtouw*: zie het type *eegd*, groep II, a): het type *[eg]touw* in: K 176; *touw*: het type *touw* in: K 133a; *heftouw*: het type *heftouw* in: K 125a; *eftouw*, K 151; *èftouw*, K 157; *trektouw*: het type *trektouw* in: I 57a; het volgende type is meervoud: *egteugels*: zie het type *eeg*, groep II, a): *[eg]teugals*, K 330; *teugel*: *tòdwgal*, P 81; *tòjgal*, P 129, 131, 137a; *tuggal*, P 126; *téegal*, O 63a; *koord*: *koowar*, K 314; *streng*: *string*, O 165; *eggeleide*: zie het type *eg*, groep II, a): *[eg]chelaad*, K 251; *geleider*: *glaajdar*, K 244; *handvat*: het type *handvat* in: L 180b, 200a, O 67; *hääntvat*,

1.1.1.3

K 174; *antvat*, K 281a; *hansvat*, K 175a*; *hantfat*, K 357; **hand**: *haant*, K 277, 313; *hònt*, K 240; **handhaaf**: *antaaf*, K 291; *ònteejf*, K 329; **handkluppel**: *handkluppel*, de stok of knuppel welke aan de eggelichter vast is, en dien de boer in de hand houdt bij het eggen, Corn.; **kluppel**: *kluppel*, K 315; **hendel**: *handal*, I 273; **kruk**: *krök*, P 104; *krüük*, I 268; *krik*, P 27; **arm**: *éèrm*, O 173; **boom**: *bōēm*, K 330; **ophaler**: *ōēphòòlar*, K 265; **[éppər]**: *éppər*, P 88.

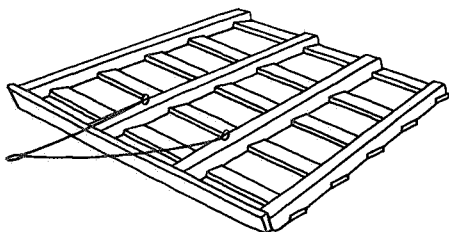
—1.1.1.5. Slepen

SLEEP (zie kaart en tekening)

Ackerschleppe, Wiesenschleppe, Fladenschleppe — scrubber, pasture float, dungspreading harrow — niveleuse, herse ébou-seuse

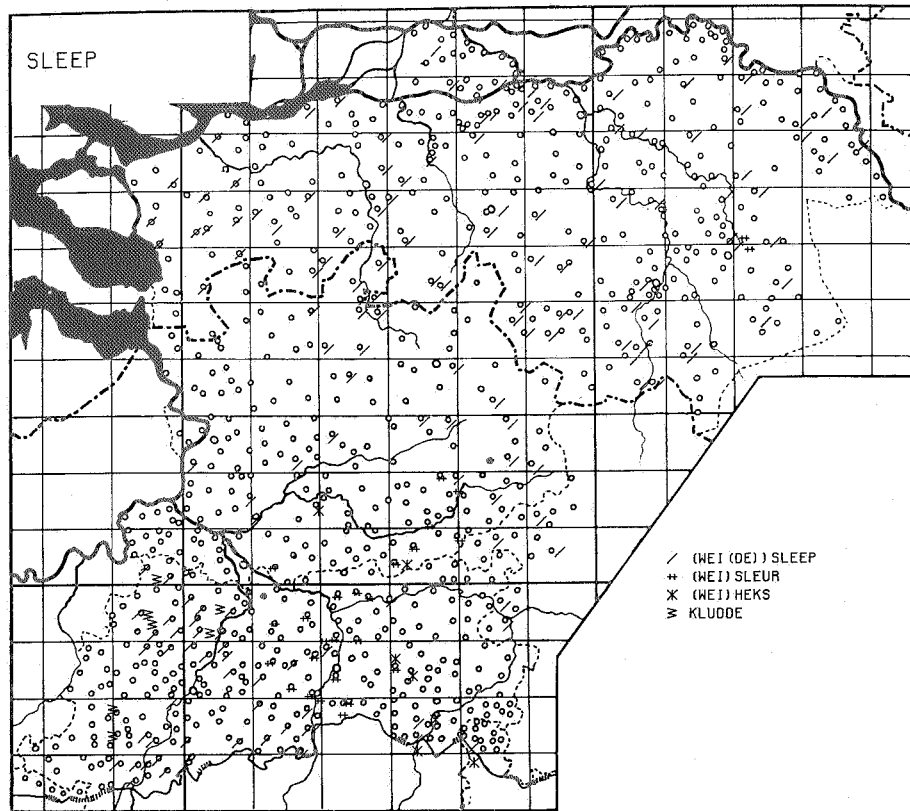
(N 18, 22; NP 17; NP 18a; NP 18b; DC 13, 16b; DC 40, 9b; DC 40, 10b; Go 1b; Ceusters; Elst; Jacobs; Meulemans; Vanduffel; Van Hoof)

[Werktuig bij het slepen. Zie de toelichting bij het lemma SLEPEN. Naast speciaal voor het slepen bedoelde werktuigen werd er als sleep een zeer grote verscheidenheid aan andere voorwerpen gebruikt. Vaak ging het daarbij om landbouwwerktuigen met een van oorsprong andere functie. Zo werd bijvoorbeeld een omgekeerde eg gebruikt, die eventueel werd doorvlochten met takken en soms nog werd verzwaard met stenen of balken. Maar ook werd er gesleept met geheel geïmproviseerde voorwerpen. Voorbeelden daarvan zijn auto- of tractorbanden, het ijzerbeslag van karwielen, takkebossen, boomstammen, al dan niet verzwaarde deuren, planken en balken, enz. Deze laatste categorie is vanwege haar uiteenlopend karakter in dit lemma niet opgenomen.]

sleep: het type *sleep* in: I 57a, 79, K 135, 137, 153, 173, 173b, 174, 175a*, 179a, 188, 188a, 190, 215, 218, L 200, 257, 258; *sleep*, K 133d, 315, 353, P 167; *sléep*, I 275, K 145a, 183, 184, 198, 210, 293, 307, 358, L 184, O 70, 73, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 44, 48, 59, 60, 61, 62, 211;

slèep, K 191, 192, 193, 193a, 195a, 199a, 205, 207, 208, 209, L 160, 199, P 62, 66, 72, 78, 126, 127, 129, 131, 133, 135; *slep*, K 128, 133a; *slép*, K 125, O 69; *slèp*, I 274, K 186, L 187; *sleejp*, I 79, K 124a, 153; *slééjp*, K 249; *slejp*, L 180b, 230, 264; *sléjpp*, K 136a, 179b, 180, 181, 190a, O 163, P 130, 132, 135; *slèjp*, K 195, O 178, 250, 255, 285, 286, 287, 288, 290, P 125, 198, 199; *slèèp*, K 241, L 187; *slèèjpp*, K 145a; *slèèp*, P 130, 131, 132, 133, 135; *slaejp*, K 215; *slaap*, K 238, 241, 262, 271, 273, 275, 276, 277, 284, 293, 312, P 25, 149, 152; *slààp*, O 289; *slaajp*, K 214, 215, 217; *slajp*, K 176; *sloop*, K 241; *slòjpp*, K 216; *slòèp*, K 231; *slijp*, K 188a, 264; *slèèp*, *sleip*, *sleep*, *karspon* en ook wel eens een oude deur waarmee een boer over het versgezaaide klaver- en graszaad resp. spurriezaad sleept, opdat de zaadjes een weinig in de grond gedrukt zouden worden, De Bont; *sleip*, horde van gevlochten takken, welke men over den akker sleept om de aardkluiten te breken, Corn. Vervl.; *sleip*, (slààp) egge zonder tanden en met stokken tusschen de balken gevlochten. Landbouwerstuig, bestaande uit balkjes met den scherpen kant aan elkander gehecht, Tuerlinckx; **wei(de)sleep**: het type *weidesleep* in: I 78, K 152a, 158b, 164a, 174, 218c, L 104, 144, 148, 177c, 184, 205, 206, 225a, 262, 280a; het type *weisleep* in: K 173a, 176, 177, L 200, 208, 243, 259, 262; *wéjdslep*, K 133a; *wéjdslep*, K 161b; *wééjslèép*, L 149; *wèèsleep*, K 172; *wèèjsleep*, L 183; *wèèjsleejpp*, K 172; *wèèj-slèèjpp*, L 153; *wèèslèèp*, L 181, 281*; *wejslèèp*, L 185; *wejslèèp*, L 158a; *wèjsleep*, L 157, 207a; *wèjslèèp*, L 91b; *wéjlsèèp*, L 187; *wéjlsèèp*, K 187; *waajsleep*, K 102*, 137, 184, L 280; *waaj-slèép*, L 280; *waajslèèp*, K 141, 146, 163; *waaj-slèép*, K 133a; *waajslèèp*, K 218c; *wáajsleep*, K 137, 190, 195; *wáajsleep*, K 146; *wáajslèèp*, K 140, 146, L 280; *wáajslèèp*, L 283a; *wáajsluip*, K 216; *wáajslèèp*, K 180, 190a, 191, 192, 193, 195a, 205, 207, 208; *wáajslèèp*, K 179b, 181; *wáajslèèp*, K 195; *wajsleep*, K 159; *wajslèèp*, K 128; *wajslèèp*, K 218; *wàslèèp*, P 84; *wijsleep*, K 173a, 174; **Deense weidesleep**: het type *Deense weidesleep* in: L 177c; **houten weidesleep**: *houta wejdasleep*, K 0153; **ijzeren weidesleep**: het type *ijzeren weidesleep* in: K 0153; **sterweidesleep**: *stérwèjsleejpp*, L 153; **akker-sleep**: *akkarslèép*, K 133a; *ékkarsleep*, K 217; *ékkarslaajp*, K 217; **grondsleepp**: het type *grondsleepp* in: K 173a; **kettingsleepp**: het type *kettingsleepp* in: K 173; *kétièngslààp*, K 284; **maaisleepp**: *maajslèèp*, K 136a, 143; **ijzeren sleep**: het type *ijzeren sleep* in: I 79, K 173a, 173b, 188a; *ààzàràslèép*, O 70; **spurriesleepp**: *spòrièslèèp*, *spurriesleip*, plank ter grootte van een deur waarmee na het eggen over het veld gesleept wordt om het uitkomen van het spurriezaad te bevorderen, De Bont; **takken-**

sleep: *takkəsleep*, K 307; **tandjessleep:** *tannəkəsleép*, O 69; *tàjnəkəsleep*, O 70; **veld-sleep:** *vèeltsleep*, L 205, 206; **sleepmat:** het type *sleepmat* in: K 133c; **sleeppaard:** *sleeppaard*, tuig van gevlochten latten of stokken dat men over de akker sleept om de klotten te breken, Corn. Vervl.; **sleepberd:** *sleipberd*, trekplank waarmee het peerd het land moet slepen, Corn. Vervl. A.; **sleepdeur:** *sléépdeur*, L 280; **sleepplank:** *sleepplaank*, K 184; *sléjplank*, O 177; *slajplank*, O 177; **sleur:** het type *sleur* in: K 310, 334, 348, P 29a; *sleur*, K 307, 310, 346, 349, P 84, 94; *slèur*, P 18; *slèuwr*, P 17; *slèur*, P 22; *sléér*, P 23, 30; *slèjər*, L 205, 206; *slòjr*, P 82, 83, 136, 137a; *slòwr*, P 75, 76, 81; *slur*, K 348, P 89; *slûr*, K 307a; *sleur*, de deur is geen eg, maar een vierkant raam met planken afgeslagen, waarop men graszoden legt en dat dient om den grond gelijk te maken. In plaats van een houten raam, gebruikt men ook takken en erwtrijzen, Corn.; **weisleur:** *wáásleur*, P 24; **sleurbak:** *slèurbak*, K 350; **sleper:** het type *sleper* in: K 153, P 72; *slèepər*, P 48; *slèjər*, O 178, P 125; **weisleper:** *wáájsleepər*, K 193; *wááslèjər*, O 190; **eg:** het type *eg* in: K 150, 160, 161, 164, 183, 188, 210, 216, 218c, 269,

279, L 148, 180**, 241, P 157a; *éch*, K 284, 334, L 148, P 84, 211; **egge:** *éggə*, K 147, 334, L 184; **eeg:** het type *eeg* in: L 145, 178; *ééjg*, P 145, 161; **eegd:** *igt*, K 125; *īecht*, K 153; **kettingeg:** het type *kettingeg* in: I 57a, 79, K 100, 100a, 102*, 135, 137, 164, 188, 195, 216, 218, 267, 275, 277, 284, 307a, 310, 334, 348, 349, L 91b, 112, 144, 147, 177c, 180b, 183, 184, 185, 186, 187, 244, 257, 260, 281, 281*, O 245, P 8, 29a, 157a; *kétíngéçh*, K 267, O 290, P 23; *kétiëngég*, L 184; *kétiëngéçh*, K 206, 284, P 24; *kétiëngéçh*, P 24; *kéjtiëngég*, P 26; **kettingeeg:** het type *kettingeeg* in: L 208a; *kétíngiëch*, L 244; *kéttangééçh*, K 293; *kétiëngeeg*, K 145a; *kétiëngéég*, K 359; *kétiëngéjg*, K 307, L 262; *kéétiëngéég*, P 72; **kettingeegd:** het type *kettingeegd* in: L 145, 152, 153; *kétingeegt*, I 57b; *kétingiëcht*, K 188a; *kétiëngiëgt*, I 79; *kétiëngiëcht*, K 153, 179a; **kettingeg met beittels:** het type *kettingeg met beittels* in: K 175a*; **kettingeg met pinnen:** het type *kettingeg met pinnen* in: K 276a; **sleeppeg:** het type *sleeppeg* in: K 151, L 110, 283a; *slépeg*, K 133a; **sleeppeg:** *sléépeech*, K 316, P 46; *slééapeech*, K 318; *sléépeegə*, P 72; *sléépéjch*, P 47; *slèpèèch*, L 160; **sleeppegd:** *sléépeecht*, K 357; **slureeg:**

sleureech, K 314, 315, 353; **beemdeg**: *bémteg*, K 310; *bémtéçh*, K 293, 295; **ijzereg**: *òzàrèch*, P 84; **houten eegde**: *àjtanéèda*, O 241; **ketteleg**: *kéttalég*, P 176; **ketteleeg**: *kettaléjg*, P 161; *kéttalég*, P 176; **kopeegd**: *kòpìècht*, K 153; **kwade eg**: het type *kwade eg* in: P 8; **zaadeg**: *zaoéçh*, P 84; **zigzagegge**: het type *zigzagegge* in: K 173; **onkruiddeg**: *òngkròètéçh*, K 164; **pineegde**: *pinéddà*, O 241; **roleg**: het type *roleg* in: K 277; **spijkereegd**: *spèjkàrìècht*, K 153; **wei(de)eg**: het type *wei(de)eg* in: K 183b, L 155, 264; *weeéçh*, P 18; **weieegd**: *wéjeegt*, L 147; *waajéjgt*, L 262; *waaijgt*, L 262; **ijzeren net**: *aozàrè nèt*, K 330; **ketting**: het type *ketting* in: O 177; *keef eng*, K 330; *kéjtièng*, P 26; de volgende opgave is meervoud: *kétingà*, K 193, 359; **keten**: het type *keten* in: I 275; **sleepketting**: *sléepkeetièng*, K 330; **klottenbreker**: *klóttabreekàr*, P 33; **pessemsleur**: *pessàmslèùr*, P 94; **zestander**: *zéstàndàr*, P 84; **trekwan**: het type *trekwan* in: L 144; **klothout**: *klothout*, egge zonder tanden of omgekeerde eg, waar men graszoden of zoo iets oplegt en die dient om de aardkluiten te verbrijzelen, Corn. Vervl.; **heks**: *héks*, K 295, 349; *éks*, P 94, 145, 152, 211; **weihéks**: *waohéks*, P 95; **kludde**: *kleudà*, O 177; *kluddà*, O 241; *klurrà*, I 275, P 4, 8; *klérrà*, O 69; de volgende opgaven zijn waarschijnlijk meervoud: *klurràn*, O 245; *klurn*, I 275, O 253; *kloern*, O 73; **kludder**: *klóddàr*, P 128; **kludde-raar**: *kluddàréjr*, P 33; *klóddàrèèr*, P 128; **slee**: *sleej*, K 178*; **slede**: het type *slede* in: K 173a; *sléjda*, P 99; **slichter**: het type *slichter* in: L 152; *slèçhtàr*, K 274; **slechter**: het type *slechter* in: K 188; **sleg**: *slèch*, K 313; **sled**: *slét*, P 41; **slos**: het type *slos* in: P 70; *slòs*, P 70, 84; **slodder**: *slóddàr*, K 324; **slodde**: *slòrrà*, P 1, 70; **slijf**: *slaojff*, K 294; **wezel**: *wózzàl*, P 128; **wezel-laar**: *wézzalèèàr*, P 128; *wózzalèèàr*, P 128; **aardappelaanhoger**: *àrpàlaanhoejgàr*, L 182; **bolder**: *bòldàr*, O 241; **laboreur**: *làbòrèùr*, P 211; **mal**: *máàl*, I 275; **scheibak**: *schébék*, K 204; *schébék*, K 240; **schutsel**: *schutsàl*, K 275, 293; **zift**: het type *zift* in: P 125.

SLEPEN (zie kaart)

Den Acker, die Wiese einebnen — to scrub, to work the field/grassland with a clod-crusher — niveler

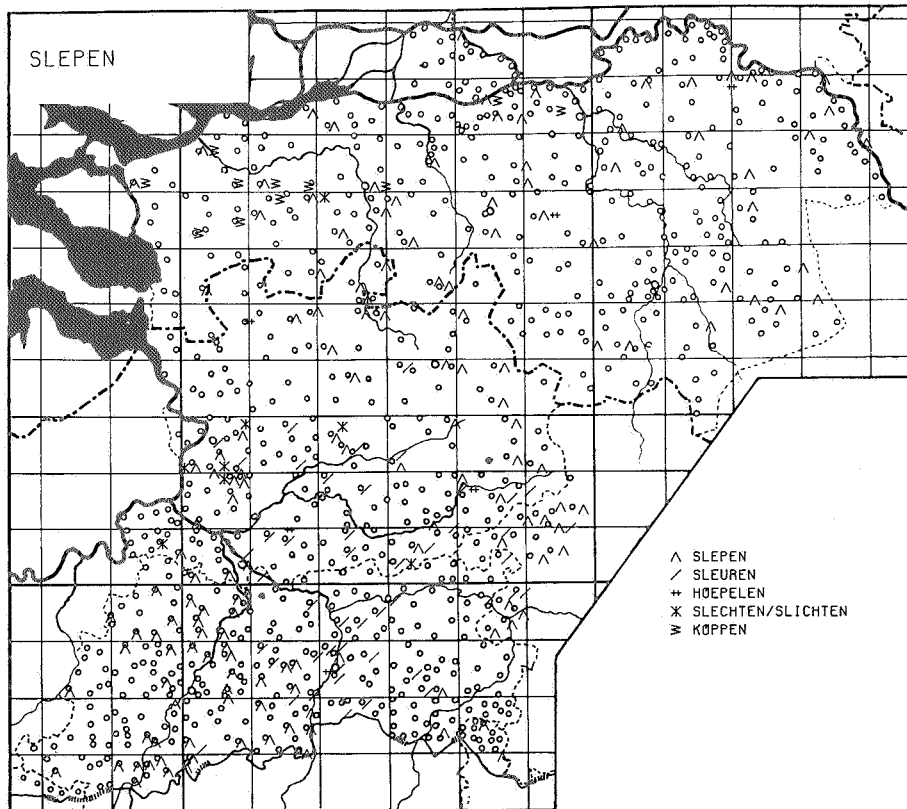
(N 11, 81; N 11, 85; NP, 18a (K 153); Go 1b; Ceusters; Elst; Jacobs; Meulemans; Van Hoof; Vanduffel)

[Met de sleep over akker of weide gaan. Dit had op de akker tot doel de grond egaal te leggen en kluiten te breken. Daarnaast werd op die manier ook zaad in de grond gewerkt. Een wei werd geslept om molshopen te slechten en mest te verspreiden. Als sleep-werktuig werd een grote verscheidenheid aan

materiaal gebruikt. Zie daarvoor de toelichting bij het lemma SLEEP.

In dit lemma zijn de varianten van de verschillende woordtypen afgeleid van „eg” („eggen”, „eggenen” en „egen”) niet fonetisch gedocumenteerd. Zie voor de documentatie hiervan het lemma EGGEN.]

slepen: het type *slepen* in: P 77; *sleepàn*, K 274; *sleepà*, K 137, 237, 315, 348, 353, L 109; *slaapàn*, O 67; *slaepà*, I 57a, K 137, 143, L 109, 258, 261; *sléepàn*, O 63a; *sléepà*, K 183c, 207, 240, 287, 317, 318, 324, 357, L 159, 184, 242, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 44, 46, 47, 48, 59, 60, 61, 62, 105, 125, 126, 154a; *slèèpà*, K 102, 124a, 125a, 160, 163, 165, 166, 179a, 184, 191, 192, 193, 195a, 205, 207, 208, 209, 237, 264, 283, L 148, 160, 177b, 187, 241, 242, P 62, 66, 72, 78, 81, 127, 129, 131, 133, 135, 198; *slèèpé*, P 81; *sléèpn*, O 63a; *sleppà*, K 133a, L 145; *sléppà*, K 307; *slèppà*, K 163, 186, 192, 265, L 263; *sléèpà*, K 314, 315, 316, 353, 357, 358; *sleejpà*, K 151, L 244*; *slaejpà*, L 153; *sléèjpàn*, O 72, 158, 173, 275; *sléèjpà*, I 271, K 211, 329, 330, L 183, 207, 263a, P 72, 85; *sléèjpà*, P 163; *sléjpàn*, I 273, O 275; *sléjpa*, K 141, 157, 179b, 180, 181, 188a, 190a, 204, 207, O 165, 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 5, 171; *sléjpa*, P 67, 68; *slèjpa*, K 195; *slèjpn*, O 178, 250; *sléapàn*, O 162; *slaapàn*, K 237; *slaapà*, K 238, 241, 251, 273, 275, 276, 277, 312, 330, L 149; *sláàpà*, K 281a; *slaopà*, P 125, 198, 199; *sláàpà*, K 245, 281; *slaajpà*, K 220, L 150, 153; *slappà*, K 237; *sláppàn*, K 241; *slájpà*, K 249, 250; *slijpà*, K 157, 175a*, 176, 187, 188a; *slijpà*, L 180b; *sloepà*, K 191; *sloejpà*, K 191; *slóppà*, K 310; *slòpà*, K 231, 248; *slöppà*, K 191; *slöjpa*, K 191; *slèèjpà*, de eggen met de stompe bovenkant naar beneden gebruiken, Elemans; *slèèpà*, slepen, de akker slepen (d.i. de grond heel fijn maken voor de inzaai van heel fijn zaad) hs Mischgofsky L 95; *slèèpàn*, *sleipàn*, slepen, De Bont; *sleipen*, met de sleep of eene omgekeerde eg over den akker gaan, Corn. Vervl.; **wei slepen**: *waaj sléepà*, K 183c; *waà sléepà*, K 324; *wàà sléjpa*, P 131, 132, 133, 135; *wàà slèjpa*, O 178, 255, 287, 288, 290, P 125; *wàà slààpà*, O 289; **met een karband slepen**: *mé nà kaarbònt sléepà*, P 126; **met de karrereep slepen**: *mi dån kaarzèn èjip sléèjpà*, L 183; **grond slepen**: *gront sleepà*, I 57a; **ondersteboven slepen**: *ondàrstàboovà slij-jpà*, L 200a; **af-slepen**: *òfsléepà*, P 105; *afslèipàn*, volkomen effenleggen bij middel eener sleip, Corn. Vervl. A.; **effenslepen**: *èffànsléepàn*, K 240; *èffànsléepà*, K 240; **effenslepen met hooibed**: het type *effenslepen met hooibed* in: K 240; **gaaf-slepen**: *gifsleèpà*, L 177b; *gifsleuèppà*, L 180b; *gjeffsléèjpà*, L 235; **gelijkslepen**: *gàléèkslaapà*, K 277; **gladslepen**: *glatslijpàn*, K 147; **inslepen**: *ìèsléepà*, I 220; *inslòppà*, K 241; *inslòpn*, K 241;

inslaapən, K 241; *insleipen*, met de sleip in den grond dekken, zaad insleipen, Corn. Vervl. A.; **klaver zo onderslepen**: *kljəvər zðəə ondər-slèépə*, L 208; **openslepen**: *oopə slèépə*, P 1; **toeslepen**: *tooslèépə*, P 62, 66, 72, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; *toeslepen*, (*toesläupe*), met de sleip, of met eene omgekeerde egge, over rijden. Tuerlinckx; **sleuren**: *sleura*, K 235, 251, 262, 268, 274, 296, 301, 307, 310, 313, 318, 330, 331, 332, 348, 349, 353, 354, P 25, 41, 44, 45; *sleuwra*, K 254; *slèùwra*, K 335, P 137; *sleujəra*, K 307, 312; *sleera*, K 339, 341a, P 87; *slèéra*, P 125; *slèéjra*, P 28, 85; *sléjra*, P 29, 88, 89; *slöwra*, P 95; *slörra*, K 244, P 16; *slöwra*, P 75, 76, 81, 104; *slurra*, K 268, 307, P 27, 41, 70, 84; *slééjra*, eggen met de eg andersom gelegd, d.w.z. met de scherpe tanden naar boven gericht, hs Schrevens P 86; **wei sleuren**: *wä-slöjra*, P 82, 136; *wè slurra*, K 265; **met karband sleuren**: *mèéj kaarbaant slörra*, P 16; **met een karband sleuren**: *mènnə kərbáánt surra*, K 268; **met de band sleuren**: *mèéj dən bant slééjra*, P 27; **sleuren met het/een karbeslag**: *sleura meet kaarbəslach*, K 274; *sleura meedən kaarbəslach*, K 274; **met de karreep sleuren**: *meeda kaariəp slurra*, P 33; **gelijksleuren**: het

type *gelijksleuren* in: K 295; *gəlaakslöwra*, K 295; *gəlöðjksleern*, K 340; *gəlöðəkslèürə*, K 248; **ondersleuren**: *ondərsurrə*, P 33; **platsleuren**: *plòtsleura*, K 310; **toesleuren**: *tooslöwra*, P 75, 76, 81; **hoepelen**: *hoepəla*, K 186, 332, L 150; *höəpəla*, K 307; *höəppəla*, K 201; *üəppəla*, P 88; **hoeppele**, een ijzeren karhoepel bij wijze van eg over de akker slepen, Elemans; **hoepelen met oude karhoepel**: *hoepəla met ouden karhoepəl*, L 263; **slechten**: *sléchtə*, K 245, 281; *slégtə*, K 249, 250; **slechten**, met de (omgekeerde) egge het land gelijk maken, hs Etten K 176; **gelijkslechten**: *gəlééjkslèchtə*, I 269; **slichten**: *slichtə*, K 264; *slüechtə*, K 349; **koppen**: het type *koppen* in: K 147, 176; *koppə*, K 133a, 151, 157, 160, 173b, 174, 175a, 176; *köppə*, K 153; **grond koppen**: het type *grond koppen* in: I 57a; **kludden**: *klurrə*, O 70, P 2; **slodderen**: *slöddəra*, P 4; **slossen**: *slözza*, P 62; **openslossen**: *oopəslözza*, P 61; **spreiden**: *spráə*, P 59; **openspreiden**: *oopəspráə*, P 3; **gelijkrijven**: *gelijkrijven*, door rijven vlak, effen maken, Corn.; **inrijven**: *inrijven*, in den grond rijven, Corn. Vervl.; **ingritselen**: *ingritselen*, z. *inrijven*, Corn. Vervl.; **met een karband overrijden**: *mènnə kaarbant oovəraan*, K

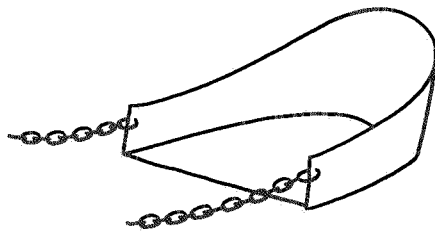
1.1.1.3

291; **kapotslagen:** *kòpòtslaagə*, K 331; **scha-ven:** *schòvva*, K 307; **wei eggen:** *wàà [eggen]*, P 83, 130, 137a; **wei scheuren:** *wàà skèùwra*, O 250, 286, P 198, 199; **scheurens eggen:** *schurrəs [eggen]*, K 248; **gelijk eggen:** *gəlaak [eggen]*, K 256; **gelijkmaken:** *gəlaakmòòkə*, K 346; **fijnleggen:** *fajnleggə*, P 4; **fanlijgə**, P 4; **half sleur eggen:** *half slòjər [eggen]*, K 314; **slicht eggen:** *sleecht [eggen]*, L 244*; **slichtens egen:** *slichtərs [egen]*, K 287; **achterwaarts eggenen:** *òchtərwuts [eggenen]*, P 69a; **bot eggen:** *bot [eggen]*, K 276, P 27; **eggen met de botte hoek:** *[eggen] mit dən bottən oek*, K 179a; **eggen met de diepe hoek:** *[eggen] meej dən diepen hoek*, K 184; **met de rechtse hoek eggen:** *mé dən rééchəsən heuk [eggen]*, K 240; de volgende typen zijn bijwoorden: **tenondersteboven:** *tòndərstəboovən*, I 266; *tòndərstəboovə*, K 174; *tòndərstəboovə*, I 266; **sleurens:** *sleuras*, K 291; het volgende type is een woordgroep: **met de stompe hoek:** *méttə stòèmpən òèk*, K 201.

MOLBORD (zie tekening)

Erdschaufel — scoop, soil-bucket, grader — pelle frontale, plombeur (N 14, 81; N 18, 22; NP 17; NP 18b; Ceusters; Jacobs)

[Werktuig dat speciaal bedoeld is om de aarde van molshopen over de wei te verspreiden. Naast speciale werktuigen werden hiervoor echter ook allerlei geïmproviseerde werktuigen gebruikt. Zie ook de toelichting bij het lemma SLEEP.]

molbord: het type *molbord* in: K 124a, 125a, 127, 145a, 151, 157, 163, 174, 179a, L 145, 150, 160, 187a, 263; *mòlbòrt*, K 173b, 174a, 188a; *mòlburt*, K 165, 204c, L 180b, 200a; *mòlbòrt*, K 183, 244, 281, 307, P 35a; *mòlbòert*, K 245; *mòlbòrt*, K 251; *malbòrt*, L 242, 243, 263, 263b; *malburt*, L 241; **molsbord:** het type *molsbord* in: K 176; **molberd:** *mòlbért*, K 206; *mòlbart*, K 225; *mòlbart*, K 243, 244; *mòlbéét*, K 276b; **molbak:** *mòlbak*, K 245; **molbreider:** *mòlbrajər*, K 276; **molduivel:** *mòldūūvəl*, O 253; *mòldūūvəl*, O 245, 250, 255, 285, 286, 287, 288, 289, P 3, 198, 199; *mòldeuvəl*, O 288; **duivel:** *dūvəl*, P 8; *dūūvəl*, P 8, 10, 60; *deuvəl*, O 255;

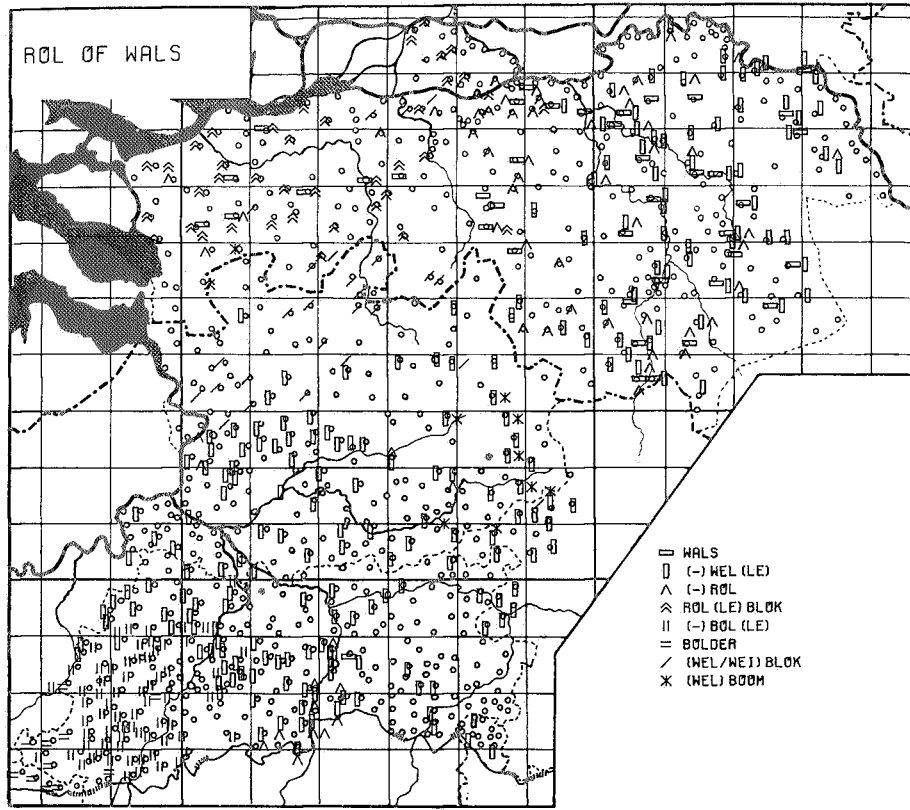
mollesleep: *molləslejp*, O 177; *mòlləsleep*, O 63a; *mòlləsleép*, P 1; **mollesleper:** *mòlləsleépər*, O 177; *mòlləsleppər*, I 275, O 73; **molsleper:** *mòlsléjpər*, K 330; **molleschaar:** *mòlləschèər*, P 4; **molsles:** het type *molsles* in: P 88; **molleslezze:** *mòlləslezzə*, P 4; **molsled:** *mòlslét*, K 260; **mollespreider:** *mòlləsprááər*, O 165, P 3, 4, 59; **mollesprei:** *mòlləspraao*, O 73; **sleep:** *sléép*, P 16; *sleep*, werktuig om molshopen te breken, AG K 157; **weidesleep:** het type *weidesleep* in: L 160; *wéjðəsleejp*, K 124a; **weisleep:** *waasléjp*, K 287; **weisleur:** *waasleür*, P 25; **sleurketting:** *sléérkéttiēng*, P 28; **kettingeg:** het type *kettingeg* in: K 281a; *kétiēngééh*, K 287; **weieg:** het type *weieg* in: K 291; **karband:** *kéjrbant*, K 291; **kludder:** *kluddər*, P 67, 68; **kludde:** *klòddə*, O 288.

MOLSHOPEN BREKEN

Die Maulwurfshaufen zerstreuen — to beat down the mole-hills — épandre les taupinées (N 14, 81; N 11, 85)

[De aarde van de molshopen in de wei werd in de regel over de wei verspreid, hetzij met een sleep-, hetzij met een handwerktuig. Hiertussen is in dit lemma geen onderscheid gemaakt. Zie ook de toelichting bij de lemmata SLEEPEN en MOLBORD.]

breken: het type *breken* in: K 174, 204, 207; *breekə*, K 173b, 174, 174a, 178*, 184, 191, 192, 193a, 201, 204c, 205, 210, 212, 235, 237, 274, 276, 276a, 304, 307, 346, L 149, 150, 263, P 41a, 44; *bréékə*, L 183, 235, P 41, 48; *bréékə*, K 220, L 241, 242, 263; *brékkə*, K 160, 188a; *brékkə*, K 186; *brééjkə*, P 105, 145; *bréékə*, L 200a; *breeʔən*, K 241; *breeʔə*, K 240; *bréén*, K 357; *braajkə*, P 104; *brajkə*, P 95, 104; **uitbreken:** *òtbreekə*, K 346; **breiden:** het type *breiden* in: P 77; *braajə*, K 318; *braojə*, K 316; *braa*, P 76; **opendoen:** *oopədòè*, P 78; *òðpadoo*, P 70; *aowpədòèwn*, P 89; *aowpədoon*, P 133; **uiteendoen:** *uifèndòèn*, K 310; *uifèjəndòèn*, K 301; *uifèjəndòèn*, K 268, 274; *òwəifèjəndòèn*, K 332; *aofèndòèn*, K 295; *aofèifèndòèn*, K 283; **opengooien:** *òwpəgòèjə*, K 330; **uiteengooien:** *əifèngèùjə*, K 254; **openroeien:** *oopəròèjən*, O 63a; *oopəròèjə*, I 268, K 324, P 18; *aopərùùjə*, I 220; *aowpəròèjə*, K 330; **opensmijten:** *oopəsməoətə*, I 275; *òwpəsmòətə*, P 27; *òpəsməoəjətə*, K 324; *òppəsmééjətn*, O 158, 161; *aopəsmééjə*, O 173; *aowpəsməoətə*, P 66; *eupəsmééjə*, O 153; *èupəsməoətə*, P 85; **uit-eenrijden:** het type *uiteenrijden* in: K 332; *aofèifènraajə*, K 249; **uiteenslagen:** *əifèjənslòəgə*, K 312b; **uiteensleuren:** *əifènsleùrə*, K 291; **sleuren:** *slééjə*, P 89; *sléjə*, P 89; *sleern*, K 340; *slòrrə*, P 84; **dooreensleuren:** *dəriensleerə*, K 341a; **uiteenzwieren:** *òjtèenzwérrə*, K 245; **rondschieten:** *ròntschijəjə*, P 39; **scheiden:**

schaajə, K 133a, 143, 163b, 183c; *schèèjə*, K 165; *schij-jə*, L 145; *skéjə*, L 148; **slepen**: het type *slepen* in: L 180b; *sléepə*, K 225, 324, P 69b; *slijpən*, K 157; *slijpə*, K 141; *slèppə*, K 160; *slaapə*, K 251; **slichten**: het type *slichten* in: K 137, 146, L 150; *slēchtə*, K 208, L 153, 184; *slichtn*, K 240; **spreiden**: *spraə*, P 128; **slossen**: *slössə*, P 69b; **kludderen**: *kluddərə*, P 198; **opeggenen**: *òpéggənə*, P 69b.

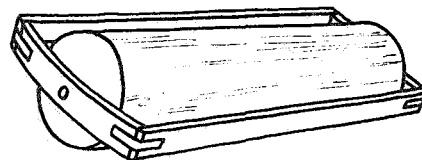
Het is mogelijk dat binnen dit lemma bij de daarvoor in aanmerking komende typen (bijv. „rol”) sommige varianten betrekking hebben op het rollende gedeelte van de wals in plaats van op de wals als geheel. Een nadere specificering was bij gebrek aan verdere informatie niet aan te brengen.]

—1.1.6. Rollen of walsen

ROL OF WALS (zie kaart en tekening)

Ackerwalze – land-roller – rouleau agricole (N 11, 86; NP 17; NP 18a; NP 18b; DC 40, 9b; BN 10; BN 12; Go 1b; znd; Alaers; Ceusters; Elst; Eylenbosch; Jacobs; Meulemans; Vanduffel; Van Hoof)

[Werktuig om te rollen, bestaande uit een cilindervormige rol die meestal in een frame was opgehangen. Oorspronkelijk werd als rol veelal een boomstam gebruikt. Later kwamen er ook ijzeren en betonnen walsen die tevens meer dan één rol konden bevatten. Zie ook het lemma ROLLEN OF WALSEN.]

wals: het type *wals* in: K 136a, 137, 147, 150, 153, 154, 160, 161b, 165, 173, 174, 176, 183, 183c, 184, 197, L 112, 145a, 147, 148, 151, 158, 179, 180**, 182, 184, 200, 201, 205, 207, 225a, 228, 237, 241, 244, 259, 262, 263, 281, 281*; *wòls*, P 86; **wel**: het type *wel* in: K 147, 172, 267, 276, 312, 330, L 109, 144, 146, 147, 148, 157, 158, 159, 160, 178, 178a, 179, 180, 180a, 180b, 182, 183, 184, 186, 202, 207, 208, 225, 226, 228, 244, 255a, 261, 279; *wel*, K 186, 187,

214, 215, 249, 250, 262, 314, 315, 316, 324, 332, 340, 357, L 149, 159, 160, 184, 200a, 201, 241, 244*, 261, 263, 263a; *wél*, I 220, 269, 271, K 201, 211, 220, 228, 235, 237, 241, 244, 245, 251, 253, 254, 255, 256, 258, 264, 265, 268, 273, 274, 276, 276a, 277, 281, 281a, 283, 291, 295, 301, 307, 307a, 310, 312, 313, 317, 318, 329, 330, 333b, 339, 341a, 346, 348, 349, 351a, 353, 354, 357, 358, 359, L 110, 112, 147, 152, 153, 158a, 159, 177c, 185, 200, 208, 208a, 260, 280, 285, P 16, 22, 25, 27, 28, 29, 33, 41, 44, 45, 46, 47, 48, 72, 76, 77, 78, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 89, 105, 127, 129, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137a, 145, 154a, 167, 171; *wèl*, K 215, 218a, 231, 238, 240, 241, 273, 275, 276, 277, 307, 310, 312, 313, 315, 353, L 104, 109, 150, 152, 153, 177b, 177c, 183, 186, 205, 206, 207, 208, 235, 242, 244, 259, P 8, 10, 86, 88; *wael*, L 258; *wil*, I 266, K 240, 248, 287, 296, 331, 335, P 5, 41; *wal*, K 215, L 234a, P 95, 104, 137, 163; *wöl*, K 229, 252, 257, 261, 262; *weel*, L 180a, 281, 281*; *wéel*, L 244, P 72; *wèel*, L 183; *wèel*, K 172; *wáál*, K 275; *wèl*, de landrol waarmee de aarde wordt aangedrukt zodat er geen kluiten meer bovenop liggen, Elemans; *wèl*, rol, Schrevens P 86; *wèl*, wel (rol, landbouw), Goemans; *wèl*, akkerrol, Mischgofsky L 95; *wèl*, wel, rol om spurriezaad in het land te drukken (oorspr. een boom), De Bont; *wel*, ronde of achtkantige blok van hout of arduin, dienende om de kluiten te breken, den grond vast te leggen of een weide te rollen, Corn. Vervl.; *welle*: het type *welle* in: L 180b, 242, O 67; *wella*, I 273, O 153; *wèlla*, O 63a, 67, 68, 69, 69a, 70, 71, 74, 155, 162, 162a, P 2, 3, 4, 60b, 61, 62, 63, 66, 67, 68, 69, 69a, 70; *wèlla*, O 70, 74, P 1, 2, 3, 4, 60, 61, 62, 127; *paardenwel*: *pèerdewel*, wel, rol door een paard getrokken, in tegenstelling van handwel, Corn.; *houten wel*: *òwtawél*, P 135; *àtawél*, P 72, 75, 76, 78, 131; *ajtawél*, P 81, 129, 133; *houten welle*: *òwtawèlla*, P 62, 66; *awtawèlla*, P 127; *ijzerwel*: *oozærwèl*, ijzeren rol, Schrevens P 86; *rol*: het type *rol* in: I 57, K 131, 141, 143, 145a, 174, 184, 0188, 217, L 148, 180, 255a, 257, P 85; *rol*, K 307; *ról*, L 149, 241, 262; *ròl*, K 100, 133a, 133d, 136a, 137, 140, 145a, 164, 197, 199a, 216, 248, 274, L 104, 145, 147, 177c, 185, 205, 206, 259, 281, 281*, 283a, P 82, 83, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137a; *rool*, L 261; *ròl*, akkerrol, Mischgofsky L 95; *akkerrol*: *ékkaról*, K 184; *landrol*: het type *landrol* in: K 143, 158b, 218, L 112, 144, 201; *laantrol*, K 166; *laantrol*, K 165, 244; *laantrol*, K 164, 164a, 183b; *Cambridgerol*: het type *Cambridgerol* in: L 259; *kambriëtsròl*, K 166; *kambriëtròl*, K 164a, 172; *kambriëgròl*, L 178; *kammariëksròl*, L 262; *kammariëtsròl*, K 146; *roller*: het type *roller* in: K 136a, 147, 164; *rolder*: *ròldar*, O 130; *rolblok*: het type *rolblok* in: I 57, 57b, 78, 79, K 100, 100a, 101, 101b,

124a, 128, 130, 133a, 133c, 146, 151, 152a, 153, 154, 157, 160, 161b, 163, 173, 173a, 173b, 174, 175, 176, 177, 177b, 179a, 184, 188a, 190; *ròl-blok*, K 179b, 180, 181; *rolblok*, wel (vr.), Brabantius; *rolleblok*: het type *rolleblok* in: I 57a, K 125a, 0153, 155, 173a, 174; *rolpaal*: *rolpaol*, L 228; *vlakroller*: het type *vlakroller* in: K 188; *vlakker*: het type *vlakker* in: K 188; *bol*: *ból*, O 72, 154, 156, 162, 162a, 163, 165, 168, 169, 170, 173, 174, 176, 237, 238, 239, 240, 243, 251, 252, 253, 255, 256, 277, 278, 285, 286a, 287, 288, P 5, 59, 60, 125, 126, 198, 199; *bòl*, O 72, 73, 74, 157, 159, 160a, 161, 162, 164, 165, 166, 167, 171, 175, 177, 178, 244, 245, 246, 247, 247b, 249, 250, 250a, 254, 254a, 255, 274a, 276, 285, 286, 287, 288, 289, P 4, 59, 60, 62, 67, 68, 125, 126, 198, 199; *baol*, O 173; het volgende type is waarschijnlijk in sommige gevallen een meervoudsvorm die in het voorkomende geval betrekking heeft op een wals met meer dan een rol: *bolle*: *bólla*, O 155, 274; *bólla*, O 178, 250, 255, 275, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 125, 198, 199; *houten bol*: *òwtambòl*, P 126; *bolder*: *bòldar*, O 232, 241, 242, 273, 281, 281a; *bòldar*, O 158, 178, 272, 275, 285; *boller*: *bóllar*, O 286; *blok*: het type *blok* in: I 78, K 127, 129a, 131, 175a*, 224, 315; *blok*, K 221, 221a, 225; *weiblok*: het type *weiblok* in: K 188a; *welblok*: het type *welblok* in: K 190, 195, 204; *wèlblok*, K 226, 227, 229a, 243; *wèlblok*, K 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 205, 207, 208, 226; *wèlblok*, K 209, 231, 238; *welblok*, znw., m. — Bij landb. Wel. Corn. Vervl.; *boom*: *bôêm*, K 241, 273, 275, 276, 310, 313, 315, 353; *welboom*: *welbom*, K 188; *mosterdpot*: *mostærpot*, K 163.

HANDROL

Handwalze — hand-roller — rouleau à main (Ceusters; Jacobs; Meulemans; Vanduffel)
[Wanneer men slechts een klein stukje hoefde te rollen en met name in de tuin gebruikte men in plaats van de normale rol de handrol.]
handwel: *antwél*, P 72, 75, 76, 78, 81, 82, 129, 131, 133, 135; *antwél*, P 82, 83, 130, 131, 132, 135, 136, 137a; *handwel*, wel, rol die door een man in plaats van een paard getrokken wordt. Corn.; *handwelle*: *antwèlla*, P 127; *antwèlla*, P 62, 66; *handwelleetje*: *antwèllakə*, P 8, 10, 61, 62; *antwèllakə*, handwals, hs Schrevens P 86; *kleine wel*: *klàänwél*, P 133; *klein welleetje*: *klàää wèllakə*, O 74, P 1, 2, 3, 4; *hofwelleetje*: *òfswèllakə*, P 10; *handbol*: *andbòl*, P 126; *antbòl*, P 178, 250, 285, 290; *antbòl*, P 60; *kleine bol*: *klàáanambòl*, O 165, P 60; *bolletje*: *bóllakə*, O 70, P 59; *hofbol*: *òfbòl*, O 178, 250, 255, 287, 288, 289, P 125, 198, 199; *òffal*, O 286.

RAAM

Rahmen – frame – cadre
(Go 1b; Ceusters; Elst; Jacobs; Meulemans;
Vanduffel; Van Hoof)

[Meestal houten, maar ook wel ijzeren frame,
waarin het rollende gedeelte van de wals was
bevestigd.]

raam: *rààm*, K 275, 277, 313, 315, 353, 358, O
70, P 1, 3; *ròòm*, K 179b, 180, 181, 190a, 195,
195a; **geraamte:** *gəròmtə*, P 125; *gərèmt*, P 61;
garumt, P 75; *gərèmtə*, raam, hs Schrevens P
86; **kader:** *kààdər*, P 82, 130, 131, 136; *kààdər*,
O 178, 250, 255, P 3, 198, 199; **kadrement:**
kààdrəmənt, P 83, 137a; *kadrəmənt*, P 62; *ka-
drəmənt*, K 231; *kadrəmənt*, O 285, 286, 287,
288, 290; *kàdrəmənt*, O 165, P 8, 59; **gestel:**
gəstèl, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129,
131, 132, 133, 135; *gəstèl*, P 3, 60, 199; **stelling:**
stèling, K 191, 192, 193, 205, 207, 208; **arm:**
eerəm, K 209; *èrrəm*, K 276, 307, 310, 312;
houtwerk: *hèèatwèrrək*, K 273; **juk:** *jòk*, K 241;
de volgende typen zijn meervoudsvormen:
welhouten: *wèlààtəs*, P 1, 2, 4; **zijstukken:**
zààstüükkə, O 74, P 62.

ASGATEN

Achsenröhren – spindle pipes – tuyaux de
pivot
(Vanduffel)

[In het raamwerk van de rol waren gaten of
uitsparingen aangebracht voor de as of pinnen
van de rol.]

asgaten: *aschootə*, P 127; **gaten:** *gawtə*, P 76,
78, 131; *gòttə*, P 62, 66, 75, 126, 129, 133; **ogen:**
òègə, P 81; **coussinets:** *kòèsənés*, P 133; **hazen:**
awzə, P 131.

IJZEREN PINNEN

Eiserne Pinnen – iron pins – chevilles de fer
(Go 1b; Ceusters; Elst; Jacobs; Meulemans;
Vanduffel)

[Aan weerszijden van de wals waren ijzeren
pinnen aangebracht waarop deze kon draaien
in het walsraam. Dit gold voor houten en ste-
nen walsen. Bij ijzeren walsen liep er door de
rol een as uit één stuk. Het type „as” heeft
betrekking op dit laatste.]

baren: *bàərə*, P 59; **haken:** *ààkə*, P 59; **pinnen:**
pìènnə, O 70, 74, 165, 255, P 1, 3, 4, 10, 59, 60,
129, 131, 133; **spieën:** *spìèjə*, P 61; **spillen:**
spilla, K 179b, 180, 181, 190a, 191, 192, 193,
195, 195a, 205, 207, 208; *spìèllə*, P 2; de vol-
gende opgaven zijn enkelvoud: *spil*, K 314,
318, 358; **tappen:** *tappə*, P 72, 81; *tàppə*, P 62;
de volgende opgave is enkelvoud: *táp*, P 133;
welijzers: *wèlààzərs*, P 8; de volgende typen
zijn enkelvoud: **pen:** *pén*, K 315, 353; **as:** *as*, K

316, P 62, 66, 75, 76, 78, 126, 127, 135; *às*, O
178, 250, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 125,
198, 199; *às*, P 82, 83, 130, 131, 132, 135, 136,
137a.

HAKEN

Haken – hooks – crochets
(Vanduffel; Van Hoof)

[Voor aan het walsraam zitten haken waaraan
men de haamschei bevestigt.]

haken: *awkə*, P 76, 78, 81, 131; *ookə*, P 127;
òòkə, P 62, 66, 72, 75, 126, 127, 129, 133, 135;
de volgende opgave is enkelvoud: *hààk*, K
238.

BERRIEBOMEN

Bäume, Gabeldeichsel – shafts – brancards
(Ceusters; Meulemans; Vanduffel)

[Soms waren er in plaats van haken aan het
frame berriebomen bevestigd waartussen het
trekpaard werd ingespannen.]

berriebomen: *burrəbūümə*, O 285, 290;
burrəbūümə, O 250; **berries:** *bérras*, P 62, 66,
72, 75, 76, 82, 83, 126, 127, 129, 131, 133, 135,
136, 137a; **balken:** *bálləkə*, P 130, 132, 135;
bomen: *bòëmə*, P 78; **brancards:** *bràkààrs*, O
178, 255, 286, 287, 288, 289, P 81, 125, 198, 199.

REMSTOK

Bremsstock – brake-stick – manche de frein
(N 18, 49; Meulemans)

[Om het keren te vergemakkelijken en even-
tueel te remmen kon aan de rol een naar links
en rechts beweegbare remstok zijn aange-
bracht.]

freinstok: *fréénstòk*, P 133; **frein:** *fréén*, P 82,
83, 130, 131, 136, 137a; *fréjə*, P 169; **stop:** *stòp*,
P 132, 135.

TREKSTOK VAN DE HANDROL

Zugstange der Handwalze – handle of the
hand-roller – manche de rouleau à main
(Ceusters; Meulemans)

trekstok: *trèkstòk*, O 255, 287, 288, 289, 290, P
125, 198; **stok:** *stòk*, O 178, 285, 286, 290, P
199; **handvat:** *àntvát*, P 132, 136; **handvast:**
àntvást, P 135; **handhaaf:** *àntéj*, P 82, 83, 130,
131, 133, 137a.

ROLLEN OF WALSEN

Walzen – to roll – rouler, passer le rouleau
(N 11, 87; Go 1b; Alaers; Ceusters; Elst; Ja-
cobs; Meulemans; Van Hoof)

[Bewerking van het land die dient om ener-
zijds aardkluiten te verbrokkelen en ander-

1.1.1.3

zijds de ingezaaide grond vast aan te drukken.]

walsen: het type *walsen* in: K 147; *walsə*, K 150, 183c, P 95; *wōlsə*, P 86; **wellen:** het type *wellen* in: K 262, 295, O 67, P 77; *wella*, K 184, 186, 187, 324, 330, 332, L 109, 160, 180b, 184, 200a, 201, 241, 244*, 263, 263a; *wëllən*, K 241, 273, O 162; *wëln*, I 273, K 314, 340, O 63a; *wëllə*, I 220, 268, 269, 271, K 179b, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 201, 205, 207, 208, 211, 220, 226, 228, 235, 237, 243, 244, 245, 249, 250, 251, 253, 254, 255, 256, 258, 264, 265, 268, 274, 276, 277, 281, 281a, 283, 291, 301, 307, 310, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 329, 330, 333b, 339, 341a, 346, 348, 349, 351a, 353, 357, 358, P 16, 25, 27, 28, 29, 33, 41, 44, 45, 46, 47, 48, 62, 66, 67, 68, 69a, 70, 72, 75, 76, 78, 81, 82, 83, 84, 85, 89, 105, 126, 129, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137a, 145, 154a, 171; *wëllə*, K 209, 231, 238, 240, 241, 273, 275, 276, 277, 307, 310, 312, 313, 315, 353, L 149, 150, 153, 177b, 177c, 183, 207, 208, 235, 242, O 70, P 3, 4, 8, 10, 61, 62, 88, 127, 163, 167; *willən*, K 240; *willə*, I 266, K 204, 287, 296, 331, 335, 354, P 41; *waela*, L 258; *walla*, P 104, 137; *wöllə*, K 229, 229a, 252, 257, 261, 262; *wëllə*, met de wel, rol bewerken (van land), hs Mischgofsky L 95; *wëllə(n)*, wellen, walsen, De Bont; *wellen*, met eene wel over het land of eene weide rijden, Corn. Vervl.; *wëllə*, rollen, hs Schrevens P 86; de volgende opgave is een voltooid deelwoord: *gəwëlt*, P 8, 10, 61, 62, 86; **afwellen:** *afwëllə*, L 159; **overwellen:** *overwellen*, met de wel of rol over het gansche stuk rijden, Corn. Vervl.; **toewellen:** *toewellen*, met de wel (rol) toemaken, Corn.; **rollen:** het type *rollen* in: K 143, L 148; *rollə*, K 137, 141, 176, 184; *rōlla*, L 235; *rōlla*, K 165, 179b, 180, 181, 237, 244, 248, 274; **blokken:** *blokkə*, I 57a, 79, K 133a, 160, 163, 173b, 174, 175a*, 176, 179a, 188a; *blōkkə*, K 221, 221a, 225, 226, 227, 248; **rol(le)blokken:** het type *rolblokken* in: K 176; *rolblokkə*, K 151; *rolləblokkə*, K 125a; **bollen:** het type *bol-len* in: P 198; *bōllən*, O 72, 162; *bōllə*, O 74, 165, 173, 255, 275, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 1, 2, 4, 59, 60, 67, 68, 125, 126, 198, 199; *bōln*, O 158, 178, 250; de volgende opgave is een voltooid deelwoord: *gəbōlt*, O 165, P 5, 29; **vastbollen:** *vəstbōllə*, O 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 125, 198, 199; *vəstbōln*, O 178, 250; **toebollen:** *tōəbōllə*, O 74, P 1; de volgende opgave is een voltooid deelwoord: *tōəgəbōlt*, O 74, 165, P 1, 4, 8, 60; **holderen:** *bōldərn*, O 275; **vastleggen:** *vəstlėggə*, P 62, 66, 72, 126, 127; *vəstlėe*, P 75, 76, 129; *vəstlėə*, P 78, 81, 135; *vəstlījə*, P 131, 133; *vəstlėggə*, O 70, P 3; **vastrijden:** *vəstrāən*, O 178, 250, 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 125, 198, 199; *vəstrō*, P 86.

WIJZE VAN ROLLEN

Walzensweise — way of rolling — manière de rouler

(Ceusters; Jacobs; Meulemans; Vanduffel)

[Wanneer men met een wals uit één stuk kort moet keren, wringt zij, d.w.z. zij drukt aan de korte zijde grond weg. Om dit te vermijden reed men veelal rond (I) de akker. Met een wals die meer dan één rol bevatte kon men heen en weer (II) walsen. Deed men dit laatste echter met een enkele wals dan sloeg men, om een grotere draaicirkel te krijgen, vaak een strook over (III) tussen de eerste en tweede gang, welke bij de derde gang gewalst werd, enz.]

I: **rond:** *rōnt*, O 74, P 1, 2, 3, 4, 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; II: **heen en weer:** *ėjnėnwėj*, P 131; **over en weer:** *oovərėndwėj*, P 82, 83, 130, 132, 133, 135; *ōwvərėndwėj*, P 82, 136, 137a; **weg en weer:** *wėgėnwėj*, O 178, 250, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 125, 198, 199; **op en af:** *ōpėnaf*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; *ōpėnaf*, O 255; **tegeneenaan:** *tėjgəniėawn*, P 76, 78; *tėjgəniėōdn*, P 66, 126; **tegeneenop:** *tījgəniėōp*, P 135; III: **met een spoor tussen:** *mėjəspoortūsə*, P 8, 10, 60, 62; **met lengsels:** *mėliėngsəls*, O 70; **met vollen:** *mėfōllə*, O 165; **met zijn zwatten:** *mėsėnzwəttə*, P 59; **op zijn bedden:** *ōpsėnbėrras*, P 1; **overhand:** *oovərənt*, P 61.

SCHOONKRABBEN

Sauber kratzen — to scratch clean — racler (Jacobs)

[Verwijderen van de aarde die de rol aanlaadt. Zie ook het lemma ROLKRABBER.]

afdoen: *əvdōən*, P 3; **afkrabben:** *əfkrəbbə*, P 10, 62; **afkuisen:** *əfkōjsə*, P 61; **afsteken:** *əfstėekə*, O 70, 74, 165, P 1, 4, 8, 59, 60; **aftrekken:** *əftrėkkə*, P 1, 2.

ROLKRABBER

Walzkratzer — roller-scraper — racloir du rouleau

(N 18, 149)

[Omdat de rol bij het gebruik grond aanlaadt moet hij regelmatig met een rolkrabber worden schoongemaakt. Vaak wordt hiervoor hetzelfde voorwerp gebruikt als voor het schoonmaken van de ploeg. Zie hiervoor het lemma AKKERSTOK.]

Ten aanzien van het type „sleephout” geldt dat het daarbij gaat om een onderdeel van de rol dat op korte afstand van het roloppervlak is bevestigd en zo het aanladen voorkomt.]

welkrabber: *wėlkrəbbər*, K 287, P 88; *wėl-*

krøbbər, K 206, P 70; *wélkrebbər*, P 145; *wéél-krøbbər*, P 39; **wellekrabber**: het type *wellekrabber* in: K 176, L 206, P 17; *welləkrabbər*, K 274; *welləkrøbbər*, K 309, P 69a; *wélləkrabbər*, K 183, 225, 330, P 35a; *wélləkrøbbər*, I 271, K 260, 276b, 294, 307, 339, 346, 348, P 22; *wél-ləkrəbbər*, P 131; *wélləkrøbbər*, P 89; *wel-ləkrabber*, hak die de boer mededraagt bij 't wellen, om de aarde van den welblok af te krabben, Corn.; **krabber**: het type *krabber* in: K 193a, P 25; *krabbər*, K 350, O 165; *krøbbər*, I 275, O 177, P 4, 25, 166; *krébbər*, P 35; **handkrabbertje**: *hantkrabbərkə*, P 88; *antkrabbərkə*, P 88; **rolkrabber**: het type *rolkrabber* in: K 157; **krabijzer**: het type *krabijzer* in: I 57a; **krabrol**: *krààpròl*, K 248; **welhak**: *wélhàk*, K 292; *wélak*, K 245, 324; *wélhòk*, K 348; **hak**: het type *hak* in: I 275, K 204c, 245, 250, 254, 281, 287, 295, 320, 324, 330; *ak*, K 251, 330; *òk*, K 281, 291; **patattenhak**: *patàttəhàk*, K 274;

hakje: *òkskə*, P 1; **welstok**: *wèlstók*, P 89; *wèèlstèk*, P 99; **wellestok**: *wélləstók*, P 22; **akkerstok**: het type *akkerstok* in: P 33; *àk-kərstók*, O 255, P 16, 86; *òkkərstók*, O 286; *ookərstók*, P 23; **akkerstek**: *òkkərsték*, P 104; **eggerstok**: *éggərstók*, K 342; **stok**: het type *stok* in: K 210, 235, 249; *stók*, K 349, P 25; **wellekuiser**: *wélləkòssər*, P 5; **schup**: het type *schup* in: K 210, 235, 295, 311, P 35, 41, 60a; *schup*, P 149; *schüüp*, O 288; **bolschupje**: *bòlschüüpəkə*, O 173; **ploegschupje**: *plòègšchüèppəkə*, P 29; **steekschupje**: *stééjkschüüpəkə*, K 244; **veegschupje**: *vééchsšüüpəkə*, K 243; **veegschup**: *vééchsšüüp*, K 244; **koevoet**: *koejvoet*, K 151; **butter**: *buttər*, K 266; **peller**: *péllər*, O 73; **spade**: het type *spade* in: K 204c; **spritje**: *spritjə*, K 243; **stoker**: *stòèwəkər*, L 153; **sleephout**: *sleejphout*, L 180b.

INHOUDSOPGAVE

1.1.1.3. LANDBOUW

(vervolg van pag. 1152)

--.1. <i>Landbewerking</i>	1159	Rij mesthoopjes	1179
--.1.1. <i>Bewerking van akkerland en weidegrond</i>	1159	Mesthoopje	1180
		Mest verspreiden	1182
		Mest schudden	1184
--.1.1.0. <i>Het land bewerken (algemeen)</i>	1159	Riek mest	1185
Bewerken, gezegd van de akker	1159	Mestplakken verspreiden	1186
Akkerbewerking	1159	Mest in de voor doen	1187
--.1.1.1. <i>Bemesting</i>	1159	--.1.1.1.2. <i>Vloeibare mest en de verwerking daarvan</i>	1189
--.1.1.1.1. <i>Stalmest en de verwerking daarvan</i>	1159	Aalt/gier	1189
Mest/stalmest	1159	Dik vloeibare mest	1191
Ruige mest	1161	Gierbezinksel	1191
Verteerde mest	1162	Gier uitrijden	1191
Dierlijke mest	1163	Gier oproeren	1193
Duivemest	1163	Gierroerder	1193
Geitemest	1163	Gier putten	1193
Kippemest	1163	Gierschep/gieremmer	1193
Koemest	1163	Gier pompen	1195
Konijnemest	1164	Gierpomp	1195
Kuikenmest	1164	Zuiger	1196
Paardemest	1164	Klep	1196
Schapemest	1164	Stang	1196
Varkensmest	1164	Zwengel	1196
Mesten	1164	Tuit	1196
Weinig bemesten	1165	Giergoot/gierbuis	1196
Niet bemesten	1166	Gier laden	1196
Mestriek	1166	Draagton	1197
Handvat van de mestriek	1168	Gierkar	1197
Mesthaak	1168	Houten raamwerk	1199
Meststik	1170	Gierbak	1199
Stro strooien op de stalbodem	1172	Deksel van de gierbak	1201
Strooisel keren	1172	Gierton	1201
Mest achter de dieren werpen	1172	Metalen gierton	1202
Stal uitmesten	1172	Bovensluiting van de houten gierton	1203
Hoop mest	1173	Deksel van de metalen gierton	1203
Begieten	1173	Vullen van de gierton	1203
Koeken, gezegd van mest	1173	Trechter op de gierton	1203
Mest afsteken	1173	Vulopening van de gierton	1204
Plag mest	1173	Kraan of stop van de gierton	1204
Mestkar	1173	Stok van de gierton	1206
Mestplank	1175	Tap van de houten gierton	1206
Mest laden	1175	Kraan van de metalen gierton	1206
Mest naar de akker brengen	1175	Uiteenvloeien, gezegd van gier	1206
Mest van de kar trekken	1177	Gierplank	1206
Laten kippen, gezegd van de kar	1178		
Weidenaarden	1178	--.1.1.1.3. <i>Groenmest en compost</i>	1206
Rijen mesthoopjes markeren	1179	Groenmest	1206
		Compost	1207
			1155

Composthoop	1207	Kouter	1236
Entaarde	1208	Schijfkouter	1238
Akker enten	1208	Ploegslot	1239
		Ploegschaar	1239
		Ploegmes	1241
–.1.1.1.4. <i>Kunstmest en de verwerking daarvan</i>	1268	Rister	1241
Kunstmest	1208	Breedteregelaar	1243
Kunstmestsoorten	1210	Ploegbalk	1243
Guano	1210	Pandoek	1244
Kunstmest strooien	1211	Stroppen	1245
Kunstmest strooien met de hand	1212	Ploegschei	1245
Strooibak voor kunstmest	1213	Ploegzool	1246
Kunstmest strooien met de machine	1213	Ploeghiel	1247
Kunstmeststrooier	1213	Schuurplaat	1248
		Wroeter	1249
–.1.1.1.5. <i>Niet bemesten</i>	1214	Ploegstaart	1249
Braak laten liggen	1214	Handvat van de ploegstaart	1250
Braakakker	1215	Knechtje	1251
Braakliggen	1217	Hendel	1251
		Bovenste stuk van de ploegstaart	1252
–.1.1.2. <i>Ploegen</i>	1218	Onderste stuk van de ploegstaart	1252
		Drieshaak	1253
–.1.1.2.1. <i>Ploeg en ploegsoorten</i>	1218	Drieshaakgat	1253
Ploeg	1218	Wendstok	1253
Balansploeg	1220	Akkerstok	1254
Voetploeg	1220		
Rolploeg	1223	–.1.1.2.2. <i>Voorploeg</i>	1255
Ploeg met wiel(en)	1223		
Staaarploeg	1223	–.1.1.2.2.0. <i>Voorploeg (algemeen)</i>	1255
Stellingploeg	1224	Trekstuk met kennef	1255
Karploeg	1225		
Wentelploeg	1226	–.1.1.2.2.1. <i>Voorploeg van de stel-</i>	
Keerploeg	1228	<i>lingploeg</i>	1258
Kiepploeg	1228	Voorploeg	1258
Schijfploeg	1228	Tong	1259
Aflegploeg	1228	Schevelplaat	1259
Bietenploeg	1229	Trekstuk	1259
Aanaardploeg	1229	Groot ploegwiel	1260
Plantenaanaarder	1230	Klein ploegwiel	1260
Wroetploeg	1230	Wielen van de wentelploeg	1260
Aardappelrooiploeg	1231	Asblok	1261
Weilandploeg	1231	Ramskop	1261
Rechtse ploeg	1231	Ploeglatten	1261
Linkse ploeg	1232	Verstelblok	1262
Rondgaande ploeg	1232	Versterkingslat	1262
Trekploeg	1232	Lijnogen	1262
Ezelploeg	1233	Ploeglijn	1262
Paardeploeg	1233	Zadelpond	1262
Houten ploeg	1233	Zadelpondkettingen	1263
Ijzere ploeg	1233		
Tractorploeg	1233	–.1.1.2.2.2. <i>Voorploeg van de voet-</i>	
Eén- en meerscharige ploegen	1234	<i>ploeg</i>	1263
Oostvlaamse ploeg	1234	Trekstang	1263
Kempische ploeg	1234	Regelijzer	1264
		Trekbeugel	1264
–.1.1.2.2. <i>Ploegonderdelen</i>	1234	Ploegsteun	1266
		Spie van de ploegsteun	1266
–.1.1.2.2.1. <i>Achterploeg</i>	1234	Ploeghamer	1267
Achterploeg	1234	Ploegvoet	1267
Voorschaar	1235	Ploegrol	1269

-.1.1.2.2.3. <i>Trekwerk van de ploeg</i>	1270	Geerakker ploegen	1310
Trekhaak	1270	Zaaklaar, gezegd van land	1311
Haamhout	1270	Scheuren van de weide	1312
Zwing	1271	Losploegen van de graslaag	1313
Driezwing	1272	Diep omploegen van de weide	1314
-.1.1.2.2.4. <i>Ploegvervoer</i>	1273	-.1.1.2.3.3. <i>Uiteenploegen</i>	1314
Ploegslee	1273	Uiteenploegen	1314
Ploegkarretje	1274	Eerste voor uiteenploegen	1316
Ploegwiel(tje)s		Uit de voor laten komen	1317
-.1.1.2.3. <i>Werken met de ploeg</i>	1275	Slepen	1317
-.1.1.2.3.1. <i>Land opmeten</i>	1275	Weer in de voor zetten	1317
Land aftreden	1275	Ene voor tegen de andere aanploegen	1317
Stap	1276	Middenvoor	1317
		Middenvoor afwerken	1319
		Akkerzijde	1320
-.1.1.2.3.2. <i>Ploegen (algemeen)</i>	1276	-.1.1.2.3.4. <i>Bijeenploegen</i>	1320
Ploegen	1276	Bijeenploegen	1320
Voor	1279	Eerste voor bijeenploegen	1322
Omgeploegde aardrug	1280	Rug	1324
Mooi ploegen	1280	Zijvoor	1325
Mooi omgeploegd, gezegd van de akker	1281		
Lelijk ploegen	1281	-.1.1.2.3.5. <i>Ploegen met de wentelploeg</i>	1325
Slecht omgeploegd, gezegd van de akker	1281	Ploegen met de wentelploeg	1325
Door de voor	1281	Schaar omzetten	1326
Niet trekken	1281	Keren	1326
Uit de voor schieten	1282		
Op de voor	1282	-.1.1.3. <i>Spitten</i>	1327
Op/in de voor (lopen)	1282	Omspitten	1327
Ploeg verstellen	1282	Diep omspitten	1329
Diepe voor	1284	Ondiep, gezegd van omspitten	1330
Diep ploegen	1284	Omspitten met een voor	1330
Diep, gezegd van ploegen	1287	Omspitten zonder voor	1331
Ondiepe voor	1287	Bovenlaag afleggen	1332
Ondiep ploegen	1287	Eerste gespitte voor	1334
Ondiep, gezegd van ploegen	1289	Eerste voor spitten	1334
Ondiep onderploegen van mest	1290	Spit	1334
Stoppelveld ploegen	1292		
Wendvoor rijden	1294	-.1.1.4. <i>Eggen</i>	1334
Breed ploegen	1295	-.1.1.4.1. <i>Eg en egsoorten</i>	1334
Smal ploegen	1295	Eg (algemeen)	1334
Eerste voor	1295	Houten eg	1337
Eerste voor ploegen	1296	Ijzeren eg	1337
Wintervoor	1297	Driehoekige eg	1338
Wintervoor ploegen	1297	Vierhoekige eg	1338
Havervoor	1298	Onkruid eg	1339
Watervoor	1298	Zaad eg	1341
Scheidingsvoor	1298	Beiteleg	1342
Pand	1299	Stoppeleg	1343
In panden ploegen	1300	Spijkereg	1343
Apart geploegd akkerdeel	1300	Slee-eg	1343
Groot, geploegd middendeel	1300	Kettingeg	1344
Keerstrook/wendakker	1301	Schijfeg	1345
Voorste wendakker	1306	Wenteleg	1346
Achterste wendakker	1307	Vleugeleg	1346
Wendakker omwerken	1308	Worteleg	1347
Hoek van de wendakker	1308	Pineg	1347
Hoeken van de wendakker omwerken	1309	Eg onderscheiden naar het aantal	
Geerakker	1309	hoofdbalken	1347
Hoek van een stuk land	1309		
			1157

Eg onderscheiden naar het aantal tanden per hoofdbalk	1348	Diagonaalsgewijs/overhoeks eggen	1366
Combinatie van twee of meer eggen	1349	Dubbel eggen	1368
Cultivator	1350	Tegen het vorige spoor aanrijden	1368
—1.1.4.2. <i>Egonderdelen</i>	1352	Met vollen eggen	1368
—1.1.4.2.1. <i>Raamwerk en tanden</i>	1352	Eggen vóór het zaaien	1370
Egraam	1352	Eggen na het zaaien	1370
Hoofdbalken	1352	Toeëggen	1372
Dwarsbalkjes	1353	Onkruid uiteggen	1372
Tanden	1355	Vastlopen	1373
Schuin, gezegd van egtanden	1355	Oplichten	1374
Scherp, gezegd van egtanden	1355	Egstok	1374
Bot, gezegd van egtanden	1356	—1.1.5. <i>Slepen</i>	1376
Scherpen	1356	Sleep	1376
Vertanden	1356	Slepen	1378
Tanden inzetten	1356	Molbord	1380
Kop	1356	Molshopen breken	1380
—1.1.4.2.2. <i>Trekwerk van de eg</i>	1357	—1.1.6. <i>Rollen of walsen</i>	1381
Tandbeugel	1357	Rol of wals	1381
Trekhaak	1357	Handrol	1382
—1.1.4.2.3. <i>Egvervoer</i>	1358	Raam	1383
Egslee	1358	Asgaten	1383
—1.1.4.3. <i>Werken met de eg</i>	1359	Ijzeren pinnen	1383
Eggen	1359	Haken	1383
Scherp eggen	1360	Berriebomen	1383
Bot eggen	1362	Remstok	1383
In de lengte eggen	1364	Trekstok van de handrol	1383
Overdwars eggen	1365	Rollen of walsen	1383
		Wijze van rollen	1384
		Schoonkrabben	1384
		Rolkrabber	1384

TEN GELEIDE BIJ DE ZEVENDE AFLEVERING

In deze aflevering wordt een aanvang gemaakt met het laatste hoofdstuk van de agrarische terminologie, de eigenlijke landbouw. Aan de orde komt nu de bewerking van akkerland en weidegrond met als paragrafen „bemesting”, „ploegen”, „eggen”, „spitten”, „slepen”, en „rollen”.

Aan deze aflevering werkten mee onder begeleiding van prof. dr. A. Weijnen en dr. H. Crompvoets de student-assistenten J. van Schijndel, A. Dams en P. Versteegde en de T.A.P.-medewerkers drs. H. Nijenhuis, drs. M. Mooren en drs. A. Vos. Vooral het werk van J. van Schijndel was een grote steun bij de realisering van deze aflevering. Wat betreft de lemmatisering van de benamingen voor de verschillende ploegtypen en ploegonderdelen hadden wij ook veel steun aan J. Hendriks, *De benamingen van de ploegtypen, de ploegonderdelen en het gereedschap dat bij het ploegen gebruikt wordt in het gebied van het Woordenboek van de Brabantse Dialecten*, doctoraalscriptie, Nijmegen september 1972.

De vertalingen van de lemma-opschriften werden voorbereid door drs. A. Vos en dr. H. Crompvoets. Bij deze voorbereiding van de vertalingen konden we voor een groot aantal lemma-opschriften gebruik maken van de vertalingen zoals die al gemaakt waren voor de afleveringen 1 en 2 van deel I van het Woordenboek van de Limburgse Dialecten. Definitief werden de vertalingen in het Duits beoordeeld door prof. drs. F. Stoks, in het Engels door drs. E. Mooijman en in het Frans door drs. J. Kruijssen.

De tekeningen werden verzorgd door de heer B. Fekkes van de audiovisuele dienst van de Katholieke Universiteit te Nijmegen. Model voor deze tekeningen stonden afbeeldingen uit de vragenlijsten nr. 11 en nr. 18 van de NCDN en afbeeldingen uit W.L.D.-I.1 Afl. 1 en 2. Het ponsklaar maken van de taalkaarten en het ponsen van de gegevens geschiedde door J. van Schijndel, terwijl het Universitair Rekencentrum zorgde voor het plotten van de taalkaarten.

Voor de bronnen van de lemmata verwijs ik naar de bibliografie in de *Voorlopige Inleiding op het Woordenboek van de Brabantse Dialecten* en de aanvullingen daarop in het TEN GELEIDE van voorgaande afleveringen. Voor aflevering 7 zijn als aanvullingen daarop van belang:

A. Elst, *Landbouwtermen opgetekend te Meerle en omgeving*, Leuven 1970, licentiaatsverhandeling (afgekort als *Elst*),

M. Jacobs, *Landbouwtermen opgetekend te Grimbergen en omgeving. Een dialectgeografische studie*. Leuven 1965, licentiaatsverhandeling (afgekort als *Jacobs*),

F. Meulemans, *De woordenschat van het landbouwbedrijf in Korbeek-Dijle en omgeving*, Leuven 1972, licentiaatsverhandeling (afgekort als *Meulemans*),

F. Vanduffel, *Landbouwtermen opgetekend te Kortenberg en omgeving*, Leuven 1971, licentiaatsverhandeling (afgekort als *Vanduffel*),

P. Wijnants, *Woordenboek van het Mechelsch Dialect*, Gent 1944 (afgekort als *Mech.*).

Als aanvulling op het *Systematisch en alfabetisch register van plaatsnamen voor Nederland, de Nederlandsprekende delen van België en Noord-Frankrijk en het noordwesten der Duitse Bondsrepubliek* (zie de *Voorlopige Inleiding op het Woordenboek van de Brabantse Dialecten* blz. 8-22 voor wat betreft de Brabantse plaatsnamen) geldt voor deze aflevering en volgende het code-nummer L 244* = Zeilberg.

Een woord van dank past degenen die deze aflevering de nodige steun gaven, in het bijzonder de algemeen directeur der A-Faculteiten mr. T. N. J. A. van Rijn en drs. H. M. Borghouts, beheerder van de Faculteit der Letteren. Een woord van dank ook voor de Nederlandse Organisatie voor Zuiver-Wetenschappelijk Onderzoek (Z.W.O.) die de subsidie verleende voor het drukken. Tenslotte is deze aflevering vooral te danken aan het feit dat dr. H. Crompvoets gefinancierd kon worden door de gelden uit de onderzoekpool van de Katholieke Universiteit te Nijmegen.

juni 1984

dr. H. Crompvoets